

**DÎVÂNU LUGÂTİ’T-TÜRK İLE YAKUTÇANIN SÖZ VARLIĞI
BAKIMINDAN KARŞILAŞTIRILMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Can SAĞIR

Eskişehir 2020

**DÎVÂNU LUGÂTİ’T-TÜRK İLE YAKUTÇANIN SÖZ VARLIĞI
BAKIMINDAN KARŞILAŞTIRILMASI**

Can SAĞIR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hülya YILDIZ

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mayıs 2020

ÖZET

DÎVÂNU LUGÂTİ'T-TÜRK İLE YAKUTÇANIN SÖZ VARLIĞI BAKIMINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Can SAĞIR

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mayıs 2020

Eski Türkçe dönemine ait pek çok özelliği koruyan Sibiryalı Türk dillerinin söz varlığı, karşılaştırmalı dil tarihi çalışmaları için oldukça önemli bir malzemedir. Bu çalışma, Eski Türkçe döneminin son kolu olan Karahanlı Türkçesiyle yazılmış Dîvânu Lugâti't-Türk ve Yakutçayı söz varlığı bakımından karşılaştırmayı amaçlar. Ortak Türk dilinden uzun bir zaman önce ayrılan Yakutçanın bu karşılaştırma için seçilme nedeni, çok sayıda eskicil özelliği koruyan bağımsız bir Türk dili olmasıdır. Bu çalışmada Dîvânu Lugâti't-Türk'de karşılaştırmaya dâhil ettiğimiz veriler, kök durumunda ve yapım ekleriyle türemiş olan Türkçe kökenli sözcüklerle sınırlandırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda tarama kapsamına alınan yaklaşık 6400 madde başından 5.100'üne yakın bir bölümünün Yakutçada varlığını sürdürmediği belirlenmiştir. Yakutçada varlığını sürdüren sözcüklerin sayısı ise yaklaşık 1300'dür.

Anahtar sözcükler: Söz varlığı, Dîvânu Lugâti't-Türk, Yakutça, Eski Türkçe, Karahanlı Türkçesi

ABSTRACT

A COMPARATIVE STUDY OF COMPENDIUM OF THE TURKIC DIALECTS AND YAKUT IN TERMS OF VOCABULARY

Can SAĞIR

Department of Turkish Language and Literature

Anadolu University - Graduate School of Social Sciences, May 2020

The vocabulary of Siberian Turkic languages, which preserves some features of the Old Turkic period, is a very important material for historical and comparative linguistic studies. This study aims to compare Compendium of the Turkic Dialects, written in Karakhanid which is the last branch of the Old Turkic period, and Yakut language in terms of vocabulary. The reason why Yakut, which was separated from the common Turkic language long ago, is chosen for this comparison is that it has been an independent Turkic language that still preserves many archaic features. In this study, the data taken from Compendium of the Turkic Dialects for the comparison are restricted to the roots and derived forms of Turkic origin. The results of the study show that approximately 5100 of the 6400 items included in the analysis does not survive in Yakut. The number of words that survive in Yakut language is about 1300.

Key Words: Vocabulary, Compendium of the Turkic Dialects, Yakut language, Old Turkic, Karakhanid Turkic

TEŞEKKÜR

Bu Yüksek Lisans tezinin hazırlanma sürecinde yardımlarını esirgemeyen, gerek ders döneminde gerekse tez çalışmalarımın bütün safhalarında yönlendirmeleri ve olumlu yaklaşımıyla bana destek olan danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Hülya Yıldız’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Lisans ve Yüksek Lisans öğrenimim boyunca her zaman ve her konuda bana yardımcı olan hocam Doç. Dr. Ümral Deveci’ye ve tezimin “Özet” bölümünü İngilizceye çeviren arkadaşım Arş. Gör. Gülden Yüksel’e teşekkür ederim.

Son olarak maddi ve manevi destekleriyle hayatımın her alanında daima yanımda olan aileme özellikle de sevgili anneme ve babama teşekkürü borç bilirim.

29/05/2020

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Can SAĞIR

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
TEŞEKKÜR	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR VE İŞARETLER.....	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Dîvânu Lugâti't-Türk Hakkında	1
1.2. Dîvânu Lugâti't-Türk'ün Düzenlenişi ve İçeriği.....	1
1.3. Dîvânu Lugâti't-Türk Üzerine Yapılan Çalışmalar	3
1.4. Yakut dili ve alfabesi.....	7
1.5. Yakutçanın Türk dilleri arasındaki yeri.....	8
1.6. Yakutların kökeni ve ortak Türk dilinden ayrılışları.....	9
2. AMAÇ VE SINIRLILIKLAR	12
3. YÖNTEM	13
4. BULGULAR ve YORUM	17
4.1. A Harfiyle Başlayan Sözcükler	17
4.2. B Harfiyle Başlayan Sözcükler	55
4.3. C Harfiyle Başlayan Sözcükler	112
4.4. Ç Harfiyle Başlayan Sözcükler	112
4.5. D Harfiyle Başlayan Sözcükler	140
4.6. E Harfiyle Başlayan Sözcükler	141
4.7. H Harfiyle Başlayan Sözcükler	176
4.8. Ğ Harfiyle Başlayan Sözcükler	176
4.9. I Harfiyle Başlayan Sözcükler.....	177

4.10. İ Harfiyle Başlayan Sözcükler.....	182
4.11. J Harfiyle Başlayan Sözcükler	201
4.12. K Harfiyle Başlayan Sözcükler	201
4.13. L Harfiyle Başlayan Sözcükler	330
4.14. M Harfiyle Başlayan Sözcükler	330
4.15. N Harfiyle Başlayan Sözcükler	338
4.16. O Harfiyle Başlayan Sözcükler	339
4.17. Ö Harfiyle Başlayan Sözcükler	354
4.18. P Harfiyle Başlayan Sözcükler.....	373
4.19. S Harfiyle Başlayan Sözcükler	374
4.20. Ş Harfiyle Başlayan Sözcükler	433
4.21. T Harfiyle Başlayan Sözcükler	434
4.22. U Harfiyle Başlayan Sözcükler	538
4.23. Ü Harfiyle Başlayan Sözcükler	555
4.24. Y Harfiyle Başlayan Sözcükler	567
4.25. Z Harfiyle Başlayan Sözcükler	652
5. SONUÇ	653
5.1. Yakutçada Varlığını Sürdürmeyen Sözcükler	653
5.2. Yakutçada Varlığını Sürdüren Sözcükler	668
KAYNAKÇA.....	673
ÖZGEÇMİŞ	

KISALTMALAR VE İŞARETLER

Aa.	: Anadolu ağızları
AH	: Kitâb al-İdrâk li-lisân al-Atrâk
Alt.	: Altay
Anad.	: Anadolu
ay.	: aynı
Azb.	: Azerbaycan
B	: Batı yüzü
bilm.	: bilmece
bkz.	: bakınız
BŞ	: Burhan Şehîdi
BT	: Berliner Turfantexte
c.	: Cilt
CC	: Codex Cumanicus
COT	: Compendium Of The Turkic Dialects
Çağ.	: Çağatayca
Çev	: Çeviren
D	: Doğu Yüzü
diğ.	: diğerleri
Diy.	: Diyalekt
DLT	: Dîvânu Lugâti't-Türk
Dö. Bi.	: ...'in Dönüşlü Biçimi
DS	: Derleme Sözlüğü

DT	: Doğu Türkçesi
DTS	: Drevnetyurkskiy slovar'
düz.	: düzelt
Ed.	: Editör
EDPT	: An Etymological Dictionary Of Pre-Thirteenth-Century Turkish
esk.	: eski kullanım
ET	: Eski Türkçe
ETŞ	: Eski Türk Şiiri
Ed. Bi.	: ...'in Edilgen Biçimi
Ett. Bi.	: ...'in Ettirgen Biçimi
Etim.	: Etimoloji
EYak.	: Eski Yakutça
G	: Güney yüzü
Gag.	: Gagavuz
GB	: Güney Batı
GD	: Güney Doğu
GJV	: Geschichte des Jakutischen Vokalismus
GM	: Güney Merkez
Hak.	: Hakasça
Haka.	: Hakaniye Türkçesi
Hap. Leg.	: Hapax Legomenon
hk.	: Hakkında
Ht	: Hüen-tsang
IM	: İbni-Mühennâ lûgati

IrkB	: Irk Bitig
İşt. Bi.	: ...'in İşteş Biçimi
K	: Kuzey yüzü
Kar. (t)	: Karaimcenin Trakay lehçesi
Kar. (h)	: Karaimcenin Lutsk-Haliç Lehçesi
Kaş.	: Kâşgarlı
Kaz.	: Kazan Tatarcası
KBa.	: Kuzey Batı
KB	: Kutadgu Bilig
KD	: Kuzey Doğu
Kır.	: Kırgızca
Kk.	: Karakalpakça
KM	: Kuzey Merkez
Kmd.	: Kumandı
kon.	: konuşma diline ait
krş.	: karşılaştırın
Kum.	: Kumuk
Kzk.	: Kazak
Leb.	: Lebed Diyalekti
LPOYY	: Leksiko-semantiçeskie paralleli orxonsko-tyurkskogo i yakutskogo yazıkov
Maitr.	: Maitrisimit
Man.	: Maniheist
mes.	: mesela

mint.	: mıntıka
MK	: Mahmud Kâşgari
Moğ.	: Moğolca
Muk.	: Mukaddimetü'l-Edeb
Nog.	: Nogayca
OrhT.	: Orhun Türkçesi
Osm.	: Osmanlı
örn.	: Örnek
Özb.	: Özbekçe
Pal.	: Pal'mbah
R	: Radlof Sözlüğü (Opıt Slovarya Tyurkskix Nareçii)
s.	: Sayfa
sü.	: Sütun
Şor	: Şorca
Tar.	: Tarançi Diyalekti
Tat.	: Tatarca
TDBUÜ	: Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTK	: Türk Tarih Kurumu
Tel.	: Teleüt
Tkm.	: Türkmen
TSS	: Türkçe – Sahaca (Yakutça) Sözlük
T.T.	: Türkiye Türkçesi
TT	: Turkish Turfan Texte

Tuv.	: Tuvaca
Türk.	: Türkçe
U	: Uigurica
Uyg.	: Uygurca
vd.	: ve devamı
y.	: yaprak
Yak.	: Yakutça
YRS	: Yakutsko-russkiy slovar'
YUyg.	: Yeni Uygur
yy.	: Yüzyıl
Wind.	:Windgott (Ein manichaisch-uigurisches Fragment über den manichäischen Windgott)
Ø	: varlığını sürdürmeyen sözcük
≠	: eşit olmayan biçim
→	: ilgili maddeye git

1. GİRİŞ

1.1. Dîvânu Lugâti't-Türk Hakkında

Türkçenin bilinen ilk sözlüğü olan *Dîvânü Lugâti't-Türk*, Kâşgarlı Mahmud bin Hüseyin bin Muhammed tarafından 1072 Ocak ayında yazılmaya başlanmış ve 1077 yılında tamamlanmıştır. Eserin malzemesi Türk dünyasının çeşitli boylarından toplanıp Bağdat'ta kitap hâline getirilmiştir. Kâşgarlı bu eserini, Abbasî halifesi Muhammedü'l-Muktedî bi-Emrillâh'ın oğlu Ebü'l-Kasım Abdullah'a sunmuştur (Ercilasun, 2004, s. 319).

“Türk Dillerini Toplayan Kitap” anlamına gelen “Kitâbu Dîvânı Lugâti't-Türk” ve yazarı hakkındaki ilk bilgilere Kâtib Çelebî'nin *Keşfü'z-Zünûn* adlı bibliyografyasında rastlanmaktadır. Kâşgarlı, yazdığı sözlükte yalnızca Karahanlı döneminin ölçünlü diline değil, çeşitli Türk boylarının ağızlarına da yer vermiştir (Ercilasun, 2004, s. 319).

Kâşgarlı Mahmud tarafından yazılan esas nüsha 1266 yılında Muhammed b. Ebû Bekir b. Ebü'l-Feth es-Sâvî tarafından istinsah edilmiştir. 1914 yılında Ali Emirî tarafından bulunan¹ eserin tek yazma nüshası günümüzde İstanbul Millet Yazma Eser Kütüphanesi'nde, Arapça eserler bölümünde 4189 numarada bulunmaktadır (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. xii).

1.2. Dîvânu Lugâti't-Türk'ün Düzenlenişi ve İçeriği

XI. yy.'dan sonra lehçeleşmeye başlayan Türk dilinin ana kaynaklarından birini teşkil eden Dîvânu Lugâti't-Türk, önsöz ve sözlük olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Kâşgarlı önsözde Türk dilinden ve lehçelerin özelliklerinden bahseder. Ayrıca dilbilgisi kurallarını, Arapçadakilere kıyasla gösterip tespit eder. Sözlük bölümünde ise Türkçe sözcüklerin Arapça açıklamalarını yapar. Türkçeden Arapçaya bir sözlük olan bu eserde Arapça dilbilgisindeki şekillerine göre sıralanmış 7500'den fazla sözcük hakkında bilgi verilmiştir (Akar, 2005, s. 147-149). Kâşgarlı, eserinde ilk başlarda al-Halîl ibn Aḥmad'ın sistemini kullanmayı düşünmüş fakat sistemin

¹Divan'ın bulunmasıyla ilgili daha ayrıntılı bilgi için bkz. M. Ş. Ülkütaşır (1972). *Büyük Türk Dircisi: Kâşgarlı Mahmut*. Ankara: TDK Yayınları

kullanışsız olması nedeniyle bu düşüncesinden vazgeçmiştir. Eserini temel olarak benimsediği Abū İbrāhīm Ishāq ibn İbrāhīm al Fārābī (d. 350/961)'in *Šihāh* adını verdiği kafiye sırasına göre hazırlamış ve yaygın olarak kullanılan Arapça sözlüğe göre düzenlemiştir. Fakat Fārābī'den farklı olarak eserine lugat (dil) demek yerine lugāt (diller) demeyi tercih etmiştir. Bu da eserin yalnızca standart bir edebi dille sınırlı kalmayıp Türk lehçelerinin karşılaştırmalı bir sözlüğü olmasından kaynaklanmaktadır (Dankoff ve Kelly, 1982, s. 32).

7500'den fazla kelime hakkında bilgi veren DLT (Akar, 2005, s. 149), çeşitli bölümlerde yapılan gramer açıklamaları, özellikle 279-304. yapraklar arasında verilen bilgiler dolayısıyla XI. yy. standart Türkçesinin bir grameridir. Bunun yanı sıra Türk boylarının ağızları, Türk boyları ve bunların alt boyları, Türk coğrafyasına ait birçok şehir, kasaba, köy, akarsu, göl ve dağ adları, çeşitli hastalıklar, ilaçlar, tedavi şekilleri, 300'e yakın atasözü ve çeşitli kelimelere örnek olarak verilmiş, tamamı 764 mısra tutan dörtlük ve beyitleri ihtiva eden oldukça kapsamlı bir eserdir (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. xviii).

Kâşgarlı, eserin giriş bölümünde Türklerin yirmi boy olduklarını, her boyun kendi içinde pek çok alt kolu olduğunu; kendisinin ise sadece büyük boylardan ve bulundukları yerlerden bahsettiğini söylemektedir. Kâşgarlı bu boylar içerisinden yalnızca Oğuz-Türkmen alt kollarının listesini vermiştir. Divan'da sıralanan yirmi boy şunlardır: Batıdan doğuya doğru Peçenek, Kıpçak, Oğuz, Yemek, Başgirt, Basmıl, Kay, Yabaku, Tatar, Kırgız. Güneyden kuzeye doğru ise Çiğil, Tuhsı, Yağma, Oğrak, Çaruk, Çömül, Uygur, Tangut, Hıtay, Tawgaç (Atalay, 2006, s. 28).

Kâşgarlı, kendi dönemindeki Türk topluluklarını tek dilli ve iki dilli oluşlarına göre sınıflandırmıştır. Kâşgarlı'nın bu sınıflandırmasında tek dilli olarak bahsettiği topluluklar Kırgız, Kıpçak, Oğuz, Tuhsı, Yağma, Çiğil, Oğrak, Çaruk, Yemek ve Başkurt'tur. Bu sıralamanın başında yer almasına ve günümüzde de aynı etnik adla varlığını sürdürmesine rağmen Kırgızların dilleri ile ilgili Divan'da hiçbir kayıt bulunmamaktadır. Bunun dışında tek dilli olarak sınıflandırılan bu topluluklardan yalnızca Kıpçak ve Başkurtlar, günümüzde de aynı etnik adla varlıklarını sürdürmektedirler. Diğer toplulukların menşei ve dilleri hakkındaki bilgilere ise yetersiz

de olsa Çin ve Arap kaynaklarından² ulaşılabilmekte ya da bu toplulukların dilleriyle ilgili olarak DLT’de verilen birtakım verilerden hareketle varsayımlarda bulunulabilmektedir (Teres, 2008, s. 222-223).

Yabancılarla karışmaları ve iki dilli oluşlarıyla sebebiyle Kâşgarlı’nın iki dilli olarak sınıflandırdığı topluluklar ise; Soğdak, Kençek, Argu, Hotan, Tübüt ve Tangutlar’dır (Atalay, 2006, s. 28). Bu topluluklardan hiçbiri günümüzde aynı etnik adla varlıklarını sürdürmemektedir. Kâşgarlı’nın sınıflandırmasında yer vermesine rağmen Divan’da Tangutların dilleriyle ilgili lehçesel hiçbir kayıt bulunmamaktadır. Yine Divan’da geçen fakat günümüzde aynı adla varlığını sürdürmeyen topluluklardan biri olan Arguların günümüzde İran’ın güneyinde yaşayan Halaçça ile olan dil ve lehçe benzerliklerine Doerfer dikkat çekmiştir.³ Divanda geçen bu toplulukların neredeyse tamamı Akartürk Karahan’ın *Dîvānu Lugāti’t-Türk’e Göre XI. Yüzyıl Türk Lehçe Bilgisi* adlı doktora tezinde ayrıntılı olarak incelenmiştir.

1.3. Dîvānu Lugāti’t-Türk Üzerine Yapılan Çalışmalar

DLT’nin günümüzde Millet Kütüphanesinde (Arapça, numara 4189) korunan eldeki tek yazma nüshası üzerine ilk çalışma Rıfat Bilge tarafından yapılmıştır (Herkmen, 2009, s. 1-2). Rıfat Bilge’nin bu çalışması 1917 ve 1919 yıllarında Arap harfleriyle üç cilt olarak yayımlanan *Dîvānū Lugāti’t-Türk* adlı çeviridir. Divanın bu matbu tıpkıbasımında madde başları belirgin hâle getirilip dağınık sayfalar düzenlenmiş, ayrıca Arapça bölümler harekelenmiştir.

Eser üzerine yapılan diğer bir yayın ise Carl Brokelmann tarafından hazırlanan ve 1928’de yayımlanan *Mitteltürkischer Wortschatz nach Mahmūd al-Kāşgarī’s Dîvān Luyāt at-Turk* adlı eserdir. Bu eser DLT’nin dizinidir. Brokelmann’ın tamamen DLT’nin matbu nüshasına dayanarak hazırladığı bu eser, Latin alfabesi sırasıyla 7993 sözcüğü ihtiva etmektedir.

Besim Atalay, 3 ciltlik tercüme (1939-1941), el yazmasının tıpkıbasımı (1942) ve dizin (1943) bölümlerinden oluşan DLT’nin ilk kapsamlı çalışmasını yapmıştır.

²Türk boyları hakkında bilgi veren Çin kaynakları için bkz. A. Taşağıl (2004). *Çin Kaynaklarına Göre Eski Türk Boyları*. Ankara: TTK.

³G. Doerfer (1987). Mahmūd al-Kaşgarī Arıu, Chaladsch. *Ural-Altaische Jahrbücher* c. 4, s. 105-114.

Atalay'ın bu eseri, DLT üzerine o güne kadar yapılmış ilk geniş çaplı inceleme olması bakımından oldukça önemlidir.

Atalay'ın bu yayınına ek olarak 1957'de Dehri Dilçin tarafından hazırlanan *Arap Alfabesine göre Divânü Lugâti't-Türk Tercümesi Dizini* adlı eser yayımlanmıştır. Arap harflerine göre hazırlanan bu dizin Atalay'ın çevirisine dayanmaktadır. Atalay'ın dizini 1972 yılında TDK tarafından *Divânu Lugât- it-Türk Dizini* adıyla basılmıştır. Bu eserde örnek cümleler, ayrıntılar ve eklere göre ayırım yer almamıştır.

Atalay'dan sonra Sir Gerard Clauson'un *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish* (Oxford 1972) adlı eseri yapılmış önemli çalışmalardan biridir. Clauson bu eserinde Brockelmann'ın dizini ile Atalay'ın tercümesinde ve *Drevnetyurskiy slovar*'da bulunan pek çok yanlış düzeltir.

DLT üzerine ülkemizde yapılan çalışmaların yanı sıra yurt dışında da yapılmış pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalardan bazılarını örnek verecek olursak Muttalibov'un *Türkiy Sözler Devani* adlı üç ciltlik Özbekçe tercümesi (1960-1963), DLT'nin Türkiye dışında yapılan ilk tercümesidir. Taşkent'te yayımlanan bu eser tamamen Atalay'ın çevirisine dayanmaktadır. DLT üzerine yapılmış ilk dilbilgisi yayını ise Zhao Mingming'in *Tujuayu cidian yuyanyanjiu* adını taşımaktadır (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 25).

Divan üzerine yapılan en bütünlüklü incelemelerden biri de Robert Dankoff ve James Kelly tarafından hazırlanan ve 1982-1985 yılları arasında 3 cilt olarak yayımlanan *Compendium of The Turkic Dialects* (COT) adlı İngilizce Dîvân çevirisidir. COT'in birinci ve ikinci cildinin çevirisi yapılırken DLT'nin yazma nüshasına sadık kalınmıştır. Eserin üçüncü cildi ise dizindir. Dankoff ve Kelly eserin dizin kısmını Atalay'dan farklı olarak sözcüklerin kök esasına göre tasnif etmişlerdir. Eserin dizin bölümü bu yanı sıra aynı zamanda etimoloji araştırmalarına da kaynaklık eder. İngilizceye aktarılan metinde, Türkçe sözcüklerin ve cümlelerin transkripsiyonlu şekilleri de verilmiştir. Ayrıca açıklanan her örnek için Arapça karşılık olan kelime, bazen kelime grubu verilip karşılaştırma imkânı da sunulmuştur (Teres, 2006, s. 20; Herkmen, 2009, s. 5-6).

DLT'nin ülkemizde son yıllarda yapılmış iki yeni çevirisi bulunmaktadır. Bunlardan ilki Ahmet Bican Ercilasun ve Ziyat Akkoyunlu (2014) tarafından hazırlanan

Dîvânu Lugâti't-Türk (Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin) adlı eserdir. Ercilasun ve Akkoyunlu bu eserde metinleri yeniden kurup tercümeleri yeniden hazırlamışlardır. Bunu yaparken de tarihî ve yaşayan lehçelerle geniş karşılaştırmalara ve daha önce yapılan incelemelere dayanarak en doğru okunuşu bulmaya ve en doğru metni kurmaya çalışmışlardır (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. vii). Diğeri ise Mustafa Sinan Kaçalın ve Mehmet Ölmez (2019) tarafından hazırlanan *Dîvânu Lugâti't-Türk* adlı eserdir. Bu yayın, çevirinin düzenlenişi bakımından diğeri *Dîvânu Lugâti't-Türk* çevirilerinden farklılıklar taşımaktadır. DLT'deki her madde, Mahmud el-Kâşgarî'nin düzenlediği sıraya göre değil de Türk alfabesindeki sıraya göre transkripsiyonlu şekilde alfabe sırasına konmuştur (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 17).

Dîvânu Lugâti't-Türk üzerine yapılan çalışmalar yalnızca yukarıdakilerle sınırlı değildir. DLT üzerine bugüne kadar yapılan; yeni okuma önerileri⁴, anlam bilgisiyle ilgili çalışmalar⁵, sesbilgisiyle ilgili incelemeler⁶, tümce bilgisi incelemeleri⁷, yapı bilgisiyle ilgili incelemeler⁸, köken bilgisi değerlendirmeleri⁹ gibi pek çok inceleme bulunmaktadır. DLT üzerine yapılan çalışmalar bir külliyat oluşturacak kadar fazla olduğu için bu tezde bunların hepsine yer vermemiz mümkün değildir. Bunlara TDK'nin http://tdk.gov.tr/?option=com_dlt&view=kategori1=kasgarli2 “Kâşgarlı

⁴Örn. T. Banguoğlu (1960). Kâşgarî'den Notlar III: Oğuz Lehçesi Üzerine, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 23-48.; J. M. Kelly (1972). Divânü Lugâti't-Türk'ün Yeni Baskısı Üzerine. (Çev: Hasan Eren), *Türk Dili (Divânü Lugâti't-Türk Özel Sayısı)*, 27(253), s. 104-110.; A. B. Taymas (1942). Divânü Lugâti't-Türk Tercemesi. *Türkiyat Mecmuası*, c. 7-8, s. 212-252.; A. B. Taymas (1954). Divânü Lugâti't-Türk Tercümesi, *Türkiyat Mecmuası*, c. 11, s. 75-101.

⁵Örn. Z. Akkoyunlu (2009). Divânü Lugâti't-Türk'te Evirik (ibrik). *Türkbilig/Türkoloji Araştırmaları*, Sayı: 1, s. 1-4.; S. Çağatay (1972). Divânü Lugât'te Bukuk. *Türk Dili (Divânü Lugâti't-Türk Özel Sayısı)*, 27 (253), s. 53-56.; M. Ölmez (2008). Divânü Lugâti't-Türk'teki Atasözleri Üzerine. *Türk Dili*, Sayı: 683, s. 525-528.

⁶Örn. N. Nurmhammedov (2003). Kâşgarlı Mahmud'un Divânında Uzun Ünlülerin Gösterilişi. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, Sayı: 2, s. 129-139.

⁷Örn. M. Özmen (2004). Divânü Lugâti't-Türk'te ve Kutadgu Bilig'de aymak Fiiliyle Kurulan Dolaysız Anlatım Cümleleri Üzerine. *Türk Dilleri Araştırmaları*, c. 14, s. 67-78.; H. Şahin (2009). Kâşgarlı'dan Günümüze Organ İsimleriyle Kurulmuş Deyimler. *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları*, 4 (9), s. 2021-2036.

⁸Örn. A. B. Ercilasun (1995). Kâşgarlı Mahmud'da -sa/-se- Eki. *Türk Dili*, Sayı: 521, s. 449-4555.; A. İnan (1953). Divânü Lugâti't-Türk'te Datif Hâli. *Türk Dili*, 3 (26), s. 80-81.; E. Boz (2008). Divânü Lugâti't-Türk'te Eylemden Ad ve Sıfat Yapan Adeylemler. *Akademik Araştırmalar Dergisi/Journal of Academic Studies (Kâşgarlı Mahmud Özel Sayısı)*, Sayı: 39, s. 192-200.; E. Boz (2008). Divânü Lugâti't-Türk'te Belirli ve Belirsiz Nesne Yapıları. *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları*, 3 (1), s. 236-241.

⁹Örn. G. Güner (2011). Divânü Lugâti't-Türk'te Geçen Ulas/Öles ‘Süzgün, Baygın’ Kelimesinin Okunuşu, Anlamı ve Yapısı Üzerine Düşünceler. *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları (Gürer Gülsevin Armağanı)*, 6 (1), s. 1226-1230.; O. F. Sertkaya (2009). Divânü Lugâti't-Türk'te Geçen Her Kelime Türkçe Kökenli midir? Veya Kâşgarlı Mahmud'un Divânü Lugâti't-Türk'ünde Yabancı Kelimeler. *Dil Araştırmaları*, Sayı: 5, s. 9-38.

Mahmud ve Dîvânu Lugâti't-Türk Bibliyografyası" sayfasından; A. Mevhibe Coşar ve Bahadır Güneş'in *Açıklamalı Bir Kaynakça Denemesi-I: Divânü Lugâti't-Türk ve Kâşgarlı Mahmud Üzerine Yazılan Makaleler* ve *Açıklamalı Bir Kaynakça Denemesi-II: Divânü Lugâti't-Türk ve Kâşgarlı Mahmud Üzerine Hazırlanan Bildiriler* adlı makalelerden, ve DLT üzerine yapılan her yeni yayının kaynakçasından ulaşılabilir.

DLT'nin birtakım çağdaş Türk dilleriyle olan bağlantılarını ele alan çalışmalar da vardır. Mehmet Çapur'un (2004) *Divânü Lugâti't-Türk'teki Fiillerden Yeni Uygur Türkçesinde Yaşayanlar*, Yavuz Tanyeri'nin (2012) *Türkmen Türkçesi ile Divanü Lûgat-it Türk'ün Söz Varlığı Açısından Karşılaştırılması*, Gulnaz Kraubayeva'nın (2009) *Kaşgarlı Mahmud'un Divanü Lugât'it-Türk'ünde Yer Alan Sosyal Ve İktisadi Hayat İle İlgili Söz Varlığının Günümüz Kazak Toplumu İçinde Değerlendirilmesi*, Mediha Sinop'un (2008) *Divanü Lugâti't Türk'te /t-/ Sesiyle Başlayan Kelimelerin Özbek Türkçesindeki Durumu*, Ezgiya Malkoç'un (2018) *Divânu Lûgati't-Türk ile Hakas Türkçesinin Karşılaştırmalı Söz Varlığı* gibi yüksek lisans tezleri; Hüdayi Can'ın (2008) *Yalancı Eşdeğerler Açısından Divânü Lugâti't-Türk'le Türkiye Türkçesi ve Türkmencenin Karşılaştırılması*, Mustafa Yıldız'ın (2009) *Nogay Türkçesinin Söz Varlığındaki Divânü Lugâti't-Türk Kaynaklı Oğuzca Kelimeler*, Memmedali, Babaşlı'nın (2008) *Divânü Lugâti't-Türk'te ve Azerbaycan Folklorunda İşlenen Ortak Atalarsözleri* ve Mustafa Toker ve Emel Kaya'nın (2008) *Divânü Lugâti't-Türk'te Geçen Hastalık ve Organ Adlarının Tatar Türkçesi ile Anadolu Türkçesindeki Durumlarının Karşılaştırmalı Çözümlemesi* gibi makaleler bu çalışmalar arasında sayılabilir.

Literatürde Yavuz Pekacar'ın *Divânü Lugâti't-Türk'teki Kültür Kelimleri ile Saha Türkçesinin Kelime Hazinesinin Karşılaştırılması* adlı yüksek lisans tezinden başka DLT ile Yakutçayı doğrudan doğruya karşılaştıran herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bununla birlikte, Yıldız'ın (2015) *Eski Türkçe ile Yakutçanın Sözvarlığının Ünlüyle Başlayan Sözcükler Bakımından Karşılaştırılması* adlı doktora tezinde DLT'de ünlüyle başlayan sözcüklerin büyük bir bölümünün Yakutça karşılıklarına yer verilmiştir. Karahan'ın 2013 yılında TDK tarafından basılan *Dîvânu Lugâti't-Türk'e Göre XI. Yüzyıl Türk Lehçe Bilgisi* adlı doktora tezinde de DLT'de geçen kimi sözcüklerin Yakutça karşılıkları bulunmaktadır.

1.4. Yakut dili ve alfabesi

Yakutça, en batıda Ural dağları ile İdil (Volga) nehrinin doğusundan, doğuda Altay dağlarına kadar uzanan oldukça geniş bir sahayı içine alan Sibiry'a'nın, en kuzeydoğu köşesinde konuşulan bir Türk dilidir (Killi, 1997, s. 57). Bünyesinde çok fazla Moğolca sözcük barındıran¹⁰ ve Tunguz dilleri ile çevrili bir dil olan Yakutça, çok sayıda temel sözcükle (sayılar, vücudun bölümleri için sözler, akrabalık terimleri ve bazı hayvancılık terminolojisi) hiç şüphesiz Türk dil ailesine aittir (Pakendorf, 2007, s. 1). Bununla birlikte Yakutça ile genel Türkçe arasında birçok ses değişikliği, çok sayıda Moğolca alıntı ve sözlü iletişimdeki farklılıklar gibi nedenlerden dolayı diğer Türk dillerinin konuşurları ile Yakutların birbirini anlaması zordur. Bu farklılıklar ve özellikle Moğolcadan alıntılanan çok sayıda sözcüğün varlığı Radloff'a (1908) Yakutçanın başlangıçta Moğolcalamış ve daha sonra Türkçeleşmiş belirsiz bir dil olduğunu düşündürmüştür. Ancak bu günümüzde geçerliliği olmayan bir görüştür (Pakendorf, 2007, s. 4-5).

Yakutçanın yazı dili hâline gelmesi Rus misyonerlerin etkisinin görülmeye başlandığı XIX. yüzyılın başlarında gerçekleşmiştir. Bu dile ait ilk veriler, erken dönemlerde Witsen, von Strahlenberg ve Pallas gibi gezginler tarafından kayıt altına alınmıştır. Bunun öncesinde ise Yakutların sistemli bir yazı dilleri bulunmamaktaydı. Bu yüzden Yakutlar arasında sözlü olarak anlatılan destanlar (olangkhos) son yüzyıla kadar yazılı olarak kaydedilememiştir (Kruger, 1962, s. 42).

Dini konular, ilmi haller vb. konuları içeren Yakut dili ile yazılmış ilk kitaplar 1819'da Irkutsk'da basılmıştır. Bu kitaplar standart Rusça temelli 34 harf kullanılarak yazılmıştır. Ancak bu alfabe Yakutçadaki ünlüleri ve diftongları göstermemesi bakımından eksiktir (Kruger, 1962, s. 42).

Yakutça üzerine yapılan önemli araştırmalardan biri de 1851 yılında Otto Böhtlingk tarafından gerçekleştirilmiştir. Böhtlingk, daha önce hiç Yakutistan'da

¹⁰“Yakutçada %50 civarında Moğolcadan alınmış ödünç sözcükler bulunmaktadır” (Tekin ve Ölmez, 1999, s. 67). Fakat Yakutçadaki Moğolca alıntılarının çoğunluğu çağdaş Moğolca ile ilişkilendirilemez; aksine, 13. ve 14. yüzyılda Orta Moğol/Yazılı Moğol'la benzerlik göstermektedir. (Popov, 1986, s. 46 vd.; Kałużyński, 1962, s. 39 vd.'den aktaran; Pakendorf, 2007, s. 7). Moğolcadan alıntılanan sözcükler; sosyal ilişkilerin tanımı, vücut parçaları, hayvancılık terminolojisi vb. gibi bütün anlamsal alanlarda bulunmaktadır (Pakendorf, 2007, s. 7).

bulunmamasına rağmen aslen Rus ve iki dilli bir muhbir olan Uvarovskii ile birlikte çalışıp 1848-1851 yıllarında St. Petersburg’da *Die Sprache Der Jakuten* adlı çalışmasını yayımlamıştır. Böhtlingk bu eserinde Sibiryâ kaşifi Middendorf tarafından toplanan ve basımı gerçekleştirilmeyen Yakutçayla ilgili materyalleri de kullanmıştır. Böhtlingk Yakutça için bir alfabe de hazırlamıştır. 29 işaret ve 4 diftongun bulunduğu bu alfabe, Rus misyonerlerin hazırladığı alfabeden daha geniş kapsamlı ve üstündür. Böhtlingk’in alfabesi daha sonra Pekarskiy’nin anıtsal Yakut sözlüğünde ve Yakut halk edebiyatının (Örn: *Obraztsy ustnogo narodnogo tvorčestva*, 1907-1911) büyük koleksiyonlarında kullanılmıştır (Kruger, 1962, s. 42-43).

1858’de D. V. Khitrov adlı misyoner, hem Böhtlingk’in hem de erken dönemlerde misyonerler tarafından hazırlanan alfabe sistemini temel alarak 25 işareten oluşan bir alfabe hazırlamıştır. Fakat bu Böhtlingk’in hazırladığı alfabenin gerisinde kalmıştır. Ayrıca, Khitrov 1858’de bir gramer kitabı da (*Kratkaya grammatika yakutskogo yazıka*) hazırlamıştır (Kruger, 1962, s. 43).

1917 Büyük Ekim Devrimi’nden sonra yeni Sovyet Birliği’nin yerli halkı arasında çeşitli alfabe reformları ortaya çıkmaya başladı. Yakutistan’da S. A. Novgorodov tarafından bir Latin alfabesi tasarlandı. Hem standart Latin alfabesi hem de baş aşağı ve kuyruklu harfleri içeren bu alfabe kimi sesleri göstermede yetersiz kaldığı için başarılı olamamıştır. Novgorodov 1924’de tasarladığı alfabeyi geliştirdi ve bu hâliyle 1929’a kadar kullanıldı (Kruger, 1962, s. 44).

Son olarak 1938’de uygulan reformlarla SSCB boyunca Kiril alfabelerine dönme uygulamaları başlamıştır. Böylelikle günümüze kadar kullanılan Kiril esaslı bir Yakut alfabesi oluşturulmuştur (Kruger, 1962, s. 44).

1.5. Yakutçanın Türk dilleri arasındaki yeri

Yakutçanın Türk lehçeleri içindeki yerine baktığımızda; Arat, Yakutçanın Türk dilinin Ana Türkçe veya Eski Türkçe döneminde Çuvaşça ile birlikte ayrıldığını belirtmiş ve söz başı *s- ~ y-* ile *t ~ d* ses denkliklerine dayanarak, Yakutçayı lehçe tasnifleri içinde *t-* grubu olarak sınıflandırmıştır (Arat ve Temir, 1992, s. 237, 245). Poppe ise Yakutçanın geçmişte Tuva dilinin de dâhil olduğu bir gruptan ayrıldığını; bu ayrılmanın gerçekleştiği tarihin de XIV. yy.’dan geriye gitmediğini söyler (1985, s. 102). Poppe’ye göre Yakutçada diğer bütün Türk dilleri gibi bir *z* ve *ş* dilidir (Poppe,

1985, s. 102). Ölmez de Yakutçanın çok sayıda eskicil özelliği korumasıyla en çok Tuvacaya yakın olduğunu yazmaktadır (1995, s. 30). Banguoğlu (2011, s. 12-13), bugünkü Yakutçanın Kuzey Hun lehçesinden çıktığını belirtmektedir. Benzing (1979, s. 6-7) ise Yakutçayı Kuzey Sibirya olarak adlandırdığı gruba Dolganca ile birlikte dâhil etmiştir. Lars Johanson, Yakutçaya Kuzey-doğu grubu içinde Kuzey Sibirya lehçeleri ve Yakut (Saha) ve Dolgan olarak yer vermiştir (Akar, 2010, s. 50). Menges ise (1979, s. 10-12) Kuzeydoğu, Doğu Sibirya veya Yakut grubu içinde Dolgan, Yakut tesirindeki Nanasan (Tavgy)-Samoyed lehçeleri ile birlikte Yakutçayı ele almıştır. Talat Tekin tasnifinde kendisinden önceki denemelerden farklı olarak 12 ana gruba ayırdığı Türk lehçeleri içinde III. grupta yer verdiği Yakutçada söz içi /d/ foneminin /t/, /y/'nin ise /s/ olduğunu belirtmektedir (Akar, 2010, s. 48).

1.6. Yakutların kökeni ve ortak Türk dilinden ayrılışları

Yakutlar, Kuzey Buz denizine doğru Novosibirsk, batıda Krasnoyarsk, güneyde Amur Bölgesi, güneydoğuda Habarovsk ve doğuda Magadan bölgesi ile çevrili yaklaşık 3.000.000 km²'lik geniş bir sahada yaşarlar (Hayit, 1985, s. 307'den aktaran Killi, 1997, 57). Sibirya'nın, en kuzeydoğu köşesinde Yakutlar, güneydoğu kısmında Tuva, Hakas, Şor ve Altaylar bulunur (Killi, 1997, s. 57).

Saxa Türkleri, XVII. asırdan beri Rus ve Avrupa edebiyatlarında Yakutlar olarak tanıtılmakta ve tanınmaktadır. Bu sebeple Saxaların yurdu da Yakutistan olarak bilinmektedir (Hayit, 2000, s. 34). Günümüzde de daha yaygın olarak kullanılan Yakut adı; komşuları Tunguzlarda *Yakoo* ya da *Yakuu* şeklinde iken Buryatlarda *-d > -t* çokluk eki ilavesiyle *Yaxuud > Yaxuut* hâlini almıştır (Böhtlingk, 1851, s. XXXIV; Kruger, 1962, s. 25).

Rusya Federasyonu'ndaki Yakutların %95,5'i kendi cumhuriyetlerinde yaşamasına rağmen, Yakutlar toplam nüfusta yalnızca %38,4'lük bir kısmı oluşturmaktadır. Ruslar ise %50'lik bir oranla ülkedeki en büyük etnik topluluktur. 1989 Yakut Cumhuriyeti nüfus sayımına göre genel nüfusu 1.094.065 olan ülkede Yakutların sayısı 365.236 iken Rusların sayısı 550.236'dır (Devlet, 1997, s. 42). 2002 nüfus sayımına göre Rusya Federasyonu dâhilinde, büyük çoğunluğu Saha Cumhuriyeti'nde (Yakutistan) yaşayan 443.852 Yakut vardır. Bunların yaklaşık % 93'ü atalarının dillerini; yaklaşık %87'si de Rusça bilmektedir. Kırsal nüfus arasında bu

rakam daha da düşüktür. Yakutların yalnızca yaklaşık %83'ünün Rusça bildikleri iddia edilmektedir (Pakendorf, 2007, s. 1-2).

Yakutların kökeni üzerine pek çok araştırmacı tarafından çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Fakat bunlardan herhangi biri genel kabul görmemiştir. Bu durum, Yakut halkının eski tarihini anlatan belgelerin eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Araştırmacıların büyük çoğunluğu Yakutların, Yakutistan adı verilen bölgenin yerlisi olmadıkları; daha güneydeki bir bölgeden bugünkü yurtlarına göç ettikleri konusunda hemfikirlerdir (Korkina ve diğ., 1982, s. 9-10; Pakendorf, 2007, s. 7). Yakutların ortaya çıkışını anlatan efsanelerde bir zamanlar Baykal bölgesinde yaşayan ve Buryatlar tarafından sürülen atalarından söz edilmesi, Türk dili konuşuru olmaları, deri kap kacak, kırmızı ve yağın yapılışı, eyerleme, yükleme, binicilik tarzı gibi özellikleri ve söz varlıkları (sayılar, vücudun bölümleri anlatan sözcükler ve güneye has hayvan adları vb.) Yakutların güneyden bugünkü yaşadıkları bölgeye geldiklerini işaret etmektedir (Killi, 1997, s. 57). Ancak Yakutların ortak Türk dillerinden ayrılışının ne zaman olduğu ve Lena'ya tam olarak nereden ve nasıl gelip yerleştikleri hakkında görüş farklılıkları bulunmaktadır (Korkina ve diğ., 1982, s. 9).

Yakutların kökeni üzerine görüş bildiren araştırmacılarından biri olan Poppe, Yakutların kendilerine verdikleri eski isimleri olan Urankay'dan hareketle, Yakutlarla Tuvaların eskiden aynı soya mensup olduklarını düşünmektedir (1985, s. 102). İnan da, Reşidettin'in "Cami-üt-Tevarih" inde "Uryankıt"larla¹¹ dair verilen bilgilerin hiç şüphesiz Yakutlara ait olduğunu belirtmektedir (1987a, s. 21). Ayrıca İnan (1987c, s. 29), Tuba (Tuva) Türklerinin Uranhay adıyla anılmalarını komşuları Moğollar'ın isimlendirilmesine bağlar.

Rus Türkologlar, Yakutların Türkçe konuşan atalarının XIII. ya da XIV. yüzyılda Lena nehri ortalarına doğru göç ettikleri kabul etmektedir. Fakat MS. IX. ya da X. yüzyıla tarihlenen ve Lena yakınında bulunan bir runik yazı, bazı küçük dağınık grupların bu alana ilk bin yılın sonunda ulaşmış olduğunu göstermektedir (Okladnikov, 1955, s. 326 vd.; Konstantinov, [1975] 2003, s. 18 vd.; Alekseyev, 1996, s. 28, 45 vd.'den aktaran Pakendorf, 2007, s. 8). Okladnikov (1955: 332, 365) ve Alekseyev

¹¹İnan'ın (1987a, s. 21) belirttiğine göre Reşidettin iki Uryangkit kabilesinden söz eder fakat bunlardan "Orman Uryangkitları"nın birinci Uryangkitlardan ayrı olduklarını ve Moğol aslından olmadığını ifade eder. İnan ayrıca, Antropoloji âlimlerinin de Yakutları Moğollar'dan ayırarak Orta Asya ve Sibirya Kırgız-Kazakları grubuna dâhil ettiğini yazmıştır .

(1996: 45 vd.), Yakutistan'ın yerli halkı (kendi görüşlerine göre, çoğunlukla Yukaghirler) ile Türk dili konuşan göçmenler arasındaki kültürel ve etnik temasların o zaman başladığını ileri sürerken; Konstantinov ([1975] 2003, s. 19) bu ilk Türkçe konuşan grupların çok küçük olduğunu ve yerel halk üzerinde etkisi olmadığını varsaymaktadır (Pakendorf, 2007, s. 8).

Yakutların kökeni ile ilgili olarak Rus Türkologların ileri sürdüklerinden farklı görüşler de ortaya atılmıştır. Örneğin İnan (1987b, s. 24), Yakutların Baykal'ın kuzeyine geçmelerinin daha erken bir dönemde olduğunu belirtmektedir. İnan bu görüşünü iki şekilde gerekçelendirmektedir. Bunlardan ilki Yakutların komşuları olan Buryat-Moğollarda Cengiz'e ait zengin rivayetlere rastlandığı hâlde bu gibi rivayetlerin Yakutlarda bulunmamasıdır. Diğerisi ise Yakutların eski kabile başbuğlarının *toyon* ve *tıgın* (Eski Türklerde *tegin*) unvanlarını taşımalarından dolayı, bunların diğer Türklerden Moğol istilasından çok önce ayrılmış olabilecekleridir. Hayit de (2000, s. 29) Sibirya'daki Türk kavimleri arasında Moğol istilasını görmeyen yegâne kavmin Saxalar olduğunu ifade etmektedir.

A.P. Okladnikov, “İstoriya YJakutskoy ASSR” (1955) adlı eserinin ilk cildinde, Yakutların atalarının VI-VIII. yüzyıllarda Orhun yazıtlarında adı geçen Kurikanlar¹² olduğunu ileri sürmektedir (Korkina ve diğ., 1982, s. 9). Kurikanların kültürleri, Sibirya'nın güneyindeki Baykal Gölü'nün kıyısında bulunan arkeolojik kalıntılar ve Çin kaynakları aracılığıyla VI.-X. yüzyıla tarihlenmektedir. Bu arkeolojik alanlarda bulunan runik yazıtlara bakıldığında, Kurikanların Türkçe konuşan bir topluluk olduğu düşünülmektedir (Okladnikov, 1955; Konstantinov [1975] 2003; Şirobokova 1977; Gogolev 1993; Alekseyev 1996'dan aktaran Pakendorf, 2007, s. 7).

Çin kaynaklarında geçen Ku-li-kan ve tarihte ilk defa VIII. yüzyılda Orhun Abideleri'nde “Yüç-Kurikan” adıyla anılan Kurikanlar geçmişte Uranhay-Sakalar (Orman Sakaları) olarak da tanınmıştır. Yakutların özellikle Lena vadisinde yaşayanları eski zamanlarda kendilerini Uranhay-Sakalar olarak adlandırmaktaydı (İnan, 1987b, s.

¹²Runik yazıtlarda Kurikanlar, Kül Tegin yazıtının doğu yüzünün 4. ve 14. satırlarında anılırlar. 4. satırda 552 yılında ölen Bumın Kağan'ın yoğ törenine katılan halklar arasında Kurikanların da adları geçer. Bu, Kurikanların tarihine dair en eski kayıtlardan biridir (Şirobokova, 2005, 53-54'den aktaran; Yıldız, 2015, s. 2). Kurikanların (ya da aralarından bir bölümünün) Türk dili konuştuklarına dair en önemli kanıt, Baykal gölü civarında kayalara ya da kapacak üzerine runik benzeri işaretlerle yazılmış düzinelerce runik yazıtın varolmasıdır (Şirobokova, 2005, 54'den aktaran; Yıldız, 2015, s. 2).

24; Hayit, 2000, s. 36; Taşağıl, 2013, s. 295). Okladinov, VI-X. yüzyıllarda Baykal, Angar ve üst Lena bölgelerinde yaşayan Kurikanların bir kısmının Moğol baskıları sonucunda XI. yüzyılın başlarında kuzeye doğru gitmeye başlamış olabileceklerini belirtmektedir (Korkina ve diğ., 1982, s. 9).

Yakutların Kurikan kavminden olduklarını ve XII. yy.'a gelinceye kadar bugünkü Yakutistan topraklarını kendilerine vatan edinerek Türkleştirdikleri görüşünü savunan araştırmacılardan biri de Hayit'tir (2000, s. 35). Hayit, aslen Yakut olan ve Yakut etnografyası ile folkloru üzerine araştırmalarıyla tanınan Gavril Vasilyeviç Ksenofonov'un halk destanlarına dayanarak Yakutların Yakutistan'a gelişlerini üç devirde tamamladıklarını yazmıştır. Ksenofonov'a göre bu devirlerden ilki, Milâd'ın birinci asrından başlamaktadır. Bu devirde Baykal Gölü civarında Vilyuy nehri dolaylarına bugünkü Yakut dilini konuşan, ormanlarda hayvan avcılığı ile geçinen kavim gelmiştir. Bu kavim, dillerinin yanında Hunlardan öğrendikleri demir eşya yapma sanatını da beraberlerinde getirmişlerdir. Yakutların yayılmasının ikinci devri ise VII-VIII. asırlara rastlar. Angar nehri bölgesinde göçebe hayat tarzını sürdüren Yakutlar bu yüzyıllarda Vilyuy nehri civarına gelmişlerdir. Bu devirde gelenler, muhtemelen Uranhay Sakaları'dır. Üçüncü devir ise, Türklerin Saka kavminin Yakutistan'ı tamamen kendi vatanı hâline getirdikleri IX-XII. asırlara isabet eder (Hayit, 2000, s. 36).

2. AMAÇ VE SINIRLILIKLAR

Bu çalışma Türk dillerinin XI. yüzyıldaki söz varlığını ve dil özelliklerini ortaya koyması bakımından oldukça önemli bir kaynak olan *Dîvânu Lugâti't-Türk* ile ortak Türk dilinden diğer Türk dillerine göre daha eski bir dönemde ayrıldığı ve birtakım eskicil öğeleri koruduğu genel kabul gören Yakut dilinin söz varlığını karşılaştırmak amacıyla hazırlanmıştır. Karşılaştırmaya dâhil edilen veriler, *Dîvânu Lugâti't-Türk*'teki kök durumunda ve yapım ekleriyle türemiş Türkçe kökenli sözcüklerle sınırlandırılmıştır.

3. YÖNTEM

Bu çalışmada DLT'nin Ahmet Bican Ercilasun ve Ziyat Akkoyunlu (2018) tarafından hazırlanan *Dîvânu Lugâti't-Türk (Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin)* adlı yayını kullanılmıştır. Çalışmamızın sonuç kısmını yazarken yayımlanan Kaçalın ve Ölmez'in (2019) *Dîvânu Lugâti't-Türk* adlı eseri de baştan sona gözden geçirilip madde başlarının en uygun okunuşları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Kullandığımız kaynakta verilen sözcükler başta Sir Gerard Clauson'un (1972) *Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish* adlı eseri olmak üzere; Besim Atalay'ın (2006) *Divanü Lûgat-it-Türk Tercümesi*, Robert Dankoff ve James Kelly'nin (1985) *Compendium of The Turkic Dialects*, Marcel Erdal'ın (1991) *Old Turkic Word Formation*, Nadelyayev ve diğ.'nin (1969) *Drevnetyurskiy slovar'* adlı kaynaklarla karşılaştırılıp en doğru okunuş şekilleriyle madde başı olarak çalışmamıza dâhil edilmiştir. Sözcüklerle ilgili gerekli düzeltmeler ve açıklamalar dipnot kısımlarında detaylı olarak belirtilmiştir. Ercilasun ve Akkoyunlu'da numaralandırılmayan eş sesli madde başları da çalışmamızda numaralandırılıp transkripsiyonlu biçimleriyle madde başı olarak alınmıştır. Ercilasun ve Akkoyunlu'nun hırıltılı /h/ sesini karşılamak için kullandıkları x yerine *h* harfi tercih edilmiştir.

Çalışma, DLT'de geçen kök/gövde durumunda ve yapım ekleriyle türemiş olan Türkçe kökenli sözcüklerle sınırlandırılmıştır. Buna göre, DLT üzerine yapılan çalışmalarda madde başı olarak yer aldığı hâlde sözlüksel birimler olmayan *ağku*, *ağkuç*, *bardaç*, *barğuç*, *kaçmış*, *qalmış*, *keçürgülük*, *közetgü*, *kılmış*, *qorkmış*, *közetdeçi* ~ *közetteçi*, *külgüç*, *odğurmuş*, *suwgardaç*, *suwgarguç*, *suwgarguluk*, *toğmış*, *öğüngüç*, *satguç*, *sattaç*, *satguluk*, *tapınguç*, *tapınguluk*, *tawratası*, *tawratgu*, *tawratıgılık*, *tepretgüç*, *toğgurguç*, *toğgurmuş*, *toğraguç*, *toğraguluk*, *toğramadaç*, *toğramaglı*, *turdaç*, *turguç*, *tutmuş*, *tuttaç*, *tutuzgu*, *tüğmiş*, *uğradaç*, *uğraguç*, *uğraguluk*, *ürülmüş*, *yığdaç*, *yuğurmuş* vb. veriler çalışmamızda karşılaştırma listesine dâhil edilmemiştir. Bu biçimlerin çoğu DLT'de kök biçimleriyle yer almaktadır.

DLT'de geçen *ajlan*, *ajmuğ*, *ajun*, *bağna*, *beçkem*, *borsmuğ*, *buğa*, *çaha*, *çeñ*, *çibıkan*, *çikne-*, *çit*, *çögen*, *çukmın*, *çüşek*, *humaru*, *işküm*, *kaçaç*, *kağgar*, *kenpe*, *keslinçü*, *kıftu*, *kirit*, *köben*, *küsri*, *küyde*, *lağun*, *lantu*, *liš*, *lıyu*, *lohtay*, *mındatu*, *maşıç*, *muş*, *neg*, *nijdağ*, *opu*, *saht*, *samda*, *sanduvaç*, *sinçü*, *şalaşu*, *şebiñ*, *şı*, *şük*, *tağçek*, *tim*,

toyın, tünüşü, uğar, yağan, zanbı, zargünçmud, zaranza vb. pek çok sözcük yabancı kökenli olmaları sebebiyle çalışmamıza dâhil edilmemiştir. DLT'deki yabancı kökenli sözcükleri tespit ederken temel olarak Clauson'un Sir Gerard Clauson'un (1972) *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish* sözlüğü kullanılmıştır. Bu sözlüğün dışında; Ölmez'in *Eski Türk Yazıtlarında Yabancı Öğeler 1* (1995), *Eski Türk Yazıtlarında Yabancı Öğeler 2* (1997) ve *Eski Türk Yazıtlarında Yabancı Öğeler 3* (1999) adlı makaleleri; Tekin'in (2003) *Türkçedeki En Eski Ödünç Sözler* ve Sertkaya'nın (2009) *Dîvânü Lugâti't-Türk'te Geçen Her Kelime Türkçe Kökenli midir? Veya Kâşgarlı Mahmud'un Dîvânü Lugâti't-Türk'ünde Yabancı Dillerden Kelimeler* adlı makalelerinden de yararlanılmıştır.

Ercilasun ve Akkoyunlu'da madde başı olarak yer alan *açığ bir-, açığlıg tut-, başra kaç-, başra kaçıl-, baş tut-, çikin yıpi, çoğı çamı kıl-, çin tolu, edgü kılın-, ele ele, emgek tolğag, ersek işler, hân toy, ır bol-, ış bol-, iki yüzlüg er, irteş kop-, kadir kış, kaç et, kaçak bol-, meñgü ajun, munduz, yoriğa at, ne uğurda, orı iş, orı kop-, ortu er, öç al-, ögüt bir-, öküş yılkı, sağız toprak, sağ suv, sarıg suv, tağağ yılı, tağ at-, tap bol-, uluğ oğlak ay, um bol, uşak otuğ, ügürlüg adğır, yā bağrı, yağ çöpi, yalğan kişi, yund yılı, yügrük at...* gibi sıfat tamlamaları, ikilemeler, tekrarlar vb. yapılardan oluşan sözcükler çalışmamızda madde başı olarak yer almamıştır. Bu biçimlerin çoğu müstakil hâlde DLT'de mevcuttur.

Bunların dışında DLT'de geçen özel adlar (örn. *Alp Apa, Alp Er Toğga, Arslan, Ās, Badruk, Barman, Barsğan, Beglen, Çağrı Beg, Çanşı, Ervüz, Inal Öz, Kıban, Lāçın, Sünüş, Tekiş, Utar, Utuş, Yağan Tigin...*), yer adları (örn. *Adğış, Adıg, Ak Terek, Ala Yığaç, Badal Art, Bakırlıg, Çağla, Hızar, Kıara Señir, Mınlak, Orağ, Ötüken, Sığun Samur, Yamar...*), unvanlar (örn. *Arslan Tigin, Bekeç, Çowı, Toğa Tigin, Toğa Hân, Turumtay...*) boy adları (örn. *Afşar, Aramut, Awa, Basmul, Bayat, Bayundur, Beçenek, Çarukluğ, Çowı, Kıadır Han, Toğa Tigin, Turumtay...*), şehir adları (örn. *Aşıçan, Barçuk, Can Balık, İspîcâp, İkki Ögüz, Kıaraçuk, Kıarnak, Kıazvin, Kıñüt, Kıoçnar Başı, Man Kend, Odun, Ödü Kend, Sağsın, Sekirme, Sitgün, Talas, Tartuk, Uç, Yanı Balık, Yenkend...*) vb. sözcükler Karahanlı Türkçesinin temel söz varlığına dâhil olmadığı için çalışmamızda yer almamıştır.

Çalışmamızın DLT'deki sözcüklerin Yakutça ile karşılaştırıldığı ana bölümünde Yakutça sözcükler için temel olarak iki kaynak kullanılmıştır. Bu kaynaklardan ilki

Pekarskiy'in dört ciltlik *Slovar' yakutskogo yazıka* adlı eseri ve bu eserin TDK (1945) tarafından yayımlanan birinci cildinin tercümesidir. Bu tercüme A-M arasındaki sözcükleri içermektedir. Diğer kaynak ise Sleptsov ve diğ.'nin (1972) *Yakutsko-russkiy slovar'* adlı eseridir. Bu iki kaynağın dışında Yıldız'ın (2015) *Eski Türkçe ile Yakutçanın Sözvarlığının Ünlüyle Başlayan Sözcükler Bakımından Karşılaştırılması* adlı doktora tezinden de büyük ölçüde yararlanılmıştır.

Yakutça karşılıklar için yukarıdaki kaynakların dışında çalışmamızda Böhtlingk'in *Über die Sprachen der Jakuten* (1851), Krueger'in *Yakut Manual* (1962), Tekin'in *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler* (1995), Vasiliev'in *Türkçe – Saha (Yakutça) Sözlük* (1995), Kirişcioğlu'nun, *Saha (Yakut) Türkçesi Grameri* (1999), Yıldız'ın *Orhon Türkçesi ile Yakutçanın Sözvarlığı Bakımından Karşılaştırılması* (2007) adlı yüksek lisans tezi ile *Orhon Yazıtlarından Yakutça ve Dolgancaya Ulaşan Eskiil Sözvarlığı* (2007), *Yakutçayla Tanımlanabilen Hapax Legomenon'lar* (2011) ve *Yakutçayla Tanımlanabilen Hapax Legomenon'lar II: Ünsüzle Başlayan Hapax'ların Durumu* (2014) adlı makalelerine, Ayazlı'nın *Sözvarlığı Açısından Anadolu Ağzları ve Sibir Grubu Türk Dilleri* (2009) adlı makalesine, Pekacar'ın *Divânü Lugâti't-Türk'teki Kültür Kelimeleri İle Saha Türkçesinin Kelime Hazinesinin Karşılaştırılması* (2012) adlı yüksek lisans tezine ve Károly'nin *Deverbal Nominals in Yakut* (2013) adlı kitabına da tarama amacıyla bakılmıştır.

DLT'de geçen ve Yakutçada varlığını sürdüren sözcükler belirlenirken *Iacutica* adlı kaynakta yer alan makalelerden de yararlanılmıştır. Kałuzyński'nin *Iacutica*'da yer alan "Mongolische Elemente in der Jakutischen Sprache" adlı makalesi sayesinde Yakutçadaki Moğolca ödünçlemeler tespit edilmiş ve bunlar çalışmamızda karşılaştırmaya dâhil edilmemiştir.

Çalışmamızın ana bölümünde üç işaret kullanılmıştır. Bunların anlamları şöyledir:

Ø işareti: 'Varlığını sürdürmeyen sözcük' anlamında kullanılmıştır. DLT'de geçen fakat Yakutçada karşılığı olmayan sözcükler için Ø işareti konmuştur. Örn.: **boḡaḡ** 'kuş kursağı' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 593) || Yak. Ø.

≠ işareti: 'eşit olmayan biçim' anlamında kullanılmıştır. Bu işaret,

- a. Yakutça biçimin, DLT'deki bir sözcüğün yapım eki olarak genişlemiş hâli olduğunu gösterir. Örn. DLT'deki **ḡum** 'kum' sözcüğü Yakutçada **+ak* ekiyle genişlemiş olarak görülür: **Yak.** $\neq$ *kumax* 'kum' (Pekarskiy, 1945, s. 557); *kumax* 'kum; kumsal, kumsallık, kumbaşı; kumlu' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 187).
- b. Yakutçada birtakım ekler DLT'de kullanılan eklerle aynı işlevde olmasına rağmen yapısal farklılıklar göstermektedir. ET. *+çI* eki Yakutçada genişleyerek *+çIt* hâlini almıştır. Örn.: **yerçi** 'kılavuz' 'tecrübeli kılavuz' (Clauson, 1972, s. 958a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223). || Yak. $\neq$ *sirdyit*, *sircit*, *siccit* = *silcit* 'ayn.' (Pekarskiy, 1925, s. 2243); *sircit* 'ayn.' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 326). ET. *+Ilg* eki yerini Yakutçada sırasıyla *+laax* ve *+laak* eklerine bırakır. Örn.: **tıllıḡ** 'dilli' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 877) || Yak. $\neq$ *tıllaax* 'ayn.' (Pekarskiy, 1928, s. 2942); *tıllax* 'ayn.' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 420).
- c. Yakutça biçimin DLT'deki sözcüğün kalıplaşmış bir çekim eki olarak genişlemiş hâli olduğunu gösterir. Örn. DLT'deki **ḡul** 'kul, köle' sözcüğü Yakutçada kalıplaşmış bir **+t* çokluk ekiyle görülür: **Yak.** $\neq$ *kulut* 'kul, köle, cariye, oğlan, uşak, hademe, hizmetçi, odalık' (Pekarskiy, 1945, s. 556); *kulut* '1. köle, kul; 2. vale, bacak, oğlan' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 187).

→ **işareti** : 'ilgili maddeye git' anlamında kullanılmıştır. Örn.: **çoḡıla-** 'gürültü edip bağırmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626) → bkz. **çaḡıla-**.

4. BULGULAR ve YORUM

4.1. A Harfiyle Başlayan Sözcükler

a ‘hitap bildiren bir ünlem’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 538) || Yak. Ø.

a’ ‘şaşırtma bildiren bir ünlem’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 538) || Yak. Ø.

aba (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 538) → bkz. **apa II** (Clauson, 1972, s. 5a; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 74).

abaçı (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 538) → bkz. **apaçı** (Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 74).

abakı (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 538) → bkz. **apakı** (Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 74).

abı- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 538) → bkz. **apı-** (Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 74).

abın- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 538) → bkz. **apın-** (Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 75).

abit- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 538) → bkz. **apıt-** (Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 75).

abitğan (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 538) → bkz. **apıtğan** (Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 75).

aç ‘hey, ey anlamında seslenme ünlemi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 538) || Yak. Ø.

āç ‘aç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 538) || Yak. *aas* “‘1. aç; açlıktan bitkin düşmüş; 2. açlık’ (Pekarskiy, 1917, sü. 166); *aas-tuor* ‘aç; acıkma’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 25)” (Yıldız, 2015, s. 119).

aç- ‘açmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 538) || Yak. *as-* “‘(kapı) açmak, (kapak, baca) açmak, (yol) açmak, geniş geniş açmak, (kilit) açmak, (tıpa, mantar) açmak, (kartları) açmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 164) *as- I* ‘1. (sandık, kapı, perde, pencere, sınır vb.) açmak; 2. (göz) açmak, (devreyi) açmak; 3. (şişenin tapasını, mantarını)

açmak, (mührü) açmak; 4. (kilit) açmak; 5. (musluk) açmak; 6. açığa çıkarmak, teşhir etmek, (birisine sırrını) açmak; 7. (okulu) açmak, (okula) başlamak; 8. (kanunu) yürürlüğe koymak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 48)” (Yıldız, 2015, s. 120).

āç- ‘acıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 538) || Yak. “*aas- IV* ‘acıkmak, açlık çekmek, bir şeyi şiddetle arzulamak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 168), *aas- II (esk.)* ‘acıkmak, açlık çekmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 259)” (Yıldız, 2015, s. 120).

açı¹³ ‘Barsgan lehçesinde kocakarı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 538) || Yak. Ø.

açı- ‘ekşimek; acımak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 538) || Yak. *asıy- II* “1. ekşimek, kekremek; 2. kaşınmak; tahriş olmak, yanmak; 3. darılmak, gücenmek, kızmak, sinirlenmek; 4. dertlenmek, esef etmek, (birisi için ya da bir şey yüzünden) üzülmek, kederlenmek, hüznülenmek’ (Pekarskiy, 1917, sü. 176) > *ahıy-* ‘1. ekşimek, acılaşmak; kekremek; 2. yanmak, batmak; 3. üzülmek, acımak; kederlenmek, esef etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 50)” (Yıldız, 2015, s. 120).

açıġ I ‘acı, acı olan her nesne; ekşi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 538) || Yak. *asu* “1. acı; yakıcı; ekşi; tuzlu; 2. acılık; yakıcılık; ekşilik; tuzluluk; 3. tuz; 4. acıklı, üzücü; ağlamaklı; 5. elem; acı, keder; gam, teessüf, yas” (Pekarskiy, 1917, sü. 175) > *ahu I* ‘1. ekşi, acı; keskin, sert; 2. 1) ekşilik, acılık; keskinlik; sertlik; 2) acı, keder, gam’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 50), diy. *ahu* ‘tuz’ (Afanas’ yev, Voronkin, Alekseyev, 1976, s. 52)” (Yıldız, 2015, s. 121).

açıġ II¹⁴ ‘nimetlenme; sultan tarafından verilen caizenin adı, ihsan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 538) || Yak. Ø.

açıġlıġ I ‘içine konan şeyi ekşitecek ekşisi bulunan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 538) || Yak. $\neq$ *asulaax I* “1. acı; 2. şiddetli ağrısı olan; 3. şefkatli, merhametli; 4. büyük acılara değer (şey), acıklı’ (Pekarskiy, 1917, sü. 177) > $\neq$ *ahulaax I* ‘acısı olan; acı çeken; 2. acılara değer; üzülmeye değer’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 50)” (Yıldız, 2015, s. 121).

açıġlıġ II ‘nimetlenecek nimeti olan, nimet içinde yaşayan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 538) || Yak. Ø.

¹³Sözcük, Atalay (2006, s. 2) ve EDPT’de (1969, s. 4) *eçi*, COT (1972, s. 4) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 57) *açı* şeklindedir.

¹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *açıġ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 22a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 4) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

açıklık ‘acılık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 539) || Yak. Ø.

açıgsa- ‘ekşi (yemeği) arzulamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 539) || Yak. Ø.

açıgsı- ‘ekşimek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 539) || Yak. Ø.

açık- ‘acıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 539) || Yak. Ø.

açıkım¹⁵ ‘büyük kardeşe hitap şekli (2. şahıs kullanımı yoktur)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 539) || Yak. Ø.

açıķı¹⁶ ‘bu şekil kullanılmaz’ → bkz. **açıkım** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 539).

açıklık ‘açıklık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 539) ~ **açukluk** ‘açıklık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 540) || Yak. Ø.

açıl- ‘açılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 539) || Yak. Ø.

açın- I ‘ihsanda bulunmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 539) || Yak. Ø.

açın- II ‘açılmak; açar görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 539) || Yak. Ø.

açisa- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 539) → bkz. **açsa-** (Clauson, 1972, s. 31b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 3; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 58).

açış- I ‘ açmakta yardımcı olmak ve açmakta yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 539) || Yak. Ø.

açış- II ‘karşılıklı birbirini ekşitmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 539) || Yak. Ø.

açıt- ‘ekşitmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 539) || Yak. *asıt-* “1. ekşitmek, mayalayıp ekşitmek, mayalamak; asitlemek, oksitlemek; 2. tahriş etmek, kaşındırmak, dalamak (teni, bedenin bir yerini); 3. sinirlendirmek, kışkırtmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 182) > *ahıt-* ‘1. ekşitmek, mayalamak; 2. mayalamak; 3. yakıcı bir ağrı hissi vermek, şiddetli ağrıya sebep olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 50)” (Yıldız, 2015, s. 123).

açıtğan ‘ekşiten’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 539) || Yak. Ø.

āçlık ‘açlık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 539) || Yak. *aastık* “‘açlık’ (Pekarskiy, 1917, sü. 175)” (Yıldız, 2015, s. 123).

¹⁵Sözcük, DTS (1969, s. 6), COT (1985, s. 19) ve Atalay’da (2006, s. 3) *açıkım*, EDPT (1972, s. 23a) *açkım*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 181) *êçikim* şeklindedir.

¹⁶Sözcük, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 181) yayınında *êçikiñ* şeklindedir.

açılın- ‘açılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 539) || Yak. *asılın*¹⁷ “1. açılmak, (konu) açılmak; (tohum) açılmak; (bir şeyin üstü) açılmak; (kitap) açılmak; (Pekarskiy, 1917, sü. 179) > *ahılın-* ‘1. açılmak; 2. (tohum) açılmak; 3. (şişenin kapağı, tapası, mantarı) açılmak; (mühür sökülerek) açılmak; 4. (nemlenip ayrılmak suretiyle) açılmak; 5. (musluk) açılmak; 6. açılmak, açığa çıkmak, açığa vurulmak, meydana çıkmak, ortaya çıkmak (sır, gizli bir şey, eksiklik, kusur vb.); 7. (okul) açılmak; (oturum, toplantı) açılmak, başlamak; 8. (herhangi bir şeyin varlığı) açığa çıkmak, ortaya çıkmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 50)” (Yıldız, 2015, s. 123).

açılış- ‘beraber açılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 540) || Yak. Ø.

açsa¹⁸ ‘açmak istemek’ (Clauson, 1972, s. 31b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 3; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 58) || Yak. Ø.

açtur- ‘açılması için emir vermek, açtırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 540) || Yak. ‘*astar- I* “*as- III*’ın Ett. Bi.’ (Pekarskiy, 1917, sü. 174), *astar- I* ‘*as- I*’ın Ett. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 49)” (Yıldız, 2015, s. 124).

açuk ‘açık, açılmış; net’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 540) || Yak. Ø.

açukluğ ‘yumuşak huylu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 540) || Yak. Ø.

açukluluk (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 540) → bkz. **açıklık**

āçur- ‘aç bıraktırmak, aç bırakmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 540)¹⁹ || Yak. Ø.

açurğan ‘acıktıran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 540) || Yak. Ø.

adak ‘ayak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 540) ~ **ayak I** ‘ayak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 566) ~ **azak** ‘bazı Kıpçak, Yemek, Suvar ve Bulgarlarda ayak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) || Yak. *atax* “1. ayak, adım, bacak; sandalye, kanape ayağı, atın bileği, dağın eteği, destek, payanda, sehpa, iğne, direk; 2. (Dolganlarda) çocuk ayakkabısı; 3. bitim, bir şeyin alt kısımdaki sonu (*baş* karşısı olarak); 4. en sonda gelen, en kötü cins; 5. yer adı’ (Pekarskiy, 1917, sü. 191), *atax*

¹⁷Yakutça sözcükle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 24)’a bkz.

¹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 539) madde başı olarak verilen *açisa-* yerine Clauson (1972, s. 31b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 3) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 58) *açsa-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 540) *açur-* şeklinde verilen madde başı Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 58) yayınına göre *āçur-* olarak alınmıştır.

‘1. ayak, bacak; 2. masa, sandalye ayağı; dayanak, mesnet’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 51)” (Yıldız, 2015, s. 125).

adağla- ‘ayağa vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 540) || Yak. *ataxtaa-* “‘1. ayak temin etmek; ayak takmak; 2. (mücadele sırasında) çelme takmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 193), *ataxtaa-* ‘1. çelme takmak; 2. ayak takmak; 3. bir şeyi engellemek, bir şeye engel çıkarmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 51)” (Yıldız, 2015, s. 125).

adağlan- ‘ayak sahibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 540) || Yak. *ataxtan-* “‘1. tek, iki ya da birkaç ayak üzerinde durmak; yürümeye başlamak, ayaklanmak; 2. ayak yerine bir şey kullanmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 193)” (Yıldız, 2015, s. 126).

adağlığ ‘ayaklı, ayağı olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 540) || Yak. *≠ ataxtaax* “‘1. ayağı, bacağı olan, ayaklı; 2. Büyükayı Takımıyıldızı’ (Pekarskiy, 1917, sü. 194), *≠ ataxtaax* ‘1. ayaklı, bacaklı; 2. (masa, sandalye vb. için) ayaklı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 51)” (Yıldız, 2015, s. 126).

adağlık ‘üzüm bağlarında çardak için kullanılan ağaç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 540) || Yak. Ø.

adaş ‘arkadaş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 540) || Yak. *atas II* “‘arkadaş, dost, yoldaş’ (Pekarskiy, 1917, sü. 190), *atas II* ‘arkadaş, dost, yoldaş’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 51), diy. *atas* ‘erkek samur’ (Afanas'ev, Voronkin, Alekseyev, 1976, s. 53)” (Yıldız, 2015, s. 126).

adaşlık ‘arkadaşlık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 540) ~ **adıslık** ‘arkadaşlık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 540) || Yak. Ø.

adğır ‘atın erkeği, aygır’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 540) ~ **ayğır** ‘aygır’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 566) || Yak. *atur* “‘1. aygır; 2. boğa; erkek geyik (iğdiş edilmemiş); 3. iğdiş edilmemiş erkek hayvan; 4. yolkı, bir aygırın önderliğindeki bütün atlar; 5. yüksek dayanıklılık, güç, erk vb. ifade etmekte kullanılan sözcük’ (Pekarskiy, 1917, sü. 201), *atur* ‘1. aygır; iğdiş edilmemiş erkek hayvan; 2. büyük, güçlü’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 53)” (Yıldız, 2015, s. 127).

adğırak ‘ön ayaklarından biri veya ikisi beyaz olan dağ tekesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 540) || Yak. Ø.

adğırlan- ‘aygır gibi hareket etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 540) || Yak.
aturdan- “‘aygır sahibi olmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 203)” (Yıldız, 2015, s. 127).

adğuk (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 541) → bkz. **ağduk**

adıg I ‘ayı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 541) ~ **ayıg** ‘Oğuz ve Kıpçak lehçelerinde ayı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 566) || Yak. Ø.

adıg II ‘sarhoşluktan ayrılmış, ayık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 541) || Yak. Ø.

adıglıg ‘ayısı çok olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 541) || Yak. Ø.

adıkla- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 541) → bkz. **aduqla-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 542; Clauson, 1972, s. 49b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 5; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 60).

adııl- ‘ayılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 541) || Yak. Ø.

adın ‘başka’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 541) || Yak. *atın I* “‘1. değişik, ayrı, başka, farklı, bazı, diğer, yabancı; 2. fark’ (Pekarskiy, 1917, sü. 200), *atın* ‘1. değişik, ayrı; yabancı; 2. -den başka’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 52)” (Yıldız, 2015, s. 128).

adır- ‘ayırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 541) || Yak. Ø.

adış- ‘bacakları açarak büyük adımlarla yürümek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 541) || Yak. Ø.

adıslık → bkz. **adaşlık** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 541).

adna- ‘(yer vb.) değişmek, farklılaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 541) || Yak. Ø.

adnağu ‘başkası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 541) || Yak. Ø.

adnat- ‘insan değişmek, farklılaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 541) || Yak. Ø.

adrı²⁰ ‘buğday temizlemek için kullanılan alet; iki parçası bulunan şey; çatal değnek; iki dalı olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 541) ~ **ayru** ‘değilse, başka’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) || Yak. Ø.

²⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *adrı* sözcüğü Clauson (1972, s. 63b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 4) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

adırlık ‘ayrık otu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 541) ~ **ayrık** ‘ayrık otu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) || Yak. Ø.

adırlı- ‘ayrılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 541) || Yak. Ø.

adrim (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 542) → bkz. **edrim** (Clauson, 1972, s. 66a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 19; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 164).

adriş²¹ ‘iki yolun başı; ayrılık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 542) || Yak. Ø.

adriş- ‘ayrılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 542) ~ **ayriş-** ‘birbirinden ayrılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) || Yak. Ø.

adıruk ‘başka’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 542) ~ **ayruk** ‘Oğuz lehçesinde başka; ayrıca’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) || Yak. Ø.

aduk (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 542) → bkz. **ağduk**

adukla- ‘bilinmeyen bir şeyden ötürü garipsemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 542) || Yak. Ø.

adut ‘avuç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 542) ~ **avut** ‘avuç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) || Yak. *itis* “‘avuç, aya, el, avuç dolusu, pençe’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3854), *itis* ‘1. avuç; 2. pençe; 3. avuç dolusu’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 533)” (Yıldız, 2015, s. 139).

adutla- ‘avuçlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 542) || Yak. *itistaa-* “‘avuç dolusu bir şey temin etmek; avcuyla vermek’ (Pekarskiy, 1917, sü. 3854)” (Yıldız, 2015, s. 139).

āğ ‘iki bacak arasındaki boşluk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 542) || Yak. Ø.

āğ- I ~ **ağ- I** ‘yükselmek, çıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 542) || Yak. Ø.

āğ- II ~ **ağ- II** ‘değişmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 542) || Yak. Ø.

ağan ‘genizden konuşan, hınhım adam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 542) || Yak. Ø.

ağartğu ‘buğday unundan yapılan, bozaya benzer bir içki’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 542) || Yak. Ø.

²¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *adriş* sözcüğü Clauson (1972, s. 66a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 4) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

ağduķ ‘değiştirilmiş, kamufle edilmiş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 542) ~ **adęuķ** ‘kim olduğu belli olmayan sığıntı adam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 541) ~ **aduķ** ‘meķhul’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 542) || Yak. Ø.

ağı ‘ipek kumaş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 542) || Yak. Ø.

ağıçı ‘ipek kumaşları muhafaza eden görevli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 542) || Yak. Ø.

aęıl²² ‘ağıl; Oğuzlarda koyun pisliği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 542) || Yak. *ıal* “1. avlu, mesken, barınak, sakinleri ve mülkiyetiyle birlikte hane, bağımsız aile, çiftlik; ikamet eden, sakin; komşu, komşular; komşuluk; 2. ky’ (Pekarskiy, 1928, s. 3740), *ıal* ‘1. komşu; 2. aile, hane’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 519)” (Yıldız, 2015, s. 141).

ağım ‘bir defada tırmanılabilcek (yer)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 542) || Yak. Ø.

aęır²³ ‘ağır, yavaş; apırlık, yk; pahalı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 542) || Yak. *ıar* “1. ağır, zor; 2. değerli, pahalı’ (Pekarskiy, 1928, s. 3744), *aar* ‘türünün en iyisi; saygın, önemli; muazzam; temiz; kutsal, mübarek, mukaddes, ilahi, tanrısal’ (Pekarskiy, 1917, s. 126), *ıar* ‘1. ağır; şişman; 2. ağır, zor, gç; zahmetli; 3. ağır, ciddi, vahim; 4. incitici, ağır, kırıcı, tatsız; 5. ağır, sevinçsiz, acıklı; kederli, kasvetli; 6. ağır, sert, çok ciddi; 7. sert, sağlam karakterli; 8. sıkıntılı, iķinden ķıkılmaz, kritik; 9. zor, gç, müşkül, sıkıntılı; 10. pahalı, değerli’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 520)” (Yıldız, 2015, s. 142).

ağırıl- ‘ağırlamak, ihsan etmek, ikram etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 542) || Yak. Ø.

ağırlal- ‘ağırlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 543) || Yak. Ø.

ağırlan-²⁴ ‘ağırlanmak; pahalı bulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 543) || Yak. Ø.

²²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ağıl* sözcüğü Clauson (1972, s. 83b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 5) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²³Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *ağır* sözcüğü Clauson (1972, s. 88b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 6) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ağırlan-* sözcüğü Clauson (1972, s. 94b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 6) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

ağırlığ ‘itibarlı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 543) || Yak. Ø.

ağırlık ‘ikram, ihsan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 543) || Yak. Ø.

ağırşuk²⁵ ‘ağırşak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 543) || Yak. Ø.

ağisa- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 543) → bkz. **ağsa-** (Clauson, 1972, s. 95b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 5; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 63).

ağış ‘yükselme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 543) || Yak. Ø.

ağış²⁶ ‘(yüksek yerlere) çıkmakta yarışmak; karşılıklı itişmek; karşılıklı fiyat arttırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 543) || Yak. Ø.

ağıt- ‘(yüksek yerlere) çıkartmak, yükseltmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 543) || Yak. Ø.

ağıtğan ‘(yüksek yerlere) çıkaran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 543) || Yak. Ø.

ağız²⁷ ‘insanın ve bütün hayvanların ağızı; ırmağın, testinin, küpün ve kuyunun ağızı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 543) || Yak. *uos* “‘1. dudak, dudaklar; üst dudak; ağız; 2. yarım daire biçimindeki çukur, oyuntu; okun tabanındaki çentik; atların bağlandığı direktteki oyuntu’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3047), *uos* ‘1. dudak, dudaklar; ağız; 2. namlu’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 439)” (Yıldız, 2015, s. 144).

ağızla²⁸ ‘ark vb. şeylere ağız yapmak; ağıza vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 543) || Yak. *uostaa-* “‘1. beslemeye vermek; 2. yurt çadırının ana direklerine çentik yapmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3049), *uostaa-* ‘1. çukur, oyuk açmak; 2. esk. beslemek, yemlemek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 439)” (Yıldız, 2015, s. 144).

ağla- ‘boş kalmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 543) || Yak. Ø.

ağlak ‘boş, ıssız, çorak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 544) || Yak. Ø.

ağlat- ‘boşaltmak, istediği şeyle başbaşa kalmak için (insanları) uzaklaştırmak (etrafını boşaltmak)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 544) || Yak. Ø.

²⁵Sözcük, EDPT (1972, s. 92) ve COT’de (1985, s. 6) *ağırşuk*, Atalay (2006, s. 13) *agurşak*, DTS’de (1969, s. 365) *ogurşak*, Kaçalın ve Ölmez’de ise *ağırşok* şeklindedir.

²⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *ağış-* sözcüğü Clauson (1972, s. 96b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 5) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *ağız* sözcüğü Clauson (1972, s. 98a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 6) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ağızla-* sözcüğü Clauson (1972, s. 98b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 6) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

- ağna- I** ‘hayvanlar debelenerek kaşınmak, ağnamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 544) || Yak. Ø.
- ağna- II** ‘kekeme olmak, dili tutulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 544) || Yak. Ø.
- ağnat- I** ‘kekretmek, kekeme hâle getirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 544) || Yak. Ø.
- ağnat- II** ‘hayvanları toprağa sürdürmek, ağnatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 544) || Yak. Ø.
- ağrı-** ‘ağrımak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 544) || Yak. *ıarıy-* “‘hasta düşmek, hastalığa yakalanmak, hastalanmak, hastalık çekmek, ağrımak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3747), *ıarıy-* ‘1. hastalanmak; 2. ağrımak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 521)” (Yıldız, 2015, s. 146).
- ağrığ** ‘ağrı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 544) || Yak. *ıaru* “‘hasta, rahatsız; ağrı, hastalık, illet; 2. zührevî hastalık’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3746), *ıaru* ‘1. hastalık; 2. ağrı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 521)” (Yıldız, 2006, s. 146).
- ağrıkan-** ‘ağrısından şikayet etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 544) || Yak. Ø.
- ağrın-** ‘acı çekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 544) || Yak. Ø.
- ağrış-** ‘(beraberce) acı çekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 544) || Yak. Ø.
- ağrıt-** ‘ağrıtmak, ağrı vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 544) || Yak. *ıarıt-* “‘hasta (rahatsız) olmak, hastalanmak, hasta düşmek, ağrımak, rahatsız olmak, keyifsiz olmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3749), *ıarıt-* ‘1. hasta etmek; 2. hasta olmak, hastalanmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 521)” (Yıldız, 2006, s. 147).
- ağru-** ‘(nesne) ağırlaşmak; (hasta) ağırlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 544) || Yak. Ø.
- ağruğ** ‘malın ağırlığı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 544) || Yak. *ıarık* “‘oldukça ağır’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3748), *ıarık buol-* ‘yük olmak’, *ıarık-battık* ‘ağırlık, yük; ağır, yorucu’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 521)” (Yıldız, 2015, s. 147).
- ağruğlan-** ‘(bir işi) ağır bulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 544) || Yak. Ø.

ağsa²⁹ ‘(yüksek yerlere) çıkmak istemek’ (Clauson, 1972, s. 95b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 5; Kaçalın ve Ölmez, s. 63) || Yak. Ø.

ağtar- ‘yere vurmak, yere sermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 545) ~ **ahtar**- ‘tersyüz etmek, devirmek, yıkmak; kürekle aktarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 545) || Yak. *ıatar*- I “‘aktarmak, nakletmek, götürmek; (...)’³⁰ (Pekarskiy, 1928, sü. 3752)” (Yıldız, 2015, s. 148).

ağtarıl- ‘yere vurulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 545) || Yak. Ø.

ağtıl- ‘yere vurulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 545) || Yak. Ø.

ağu ‘zehir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 545) || Yak. Ø.

ağuj ‘ağız, (ilk süt)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 545) ~ **ağuz** ‘ağız, (ilk süt)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 545) || Yak. Ø

ağujluğ ‘kendisinde ilk süt bulunan (insan)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 545) || Yak. Ø.

ağuk- ‘zehirlenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 545) || Yak. Ø.

ağula- ‘zehirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 545) || Yak. Ø.

(**ağuz**) → bkz. **ağuj** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 545).

ağsa- ‘aksamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 545) || Yak. Ø.

ağsak ‘aksak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 545) || Yak. Ø.

ağsak buğsak ‘topal ve çolak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 545) || Yak. Ø.

ağsat- ‘aksak hâle getirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 545) || Yak. Ø.

ağsum ‘sarhoşken kavga eden’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 545) ~ **ağsun** ‘sarhoşlukta kavga eden’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 545) || Yak. Ø³¹

ağsun (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 545) → bkz. **ağsum**

²⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 543) madde başı olarak verilen *ağsa*- yerine, Clauson (1972, s. 95b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 5) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 63) *ağsa*- sözcüğü tercih edilmiştir.

³⁰Pekarskiy’in *ıatar*- I maddesinde verdiği buradaki anlam, etimolojik olarak ET *agtur*- eylemiyle bağlantılıdır. Yakutça sözcükle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 148)’a bkz.

³¹Yakutçada bu sözcüğün devamı gibi görünen *axım* ‘atlar hakkında: deli, haşarı, harun, çevik, canlı’ (Pekarskiy, 1945, s. 10); *axım* ‘çoşkun, heyecanlı, hızlı, taşkın; azgın, harin; hareketli, faal, meşgul; ateşli, kızgın; çalışkan’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 53) sözcüğü Moğolca ödünçleme olduğundan karşılaştırmaya dâhil edilmemiştir.

ahtar- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 545) → bkz. **ağtar-**

āk ~ **ak** ‘Oğuzcada beyaz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 546) || Yak. Ø.

ak- ‘akmak; (ordu, insan topluluğu için) akar gibi gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 546) || Yak. Ø.

akı ‘cömert’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 546) || Yak. Ø.

akıla- ‘cömertliğe mensup kılmak, cömert saymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 546) || Yak. Ø.

akılık ‘cömertlik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 546) || Yak. Ø.

akım ‘bir akımlık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 546) || Yak. Ø.

akın ‘sel, yağmur suyu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 546) || Yak. Ø.

akınçı ‘geceleyin düşmanı basan birlik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 546) || Yak. Ø.

akındı ‘akan (su), akıntı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 546) || Yak. Ø.

akış- ‘her yönden akmak, akışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 546) || Yak. Ø.

akıt- ‘(su, sel vb. için) akıtmak; (askeri birlik için) akın yaptırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 546) || Yak. Ø.

akıtğan ‘hızla akıtan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 546) || Yak. Ø.

aklış- ‘(insan ve su için) her yönden toplanmak, toplaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 546) || Yak. Ø.

akru ‘yavaş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 546) || Yak. Ø.

akrun ‘yavaş yavaş, yavaşça’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 546) || Yak. Ø.

aktur- ‘akıtılmasını emretmek, akıtmak, aktırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 546) || Yak. Ø.

āl I ~ **al** ‘hile, aldatma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 547) || Yak. Ø.

āl II³² ‘turuncu renginde bir kumaş; turunc rengi, turuncu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 547) || Yak. Ø.

al-³³ ‘almak, tutmak; yakalamak; satın almak; (bir yeri, ülkeyi) almak, fethetmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 547) || Yak. *ıl-* “1. almak; tahsil etmek, borçları toplamak; eline almak, yakalamak, kapmak, tutmak, çıkarmak; elde etmek, almak (sıgdırmak), akli almak (anlamak, kavramak); kazanmak, ödöl almak; satın almak; (içini keder, korku, endişe vb. bir duygu) almak, sarmak; celbetmek, çekmek; başlamak; 2. içine geçmek, işlemek, sızmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3776), *ıl-* ‘1. almak, elde etmek; kabul etmek; 2. satın almak; 3. ekşimek, mayalanmak; 4. kendine hanım almak; 5. eylem köküne *-an* ulacıyla eklenerek yardımcı eylem görevi üstlenir ve kimi nüanslar belirtir; 6. adlarla birleşerek adın anlamıyla bağlantılı olan hareketleri belirten yardımcı eylemler oluşturur’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 524)” (Yıldız, 2015, s. 154).

ala³⁴ ‘alaca; cüz zamalı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 547) || Yak. *ala* “1. yan tarafları beyaz olan, beyaz çizgili (sürü hayvanlarında ya da daha genel olarak hayvanlarda), alacalı, alacalı bulacalı; 2. dikkat çekici, çarpıcı, mükemmel, apaçık’ (Pekarskiy, 1917, sü. 62), *ala I* ‘ala, alaca, benekli, beyaz çizgili, benekli (hayvanların ve kuşların tüyü için)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 36)” (Yıldız, 2015, s. 155).

alañ ‘düz, düzlük’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 547) || Yak. Ø.

alar-³⁵ ‘alacalanmak, renklenmek; göz kamaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 547) || Yak. Ø.

alart- ‘(göz) belirtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 547) || Yak. Ø.

alçak ‘yumuşak huylu, zarif’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 547) || Yak. Ø.

alda- ‘hile yapmak, aldatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 547) || Yak. Ø.

alduz- ‘yağmalanmak, çalınmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 548) || Yak. Ø.

³²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *āl II* sözcüğü Clauson (1972, s. 120b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 6) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *al-* sözcüğü Clauson (1972, s. 124b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 7) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ala* sözcüğü Clauson (1972, s. 126a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 7) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *alar-* sözcüğü Clauson (1972, s. 150a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 7) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

alġu ‘alacak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 548) || Yak. Ø.

alıġ ‘kötü şey; kötü kişi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 548) || Yak. Ø.

alıġsa- ‘almak istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 548) || Yak. Ø.

alıķ ‘Oġuzcada kuş gagası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 548) || Yak. Ø.

alıķ- ‘(yara için) azmak, kötüleşmek; (insan için) bozulmak, kötüleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 548) || Yak. Ø.

alım ‘borç; alacak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 548) || Yak. Ø.

alımçı ‘alacaklı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 548) || Yak. Ø.

alımlıġ ‘alacaklı, hak sahibi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 548) || Yak. Ø.

alımsın- ‘alıyormuş gibi görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 548) || Yak. Ø.

alın³⁶ ‘alın; daġın yamacı ve çıkıntılı yeri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 548) || Yak. *alın I* “‘1. alt, zemin, alt kısım, kenar; 2. aşağı, alt; 3. yaşça birisinden sonra gelen’ (Pekarskiy, 1917, sü. 87), *alın* ‘1. alt, taban, alt kısım; alt; 2. yardımcı sözcük; 3. yaşça küçük’ (Sleptsov ve diġ., 1972, s. 39), diy. *arın (alın)* ‘aşağı, alt’ (Afanas’ yev, Voronkin, Alekseyev, 1976, s. 51)” (Yıldız, 2015, s. 158).

alın- ‘kendi başına almak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 548) || Yak. *ılın- I* “‘tutunmak, bağlanmak; girişmek, kalkışmak, üzerine almak; benimsemek, kendine mal etmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3789), *ılın-* ‘1. kendisi için almak; üzerine almak; 2. kabul etmek, onaylamak, bir konuda uzlaşmak’ (Sleptsov ve diġ., 1972, s. 525)” (Yıldız, 2015, s. 158).

alınlıġ ‘alın geniş olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 548) || Yak. Ø.

alısa- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 548) → bkz. **alsa-** (Clauson, 1972, s. 152a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 7; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 69).

alıř³⁷ ‘alacak; su aġzı, suyun döküldüğü kısım’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 548) || Yak. Ø.

³⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *alın* sözcüğü Clauson (1972, s. 147b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 7) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *alış* sözcüğü Clauson (1972, s. 152a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 7) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

alış- ‘almada yardımcı olmak, birlikte almak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 548) || Yak. *ıls-* “‘tutunmak, bağlanmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3789), *ıls-* ‘bkz. *ılsıs- II*’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 526) → *ılsıs- II* ‘girişmek, kalkışmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 525)” (Yıldız, 2015, s. 159).

alışğan ‘devamlı olarak alan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 548) || Yak. Ø.

alk- ‘telef etmek, yok etmek, tüketmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 548) || Yak. Ø.

alka- ‘övmek (KM: *alkadı* sözü hayır için olmasına rağmen diğerleriyle çift olarak çok kullanıldığından dolayı ‘kötülük’ anlamı kazanmıştır.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 549) || Yak. *alğaa-* “‘1. hayır dua etmek, iyi dilekte bulunmak, esenlemek; 2. övmek, methetmek, göklere çıkarmak, ululamak; dua etmek, yakarmak, konuşmaya başlamak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 73), *alğaa-* ‘1. hayır dua etmek, iyi dileklerde bulunmak; 2. övmek, methetmek; 3. dua etmek, yakarmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 37)” (Yıldız, 2015, s. 159).

alkal- ‘övülmek, iyi hasletler sayılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 549) || Yak. Ø.

alkaş- ‘övmeye yardımcı olmak veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 549) || Yak. *alğas- II* “‘*alğaa-* Ey. İşt. Bi.’ (Pekarskiy, 1917, sü. 75)” (Yıldız, 2015, s. 160).

alkın- ‘tükenmek, bitmek; (insan için) ölmek, yok olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 549) || Yak. Ø.

alkış ‘övgü, dua, insanın iyiliklerini zikretme ve menkıbelerini sayma; (peygamber için) salavat’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 549) || Yak. *alğıs* “‘1. hayır dua; iyilikseverlik; 2. övgü, yalvarma, dua etme’ (Pekarskiy, 1917, sü. 76), *alğıs* ‘1. hayır dua; 2. övgü, methetme, göklere çıkarma; 3. coşkulu yakarış, yalvarış’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 37)” (Yıldız, 2015, s. 161).

alkış- ‘birbirini yok etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 549) || Yak. Ø.

alp ‘kahraman, yiğit, şecaatli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 549) || Yak. Ø.

alpağut ‘cesur savaşçı, kahraman’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 549) || Yak. Ø.

alsa³⁸ ‘almak istemek’ (Clauson, 1972, s. 152a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 7; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 69) || Yak. Ø.

alsık- ‘(bir şey) alınmak, gasp edilmek; aldirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 549) || Yak. Ø.

altın ‘alt’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 549) || Yak. Ø.

altun ‘altın; dinar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 549) || Yak. Ø.

***altunlaş-** ‘altınına oynamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 549)³⁹ || Yak. Ø.

altur- ‘alınması için emir vermek, aldirmek, aldirtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 549) || Yak. *ıllar-* “‘kendini yakalatmak; kentte birisi aracılığıyla mal aldirmek; bir şeye kapılmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3785), *ıllar-* I ‘kendini yakalatmak’, *ıllar-* II ‘kendini birine ya da bir şeye fena kaptırmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 525)” (Yıldız, 2015, s. 166).

aluk ‘Oğuz lehçesinde güçlü, dayanıklı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 550) || Yak. Ø.

alwır- ‘birinin yüzüne kavga etmek istercesine bağırarak, höykürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 550) || Yak. Ø.

am ‘Oğuz ve Kıpçak lehçelerinde kadınlık organı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 550) || Yak. Ø.

amdi⁴⁰ ‘şimdi’ (Clauson, 1972, s. 156b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 8; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 70) ~ **imdi** ‘Oğuzcada şimdi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 665) || Yak. *anı* “‘1. şimdiki zaman; 2. şu anda, şimdi, yakında; yakın zamanda, bundan böyle, bundan sonra’ (Pekarskiy, 1917, sü. 112), *anı* ‘1. bel. şu anda, şimdi; 2. belki, birdenbire; belki de; ... de, bir de ...’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 42)” (Yıldız, 2015, s. 170).

amış- → bkz. **amuş-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 550).

³⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 548) madde başı olarak verilen *alisa-* yerine, Clauson (1972, s. 152a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 7) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 69) *alsa-* sözcüğü tercih edilmiştir.

³⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da *altun* maddesi içinde, *altunlaşu* şeklinde verilen bu sözcük *altunlaş-* fiilinin zarf-fiil eki almış biçimi olduğu için çalışmamızda **altunlaş-* biçiminde madde başı olarak alınmıştır.

⁴⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 637) madde başı olarak verilen *emdi* yerine Clauson (1972, s. 156b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 8) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 70) *amdi* sözcüğü tercih edilmiştir.

amrak ‘temiz ve sıcak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 550) || Yak. Ø.

amrul- ‘sakinleşmek, durulmak, (tın ‘kalp’ için) durmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 550) || Yak. Ø.

amul ‘sakin, huzurlu; yumuşak huylu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 550) || Yak. Ø.

amurt- ‘sakinleştirmek, (öfkeyi) dindirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 550) || Yak. Ø.

amuş- ‘(azarlanma, sitem karşısında) susmak, sessiz kalmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 550) ~ **amış-** ‘(azarlanma, sitem karşısında) susmak, sessiz kalmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 550) || Yak. Ø.

ana ‘anne’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 550) ~ **hana** ‘Hotanlılar ve Kençeklerin dilinde anne’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 653) || Yak. “(S), Yak. (P) *ine* ‘anne; dişi’, Yak. (B) *ine* ‘anne’ ” (Li, 1999, 120)” (Yıldız, 2015, s. 172).

anaç ‘anne gibi akıllıca davranan küçük kız (Küçük kıza sevgi ifade etmek için kullanılır)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 550) || Yak. Ø.

anağı ‘ey anneciğim (Sevgi belirtir.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 550) || Yak. Ø.

anala- ‘bir kadını anne olarak adlandırıp anne kabul etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 550) || Yak. *inelee-* ““1. birisini bir başkasına anne olarak dayatmak; 2. birisini annesi bilmek, birisine anne demek; 3. annesinin yerini almak, birisine annelik etmek, birisine anne ilgisiyle yaklaşmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 908)” (Yıldız, 2015, s. 172).

ança ‘o kadar, onca; ona göre; söyle’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 550) || Yak. *oçço* ‘o kadar; bu kadar; o kadar çok, bu kadar fazla’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1908); *oçço* ‘1. o kadar; bu kadar’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 282).

and ‘yemin, ant, söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 550) || Yak. Ø.

anda ‘orada; ondan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 551) || Yak. *onno* ‘orada; sonra, ondan sonra; oraya, o tarafa, o yöne’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1839); *onno* ‘1. orada; sonra, ondan sonra; oraya, o tarafa, o yöne, 2. o zaman; ondan sonra; o sırada, -diğında, -dığı zaman, ...iken’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 273).

andağ ‘Çiğil lehçesinde öyle, onun gibi, böyle’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 551) || Yak. Ø.

andan⁴¹ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 551) → bkz. **andın**

andğar- ‘yemin ettirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 551) ~ **agar-** ‘yemin ettirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 551) || Yak. Ø.

andığ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 551) → bkz. **ındağ** (Clauson, 1972, s. 177a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 34; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 193).

andık- ‘yemin etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 551) || Yak. Ø.

andın ‘ondan, ondan sonra, bunun üzerine, (kızmak, küsmek vb. fiiller için) ona’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 551) ~ **andan** ‘ondan; Oğuzcada ondan sonra’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 551) || Yak. Ø.

anğar- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 551) → bkz. **andğar-**

anı ‘onu, (sövmek, çarpmak, vurmak vb. fiiller için) ona’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 551) || Yak. *onu* ‘o, şu, öteki, diğeri; şu ki, öyle ki, öyleyse’ (Pekarskiy, 1945, s. 1844); *onu* ‘o, şu, öteki, diğeri; şu ki, öyle ki, öyleyse’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 273).

anın ‘onunla, ondan dolayı, bundan dolayı, bu sebeple’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 551) || Yak. *onon* ‘onunla; bununla; onun tarafından, onun aracılığıyla; bu yüzden; bu taraftan, bu şekilde; ama, fakat, lakin, çünkü, zira; için, onun için, bunun için’ (Pekarskiy, 1927, s. 1842); *onon* ‘onunla; böylelikle; çünkü’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 273).

anıñ ‘onun’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 551) || Yak. Ø.

anıñça ‘onun gibi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 552) || Yak. Ø.

anu- ‘hazırlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 552) || Yak. Ø.

anuk ~ **anūk** ‘hazır’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 552) || Yak. Ø.

anukla- ‘hazır bulunmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 552) || Yak. Ø.

⁴¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *andan* sözcüğü, Clauson (1972, s. 177b) ve Dankoff ve Kely’ye (1985, s. 40) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

- anukluk** ‘hazırlanma, hazırlık gösterme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 552) || Yak. Ø.
- anun-** ‘hazırlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 552) || Yak. Ø.
- anut-** ‘hazırlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 552) || Yak. Ø.
- anutgan** ‘her zaman hazırlıklı olan (kimse)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 552) || Yak. Ø.
- anj** ‘Oğuzcada yok’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 552) || Yak. Ø.
- anjar** ‘ona’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 552) || Yak. Ø.
- anjdi-** ‘hile yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 553) || Yak. Ø.
- anjduz** ‘andız otu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 553) || Yak. Ø.
- anjıl** ‘çok’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 553) || Yak. Ø.
- anjıla-** ‘anırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 553) || Yak. Ø.
- anjıt** ‘angut, ördeğe benzer kırmızı renkli bir kuş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 553) || Yak. Ø.
- anjız** ‘anız, buğday vb. ekinlerin hasattan sonra geride kalan sapları’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 553) || Yak. Ø.
- anjla-** ‘Oğuzcada anlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 553) || Yak. Ø.
- anjraş**⁴² ‘eziyet çekmek; şarıl şarıl ses çıkarmak, şarıldamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 553) || Yak. Ø.
- anjut** ‘şarap hunisi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 553) || Yak. Ø.
- ap ~ ep** ‘pekiştirici ses tekrarı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 553) ~ **üp**⁴³ ‘renkte pekiştirmeyi gösteren ön hece’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 933) || Yak. *ap I* ‘mefhumun manasını kuvvetlendiren aliterasyon (sıfatı tekidiye): *ap asu*: ap acı, çok acı’ (Pekarskiy, 1945, s. 25)
- ap** ‘hayır, değil’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 553) ~ **ap...ap** ‘ne....ne’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 553) || Yak. Ø.

⁴²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *anjraş*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 189b) ve Dankoff ve Kely’ye (1985, s. 34) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁴³Sözcük, *ap ~ ep*’in Oğuzca biçimidir.

apa I ‘Kıpçak lehçesinde ayı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 553) || Yak. Ø.

apa⁴⁴ **II** ‘Tibet dilinde baba’ (Clauson, 1972, s. 5a; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 74) || Yak. Ø.

apa başı ‘acur gibi yetişen, dikenli gövdesi olan, dağlarda yenen bir bitki’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 553) || Yak. Ø.

apaçı⁴⁵ ‘umacı’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 74) || Yak. Ø⁴⁶

apaķı⁴⁷ ‘nazar değmesin diye bostanlara konan korkuluk’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 74) || Yak. Ø.

apañ ‘eğer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 553) || Yak. Ø.

apı⁴⁸ ‘gizlemek, saklamak’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 74) || Yak. Ø.

apın⁴⁹ ‘gizlenmek, saklanmak’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 75) || Yak. Ø.

apıt⁵⁰ ‘gizlemek, saklamak’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 75) || Yak. Ø.

apıtğan⁵¹ ‘gizlenen, saklanan, gizlenme âdeti olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 538) || Yak. Ø.

ap...ap (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 553) → bkz. **ap**

aplan ‘sıçan cinsinden bir hayvan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 553) || Yak. Ø.

ār⁵² ‘kestane rengi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 553) || Yak. Ø.

⁴⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 538) madde başı olarak verilen *aba* yerine Clauson (1972, s. 5a) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 74) *apa* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 1), DTS (1969, s. 1) ve COT’de (1985, s. 3) *aba* şeklindedir.

⁴⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 538) madde başı olarak verilen *apaçı* yerine Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 74) *apaçı* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, EDPT (1972, s. 6b), Atalay (2006, s. 1), DTS (1969, s. 1) ve COT’de (1985, s. 3) *apaçı* şeklindedir.

⁴⁶Yakutça sözcüklerle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 119)’a bkz.

⁴⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 538) madde başı olarak verilen *apaķı* yerine Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 74) *apaķı* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, EDPT (1972, s. 8b), Atalay (2006, s. 1), DTS (1969, s. 2) ve COT’de (1985, s. 3) *apaķı* şeklindedir.

⁴⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 538) madde başı olarak verilen *apı*- yerine Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 74) *apı*- sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, EDPT (1972, s. 6a), DTS (1969, s. 2), ve Atalay’da (2006, s. 1) *apı*-, COT’de (1985, s. 41) *opı*- (*apı*-?) şeklindedir.

⁴⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 538) madde başı olarak verilen *apın*- yerine Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 75) *apın*- sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, EDPT (1972, s. 12b) ve DTS’de *apın*-, COT’de (1985, s. 41) *opin*- şeklindedir.

⁵⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 538) madde başı olarak verilen *apıt*- yerine Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 75) *apıt*- sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, EDPT (1972, s. 12b) ve DTS’de *apıt*-, COT’de (1985, s. 41) *opıt*- şeklindedir.

⁵¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 538) *apıtğan* şeklinde olan madde başı, Kaçalın ve Ölmez’e göre (2019, s. 75) *apıtğan* şeklinde alınmıştır.

ār- ~ ar- I ‘yorulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 553) || Yak. *ır- II* “‘zayıflamak, incelmek; güçten düşmek, kendini güçsüz hissetmek, güçsüzleşmek, yorulmak, sürünmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3808), *ır-* ‘zayıflamak, erimek; yorulmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 528)” (Yıldız, 2015, s. 180).

ār- ~ ar- II ‘kandırmak, aldatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 554) || Yak. Ø.

ara ‘(çekim edatı olarak) arasında, arasına; bir şeyin ortası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 554) || Yak. *aara* “‘(iki nokta arasındaki) yol, mesafe; yolda, yol üzerinde’ (Pekarskiy, 1917, sü. 126), *aara* ‘yolda; yol üzerinde’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 24)” (Yıldız, 2015, s. 180).

arala⁵³ ‘iki kişinin veya iki şeyin arasından geçmek; barıştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 554) ~ **arıla-** ‘barıştırmak (avamî)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 555) || Yak. Ø.

aran ‘tavla (at için)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 554) || Yak. Ø.

aranlıĝ ‘tavlası, ahır olana (ev)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 554) || Yak. Ø.

arçı ‘heybe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 554) || Yak. Ø.

arĝu ‘iki daĝ arasında bulunan şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 554) || Yak. Ø.

arĝuĉ ‘insanı kandıran şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 554) || Yak. Ø.

arĝula- ‘iki kişi arasından geçerek onları yarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 554) || Yak. Ø.

arĝun ‘yarım arşın uzunluĝunda vücudu olan bir sıçan türü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 554) || Yak. Ø.

arĝur- ‘yormak, yorgun düşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 554) || Yak. *ıriar-* “‘güçten düşürmek; çektirmek, bıktırmak, yormak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3823), *ıriar-* ‘zayıflatmak, güçten düşürmek; yormak, yıpratmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 529)” (Yıldız, 2015, s. 182).

arĝurt- ‘birisine yordurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 554) || Yak. Ø.

⁵²Sözcük, EDPT (1972, s. 192a) ve COT’de (1985, s. 10) *ār*, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 75) yayınında ise *ar* şeklinde kısa ünlülü olarak alınmıştır.

⁵³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 554) iki ayrı madde başı olarak verilen *arala-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 231a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 11) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

argurtur- ‘yordurmak için emir vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 554) || Yak. Ø.

arı ‘arı, eşek arısı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 554) || Yak. Ø.

arı- ‘temizlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 554) || Yak. Ø.

arığ I ~ arīg ‘temiz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 554) ~ **arriğ** ‘çok temiz şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 557) || Yak. Ø.

arığ II ‘tamamen, iyice’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 554) || Yak. Ø.

arığ III ‘Barsgan lehçesinde çadırın eteği, alt kısmı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 555) || Yak. Ø.

arığla⁵⁴ ‘iyisini seçmek, temizini seçmek, temizlemek; (kuzu vb. hayvanların) taşasını koparmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 555) || Yak. Ø.

arığlık ‘temizlik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 555) || Yak. Ø.

arık ‘ark, ırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 555) || Yak. Ø.⁵⁵

arık (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 555) → bkz. **aruğ** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 558; Clauson, 1972, s. 214a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 11; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 81).

arıklan- ‘ark, nehir yatağı, hendek oluşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 555) || Yak. Ø.

arıklık ‘arklı, arklı olan (yer)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 555) || Yak. Ø.

arıl⁵⁶ ‘arıl- sarıl-: (birisine) kızmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 555) || Yak. Ø.

arıla- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 555) → bkz. **arala-**

arın- ‘temizlenmek, yıkanmak; etek traşı olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 555) || Yak. Ø.

arış ‘arış, dokuma tezgâhının uzunlamasına telleri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 555) || Yak. Ø.

⁵⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *arığla-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 219b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 11) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁵⁵Yakutça sözcüklerle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 185)’a bkz.

⁵⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı ‘arıl- sarıl-: (birisine) kızmak’ şeklindedir. Sözcük, DTS (1969, s. 178) *eril- seril-*, EDPT (1972, s. 229b) ve Atalay’da (2006, s. 33) *arıl- sarıl-*, COT (1985, s. 25) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 185) *eril- sarıl-* şeklindedir.

arış- ‘karşılıklı aldatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 555) || Yak. Ø.

arıt-⁵⁷ ‘arıtmak, temizlemek; (kuzu vb. hayvanların) taşağını çıkarmak; (çocuğu) sünnet etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 555) || Yak. *ırit-* ‘1. (...)’⁵⁸; analiz etmek, içini temizlemek; karıştırmak; 2. açıklamak, aydınlatmak, yansıtmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3824), *ırit-* ‘1. ayıklamak, temizlemek (içini); 2. incelemek, gözden geçirmek, çözümlemek; 3. karıştırmak, karmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 529)’ (Yıldız, 2015, s. 186)

arıtğan ‘devamlı temizleten, devamlı temizleyen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 555) || Yak. Ø.

arıtış- ‘temizlemede yardımcı olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 555) || Yak. Ø.

arık ‘pislik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 556) || Yak. Ø.

arık⁵⁹ ‘sırt; zorluklarda yardımcı olan kişi, arka, destek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 556) || Yak. *arğaa* “‘1. arka, art, bir şeyin arka tarafı, sırt; batı; batıya, batıda; 2. geri, batı; 3. bir soy adı’ (Pekarskiy, 1917, sü. 142), *arğaa* ‘1. arka, arka taraf; sırt; 2. arkada, arkasında, arkadan, arkasından; 3. ardından’ (Afanas’yev, Voronkin, Alekseyev, 1976, s. 50-51), *arğaa* ‘1. batı, batı taraf; 2. diy. arka taraf, geri taraf’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 46)” (Yıldız, 2015, s. 187).

arık- I ‘lanetlemek ve birinin kötülüklerini saymak (Çift kullanışlı (*karga- arka-*), tek başına kullanılmaz.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 556) || Yak. Ø.

arık- II ‘Oğuz lehçesinde aramak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 556) || Yak. Ø.

arıkacak⁶⁰ ‘ağza ilaç dökmek için kullanılan bir alet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 556) || Yak. Ø.

arık ‘argaç; dokuma tezgâhında enlemesine atılan ipler’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 556) || Yak. Ø.

⁵⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *arıt-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 207b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 11) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁵⁸Yakutça sözcük ile ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 186)’a bkz.

⁵⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *arık* sözcüğü, Clauson (1972, s. 215b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 12) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁶⁰Sözcük, EDPT (1972, s. 218a), Atalay (2006, s. 34) ve DTS’de (1969, s. 54) *arıkacak*, COT (1985, s. 12) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 78) *arıkacak* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 74), yazmada sadece *arık*’da sükûn olduğunu belirtmişlerdir.

arķalan-⁶¹ ‘arka, destek edinmek; sırtı bir yere vermek, dayamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 556) || Yak. Ø

arķar ‘dağ keçisi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 556) || Yak. Ø.

arķasız ‘desteksiz, desteği, arkası olmayan (insan)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 556) || Yak. Ø.

arķaş- ‘sırt sırta vermek, sırt sırta vererek yardımlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 556) || Yak. Ø.

arķın izi → bkz. **arķun ĩzi** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 556).

arķış⁶² ‘kervan; mektup’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 556) || Yak. *argıs* “‘1. yoldaş, yol arkadaşı; 2. (av zamanı) karga, kuzgun; 3. yazdan beri sıra sıra dizilip çukura koyulmuş ekşi ve çürümüş balık; Lena’nın aşağısında Jigan’ın tüm sakinleri en iyi balıkları ekşiterek yemeyi severler’ (Pekarskiy, 1917, sü. 146), *argıs* ‘yoldaş, yol arkadaşı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 46), diy. *argıs I* ‘1. güz sonlarında kurutulmuş balık; 2. güz sonlarında depoda stoklanmış içi temizlenmiş balık’ (Afanas'ev, Voronkin, Alekseyev, 1976, s. 50), diy. *argıs II* ‘1. kuzgun; 2. mus, sığın’ (Afanas'ev, Voronkin, Alekseyev, 1976, s. 50)” (Yıldız, 2015, s. 189).

arķuçı ‘iki adam arasındaki aracı; evlenme sırasında dünürler arasındaki elçi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 556) || Yak. Ø.

arķuk⁶³ ‘iki duvar veya iki sütun arasına konan ağaç; inatçı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 556) || Yak. Ø.

arķuklan- ‘inat edip direnmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 556) || Yak. Ø.

arķun I ‘gelecek yıl’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 556) || Yak. Ø.

arķun II ‘yabani aygırla ehlî kısraktan doğan at, küheylan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 556) || Yak. Ø.

arķun ĩzi (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 556) → bkz. **ĩzi**

⁶¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *arķalan-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 220a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 12) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁶²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *arķış* sözcüğü, Clauson (1972, s. 216b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 12) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁶³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *arķuk* sözcüğü, Clauson (1972, s. 216a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 12) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

armağan ‘Oğuzcada, gittiği yerden kazanarak dönen kimsenin akrabalarına getirdiği hediye’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 556) ~ **yarmağan** ‘hediye’ (Clauson, 1972, s. 232a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 12; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 564) || Yak. Ø.

armut ‘armut’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 556) || Yak. Ø.

armutlan- ‘(ağaç için) armutlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 556) || Yak. Ø.

arpağan ‘arpa gibi başaklı, fakat başağı tanesiz bir bitki’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 557) || Yak. Ø.

arra⁶⁴ ‘sidik; eşeği çiftleşmeye teşvik etmek için söylenen söz’ (Clauson, 1972, s. 196b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 11; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 79) || Yak. Ø.

arriğ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 557) → bkz. **arığ I** ~ **arīg**

arsal ‘kestane rengi, açık kestane rengi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 557) || Yak. Ø.

arsalık ‘Oğuzcada çift cinsiyetli hayvan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 557) || Yak. Ø.

arsık- ‘aldanmak, aldatılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 557) || Yak. Ø.

arslan ‘aslan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 557) || Yak. Ø.

art⁶⁵ ‘dağ geçidi, sarp dağ geçidi; boyun, art’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 557) || Yak. Ø.

art- ‘artmak, fazlalaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 557) || Yak. *ort-* “‘kalmak, fazla gelmek, artmak, bol olmak; bir şeyle bir şeyi olumlu olarak karşılaştırmak’ (Pekarskiy, 1927, 1874), *ort-* ‘1. fazla gelmek, artmak; arta kalmak; 2. -den daha iyi olmak, -den üstün olmak, -den daha yararlı/kazançlı olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 278)” (Yıldız, 2015, s. 193).

arta- ‘bozulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 557) || Yak. *ardaa-* “‘(hava) kapanmak, bozmak, kar ya da yağmur yağmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 146), *ardaa-*

⁶⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 643) madde başı olarak verilen *erre* yerine, Clauson (1972, s. 196b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 11) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 79) *arra* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁶⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *art* sözcüğü, Clauson (1972, s. 200b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 13) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

‘kapalı olmak; yağmur yağmak; diy. kar yağmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 46)” (Yıldız, 2015, s. 194).

artak ‘bozuk, bozulmuş, kötüleşmiş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 557) || Yak. *ardax* “‘kötü hava, yağmurlu ya da karlı hava; yağmur; 2. küf’ (Pekarskiy, 1917, sü. 147), *ardax* ‘1. bozuk hava; kapalı hava; yağmur; diy. kar’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 46)” (Yıldız, 2015, s. 194).

artaş ‘birbirinden etkilenererek bozulmak, bozulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 557) || Yak. Ø.

artat ‘bozmak, kirletmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 557) || Yak. Ø.

artığ⁶⁶ ‘hayvanın üzerindeki dengin bir tarafı; kadın yeleği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 558) || Yak. Ø.

artil ‘(heybe, yük, insan vb. için) yarısı bir yanda yarısı diğr yanda kalacak şekilde hayvana yüklenmek, atılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 558) || Yak. Ø.

artin ‘kendi yükünü, heybesini vb. şeyleri hayvan üzerine koymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 558) || Yak. Ø.

artış ‘heybeyi hayvanın üstüne atmakta ve taşımakta yardımlaşmak veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 558) || Yak. Ø.

artla ‘tokatlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 558) || Yak. Ø.

artuç ‘ardıç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 558) || Yak. Ø.

artuçlan ‘ardıç çoğalmak, ardıçlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 558) || Yak. Ø.

artuk ‘fazla, fazlalık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 558) || Yak. *orduk* “‘1. kalan, artık, bakiye, fazlalık; öncelik, üstünlük; 2. fazla; -den fazla, -den çok; -den büyük; en iyi; en önemli; 3. *bel.* fazla, çok; daha iyi; daha değerli; 4. -den başka’ (Pekarskiy, 1927, 1864), *orduk* ‘1. artık, fazlalık; gereksiz, lüzumsuz; 2. -den daha iyi; -den daha çok; 3. ayrıca, bilhassa, özellikle, dahası’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 276)” (Yıldız, 2015, s. 197).

artuklan ‘haddi aşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 558) || Yak. Ø.

⁶⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *artığ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 204b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 13) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

artur- ‘artırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 558) || Yak. *ordor-* “‘bırakmak, bir şeyi bir tarafa yatırmak; fazlasını bir yana bırakmak, artırmak; seçmek, bir tercihte bulunmak, yeğlemek; artırmak, yükseltmek’ (Pekarskiy, 1927, 1863), *ordor-* ‘1. artırmak; 2. yeğlemek, tercih etmek; üstün tutmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 276)” (Yıldız, 2015, s. 199).

artut (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 558) → bkz. **ertüt** (Clauson, 1972, s. 204b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 26; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 174).

aruḳ⁶⁷ ‘yorgun; Oğuz ve Kıpçak lehçelerinde cılız’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 558; Clauson, 1972, s. 214a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 11; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 81) || Yak. Ø.

aruḳla- ‘yorgunluktan sonra dinlenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 559) || Yak. Ø.

aruḳluḳ ‘yorgunluk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 559) || Yak. Ø.

arwa- ‘(kam) büyüülü sözler söylemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 559) || Yak. *arbaa-* “‘1. bir şaman aracılığıyla hayvan ruhlarının yol açtığı herhangi bir durumu bertaraf etmek; 2. şaman için: papazın dua okumasının hemen ardından azat edilerek yaşayan ve yiyecek olarak da kullanılabilen kurbanlık hayvana herhangi bir hastalığı aşılama’ (Pekarskiy, 1917, s. 139), *arbaa-* ‘övmek, göklere çıkarmak, methetmek; 2. abartmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 45)” (Yıldız, 2015, s. 199).

arwal- ‘büyülü sözler söylenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 559) || Yak. Ø.

arwaş ‘kamın söylediği büyüülü sözler’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 559) ~ **arwiş** ‘kamın söylediği büyüülü sözler’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 559) || Yak. Ø.

arwaş- ‘kâhinler (kamlar) birtakım sözler mırıldanarak büyüülü dualar etmek, cin çarpmasını tedavi ederken büyüülü sözler söylemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 559) || Yak. Ø.

arwiş (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 559) → bkz. **arwaş-**

ās ‘as, kakım’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 559) ~ **āz I** ‘as, kakım’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) || Yak. Ø.

⁶⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *aruḳ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 214a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 11) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

ās- ‘asmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 559) || Yak. Ø.

asığ ‘kâr, fayda, yarar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 559) || Yak. Ø.

asığlıg ‘faydalı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 559) || Yak. Ø.

asıl- ‘asılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 559) || Yak. Ø.

asırtguk (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 559) → bkz. **asırtku** (Clauson, 1972, s. 252a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 14).

asırtku⁶⁸ ‘zeki ve akıllanmış kişi’ (Clauson, 1972, s. 252a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 14) || Yak. Ø.

asış- ‘asmakta yardımcı olmak ve yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 559) || Yak. Ø.

asılın- ‘asılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 559) || Yak. Ø.

asnar⁶⁹ ‘iş yapmamak için ayak direyip oturmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 559) || Yak. Ø.

asra ‘alt’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 559) || Yak. Ø.

asruş- ‘aksırmakta yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 559) || Yak. Ø.

ast ‘Çiğil lehçesinde sokaklar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 560) || Yak. Ø.

astın ‘alt’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 560) || Yak. Ø.

astur- ‘asılmak için emir vermek, astırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 560) || Yak. Ø.

asur- ‘aksırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 560) || Yak. Ø.

asurğan ‘çok aksıran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 560) || Yak. Ø.

aş I ~ āş ‘yemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 560) || Yak. *as I* “1. yemek, yiyecek, gıda, yem, eklemek, erzak, gıda maddeleri; 2. meyva, yemiş, ürün; 3. hayır,

⁶⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 559) madde başı olarak verilen *asırtguk* yerine, Clauson (1972, s. 252a) ve Dankoff ve Kelly’deki (1985, s. 14) *asırtku* sözcüğü tercih edilmiştir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 530), sözcüğün Atalay ve DTS’de *asurtguk*, EDPT’de *asırtku*, COT’de *asırtku* (?) Metinde ise *asırtguk* (*sin* hareketi) şeklinde olduğunu yazmışlardır. Ayrıca birçok lehçede ‘korumak, beslemek, terbiye etmek’ anlamına gelen *asra-* ~ *asıra-* filleri ve Kaz.’daki *asrandı* ‘şakirt’ örneğinden hareketle sözcüğün anlam bağlantısı açısından dikkate değer olduğunu belirtmektedirler.

⁶⁹Sözcük, EDPT (1972, s. 249a) ve Atalay’da (2006, s. 41) *asnar-*, DTS’de (1969, s. 184) *esnar-*, COT (1985, s. 43) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 361) *osnar-* (?) şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 128) sadece geçmiş zamandaki *elif*’te üstün olduğunu belirtmişlerdir.

yarar' (Pekarskiy, 1917, sü. 164), *as* '1. yemek, yiyecek, gıda; ürün; 2. meyve' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 48), diy. *as* '1. avlanmış balık; 2. ekmek; 3. yakıt' (Afanas'yev, Voronkin, Alekseyev, 1976, s. 52)" (Yıldız, 2015, s. 206).

aş II 'kabın onarılan yeri' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 560) || Yak. Ø.

āş- ~ aş- '(dağ vb. yüksek yerler için) aşmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 560) || Yak. *aas-* III "'1. geçmek, aşmak; yürüyerek gitmek, koşmak, önünden geçmek; hareket etmek, geçivermek, uzaklaşmak, sona ermek; ortadan kalkmak, yok olmak; 2. aşmak (geride bırakmak), sınırı geçmek, bir şeyi dönmek; 3. başvurmak, müracaat etmek; 4. yitirmek, kaybetmek' (Pekarskiy, 1917, sü. 166), *aas-* I '1. aşmak, geçmek; birinin önünden, ardından bir yere gitmek, öteye gitmek; 2. (zaman) geçmek, akıp gitmek; 3. geçmek, ilerlemek, sona ermek (herhangi bir süreç, bir iş vb.); 4. (kendinden önce *-an* ulacı alan bir eylemle birlikte) geçerken; 5. sınırı, engeli aşmak; 6. bir fırsatı kaçırmak, (yapacak, yapmaya kalkışacak) durumda olmamak; 7. kaybetmek, yitirmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 25)" (Yıldız, 2015, s. 207).

aşa- '(Hakanlılarda ileri gelenler için, diğer Türklerde herkes için) yemek yemek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 560) || Yak. *asaa-* "'1. yemek; 2. içmek; 3. beslenmek' (Pekarskiy, 1917, sü. 168) > *ahaa-* 'yemek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 49)" (Yıldız, 2015, s. 207).

aşak 'Oğuzcada dağ eteği' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 560) || Yak. Ø.

aşakla- 'küçük saymak, küçük görmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 560) || Yak. Ø.

aşat- '(Türkler arasında, hakanların ve büyüklerin verdikleri yemekler için, Oğuzlarda ise her durumda) yedirmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 560) || Yak. *asat-* "'yedirmek, beslemek; yeme isteği uyandırmak; ikram etmek' (Pekarskiy, 1917, sü. 172) > *ahat-* 'yedirmek; beslemek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 50)" (Yıldız, 2015, s. 208).

aşbar 'samanla kepek ıslatılıp karıştırılarak hazırlanan at yemi' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 560) || Yak. Ø.

aşgın- '(taş vb. sert şeyler için) ezilip ufalanmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 560) || Yak. Ø.

aşık- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 560) → bkz. **aşuk**

aşisa- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 560) → bkz. **aşsa- II** (Clauson, 1972, s. 265a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 14; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 83).

aşla- ‘yemek kabı vb. şeyleri tamir etmek, çöken yerlerini düzeltmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 561) || Yak. *astaa-* “‘2. işlemek, döşemek, kaplamak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 173)” (Yıldız, 2015, s. 209).

aşlal- ‘kabin çöken yeri düzeltilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 561) || Yak. Ø.

aşlat- ‘kap kacağın çöken yerlerini düzelttirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 561) || Yak. Ø.

aşlık ~ **aşlık**⁷⁰ ‘mutfak; Oğuzlarda buğday’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 561) || Yak. Ø

aşnu ‘önce’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 561) || Yak. Ø.

aşrul- ‘(yük, engel vb. şeylerden) aşırılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 561) || Yak. Ø.

aşsa- I ‘yemek istemek, yemek arzu etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 561) || Yak. Ø.

aşsa-⁷¹ II ‘aşmak istemek’ (Clauson, 1972, s. 265a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 14; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 83) || Yak. Ø.

aşsat- ‘yeme arzusu uyandırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 561) || Yak. Ø.

aştal (ogul) ‘adamin en son çocuğu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 561) || Yak. Ø.

aşu ‘aşı toprağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 561) || Yak. Ø.

aşuk I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 561) → bkz. **uşuk** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 234; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 526).

aşuk II ‘insanın ve başka şeylerin aşık kemiğı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 561) || Yak. Ø.

⁷⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *aşlık* sözcüğü Clauson (1972, s. 261b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 14) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁷¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 560) madde başı olarak verilen *aşisa-* yerine, Clauson (1972, s. 265a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 14) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 83) *aşsa-* sözcüğü tercih edilmiştir.

aşuk- ‘özlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 561) ~ **aşık-** ‘özlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 560) || Yak. Ø.

aşukla- ‘aşık kemiğine vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 561) || Yak. Ø.

aşun- ‘(birini) geçmek, geride bırakmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 561) || Yak. *asın-* II “‘geçmek, dinmek, durmak, (örn. kar ve dolu) birbirinin ardından yağmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 180), *ahın-* II ‘(rüzgar) kesilmek, dinmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 50)” (Yıldız, 2015, s. 212).

at I ‘at, kısrak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 561) || Yak. *at* “‘1. at, beygir; 2. eşek; 3. yük hayvanı; 4. bisiklet’ (Pekarskiy, 1917, sü. 182), *at* ‘1. at, beygir; 2. iğdiş’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 50)” (Yıldız, 2015, s. 213).

āt ~ at II ‘isim; unvan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 562) || Yak. *aat I* “‘1. ad, isim; lakap, takma ad; 2. isim günü; 3. ad, ün, nam, şan’ (Pekarskiy, 1917, sü. 183), *aat I* ‘1. 1. isim, ad; lakap, takma ad; gizli ad, kod adı; 2. başlık; 3. ad, ün, şöhret; 4. unvan, rütbe; 5. isim günü, doğum günü; 2. yönelme durumuyla birlikte kullanıldığında: ... adına, ... namına anlamında bir ek; 3. karşılaştırma amaçlı kullanılan kiplik edat’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 25)” (Yıldız, 2015, s. 213).

at- ‘atmak; (şafak için) sökmek; (şimşek için) çakmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 562) || Yak. *ıt-* II “‘ok atmak, ok yaydan çıkmak, tetiği çekmek; silahı ateşlemek, ateşli silahla ateş etmek, (ateş ederek) vurmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3839), *ıt-* ‘ateş etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 532)” (Yıldız, 2015, s. 213).

ata ‘baba’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 563) ~ **hata** ‘Hotanlılar ve Kençeklerin dilinde baba’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 653) || Yak. Ø.

ata- ‘ad koymak; unvan vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 563) || Yak. Ø.

ataç ‘babaya benzer, baba gibi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 563) || Yak. Ø.

atakı ‘ey babacığım (Sevgi ifadesi taşır)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 563) || Yak. Ø.

atan ‘iğdiş edilmiş deve’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 563) || Yak. Ø.

atanlan- ‘iğdiş deve sahibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 563) || Yak. Ø.

atanlığ ‘iğdiş edilmiş devesi olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 563) || Yak. Ø.

atat- ‘(tay için) at olmak, at hâline gelmek, attan sayılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 563) || Yak. Ø.

atayı ‘ ‘atası’ yerine söylenmesi mümkün olmayan bir kelime’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 563) || Yak. Ø.

atgak⁷² ‘bağırsak kurdu; bağırsak iltihabından ileri gelen mide hastalığı; sarı çiçekli bir bitki’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 563) || Yak. Ø.

atgar- ‘at vb. şeylere binmede yardımcı olmak, bindirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 563) || Yak. *ataar-* “göndermek, yollamak, bırakmak, hazırlayıp yollamak, geçirmek, uğurlamak; başından savmak, kovmak; uzaklaştırmak’ (Pekarskiy, 1917, s. 188), *ataar-* ‘1. göndermek, yollamak; 2. geçirmek, uğurlamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 51)” (Yıldız, 2015, s. 216).

atıl- I ‘atılmak; (...)’⁷³ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 563) || Yak. Ø.

atıl- II ‘(çiçekler, ağaç çiçekleri ve benzer şeyler için) birbirinden kopmadan açılmak’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 84) || Yak. Ø.

atım ‘usta atıcı, nişancı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 563) || Yak. Ø.

atın- ‘atmadığı hâlde atar görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 563) || Yak. *itn-* II “‘kendini vurmak’ (Pekarskiy, 1928, s. 3851), *itn-* II ‘(kendini) vurmak, silahla intihar etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 533)” (Yıldız, 2015, s. 217).

atınçu ‘atılan (şey), atımlık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 563) || Yak. Ø.

atısa- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 563) → bkz. **atsa-** (Clauson, 1972, s. 71b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 15; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 85).

atış ‘atış’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) || Yak. Ø.

atış- ‘atmakta yarışmak, atmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) || Yak. *itis-* III “‘it- Ey. Dö. Bi.’⁷⁴ (Pekarskiy, 1928, s. 3854), *itis-* II ‘karşılıklı ateş etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 533)” (Yıldız, 2015, s. 217).

⁷²Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *atgak* sözcüğü Clauson (1972, s. 47a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 16) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁷³Ercilasun ve Akkoyunlu’nun (2018, s. 563) bu madde içinde verdiği ‘(çiçekler, ağaç çiçekleri ve benzer şeyler için) birbirinden kopmadan açılmak’ anlamı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 84) yayınına dayanarak ayrı bir madde başı olarak alınmıştır.

⁷⁴Yak. *it-* II eyleminin anlamları için *at-* maddebaşına bkz.

atışgan ‘atmakta yarışmayı âdet edinen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) || Yak. Ø.

atız ‘iki toprak kümesi arasındaki su arkı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) || Yak. Ø.

atızla- ‘arklar ve çukurlar açmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) || Yak. Ø.

atızlan- ‘arklarla bölümlere ayrılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) || Yak. Ø.

atlan-⁷⁵ ‘ata binmek; Oğuzcada dağ vb. bir yere çıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) || Yak. *attan-* “‘1. at edinmek, at sahibi olmak; 2. ata binmek; 3. yola çıkmak, gezintiye hazırlanmak, hareket etmek, ayrılmak, çıkmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 195), *attan-* ‘1. at edinmek; 2. ata binmek; 3. yola koyulmak, hareket etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 52)” (Yıldız, 2015, s. 218).

atlıg I ‘atlı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) || Yak. ≠ *attaax* “‘at sahibi olan, atı olan’ (Pekarskiy, 1917, sü. 197), *attaax* ‘1. atı olan, atlı; 2. süvari’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 52)” (Yıldız, 2015, s. 219).

atlıg II ‘kavmin büyüğü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) || Yak. ≠ *aattaax* “‘1. adı olan, adlı; 2. ad günü kutlayan kişi; 3. ilerigelen, soylu, ünlü, namlı, mükemmel bir özelliğiyle bilinen, yiğit’ (Pekarskiy, 1917, sü. 197), ≠ *attaax* ‘1. 1. adı olan, ... adlı, ... lakaplı; 2. meşhur, ünlü, tanınmış; 2. çok, son derece; 3. ... adına, ... namına; 4. ... deniyor, ... derler’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 26)” (Yıldız, 2015, s. 218).

atsa-⁷⁶ ‘atmak istemek’ (Clauson, 1972, s. 71b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 15; Kaçalın ve Ölmez, s. 85) || Yak. Ø.

attur- ‘atmak için emir vermek, attırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) || Yak. *ittar-* “‘*ıt- II Ey. Ett. Bi.*’⁷⁷ (Pekarskiy, 1928, sü. 3844), *ittar-* ‘ateş ettirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 532)” (Yıldız, 2015, s. 219).

⁷⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *atlan-* sözcüğü Clauson (1972, s. 58a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 15) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁷⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 563) madde başı olarak verilen *atsa-* yerine, Clauson (1972, s. 71b), Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 15) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 85) *atsa-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁷⁷Yak. *ıt- II* eyleminin anlamları için *at-* maddebaşına bkz.

av (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) → bkz. **āw ~ aw**

avçı (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) → bkz. **awçı**

avut (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) → bkz. **adut**

āw ~ aw ‘Türklerde (ölçünlü Türkçede) av’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) ~ **av** ‘Oğuzlarda av’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) || Yak. Ø.

aw- ‘birinin etrafında sıkışık olarak toplanmak, etrafını çevirmek, sarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) || Yak. Ø.

awa ‘üzüntü belirten bir ünlem’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) || Yak. Ø.

awala- ‘(fitne çıktığı zaman) birinin etrafında toplanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) || Yak. Ø.

awçı ‘avcı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) ~ **avçı** ‘avcı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) || Yak. Ø.

awıçğa ‘ihtiyar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) || Yak. Ø.

awılğu ‘deniz içinde biten, çınara benzer bir ağaç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 564) || Yak. Ø.

awılku ‘sarıçalı, kadıntuzluğu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 565) || Yak. Ø.

awın- ‘(bir şeyle, biriyle) avunmak; (bir şeye, birine) alışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 565) || Yak. Ø.

awınç ‘bir şeyle avunma, bir şeye alışma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 565) || Yak. Ø.

awınçu⁷⁸ ‘avunulan ve alışılan şey; cariyeler’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 565) || Yak. Ø.

awla- I ‘avlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 565) || Yak. Ø.

awla- II ‘(bir şey üzerine) yığılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 565) || Yak. Ø.

awlal- ‘avlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 565) || Yak. Ø.

āwlan- ‘kendisi için avlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 565) || Yak. Ø.

⁷⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *awınçu* sözcüğü Clauson (1972, s. 13a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 16) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

awlaş- ‘(insanlar) bir şey üzerine yığılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 565) || Yak. Ø.

awlat- ‘avlamak için emir vermek, avlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 565) || Yak. Ø.

awus ‘Bulgar lehçesinde mum’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 565) || Yak. Ø.

āy⁷⁹ ~ **ay I** ‘ay, dünya çevresinde dönen uydu; ay, yılın 12 bölümünden biri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 565) || Yak. *ıy I* “‘1. ay; 2. bir aylık zaman dilimi; 3. şaman giysilerindeki metal ay figürleri’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3759), *ıy* ‘1. ay; 2. yılın bir bölümü, ay; 3. esk. (şaman giysilerindeki) ay biçiminde metal süslemeler’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 522)” (Yıldız, 2015, s. 221).

ay II ‘turuncu renkli ipek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 565) || Yak. Ø.

ay III ‘hükümdarın divanı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 565) || Yak. Ø.

ay IV ‘ey, seslenme ünlemi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 565) || Yak. Ø.

ay- ‘söylemek, demek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 565) || Yak. *ıy-* II “‘göstermek; yol göstermek, tarif etmek; emretmek, buyurmak, belirtmek, izin vermek; bildirmek, ilan etmek, birine söylemek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3762), *ıy-* ‘1. göstermek, işaret etmek; 2. emretmek, buyurmak; 3. kararlaştırmak, takdir etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 522)” (Yıldız, 2015, s. 222).

aya ‘aya, avuç içi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 566) || Yak. Ø.

aya yersgü ‘yarasa’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 566) || Yak. Ø.

aya⁸⁰ ‘korumak; unvan vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 566) || Yak. Ø.

ayağ ‘lakap, unvan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 566) || Yak. Ø.

ayağ I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 566) → bkz. **adlak**

ayağ II ‘kap, çanak, sahan, Türk kabı; kadeh’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 566) || Yak. *añax* “‘1. delik, giriş, geçit, aralık, oyuk; 2. hendek, obruk, dere ağzı; 3. ağız, dudaklar; 4. besleme, yedirme; 5. kırmızı içmek için kullanılan en büyük kap, bazen

⁷⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 565) iki ayrı madde başı olarak verilen *āy* sözcüğü, Clauson (1972, s. 265a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 17) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *aya-* sözcüğü Clauson (1972, s. 267b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 17) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

bir buçuk kova hacminde olur; 6. erkekler için kullanılan bir lakap” (Pekarskiy, 1917, sü. 55), *añax* ‘1. aralık, giriş yeri; geçiş, geçit; 2. ağız, dudaklar; 3. besleme, yedirme; 4. *esk.* en büyük kımız kabı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 33)” (Yıldız, 2015, s. 223).

ayağçı ‘kap kacak ustası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 566) || Yak. Ø.

ayaıklı ‘kâseli, kadehli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 566) || Yak. Ø.

ayala- ‘alkışlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 566) || Yak. Ø.

ayas ‘açık gökyüzü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 566) || Yak. Ø.

aybañ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 566) → bkz. **aypañ** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 17; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 88).

aydaçı ‘sözcü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 566) || Yak. ≠ *ıyaaççı* ‘kökün mânasına göre; gösterici, kılavuz, mürebbi; amir; hükümrân’ (Pekarskiy, 1945, s. 428); *ıyaaççı* ‘*ıyaaççı kerdeeççi kihi*: buyruk ve akıl veren kişi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 523).

aydıñ ‘ay ışığı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 566) || Yak. Ø.

ayğır (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 566) → bkz. **adğır**

ayığ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 566) → bkz. **adığ I**

ayığ ‘(iyi ve kötü şeyler için) pek, çok, ne kadar (iyi/kötü)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 566) || Yak. *ayı* “1. adetlere, törenlere, geleneklere, yasalara ve dini davranışlara, aykırı herhangi bir şey; kabahat, hata, suç, cürüm, günah; akıl çelici, ayartıcı şey; namussuzluk, sefahat, gûnahtan kaynaklanan bedensel kirlilik, zina; 2. kabahat, günah, suç işlemekten kaynaklanan kötü sonuç, ceza, ıstırap, pişmanlık; 3. (ünlem olarak) gûnahtır!’, ayıptır!’ (Pekarskiy, 1917, sü. 57), *ayı I* (geniz y’si ile) ‘1. *esk.*, *din.* günah; 2. kabahat, suç’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 35)” (Yıldız, 2015, s. 178).

ayıł ‘vaat, söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 566) || Yak. Ø.

ayıł- ‘söylenmek, denilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 566) || Yak. Ø.

ayıt⁸¹ ‘sormak; Oğuzlarda söylemek, konuşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 566) || Yak. *ıyıt*- ‘sormak, sorguya çekmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3770), *ıyıt*- “‘sormak, soruşturmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 523)” (Yıldız, 2015, s. 227).

ayıtğan ‘devamlı söz söyleyen, soran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) || Yak. Ø.

ayla ‘Oğuzcada, öyle’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) || Yak. Ø.

ayloķ⁸² ‘*aylok aylok*: Oğuzcada, şöyle şöyle’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) || Yak. Ø.

aypaņ⁸³ ‘Çiğil lehçesinde kel adam’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 17; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 88) || Yak. Ø.

ayran ‘ayran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) || Yak. Ø⁸⁴

ayrık (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) → bkz. **adrik**

ayrış- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) → bkz. **adriş-**

ayru (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) → bkz. **adri**

ayruķ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) → bkz. **adruk**

aytığ ‘hâl hatır sorma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) || Yak. *ıyıtı* “‘soru, sorgulama, sorgu, soruşturma; işkence’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3771), *ıyıtı* ‘1. sorma, sorgulama; 2. soru’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 523)” (Yıldız, 2015, s. 228).

aytıl- ‘sorulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) || Yak. Ø.

aytın- ‘sormayı üstlenmek, bizzat sormak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) || Yak. *ıyıtın*- “‘sormak, izin almak, dilenmek, izin istemek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3771), *ıyıtın*- ‘1. sormak; 2. izin istemek, müsaade istemek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 523)” (Yıldız, 2015, s. 229).

aytış ‘hâl hatır soruşma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) || Yak. Ø.

⁸¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ayıt*- sözcüğü Clauson (1972, s. 268b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 17) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸²Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı ‘*ayloķ ayloķ*: Oğuzcada, şöyle şöyle’ şeklindedir.

⁸³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 566) madde başı olarak verilen *aybaņ* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 17) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 88) *aypaņ* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁸⁴“Yak. *ayran* (Vasiliev, 1995, 21; Afanas’jev ve Xaritonov, 1968, 17) sözcüğü, Rusçadaki Türk dilli ödünçlemelerden biri olan *ayran* ‘ayran’ın (Fasmer, 1986, 65) geri ödünçlenmiş biçimi olduğundan karşılaştırmaya alınmamıştır” (Yıldız, 2015, s. 228).

aytış- ‘barışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) || Yak. *ıytıs-* “‘ıytı- Ey. İşt. Bi.’⁸⁵ (Pekarskiy, 1928, sü. 3771)” (Yıldız, 2015, s. 229).

aytur- ‘konuşturmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) || Yak. *ıydar-* “‘emir almak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3764); *ıydar-* ‘tarif ettirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 523)” (Yıldız, 2015, s. 229).

āz I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) → bkz. **ās**

āz II ~ az ‘az’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) || Yak. Ø

āz- ‘(yol için) şaşırmak, kaybetmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) || Yak. Ø. (ölmezi ekle)

azak I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) → bkz. **adak**

azak II ‘azmış, sapmış (ok)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) || Yak. Ø.

azgan ‘sarı ve beyaz çiçekli, küpeye benzer kırmızı meyveli, odun elde etmeye bile yaramayan bir ağaç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) || Yak. Ø.

azığ ‘hayvanların azı dişi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) || Yak. *asu IV* “‘1. bir şeyin keskin, sivri ucu; uç, ağız; 2. göz dişi, köpek dişi’ (Pekarskiy, 1917, sü. 176) > *ahu II* ‘1. uç, iğne, diken; ağız; 2. azı dişi, köpek dişi, sivri dişi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 50)” (Yıldız, 2015, s. 231).

azıgla-⁸⁶ ‘dişle vurup yaralamak; dişlere vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 567) || Yak. Ø.

azıgılg ‘dişi çıkmış at, dişi yeni çıkmış hayvan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 568) || Yak. ≠ *asulaax II* “‘yırtıcı; çok konuşkan, atik (bir ergeni suçlama amaçlı)’ (Pekarskiy, 1917, sü. 177), ≠ *ahulaax II* ‘sivri dişli’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 50)” (Yıldız, 2015, s. 231).

azıl- ‘(yol için) şaşırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 568) || Yak. Ø.

azıt- ‘(yolu) şaşırtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 568) || Yak. Ø.

azıtgan ‘devamlı (yoldan) çıkaran, yoldan saptıran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 568) || Yak. Ø.

⁸⁵Yak. *ıytı-* eyleminin anlamları için *ayıt-* maddebaşına bkz.

⁸⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *azıgla-* sözcüğü Clauson (1972, s. 284b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 18) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

āzlan- ‘azımsamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 568) || Yak. Ø.

azma ‘taşağının derisi yarıldığı için cinsî muamele yapamayan koç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 568) || Yak. Ø.

azrak ‘biraz, daha az’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 568) || Yak. Ø.

azu ‘veya, yoksa’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 568) || Yak. Ø.

azuk I ‘azık, yiyecek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 568) || Yak. *ısık* “‘yolluk yiyecek, azık’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3836) > *ıhık* ‘yolluk yiyecek, azık’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 531)” (Yıldız, 2015, s. 233).

azuk II ‘yoldan çıkmış, başıboş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 568) || Yak. Ø.

azuklan- ‘azuklanmak, azık sahibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 568) || Yak. *ısıktan-* “‘azık tedarik etmek, kendine yol erzağı almak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3836), *ıhıktan-* ‘azık tedarik etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 531)” (Yıldız, 2015, s. 233).

azukluğ ‘azıklı, azığı olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 568) || Yak. $\neq$ *ısıktaax* “‘*ısık*’tan +*laax* ekiyle türemiş sıfat⁸⁷ (Pekarskiy, 1928, sü. 3836)” (Yıldız, 2015, s. 233).

azukluğ ‘azık için, yiyecek için hazırlanan şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 568) || Yak. Ø.

4.2. B Harfiyle Başlayan Sözcükler

bā- ‘bağlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 569) || Yak. *baay-* II ‘bağlamak, sarmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 81), *baay-* ‘bağlamak, birbirine bağlamak, rabıta’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 54).

baçak ‘Hristiyan orucu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 569) || Yak. Ø.

badar⁸⁸ ‘*badar badar*: hafifçe konuşma sesi, pıtır pıtır’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 569) || Yak. Ø.

badğa- ‘(güreşte) bağdalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 569) ~ **bağda-** ‘(güreşte) bağdalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 569) || Yak. Ø.

⁸⁷Yak. *ısık* sözcüğünün anlamları için *azuk I* maddebaşına bkz.

⁸⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *badar badar* şeklindedir.

badram ‘halk arasında sevinç ve gülüşme, sevinç ve piknik, eğlence’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 569) ~ **bayram** ‘Oğuzcada bayram’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 579) || Yak. Ø.

bāğ⁸⁹ ‘(odun vb. şeyler için) bağ, deste; (bohça vb. şeyler için) bağ’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 569) || Yak. *bīa* ‘bağ, ip’ (Pekarskiy, 1945, s. 91), *bīa* ‘ip, kayış, kemer, bağ, kaytan, sicim’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 90).

bağda- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 569) → bkz. **badğa**

bağdat- ‘(güreşte) bağdalatmak, bağdalama için emir vermek; bağdalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 569) || Yak. Ø.

bağır ‘karaciğer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 569) || Yak. *bīar* ‘1. bağır, karaciğer; bir şeyin ortası, 2. bahçe çitlerinin alt sııkları ortasına konan ağaç destek’ (Pekarskiy, 1945, s. 92), *bīar* ‘1. bağır, karaciğer, 2. tümsek, çıkıntı, kabartı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 90).

bağırçak ‘eşek semeri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 569) || Yak. Ø.

bağırdak ‘kadın göğüslü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 569) || Yak. Ø.

bağırla⁹⁰ ‘bağıra vurmak; (yayın) bağrını düzeltmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 569) || Yak. *biardaa-* ‘göğüs germek, savunmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 91).

bağırlağ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 569) → bkz. **bağırlak** (Clauson, 1972, s. 319a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 63; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 92).

bağırlak⁹¹ ‘bağırtlak’ (Clauson, 1972, s. 319a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 63; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 92) || Yak. Ø.

bağırlan- ‘pıhtılaşmak; (mayalı süt) katılaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 570) || Yak. Ø.

bağırlıg ‘başkasına boyun eğmeyen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 570) || Yak. Ø.

bağırsa- ‘canı ciğer istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 570) || Yak. Ø.

⁸⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *bāğ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 310b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 63) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *bağırla-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 320a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 63) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 569) madde başı olarak verilen *bağırlağ* yerine, Clauson (1972, s. 319a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 63) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 92) *bağırlak* sözcüğü tercih edilmiştir.

bağırsak ‘merhametli ve cömert’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 570) || Yak. Ø.

bağırsuk⁹² ‘bağırsak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 570) || Yak. Ø.

bağış ‘parmakların ve diğer organların eklemleri; kamış vb. şeylerin boğumları’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 570) || Yak. Ø.

bağla- ‘bağlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 570) || Yak. *bialaa-* ‘bağlamak’ (Pekarskiy, 1945, s. 91), *bialaa-* ‘bağlamak, birbirine bağlamak, birbirine bağlayıp yapmak, raptetmek, sarmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 90).

bağlan- ‘(birisi tarafından) bağlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 570) || Yak. *bialan-* ‘ipi bulunmak, bir yerden başlanılmak,; bir şeye bir sebeple bağlı olmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 91), *bialan-* ‘bağlı olmak, bağlanmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 90).

bağlat- ~ boğlat- ‘bağlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 570) || Yak. Ø.

bağram⁹³ ‘*bağram kum*: tepecik hâlinde toplanan kum’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 570) || Yak. Ø.

bağırık- ‘böğrü ciğerine, midesine yapışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 570) || Yak. Ø.

bağ- ‘bakmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 570) || Yak. *bık-* ‘dışarıya sarmak, çıkmak, gözükmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 93), *bık-* ‘görünmek, ortaya çıkmak, birinin gözüne ilişmek, birine görünmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 91).

bağa I ‘kurbağa’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) || Yak. Ø⁹⁴

bağa II ‘kolun et kısmı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) || Yak. Ø.

bağaçuğ ‘*baka*’nın küçültme biçimi, kurbağacık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) || Yak. Ø.

bağan ‘pirinçten yapılan halka ve boyun halkası (tavk), genel olarak boyunluk ve halka’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) || Yak. Ø.

⁹²Sözcük, EDPT (1972, s. 320a), COT (1985, s. 63), Atalay (2006, s. 60) ve DTS’de (1969, s. 78) *bağırsuk*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 92) *bağırsok* şeklindedir.

⁹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *bağram kum* şeklindedir.

⁹⁴Yak. *bağa I* “kurbağa” (Pekarskiy, 1945, s. 58), *bağa I* “kurbağa” (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 58).

baķanak ‘toynaklıların toynak arası çatalı ve çatalın bir parçası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) ~ **baķayak** ‘toynaklıların toynak arası çatalı ve çatalın bir parçası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) || Yak. Ø.

baķanlıĝ ‘halkalı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) || Yak. Ø.

baķanuķ ‘at toynaĝının setleri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) ~ **baķayuķ** ‘at toynaĝının setleri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) || Yak. Ø.

baķayak (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) → bkz. **baķanak**

baķayuķ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) → bkz. **baķanuķ**

baķıĝ ‘bakış’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) || Yak. *bıĝu* ‘*bık-*’ın isim biçimi’ (Pekarskiy, 1945, s. 93), *bıhu* ‘1. biçim; tarz, usul, 2. görünüş, zevahir, tavır eda’ (Sleptsov ve diĝ., 1972, s. 95).

baķıl- ‘bakılıp incelenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) || Yak. Ø.

baķın- ‘(işin sonunu) bekleyip tedbir almak, (işin sonuna) bakmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) || Yak. Ø.

baķır⁹⁵ ‘bakır; Çin’de kullanılan para’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) || Yak. Ø.

bāķır- ‘baĝırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571)⁹⁶ || Yak. Ø.⁹⁷

baķırlıĝ ‘bakırlı, bakırı olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) || Yak. Ø.

baķıř ‘gözle karşılıklı bakış’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) || Yak. Ø.

baķıř- ‘yan gözle birbirine bakmak, bakışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) || Yak. Ø.

baķıřĝan ‘göz uçlarıyla, devamlı bakma ādeti olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) || Yak. Ø.

⁹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *baķır* szcĝ, Clauson (1972, s. 317b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 65) dayanarak tek madde hālinde birleştirilmiştir.

⁹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 571) *baķır-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve lmez (2019, s. 93) yayınına göre *bāķır-* olarak alınmıştır.

⁹⁷Yakutada aynı anlamdaki *bakkıraa-* “baĝırmak, baĝıra baĝıra aĝlamak, zırlamak” (Pekarskiy, 1945, s. 60), *bakkıraa-* “1. bĝrmek; anırmak; uĝuldamak; baĝırmak, baĝırıp aĝırmak, 2. hüngür hüngür aĝlamak, katıla katıla aĝlamak” (Sleptsov ve diĝ., 1972, s. 60) fiili Yakutçadaki Moĝolca egelerden biridir (Kałużyński, 1995b, 134).

baķıt- ‘bakmayı emretmek, bakmaya zorlamak, baktırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) || Yak. Ø.

baķlan ‘((kuzu vb. hayvan için) taze ve semiz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) || Yak. Ø.

baķu ‘tepe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) || Yak. Ø.

baķur- ‘baktırıp gösterme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) || Yak. Ø.

bāl ‘bal’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571)⁹⁸ || Yak. Ø.

bala⁹⁹ ‘kuş yavrusu; genel olarak hayvan yavrusu; insanların, daha çok tarımla ilgili işlerde kullandığı yardımcı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 571) || Yak. Ø.

balala- ‘kuş yavrulemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 572) || Yak. Ø.

balçık ‘Oğuzca balçık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 572) || Yak. Ø.

baldır I ‘üvey (oğul, kız)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 572) || Yak. Ø.

baldır II¹⁰⁰ ‘işlerin başlangıç zamanı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 572) || Yak. Ø.

baldız ‘kadının (eşin) küçük kız kardeşi, eşin en küçük kız kardeşi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 572) || Yak. *balıs II* ‘1. baldız, yaşça küçük, birisine nispeten daha genç, 2. söyleyen hangi cinsten olursa olsun, umumiyetle baba cihetinden yaşça küçük kadın akraba: a) küçük kız kardeş (öz, üvey) yaşça küçük, en küçük kız kardeş, b) öz dayı kızı, c) amcazade kızı, ç) yeğen kızı, d) kayınbirader kızı’ (Pekarskiy, 1945, s. 63), *balıs* ‘1. küçük; çok küçük; çok genç; en küçük, en genç, 2. Küçük kız kardeş, en küçük kız kardeş’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 62).

baldu¹⁰¹ ‘balta’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 572) || Yak. *balta I* ‘1. büyük demirci çekici; balyoz; çekiç, 2. hayvanların ve insanların azı dişi (Pekarskiy, 1945, s. 64), *balta I* ‘demirci çekici’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 62).

⁹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 571) *bal* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 94) yayına göre *bāl* olarak alınmıştır.

⁹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *bala* sözcüğü Clauson (1972, s. 332b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 64) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁰⁰Clauson (1972, s. 334a) bu sözcüğün muhtemelen *bıldır* sözcüğünün ikincil biçimi olabileceğini belirtmektedir.

¹⁰¹Sözcük, EDPT (1972, s. 333b), COT (1985, s. 64), Atalay (2006, s. 5) ve DTS’de (1969, s. 80) *baldu*, Kaçalin ve Ölmez’de (2019, s. 94) *baldo* şeklindedir.

balıĝ ‘yaralı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 572) || Yak. Ø.

balık I ‘balık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 572) || Yak. *balık* ‘1. balık, 2. taban balığı *Carassius vulgaris* 3. deniz hayvanı: balina, 4. asabı bozuk, kendisini kaybetmiş adam’ (Pekarskiy, 1945, s. 62), *balık* ‘1. balık, deniz balığı 2. balıkçılık’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 62).

balık II ‘Argu lehçesinde ve Oğuzların bazılarında çamur’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 572) ~ **balık** ‘bazı Argularda çamur’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 572) || Yak. *bılık* ‘Yakusk eyaletinin Kangalas nahiyesinde: suyun getirdiği kum, balçık ve mil’ (Pekarskiy, 1945, s. 95), *bılık* ‘sulu çamur, yarı sıvı çamur, milli, çamurlu, mille kaplanmış, çamurlanmış’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 93).

balık III ‘Müslüman olmayanların ve Uygurların lehçesinde kale ve şehir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 572) || Yak. Ø.

balık- ‘yaralanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 572) || Yak. Ø.

balıkçın ‘balık avlayan beyaz bir kuşun adı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 572) || Yak. Ø.

balıklan- I ‘balıklanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 572) || Yak. *balıktan-* ‘balığı olmak, balık tedarik etmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 62).

balıklan- II ‘Argu lehçesinde bir yer çamurlu olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 572) || Yak. Ø.

balıklan- III ‘Uygur lehçesinde bir yer hisarlı, kaleli olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 572) || Yak. Ø

balıklıĝ I ‘balığı olan, balıklı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 572) || Yak. ≠ *balıktaax* ‘balıklı, balığı bol olan, 2. mevki adı’ (Pekarskiy, 1945, s. 62).

balıklıĝ II ‘Argu lehçesinde çamurlu yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 572) || Yak. ≠ *bılıktaax* ‘milli, bataklık, çamurlu, balçıklı’ (Pekarskiy, 1945, s. 95), *bılıktaax* ‘sulu çamurlu yer, miili, çamurlu, mille kaplanmış, çamurlanmış, lıĝlı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 93)

balıkça- ‘canı balık istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 572) || Yak. Ø.

balık (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 572). → bkz. **balık II**

balu¹⁰² ‘*balu balu*: kadının, beşikte çocuğunu uyutmak için kullandığı bir ünlem, ninni’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 572) || Yak. Ø.

ban- ~ **bān-** ‘bağlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 572) || Yak. *baan-* II ‘1. sarınmak, örtünmek (mes. : başörtüsü ile); bağlanmak, 2. taahhüt altına girmek, deruhte etmek; mukavele ile bağlanmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 78), *baan-* ‘1. birbirine bağlamak, birbirine bağlayıp yapmak, bağlamak, raptetmek, sarmak, bağlanmak, takılmak, musallat olmak; yapışmak; peşine takılmak, peşini bırakmamak, 2. örmek, bağlamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 55).

bandal ‘ağaçtan çıkarılan omuz şeklinde bir şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 573) || Yak. Ø.

bañ ‘ağlayış, ağlama sesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 573) || Yak. Ø.

bār ~ **bar** ‘bir şeyin mevcut olduğunu ve yerinde bulunduğunu haber veren bir kelime, var’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 573) || Yak. *baar* ‘var, mevcut olan, hazır olan ve elde olan, iştirak eden, bir yerde yaşayan, mevcudiyet; varlık, mevcut olan her şey, elde bulunan her şey’ (Pekarskiy, 1945, s. 78), *baar I* ‘var, var olmak, sahip olmak, sahibi olmak, mevcut’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 55)

bar- ‘gitmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 573) || Yak. *bar-* III ‘varmak, gitmek (uzaklaşmak, ayrılmak, inmek, hareket etmek, uçup gitmek); bulunduğu yerden gitmek, inmek, birisini takip etmek, kocaya varmak, bir yere gitmek, kaybolmak, ortalıkta bulunmamak; öteki dünyaya gitmek, ölmek; gitmek, dolaşmak, geçmek (mal, emtia, vakit, şayia, yol, eşya hk.); birisine yahut bir yere müracaat etmek; şekil değiştirmek, kalıp değiştirmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 65), *bar-* ‘varmak, hareket etmek, kalkmak, ayrılmak, gezmek, dolaşmak, yürümek, ayrılmak, çekilmek, gitmek, (araçla, vasıtaıyla) gitmek, ayrılmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 63).

baraķ ‘hızlı koşan, çok tüylü bir köpek türü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 574) || Yak. Ø.

baraķlıg ‘barak sahibi, barağı olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 574) || Yak. Ø.

baran (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 574) → bkz. **bargan**

barça ‘bütün, hepsi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 574) || Yak. Ø.

¹⁰²Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı ‘*balu balu*: kadının, beşikte çocuğunu uyutmak için kullandığı bir ünlem, ninni’ şeklindedir.

barçın ‘ipekli kumaş, ipek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 574) || Yak. Ø.

barğan ‘sık ve her zaman giden’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 574) ~ **baran** ‘Oğuzcada, devamlı olarak evine giden’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 574) || Yak. Ø.

barıĝ ‘gidiş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 574) || Yak. *baru I* ‘kökün manasına göre; gidiş, yürüyüş’ (Pekarskiy, 19745, s. 70), *baru* ‘ayrılma, gidiş, gitme; çekilme; gidiş, gitme hareket’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 65).

barıĝ → bkz. **sasıĝ barıĝ** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 574).

barıĝsa- ‘gitmek istemek, gitmeye niyetlenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 574) ~ **barsa-** ‘gitmek istemek, gitmeye niyetlenmek’ (Clauson, 1972, s. 369a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 65; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 99) || Yak. Ø.

barıĝsaķ ‘gitmek niyet ve arzusunda olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 574) || Yak. Ø.

barıķ(?) ‘uçurum?’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 574) || Yak. Ø.

barıl- ‘gidilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 574) || Yak. Ø.¹⁰³

barımsın- ‘gitmediği hâlde gider görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 574) || Yak. Ø.

barın- ‘gitmediği hâlde gider görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 574) || Yak. Ø.

barısa- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 575) → bkz. **barsa-** (Clauson, 1972, s. 369a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 65; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 99).

barış- ‘karşılıklı (gelip) gitmek; karşılıklı (gelip) gitmede yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 575) || Yak. *barıs- III* ‘birisine refakat etmek, birisi ile birlikte sefere çıkmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 69), *barıs-* ‘biriyle beraber gitmek, birlikte gitmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 65).

barışlıĝ¹⁰⁴ ‘gidiş için’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 97) || Yak. ≠ *barıstaax* ‘kârlı, kazançlı, kâr sağlayan, kazanç sağlayan’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 65)

¹⁰³Yakutçada edilgen anlamlı *barılın-* ‘*bar III*’ün Ed. Bi.’ (Pekarskiy, 1945, s. 69) fiili *-(I)lIn* ekiyle türetilmiştir.

¹⁰⁴Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 97) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

barķ → bkz. **ew bark** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 575).

barķın ‘hiç kimsenin yolundan alıkoyamadığı yolcu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 575) || Yak. Ø.

bārliĝ ‘malı olan, zengin’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 575) || Yak. ≠ *baardaax* ‘1. hâli vakti yerinde, zengin, 2. kurnazca, kötü veya hilekârane düşünceleri olan, kötülüğe mütemayıl kimse, 3. mal, mülk’ (Pekarskiy, 1945, s. 79), *baardaax* ‘1. hâli vakti yerinde; refah içinde yaşayan; varlıklı, varsıl, zengin, 2. kötü düşünceleri olan, asabi, fena kalpli, garazkar, niyeti bozuk olan’ (Sleptsov ve diĝ., 1972, s. 56).

barsa¹⁰⁵ (Clauson, 1972, s. 369a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 65; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 99) → bkz. **barıĝsa-**

bart¹⁰⁶ ‘şarap kovası ve sıvı şeylerin ölçülmesinde kullanılan kap; Oĝuz lehçesinde, pişmiş topraktan su kabı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 575) || Yak. *baart I* ~ *baat* ‘bir kütüğün içi oyularak yapılan kayık, içi oyuk kayık, dibi düz olan sandal’ (Pekarskiy, 1945, s. 80), *baat* ‘içi oyuk küçük sandal, bot, kayık’ (Sleptsov ve diĝ., 1972, s. 57).

bartur- ‘götürmek, birinin gitmesini sağlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 575) || Yak. Ø.

bas¹⁰⁷ ‘üzerine çöküp basmak, bastırmak; gece baskını yapmak; (bir ülkeyi) yenmek ve düzene sokmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 575) || Yak. *bat- I* ‘1. kovmak, defetmek; bir yerden dışarı atmak, sürmek, birisine red cevabı vermek; birisini takip etmek, birisinin arkasınca gitmek, takip etmek, 2. aşmak (boĝa hk.), 3. eritmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 73), *bat- I* ‘sürmek, gütmek; kovmak, defetmek, izlemek, takip etmek, kovalamak’ (Sleptsov ve diĝ., 1972, s. 66).

basa ‘sonra’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 575) || Yak. Ø.

basan ‘ölüyü gömdükten sonra yapılan yemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 575) || Yak. Ø.

¹⁰⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 575) madde başı olarak verilen *barısa-* yerine, Clauson (1972, s. 369a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 65) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 99) *barsa-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁰⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *bart* sözcüğü Clauson (1972, s. 358a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 66) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁰⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *bas-* sözcüğü Clauson (1972, s. 370b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 66) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

basar ‘dağ sarımsağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 575) || Yak. Ø.

basarlıg ‘sarımsaklı (dağ)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 575) || Yak. Ø.

basbal ‘bir çekimlik iplik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 575) || Yak. Ø.

basıg ‘gece baskının yapıldığı yer veya zaman’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 575)
|| Yak. *batu* ‘1. takip etmek, kovalamak, basmak, 2. ilkah, döl verme’ (Pekarskiy, 1945, s. 74).

basık- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 575) → bkz. **bassık-**

basın- ‘(birini) zayıf görüp ezmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 576) || Yak. Ø.

basıncağ ‘zayıf, ezik adam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 576) || Yak. Ø.

basış- ‘sertliği ve şişkinliği gitsin diye bir şeyin üzerine bastırmada yardımlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 576) || Yak. *batis-* ‘1. takip etmek (düşmanı, hayvanı, birisini kovalamak, arkasından koşmak (birisinin iziyle gitmek); kovmak, dışarı atmak, defetmek; birisinin izini takip etmek, birisinin arkasınca koşmak, gitmek; riayet etmek, birisinin âdet, usul ve harekâtına uymak, taklit etmek, 2. Kızlarla tolaşmak ve onların sırtlarına binmek (boğa ve inek oyunu oynayan kızlar ve erkekler hk.)’ (Pekarskiy, 1945, s. 74), *batis- I* ‘1. kalkmak, hareket etmek; ayrılmak, 2. arkasına düşmek, izlemek, kovalamak, kovuşturmak, takip etmek, baskı yapmak, ezmek, zulmetmek, birisinin iziyle gitmek, 3. çekmek, çekip götürmek, sürüklemek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 67).

basruk ‘bir şeyin ağırlığı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 576) || Yak. Ø.

bassık-¹⁰⁸ ‘gece baskınına uğramak, gece baskını sonucu düşman tarafından esir alınmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 576) ~ **basık-** ‘gece baskınına uğramak, gece baskını sonucu düşman tarafından yakalanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 575) || Yak. Ø.

bastur- ‘(birini) yere yatırmak için emir vermek; bir şeyin üzerine kalkma ve dönmesine mani olan ağırlık uygulamak veya ağırlık bulunmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 576) || Yak. *battar-* ‘*bat- I*’ın Ett. Bi.’ (Pekarskiy, 1945, s. 73).

basu ‘demir çekiç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 576) || Yak. Ø.

¹⁰⁸ Clauson (1972, s. 373a), Kaşgarlı’nın, orijinal biçimi *bassık-* olarak vermekte haklı olduğunu belirtmektedir.

basur- ‘(birisini veya bir şey) bastırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 576) || Yak. Ø.

basut¹⁰⁹ ‘yardım; destek olan kimse, şefkatli yardımcı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 576) || Yak. Ø.

baş¹¹⁰ **I** ‘insan başı; genel olarak baş (hayvan, bitki, eşya, dağ vb.); başta gelen, temel, esas; mihr, erkeğin nikâh esnasında eşine vermeyi kabullendiği mal veya para’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 576) || Yak. *bas II* ‘1. baş, kafa, tepe; esas kısım, bir şeyin esas veya yukarıki kısmı, üstü, zirvesi, tepesi; ön kısım, bir şeyin başlangıcı, başı, 2. atın kafa kemiğinden yapılan ve dana derisini yumuşatmak için kullanılan alet, 3. baş, baş efendi, idare, hakimiyet, reislik, büyüklük’ (Pekarskiy, 1945, s. 70), *bas I* ‘1. baş, lider, başkan, reis, şef, 2. ayırma, bölme, parçalama, 3. yan, taraf; kenar; yüz, ülke, memleket; el, diyar, 4. baş, başlangıç, kaynak, 5. hol, sofa, antre; dış oda; bekleme odası’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 65).

bāş ~ baş II ‘yara’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 577) || Yak. *baas I* ‘yara, çıban; yaranın üzerinde hâsıl olan kabuk, rahatsızlık’ (Pekarskiy, 1945, s. 80), *baas* ‘yara, ülser, bela, dert’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 56).

baş-a- ‘tahtaya kertik yapmak; tahtaları birbirine dayamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 577) || Yak. Ø.

başak ‘okun ve mızrağın uç kısmındaki demir, temren’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 577) || Yak. *basax* ‘1. erkek tenasül aleti, 2. ok ucu, temren, 3. genellikle *tasah* kelimesiyle birlikte kullanılan korku nidası’ (Pekarskiy, 1945, s. 70).

başak (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 577) → **başmak**

başakla- ‘temren takmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 577) || Yak. Ø.

başaklan- ‘temrenlenmek; (mızrak) sivri uçlu hâle gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 577) || Yak. Ø.

başaklıg (sünü) ‘temreni olan, temrenli (mızrak veya ok)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 577) || Yak. ≠ *basaxtaax* ‘*baay kisi tuos urasa sağa basaxtaax*: zengin

¹⁰⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *basut* sözcüğü, Clauson (1972, s. 372a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 67) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *baş I* sözcüğü, Clauson (1972, s. 375a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 67) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

adamin (kayın ağacı kabuğundan yapılmış) alaçığı kadar kalın temreni (ok ucu) olan’ (Pekarskiy, 1945, s. 70)¹¹¹ *battaxtaax* ‘kıl yayı, çok ince yayı olan’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 67).

başgak (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 577) → bkz. **sapgak** (Clauson, 1972, s. 786b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 154; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 390).

başgan¹¹² ‘20-45 kilo ağırlığında büyük balık; reis’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 577) || Yak. *basaan* ‘1. bir şeyin bol, çok büyük bir miktarı, 2. lüks, sefih hayat’ (Pekarskiy, 1945, s. 71) > *bahaan* ‘ çok fazla, çok sayıda, büyük, çok büyük’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 66).

başgıl ‘başı beyazlamış (hayvan)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 577) ~ **başıl** ‘tepesinde beyaz leke bulunan (hayvan)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 577) || Yak. Ø.

başık (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 577) → bkz. **bışığ**

başıl (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 577) → bkz. **başgıl**

başla-¹¹³ ‘(bir şeye, işe) başlamak; yönetmek, komuta etmek; rehberlik yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 577) || Yak. *bastaa-* ‘1. bir şeyin başını koparmak, 2. başta, önde olmak, önde yahut öne gitmek, önde gelmek; bir şeyi birisinden önce yapabilmek, birinci olmak, başta bulunmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 72), *bastaa-* I ‘başlamak, önce başlamak, birinci olmak, önde olmak, başta bulunmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 65).

başlan-¹¹⁴ ‘(bir şeye, işe) başlanmış olmak; bir yere doğru götürülmek, yöneltmek; başaklanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 577) || Yak. *bastan-* ‘1. başlı olmak, başa malik olmak; uyumak için başını koyacak yer aramak (seçmek), başını koymaya yer hazırlamak; dikilmiş başları olmak (çizme hk.), 2. reise, başa, amire malik olmak; birisi tarafından idare edilmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 72), *bastan-* ‘1.

¹¹¹Yakutçada *basaxtaax* maddesinde verilen *baay kisi tuos urasa sağa basaxtaax* ibaresindeki *basaxtaax* sözcüğü ‘temreni (ok ucu) olan’ anlamında verilmiştir.

¹¹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *başgan* sözcüğü, Clauson (1972, s. 379b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 67) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *başla-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 381b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 67) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *başlan-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 382b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 67) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

başlı olmak, başa sahip olmak, 2. başını koymaya yer hazırlamak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 65).

başlat- '(bir şeye, işe) başlamak için emir vermek, başlatmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 578) || Yak. *bastat-* 'önde, başta (gitmeye) icbar etmek; önde gitmek; öne geçmek, birisini geçmek, önde bulunmak' (Pekarskiy, 1945, s. 72), *bastat-* 'başta olmak, önde gitmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 65).

başlıg I 'yaralı' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 578) || Yak. $\neq$ *baastaax* 'yaralı, yarası olan, çıbanlı' (Pekarskiy, 1945, s. 80), *baastaax* 'yarası olan; ülser, yara; bela, dert' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 57).

başlıg II 'başlı, başı olan' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 578) || Yak. $\neq$ *bastaa* '1. başlı, başı olan; baş, ilk, baştaki, baş olan, 2. Baş, büyük, başta olanlar, yaşlılar, içtimai mevkii yüksek olanlar' (Pekarskiy, 1945, s. 72), *bastaa* '1. başlı, başı olan, ilk baştaki, baş olan, 2. akıllı; zeki; makul; uslu, söz dinler' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 65).

başmak 'Oğuz ve Kıpçaklarda ayakkabı' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 578) ~ **başak** 'Çiğil lehçesinde (Türklerde) ayakkabı' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 577) || Yak. Ø.

başmaklan- 'Oğuz lehçesinde, ayakkabı giyinmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 578) || Yak. Ø.

başra kakış- 'kafa tokuşmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 578) || Yak. Ø.

başsız 'başsız, baş olmaksızın' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 578) || Yak. Ø.

baştak 'tepesi açılmış (insan)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 578) || Yak. Ø.

baştar¹¹⁵ 'Argu lehçesinde orak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 578) || Yak. Ø.

bat I 'posa' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 578) || Yak. Ø.

bat¹¹⁶ **II** 'çabuklaştıma için kullanılan bir kelime; ağır bir şeyin düşerken çıkardığı ses' (Clauson, 1972, s. 296a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 68; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 102) || Yak. Ø.

¹¹⁵Clauson (1972, s. 378a) sözcüğün bir ihtimal alıntı olabileceğini belirtmektedir.

bat-¹¹⁷ ‘su vb. şeylere batmak; gözden kaybolmak; güneş batmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 578) || Yak. *bat- II* ‘1. girmek, geçmek, sığmak, yerleşmek; yer sahibi olmak, 2. uyuşmak, geçinmek (genellikle olumsuz anlamda)’ (Pekarskiy, 1945, s. 73), *bat- II* ‘1. sığmak, sığışmak, girmek, içeri girmek, 2. geçinmek; bir arada yaşamak, birbirine uymak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 66).

batığ ‘nehir vb. şeylerin derin yeri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 578) || Yak. Ø.

batla- ‘posalamak, posa ile kolalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 578) || Yak. Ø.

batman ‘batman’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 578) || Yak. Ø.

batrak ‘savaşçının alameti olan, ucunda ipek parçası bulunan sırık, bayrak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 578) || Yak. Ø.

batruş ‘bulanık (su)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 578) || Yak. Ø.

batruş- ‘birbirini (su vb. şeylere) batırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 578) || Yak. Ø.

batur-¹¹⁸**I** ‘(birini veya bir şeyi su vb. şeylere) batırmak; saklamak, gözden kaybetmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 579) || Yak. *batar-* ‘1. girdirmek, sokturmak yahut yerleştirmek, sıgdırmak; elden çıkarmak, 2. can, hayat vermek, yaşatmak, fakat genellikle olumsuz anlamda kullanılır’ (Pekarskiy, 1945, s. 73) *batar-* ‘1. almak, içine almak, kapsamak, sıgdırmak, yerleştirmek, doldurmak, 2. satmak, (her şeyi) satıp savmak, 3. hayat vermek, yaşatmak, endişeye düşürmek, kaygılandırmak, endişe vermek, heyecanlandırmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 66).

batur- II ‘bağlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 579) || Yak. *baaytar-* ‘baay-’ın Ett. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 55).

baturğan ‘devamlı gizleme âdetinde olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 579) || Yak. Ø.

¹¹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *pat* sözcüğü, Clauson (1972, s. 296a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 68) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 102) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilip yerine *bat* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹¹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *bat-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 298a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 68) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’nun iki ayrı madde başı olarak verdiği *batur-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 308a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 68) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

bāy ‘zengin’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 579) || Yak. *baay I* ‘1. zengin servet sahibi; herhangi bir şeyi bol, mebzul olan, 2. servet, mal, mülk, mücevherat; bolluk, 3. Bayagantay (Bayağa) nahiyesi ahalisinin ceddialâsı ve Ayığ Taybır’ın oğludur. İhtiyarlıkta ona Baay Ağa adı verilmiştir’ (Pekarskiy, 1945, s. 81), *baay* ‘ zenginlik, ferahlık, bolluk, servet, mal, mal mülk, varlık, birikim, zengin, varlıklı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 54).

baya ‘bu saatten önce, az önce’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 579) || Yak. *beye I* ‘ biraz sonra, sonra; hele, artık; bekle, dur!’ (Pekarskiy, 1945, s. 90).

baybayuq ‘nağmeleriyle çöşku veren, ağaç dallarında asılı şekilde, zenbile benzer yuva kuran bir kuş (*tunewwit*)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 579) || Yak. Ø.

bayıq ‘Oğuzcada doğru’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 579) || Yak. Ø.

baynaq¹¹⁹ ‘Oğuzcada hayvan pisliği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 579) ~ **mayaq** ‘pislik, özellikle devenin pisliği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 762) || Yak. Ø.

bayram (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 579) → bkz. **badram**

bayu- ‘zenginleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 579) || Yak. *bay- II* ‘zenginleşmek, servet sahibi olmak, bolluk, refah içinde yaşamak, zengin yaşamak, zenginleşip rahat yaşamak’ (Pekarskiy, 1945, s. 75), *bay-* ‘zengin olmak, zenginleşmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 60).

bayut- ‘zenginleştirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 579) || Yak. *baayut-* ‘zengin etmek, zenginleşmeğe imkân vermek’ (Pekarskiy, 1945, s. 81), *bayut-* ‘zenginleştirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 60).

bāz ‘ecnebi, yabancı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 579)¹²⁰ || Yak. Ø.

bazğan ‘demircilerin kullandığı çekiç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 579) || Yak. Ø.

bazı (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 579) → bkz. **buzı** (Clauson, 1972, s. 390; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 83; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 132).

bazınç¹²¹ ‘ibrişim veya yün çilesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 579) || Yak. Ø.

¹¹⁹Clauson (1972, s. 350b) Eski Uyurca ve Kaşgarlı’daki veriler ışığında sözcüğün ana biçimini **bañak* olarak kurmaktadır.

¹²⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 579) *baz* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 103) yayınına göre *bāz* olarak alınmıştır.

bē ‘koyun melemesinin anlatımı, meleme sesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 579)¹²² || Yak. Ø.

beçel ‘bızırı geniş kadın; hadım edilmiş erkek; iğdiş edilmiş at ve bütün hayvanlar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 579) || Yak. Ø.

bediz¹²³ ‘*bediz burxan*: süslü put’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 580) || Yak. Ø.

bedizlig ‘bezenmiş, süslü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 580) || Yak. Ø.

bedü- ‘büyümek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 580) || Yak. Ø.

bedük ~ **bedük** ‘büyük, yüce’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 580) || Yak. Ø.

bedükle- ‘büyük saymak, büyük kabul etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 580) || Yak. Ø.

bedüt- ‘büyütmek, yetiştirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 580) || Yak. Ø.

bek ‘sağlam, muhkem, sıkı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 581) || Yak. Ø.

bekiş- ~ **beküş-** ‘sağlamlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 581) || Yak. Ø.

bekit- ~ **beküt-** ‘sağlamlaştırmak (KM: asıl anlamı düğüm düğümlmek)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 581) || Yak. Ø.

bekle-¹²⁴ ‘kapatmak; bağlamak; sağlamlaştırmak; korumak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 581) ~ **berkle-** ‘saklayıp muhafaza etmek, korumak; sağlamlaştırmak; (birini) hapsedmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 583) || Yak. Ø.

beklen-¹²⁵ ‘sağlamlaşmak; (evinde, kendini emniyete almak için) tedbir almak; (evinde) hapsedilmek; Oğuzcada korunmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 581) || Yak. Ø.

¹²¹Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 499), sözcüğün Atalay ve DTS’de *beziñç*, EDPT ve COT’de *bezenç* şeklinde olduğunu yazmıştır. Ayrıca krş Hak. *pazım* I ‘çile, tura, kangal’, Şor *pazım* ‘çile, iplik ve yün kangalı’ örneklerinden hareketle sözcüğü art ünlülü okumuşlardır. Clauson (1972, s. 392b) sözcüğün yazmada harekelendirilmediğini belirtip *bezen-* fiilinden türemiş isim biçimi olduğunu yazmıştır.

¹²²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 579) *be* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 103) yayınına göre *bē* olarak alınmıştır.

¹²³Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *bediz burxan* şeklindedir.

¹²⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *bekle-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 326b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 70) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *beklen-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 327a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 70) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

bekleş-¹²⁶ ‘(kapı) kapatmada yardımcı olmak; Oğuz lehçesinde (at vb. şeyleri) korumada yardımcı olmak; sözleşme yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 581) || Yak. Ø.

beklet-¹²⁷ ‘(birinin) bağlanıp hapsedilmesi için emir vermek; Oğuz lehçesinde hayvanları korumak için emir vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 581) || Yak. Ø.

bekriş- ‘sertleşmek, sağlamlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582) || Yak. Ø.

bekü- ‘sağlamlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582) || Yak. Ø.

beküş- → bkz. **bekiş-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582).

beküt¹²⁸ ‘*yaşut beküt*: gizlenmiş nesne’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582) || Yak. Ø.

beküt- → bkz. **bekit-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582).

beldir ‘dağ burnu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582) || Yak. *bilir I* ‘1. iki nehrin birleşmesi; düğüm; birleşen iki nehrin arasından dışarı çıkan burun, 2. bir Tungusun verdiği izahata göre: (esas nehre nisbeten) büyük kol (şayet bu kol çok küçükse, umum kaideye göre *ürüye* denmelidir.), 3. yer (göl, nehir) adı, 4. alaçıkta, salaşta küçük kiler, ambar’ (Pekarskiy, 1945, s. 109)

bele- ~ **bēle- I** ‘melemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582) || Yak. Ø.

belgü ‘işaret ve alamet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582) || Yak. *belie* ‘1. nişane, emare, işaret; fark, alamet, damga, iz; delil, 2. Beliren, belli olan; şayanı dikkat, kayde değer, meşhur’ (Pekarskiy, 1945, s. 84); *belie* ‘işaret, nişan; marka’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 98).

belgülüg ‘açık, meydanda, belli, bilinen ve görünen, malum’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582) || Yak. ≠ *belieleex* ‘1. nişaneli, alâmetli, belgeli, damgalı, işaretli; alâmeti, nişanı olan; göze çarpan, belli olan, gözüken, 2. kakım, Mustela erminea’ (Pekarskiy, 1945, s. 84); *belieleex* ‘1. işaretli, nişanlı, belgeli, markalı; nişanı olan, işaretlenmiş, 2. as, kakım’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 98).

¹²⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *bekleş-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 327a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 70) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *beklet-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 327a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 70) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *yaşut beküt* şeklindedir.

belgür- ‘belirmek, belli olmak, ortaya çıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582)
|| Yak. Ø.

belgüsüz ‘belirsiz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582) || Yak. Ø.

belik¹²⁹ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582) → bkz. **bilik** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 588; Clauson, 1972, s. 339b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 73; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 113).

beliklik¹³⁰ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582) → bkz. **biliklik** (Clauson, 1972, s. 341b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 73; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 113).

beliğ ‘üzerlerine gelen bir düşmandan dolayı kavmin arasına düşen panik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582) || Yak. Ø.

beliğçi ‘bir şeyden ürken’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582) || Yak. Ø.

beliğle- ‘(insan için) korkup uykudan sıçramak, (hayvan için) bir şeyden korkup sıçramak ve kaçmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582) || Yak. Ø.

ben (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582) → bkz. **men**

benek¹³¹ ‘ufak para, kuruş; Argu lehçesinde ve diğer bazı lehçelerde tane’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582) || Yak. Ø.

ber- → bkz. **bir-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582).

berge ‘hırsız dövmekte ve eşek dürtmekte kullanılan kamçı ve değnek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582) || Yak. Ø.

bergelen-¹³² ‘kamçı sahibi olmak, kamçılanmak; damarlar kan ile dolmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 583) || Yak. Ø.

beriş- → bkz. **biriş-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 583).

berk ‘muhkem, sağlam, muhafazalı, saklanmış’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 583)

|| Yak. *bert* ‘iyi, mükemmel, hoş, fevkalade, büyük, âlâ, mühim, lâtif, çok güzel, en iyi, aliyülâlâ; cesur, yiğit, kahraman; tefevvuk, üstünlük, ehemmiyet; yiğitlik,

¹²⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *belik* sözcüğü Clauson (1972, s. 339b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 73) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *beliklik* (*kepez*) şeklindedir.

¹³¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *benek* sözcüğü Clauson (1972, s. 350b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 70) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *bergelen-* sözcüğü Clauson (1972, s. 364a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 71) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yararlık; şeref, insanın iyi evsafı; kahramanlık; pek, çok, fekalâde, son derece, haddinden fazla' (Pekarskiy, 1945, s. 87); *bert I* 'çok iyi, pek iyi, âlâ, mükemmel, harika, çok güzel, kusursuz; en iyi, en sağlam, en güzel' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 100).

berkit- 'sağlamlaştırmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 583) || Yak. Ø.

berkle- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 583) → bkz. **bekle-**

berklet- 'korumayı emretmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 583) || Yak. Ø.

bert- 'bertmek, yaralamak, kırık görülmeyecek şekilde kırmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 583) || Yak. Ø.

bert bürt¹³³ '*bert bürt tut-*: her tarafından aniden yakalamak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 583) || Yak. Ø.

bertin- 'bertilmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 583) || Yak. Ø.

bertiş- 'karşılıklı yaralamak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 583) || Yak. Ø.

bertü 'üst kısma giyilen elbise, hırka' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 583) || Yak. Ø.

bertülen- 'hırka giymek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 583) || Yak. Ø.

berü 'beri, konuşana doğru' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 583) || Yak. Ø.

bez- '(soğuk vb. şeylerden) titremek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 583) || Yak. Ø.

beze- 'bezemek, süslemek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 584) || Yak. Ø.

bezek 'bezek, nakış, süsleme' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 584) || Yak. Ø.

bezel- 'bezenmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 584) || Yak. Ø.

bezen- 'bezenmek, süslenmek, kadın makyaj yapmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 584) || Yak. Ø.

bezenç¹³⁴ 'bağda yetişen, ilaç olarak yenen, sapı ve yaprakları kırmızı bir bitki' (Clauson, 1972, s. 392b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 72; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 107) || Yak. Ø.

¹³³Ercilasun ve Akkoyunlu'daki madde başı '*bert bürt tut-*: her tarafından aniden yakalamak' şeklindedir.

bezeş- ‘(bir şeyi) bezemekte yardımlaşmak ve yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 584) || Yak. Ø.

bezet- ‘bezetmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 584) || Yak. Ø.

bezetgen ‘devamlı bezeten’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 584) || Yak. Ø.

bezetigsek ‘bezetmede hırslı olan, bezetmeyi temenni eden’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 584) || Yak. Ø.

bezgek¹³⁵ ‘titreme; titreten sıtma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 584) || Yak. Ø.

bezig ‘titreme, titreyiş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 584) || Yak. Ø.

bezit- ‘titretmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 584) || Yak. Ø.

bē¹³⁶ ‘Türklerde kısrak’ ((Clauson, 1972, s. 291b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 69; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 108) || Yak. *bie* ‘kısrak’ (Pekarskiy, 1945, s. 105), *bie* ‘kısrak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 72).

bēd- ‘(göz) zayıf görmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 579)¹³⁷ || Yak. Ø.

bēl¹³⁸ ‘bel’ (Clauson, 1972, s. 330a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 70) || Yak. *biil* ‘insanın veya elbisenin: beli, kemer yeri’ (Pekarskiy, 1945, s. 113), *biil* ‘bel’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 69).

bēle-¹³⁹ ‘(kana) belemek, (kana) bulamak; çocuğu belemek’ (Clauson, 1972, s. 332b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 70; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 108) || Yak. Ø.

bēlek¹⁴⁰ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 108) → bkz. **bēlek**

¹³⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 609) madde başı olarak verilen *büzünç* (?) yerine, Clauson (1972, s. 392b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 72) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 107) *bezenç* sözcüğü tercih edilmiştir. Clauson (1972, s. 392b) sözcüğün yazmada harekesiz olduğunu fakat hiç şüphesiz *bezen-* fiilinden türediğini belirtip sözcüğü *benzenç* şeklinde okumuştur.

¹³⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *bezgek* sözcüğü, Clauson (1972, s. 391b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 71) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 586) madde başı olarak verilen *bī* yerine, Clauson (1972, s. 291b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 69) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 108) *bē* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹³⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 579) *bēd-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 108) yayınına göre *bēd-* olarak alınmıştır.

¹³⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da *biil* şeklinde verilen madde başı yerine Clauson (1972, s. 330a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 70) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 108) *bēl* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹³⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 587) *bile-* ve *bile-* ~ *bīle-* şeklinde verilen iki ayrı madde başı, Clauson (1972, s. 332b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 70) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 108) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilip *bēle-* olarak alınmıştır.

bēlek¹⁴¹ ‘yolcunun akrabalarına getirdiği veya bir yerden bir yere gönderilen hediye’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582)¹⁴² ~ **bēlek** ‘hediye’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 108) || Yak. Ø¹⁴³

bēlekle- ‘armağan etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582)¹⁴⁴ || Yak. Ø¹⁴⁵

bēlel-¹⁴⁶ ‘(kana, tere vb.) bulanmak’ (Clauson, 1972, s. 342b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 70; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 108) || Yak. Ø.

bēr-¹⁴⁷ ‘vermek’ (Clauson, 1972, s. 354b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 70; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 108) || Yak. *bier*- ‘birisine bir şey vermek, sunmak, birisinden alıp başkasına vermek, bir şeyi birisine bırakmak, terk etmek, ivaz vermek, iade etmek; (tanrı tarafından) vermek, hediye etmek, bağışlamak; ihsan vermek; bir şeyi birisine teslim etmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 105), *bier*- ‘1. Vermek, geri vermek, iade etmek; geri göndermek, geri yollamak, bağışlamak, bırakmak, teslim etmek, vazgeçmek, vermek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 72).

¹⁴⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 587) madde başı olarak verilen *bilek II* yerine, Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 108) *bēlek* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁴¹Clauson’un (1972, s. 338b) -g’li şekilde okuduğu sözcük Erdal (1991, s. 230) tarafından -k’li olarak okunmuştur. Erdal, Moğolcadan ödünçleme olan *beleg* sözcüğünün sonundaki -k ünsüzünün Osmanlı Türkçesinde damaksıl, Kazakçada ise sessiz telaffuz edildiğini belirterek sondaki ünsüzü -k olarak okumuştur. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 134), yazmada *lām*’da kahverengi esre olduğunu ancak yazma 194, 205 ve 593’te *lām*’ın hep üstünlü olduğunu yazmışlardır. Ayrıca krş. Kır. *belek* ‘atiyye, hediye’, Kaz. *būlek* ‘armağan, hediye’, Aa. *belek III* ‘hediye, armağan’ örneklerini verip; kelime sonundaki ünsüzün Anadolu ağızlarında -k’li biçimde olması sözcüğün *beleg* olma ihtimalini ortadan kaldırdığını belirtmişlerdir.

¹⁴²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 582) *belek* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 108) yayınına göre *bēlek* olarak alınmıştır.

¹⁴³Yakutçada bu sözcüğün devamı gibi görünen *belex* ‘1. hediye, bahşış, ihsan; bağışlama, hediye etme; mükâfat, müjde, taltif, 2. kurban’ (Pekarskiy, 1945, s. 83), *belex* ‘armağan, hediye, ihsan, ödül, mükâfat’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 99) sözcüğü Moğolca *beleg* sözcüğünden ödünçlemedir. (Stachowski, 1993, s. 57)

¹⁴⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 582) *belekle*- şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 108) yayınına göre *bēlekle*- olarak alınmıştır.

¹⁴⁵Yakutçada *belextee*- ‘hediye vermek, bağışlamak, birisine bir şey vermek’ (Pekarskiy, 1945, s. 83), *belextee*- ‘hediye vermek, hediye etmek, bir şey sunmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 99) fiili Moğolca *beleg* sözcüğünün Yakutça biçimi olan *belextee*- +IAA- isimden fiil yapma ekinin eklenmesiyle oluşmuş bir biçimdir.

¹⁴⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 587) madde başı olarak verilen *bilel*- yerine, Clauson (1972, s. 342b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 70) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 108) *bēlel*- sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁴⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 589) madde başı olarak verilen *bir*- ~ *ber*- ~ *bēr*- yerine, Clauson (1972, s. 354b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 70) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 108) *bēr*- sözcüğü tercih edilmiştir.

bērgü¹⁴⁸ ‘borç’ (Clauson, 1972, s. 362b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 71; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 108) || Yak. Ø.

bēril¹⁴⁹ ‘verilmek’ (Clauson, 1972, s. 365b; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 108) || Yak. Ø.¹⁵⁰

bērim¹⁵¹ ‘borç, verecek’ (Clauson, 1972, s. 366a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 71; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 108) || Yak. Ø.

bērimçi¹⁵² (Clauson, 1972, s. 366b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 71; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 109) || Yak. Ø¹⁵³

bērimlig¹⁵⁴ (Clauson, 1972, s. 366b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 71; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 109) || Yak. Ø.

bērigse- ‘vermek istemek, vermek üzere olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 583)¹⁵⁵ || Yak. Ø.

bēriş-¹⁵⁶ ‘karşılıklı vermek’ (Clauson, 1972, s. 370a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 71; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 109) || Yak. *beris-* III ‘bir şeyi birisiyle paylaşmak (bölüşmek); vermek, pay, hisse ayırmak; ikram etmek, ağırlamak; bir şeyi hatır için

¹⁴⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 589) madde başı olarak verilen *bērgü* yerine Clauson (1972, s. 362b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 71) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 108) *bērgü* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁴⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 589) madde başı olarak verilen *beril-* yerine Clauson (1972, s. 365b) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 108) *bēril-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük Atalay ve DTS’de *bēril-*, COT’de *beril-* şeklindedir.

¹⁵⁰Yakutçada edilgen anlamı *berilin-* ‘verilmek; hasredilmek, teslim olmak, birisi vasıtasıyla verilmek, hediye edilmek; teslim edilmek, kendisini (bir işe) vermek, bir şeye maruz kalmak, birisi tarafından teslim edilmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 86) fiili *-(I)lin* ekiyle türetilmiştir.

¹⁵¹Ercilasun ve Akkoyunlu’nun (2018, s. 589) hem uzun hem de kısa ünlülü şekilde ‘bērim ~ birim’ okuduğu sözcük yerine Clauson (1972, s. 366a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 71) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 108) *bērim* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁵²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 589) madde başı olarak verilen *bērimçi* yerine Clauson (1972, s. 366b), Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 71) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 109) *bērimçi* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁵³Yakutçada bu sözcüğün devamı gibi görünen *berimci* ‘ihسان; bahşış, hediye, kurban’ (Pekarskiy, 1945, s. 86) sözcüğü Moğolca ödünçleme olduğundan karşılaştırmaya dâhil edilmemiştir. (Kałuzyński, 1995b, 123)

¹⁵⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 589) madde başı olarak verilen *bērimlig* yerine Clauson (1972, s. 366b) Dankoff ve Kelly (1985, s. 71) ve Kaçalın ve Ölmez’deki *bērimlig* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁵⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 583) *berigse-* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 108) yayınına göre *bērigse-* olarak alınmıştır.

¹⁵⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 589) madde başı olarak verilen *beriş-* ~ *beriş-* yerine, Clauson (1972, s. 370a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 71) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 109) *bēriş-* sözcüğü tercih edilmiştir.

yapmak, alıp vermek, birisiyle alışverişte bulunmak' (Pekarskiy, 1945, s. 87) *beris-* 'paylaşmak, bölüşmek, pay, hisse vermek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 99).

bēriş¹⁵⁷ 'bir hakkı vermek' (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 109) || Yak. Ø.

bērt¹⁵⁸ 'efendinin köleden her yıl aldığı vergi' (Clauson, 1972, s. 358a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 71; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 109) || Yak. Ø.

bēş¹⁵⁹ (Clauson, 1972, s. 376a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 71; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 109) || Yak. *bies* 'beş' (Pekarskiy, 1945, s. 107), *bies* 'beş' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 73).

beşik ~ bēşik 'beşik; çocuk beşiği' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 590) || Yak. *bisik* 'beşik, salıncak' (Pekarskiy, 1945, s. 111) > *bihik* 'beşik, salıncak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 71).

bēşiklig 'beşiği olan, beşikli' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 583)¹⁶⁰ || Yak. ≠ *bisikteex* '*bisikteex ogo*: beşikteki çocuk, daha beşiği terketmeyen yavru, bebek'¹⁶¹ (Pekarskiy, 1945, s. 111).

bēşinç¹⁶² 'beşinci' (Clauson, 1972, s. 383a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 71; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 109) || Yak. *besis* 'beşinci' (Pekarskiy, 1945, s. 89) > *behis* 'beşinci' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 100).

bēz¹⁶³ 'deri ile et arasında bulunan beze' (Clauson, 1972, s. 388a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 71; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 109) || Yak. Ø.

¹⁵⁷Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 109) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

¹⁵⁸Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 590) madde başı olarak verilen *bērt* yerine Clauson (1972, s. 358a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 71) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 109) *bērt* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay, DTS ve Erdal'da *bērt* şeklindedir. Clauson (1972, s. 358a) sözcüğün *bē-* fiilinin pasif biçimi olduğunu yazmıştır. Ayrıca sözcüğü *bērt* olarak almasına rağmen *ē*'li şekilde okunmasının daha doğru olduğunu belirtmiştir. Erdal'da (1991, s. 310) sözcüğün *bēr-* fiilinden türediğini belirtmektedir.

¹⁵⁹Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 590) madde başı olarak verilen *bēş* yerine Clauson (1972, s. 376a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 71) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 109) *bēş* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁶⁰Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 583) *beşiklig* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 109) yayınına göre *bēşiklig* olarak alınmıştır.

¹⁶¹Yakutçada *bisikteex* maddesinde verilen *bisikteex ogo* ibaresindeki *bisikteex* sözcüğü 'beşikli, beşiği olan' anlamında kullanılmıştır.

¹⁶²Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 590) madde başı olarak verilen *bēşinç* yerine Clauson (1972, s. 383a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 71) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 109) *bēşinç* sözcüğü tercih edilmiştir.

bıç- ‘kesmek, (ot vb. şeyleri) biçmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 584) || Yak. *bıs-* II ‘kesmek, kesip koparmak, balta ile kesmek; biçmek (ot veya ekini) birisini ya da bir şeyi kesmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 99), *bıs-* ‘1. kesmek, dilimlemek, dilim dilim kesmek, kesip doğramak, kesip kırmak, kesip ayırmak, 2. biçmek, kırmak, kesmek, 3. biçmek, kesmek; kesip çıkarmak, 4. bozmak, harap etmek, imha etmek, tahrip etmek, yıkmak, yok etmek, 5. önünü almak, yolunu kesmek, engel olmak, 6. aşılacak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 94).

bıçğas ‘kavim ile başkaları arasındaki ahit ve sözleşme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 584) || Yak. Ø.

bıçğıl ‘el ve ayağın çatlakları; yerin yarık ve çatlakları’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 584) || Yak. Ø.

bıçğu ‘bir şeyi kesen alet, balta’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 584) || Yak. *bısıya ~ bısıa, bısıçça* ‘çakı, küçücük bıçak’ (Pekarskiy, 1945, s. 101) > *bıhiya ~ bıhiçça* ‘bıçak; yemek bıçağı; çakı; kalemtraş; sustalı; küçük bıçak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 95).

bıçguç ‘makas; bir nesneyi kesen alet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 584) || Yak. Ø.

bıçığ ‘anlaşma, sözleşme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 584) || Yak. *bısu* ‘kesme, kesip koparma; biçim (orak zamanı); yaşayış tarzı; görünüş; hareket tarzı; gidiş, istikamet; harici görünüşü (evin); görünüş, biçim, endam, boy; çehrenin ifadesi, hatları; vaziyet (yolun); keyfiyet, vaziyet, âdet, itiyat’ (Pekarskiy, 1945, s. 101) > *bıhu* ‘tarz, usul, biçim, şekil 2. görünüş, kılık, sıfat, 3. karakter, tabiat, huy, ıra (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 95).

bıçıl- ‘kesilmek, kopmak, biçilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 584) || Yak. Ø.¹⁶⁴

bıçılğan ‘toprakta, elde ve ayakta görülen çatlaklar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 584) || Yak. *bısılaan* ‘bela, felaket’ (Pekarskiy, 1945, s. 100) > *bıhılaan* ‘ciddi

¹⁶³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 591) madde başı olarak verilen *bġ* yerine, Clauson (1972, s. 383a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 71) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 109) *bġ* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁶⁴Yakutçada edilgen anlamı *bısılın-* ‘kesilmek, biçilmek (ekin hk.); açılmak, meydana çıkarılmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 100). fiili *-(I)In* ekiyle türetilmiştir.

sonuçları olan bir olay, talihsizlik, dert sıkıntı, bela, felaket, kaza; afet, felaket’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 95).

bıçım ‘bir dilim, bir kesim’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 584) || Yak. Ø.

bıçın- ‘keser görünmek; kesme işini kendi başına yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 584) || Yak. *bısın-* ‘1. kendisinde bulunan bir şeyi kesmek; kesilmek, kesilmiş olmak, 2. ayrılmak, kopmak; ikiye ayrılmak (bulut hk.), yırtılmak, inkıtaa uğramak; ölmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 100).

bıçış ‘büyüklerin ziyafetine giden kimselere verilen ipekli kumaş parçası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 585) || Yak. Ø.

bıçış¹⁶⁵ ‘kesmede yarışmak ve yardımlaşmak; insanlar birbirini terk etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 585) || Yak. Ø.

bıçma¹⁶⁶ ‘*bıçma (yorinçğa)*: biçilmiş (yonca)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 585) || Yak. Ø.

bıçtur- ‘kesmek için emir vermek, kestirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 585) || Yak. *bıstar-* ‘ayrılmak, kopmak; ikiye ayrılmak (bulut hk.), yırtılmak, inkıtaa uğramak; ölmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 100); *bıstar-* ‘geçici olarak ihtiyaç duymak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 94).

bıçuk¹⁶⁷ ‘kesilmiş (şey); yarım’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 585) || Yak. Ø.

bıdık ‘bıyık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 585) || Yak. *bıtk* ‘1. sakal; bıyık, 2. yayın kıl kirişinin ucunu teşkil eden kıllar, 3. Yakutsk eyaleti Meğin nahiyesinin Batar obasında bir soyun adı’ (Pekarskiy, 1945, s. 102), *bıtk* ‘saç; kıl, tüy; sakal, bıyık’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 96).

bıkın ‘böğür’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 585) || Yak. Ø.

bıldır¹⁶⁸ ‘geçen yıl’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 585) || Yak. *bılır* ‘1. önce, çoktan, eskiden, kadimde, bir zamanlar, vaktiyle, geçmiş yıllarda, geçmiş asırlarda, zamanlarda, 2. kadim, çok eski zamanlar’ (Pekarskiy, 1945, s. 95), *bılır* ‘eski

¹⁶⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *bıçış-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 296a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 72) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *bıçma (yorinçğa)* şeklindedir.

¹⁶⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *bıçuk* sözcüğü, Clauson (1972, s. 294a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 72) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁸Sözcük, DTS (1969, s. 105), COT (1985, s. 73) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 110) *bıldır*, EDPT (1972, s. 234a) ve Atalay’da (2006, s. 89) *bıldır* şeklindedir.

zamanlarda, antik çağlarda, geçmiş zamanlarda, eskiden, geçmiş yıllar' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 93).

bırkığ 'at ve eşeğin çıkardığı ses' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 585) || Yak. Ø.

bırkır- 'at vb. birk diye ses çıkarmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 585) || Yak. Ø.

bırık 'devlet büyüklerini derecelerine göre hakanın yanında oturtan kişi' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 585) || Yak. Ø.

bış-¹⁶⁹ 'yemek pişmek; meyve olgunlaşmak; kımız kıvama gelmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 585) || Yak. *bus-* III 'pişmek, haşlanmak; pişmek (güneş altında), şiddetli sıcaktan dolayı yanmak (insan ve hayvan hk.); yetişmek, olmak (ekin ve meyve hk.)' (Pekarskiy, 1945, s. 139); *bus-* '1. pişmek; pişirilmek haşlanmak; yanmak, 2. olgunlaşmak, olmak, kemale ermek, erişmek, pişmek, 3. (kaynar su vb.'den bir yanı) yanmak, haşlanmak, 4. sığağı hissetmek; terlemek, ter dökmek, kan ter içinde kalmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 87).

bışığ¹⁷⁰ 'pişmiş (yemek, yiyecek); pişmiş (kerpiç)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 585) ~ **bışık** 'pişmiş' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 586) ~ **başık**¹⁷¹ 'Yağma lehçesinde, pişmiş' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 577) || Yak. *busuu* '1. kökün mânasına göre; olgunluk, yetişmiş olma, 2. pişmiş yemek, 3. pişmiş, pişkin, sağlam olgun, yetişmiş' (Pekarskiy, 1945, s. 140).

bışığla- 'pişirmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 585) || Yak. *busuulaa-* 'busar-fiilinin aynısıdır; *erde törüöbüt emñik kulun etin busuulaan turuorda*: (ev sahibesi) erken doğmuş, emzikteki tayın etini pişirerek sofraya koydu'¹⁷² (Pekarskiy, 1945, s. 140)

¹⁶⁹Ercilasun ve Akkoyunlu'da üç ayrı madde başı olarak verilen *bış-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 376b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 74) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷⁰Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *bışığ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 378b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 74) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷¹"Atalay *pışığ*, Clauson, Dankoff-Kelly *bışığ*, Rustemov-Kormuşın *başık*. Kâşgarlı, *gayın* ile biten kelimeleri sıralarken *bışığ*, kaf ile biten kelimeleri sıralarken *bışık* kelimesini verir. Yazma 454'te *bışığ* ile *bışık*'ın iki ayrı varyant olduğunu belirtir. Bunlar için 'Yağma' kaydı yoktur. 'Yağma lehçesi' kaydını sadece burada düşer ve buradaki *bışık*'a karşılık Yağma lehçesinde *başık* olduğunu söyler. *be*'deki üstün, *şın*'daki esre ve kaf çok açıktır; bizce herhangi bir müstensih hatası yoktur. Genel dildeki *bışığ* ~ *bışık*'a karşı farklı bir ağız biçimi söz konusudur." (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 162).

¹⁷²Yakutçada *busuulaa-* maddesinde verilen *erde törüöbüt emñik kulun etin busuulaan turuorda* ibaresindeki *busuulaan* sözcüğü 'pişirmek' anlamında verilmiştir.

bışık (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 586) → bkz. **bışığ**

bışırıl- ‘pişirilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 586) || Yak. Ø.¹⁷³

bışur- ‘pişirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 586) || Yak. *busar-* ‘pişirmek (yemek), kaynatmak; fırında pişirmek, kızartmak; haşlamak (eli); pişmeye koymak (yemeği); yemek hazırlamak, pişirmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 140) > *buhar-* ‘1. kaynatmak, pişirmek, haşlamak; pişirmek, yapmak, hazırlamak; dökmek, yapmak; kaynak yapmak, kaynatmak, 2. haşlamak, kaynar su ile haşlamak; (üstünü) yakmak, kömürleştirmek; pişirmek; dağlamak; dalamak, yakmak; yanmak, 3. sıcak hissettirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 87).

bī (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 586) → bkz. **bē** (Clauson, 1972, s. 291b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 69; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 108).

bī (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 586) → bkz. **bōy**

bıçek ‘bıçak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 586) || Yak. *bısax* ‘bıçak; umumiyetle kesen herhangi bir alet: ustura, hançer’ (Pekarskiy, 1945, s. 99) > *bıhax* ‘bıçak, çakı, sustalı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 95).

bıçekle- ‘bıçaklamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 586) || Yak. *bısaxtaa-* ‘bıçakla techiz etmek; bıçakları toplamak’ (Pekarskiy, 1945, s. 99).

bıçeklen- ‘bıçak sahibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 586) || Yak. *bısaxtan-* ‘bıçak tedarik etmek; bıçağa sarılmak, bıçakla tehdit etmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 99) > *bıhaxtan-* ‘1. bıçak sahibi olmak, bıçak almak, bıçaklanmak, 2. bıçakla saldırmak, bıçakla tehdit etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 95).

bil- ‘bilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 586) || Yak. *bil-* II ‘bilmek, tanımak, haber almak, öğrenmek, tefrik etmek; etraftan anlamak, sorup anlamak, takip ederek anlamak; birisini tanımak, tanışmak, birisine yahut bir şeye alışmak, ünsiyet peyda etmek; birisini, bir şeyi bilmek anlamak, idrak etmek, halletmek, görmek, sezmek, hissetmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 108), *bil-* ‘1. bilmek, bilgisi olmak, haberi olmak, haberdar olmak, tanımak, idrak etmek, algılamak, fark etmek, farkına varmak, seçmek; tanımak, 2. algılamak, duymak, hissetmek, sezmek, duymak, işitmek, 3.

¹⁷³Yakutçada edilgen anlamı *busarılın-* ‘kökün manasına göre: pişirilmek, haşlanmak vb.’ (Pekarskiy, 1945, s. 140) fiili *-(I)lIn* ekiyle türetilmiştir.

önceden görmek, önceden sezmek, sezmek; tahmin etmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 69)

bildüz- 'bildirmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 586) || Yak. Ø.

bile (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 586) → bkz. **birle**

bile- 'bilemek, keskinleştirmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 587) || Yak. *biilee-* 'bilemek, sivriltilmek, ağzını açmak' (Pekarskiy, 1945, s. 113), *biilee-* 'bilemek, keskinlemek, keskinleştirmek, taşa çekmek, açmak, yontmak, sivriltilmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 69).

bile-¹⁷⁴ ~ **bīle-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 587) → bkz. **bēle-** (Clauson, 1972, s. 332b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 70; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 108).

bilegü 'bileği' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 587) || Yak. Ø.

bilek I 'bilek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 587) || Yak. Ø.

bilek II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 587) → bkz. **bēlek** (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 108).

bileklik 'güçlü bileğe sahip olan, bilekli' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 587) || Yak. Ø.

bilel- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 587) → bkz. **bēlel-** (Clauson, 1972, s. 342b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 70; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 108).

bilemsin- 'biler görünmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 587) || Yak. Ø.

bilet- 'biley taşına tutmak; birine biletmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 587) || Yak. *biilet-* 'keskinlik vermek, biletmek, keskinleştirmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 69)

bilezük 'bilezik' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 587) || Yak. *bilisex* 'bilezik, yüzük; halka' (Pekarskiy, 1945, s. 109) > *bihilex* 'yüzük, alyans; halka, bilezik, çember' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 71).

bilezüklen- 'bilezik takınmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 587) || Yak. Ø.

bilge 'akıllı; âlim; bilge, hakîm' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 587) || Yak. Ø.

¹⁷⁴Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *bile-* sözcüğü Clauson (1972, s. 332b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 70) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

bilged- ‘akıllanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 587) ~ **bilget-** ‘akıllanmak ve zekileşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 587) || Yak. Ø.

bilgelen- ‘kendini akıllı göstermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 587) || Yak. Ø.

bilget- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 587) → bkz. **bilged-**

bilig ‘akıl; hikmet; ilim’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 588) || Yak. *bilii II* ‘bilgi, tanıma, anlama; şuur, his, hissetmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 110), *bilii* ‘bilgi, bilme, vakıf olma; bilim, ilim, idrak, kavrama’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 69).

biliglig ‘âlim; akıllı; bilge, hakîm’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 588) || Yak. ≠ *biliileex* ‘bilgili, malûmatlı, öğrenmiş; yetkili, yetkin’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 70.)

biligse- ‘akıl istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 588) || Yak. Ø.

biligsiz ‘akılsız’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 588) || Yak. Ø.

biligsizlik ‘cehalet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 588) || Yak. Ø.

bilik¹⁷⁵ ‘fitil; yaranın derinliğini ölçen alet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 588) || Yak. Ø.

biliklik¹⁷⁶ ‘*biliklik (kepez)*: fitillik, fitil yapmak için hazırlanan (pamuk)’ (Clauson, 1972, s. 341b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 73; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 113) || Yak. Ø.

bilimsin- ‘akıllı, iş bilir görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 588) || Yak. Ø.

bilin-¹⁷⁷ ‘(kendine ait bir şeyi) bilip anlamak; itiraf etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 588) || Yak. *bilin- I* ‘kendisine ait olan bir şeyi bilmek, kendi yaptığını tanımak, bilmek; bir şey hakkında fikri olmak; kendisi hakkında bir şeyi öğrenmek; birisine bir hususta itirafta bulunmak, bir şeyi tasdik etmek, itiraf etmek, açılmak, açılıp söylemek, nedamet etmek, kabahatlenmek, kendi kabahatini itiraf etmek, kendi kabahati hakkında gerçekçi bilgi vermek, itiraf etmek (günahlarını), herhangi bir

¹⁷⁵Clauson (1972, s. 339b), sözcüğün *belik* şeklinde olan biçiminin yazmada yanlış harekelendirildiğini yazıp sözcüğü hatalı olarak kabul etmektedir. Sözcük, Atalay (2006, s. 82), DTS’de (1969, s. 94) *belik*; COT (1985, s. 73) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 113) *bilik* şeklindedir.

¹⁷⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 582) madde başı olarak verilen *beliklik* yerine Clauson (1972, s. 341b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 73) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 113) *biliklik* sözcüğü tercih edilmiştir. Clauson (1972, s. 341b) sözcüğün *bilik*’ten türeyen soyut isim olduğunu ve *beliklik* sözcüğünün yanlış harekelendiğini yazmaktadır. Ayrıca bkz. *bilik*.

¹⁷⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *bilin-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 343b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 73) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

hususla muterif olmak' (Pekarskiy, 1945, s. 109); *bilin-* '1. bilinmek, tanınmak, ünlü olmak, 2. tanımak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 70).

bilinçek 'çalınan ve bir süre sonra hırsız vb. elinde ortaya çıkan (şey)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 588) || Yak. Ø.

biliş 'biliş, tanıdık' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 588) || Yak. Ø.

biliş- 'tanışmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 588) || Yak. *bilis-* II 'birisiyle tanışmak, dostluk peyda etmek; bilmek, tanımak, birbirini tanımak, birbiri hakkında malumat edinmek' (Pekarskiy, 1945, s. 109), *bilis-* 'tanışmak, biri ile tanışmak, tanımak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 70).

bilsik- 'bilinmek, öğrenilmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 588) || Yak. Ø.

biltür- 'tanıtmak ve bildirmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 588) || Yak. Ø.

bīr¹⁷⁸ ~ **bir** 'bir; aynı, bir, eşit' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 588) || Yak. *biir* 'bir, biricik, yegane; aynı, hep aynı; müsavi, denk, eş' (Pekarskiy, 1945, s. 113), *biir* '1. bir, 2. tek, bir tek; birleşmiş, birleşik; ortak; bölünmez, bütün, yekpare, aynı, bir, eş, eşit' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 69)

bir- ~ **ber-** ~ **bīr-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 589) → bkz. **bēr-** (Clauson, 1972, s. 354b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 70; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 108).

bīrgü (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 589) → bkz. **bērgü** (Clauson, 1972, s. 362b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 71; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 108).

biril- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 589) → bkz. **bēril-** (Clauson, 1972, s. 365b; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 108).

bīrim ~ **birim** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 589) → bkz. **bērim** (Clauson, 1972, s. 366a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 71; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 108).

bīrimçi (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 589) → bkz. **bērimçi** (Clauson, 1972, s. 366b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 71; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 109).

bīrimlig (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 589) → bkz. **bērimlig** (Clauson, 1972, s. 366b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 71; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 109).

¹⁷⁸Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *bīr* sözcüğü, Clauson (1972, s. 353b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 73) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

b̄irin¹⁷⁹ ‘*b̄irin b̄irin*: bir bir, birer birer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 589) || Yak. Ø.

birinç ‘sayıda birinci’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 589) || Yak. *biiris* ‘birinci, ilk defa, birinci defa’ (Pekarskiy, 1945, s. 113)

birış- ~ **berış-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 589) → bkz. **b̄eriş-** (Clauson, 1972, s. 370a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 71; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 109).

birle ‘ile, birlikte, arasında’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 590) ~ **bile** ‘ile; birlikte’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 586) || Yak. Ø.

b̄irt (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 590) → bkz. **b̄ert** (Clauson, 1972, s. 358a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 71; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 109).

birtem ‘dönmeyecekmiş gibi uzun süre’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 590) || Yak. Ø.

bistek¹⁸⁰ ‘Çiğil lehçesinde eğrilmek üzere hazırlanan, atılmış pamuk; Argu lehçesinde fitil’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 590) || Yak. Ø.

b̄ış (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 590) → bkz. **b̄ēş** (Clauson, 1972, s. 376a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 71; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 109).

b̄işik ~ **b̄işik** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 590) → bkz. **beşik** ~ **b̄ēşik** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 583; Clauson, 1972, s. 380b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 71).

b̄işinç (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 590) → bkz. **b̄ēşinç** (Clauson, 1972, s. 383a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 71; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 109).

bit ‘bit’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 590) || Yak. *bit* ‘bit’ (Pekarskiy, 1945, s. 101), *bit* ‘bit, böcek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 96).

bitiş- II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 591) → bkz. **b̄ütüş-** (Clauson, 1972, s. 309b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 84; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 135).

bitle- ‘bit aramak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 591) || Yak. *bittaa-* ‘bit aramak, bitlemek’ (Pekarskiy, 1945, s. 103), *bittaa-* ‘bit aramak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 96).

¹⁷⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı ‘*b̄irin b̄irin*: bir bir, birer birer’ şeklindedir.

¹⁸⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *bistek* sözcüğü Clauson (1972, s. 372a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 74) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

bitrik¹⁸¹ ‘bızır, klitoris; Argu lehçesinde fıstık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 591) || Yak. *bittık, birtık* ‘kasık’ (Pekarskiy, 1945, s. 103), *bittık* ‘kasık’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 96).

bitse¹⁸² ‘ev sahibi’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 114) || Yak. Ø.

biz ‘biz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 591) || Yak. ≠ *bisi* ‘biz’ (Pekarskiy, 1945, s. 111) > *bihi* ‘biz’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 71).

biziñ¹⁸³ ‘bizim’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 115) || Yak. ≠ *bisiene* ‘bizim, bizimki’ (Pekarskiy, 1945, s. 111); *bihiene* ‘bizim, bizimki’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 72)

bīz (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 591) → bkz. **bēz** (Clauson, 1972, s. 388a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 71; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 109).

boçı ‘en çok inleyen bir ud türü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 591) || Yak. Ø.

bōd ‘insanın uzunluğu ve boyu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 591)¹⁸⁴ || Yak. Ø.¹⁸⁵

bōdluğ ‘boyu, uzun boylu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 591)¹⁸⁶ || Yak. Ø.

boğu-¹⁸⁷ ‘boyamak; bir şeyi bir şeye (boya gibi) yapıştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 591) || Yak. *butuy-* II ‘boyamak’ (Pekarskiy, 1945, s. 141), *butuy-* ‘1. karıştırmak, dolaştırmak, katmak, çalkalamak, karmakarışik etmek, düzensiz hale getirmek, değiştirmek, çirkinleştirmek, 2. boyaları karıştırmak, renkleri karıştırmak,’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 87).

bođuğ¹⁸⁸ ‘boya, renk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 591) || Yak. *butuyuu* ‘butuy-’un isim biçimi’ (Pekarskiy, 1945, s. 141).

¹⁸¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *bitrik* sözcüğü Clauson (1972, s. 307b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 74) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁸²Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 114) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

¹⁸³Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 115) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

¹⁸⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 591) *bōd* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 115) yayınına göre *bōd* olarak alınmıştır.

¹⁸⁵Yakutçadaki *bodo* ‘surat, çehre, kendine has bir görünüş, tabiat, karakter’ (Pekarskiy, 1945, s. 114) biçimi Moğolcadan geri ödünçlemedir (Kałuzyński, 1995b, 169).

¹⁸⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 591) *boğuğ* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 115) yayınına göre *bōđuğ* olarak alınmıştır.

¹⁸⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *boğu-* sözcüğü, Dankoff ve Kelly (1985, s. 75) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Sözcük, DTS (1969, s. 109), EDPT (1972, s. 300a), (COT (1985, s. 75) ve Atalay’da (2006, s. 98), *boğu-*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 115) *boğu-* şeklindedir.

¹⁸⁸Sözcük, DTS (1969, s. 109), EDPT (1972, s. 302a), (COT (1985, s. 75) ve Atalay’da (2006, s. 98), *boğuğ*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 115) *boğuğ* şeklindedir.

boḍun ~ **bodun** ‘kavim, halk, insan topluluğu (insanlar); Çiğil lehçesinde raiyyet, avam tabakası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 591) ~ **boyun II** ‘*d*’yi y yapanların lehçesinde kavim’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 597) || Yak. Ø.

boḍunluḡ¹⁸⁹ ‘*boḍunluḡ boḡunluḡ*: kavim kabile sahibi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 592) || Yak. Ø.

bōḡ ‘bohça, heybe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 592)¹⁹⁰ || Yak. Ø.

boḡ- ‘boḡmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 592) || Yak. Ø.

boḡar- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 592) → bkz. **boḡra-**

boḡum ‘kamış ve alfanın boḡumları; parmak boḡumu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 592) || Yak. Ø.

boḡla- ‘bohçaya doldurmak, bohçalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 592) || Yak. Ø.

boḡlan- ‘bohçaya sokulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 592) || Yak. Ø.

boḡlat-¹⁹¹ → **baḡlat-** (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 116).

boḡlun- ‘boḡulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 592) || Yak. Ø.

boḡmaḡ¹⁹² ‘gömlek düḡmesi; inci ve mücevher kakılmış altın vb. şeylerden yapılan gerdanlık, kolye’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 592) || Yak. Ø.

boḡmaḡla- ‘iliklemek, düḡmelenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 592) || Yak. Ø.

boḡmaḡlan-¹⁹³ ‘er boḡmaḡlandı: adam gömleğini ilikledi’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 116) || Yak.

boḡnaḡlan- ‘küme küme olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 592) || Yak. Ø.

boḡra-¹⁹⁴ ‘kertik yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 592) ~ **boḡar-** ‘kertik yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 592) || Yak. Ø.

¹⁸⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *boḍunluḡ boḡunluḡ* şeklindedir.

¹⁹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 592) *bog* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 115) yayınına göre *biḡ* olarak alınmıştır.

¹⁹¹Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 116) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

¹⁹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *boḡmaḡ* sözcüğü Clauson (1972, s. 315b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 75) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹³Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 116) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

boğruğ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 592) → bkz. **boğruğ** (Clauson, 1972, s. 318a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 76; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 116).

boğruğ¹⁹⁵ ‘çuval, tulum vb. şeylerin şişkinliği’ (Clauson, 1972, s. 318a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 76; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 116) || Yak. Ø.

boğrul¹⁹⁶ ‘dolu su kabı, tulum vb. şeylerdeki şişkinlik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 592) || Yak. Ø.

boğruş- ‘ağaç yontmakta yardım ve yarış etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 592) || Yak. Ø.

boğsuğ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 592) → bkz. **boğsuğ**

boğtur- ‘boğmak için emir vermek, boğdurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 592) || Yak. *moğnor-* ‘boğulmak; asılmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 639)

boğul- ‘boğulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 593) || Yak. Ø.

boğun¹⁹⁷ ‘parmak ve kemiş boğumu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 593) || Yak. Ø.

boğun- ‘boğulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 593) || Yak. *moğun-*, ‘boğulmak; asılmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 639)

boğundi ‘hayvan mesanesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 593) || Yak. Ø.

boğurda¹⁹⁸ ‘kıvrıcık (saç)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 593) || Yak. Ø.

boğuş- ‘boğuşmak, karşılıklı boğmaya çalışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 593) || Yak. Ø.

¹⁹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 254) *boğra-* sözcüğünün Atalay’da *bogardı*, DTS, EDPT ve COT’de *bugardı* biçiminde olduğunu belirterek Hak. *poğır* ‘pürtüklü, pürüzlü, eğri’, *poğıra-* ‘kıvrılmak, pürtüklenmek’ sözcüklerinden hareketle sözcüğün *bog-* ‘boğmak, boğum yapmak’ fiiliyle ilgili olabileceğini düşünüp *bogra-* şeklinde okumuşlardır. Ayrıca krş. yazma 199: *bogım* ‘parmak boğumu’, yazma 201: *bogun* ‘parmak ve kemiş boğumu’; Tkm. *bogna-* ‘testere ile kesmek’ örneklerini vermişlerdir. Sözcük, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 125) yayınında *buğar-* şeklindedir.

¹⁹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 592) madde başı olarak verilen *boğruğ* yerine, Clauson (1972, s. 318a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 76) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 116) *boğruğ* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *boğrul* sözcüğü, Clauson (1972, s. 318a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 76) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹⁷Sözcük, DTS (1969, s. 109), EDPT (1972, s. 316a) ve Atalay’da (2006, s. 100) *bogun*, COT’de (1985, s. 75) *bogın ~bogım* ve Kaçalin ve Ölmez’de (2019, s. 115) *boğın* şeklindedir.

¹⁹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 213) *bogurda* sözcüğünün; Atalay, DTS, Rustemov-Kormuşin’de *bogurda*, EDPT ve COT’de *bugurda* şeklinde okunduğunu belirterek Hakasça *poğır* ‘pürtüklü, pürüzlü, eğri’, *poğıra-* ‘kıvrılmak, pürtüklenmek’ fiilinden den hareketle sözcüğü Türkçe olarak açıklamakta ve *bogurda-* biçiminde okumaktadır. Clauson (1972, s. 319a) ise sözcüğün yabancı kökenli olabileceğini düşünmektedir. Sözcük, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 125) yayınında *buğurda* şeklindedir.

boğuz ‘boğaz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 593) || Yak. ≠ *buosax* ‘boğaz, yemek borusu’ (Pekarskiy, 1945, s. 137).

boḥsa- ‘bir işi kabul etmeyip kerhen yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596) || Yak. Ø.

boḥsat- ‘(birini bir işte) kibirli olmaya zorlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596) || Yak. Ø.

boḥsuḳ ‘boyına takılan bukağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596) ~ **boğ̣suḳ** ‘boyına takılan bukağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 592) || Yak. Ø.

boḥsuḳlan- ‘elleri boyundaki bukağıya bağlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596) || Yak. Ø.

boḥtay ‘elbise bohçası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596) ~ **boḥtuy**¹⁹⁹ ‘elbise bohçası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596) || Yak. Ø.

boḥtuy (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596) → bkz. **boḥtay**

boğ̣ I ‘ekmeğin bayatlığından veya kokmasından dolayı üzerinde oluşan yeşillik, genel olarak küf’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 593) || Yak. Ø.

boğ̣ II ‘Oğuz lehçesinde bok’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 593) || Yak. *bōx I* ‘1. çöplük, pislik (çerçöp) birikintisi, çöp; eski, yırtılmış eşya, paçavra, eski püskü, 2. köpek’ (Pekarskiy, 1945, s. 124), *bōx* ‘1. süprüntü, çöp, hırtı pırtı, pılı pırtı, moloz, eski püskü şeyler, atık, döküntü, 2. eskiler, eski püsküler, çarık çürük, işe yaramaz, kusurlu’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 79).

bōğ̣²⁰⁰ ‘boş bir şeyin yere düşünce çıkardığı ses’ (Clauson, 1972, s. 311a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 76; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 117) || Yak. Ø.

boğ̣²⁰¹ ‘büküp toplamak’ (Clauson, 1972, s. 311b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 76; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 117) || Yak. Ø.

boğ̣aḳ ‘kuş kursağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 593) || Yak. Ø.

¹⁹⁹Sözcük, Atalay, DTS ve COT’de *boḥtuy*, EDPT’de *boḥtoy* şeklindedir.

²⁰⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 599) madde başı olarak verilen *buḳ* yerine, Clauson (1972, s. 311a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 76) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 117) *bōğ̣* sözcüğü tercih edilmiştir.

²⁰¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 599) madde başı olarak verilen *buḳ*- yerine, Clauson (1972, s. 311b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 76) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 117) *boğ̣*- sözcüğü tercih edilmiştir.

boğla- ‘pislemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 593) || Yak. Ø.

boğuk I ‘boğaz çıkıntısının iki tarafında bulunan et bezi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 593) || Yak. Ø.

boğuk²⁰² **II** ‘ağaç çiçeği tomurcuğu; ağaç çiçeklerinin ve çiçeklerin çanakları’ (Clauson, 1972, s. 313b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 76; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 117) || Yak. Ø.

boğuklan²⁰³ ‘çiçek çanaklanmak’ (Clauson, 1972, s. 314a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 76; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 117) || Yak. Ø.

boğukluğ ‘guatırı olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 593) || Yak. Ø.

boğul-²⁰⁴ ‘toplanıp bükülmek’ (Clauson, 1972, s. 314b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 76; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 118) || Yak. Ø.

boğun-²⁰⁵ ‘kendi kendine toplayıp bükmek’ (Clauson, 1972, s. 316b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 76; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 118) || Yak. Ø.

boğunluğ → bkz. **bodunluğ boğunluğ** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 593).

boğur-²⁰⁶ ‘düşürmek, aşağı indirmek’ (Clauson, 1972, s. 318b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 76; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 118) || Yak. Ø.

²⁰²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 600) madde başı olarak verilen *bukuk* yerine, Clauson (1972, s. 313b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 76) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 117) *boğuk* sözcüğü tercih edilmiştir. Clauson (1972, s. 314b) *bokuk* kelimesinin çok fazla kaynaktan geçmediğini; yalnızca Maniheizt Uygur metinleri ile DLT’de geçtiğini belirtmektedir. Maniheizt metinlerde de ‘o’ ve ‘u’ sesleri için ayrı bir işaret kullanılmadığından bu sesler ayırt edilememektedir. Ercilasun ve Akkoyunlu’da *bokuk* ‘guatır’ sözcüğü ile *bukuk* ‘tomurcuk’ sözcüklerini ayırmak için bu sözcüğü ‘u’ lu biçimde okumuşlardır.

²⁰³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 593) madde başı olarak verilen *bukuklan-* yerine, Clauson (1972, s. 314a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 76) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 117) *boğuklan-* sözcüğü tercih edilmiştir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 189) Clauson’un ‘guatr’ anlamına gelen *bokuk* ~ *bokuk* ile *bokuklan-* fiilinin tabanını aynı kabul ettiğini belirtmektedir. Ayrıca Clauson’un çağdaş lehçe ve ağızlardan tespit ettiği ‘guatr, kuş kursağı’ anlamına gelen verilerden yola çıkarak; Altay Tel. *poğo:k*, Leb. *po:k*, Şor *puğak*, Hak. *poğo*, GD Türki *pokak* ~ *poxak*, Kır. *poğo:k*, *bokok*, *boğok*, Kzk. *buğak*, Kk. *buğak* sözcüğünün asli biçiminin *bokak* olması gerektiğini belirtmektedirler. Bu yüzden Ercilasun ve Akkoyunlu’da ‘çiçek çanaklanmak’ anlamındaki fiili *bukuklan-* şeklinde almışlardır.

²⁰⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 599) madde başı olarak verilen *bukul-* ~ *bukul-* sözcükleri yerine, Clauson (1972, s. 314b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 76) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 118) *boğul-* sözcüğü tercih edilmiştir.

²⁰⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 600) madde başı olarak verilen *bukun-* yerine, Clauson (1972, s. 316b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 76) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2018, s. 118) *boğun-* sözcüğü tercih edilmiştir.

²⁰⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 600) madde başı olarak verilen *bukur-* yerine Clauson (1972, s. 318b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 76) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 118) *boğur-* sözcüğü tercih edilmiştir.

bol²⁰⁷ ‘*bol at*: ayağında halka şeklinde beyazlık bulunan at’ (Clauson, 1972, s. 330b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 76; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 118) || Yak. Ø.

bol- ‘olmak, mevcut olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 593) || Yak. *buol-* ‘olmak; tahavvül etmek, meydana gelmek, teşekkül etmek, zuhur etmek; geçmek, gelip geçmek (vakit hk.); mevcut olmak, bulunmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 134), *buol-* ‘1. olmak, bulunmak, yer almak, vukubulmak, cereyan etmek, görünmek, çıkmak, meydana çıkmak, ispat-ı vücut etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 83).

bolğu ‘olma, oluş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 594) || Yak. Ø.

boluş ‘sözle yardım etme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 594) || Yak. Ø.

boluş-²⁰⁸ ‘birinin tarafını tutmak ve onun için kavga etmek; anlaşma yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 594) || Yak. *buolus-* ‘birisiyle beraber bir şey olmak, ahbap, dost olmak, biriyle dostlaşmak; mübadele etmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 136).

bör ‘şarap’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 594)²⁰⁹ || Yak. Ø.

borba- ‘savsaklamak, oyalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 594) || Yak. Ø.

borbağ ‘iş uzatma ve oyalama’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 594) || Yak. Ø.

borbal- ‘(iş) karışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 594) || Yak. Ø.

borbaş ‘neresinden çıkılacağı bilinmeyen karışık (iş)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 594) || Yak. Ø.

borbaş- ‘(iş vb.) karışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 594) || Yak. Ø.

borbat- ‘(iş) karmaşa ve karışıklığa sokmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 594) || Yak. Ø.

borguy ‘üfürülen boru’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 594) || Yak. Ø.

²⁰⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 600) madde başı olarak verilen *bul* yerine, Clauson (1972, s. 330b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 76) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 118) *bol* sözcüğü tercih edilmiştir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 145), krş. yazma 191: *bulak at* ‘geniş sırtlı, kısa boylu at’ örneğinden hareketle sözcüğü *u*’lu şekilde okumuşlardır.

²⁰⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *boluş-* sözcüğü Clauson (1972, s. 345a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 76) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁰⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 594) *bor* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 118) yayınına göre *bör* olarak alınmıştır.

boş²¹⁰ ‘(insan için) özgür, hür; (kadın için) boşanmış; (el için) işten ve maldan boşalmış; (et ve yer için) yumuşak; (at vb. için) serbest bırakılmış, terk edilmiş; (ev için) boş; (kap ve aletler için) kullanılmakta olmayan; terk edilen, ihmal edilen (şey)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 594)²¹¹ || Yak. Ø.

boşan-²¹² ~ **boşun-** ‘(hayvan için) serbest kalmak, bağından kurtulmak; (düğüm gevşemek); Argu lehçesinde (kadın için) boşanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 594) || Yak. *busan-* II ‘kurtulmak; boşalmak; doğurmak (kadın hk.); halas olmak, bir şeyden, birisinden kurtulmak; temize çıkmak, kendisini müdafaa etmek; af dilemek; korunmak, muhafaza edilmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 104) > *buhan-* III ‘1. kurtulmak, bağımsızlığına kavuşmak, boşalmak, serbest bırakmak, tahliye etmek, salıvermek, kurtulma, korumak, kurtarmak, saklamak, 2. temize çıkmak, kendini temize çıkarmak, haklı çıkmak, 3. doğurmak, yaratmak, meydana getirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 97).

boşat-²¹³ ~ **boşut-** ‘(çuval, kap vb. için) boşaltmak; (düğümü) gevşetmek; Argu lehçesinde kadını boşamak; (tutsağı) serbest bırakmak; (birini) bağından ve kösteğinden çözmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 595) || Yak. *busaat-* II ‘*busaa-* II’nin Ett. Bi.’ (Pekarskiy, 1945, s. 104) > *buhat-* ‘*buhaa-* III’ün Ett. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 97)

boşgun- ‘(eli, ayağı) çıkmak ve iş yapmaz olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 595) ~ **boşun-** ‘(eli, ayağı) çıkmak ve iş yapmaz olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596) || Yak. Ø.

boşğut²¹⁴ ‘meslekte öğrenci, çırak’ (Clauson, 1972, s. 379b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 77; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 119) || Yak. Ø.

²¹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da sekiz ayrı madde başı olarak verilen *boş* sözcüğü, Clauson (1972, s. 376a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 77) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²¹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 594) *boş* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 119) yayınına göre *bōş* olarak alınmıştır.

²¹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *boşan-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 383a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 77) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²¹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *boşat-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 378a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 77) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²¹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 604) madde başı olarak verilen *boşğut* yerine, Clauson (1972, s. 379b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 77) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 119) *boşğut* sözcüğü tercih edilmiştir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 196), krş. Aa. *buşur-* I ‘arayıp sorup elde etmek, tedarik etmek’ örneğinden hareketle sözcüğü *u*’lu şekilde okumuştur. Clauson (1972, s. 379b), sözcüğün *TT VIII*’de *o*’lu şekilde yer aldığını belirtmektedir.

boşgütlan²¹⁵ ‘çırak sahibi olmak’ (Clauson, 1972, s. 380a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 77; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 119) || Yak. Ø.

boşlağ²¹⁶ ‘ihmal edilen (şey); serbest bırakılmış (hayvan)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 595) || Yak. Ø.

boşlağlan- ‘taşkınlık yapmak ve söz dinlememek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 595) || Yak. Ø.

boşu²¹⁷ ‘(düğüm) gevşemek; (at için) bağdan kurtulmak; birinin gitmesine izin vermek; Argu lehçesinde kadını boşamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 595) || Yak. *busaa*- II ‘birisini bir şeyden kurtarmak; zorla elinden almak; soymak, bir şeyden temizlemek; birisine hak vermek, kurtarmak, halâs etmek, birisini müdafaa etmek, birisinin tarafını iltizam etmek, korumak, muhafaza etmek!’ (Pekarskiy, 1945, s. 104) > *buhaa*- III ‘1. kurtarmak; serbest bırakmak, salıvermek; tahliye etmek; azat etmek; kurtarmak, önüne geçmek; yardımına koşmak; 2. hak vermek, haklı çıkarmak; aklamak, temize çıkarmak; affetmek, bağışlamak, mazur göstermek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 97).

boşuğ²¹⁸ ‘kendisine gönderilen elçinin dönmesi için sultan tarafından verilen izin; kendisine gönderilen elçiye sultan tarafından verilen caize’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 595) || Yak. *busu* ‘*busaa*’-nın isim biçimi’ (Pekarskiy, 1945, s. 104)

boşuğu ‘at vb. hayvanların bağlarından boşaltılma zamanı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596) || Yak. Ø.

boşun- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596) → bkz. **boşgun**

boşun- → bkz. **boşan**- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596).

boşut- → bkz. **boşat**- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596).

boşutğan²¹⁹ ‘boşaltan; gücü azaltan; (karnı) yumuşatıp ishal yapan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596) || Yak. Ø.

²¹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 604) madde başı olarak verilen *boşgütlan*- yerine, Clauson (1972, s. 380a) Dankoff ve Kelly (1985, s. 77) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 119) *boşgütlan*- sözcüğü tercih edilmiştir.

²¹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *boşlağ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 381b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 77) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²¹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *boşu*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 377b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 77) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²¹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *boşuğ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 379a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 77) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

botlu (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596) → bkz. **butlu** (Clauson, 1972, s. 304b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 82; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 131).

botu²²⁰ ‘deve yavrusu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596) || Yak. Ø.

botuk ‘memeden kesilmiş deve yavrusu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596) || Yak. Ø.

bōy I ‘Oğuzcada cemaat (insanlar), kavim, kabile, aşiret’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596)²²¹ || Yak. Ø.

bōy II ‘yenen çemenotu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596)²²² || Yak. Ø.

boyba- ‘(iş) savsaklamak ve kaçırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596) || Yak. Ø.

boyn ~ boyun I ‘insan vb. boynu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596) || Yak. *moyun* ‘boyun’ (Pekarskiy, 1945, s. 642) ~ *moy, mooy* ‘1. boyun; 2. boğaz, ağız, kerte, boğum; kımız tulumunun ağzı, ki içinde tahta borusu bulunur; 3. iaşe, geçindirme, maaş; 4. mesuliyet; vazife’ (Pekarskiy, 1945, s. 641); *mooy* ‘boyun, boğaz’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 241).

boymaş- ‘(iş vb.) karışmak; (ip) dolaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596) || Yak. Ø.

boymul ‘boynunda ak olan at, koyun vb.’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596) || Yak. *moymor ~ moybor* ‘boynu etrafında beyaz çizgi, boynunda tasmayı andıran beyaz tüyler’ (Pekarskiy, 1945, s. 641).

boyna- ‘kibirlenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596) || Yak. Ø.

boynağ²²³ ‘dağdaki yüksek geçit; kertenkele’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596) || Yak. *moynoox, mooynoox ~ moyñoox (moonñoox)* ‘1. boynu olan, 2. boyunlu, boğazlı,

²¹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *boşutğan* sözcüğü, Clauson (1972, s. 378a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 77) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²²⁰Sözcük, DTS (1969, s. 115), EDPT (1972, s. 299a), COT (1985, s. 77) ve Atalay’da (2006, s. 105) *botu*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 120) *boto* şeklindedir.

²²¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 596) *boy* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 120) yayınına göre *bōy I* olarak alınmıştır.

²²²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 596) *boy* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 121) yayınına göre *bōy II* olarak alınmıştır.

²²³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *boynağ* sözcüğü Clauson (1972, s. 386b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 77) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

boğumlu' (Pekarskiy, 1945, s. 642), *moníox* 'gerdan, boyun, boynu olan' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 242).

boynat- 'mağrur olmaya yönlendirmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 596) || Yak. Ø.

boyun I → bkz. **boyın** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 597).

boyun II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 597) → bkz. **boğun ~ bodun**

boyunduruk 'boyunduruk, iki öküzün boynu üzerine konulan ağaç parçası' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 597) || Yak. Ø.

boyunla- 'tokatlamak, boyuna vurmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 597) || Yak. Ø.

bōz 'boz, beyaz ile kula arasındaki hayvan rengi' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 597)²²⁴ || Yak. Ø.

bozla- '(deve) bağırmak, böğürmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 597) || Yak. Ø.

bozlat- 'deve vb. hayvanları böğürtmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 597) || Yak. Ø.

bōg (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 597)²²⁵ → bkz. **bōy**

bōg- '(suyun, askerin) önünü kesmek, (suyu, askeri) toplamak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 597) || Yak. Ø.

bōglün- '(su, asker) toplanmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 597) || Yak. Ø.

bōgrül 'böğrü ak hayvan' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 597) || Yak. Ø.

bōgü²²⁶ 'âlim, bilge ve akıllı' (Clauson, 1972, s. 324b; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 122) || Yak. Ø.

²²⁴Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 597) *boz* olarak verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 121) yayınına göre *bōz* olarak alınmıştır.

²²⁵Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 597) *bōg* olarak verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 121) yayınına göre *bōg* olarak alınmıştır.

²²⁶Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 606) madde başı olarak verilen *būgü* yerine, Clauson (1972, s. 324b) ve Kaçalin ve Ölmez'deki (2019, s. 122) *bōgü* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 123), COT (1985, s. 83) ve Erdal'da (1991, s. 271) *būgü*, DTS'de (1969, s. 116) *bōgü* şeklindedir. Tekin (1989, s. 164) bu sözcüğün ilk hecesindeki ünlünün okunuşunda tereddüleri olduğunu yazmıştır. Ayrıca sözcüğün Moğ. *bōge* (Halha *bō*) 'şaman' kelimesi ile bir ve aynı olduğunu bu yüzden *bōgü* şeklinde okumanın daha doğru olduğunu belirtmiştir. Clauson'da (1972, s. 324b) sözcüğü Moğ. *bō'e*

bögül- ‘birikip çoğalmak, toplanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 597) || Yak. Ø.

bögür ‘böbrek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 597) || Yak. *büör* ‘1. böğür, bağır, böbrek, 2. birbirine yakın bulunan iki gölden küçüğünün adı, 3. mevki adı, Osm.’ (Pekarskiy, 1945, s. 144), *büör* ‘böbrek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 89).

bögürle- ‘böbreğe vurmak; (düşman safına) sağdan veya soldan girerek onu bozguna uğratmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 597) || Yak. Ø.

bögüş- ‘(suyun) önünü kesip toplamada yardımcı olmak veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 597) || Yak. Ø.

bök ‘aşık oyununda aşığın sırtının yukarı gelmesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 597)²²⁷ || Yak. Ø.

böke ‘büyük yılan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 597) || Yak. Ø.

bökseg²²⁸ ‘kadının gerdanı; göğsün üst kısmı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 597) || Yak. Ø.

bökseğlen- ‘meme tomurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 597) || Yak. Ø.

böl- ‘bölmek, parçalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 598) || Yak. Ø.

bölük ‘hayvan topluluğu (sürü), insan topluluğu (grup)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 598) || Yak. *bölöx* ‘küme, kütle, insan kalabalığı; yığın, demet’ (Pekarskiy, 1945, s. 125), *bölöx* ‘1. grup, küme, yığın, heyet, takım, 2. sürü, hayvan sürüsü, insan sürüsü’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 78).

bölük- ‘sürü sürü olmak, sürüler hâline gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 598) || Yak. *bölüöx-* ‘toplanma (balık, hayvan), üşüşme, kaynaşma, birikme (halk), sıklık, katılık, koyuluk’ (Pekarskiy, 1945, s. 126), *bölüöx-* ‘yığılmak, yığışmak, toplamak, yığmak, toplanmak, toplaşmak, yığışmak, kalabalık etmek, tehacüm etmek, üşüşmek, 2. kıvrılmak, halkalanmak; çöreklenmek; (kirpi gibi) büzülmek, toplaşmak,

(Haenisch 16)/*böge*’ye dayanadılmaktadır. Ayrıca yalnızca GB’de *büyü* (telaffuzu *bügü*) şeklinde varlığını sürdürdüğünü belirtmektedir.

²²⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 597) *bök* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 122) yayınına göre *bök* olarak alınmıştır.

²²⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *bökseg* sözcüğü, Clauson (1972, s. 329a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 78) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

koyulaşmak, ağdalanmak, yoğunlaşmak, tekasüf etmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 78)

böŋ²²⁹ 'iri ve kaba (insan); ağır bir şeyin yere düşünce çıkardığı ses' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 598) || Yak. Ø.

böri 'kurt, börü' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 598) || Yak. *börö* '1. kurt, 2. kurt postu, derisi, 3. göl adı' (Pekarskiy, 1945, s. 126), *börö* 'kurt, kurt postu' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 78).

börileyü (börleyü)²³⁰ 'kurt gibi' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 598) || Yak. *börölüü* 'kurt gibi' (Pekarskiy, 1945, s. 126), *börölüü* 'kurt gibi' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 79).

börk 'başa giyilen şey, börk' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 598) || Yak. Ø.

börkçi 'börkçü dükkânı' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 598) || Yak. Ø.

bösgeç 'ekmek, somun' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 598) || Yak. Ø.

böşgel²³¹ 'Hakaniye lehçesinde yufka ekmeği' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 598) || Yak. Ø.

böy 'Oğuzcada örümcek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 598) ~ **bi** 'Oğuz lehçesinde örümcek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 586) ~ **bög** 'örümcek (iki varyanttan birinde)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 597) || Yak. Ø.

böz 'bez' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 598)²³² || Yak. Ø.

bu 'bu' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 598) || Yak. *bu* '1. bu, şu, işte bu, böyle; işte, burada; orada, 2. böylece, bu suretle' (Pekarskiy, 1945, s. 129); *bu* 'bu, şu; o, şu; o şey' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 80).

bū 'buhar, buğu' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 598) || Yak. Ø.

buç buç 'bülbüle benzer semürgük kuşunun ötüş sesi' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 598) || Yak. Ø.

²²⁹Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *böŋ* sözcüğü Clauson (1972, s. 386b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 79) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²³⁰Ercilasun ve Akkoyunlu'da *böri* maddesi içinde verilmiştir.

²³¹Sözcük, Atalay'da (2006, s. 476) *püşkel*, DTS'de (1969, 133) *büşkel*, EDPT (1972, s. 373b) ve COT'de (1985, s. 79) *böşgel*, Kaçalin ve Ölmez'de (2019, s. 124) *böşkel* şeklindedir.

²³²Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 598) *böz* olarak verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 124) yayınına göre *böz* olarak alınmıştır.

buçgak²³³ ‘köşe, uç; dünyanın dört köşesinden biri; devenin ayak derisi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 598) || Yak. Ø

buçgaklan- ‘(bir şeyin) köşeleri ve uçları olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 599) || Yak. Ø.

būd- ‘donup ölmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 599)²³⁴ || Yak. Ø.

budğay (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 599) → bkz. **buğday**

budursın ‘bıldırcın’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 599) || Yak. Ø.

buduş- ‘bacakların ikiye ayrılması gibi ayrılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 599) || Yak. Ø.

budut- ‘dondurup öldürmek; ölesiye donmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 599) || Yak. Ø.

buğday ‘buğday’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 599) ~ **budğay** ‘buğday’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 599) || Yak. Ø.

buğra ‘erkek deve’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 599) || Yak. *buur I* ‘erkek (geyiğin, sığının vb. nin erkeği); iğdiş edilmiş beş yaşındaki geyik, boğa; en ihtiyar ve en büyük geyik’ (Pekarskiy, 1945, s. 141), *buur* ‘erkek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 87).

buğralan- ‘buğralaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 599) || Yak. Ø.

buhsak → bkz. **ahsak buhsak** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 605).

buhsı ‘kaynamış buğdaya badem katılarak ve süt, bal, kepek karışımı dökülerek yapılan bir yiyecek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 605) || Yak. Ø.

buhsım ‘boza, ak darıdan yapılan bir içki’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 605) || Yak. Ø.

buğ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 599) → bkz. **bōk III** (Clauson, 1972, s. 311a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 76; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 117).

²³³Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *buçgak* sözcüğü, Clauson (1972, s. 294b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 79) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²³⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 599) *bud-* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 124) yayınına göre *būd-* olarak alınmıştır.

buğ- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 599) → bkz. **boğ-** (Clauson, 1972, s. 311b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 76; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 117).

buğa ‘ineğin erkeği, boğa’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 599) || Yak. *buğa* ‘boğa’ (Pekarskiy, 1945, s. 129).

bukaç²³⁵ ‘eşiç *bukaç*: topraktan yapılan içecek kabı ve tencere, tas ve tencere’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 599) || Yak. Ø.

buğağ ‘hırsızlara takılan kelepçe, bukağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 599) || Yak. Ø.

buğat- ~ **buğad-** ‘buzağı, boğa olmak ve boğadan sayılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 599) || Yak. Ø.

buğıl- ~ **buğul-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 599) → bkz. **boğul-** (Clauson, 1972, s. 314b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 76; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 118).

buğrı- ~ **buğra-** ‘(at) zıplamak ve taşkınlık yapmak (suç-bukrı- biçiminde ikileme olarak kullanılır’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 600) || Yak. Ø.

buğuk (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 600) → bkz. **boğuk II** (Clauson, 1972, s. 313b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 76; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 117).

buğuklan- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 593) → bkz. **boğuklan-** (Clauson, 1972, s. 314a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 76; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 117).

buğul- → bkz. **buğıl-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 600).

buğun- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 600) → bkz. **boğun-** (Clauson, 1972, s. 316b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 76; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 118).

buğur- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 600) → bkz. **boğur-** (Clauson, 1972, s. 318b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 76; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 118).

bul²³⁶ I ‘üzerinden uzun zaman geçtiği için eskimiş olan (şey)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 600) || Yak. Ø.

²³⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *eşiç bukaç* şeklindedir.

²³⁶Sözcük, DTS (1969, s. 132) ve COT (1985, s. 83), Atalay (2006, s. 125) ve Kaçalin ve Ölmez’de (2019, s. 133) *bül*, EDPT’de (1972, s. 330b) *bol* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 146) sözcüğün *buz-* ‘bozmak’ ile köktaş olduğunu düşünmektedirler.

bul²³⁷ **II** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 600) → bkz. **bol** (Clauson, 1972, s. 330b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 76; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 118).

bul- ‘bulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 600) || Yak. *bul-* ‘bulmak, elde etmek, arayıp bulmak, tedarik etmek, edinmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 131), *bul-* ‘1. bulmak, keşfetmek, arayıp bulmak; edinmek, elde etmek, kavuşmak, 2. sebepsiz yere çıkışmak, yersiz çıkışmak, yapışmak, yanaşmak, sokulmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 81).

bula- ‘tencere buharında pişirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 600) || Yak. Ø.

bulak²³⁸ ‘*bulak at*: geniş sırtlı, kısa boylu at’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 600) || Yak. Ø.

bulan ‘çok iri cüsseli, tek boynuzlu, oyuk boynuzunda su ve kar biriken yabani bir hayvan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 600) || Yak. Ø.

bular ‘bunlar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 600) || Yak. *balar* ‘*bu*’nun çoğul biçimi’ (Pekarskiy, 1945, s. 61)

bulat- ~ **bülad-** ‘tencere buğusunda pişirtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 600) || Yak. Ø.

bulduğ- ‘bulunmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 601) || Yak. Ø.

buldur²³⁹ ‘*buldur buldur*: kuyuya düşen taşın çıkardığı ses’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 601) || Yak. Ø.

bulduz- ‘buldurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 601) || Yak. Ø.

bulğa-²⁴⁰ ‘bulanmak; bulandırmak; tutmaç, bulamaç gibi yemekleri karıştırmak; kızdırmak, sinirlendirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 601) || Yak. *bulaa- II* ‘1. aynı cinsten şeyleri birbirine karıştırmak, karıştırmak, katmak, birleştirmek; yağurmak, 2. engel olmak; karıştırmak (zihni)’ (Pekarskiy, 1945, s. 131), *bulaa-* ‘karıştırmak, harman etmek, hafifçe karıştırmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 81)

²³⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 600) madde başı ‘*bul at*: ayağında halka şeklinde beyazlık bulunan at’ şeklindedir.

²³⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *bulak at* şeklindedir.

²³⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *buldur buldur* şeklindedir.

²⁴⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *bulğa-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 337a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 80) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

bulğak ‘düşman gelmesinden dolayı halk arasına düşen kargaşa; halk arasındaki fitne’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 601) || Yak. *bilaax* “‘yalak, yemlik’ (LPOYY Ø; YRS Ø) Etim.: < EYak. *bulaak* < **bul-gaa-k* < **bul-gaa-* ‘karıştırmak’ + *-*k* (GJV 54), ayr. krş. *bilaa-* (LPOYY 148), *bilaa-* ~ *bulaa-* ‘karıştırmak, harmanlamak’ (YRS 91; GJV 49)” (Yıldız, 2007, s. 30).

bulğama ‘yağı ve şekeri olmayan bulamaç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 601) || Yak. Ø.

bulğan²⁴¹ ‘(su, mide vb.) bulanmak; birisine kızmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 601) || Yak. *bulan-* ‘bir şeyle karışmak, karıştırılmış, harman edilmiş olmak; birbiriyle karışmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 131).

bulğaş ‘düşman gelip kavim arasına düşen fitne’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 601) || Yak. *bulaas I* ~ *bilaas* ‘karışma, ihtilat’ (Pekarskiy, 1945, s. 131); *bilaas* ‘egemenlik, kuvvet; hakimiyet, saltanat; üstünlük’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 92).

bulğayuk ‘bulanık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 601) || Yak. Ø.

bulıt ~ bulut ‘bulut’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 601) || Yak. *bulıt* ‘1. bulut, sis, duman; bulutlu hava, 2. Dolgan-Yakutlarında: şamanın insana akli hastalıklar gönderen ruhu, üzerine koyup hastadan uzaklaştırdığı ve bulutu tasvir eden ağaçtan masa biçiminde bir şey; keza: birkaç sıırıktan ibaret olan ve üzerine tahta, kuş vb. tasvirleri konulan bir şey ki, şamanın aydın dünyaya gittiği zaman yolda durduğu dokuz duraktan birini temsil eder’ (Pekarskiy, 1945, s. 96), *bulıt* ‘bulut, gölge, bulutlu hava’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 93).

bulıtlan- ‘bulutlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 602) || Yak. *bulıttan-* bulutla kaplanmak, bulutlanmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 96).

bulna- ‘tutsak etmek, esir almak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 602) || Yak. Ø.

bulnat- ‘tutsak ettirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 602) || Yak. Ø.

bulun ‘tutsak, esir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 602) || Yak. Ø.

bulun- ‘(birisi tarafından) bulunmak; mevcut olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 602) || Yak. *bulun-* II ‘kendisi için bir şeyi bulmak, almak, tedarik etmek’

²⁴¹ Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *bulğan-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 337a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 80) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

(Pekarskiy, 1945, s. 133), *bulun-* ‘bulmak, keşfetmek, kendini bulmak, kendine gelmek, almak, elde etmek, ele geçirmek, kazanmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 82).

buluğ ‘köşe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 602) || Yak. *buluğ* ‘umumiyyetle ormanın, nehrin, gölün, tepenin bölünmüş, ayrılmış bir kısmı; müstakil, tek başına olan tepecik, burun, dere, nehir körfezi’ (Pekarskiy, 1945, s. 133), *buluğ* ‘ayrı ayrı, ayrı, münferit (olan), tek başına (olan); ayrılmış, müstakil, bağımsız’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 82).

buluş ‘bir insanın yaptığı iş neticesinde bulacağı menfaat’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 602) || Yak. Ø.

buluş- ‘birbirini bulmak, buluşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 602) || Yak. *bulus-* ‘*bul*’ün İşt. Bi.’ (Pekarskiy, 1945, s. 133), *bulus-* birbirini bulmak, buluşmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 82).

bulut → bkz. **bulıt** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 602).

būnı ‘bunu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 602) || Yak. *manı* ‘1. bunu; onu, 2. işte bundan dolayı, işte bundan sonra, 3. şu ibarede: *manıbitın körün ere!* (tekdir tabiri) işte bizi görünüz!’ (Pekarskiy, 1945, s. 614).

bur-²⁴² ‘su buharı yükselmek, buharlaşmak; misk vb. güzel koku yayılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 602) || Yak. Ø.

burçağ ‘börülce’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 602) || Yak. Ø.

burçaqlan- ‘ter vb. sıvılar boncuk boncuk olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 602) || Yak. Ø.

burı I ‘temrenin girişindeki ok sırtı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 602) || Yak. Ø.

burı II ‘su kanallarının ağızlarına konan ve itilip birbiri içine geçen tahta parçası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 602) || Yak. Ø.

burış ‘deri ve elbisedeki buruşukluk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 602) || Yak. Ø.

burıt- → bkz. **burut-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 603).

²⁴²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *bur-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 355a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 81) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

burkı²⁴³ ‘asık surat; kırış kırış alın gibi olan şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 603) || Yak. Ø.

burkıt- ‘buruşturmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 603) || Yak. Ø.

burkığ ‘deri vb. şeylerin çekilip büzölmesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 603) || Yak. Ø.

burķur- ‘buruşmak, deri büzölmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 603) || Yak. Ø.

burslan ‘pars – *arslan* ile birlikte kullanılır’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 603) || Yak. Ø.

burt²⁴⁴ ‘karabasan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 603) || Yak. Ø.

burta ‘altın kırıntısı, altın pul, altın varak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 603) || Yak. Ø.

burtala- ‘börk vb. şeylere altın pullar yapıştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 603) || Yak. Ø.

burtalan- ‘börk vb. şeyler altın varaklarla altınlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 603) || Yak. Ø.

burun²⁴⁵ ‘burun; dağın ucu; bir şeyin ilki, önce’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 603) || Yak. *murun* ‘1. burun; gaga, 2. burun (denize doğru uzanmış büyük kara parçası’ (Pekarskiy, 1945, s. 654), *murun* ‘burun, gaga’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 246).

burunduk ‘dizgin, burunluk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 603) || Yak. Ø.

burunla- ‘buruna vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 603) || Yak. Ø.

buruņ ‘atış menzili, bir menzillik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 603) || Yak. Ø.

buruş-²⁴⁶ ‘buruşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 603) || Yak. Ø.

²⁴³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *burkı* sözcüğü, Clauson (1972, s. 360a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 83) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁴⁴Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 236) *burt* sözcüğünün; Atalay , DTS ve Rustemov-Kormuşın’de *burt*, EDPT ve COT’de *bürt* şeklinde olduğunu belirtmektedir. Clauson’un *bürt* şeklinde okuduğu sözcüğü *bür-* fiiline bağlaması Ercilasun ve Akkoyunlu tarafından yeterli olarak görölmemektedir. Ercilasun ve Akkoyunlu’nun (2018, s. 236) vermiş olduğu Hak. *puruh-* ‘canı sıkılmak’ ve *purluh-* ‘bunalmak, boğulmak’ fiilerinden hareketle sözcüğü *burt* şeklinde okudukları söylenebilir. Sözcük, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 134) yayınında *bürt* şeklinde.

²⁴⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *burun* sözcüğü, Clauson (1972, s. 366b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 81) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

burut- ~ **burıt**²⁴⁷ ‘buğulandırmak; yellenip kokutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 603) || Yak. Ø.

būs ‘sis, karaltı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 604)²⁴⁸ || Yak. Ø.

bus- ‘pusuya yatmak, pusuya girmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 604) ~ **büs-** ‘pusu kurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 608) || Yak. Ø.

busar- ‘sislenmek, bulutlanmak, sis kopmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 604) || Yak. Ø.

busuğ ‘pusu, tuzak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 604) ~ **büsüg I** ‘pusu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 608) || Yak. Ø.

busuğluğ ‘pususu olan, pusu kurmuş olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 604) || Yak. Ø.

busuğ- ‘pusuya düşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 604) || Yak. Ø.

busuş- ‘karşılıklı olarak pusuya yatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 604) || Yak. Ø.

buş- ‘sıkılmak, bıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 604) || Yak. Ø.

buşak ‘Oğuzcada ve diğerlerinde sıkıntılı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 604) || Yak. Ø.

buşğan²⁴⁹ ‘içi sıkıntılı kişi’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 130) || Yak. Ø.

buşğut (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 604) → bkz. **boşğut** (Clauson, 1972, s. 379b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 77; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 119).

buşğutlan- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 604) → bkz. **boşğutlan-** (Clauson, 1972, s. 380a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 77; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 119).

²⁴⁶Clauson (1972, s. 370a), Ercilasun ve Akkoyunlu’nun *buruş-* şeklinde okuduğu fiilin yaşayan modern lehçelerde bazen ön, bazen art ünlülü olduğunu belirtmektedir. Ayrıca fiilin Kaşgarlı’da ilk olarak *-mek* ikinci olarak ise *-mak* mastar ekiyle çekimlenmiş iki farklı kullanımının olduğunu ve bunlardan *-mak* ile yapılan çekimin hatalı olduğunu düşünmektedir. Burdan hareketle Clauson, sözcüğü *bürüş-* şeklinde okumuştur. Fakat Erdal (1991, s. 555), Clauson’un bu iki fiili karıştırdığını belirtmektedir. Erdal’ın belirttiğine göre *bürüş-* fiili ‘çuval vb. bir şeyin ağzını büzmek’ anlamına gelirken, *buruş-* fiili ‘deri ya da başka materyallerin buruşmasını’ ifade etmektedir.

²⁴⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *burut* ~ *burıt* sözcüğü, Clauson (1972, s. 359a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 81) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁴⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 604) *bus* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 130) yayınına göre *būs* olarak alınmıştır.

²⁴⁹Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 130) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

buşuğ ‘sıkılma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 604) || Yak. Ø.

buşur- ‘sıkıntı vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 604) || Yak. Ø.

būt I ‘but, ayak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 604) || Yak. *buut I* ‘but; hayvanın arka ayağı, budu; (hayvanın) arka, kış tarafı; insan bacağı’ (Pekarskiy, 1945, s. 142), *buut I* ‘but, kalça, uyluk’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 87).

būt II²⁵⁰ ‘kıymetli ve büyük peruze; büyük bir kimseden hediye getirene verilen dinar, koyun vb. bahşiş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 604) || Yak. Ø.

butak → bkz. **butık** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 604).

butaklan- ~ **butıklan-** ‘budaklanmak, tomurcuklanmak, kollara ayrılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 604) || Yak. Ø.

butan- ‘ağaç budanmak; budar gibi görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 605) || Yak. Ø.

butı- ‘budamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 605) || Yak. *bitaa-* ‘budamak (dalları), temizlemek (hasır otu köklerini)’ (Pekarskiy, 1945, s. 102) ~ *mutaa-* ‘budamak (dallarını kesmek, budaklarını ayıklamak)’ (Pekarskiy, 1945, s. 654), *mutaa-* ‘dalları kesmek, budamak, dalın budaklarını ayıklamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 246)

butık I ~ **butak** ‘budak, dal; ağaç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 605) || Yak. *mutuk I* ~ *butuk III* ‘dal, küçük dal, budak’ (Pekarskiy, 1945, s. 655), *mutuk* ‘dal, budak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 246).

butık II ‘atın ayak derisinden yapılan ve içine kımız vb. şeyler konan tulum; Kâşgar lehçesinde küçük tulum’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 605) || Yak. Ø.

butıkla- ‘budamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 605) || Yak. Ø.

butıklan-²⁵¹ → bkz. **butaklan-** (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 131).

butla- ‘bacağı ısırmak; bacağa vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 605) || Yak. Ø.

²⁵⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *būt II* sözcüğü, Clauson’a (1972, s. 297b) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Sözcük, COT’de (1985, s. 84) *būt* (?), Atalay (2006, s. 120) ve DTS’de (1969, s. 129) *but*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 134) *būt* (?) şeklindedir.

²⁵¹Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 131) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

butlu²⁵² ‘deve burunsallığı’ (Clauson, 1972, s. 304b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 82; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 131) || Yak. Ø.

butluğ²⁵³ ‘butlu, bacaklı’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 131) || Yak. Ø.

buturğak ‘fıstık şeklinde bir diken’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 605) || Yak. Ø.

buyruk ‘buyruk, emir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 605) || Yak. Ø.

buyur- ‘buyurmak, emretmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 605) || Yak. Ø.

büz ~ buz ‘buz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 605) || Yak. *muus* ‘1. buz, dolu, 2. buzdan, buzlu, buzumsu’ (Pekarskiy, 1945, s. 655), *muus* ‘buz, buzdan, buzumsu’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 246).

buz- ‘yıkamak, harap etmek, kırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 605) || Yak. Ø.

buzagu ‘buzagi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 605) || Yak. Ø.

buzagula- ‘buzagılamak, buzağı doğurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 605) || Yak. Ø.

buzı²⁵⁴ ‘yanmadan dolayı ekmeğin üzerinde görülen siyahlık’ (Clauson, 1972, s. 390; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 83; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 132) || Yak. Ø.

buzluk ‘buz saklanan yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 605) || Yak. Ø.

buzuk ‘yıkılmış, kırılmış’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 605) || Yak. Ø.

buzul- ‘harap olmak, yıkılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 605) || Yak. Ø.

buzuş- ‘yıkılmakta yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 605) || Yak. Ø.

büdi- ~ büdi²⁵⁵ ‘raks etmek, oynamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 605) || Yak. *bitiy-* ‘tepinip durmak, küçük adımlarla çabuk çabuk yürümek, tığış tığış yürümek,

²⁵²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 596) madde başı olarak verilen *botlu* yerine, Clauson (1972, s. 304b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 82) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 131) *butlu* sözcüğü tercih edilmiştir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 186) sözcüğün *botu ~ botuk* ‘deve yavrusu’ ile köktaş olabileceğini düşündüklerinden sözcüğü o’lu şekilde okumuşlardır.

²⁵³Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 131) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

²⁵⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 579) madde başı olarak verilen *bazı* yerine, Clauson (1972, s. 390a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 83) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 132) *buzı* sözcüğü tercih edilmiştir.

²⁵⁵Clauson (1972, s. 300b), Moğ. *böci-* fiilinden hareketle sözcüğün ilk ünlüsünün *ü* değil *ö* olduğunu belirtmektedir. Ancak KBa lehçelerinde *biyi-*; KM Kır. *biyle-*, Kzk. *bile-* ve Yak.’daki yaşayan biçimlerin hepsinin dar ünlüyle olması sözcüğün aslının dar yuvarlak ‘ü’ ünlüsü ile olabileceğini

sıçramak, raksetmek, dansetmek; uçmak, havada çırpınıp durmak, süzülme (kuş hk.)' (Pekarskiy, 1945, s. 112), *bitiy-* 'oyun oynamak, dans etmek, tepinmek, sıçramak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 72).

büdig ~ **büdig**²⁵⁶ 'raks, oyun' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 606) || Yak. *bitii* 'tepinip durma; sıçrayış raks, dans; çırpınma, havada durma, süzülme (uçan kuşlar hk.)' (Pekarskiy, 1945, s. 112), *bitii* 'dans, oyun, oynama, dans etme, tepinme, sıçrama' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 72).

büdüş²⁵⁷ 'oyun ve raksta yarışmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 606) || Yak. Ø.

büdü²⁵⁸ 'oynatmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 606) || Yak. Ø.

bügde²⁵⁹ 'Türklerde (ölçünlü Türkçede) hançer' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 606) ~ **bükte** 'Oğuzlarda hançer' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 606) || Yak. Ø.

bügdele²⁶⁰ 'hançerlemek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 606) || Yak. Ø.

bügü (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 606) → bkz. **bögü** (Clauson, 1972, s. 324b; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 122).

bük I 'sık ağaçlık, çalılık' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 606) || Yak. Ø.

bük II 'Argu lehçesinde köşe' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 606) || Yak. Ø.

bük III 'kıvrım, büküm' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 606) || Yak. *bük I* '1. eğri, bükük, kıvrık, ikiye katlanmış; meyilli; eğri; iddiasız, talepsiz, neticesiz, 2. nehrin

düşündürmektedir. Ayrıca Clauson fiilin asli biçiminin *-d-* li olduğunu, *-d-*li biçimin ağız özelliklerinden kaynaklandığını belirtmektedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 178), krş. Kaz. *biyi-* 'müzik eşliğinde dans etmek, oynamak...', *biyüv* 'dans, oyun', Kzk. *biy* 'dans', Kır. *biy* 'raks, dans, oyun' örneklerinden hareketle *ü > i*'nin olabirliğinin *ö > i*'den fazla olduğunu belirtmişlerdir. Sözcük, DTS (1969, s. 131) *büdi-*, Atalay (2006, s. 122) ve Kaçalın ve Ölmez'de *büdi-*, EDPT (1972, s. 300b) *bödi-*, COT'de (1972, s. 78) *bödi-* şeklindedir.

²⁵⁶Ercilasun ve Akkoyunlu'nun *büdig* ~ *büdig* olarak okuduğu sözcük, Atalay'da (2006, s. 122) *büdik* ~ *büdik*, DTS'de (1969, s. 131) *büdik*, EDPT (1972, s. 303b) ve COT'da (1972, s. 78) *bödig*, Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 132) *büdig* şeklindedir. Ayrıca bkz. *büdi-* ~ *büdi-*

²⁵⁷Ercilasun ve Akkoyunlu'nun *büdüş*- olarak okuduğu sözcük, Atalay (2006, s. 122), DTS (1969, s. 131) ve Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 132) *büdüş*-, EDPT (1972, s. 309b) ve COT'de (1972, s. 78) *bödüş*- şeklindedir. Ayrıca bkz. *büdi-* ~ *büdi-*

²⁵⁸Sözcük, DTS (1969, s. 131), EDPT (1972, s. 301a) ve Atalay'da (2006, s. 122) *büdü*-, COT'de (1985, s. 78) *bödü*-, Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 132) *büdü*- şeklindedir.

²⁵⁹Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 181) sözcük için krş. Hak. *pügde* '1. bir tür av silahı, 2. hançer, kama' örneğini vermişlerdir. Ayrıca Tekin'in Azb. *böyde* biçiminden hareketle sözcüğü *ö*'lü okuyorsa da Azerbaycan Türkçesinde dudak ünsüzleri yanında yuvarlak ünlülerin genişlemesinin olağan olduğunu belirtmişlerdir. Sözcük, EDPT (1972, s. 325a) ve Atalay'da (2006, s. 122) *bügde*, DTS (1969, s. 116), COT (1985, s. 78) ve Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 121) *bögde* şeklindedir.

²⁶⁰Sözcük, EDPT (1972, s. 326a) ve Atalay'da (2006, s. 122) *bügdele*-, DTS (1969, s. 116), COT (1985, s. 78) ve Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 121) *bögdele*- şeklindedir.

dönemeç yeri' (Pekarskiy, 1945, s. 143); *bük I* '1. kıvrım, kıvrıntı, dolambaç, viraj; menderes, kıvrım; büküntü, kavis; dirsek; sapma, dönme; büküm, büküm, kıvrılmış, 2. gürültüsüz, sakin, rahat; alçak, yüksek olmayan, yavaş, hafif; rüzgarsız, esintisiz, sakin' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 88).

bük-²⁶¹ '(mala, yiyeceğe) doymak, tıkanıncaya kadar doymak; yere doğru eğilip alçalmak ve sinmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 597) || Yak. Ø.

büken 'Hint kavunu, karpuz' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 606) || Yak. Ø.

büklün- 'bükülmek, eğilmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 606) || Yak. Ø.

bükri '(nesne ve insan için) kambur' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 606) || Yak. Ø.

büksül-²⁶² 'çatlamak, yarılmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 606) || Yak. Ø.

bükte (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 606) → bkz. **bügde**

bükte '(at için) basık, (insan için) orta boylu' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 606) || Yak. Ø.

büktir²⁶³ 'dağlardaki girinti çıkıntılar' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 606) || Yak. Ø.

bükül- 'kendi kendine veya birisi tarafından eğilmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 606) || Yak. Ø.

büküm²⁶⁴ '*büküm etük*: Oğuzcada kadınların giydiği ayakkabı' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) ~ **mükim/ mükün (etük)** 'kadınların giydiği ayakkabı' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 766) || Yak. Ø.

bükün I²⁶⁵ 'iktidarsız' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) || Yak. Ø.

²⁶¹Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *bük-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 324a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 83) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁶²Ercilasun ve Akkoyunlu'nun *büksül-* olarak aldığı madde başı Atalay'da (2006, s. 124) *büksül*, DTS'de (1969, s. 117) *böksül-*, EDPT'de (1972, s. 329b) *büksül-*, COT (1985, s. 78) ve Kaçalin ve Ölmez'de (2019, s. 122) *bögsül-?* şeklindedir. Clauson (1972, 329b), Ercilasun ve Akkoyunlu'nun *büksül-* olarak verdiği madde başının her yerde -s-'li şekilde telaffuz edildiğini yazmaktadır. Fakat -s-'li biçimin morfolojik açıdan kesinlikle doğru bulmamakta ve bu kullanımın hatalı olduğunu belirtmektedir. Sözcüğü *büküş-* fiili ile ilişkilendirip burdan hareketle fiilin -ş-'li biçimde olması gerektiğini belirtmektedir. Ancak Erdal (1991, s. 657), örneklerde herhangi bir -ş- sesine rastlamadığını belirterek sözcüğü -s-'li şekilde okumaktadır. Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 299) Clauson'un kelimeyi *bük-* fiiline bağlamasını haklı bulmaktadırlar; fakat üç durumda *sin* ile yazılan kelimeyi *büksül-* olarak okumasını doğru bulmazlar.

²⁶³Sözcük, DTS (1969, s. 132), Tekin (1989, s. 217) ve Atalay'da (2006, s. 124) *büktir*, EDPT'de (1972, s. 325b) *bögtür*, Kaçalin ve Ölmez'de (2019, s. 123) *böktir* şeklindedir.

²⁶⁴Ercilasun ve Akkoyunlu'da madde başı *büküm etük* şeklindedir.

- bükün**²⁶⁶ II ‘kör bağırsak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) || Yak. Ø.
- büküş-** ‘bükmede yardım etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) || Yak. Ø.
- büküt-** ‘(birini mala, yiyeceğe) doyurmak, kalbi sıkıştırıncaya kadar doyurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) || Yak. Ø.
- bün** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) → bkz. **mün I**
- bür-** ‘büzmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) || Yak. Ø.
- bürçek** ‘insanın kâkülü; atın perçemi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) || Yak. Ø.
- bürçeklen-** ‘perçemleri, kâkülleri çıkmak, perçemlenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) || Yak. Ø.
- bürge**²⁶⁷ ‘pire; (insan için) taşkın ve hafif’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) || Yak. Ø.
- bürgelen-** ‘(insan için) pire gibi zıplamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) || Yak. Ø.
- bürgüç** ‘fırında ekmek çevirmeye yarayan, kılıca benzer geniş tahta’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) || Yak. Ø.
- bürkek** ‘bulutlu, sisli, kapalı (hava)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) || Yak. Ø.²⁶⁸
- bürkür-** ‘(kan için) fışkırmak; (su için) püskürtmek; (hava için) yağmur yağdırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) || Yak. Ø.
- bürlen-** ‘tomurcuklanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) || Yak. Ø.

²⁶⁵ Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 172) *bükün* sözcüğü için *kef*’te hareke olmadığını belirterek sözcüğün; Atalay, DTS, Rustemov-Kormuşin’de *bükin*, EDPT’de *büken*, COT’de *bögen* şeklinde olduğunu belirtmektedir. Ayrıca Clauson’un sözcüğü *bök-* fiiline dayandırmasını doğru bulmaktadırlar. Ayrıca Ercilasun ve Akkoyunlu, fiil köküne gelen ekin, Clauson’un ‘Suffixes’ bölümünde belirttiği gibi *-Xn* şeklinde olması gerektiğini belirtmektedirler. Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 123) yayınında *bökün* şeklindedir.

²⁶⁶ Sözcük, DTS (1969, s. 132) ve EDPT’de (1972, s. 328) *büken*, Atalay’da (2006, s. 125) *bükün*, COT (1985, s. 78) ve Kaçalin ve Ölmez’de (2019, s. 122) *bögen* şeklindedir.

²⁶⁷ Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *bürge* sözcüğü Clauson (1972, s. 362b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 84) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁶⁸ Yakutçada bu sözcüğün devamı gibi görünen *bürkük* ‘*bürkük kün*: sıcak ve sıkıntılı gün’ (Pekarskiy, 1945, s. 145); *bürkük* ‘bulutlu, kapalı, kapanık, mağmum; kederli, düşünceli, mahzun, tasalı; fena, kötü (hava hk.); bulutlu hava, kapalı hava’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 89) sözcüğü Moğolca ödünçleme olduğundan karşılaştırmaya dâhil edilmemiştir. (Kałużyński, 1995b, 95).

bürme ‘şalvar beli, torba ağzı gibi büzülebilecek yuvarlak nesne’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) || Yak. Ø.

bürt ‘kâbus’ Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) || Yak. Ø.

bürük ‘torba, şalvar vb. şeylerin ağzını büzmeye yarayan ip’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) || Yak. *bürük* ‘elbise ve sairelerin kenarlarına çekilen kenarlık, şerit ve kürk; dikiş yeri, zıh; kotranın alt ve üst kaplaması’ (Pekarskiy, 1945, s. 145), *büürük* ‘kaplama, kenar çekme, zıhlama; zırh geçirme, zırh kaplama; işleyip tamamlama, bezeme, süsleme, tezyinat, hudut, sınır, şerit, kürk, (kürkten) zıh’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 90).

bürül- ‘dürülmek, rulo yapılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) || Yak. Ø.

bürün- ‘bürünüp yüzünü kapatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) || Yak. *bürün-* ‘bürünmek, örtünmek, kaplanmak; bir şey giymek; giyinmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 145), *bürüy-* ‘sarmak, kaplamak, örtmek, örtünmek, üstünü örtmek, kapamak; giymek, örtmek, sermek, başını örtmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 89).

bürünçük ‘burun ve burundan aşağısını örten yarım peçe, yaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) || Yak. Ø.

bürünj ‘sudaki yüksek dalga’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) || Yak. Ø.

bürüş²⁶⁹ ‘büzmede yardım etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) || Yak. Ø.

büs²⁷⁰ ‘aşırı dövmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 608) || Yak. Ø.

büs- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 608) → bkz. **bus-**

büsüg I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 608) → bkz. **busuğ**

büsüg²⁷¹ **II** ‘aşırı dövme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 608) || Yak. Ø.

büt²⁷² ‘inanmak, ikrar etmek; doğrulanmak; (yara) kapanmak; (ses) kısılmak; Kıpçak lehçesinde (bitki) bitmek, (yavru) doğmak, (herhangi bir şey) yaratılmak’ (Ercilasun

²⁶⁹ Ayrıca bkz. *buruş-*

²⁷⁰ Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 236) sözcüğün, Atalay, DTS ve Rustemov-Kormuşin’de *püşdi*, EDPT ve COT’de *büşdi* şeklinde olduğunu yazmıştır. Ayrıca sözcüğün yazma 193’te *büs-* ‘pusu kurmak’ ile aynı örnek içinde verildiğini belirtmektedir. Sözcük, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 124) *bös-* şeklindedir

²⁷¹ Sözcük, DTS (1969, s. 399) ve Atalay’da (2006, s. 476) *püşüg*, EDPT (1972, s. 373b), COT (1985, s. 79) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 124) *bösüg* şeklindedir.

²⁷² Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *büt-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 298b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 84) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

ve Akkoyunlu, 2018, s. 608) || Yak. *büt-* II ‘bitmek, tükenmek, geçmek (vade hk.); olup bitmek; telef edilmek, mahvolmak; ölmek; donmak, buz tutmak (göl hk.); kapanmak (yara hk.), kısılmak, kesilmek (ses hk.)’ (Pekarskiy, 1945, s. 146), *büt-* ‘1. bitirmek, sona erdirmek; son vermek, nihayet vermek, (vakit) dolmak, zamanı tükenmek, müddeti dolmak, kesilmek, sona ermek, dinmek, 2. sona erdirilmek, sona varmak, sonu bulmak, tükenmek, ölmek, vefat etmek; ebediyete göç etmek; tarihe karışmak; ayrılmak, gitmek, katbolmak, 3. sıkışmak, sıkıştırılmak; kaplamak, kapanmak, kaplı olmak, gecikmek, uzamak, uzayıp gitmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 89).

büte ‘çok, uzun zaman’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 608) || Yak. Ø.

bütgü²⁷³ ‘kaka’ (Clauson, 1972, s. 303b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 84; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 135) || Yak. Ø.

bütkü (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 608) → bkz. **bütgü** (Clauson, 1972, s. 303b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 84; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 135).

bütrüş- ‘karşılıklı sorgulamak ve ispatlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 608) || Yak. Ø.

bütse- ‘(yara) kapanmak üzere olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 608) || Yak. Ø.

bütüğe ‘patlıcan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 608) || Yak. Ø.

bütün ‘doğru, gerçek, güvenilir, sağlam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 608) || Yak. *bütün* ‘1. bütün, tam; dolu, hasara uğramamış, noksansız, dokunulmamış olan, 2. kan pıhtısı’ (Pekarskiy, 1945, s. 147); *bütün* ‘1. bütün, sağ; zedelenmemiş; bütün, cümle, hep, tüm, tamam, tamamen, 2. zarar görmemiş, bütün, sağ, zedelenmemiş’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 89)

bütünle- ‘gerçek olup olmadığını araştırıp gerçek olduğunu ortaya koymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 608) || Yak. Ø.

bütür-²⁷⁴ ‘ispat edip inandırmak, kabul ettirmek; (yarayı) kapatmak, iyileştirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 608) || Yak. *büter-* ‘bitirmek, tüketmek, yapmak,

²⁷³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 608) madde başı olarak verilen *bütkü* yerine, Clauson (1972, s. 303b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 84) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 135) *bütgü* sözcüğü tercih edilmiştir.

icra etmek; riayet etmek; işlemek; muvaffak olmak, yetişmek; yardım etmek, hizmet etmek; mahvetmek, telef etmek, öldürmek; galebe çalmak, yenmek' (Pekarskiy, 1945, s. 146); *büter*- '1. bitirmek, sona erdirmek; son vermek, tamamlamak, ikmal etmek; 2. yok etmek, imha etmek; kökünü kurutmak, kökünü kazmak, bozmak, harap etmek, tahrip etmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 90)

bütüş²⁷⁵ 'karşılıklı ikrar etmek' (Clauson, 1972, s. 309b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 84; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 135) || Yak. Ø.

büzünç (?) (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 609) → bkz. **bezenç** (Clauson, 1972, s. 392b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 72; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 107).

4.3. C Harfiyle Başlayan Sözcükler

cet- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 610) → bkz. **yêt**-

cigi (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 610) → bkz. **yigi**

cun- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 610) → bkz. **yun**-

cogdu (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 610) → bkz. **yogdu**

4.4. Ç Harfiyle Başlayan Sözcükler

çādan 'akrep' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 611)²⁷⁶ || Yak. Ø.

çağ 'kamçı vb.nin püskülü' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 611) || Yak. Ø.

çağ çoğ 'gürültü patırtı' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 611) || Yak. Ø.

çağıla²⁷⁷ 'gürültü edip bağırarak; (su) çağlamak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 611) ~ **çoğıla**- 'gürültü edip bağırarak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626) ~ **jağıla**- 'çağlamak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 672) ~ **şağıla**- 'çağlamak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 845) || Yak. Ø.

²⁷⁴Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *bütür*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 308b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 84) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁷⁵Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 591) madde başı olarak verilen *bitiş*- II yerine Clauson (1972, s. 309b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 84) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 135) *bütüş*- sözcüğü tercih edilmiştir.

²⁷⁶Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 611) *çādan* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 137) yayınına göre *çādan* olarak alınmıştır.

²⁷⁷Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *çağıla*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 308b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 84) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

çağır²⁷⁸ ‘meyve ve sebze suyu; şarap’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 611) || Yak. Ø.

çağırla- ‘sıra yapmak; sıra içmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 611) || Yak. Ø.

çağırlan- ‘meyve suyu veya şarap sahibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 611) || Yak. Ø.

çağırlıg ‘sıkılmış meyve suyu sahibi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 611) || Yak. Ø.

çağmur ‘şalgam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 611) ~ **çamğur** ‘şalgam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 614) || Yak. Ø.

çağrı ‘çakır kuşu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 611) || Yak. Ø.

cahşa- ‘taş, mücevher vb. şeyler ses çıkarmak, şıkırdamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617) || Yak. Ø.

cahşak²⁷⁹ ‘dağ tepelerindeki taşlık bölge; Karluk lehçesinde, kayısı ve kuru üzüm yarması’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617) || Yak. *saxsa I* ‘1. kupkuru, kurumuş; cılız, yetersiz, zayıf; gevşek, pörsük, pörsümüş, sıkı olmayan, kesif olmayan, 2. pürüzlü, pürtüklü, karmakarışık, 3. kırılmış küçük ağaç dalları’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2136)

çak I ‘‘tam, tam kendisi, ta kendisi’ anlamında bir pekiştirici’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 611) || Yak. Ø.

çak II ‘taklidi bir kelime’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 611) || Yak. Ø.

çak çuk²⁸⁰ ‘odun, kemik, ceviz vb. şeylerin kırılma sesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 612) || Yak. Ø.

çak²⁸¹ ‘(çakmak) çakmak; düşmanlığa teşvik etmek; Oğuz lehçesinde (sözü) iltmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 611) || Yak. *sax- III* ‘çakmaktaşını çakıp alev çıkarmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2134); *sax-* ‘1. ateş çıkarmak (çakmaktaşı ile); 2. azimli olmak, sabırlı olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 319)

²⁷⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çağır* sözcüğü, Clauson (1972, s. 409b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 85) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁷⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *cahşak* sözcüğü, Clauson (1972, s. 412a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 88) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁸⁰Sözcük, Atalay’da (2006, s. 129) *çag çug*, DTS (1969, s. 140) *çak çuk*, EDPT (1972, s. 403b) *çag çog*, COT’de (1985, s. 94) *çāg çīg*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 138) *çak çok* şeklindedir.

²⁸¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *çak*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 405b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 87) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

çakıl²⁸² ‘(çakmak, taş vb.) çakılmak, çakılma sonucu kıvılcım çıkmak; (söz kulağa) doldurulmak, iletilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 612) || Yak. Ø.

çakın- ‘(çakmak) çakar görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 612) || Yak. *sağın*- II ‘kendi için ateş yakmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2019)

çakır ‘mavi; gök gözlü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 612) || Yak. Ø.²⁸³

çakış- ‘(çakmak) çakmada yardımcı olmak veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 612) || Yak. Ø.

çakılın- ‘ateşte dönüp durmak, ateşte yanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 612) || Yak. *sağılın*- ‘*sax*’ın Ed. Bi.: dökülmek, düşmek, yağmak; parlamak, göze çarpmak, ısıldamak, parıldamak (yıldırım hk.)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 309)

çakmak ‘kendisiyle ateş yakılan çakmak taşı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 612) || Yak. Ø.

çakrak ‘kel’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 612) || Yak. Ø.

çakrat- ‘gözü ters çevirip döndürerek çakır gibi yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 612) || Yak. Ø.

çakrış- ‘Oğuz lehçesinde karşılıklı çağırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 612) || Yak. Ø.

çaktur²⁸⁴ ‘(çakmak) çaktırmak; insanları birbirine düşürmek, kavga etmeleri için teşvik etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 612) || Yak. *saxtar*- ‘*xatati saxtarar*; çakmağı çaktırmak’²⁸⁵ (Pekarskiy, 1925, sü. 2139)

çal ‘alacalı (siyah-beyaz)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 612)²⁸⁶ || Yak. Ø.

²⁸²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çakıl*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 407a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 87) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁸³Yakutçada bu sözcüğün devamı gibi görünen *çakır* ‘1. apak, bembeyaz, 2. erkek adı (lâkabı), 3. bir soy, kabile adı, Yakutsk mıntıkası Baturusk ve Amginskiy nahiyelerinde ve Vilüysk mıntıkası Suntar nahiyesinde obalar zümresinin adı, 4. Mençe nahiyesinin Sergeyev – Çalginskiy obasında ve Nam nahiyesinin 1. Modutskiy obasında meskûn mahallerin adıdır’ (Pekarskiy, 1945, s. 194); *çakır* ‘beyaz, ak, bembeyaz’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 507) sözcüğü Moğolca ödünçleme olduğundan karşılaştırmaya dâhil edilmemiştir. (Kałuzyński, 1995b, 74).

²⁸⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çaktur*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 406b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 87) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁸⁵Yakutçada *saxtar*- maddesinde verilen *xatati saxtarar* ibaresindeki *saxtar*- sözcüğü ‘çaktırmak’ anlamında verilmiştir.

²⁸⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 139) *çal* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 139) yayınına göre *çal* olarak alınmıştır.

çal-²⁸⁷ ‘yere çalmak, yere vurmak; sözü işittirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 612) || Yak. Ø.

çalañ²⁸⁸ ‘*çalañ başı*: gürültücü ve çok konuşan adam; *çalañ yir*: çorak, içinde bitki bulunmayan, yanmış gibi siyah yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 613) || Yak. Ø.

çaldır²⁸⁹ ‘*çaldır çaldır*: tıkr tıkr (sadakta okların çıkardığı ses); rüzgârda kuru otların çıkardığı ses’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 613) || Yak. Ø.

çaldra- ‘şıkırdamak (taş, zicir vb. ses çıkarmak)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 613) || Yak. Ø.

çalğay ‘kuş kanadının ön yelekleri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 613) || Yak. Ø.

çalığ²⁹⁰ ‘kaybolan bir şeyi sorma; önemli bir iş olduğu zaman beylerin, yanlarına gelsinler diye köylere ve göçebelere gönderdikleri haber’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 613) || Yak. Ø.

çalın-²⁹¹ ‘kendini yere çalmak veya kendini yere atıyormuş gibi göstermek; (at vb.) zayıflamak; söz ulaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 613) || Yak. Ø.

çalış ‘güreş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 613) || Yak. Ø.

çalış-²⁹² ‘(kapı, çanak, eyer vb. şeylerin) çatlakları açılmak, ek yerleri ayrılmak; güreşmek, birbirini karşılıklı yere çalmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 613) || Yak. Ø.

çalk²⁹³ ‘*çalk çulk*: iterek vurma sesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 613) || Yak. Ø.

çalқан ‘yaranın, hastalık belirtisinin bulaşıcı olması ve bir yerden bir yere sirayet etmesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 613) || Yak. Ø.

²⁸⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çal-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 417b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 85) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁸⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da ‘*çalañ başı*: gürültücü ve çok konuşan adam’ ve ‘*çalañ yir*: çorak, içinde bitki bulunmayan, yanmış gibi siyah yer’ şeklinde iki ayrı madde başı olarak verilen *çalañ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 420b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 85) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁸⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *çaldır çaldır* şeklindedir.

²⁹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çalığ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 419b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 85) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *çalın-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 421a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 85) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çalış-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 421b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 85) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı ‘*çalk çulk*: iterek vurma sesi’ şeklindedir.

çalma ‘koyun ağıllarında ve deve ağıllarında toplanıp kesilen ve kışın yakıt olarak kullanılmak üzere kurutulan tezek; kurumuş çamur parçası, kesek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 613) || Yak. Ø.

çalpak²⁹⁴ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 613) → bkz. **çelpek**

çalpañ ‘cıvık çamur’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 613) || Yak. Ø.

çalpaş²⁹⁵ ‘tartışıp sertleşmek; (bir şeye) pislik bulaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 613) || Yak. Ø.

çalpuş ‘ele ve elbiseye bulaşan meyve yapışkanlığı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 613) || Yak. Ø.

çalpuşlan- ‘meyve vb. yemekten yapış yapış olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 613) || Yak. Ø.

çalra- ~ **çılra**- ‘tıkırdamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 614) || Yak. Ø.

çalrat²⁹⁶ ‘tıkırdatmak’ (Clauson, 1972, s. 421a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 85; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 140) || Yak. Ø.

çaltur²⁹⁷ ‘kendisini yere çaldırtmak; Oğuzcada, sözü duyurmak için bağırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 614) || Yak. Ø.

çamğuk ‘dedikoducu ve müfteri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 614) || Yak. Ø.

çamğuklan- ‘dedikoducu, gammaz, şirret olup herkesi yermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 614) || Yak. Ø.

çamğur (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 614) → bkz. **çağmur**

çamı → bkz. **çoğı çamı** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 614).

çamrak → bkz. **çār çamrak** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 614).

²⁹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çalpak* sözcüğü, Clauson (1972, s. 418a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 85) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çalpaş*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 418b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 85) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 623) madde başı olarak verilen *çalrat*- yerine, Clauson (1972, s. 421a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 85) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 140) *çalrat*- sözcüğü tercih edilmiştir.

²⁹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çaltur*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 419a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 85) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

çanaç ‘homoseksüel; korkak; olaylara karşı acımasız davranışlarda bulunan; işte başarısız ve gevşek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 614) || Yak. Ø.

çanaçla- ‘(birini) zayıf, kadınsı ve gevşek kabul etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 614) || Yak. Ø.

çanaçlık ‘ahmaklık ve kancıklık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 614) || Yak. Ø.

çanak²⁹⁸ ‘ağaçtan oyulan tuzluk vb. eşya; Oğuzlarda çanak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 614) || Yak. Ø.

çandış- ‘(insanlar) sertleşip birbirinden ayrılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 614) || Yak. Ø.

çandtur- ‘reddetmeye kışkırtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 614) ~ **çantur-** ‘reddetmeye kışkırtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 614) || Yak. Ø.

çanğa ‘avda kullanılan bir çeşit tuzak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 614) || Yak. Ø.

çantur- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 614) → bkz. **çandtur-**

çağıla- ‘(köpek) hırlamak, (insan) gürültü edip bağırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 614) || Yak. Ø.

çağlı mağlı ‘bir çocuk oyunu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 615) || Yak. Ø.

çap²⁹⁹ ‘*çap çap*: kamçı vurulurken çıkan ses; dudak şapırtısı, şapur şupur’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 615) || Yak. Ø.

çap³⁰⁰ ‘(suda) yüzmek; (ata) hafifçe vurmak; Uygur lehçesinde birinin boynunu vurmak; saf çamurla sıvamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 615) || Yak. Ø.

çapağ ‘Türk gölünde bulunan küçük bir balık türü (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 615) ~ **çapağ er** ‘alçak adam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 615) || Yak. Ø.

çapağ er (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 615) → bkz. **çapağ**

²⁹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çanak* sözcüğü, Clauson (1972, s. 425b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 86) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da ‘*çap çap*: kamçı vurulurken çıkan ses’ ve ‘*çap çap*: dudak şapırtısı, şapur şupur’ şeklinde iki ayrı madde başı olarak verilen *çap* sözcüğü, Clauson (1972, s. 393a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 86) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³⁰⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *çap-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 394a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 86) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

çapğut ‘kıtık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 615) || Yak. Ø.

çapıl³⁰¹ ‘saf çamurla sıvamak; Uygur lehçesinde birinin boynu vurulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 615) || Yak. Ø.

çapın³⁰² ‘suda yüzmek; kamçılama’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 615) || Yak. Ø.

çapısa- ~ çapsa- ‘suya dalmak istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 615) || Yak. Ø.

çapıt³⁰³ ‘ısırmak için saldırmak; Uygur lehçesinde, boyun vurmak için emir vermek, boyun vurdurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 615) || Yak. Ø.

çapıtğan³⁰⁴ ‘ısırmak için devamlı saldıran; Uygur lehçesinde, devamlı boyun uçuran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 616) || Yak. Ø.

çapsa- → bkz. **çapısa-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 616).

çapta (?) (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 616) → bkz. **çatıba** (Clauson, 1972, s. 402a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 88).

çaptur³⁰⁵ ‘su vb. yerlerde yüzdürmek; Uygur lehçesinde birinin boynunu vurdurmak için emir vermek, boyun vurdurmak; katkısız çamurla sıvamak için emir vermek, katkısız çamurla sıvatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 616) || Yak. Ø.

çār çamrağ ‘çoluk çocuk (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 616) || Yak. Ø.

çār çarmağ ‘çoluk çocuk, çocuklar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 616)³⁰⁶ || Yak. Ø.

çar çur ‘çar çur’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 616) || Yak. Ø.

çarıkla- → bkz. **çaruğla-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 616).

³⁰¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çapıl-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 397a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 86) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³⁰²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çapın-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 398a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 86) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³⁰³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çapıt-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 395a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 87) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³⁰⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çapıtğan* sözcüğü, Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 87) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³⁰⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *çaptur-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 395b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 86) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³⁰⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 616) *çar çarmağ* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 142) yayınına göre *çār çarmağ* olarak alınmıştır.

çarla- ‘(çocuk) ağlamak; (fil) bağırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 616) || Yak. Ø.

çarlaş- ‘(çocuklar) ağlaşmak; (filler) bağrıışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 616) || Yak. Ø.

çarlat- ‘(çocuğu) ağlatmak; (fili) bağtırtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 616) || Yak. Ø.

çarmak → bkz. **çār çarmak** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 616).

çars³⁰⁷ ‘*çars çars*: deriye vurma sesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 616) || Yak. Ø.

çart³⁰⁸ ‘parça’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 616), **çart çurt** ‘*çart çurt*: her şeyin ufağı ve döküntüsü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 616) || Yak. *sart I, sat* ‘1. yonga, çıra; balık avlama sepeti yapmak için çubuklar hâlinde yarılan karaçam pedavrası, 2. uçlarında delikler bulunan ve o deliklere sokulan at kılından bağlarla sıkıştırma suretiyle bedenin sakatlanan yerine konulan tahtacıklar (cebireler)’ (Pekarskiy, 1945, s. 201) *sart I* ‘ince kalas, tahta ya da kıymık, çıra, tahta parçaları (örme sepet için)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 317).

çart çurt³⁰⁹ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 616) → bkz. **çart**

çaruk ‘çarık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 616) || Yak. Ø.

çarukla- ~ **çarıkla-** ‘Türk çarığı giymek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 616) || Yak. Ø.

çaruklan- ‘ayakkabı giymek ve ona sahip olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 616) || Yak. Ø.

çarukluğ ‘çarıklı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 616) || Yak. Ø.

çarukluk ‘ayakkabı yapmak için hazırlanan deri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 616) || Yak. Ø.

³⁰⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *çars çars* şeklindedir.

³⁰⁸Sözcük, DTS (1969, s. 141), EDPT (1972, s. 428a) ve Atalay’da (2006, s. 137) *çart*, COT (1985, s. 90) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 147) *çert* şeklindedir.

³⁰⁹Sözcük, DTS (1969, s. 141), EDPT (1972, s. 428a) ve Atalay’da (2006, s. 137) *çart çurt*, COT (1985, s. 90) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 147) *çert çürt* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 148) sözcük için krş. Aa. *çart* ‘suların getirdiği çörçöp’, Kar.-Mal. *çart kurt* ‘yarım yamalak’ örneklerini vermişlerdir.

çarun ‘Yağma lehçesinde çınar ağacı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617) || Yak. Ø.

çaşır ‘Oğuzlarda, çadır’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617)³¹⁰ || Yak. Ø.

çat³¹¹ ‘*çat çat*: vurma sesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617) || Yak. Ø.

çat- ‘Oğuz lehçesinde (oğlağı kuzuya) katmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617) || Yak.

çatıla- ‘şaklamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617) || Yak. Ø.

çaw I ‘ün, şöret’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617) || Yak. Ø.

çaw³¹² **II** ‘kamçı’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 144) || Yak. Ø.

çawar ‘ateş yakmak ve tutuşturmak için kullanılan odun parçası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617) ~ **çawar çuwar** ‘ateş yakmak ve tutuşturmak için kullanılan odun parçası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617) || Yak. Ø.

çawar çuwar (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617) → bkz. **çawar**

çawarlıg ‘yakacak odun bulunan yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617) || Yak. Ø.

çawıg ‘kamçının püskülü, ucu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617) || Yak. Ø.

çawıķ- ‘meşhur olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617) || Yak. Ø.

çawla³¹³ ‘(et) iyi pişmeyip börtmek’ (Clauson, 1972, s. 397b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 88; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 144) || Yak. Ø.

çawlan- I ‘meşhur olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617) || Yak. Ø.

çawlan- II ‘az pişmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617) || Yak. Ø.

çawlı ‘şahin’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617) || Yak. Ø.

çawşan I ‘bulanık gören’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617) || Yak. Ø.

³¹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 617) *çaşır* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 143) yayınına göre *çaşır* olarak alınmıştır

³¹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *çat çat* şeklindedir.

³¹²Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 144) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

³¹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 630) madde başı olarak verilen *çawla-* yerine Clauson (1972, s. 397b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 88) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 144) *çawla-* sözcüğü tercih edilmiştir.

çawşaj³¹⁴ II ‘koyun kırkma makası’ (Clauson, 1972, s. 399b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 88; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 144) || Yak. Ø.

çawuş ‘savaşta safları tanzim eden ve askeri zulüm yapmaktan uzak tutan kimse’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617) || Yak. Ø.

çaydam ‘yağmurluk yapmaya ve yatak doldurmaya yarayan ince bir keçe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617) || Yak. Ø.

çeçge ‘dokuma tezgâhının tarağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617) || Yak. Ø.

çegin- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 618) → bkz. **çigin-** (Clauson, 1972, s. 416a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 91; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 153).

çek³¹⁵ ‘çek çük: ıvır zıvır; değersiz eşya’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 618) || Yak. Ø.

çek-³¹⁶ ‘ip, bağ vb. şeyleri çekmek; kan almak, hacamat yapmak; yazıya noktalar koymak, noktalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 618) || Yak. Ø.

çekek (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 618) → bkz. **çêçek** ((Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617; Clauson, 1972, s. 400b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 89; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 148).

çeker → bkz. **yandağ çeker** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 618).

çekig ‘yazının noktaları’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 618) || Yak. Ø.

çekik I ‘kayalıklarda yaşayan, serçeye benzer alacalı bir kuş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 618) || Yak. Ø.

çekik II ‘küçük çocuğun pipisi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 618) || Yak. Ø.

çekil- ‘yazıya noktalar konmak, noktalananmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 618) || Yak. Ø.

çekin- ‘yazıya kendi başına noktalar koymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 618) || Yak. Ø.

³¹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı olarak verilen *çewşen* yerine, Clauson (1972, s. 399b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 88) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 144) *çawşaj II* sözcüğü tercih edilmiştir.

³¹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *çek çük* şeklindedir.

³¹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *çek-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 413b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 89) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

çekiş- ‘noktaları koymakta yardım veya yarış etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 618) || Yak. Ø.

çekleş- ‘birlikte (karşılıklı) kur’a çekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 618) || Yak. Ø.

çekrek ‘kölelerin giydiği, yünden yapılmış aba’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 618) || Yak. Ø.

çekreklen- ‘kepenek giymek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 618) || Yak. Ø.

çektür³¹⁷ ‘yazının noktalarını koydurmak, noktalamak; kan aldirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 618) || Yak. Ø.

çekük³¹⁸ ‘Oğuzcada çekiç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 619) || Yak. Ø.

çekün ‘ada tavşanı yavrusu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 619) || Yak. Ø.

çekürge ‘Oğuzcada çekirge’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 619) || Yak. *saxsırğa*, *saxsarğa* ‘sinek, sivrisinek; et sineği; bir tür zararlı böcek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2139); *saxsırğa* ‘sinek, sivrisinek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 320)

çelpek ‘gözün çapağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 619) ~ **çalpak** ‘pislik ve kir; karışık (iş)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 613) || Yak. *salbax II* ‘1. balgam; kir, leke; ayıp söz; ayıp iş; pislik, çamur; pislik, necaset, çirkef, 2. sığır besleme’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2045)

çelpeklen- ‘çapaklanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 619) || Yak. Ø.

çeniştürük ‘yaz başında yetişen ve yenen, fındığa benzer, beyaz ve kırmızı Çin meyvesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 619) || Yak. Ø.

çeniştürükse- ‘çeniştürük denilen Çin meyvesini istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 619) || Yak. Ø.

çeçek ‘şirret’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 619) || Yak. Ø.

çeçlik ‘sarmaşık otu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 619) || Yak. Ø.

çep → bkz. **çöp çep** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 619).

³¹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çektür*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 414b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 89) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³¹⁸Sözcük, DTS (1969, s. 143), EDPT (1972, s. 415a) ve Atalay’da (2006, s. 140) *çekük*, COT (1985, s. 89) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 145) *çekek* şeklindedir.

çepiş ‘altı aylık keçi yavrusu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 619) || Yak. Ø.

çepişlen- ‘oğlak çepiş olmak, çepiş sayılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 619) || Yak. Ø.

çepür → bkz. **çöpür çepür** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 619).

çer I ‘Oğuzcada bir şeyin karşı tarafı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 619) || Yak. Ø.

çer II ‘Oğuzcada vakit’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 619) || Yak. Ø.

çer III ‘vücudun ağırlığını ifade eden taklidî bir kelime’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 619) || Yak. Ø.

çergeş- ‘saf tutmak, saflar hâlinde sıralanmak, sıra sıra dizilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 619) || Yak. Ø.

çerig³¹⁹ ‘savaş düzenindeki saf, sıra, savaşta iki tarafın biri; savaş; Oğuzcada bir şeyin karşı tarafı; Oğuzcada bir şeyin zamanı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 619) || Yak. *serii* ‘1. ordu, asker, kuvvetler, askeri birlik, gönüllü milis kuvvetleri; alay; asker, savaşçı, cengaver; 2. savaş, harp; savaşın yönetilmesi, harbin sevk ve idaresi, savaş, harp, kavga, dövüş, vuruşma, 3. insanları bir araya getirme, toplama, kalabalık; halk, kütle, yığın; özel koruma, muhafız, 4. tezgah ya da tavan panoları, 5. sopa, çubuk, baston, asa, 6. oyuncakçı dükkanı memuru’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2174); *serii* ‘1. savaş, harp; savaşın yönetilmesi, harbin sevk ve idaresi, 2. savaş, muharebe, mücadele, kavga, dövüş, vuruşma, çarpışma, cenk, meydan savaşı; kavga, 3. ordu, askeri birlik, kuvvetler; sürü, 4. millet, ulus, halk’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 368).

çerlen-³²⁰ ‘Hakaniye lehçesinde hastalanmak, bedeni ağırlaşmak; iltihaplanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 619) || Yak. Ø.

çerlet-³²¹ ‘(gözü) bozmak, iltihaplandırmak; vücuda ağırlık çöktürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 619) || Yak. Ø.

³¹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *çerig* sözcüğü, Clauson (1972, s. 428b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 90) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³²⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çerlen-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 430a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 90) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³²¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çerlet-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 429b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 90) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

çerlig ‘gece görüp gündüz göremeyen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 620) || Yak. Ø.

çerlik I ‘Oğuzcada karşı (taraf)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 620) || Yak. Ø.

çerlik II ‘Oğuzcada vakit’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 620) || Yak. Ø.

çermel- ‘(kamçı ucu) bükülüp kıvrılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 620) || Yak. Ø.

çermeş- ‘(kamçı vb. şeylerin püskülünü) sarmada yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 620) || Yak. Ø.

çermet- ‘ördürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 620) || Yak. Ø

çert-³²² ‘kaçırmak; bir şeyin ucunu kırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 620) || Yak. Ø.

çertil- ‘elden kaçmak, elden gitmek, tükenmek, ölmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 620) || Yak. Ø.

çeş ‘firuze, firuze rengi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 620) || Yak. Ø.

çetgen ‘gem dizgini’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 620) || Yak. Ø.

çetük ‘Oğuzcada kedi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 620) || Yak. Ø.

çewrül- ‘dönmek, çevrilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 620) || Yak. Ø.

çewrüş- ‘çevirmede yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 620) || Yak. Ø.

çewşeŋ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 620) → bkz. **çawşaŋ II** (Clauson, 1972, s. 399b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 88; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 144).

çewür- ‘(bir şeyi kendi ekseni etrafında) döndürmek, çevirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 620) || Yak. Ø.

çewürgen ‘devamlı döndüren, çeviren’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 620) || Yak. Ø.

çêçek³²³ ‘ağaç çiçeği ve çiçek; Çiğil lehçesinde çiçek hastalığı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617) ~ **çiçek** ‘çiçek, ağaç çiçeği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 624) || Yak. Ø³²⁴.

³²²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çert-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 428a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 90) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

çêçeklen-³²⁵ ‘çêçeklenmek’ (Clauson, 1972, s. 401a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 89; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 148) || Yak. Ø.

çêçeklik ‘çêçek yetişen bir yerin adı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 617)³²⁶ || Yak. Ø.

çıbık³²⁷ ‘dalların taze çubuğu, ince dal, değnek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 620) || Yak. Ø.

çıbıkla-³²⁸ ‘çubukla vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 621) || Yak. Ø.

çıbirt-³²⁹ ‘yumuşak bir sopayla vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 621) || Yak. Ø.

çıçalak ‘serçe parmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 621) || Yak. Ø.

çıçamuk ‘yüzük parmağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 621) || Yak. Ø.

çığ ‘göçebelerin sazdan yaptıkları çadır örtüsü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 621)³³⁰ || Yak. Ø.

çığ- ‘(yük, bohça vb. şeyleri) bağlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 621) || Yak. Ø.

çığan (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 621) → bkz. **çığay**

çığay ‘yoksul, fakir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 621) ~ **çığan** ‘Argu lehçesinde yoksul, fakir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 621) || Yak. Ø.

³²³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 618) madde başı olarak verilen *çekkek* ‘Çığil lehçesinde çêçek hastalığı’ yerine, Clauson (1972, s. 400b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 89) ve Kaçalın ve Ölmez’deki *çêçek* sözcüğü tercih edilip *çêçek* ‘ağaç çêçegi ve çêçek’ ile tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³²⁴Yakutçada bu sözcüğün devamı gibi görünen *çêçik* ‘çêçek’ (Pekarskiy, 1945, s. 205) sözcüğü Moğolca *çêçeg* sözcüğünden ödünçleme olduğu için karşılaştırmaya dâhil edilmemiştir.

³²⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 624) madde başı olarak verilen *çêçeklen-* yerine Clauson (1972, s. 401a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 89) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 148) *çêçeklen-* sözcüğü tercih edilmiştir. Ayrıca bkz. *çêçek*

³²⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 617) *çêçeklik* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 148) yayınına göre *çêçeklik* olarak alınmıştır.

³²⁷Sözcük, DTS (1969, s. 147), EDPT (1972, s. 395b) ve Atalay’da (2006, s. 144) *çıbık*, COT (1985, s. 92) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 152) *çıpık* şeklindedir.

³²⁸Sözcük, DTS (1969, s. 147), EDPT (1972, s. 396b) ve Atalay’da (2006, s. 144) *çıbıkla-*, COT (1985, s. 92) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 152) *çıpıkla-* şeklindedir.

³²⁹Sözcük, Sözcük, DTS (1969, s. 147), EDPT (1972, s. 398b) ve Atalay’da (2006, s. 144) *çıbirt-*, COT (1985, s. 92) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 152) *çıpirt-* şeklindedir. Clauson (1972, s. 398b) sözcüğün yalnızca GB XX. yy. Anad.’da *cıbart-/cibert-* şeklinde varlığını sürdürdüğünü belirtmektedir.

³³⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 621) *çığ* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 148) yayınına göre *çığ* olarak alınmıştır.

çığıl³³¹ ‘*çığıl tığıl*: tıklar tıklar (sadaktaki ok vb. şeylerin çıkardığı ses)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 621) || Yak. Ø.

çığıl- ‘(bohça vb. şeyler ip vb. şeylerle) bağlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 621) || Yak. Ø.

çığır ‘küçük ve dar yol (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 621) || Yak. Ø.

çığırıl- ‘küçük bir yol açmak ve orda yürümek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 621) || Yak. Ø.

çığırılan- ‘yollar ve yolcular peyda olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 621) || Yak. Ø.

çığrı³³² ‘değirmen, su değirmeni vb. şeylerin çarkı, çıkırık; ibrişim ağırşığı ve buna benzer bütün makaralar; felek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 621) || Yak. Ø.

çığrıt- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 621) → bkz. **çığrut-** (Clauson, 1972, s. 411a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 91; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 149).

çığru- ‘sertleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 622) || Yak. Ø.

çığruğ ‘çiğnenerek, sıkıştırılarak sertleşmiş, sert’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 622) || Yak. Ø.

çığrut-³³³ ‘(bir şeyi) sertleştirmek; sıkıştırıp sertleştirmek; (birini) dayanıklı hâle getirmek’ (Clauson, 1972, s. 411a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 91; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 149) || Yak. Ø.

çij- ‘(yarasını sakınmak için hayvan) çökmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 622) || Yak. Ø.

çık³³⁴ ‘*çık çık et-*: (korkutulan insan) ses çıkarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 622) || Yak. *sık II* ‘ağlama nidası: ağlar gibi olma *sık-sık itaa*: ağlar gibi olmak, ağlaşmak, sızlaşmak – ağlamak, iki gözü iki çeşme ağlamak, sızlanmak’ (Pekarskiy,

³³¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *çığıl tığıl* şeklindedir.

³³²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çığrı* sözcüğü, Clauson (1972, s. 410a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 91) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³³³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 621) madde başı olarak verilen *çığrıt-* yerine, Clauson (1972, s. 411a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 91) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 149) *çığrut-* sözcüğü tercih edilmiştir.

³³⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 622) madde başı ‘*çık çık et-*: (korkutulan insan) ses çıkarmak’ şeklindedir.

1925, sü. 2439); *sık-sık* ‘*sık sık itaa*; boğuk bir sesle ağlamak; içini çekerek ağlamak, hıçkırmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 356).

çık- ‘(dışarı, yukarı) çıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 622) || Yak. Ø.

çik- ‘nemlenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 622)³³⁵ || Yak. Ø.

çıkan ‘teyze oğlu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 622) || Yak. *sıgan* ‘1. torunun torunu, torun çocuğunun oğlu, torun çocuğunun kızı, (bir kızın veya torununun çocuklarının torunları) 2. torun ve kız kardeşinin torunu, 3. halanın çocukları, teyze çocukları, 4. teyze çocukları, kuzen, 5. kız kardeşin çocukları, 6. baba veya annenin erkek kardeşinin torunu, 7. teyzenin torunu, 8. erkek kardeşinin torunu, 9. annenin teyzesinin ya da amcasının çocukları, 10. iki kardeş anneannelerin çocukları, 11. ikinci dereceden kuzenler veya torunlar: a) amcamın kızı ya da teyzenin çocukları, torunları b) amca kızının ya da oğlunun çocukları’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2431); *sıgan* ‘kuzen, teyze oğlu veya kızı hala oğlu veya kızı ya da ikinci dereceden kuzen; amca (ya da dayı, hala, teyze) erkek, kız torunu’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 355).

çıkar- ‘çıkarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 622) || Yak. Ø.

çıkarış- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 622) → bkz. **çıkış-** (Clauson, 1972, s. 411b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 93; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 150).

çıkıl- ‘çıkılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 622) || Yak. Ø.

çıkış ‘menfaat’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 622) || Yak. Ø.

çıkış- ‘çıkma yarışmak veya yardımlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 622) || Yak. Ø.

çıkra- ‘(kapı, diş vb.) gıcırdamak; (insan birisine) bağırarak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 622) || Yak. Ø.

çıkraş- ‘(dişler veya herhangi bir şey) çok gıcırdamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 622) || Yak. Ø.

çıktrat- ‘gıcırdatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 622) || Yak. Ø.

³³⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 622) *çık-* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 150) yayınına göre *çik-* olarak alınmıştır.

çıkırış-³³⁶ ‘çıkarmada ve ortaya çıkarmada yarışmak veya yardımlaşmak’ (Clauson, 1972, s. 411b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 93; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 150) || Yak. Ø.

çıkıtur- I ‘çıkarılmak için emir vermek, çıkartmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 622) || Yak. Ø.

çıkıtur- II ‘ıslatmak, nemletmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 623) || Yak. Ø.

çıla ‘tarladaki ıslak at gübresi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 623) || Yak. Ø.

çılan- ~ **çılan-** ‘(bir şey) ıslanmak; at terlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 623) || Yak. Ø.

çılaş- ~ **çılaş-** ‘su serpmeye yardım etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 623) || Yak. Ø.

çilat- ~ **çilat-** ‘(bir şeyi) ıslatmak; (atı) terletmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 623) || Yak. Ø.

çılra- → bkz. **çalra-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 623).

çılrat- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 623) → bkz. **çalrat-** (Clauson, 1972, s. 421a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 85; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 140).

çınğar- ‘inceleyip gerçekliğini araştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 623) || Yak. *çınğaa-* ‘araştırmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 216)

çınık- ‘doğrulanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 623) || Yak. Ø.

çınıla ‘gerçekten’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 623) || Yak. Ø.

çınıla- ‘gerçek olduğunu tasdik etmek, doğrulamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 623) || Yak. Ø.

çınılat- ‘tasdik ettirmek, doğrulatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 623) || Yak. Ø.

çın I ‘tamamen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 623) || Yak. Ø.

çın II³³⁷ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 623) → bkz. **çin**

³³⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 622) madde başı olarak verilen *çıkırış-* yerine, Clauson (1972, s. 411b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 93) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 150) *çıkırış-* sözcüğü tercih edilmiştir.

çıñıl³³⁸ ‘*çıñıl çıñıl*: dizgin vb. şeylerin çıkardığı ses, tıngır tıngır’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 623) || Yak. Ø.

çıñra- ‘(zil, çingirak vb.) çalmak, şingırdamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 623) || Yak. Ø.

çıñrak ‘gür ve pürüzsüz (ses)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 623) || Yak. Ø.

çıñrat- ‘(zil, çingirak vb. şeyleri) çaldırmak, şingırdatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 623) || Yak. Ø.

çıp ‘ince dal’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 624) || Yak. Ø.

çıpçırğa ‘serçe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 624) || Yak. Ø.

çır ‘elbise vb. şeyleri yırtarken çıkan ses’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 624) || Yak. Ø.

çırğuy³³⁹ ‘böğrünün iki yanından kemerin geçtiği ilik; temrenin şişkin yeri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 624) || Yak. Ø.

çırıñ³⁴⁰ ‘leğen ve benzeri şeylerden çıkan ses’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 624) || Yak. Ø.

çıt³⁴¹ ‘kamuş veya dikenden yapılan çit’ (Clauson, 1972, s. 401b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 93; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 152) || Yak. Ø.

çırw³⁴² ‘çömlek vb. şeylerde şarabın kaynama sesi’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 93; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 152) || Yak. Ø.

çırwıla- ‘meyve suyu vb. şeyler kaynayıp fokurdamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 624) || Yak. Ø.

³³⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *çır et-* şeklindedir.

³³⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *çıñıl çıñıl* şeklindedir.

³³⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çırğuy* sözcüğü, Clauson (1972, s. 428b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 93) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³⁴⁰Sözcük, Atalay (2006, s. 154), DTS (1969, s. 146) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 155) *çırıñ*, EDPT (1972, s. 430b) ve COT’de (1985, s. 93) *çırıñ* şeklindedir.

³⁴¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 625) madde başı olarak verilen *çit* yerine Clauson (1972, s. 401b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 93) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 152) *çıt* sözcüğü tercih edilmiştir. Şine Usı yazıtında art ünlülü olarak geçtiği için sözcüğün aslı biçimini bu şekilde olmalıdır. Bkz. Clauson (1972, s. 401b).

³⁴²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 626) madde başı olarak verilen *çırw* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 93) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 152) *çırw* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, DTS (1969, s. 147) ve Atalay’da (2006, s. 144) *çırw*, EDPT’de (1972, s. 393b) *çırw* (?çırw) şeklindedir.

çırwşa- ~ **çuwşa-**³⁴³ ‘(meyve suyu) kendiliğinden kaynayıp köpük atmak; (mide) ekşimek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 630) || Yak. Ø.

çırwşaŋ³⁴⁴ ‘*cırwşaŋ çağır*: ekşi meyve suyu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 624) || Yak. Ø.

çırwşat- ~ **çuwşat-**³⁴⁵ ‘ekşitmek; (sirke vb. bir şeyi, yeri) kaynatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 624) || Yak. Ø.

çi³⁴⁶ ‘çiy, çiyli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 624) || Yak. *siik I* ‘nem, rutubet, ıslaklık, yaşlık, çiy’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2208); *siik I* ‘1. nem, yaşlık, rutubet, ıslaklık, 2. çiy’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 322)

çibek³⁴⁷ ‘*çibek karguy* ~ *kırguy*: atmacadan küçük, yırtıcı bir kuş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 624) || Yak. Ø.

çiçek (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 624) → bkz. **çeçek**

çiçeklen- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 624) → bkz. **çêçeklen-** (Clauson, 1972, s. 401a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 89; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 148).

çig-³⁴⁸ ‘(bohça vb. şeylerin bağını) bağlamak’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 153) || Yak. Ø.

çigil- ‘(düğüm) sağlamlaştırılmak; (ip) düğümlenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 624) || Yak. Ø.

çigiliş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 624) → bkz. **çigliš-** (Clauson, 1972, s. 145b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 91; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 154).

³⁴³Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 469) *çuwşa-* fiilinin; Atalay ve DTS’de *çuwşa-*, EDPT, COT’de *çırwşa-* şeklinde olduğunu yazmıştır. *Cim*’in dört durumda da ötreli olduğunu ancak yazma 432’deki ettirgen çatılı biçimin üç kez esreli, bir kez ötreli olduğunu belirterek iki varyantı da doğru kabul etmektedirler. Erdal (1991, s. 337), *çırwşaŋ çağır* ‘ekşi şarap’ örneğindeki *çırwşaŋ* sözcüğünü *çırwşa-* ‘ekşi olmak, mayalanmak’ fiiline dayandırmaktadır. Burdan hareketle Ercilasun ve Akkoyunlu’nun çalışmasında yer vermediği *çırwşa-* fiili de çalışmamıza dâhil edilmiştir.

³⁴⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *cırwşaŋ çağır* şeklindedir.

³⁴⁵Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 630) tarafından ayrı madde başı olarak verilen *çuwşat-* sözcüğü tarafımızca *çırwşat-* ile birlikte ele alınmıştır. Ayrıca bkz. *çırwşa-* ~ *çuwşa-*.

³⁴⁶Ercilasun ve Akkoyunlu tarafından ön ünlülü ‘çi’ okunan sözcük, Atalay (2006, s. 151) ve DTS’de (1969, s. 145) *çi*, EDPT (1972, s. 393a), COT (1985, s. 90) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 148) *çĩ* şeklindedir. Clauson (1972, s. 393a) sözcüğü art ünlülü okumuş fakat *çig* sözcüğü ile de ilişkili olabileceğini belirtmiştir.

³⁴⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *çibek karguy* ~ *kırguy* şeklindedir. Sözcük, DTS (1969, s. 145), EDPT (1972, s. 396b) ve Atalay’da (2006, s. 151) *çibek*, COT (1985, s. 93) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 155) *çipek* şeklindedir.

³⁴⁸Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 153) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

çigin-³⁴⁹ ‘bağlamayı üstlenmek, kendi başına düğümlemek’ (Clauson, 1972, s. 416a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 91; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 153) || Yak. Ø.

çigit ‘Argu lehçesinde pamuk çekirdeği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 624) || Yak. Ø.

çigliş-³⁵⁰ ‘(düğüm) sıkışmak’ (Clauson, 1972, s. 145b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 91; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 154) || Yak. Ø.

çigne ‘Yağma lehçesinde tapan, sürgü (Tohumu örtmek ve toprağı düz hâle getirmek üzere öküzlerce çekilen enli tahta parçası)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 624) || Yak. Ø.

çigne- ‘toprağı düzeltmek üzere sürgü hazırlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 624) || Yak. Ø.

çigtür- ‘(bohça vb. şeylerin) düğümlenmesi için emir vermek, düğümlletmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 624) || Yak. Ø.

çij³⁵¹ ‘demirden çivi; zırh halkasının perçini’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) || Yak. Ø.

çijtür- ‘(yük, at vb..nin) belini bükme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) || Yak. Ø.

çik I ‘aşık oyununda aşığın karnı üzerine düşmesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) ~ **çik bök** ‘aşık oyununda aşığın sırtının yukarı gelmesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) || Yak. Ø.

çik bök (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) → bkz. **çik I**

çik II³⁵² ‘çik çik: keçi çağırmak ve sürmek için kullanılan ünlem’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) || Yak. Ø.

³⁴⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 618) madde başı olarak verilen *çegin-* yerine, Clauson (1972, s. 416a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 91) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 153) *çigin-* sözcüğü tercih edilmiştir.

³⁵⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 624) madde başı olarak verilen *çigiliş-* yerine, Clauson (1972, s. 415b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 91) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 154) *çigliş-* sözcüğü tercih edilmiştir.

³⁵¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çij* sözcüğü, Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 94) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³⁵²Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *çik çik* şeklindedir.

çikin³⁵³ ‘üzüm bağlarında yetişen, hayvanlara yem olarak verilen başaklı bir bitki’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) || Yak. Ø.

çikir³⁵⁴ ‘*çikir çikir*: ekmeğin içinde taş bulunduğu zaman dişin onu kıramaması dolayısıyla çıkan ses’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) || Yak. Ø.

çikre- ‘dişler arasında taş ses çıkarmak, gıcırdamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) || Yak. Ø.

çil³⁵⁵ ‘çirkinlik; deride dövmeden doğan iz, vücuttaki darbe izi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) || Yak. Ø.

çildeğ ‘atların göğsünde çıkan; içinde cerahat ve irin akan yara’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) || Yak. Ø.

çildey ‘atın göğsünde çıkan bir yara’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) || Yak. Ø.

çile- ~ çîle- ‘ıslatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) || Yak. Ø.

çilgü ‘kızıl doru’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) || Yak. Ø.

çilik ‘keçi çağırılırken söylenen ünlem’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) || Yak. Ø.

çim³⁵⁶ I ‘ayrık otu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) || Yak. Ø.

çim II ‘nemliliği ve hamlığı mübalağa için kullanılan, ‘çok aşırı’ anlamında zarf’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) || Yak. Ø.

çimgen³⁵⁷ ‘çayır ve ayrık otu’ (Clauson, 1972, s. 423a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 92; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 155) || Yak. Ø.

³⁵³Sözcük, DTS (1969, s. 145), EDPT (1972, s. 415b) ve Atalay’da (2006, s. 152) *çikin*, COT (1985, s. 91) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 153) *çigin* şeklindedir.

³⁵⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *çikir çikir* şeklindedir.

³⁵⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çil* sözcüğü, Clauson (1972, s. 417b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 92) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³⁵⁶Ercilasun ve Akkoyunlu tarafından *çim* olarak verilen madde başı Clauson (1972, s. 421b) ve Dankoff ve Kelly (1985, s. 92) tarafından art ünlüyle okumuştur. Ayrıca Clauson sözcüğün anlamını ‘ayrık otu’ olarak değil daha genel anlamıyla ‘çim’ olarak vermiştir. Hatta sözcüğün ‘yer tezeği, turba’ anlamında da kullanıldığını belirtmektedir.

³⁵⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 630) madde başı olarak verilen *çümgen* yerine, Clauson (1972, s. 423a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 92) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 155) *çimgen* sözcüğü tercih edilmiştir.

çin³⁵⁸ ‘*kulağım çin etti* denilse öncekinden daha doğru olur’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 155) ~ **çin II** ‘*çin et-*: (kulak; çingirak, leğen vb.) çınlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 623) || Yak. Ø.

çir³⁵⁹ ‘katı yağ, etteki yağ’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) || Yak. Ø.

çirt³⁶⁰ ‘dişler arasından tükürme sesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) || Yak. Ø.

çiş³⁶¹ ‘*çiş çiş*: çocuğa çiş yaptırırken veya atı işletirken söylenen ünlem’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) || Yak. Ø.

çişe- ‘çocuk işemek, pislemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) || Yak. Ø.

çışet- ‘işetmek ve sıçirtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) || Yak. Ø.

çit (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 625) → bkz. **çıt** (Clauson, 1972, s. 401b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 93).

çiww (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626) → bkz. **çıww** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 93; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 152).

çiwwgin³⁶² ‘*çiwwgin aş*: şişmanlatıcı, doyurucu yemek; *çiwwgin ot*: semirtici ot’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626) || Yak. Ø.

çiwwginlen-³⁶³ ‘(yiyeceği) vücuda yararlı kabul etmek’ (Clauson, 1972, s. 396b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 93; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 155) || Yak. Ø.

çiwwgünlen- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626) → bkz. **çiwwginlen-** (Clauson, 1972, s. 396b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 93; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 155).

çobulmak³⁶⁴ ‘Otlık lehçesinde kurutulmuş elmanın yarısı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626) || Yak. Ø.

³⁵⁸Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 155) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

³⁵⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’nun madde başı olarak verdiği *çir* sözcüğü; Atalay ve DTS’de *çir*, EDPT ve COT’de *çır* şeklindedir.

³⁶⁰Ercilasun ve Akkoyunlu tarafından *çirt* olarak verilen madde başı Clauson (1972, s. 428a) ve Dankoff ve Kelly (1985, s. 93) tarafından art ünlüyle okumuştur.

³⁶¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *çiş çiş* şeklindedir.

³⁶²Ercilasun ve Akkoyunlu’da *çiwwgin aş* ve *çiwwgin ot* şeklinde verilen iki ayrı madde başı, Clauson (1972, s. 396b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 93) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³⁶³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 626) madde başı olarak verilen *çiwwgünlen-* yerine, Clauson (1972, s. 396b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 93) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 155) *çiwwginlen-* sözcüğü tercih edilmiştir.

³⁶⁴Sözcük, DTS (1969, s. 151), EDPT (1972, s. 397b) ve Atalay’da (2006, s. 155) *çobulmak*, COT’da (1985, s. 96) *çubulmak*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 160) *çupulmak* (?) şeklindedir.

çocuk ‘her şeyin yavrusu; domuz yavrusu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626) || Yak. Ø.

çödin ‘tunç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626)³⁶⁵ || Yak. Ø.

çög³⁶⁶ ‘güneşin sarılığı ve saçakları; odun köz olduktan sonra ateşin alevi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626) || Yak. Ø.

çoğ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626) → bkz. **çağ çoğ**

çoğı ‘gürültü; münakaşa’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626) ~ **çoğı çamı** ‘gürültü bağırma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626) || Yak. Ø.

çoğı çamı (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626) → bkz. **çoğı**

çoğıla- ‘gürültü edip bağırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626) → bkz. **çağıla-**

çoğla- ‘fil bağırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626) || Yak. Ø.

çoğlan- ‘(ateş) alevlenmek; (güneşin yalımları) düşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626) || Yak. Ø.

çoğlat- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626) → bkz. **çuğlat-** (Clauson, 1972, s. 407b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 96; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 159).

çök ‘Oğuzcada aşağılık (kimse)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626)³⁶⁷ || Yak. Ø.

çok- ‘(kuş, ava veya leşe) çullanmak, (insan, mala) çullanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626) || Yak. Ø.

çokmağlan- ‘(yılan) çöreklenmek, çöreklenip halkalanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626) || Yak. Ø.

çokra- ‘keşkek ve lapa gibi katı yiyecekler kaynamak; pınar kaynamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626) || Yak. Ø.

çokrama³⁶⁸ ‘*çokrama yul*: bol sulu kaynağın gözü, kaynayan pınar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626) || Yak. Ø.

³⁶⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 626) *çödin* olarak verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 155) yayınına göre *çödin* olarak alınmıştır.

³⁶⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çög* sözcüğü, Clauson (1972, s. 405a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 94) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³⁶⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 626) *çok* olarak verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 156) yayınına göre *çök* olarak alınmıştır.

- çokraş-** ‘(su, insanlar) dalgalanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 626) || Yak. Ø.
- çokrat-** ‘suyu az; baharat ve taneleri çok yiyecekleri kaynatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 627) || Yak. Ø.
- çoktur-** ‘(av kuşunu) ava çökmek üzere yönlendirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 627) || Yak. Ø.
- çokkuy**³⁶⁹ ‘*çokkuy elig*: çolak; *çokkuy etüg*: topuğu yana kaymış ayakkabı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 627) || Yak. Ø.
- çoluk**³⁷⁰ ‘çolak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 627) || Yak. Ø.
- çom-** ‘suya dalmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 627) || Yak. Ø.
- çomak**³⁷¹ ‘çomak, sopa; Uygurlara ve bütün kâfirlere göre Müslüman’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 627) || Yak. Ø.
- çomılı**³⁷² ‘*çomılı bol*:- sıcaktan dolayı göz kapağı düşüp uyuşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 627) || Yak. Ø.
- çomruş-** ‘suya dalmada yarışmak ve yardımlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 627) || Yak. Ø.
- çomtur-** ‘suya batırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 627) || Yak. Ø.
- çomur-** ‘suya koyup batırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 627) || Yak. Ø.
- çomuş-** ‘suya dalmada yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 627) || Yak. Ø.
- çomuşluk** ‘tuvalet, ayakyolu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 627) || Yak. Ø.
- çoğ** ‘kemiksiz (et) (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 627) || Yak. Ø.
- çör**³⁷³ ‘*çör ot*: Oğuzlarda, sarılan ot; *çör urağut*: ferci bitişik kadın’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 627)³⁷⁴ || Yak. Ø.

³⁶⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *çokrama yul* şeklindedir.

³⁶⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da *çokkuy elig* ve *çokkuy etüg* şeklinde verilen iki ayrı madde başı Clauson (1972, s. 420a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 94) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³⁷⁰Sözcük, DTS (1969, s. 153), EDPT (1972, s. 419b) ve COT’de (1985, s. 94) *çoluk*, Atalay’da (2006, s. 157) *çolak*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 157) *çolok* şeklindedir.

³⁷¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çomak* sözcüğü, Clauson (1972, s. 422b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 94) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³⁷²Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *çomılı bol*-şeklindedir.

³⁷³Ercilasun ve Akkoyunlu’da *çor ot* ve *çor urağut* şeklinde verilen iki ayrı madde başı Clauson (1972, s. 428a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 95) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

- çotur** ‘kötü huylu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 627) || Yak. Ø.
- çöj-** ‘(ip, kuzu barsağı vb. şeyleri) çekip uzatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 627) || Yak. Ø.
- çöjtür-** ‘(ip, kuzu barsağı vb. şeyleri) gerdirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 628) || Yak. Ø.
- çöjül-** ‘(ip; sakız, macun vb. katı sıvılar) gerilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 628) || Yak. Ø.
- çök**³⁷⁵ ‘*çök çök*: deveyi çöktürmek için kullanılan söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 628) || Yak. Ø.
- çök-** ‘(insan, hayvan) çökmek; (bir şey suda) çökmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 628) || Yak. *söx- II ~ şöη II* ‘çökmek, altta kalmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2312).
- çöktür-** ‘(insanı, hayvanı) çöktürmek; (bir şeyi) eritip çöktürmek, süzdürüp akıtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 628) || Yak. Ø.
- çöktür-** ‘(hayvanı) çöktürmek, (insana) diz çöktürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 628) || Yak. *söğör-* ‘*söx- II*’den’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2299).
- çöküt** ‘kısa (kimse vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 628) || Yak. Ø.
- çökütlük** ‘boy kısalığı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 628) || Yak. Ø.
- çöm-** ‘suya dalmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 628) || Yak. Ø.
- çömçe** ‘Oğuz lehçesinde kepçe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 628) || Yak. Ø.
- çömerük** ‘gözü sürekli yaşaran ve zayıf gören’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 628) || Yak. Ø.
- çömgen** → bkz. **suwқа çömgen er** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 628).
- çömtür-** ‘derine batırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 628) || Yak. Ø.
- çömür-** ‘derine batırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 628) || Yak. Ø.
- çömüş-** ‘derine dalmak; düşman saflarına dalmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 628) || Yak. Ø.

³⁷⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 627) *çor* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 157) yayınına göre *çör* olarak alınmıştır.

³⁷⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *çök çök* şeklindedir.

çögek ‘Çiğil lehçesinde kutu, kap’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 628) || Yak. Ø.

çöp³⁷⁶ ‘bir şeyin çöpü ve usaresi; üzüm vb. şeylerin posası; şarap, yağ vb. şeylerin dibe çöken kısmı, tortu; tutmaç yemeğinin, şehriye ve eriştenin (çubuk hâlindeki) parçaları (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 628)³⁷⁷ ~ **çöp çep** ‘değersiz (insan)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 628) || Yak. Ø.

çöp çep (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 628) → bkz. **çöp**

çöpre ‘eski elbise’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 629) || Yak. Ø.

çöpür ‘keçi kılı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 629) || Yak. Ø.

çöpür çepür ‘eski ve döküntü eşya’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 629) || Yak. Ø.

çöpürlen- ‘(keçi) kılları çıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 629) || Yak. Ø.

çörek ‘yuvarlak ekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 629) || Yak. Ø.

çörekle- ‘çörek (yuvarlak ekmek) yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 629) || Yak. Ø.

çubart³⁷⁸ ‘(birinin malını) soyup çırılçıplak bırakmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 629) || Yak. *subarat-* ‘*subaraa-*’nın Ett. Bi.’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2314); *subarat-* ‘*subaraa-*’nın Ett. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 339)

çüğ ‘eşyanın heybesi, bohça’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 629)³⁷⁹ || Yak. *suu II* ‘1. sarılmış, sarmalanmış, paketlenmiş, sarma, sarmalama, paketleme; çocuk bezi, kundak bezi, 2. düğüm, elbise düğümü; balya, denk’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2313); *suu* ‘sarma, sarmalama paketleme, sarılmış, paketlenmiş’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 346).

³⁷⁶ Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çöp* sözcüğü, Clauson (1972, s. 394a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 95) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³⁷⁷ Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 628) *çöp* olarak verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 159) yayınına göre *çöp* olarak alınmıştır.

³⁷⁸ Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 525) *çubart-* sözcüğünün; Metinde *çuprattı*. Atalay ve DTS’de *çubart-*, EDPT’de *çobart-*, COT’de *çopart-* şeklinde olduğunu belirtmektedirler. Fakat Kır. *çubalt-* ‘sürüklemek’, *çuba-* ‘katar hâlinde gitmek, birbiri ardınca gitmek’, Kzk. *şubat-* ‘1. sürüklemek, 2. uzatmak’, *şuba-* ‘ardı sıra gitmek, katar katar gitmek’, Atalay *çuba-* ‘gitmek, birbiri ardına hareket etmek’ ve Hak. *suba-* ‘1. açmak, çözmek, 2. sermek, yaymak’ örneklerinden hareketle fiili *u*’ lu şekilde okumuşlardır. Clauson (1972, s. 398b) metinde geçen *çobrattı* sözcüğünün hatalı olduğunu belirtip fiili *çobart-* olarak almaktadır. Sözcük, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 157) yayınında *çopart-* şeklindedir.

³⁷⁹ Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 629) *çuğ* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 159) yayınına göre *çüğ* olarak alınmıştır.

çuğla- ‘(eşyayı) doldurup bohçalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 629) || Yak. *suulaa-* II ‘1. katlamak, bir araya getirmek, sarmak, paketlemek, rulo şeklinde dürmek, dürmek, katlamak; sarılmak, dürülmek, sarmak; sarınmak, örtünmek, bürünmek, giydirmek, örtmek, kapamak; kundağa sarmak, kundaklamak, 2. durdurmak; tıkmak, tıpalamak, tıkamak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2327); *suulaa-* ‘1. sarmak, sarmalamak, paket yapmak; etrafına dolamak, 2. bürümek, sarmak; giydirmek, örtmek, kapamak; örtünmek, sarınmak; 3. kundağa sarmak, kundaklamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 347).

çuğlan-³⁸⁰ ‘her şeyiyle gelmek; bohçalanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 629) || Yak. *suulan-* ‘sarılmak, sarınmak; örtünmek, sarınmak, bürünmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2327); *suulan-* ‘bürünmek, sarınmak, örtünmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 347).

çuğlat-³⁸¹ ‘bohçalatmak’ (Clauson, 1972, s. 407b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 96; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 159) || Yak. *suulat-* ‘*suulaa-*’nın Ett. Bi.’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2328)

çuh³⁸² ‘*çuh çuh*: atı sürmek ve azarlamak için kullanılan ünlem’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 629) || Yak. Ø.

çulık ‘üveyik büyüklüğünde alacalı bir su kuşu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 629) || Yak. Ø.

çulık³⁸³ ‘*çulık esrük*: zil zurna sarhoş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 629) || Yak. Ø.

çumguk ‘ayak tüylerinde beyaz lekeler olan karga, alakarga’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 629) ~ **çumuk** ‘Oğuzlarda, ayak tüylerinde beyaz lekeler olan karga, alakarga’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 629) || Yak. Ø.

çumuk (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 629) → bkz. **çumguk**

çupan ‘köy büyüğünün yardımcısı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 629) || Yak. Ø.

³⁸⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çuğlan-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 408a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 96) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³⁸¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 626) madde başı olarak verilen *çoğlat-* yerine, Clauson (1972, s. 407b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 96) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 159) *çuğlat-* sözcüğü tercih edilmiştir.

³⁸²Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *çuh çuh* şeklindedir. Sözcük, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 156) yayınında *çoh* şeklindedir.

³⁸³Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *çulık esrük* şeklindedir.

çur³⁸⁴ ‘çur çur: sağma sırasında sütün kaba dökülürken çıkardığı ses, herhangi bir sıvının dökülürken çıkardığı ses’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 629) ~ **çurçur** ‘deve sağılırken sütün kapta çıkardığı sesin yansıması’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 160) || Yak. *sur I* ‘*sur gınan xaal*: birdenbire gürültülü bir ses kopmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2359), *sur II* ‘ses, ani çarpma, düşme vb. şeylerden sonrasında ortaya çıkan ses,(Sleptsov ve diğ., 1972, s. 344).

çuram ‘hafif bir okla ‘galve’den (300-400 kulaç mesafeli ok atışı) daha uzağa yapılan atış’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 629) || Yak. Ø.

çurçur (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 160)³⁸⁵ → bkz. **çur**

çuwar → bkz. **çawar çuwar** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 629).

çuwğa³⁸⁶ ‘hızlı posta ulaklarının yolda aldığı ve sonrakini buluncaya kadar bindiği at; Kıpçak ve Oğuz lehçesinde, rehber ve komutan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 629) || Yak. Ø.

çuwla- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 630) → bkz. **çawla-** (Clauson, 1972, s. 397b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 88; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 144).

çuwşat- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 630) → bkz. **çırwşat-**

çuz ‘kırmızı ve siyah, altınla işlenmiş Çin kumaşı (atlas)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 630) || Yak. Ø.

çübek³⁸⁷ ‘çocuğun çükü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 630) || Yak. Ø.

çüçünek ‘Ebucehil karpuzu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 630) || Yak. Ø.

çügde ‘kulakların arkasında, kafada bulunan kemik çıkıntısı, kafa baltası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 630) || Yak. Ø.

çülük- ‘kılığı, görünüşü perişanlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 630) || Yak. Ø.

çümeli ‘Çiğil lehçesinde karınca’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 630) || Yak. Ø.

³⁸⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *çur çur* şeklindedir.

³⁸⁵Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 160) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

³⁸⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *çuwğa* sözcüğü, Clauson (1972, s. 395b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 96) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³⁸⁷Sözcük, DTS (1969, s. 157), EDPT (1972, s. 396b) ve Atalay’da (2006, s. 162) *çübek*, COT (1985, s. 97) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 161) *çüpek* şeklindedir.

çümēli³⁸⁸ ‘sıcaktan gözü karararı kişi’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 161) || Yak. Ø.

çümgen (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 630) → bkz. **çimgen** (Clauson, 1972, s. 423a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 92; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 155).

çünük ‘çınar ağacı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 630) ~ **şünük** ‘çınar ağacı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 846) || Yak. Ø.

çür ‘menfaat’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 630) || Yak. Ø.

çürgü ‘çiş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 630) || Yak. Ø.

çürle- ‘menfaat sağlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 630) || Yak. Ø.

çürlen- ‘çıkar sızdırmak, menfaat sağlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 630) || Yak. Ø.

çürlet- ‘birini aşırırmaya yönlendirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 630) || Yak. Ø.

4.5. D Harfiyle Başlayan Sözcükler

dağ ~ **dāğ** ‘Argu lehçesinde değil, yok’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 631)³⁸⁹ ~ **dāğ ol** ‘değil; Oğuzların ‘değil’ anlamında kullandıkları *tegül* sözünün aslı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 631) || Yak. Ø.

dāğ ol (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 631) → bkz. **dağ** ~ **dāğ**

dağı (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 631)³⁹⁰ → bkz. **tağı**

dañ³⁹¹ ‘*dañ duñ*: nesnelerin çıkardığı ses’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 631) || Yak. *tañ I* ‘yansıma ses’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2549).

dede ‘baba’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 631) || Yak. Ø.

deve (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 631) → bkz. **teve**

dük I³⁹² ‘*dük mıñ*: binlerce’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 631) || Yak. Ø.

³⁸⁸Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 161) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

³⁸⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 631) *dāğ* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 162) yayınına göre *dāğ* olarak alınmıştır.

³⁹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da *dağı* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 162) yayınına göre *dağı* olarak alınmıştır.

³⁹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *dañ duñ* şeklindedir.

³⁹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *dük mıñ* şeklindedir.

dük II³⁹³ ‘*dük ur-*: parmaklarını toplayarak avucuyla hafifçe vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 631) || Yak. Ø.

4.6. E Harfiyle Başlayan Sözcükler

e ‘seslenme bildiren bir ünlem’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 632) || Yak. *e* ‘1. taaccüp, şüphe, sevinç, hiddet, tahkir nidası (bnz.: ey); *e, doğor!* e- e, azizim!, *e, bert, oğolor!*: eh, ne hoş şeymiş çocuklar! (taaccüp) [...], 2. fazla kuvvet vermek için; fiilin veya ismin muhtelif şekillerine bağlanan ek: *suruyr-e!* (işte) yazıyor ya! [...], 3. *e-e?*: ee? nasıl?’ (Pekarskiy, 1945, s. 271).

ebe ‘anne’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 632) || Yak. “Yak. (S) *ebe* ‘nine; (esk., örtmece) nine (ırmak, göl, orman gibi sözcükler yerine kullanılır); (örtmece) Sibirya yarası, Yak. (B) *ebe* ‘nine; büyük ırmak, büyük göl; ırmak’, Yak. (P) *ebe* ‘nine; ninenin kız kardeşi; (şerefle) genel olarak yaşlı kadın; (yolda) arazi, yatacak yer; ayı’ ” (Li, 1999, 99)” (Yıldız, 2015, s. 234).

ebeki³⁹⁴ ‘bir şeyi az görmeyi ifade eden bir edat’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 632) || Yak. Ø.

eç³⁹⁵ ‘*eç eç*: atlara kızarken söylenen bir ünlem’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 632) ~ **heç** ‘*heç heç*: at başını alıp gittiği zaman ona çıkışmak için kullanılan ünlem’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 653) || Yak. Ø.

eçe ‘büyük kız kardeş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 632) || Yak. Ø.

eçkü ‘keçi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 632) ~ **keçi** ‘Oğuzcada keçi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 697) || Yak. Ø.

ed ~ **ēd I** ‘kumaş vb. imal edilen şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 632) || Yak. *et* “‘1. (...); 2. (...); 3. at, öküz, tırpan vb. şeylerin kullanım süresi için yapılan ödeme, kira bedeli’ (Pekarskiy, 1917, sü. 311)³⁹⁶, ‘1. (...); 2. (...)’³⁹⁷; 3. (sürü hayvanlarından

³⁹³ Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *dük ur-* şeklindedir.

³⁹⁴ Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 70) sözcüğü, Atalay ve Clauson’da *abalı*, DTS, Rustemov-Kormuşin’de *ebeki* şeklinde olduğunu belirtip; yazmada *kef*’in keşidesinin kırmızı olduğunu yazmışlardır. Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 171) yayınında *epeki* şeklindedir.

³⁹⁵ Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *eç eç* şeklindedir.

³⁹⁶ Yakutça sözcüklerle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 236)’a bkz.

³⁹⁷ Sleptsov ve diğ. (1972, s. 548)’deki *et* sözcüğünün ‘1. et; 2. beden, gövde’ anlamları doğrudan ET *et* (Clauson, 1972, 33b) ile ilişkili olduğu için bunlar ayrı maddeler hâlinde verilmelidir.

yararlanmak için ödenen) ücret, para’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 548)” (Yıldız, 2015, s. 236).

ēd II ‘iyi fal, iyiye işaret’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 632) || Yak. Ø.

ēder ‘eyer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 632) || Yak. Ø.

ēderle- ‘eyerlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 632) || Yak. Ø.

ēderlik ‘üzerine eyer konmak için ayrılmış tahta’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 632) || Yak. Ø.

ēdger-³⁹⁸ ‘düzeltmek; mühimsemek, umursamak (bu fiil çoğunlukla olumsuzluk için kullanılır.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 632) || Yak. Ø.

ēdgü ‘iyi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 632) || Yak. *ütüö ~ ötüö* “‘1. 1. iyi, mükemmel, fevkalade, pekiyi, tanınmış, seçkin; kibirli, babayiğit; iyi kalpli, zarif, her şeyiyle iyi, hoş; 2. şerefli; iyi, erdemli; iyiliksever, iyikalpli; 3. sağlıklı, mutlu, memnun; iyi, kolay, daha kolay; 4. hayır, fayda, nimet, bereket, hoşluk, iyilik, erdem, hayırlı bir iş, iyi kalplilik; iyilik, uygunluk, nitelik; büyüklük, üstünlük; önem; iyi yaradılış, safdillik; 5. refah, ferahlık, saadet; 6. büyük bir miktar, pek çok’, *ütüö* ‘1. çok iyi, harika, mükemmel; 2. esk. soylu, tanınmış, seçkin; soylular, asiller; 3. iyi; iyilik; 4. üstün yararlık; 5. oldukça; 2. belirtilerde önemli bir aşamayı betimleyen kuvvetlendirme edatı anlamında kullanılır’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 459)” (Yıldız, 2015, s. 238).

ēdgülük ‘iyilik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 632) || Yak. Ø.

ēdiz ‘yüksek, yüce’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 632) || Yak. Ø.

ēdizlen- ‘uzun bir engel saymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 632) || Yak. Ø.

ēdizlik ‘yükseklik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 633) || Yak. Ø.

ēdle-³⁹⁹ ‘bir şeyi meta hâline getirmek; kullanmak; umursamak, aldırmaq’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 633) || Yak. *ettee-* “‘4. kiraya vermek’⁴⁰⁰ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 549)” (Yıldız, 2015, s. 239).

³⁹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ēdger-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 52b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 19) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

³⁹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ēdle-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 57a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 19) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

edlel- ‘düzeltilmek; aranmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 633) || Yak. Ø.

edlen- ‘(bir nesneyi, ham maddeyi) atmamak ve kullanıp değerlendirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 633) || Yak. Ø.

edleş- ‘bir şeyin gizli taraflarını araştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 633) || Yak. *ettes-* “‘2. birisinin hayvanlarını ya da mallarını geçici bir süre kullanmak için almak (kiralamak)’ (Pekarskiy, 1917, sü. 319)⁴⁰¹” (Yıldız, 2015, s. 240).

edlet- ‘bir malın ihmal edilen kısmını değerlendirmek için emir vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 633) || Yak. Ø.

edlik⁴⁰² ‘faydalanılan, kullanılan şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 633) || Yak. Ø.

edrim⁴⁰³ ‘eğerin altında, iki yandan çıkan uçlar’ (Clauson, 1972, s. 66a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 19; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 164) || Yak. Ø.

eg- ‘eğmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 633) || Yak. Ø.

egdi ‘hayvanların kesildiği yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 633) || Yak. Ø.

egdü ‘kılıç vb. şeylerin kınlarını oymak için kullanılan, ucu kıvrılmış bıçak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 633) || Yak. Ø.

egid- ‘yetiştirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 633) || Yak. *iit- I* “‘(hastayı) beslemek, yedirmek, besleyip büyütmek, yetiştirmek, eğitmek, terbiye etmek, (tavuk) kiralamak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 977), *iit- I* ‘1. yetiştirmek, eğitmek; 2. beslemek, yetiştirmek (ev hayvanı, herhangi bir kürk hayvanı, kuş vb.)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 144)” (Yıldız, 2015, s. 325).

egil- ‘eğilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 633) || Yak. Ø.

egilgen ‘her zaman eğilen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 633) || Yak. Ø.

egin⁴⁰⁴ ‘eni bir buçuk karış, boyu dört arşın olan ve alışverişte kullanılan bez; kürek kemiği; omuz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 634) || Yak. *ien I* “‘sırtın

⁴⁰⁰Yak. *ettes-* maddesinde dördüncü anlam olarak verilen bu sözcük ET *etle-* eylemiyle değil, ET *edle* eylemiyle ilişkilidir.

⁴⁰¹Yakutça sözcüklerle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 240)’a bkz.

⁴⁰²Sözcük, Atalay, EDPT ve DTS’de *edlig*, COT’de *edlik* şeklindedir.

⁴⁰³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 542) madde başı olarak verilen *adrim* yerine, Clauson (1972, s. 66a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 19) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 164) *edrim* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁰⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *egin* sözcüğü Clauson (1972, s. 109a) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 20) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

uzunlamasına orta kısmı, hayvan ya da insan gövdesinin omurgalı kısmı; omurga yüzeyinin belden başlayıp kaba etlere kadar uzanan alt kısmı, kuyruk sokumu kemiği' (Pekarskiy, 1917, sü. 895), *ien II* '1. omurganın alt kısmı (belden kuyruk sokumu kemiğine kadar olan kısım); 2. bel kemiği (hayvanlarda)' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 160)" (Yıldız, 2015, s. 241).

egir 'karın ağrısını tedavi etmek için kullanılan bir kök, eğir kökü (*Acorus calamus*)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 634) || Yak. Ø.

egir-⁴⁰⁵ 'eğirmek; kuşatmak, çevirmek; (bir şeye) yönlendirmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 634) || Yak. *iir- III* "“dolaşmak, takılmak, takılıp kalmak; dönmek, başı dönmek; delirmek, kudurmak, öfkelenmek, çıldırmak, aklını kaçırmak' (Pekarskiy, 1917, sü. 951), *iir- I* '1. delirmek, aklını kaçırmak; 2. kafası dağılmak, aklı kaymak, ilgisini çekmek; çok hoşlanmak, (aşktan) aklını kaybetmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 143)" (Yıldız, 2015, s. 242).

egirgen 'devamlı eğiren' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 634) || Yak. *iireen* 'karmakarışık; kargaşalık, heyecan, telaş; ihtilaf, kavga; isyan; ihtilal' (Pekarskiy, 1945, s. 463); *iireen* 'anlaşmazlık, geçimsizlik, ihtilaf, kavgalı olma, bozuşukluk; skandal' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 143).

egirise- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 634) → bkz. **egirse- II** (Clauson, 1972, s. 116a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 20; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 165).

egirse- I 'tedavi için kulunç otu istemek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 634) || Yak. Ø.

egirse-⁴⁰⁶ **II** 'eğirmek istemek; kuşatmak istemek, çevirmek istemek' (Clauson, 1972, s. 116a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 20; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 165) || Yak. Ø.

egirt-⁴⁰⁷ 'eğirtmek; kuşatmayı emretmek, kuşattırmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 634) || Yak. *iirt-* "“aklını karıştırmak, yanıltmak; şaşırtmak, kışkırtmak, ayartmak, kendine çekmek, büyülemek, baştan çıkarmak, aklını kaçırtmak; çırpamak (kaymağı,

⁴⁰⁵Ercilasun ve Akkoyunlu'da üç ayrı madde başı olarak verilen *egir-* sözcüğü Clauson (1972, s. 113a) ve Dankoff ve Kelly'e (1985, s. 20) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁴⁰⁶Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 634) iki ayrı madde başı olarak verilen *egirise-* sözcüğü Clauson (1972, s. 116a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 20) ve Kaçalın ve Ölmez'e (2019, s. 165) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilip *egirise-* yerine *egirse-* biçimi madde başı olarak alınmıştır.

⁴⁰⁷Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *egirt-* sözcüğü Clauson (1972, s. 114a) ve Dankoff ve Kelly'e (1985, s. 20) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

kremayı), karıştırmak, çalkalamak, sütü yayıkta çalkalamak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 958), *iirt- I* ‘1. ayartmak, baştan çıkarmak, başını döndürmek; 2. şaşırtmak, dikkatini dağıtmak; 3. *diy.* sıkıp bağlamak, sıkmak, dikerek kapatmak (örn. giysideki bir deliği yamamak suretiyle), *iirt- II* ‘(kaymağı, kremayı) çırpma’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 143)” (Yıldız, 2015, s. 243).

egise- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 634) → bkz. **egse-** (Clauson, 1972, s. 116a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 20; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 166).

egiş- ‘eğmekte, kıvırmakta yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 634) || Yak. Ø.

egit⁴⁰⁸ ‘nazardan ve cin çarpmasından korumak için çocukların yüzüne sürülen bir ilaç’ (Clauson, 1972, s. 102a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 165) || Yak. Ø.

egme ‘evin kemeri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 634) || Yak. Ø.

egri ‘eğri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 634) || Yak. Ø.

egrik ‘eğrilmiş iplik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 634) || Yak. Ø.

egril⁴⁰⁹ ‘eğirilmek; kuşatılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 634) || Yak. Ø.

egrim ‘suyun toplandığı yer, su birikintisi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 635) || Yak. Ø.

egrimlen- ‘(su) kabarıp akarak dönmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 635) || Yak. Ø.

egrin- ‘kendisi için ip eğirmek; eğirmiş gibi yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 635) || Yak. Ø.

egriş- ‘ip eğirmekte yardımlaşmak veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 635) || Yak. Ø.

egse⁴¹⁰ ‘eğmek istemek’ (Clauson, 1972, s. 116a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 20; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 166) || Yak. Ø.

⁴⁰⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 662) madde başı olarak verilen *igit I* yerine, Clauson (1972, s. 102a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 21) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 165) *egit* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁰⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *egril-* sözcüğü Clauson (1972, s. 114b) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 20) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

egsü-⁴¹¹ ‘eksilmek’ (Clauson, 1972, s. 117a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 20; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 166) || Yak. Ø.

egsük ‘eksik olan şey, eksik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 635) || Yak. Ø.

egtür- ‘eğdirmek, kıvrılması için emir vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 635) || Yak. *iñner-* I “‘eğmek, yana yatırmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 948), *iñner-* ‘eğmek, yatırmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 152)” (Yıldız, 2015, s. 245).

ek- ‘ekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 635) || Yak. Ø.

eke ‘abla; büyük kız kardeş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 635) ~ **eze**⁴¹² ‘abla’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 652) || Yak. Ø.

ekeç ‘bütün kavmin kız kardeşi imiş gibi akıllılık gösteren küçük kız’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 635) || Yak. “Yak. (S) *ağas* ‘abla; baba tarafından yaşça küçük kadın akraba’ Yak. (B) *ağas* ‘abla’, Yak. (P) *ağas* ‘1) yaşça büyük (kadın); (söyleyenin cinsiyeti ile ilgili olmaksızın) baba tarafından yaşça büyük kadın akraba: a) abla; b) kuzin (amca kızı); babanın amcasının oğlunun kızı; c) hala; d) babanın kuzini; e) babanın halası” (Li, 1999, 174)” (Yıldız, 2015, s. 246).

ekek ‘fahişe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 635) || Yak. Ø.

ekekle- ‘kadına söverek kötü kadın olduğunu söylemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 635) || Yak. Ø.

ekeklik ‘kadının serbestliği ve utanmazlığı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 635) || Yak. Ø.

ekele- ‘abla olarak adlandırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 635) || Yak. Ø.

ekil- ‘ekilmek, serpmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 635) || Yak. Ø.

ekim ‘bir defa ekilebilecek olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 635) || Yak. Ø.

ekin ‘tarla’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 635) || Yak. Ø.

⁴¹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 634) madde başı olarak verilen *egise-* yerine Clauson (1972, s. 117a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 20) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 166) dayanarak *egse-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴¹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 636) madde başı olarak verilen *eksü-* yerine Clauson (1972, s. 117a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 20) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 166) *egsü-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴¹²*eke* ‘abla; büyük kız kardeş’ sözcüğünün Oğuzca biçimidir.

ekin- ‘kendisi için ekin ekmek; yere tohum serpmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 635) || Yak. Ø.

ekindi ‘ekilen, ekilmiş olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 635) || Yak. Ø.

ekindi (bir ekindi) ‘ikisi, ikisinden her biri, birbiri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 636) || Yak. Ø.

ekiş- ‘ekin ekmekte yardımlaşmak veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 636) || Yak. Ø.

ekit- ‘ektirtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 636) || Yak. Ø.

ekle- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 636) → bkz. **ikle-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 663; Clauson, 1972, s. 226b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 35; Kaçalın ve Ölmez, s. 199).

ekleş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 636) → bkz. **ikleş-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 35; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 199).

eksü- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 636) → bkz. **egsü-** (Clauson, 1972, s. 117a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 20; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 166).

ekşiğ ‘mayhoş şey, ekşi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 636) || Yak. Ø.

ektür- ‘ektirmek, serptirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 636) || Yak. Ø.

ele ‘yavaş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 636) || Yak. Ø.

elegil ‘yavaş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 636) || Yak. Ø.

elge- ‘un vb. elemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 636) || Yak. Ø.

elgel- ‘un vb. elenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 636) || Yak. Ø.

elgen- ‘kendisi için un vb. elemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 636) || Yak. Ø.

elgeş- ‘un vb. elemekte yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 636) || Yak. Ø.

elget- ‘un vb. eletmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637) || Yak. Ø.

elgiñ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637) → bkz. **elgin** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637; Clauson, 1972, s. 928a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 222; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 183).

elig I ‘el’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637) ~ **ilig** ‘el’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 664) || Yak. *ilii II* “‘el; kol; el yazısı’ (Pekarskiy, 1917, sü. 921), *ilii* ‘1. kol; el; 2. parmak (bir genişlik ölçüsü olarak)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 146), *ilii III* ‘parmak (ölçü birimi)’ (Pekarskiy, 1917, sü. 921)” (Yıldız, 2015, s. 248).

elig II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637) → bkz. **ellig**

eliglik ‘eldiven’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637) || Yak. Ø.

ellig ‘elli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637) ~ **elig** ‘elli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637) || Yak. Ø⁴¹³

elük⁴¹⁴ ‘alay etme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637) || Yak. Ø⁴¹⁵

elükle- ‘alaya almak, alay etmek, maskara etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637) || Yak. Ø.

em ‘ilaç, deva’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637) || Yak. *em* “‘ilaç, kocakarı ilacı, tıbbi ilaç’ (Pekarskiy, 1917, sü. 250)” (Yıldız, 2015, s. 251).

em- ‘emmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637) || Yak. *em-* “‘emmek (memeyi); emmek, soğurmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 250), *em-* ‘(bebekler ve hayvan yavruları için) emmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 539)” (Yıldız, 2015, s. 251).

emçi ‘doktor’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637) || Yak. ≠ *emçit* “‘ilaçlarla işi olan, tedavi etmeye uğraşan, otacı, doktor’ (Pekarskiy, 1917, sü. 263), ≠ *emçit* ‘sıhhiyeci; doktor’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 540)” (Yıldız, 2015, s. 251).

emdi (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637) → bkz. **amdı** (Clauson, 1972, s. 156b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 8; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 70).

emes ‘değil, olmaz, yok’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637) || Yak. Ø.

emet (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637) → bkz. **ewet**.

emge- ‘sıkıntı çekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637) || Yak. Ø.

emgek ‘sıkıntı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637) || Yak. Ø.

⁴¹³“Yak. için krş. *bies uon* ‘ay.’ (Afanas'yev ve Xaritonov, 1968, 517; Vasiliev, 1995, 80).” (Yıldız, 2015, s. 250)

⁴¹⁴Sözcük, Atalay, DTS ve COT’de *elük*, EDPT’de *elüg* şeklindedir.

⁴¹⁵“Clauson’ın açıklamalarına göre, -k’li Yak. *elek* ‘alay’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 539) biçimi de Moğ.’dan geri ödünçleme olabileceği için karşılaştırmaya dâhil edilmemiştir.” (Yıldız, 2015, s. 250)

emgeklen- ‘sıkıntılı saymak, zahmetli kabul etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 638) || Yak. Ø.

emgeksiz⁴¹⁶ ‘yorulmadan, sıkıntı çekmeden’ (Clauson, 1972, s. 160b; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 168) || Yak. Ø.

emgeksizin (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 638) → bkz. **emgeksiz** (Clauson, 1972, s. 160b; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 168).

emgen- ‘yorulmak, sıkıntı çekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 638) || Yak. Ø.

emgeş- ‘birbirleri yüzünden yorulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 638) || Yak. Ø.

emget- ‘yormak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 638) || Yak. Ø.

emgi ‘sağılan sütün kaba akarken çıkardığı ses’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 638) || Yak. Ø.

emig ‘meme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 638) || Yak. *emii* ~ *emiiy* “‘kadın memesi; göğüs, meme ucu’ (Pekarskiy, 1917, sü. 256), *emiiy* ‘1. kadın memesi; 2. hayvan memesi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 539)” (Yıldız, 2015, s. 252).

emigdaş (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 638) → bkz. **emigdeş** (Clauson, 1972, s. 160a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 22; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 168).

emigdeş⁴¹⁷ ‘aynı memeden emen çocuklar’ (Clauson, 1972, s. 160a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 22; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 168) || Yak. Ø.

emigle- ‘memelere vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 638) || Yak. *emiidee*⁴¹⁸ “‘meme vermek, meme emzirmek’ (Pekarskiy, 1917, sü. 256) > *emiiydee*- ‘1. meme vermek; 2. sağlamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 539)” (Yıldız, 2015, s. 253).

emiglig ‘emzikli (kadın)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 638) || Yak. ≠ *emiiydeex* “‘1. memesi olan; emziği olan; memeli, emzikli; 2. meme emen (bebek)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 539)” (Yıldız, 2015, s. 253).

⁴¹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 638) madde başı olarak verilen *emgeksizin* yerine, Clauson (1972, s. 160b) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 168) *emgeksiz* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴¹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 638) madde başı olarak verilen *emigdaş* yerine Clauson (1972, s. 160a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 22) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 168) *emigdeş* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük artlık-önlük uyumuna bağlı kalınarak Atalay ve DTS’de *emikdeş*, Erdal’da *emigdeş* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu eki yalnızca +*daş* art ünlülü almayı uygun görmüşlerdir.

⁴¹⁸Yakutça sözcüklerle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 24)’a bkz.

emir (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 638) → bkz. **imir** (Clauson, 1972, s. 162b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 34; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 201).

emirçge ‘kıkırdak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 638) || Yak. Ø.

emise- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 638) → bkz. **emse-** (Clauson, 1972, s. 164b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 22; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 169).

emit- ‘yönelmek, meyletmek; eğilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 638) || Yak. Ø.

emle- ‘ilaç vermek, tedavi etmek, iyileştirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 638) || Yak. *emtie-* “‘1. tedavi etmek, otamak; 2. düzeltmek, tamamlamak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 262), *emtee-* ‘tedavi etmek, otamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 540)” (Yıldız, 2015, s. 254).

emlel- ‘tedavi edilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 638) || Yak. Ø.

emlen- ‘kendi kendini tedavi etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 638) || Yak. *emten-* “‘tedavi görmek, tedavi olmak, iyileşmek, sağalmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 261), *emten-* ‘tedavi görmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 540)” (Yıldız, 2015, s. 254).

emleş- ‘birlikte tedavi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 639) || Yak. Ø.

emlet- ‘tedavi ettirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 639) || Yak. *emtet-* I “‘*emtie-* Ey. Ett. Bi.’ (Pekarskiy, 1917, sü. 261), *emtet-* ‘bir doktora baktırmak, tedavi ettirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 540)” (Yıldız, 2015, s. 255).

emri- ‘kaşınmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 639) || Yak. Ø.

emriş- ‘kaşınmak; karıncalanma varmış gibi titremek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 639) || Yak. Ø.

emrit- ‘kaşındırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 639) || Yak. Ø.

emse-⁴¹⁹ ‘emmek istemek’ (Clauson, 1972, s. 164b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 22; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 169) || Yak. Ø.

emüz- ‘emzirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 639) || Yak. Ø.⁴²⁰

⁴¹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 638) madde başı olarak verilem *emise-* yerine Clauson (1972, s. 164b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 22) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 169) dayanarak *emse-* sözcüğü tercih edilmiştir.

endek ‘satış’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 639) || Yak. Ø.

endik ‘ebleh, aptal’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 639) || Yak. Ø.

enise- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 639) → bkz. **ense-** (Clauson, 1972, s. 191a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 23; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 183).

enüç ‘göze inen perde, katarakt’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 639) || Yak. Ø.

enüçle- ‘göze inen perdeye ilaç koymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 639) || Yak. Ø.

enüçlen- ‘göze perde inmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 639) || Yak. Ø.

enük ‘aslan, sırtlan, kurt ve köpeğin yavrusu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 639) || Yak. Ø

enükle- ‘yavrulamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 639) || Yak. Ø.

enüklen- ‘kendi kendine yavrulamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 639) || Yak. Ø.

enüklüg ‘yavrusu olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 639) || Yak. Ø.

enj ‘yanak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 640) || Yak. *ij* “‘elmacık kemiği, yanak; allık, kırmızılık’ (Pekarskiy, 1917, sü. 942), *im I* ‘ay.’ (Pekarskiy, 1917, sü. 931), *ij* ‘yanak; yanaklardaki kırmızılık’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 152)” (Yıldız, 2015, s. 256).

enj- ‘hayret etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 640) || Yak. Ø.

enjek⁴²¹ ‘ağzın iki yanında, çeneden azı dişlerine kadar olan bölge; baş örtüsünü başa bağlayan ip’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 640) || Yak. *injiex I* (*uñuox-injiex* ikilemesinde) “‘kemik’ (Pekarskiy, 1917, sü. 946)” (Yıldız, 2015, s. 257).

enjit- ‘hayrete düşürmek, şaşırtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 640) || Yak. Ø.

⁴²⁰Pekarskiy (1917, sü. 260), Yakutçadaki *emt-* “‘emmek” eylemini yanlışlıkla ET *em* “ilaç” anlamındaki sözcükle ilişkili olan *em I* maddesine göndermektedir. Pekarskiy’de (1917, sü. 250) *em I*’in hemen altında yer alan *em- II* maddesi ise “‘emmek” anlamındadır. Sleptsov ve diğ.’de de (1972, s. 540) Yakutçadaki *emt-* maddesi için *em-* ‘emmek (bebek ve hayvan yavruları hk.)’ eylemine gönderme yapılmıştır. Yakutçada *z* sesinin *t*’ye dönüşmesi mümkündür. Ancak her iki kaynakta da eylemin ettirgenlik anlamı bulunmadığı için bu sözcük çalışmamızda karşılaştırmaya dahil edilmemiştir.

⁴²¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *enjek* sözcüğü, Clauson (1972, s. 183b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 24) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

enlik ‘allık, kadınların yanaklarını boyadıkları kırmızı bir boya’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 640) || Yak. $\neq$ *ıñneex* “‘yanağı olan; al yanaklı’ (Pekarskiy, 1917, sü. 949), *ıñneex* ‘1. herhangi bir özellikte yanağı olan, yüzü olan; ... yanaklı, ... yüzlü; 2. al yanaklı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 153)” (Yıldız, 2015, s. 261).

enmegü ‘imtihan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 640) || Yak. Ø.

enreş- ‘inleyip şarıldamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 640) || Yak. Ø.

enür- ‘hayrete düşürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 640) || Yak. Ø.

ep ‘pekiştirme ve mübalağa için kullanılan ön hece’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 640) || Yak. *ep I* ‘manayı kuvvetlendirmek için kullanılan aliterasyon’ (Pekarskiy, 1945, s. 287)

epək ‘çocuk dilinde ekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 640) || Yak. Ø.

epmek (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 640) → bkz. **etmek**

er ‘adam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 640) || Yak. *er* “‘1. erkek, er kişi; 2. yürekli erkek, cesur erkek; 3. olgunluk, erginlik; 4. güç, enerji, dayanıklılık, mertlik; 5. (iyelik zamirleriyle) koca, eş’ (Pekarskiy, 1917, sü. 274), *er* ‘1. koca, eş; 2. erkek, adam; yiğit, babayiğit’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 543)” (Yıldız, 2015, s. 262).

er- ‘olmak, imek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 641) || Yak. *er- II* “‘olmak; bir şeyle meşgul olmak. Birkaç zaman ve kip çeşidine ihtiyacı vardır. Şimdiki zaman eylem adı ya da şimdiki zaman ulacıyla birlikte, bir durum ya da eylemin başka bir durum ya da eylemle eşzamanlı olduğunu ya da birlikte devam ettiğini belirtir. Şimdiki zaman ulacına bağlandığında başlayan bir eylemi de ifade eder ve Rusça ‘başlamak’ eylemiyle çevrilebilir’ (Pekarskiy, 1917, sü. 274) > *e-* ‘1. olmak; 2. birleşik yüklemin bir parçası olarak bağlayıcı görevinde, ‘olmak’; 3. *-ar* sıfat-fiili eklenmiş bir eylem gövdesiyle birlikte bitmemiş geçmiş zamanı meydana getirir; 4. *-bıt* sıfat-fiiliyle birlikte geçmiş zamanın hikayesini meydana getirir; 5. *-bıttaax* biçimiyle birlikte zaman zaman gerçekleşen geçmiş zamanın hikayesini meydana getirir; 6. *-ardaax* ya da *-ıaxtaax* biçimleriyle birlikte gereklilik kipinin geçmiş zamanını meydana getirir; 7. *-ıax* (*-ıa*) sıfat-fiiliyle birlikte dilek kipini meydana getirir’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 543)” (Yıldız, 2015, s. 262).

erdem ~ **erđem** ‘terbiye; erdem; iyi ve övülmeye değer iş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 641) || Yak. Ø.

erdemsiz ‘marifetsiz; edebi ve fazileti olmayan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 641) || Yak. Ø.

ered- ‘erkekten sayılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 641) ~ **eret-** ‘adam sınıfına girmek, adam sınıfından sayılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 642) || Yak. Ø.

eren ‘adamlar; kahramanlar, yiğitler’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 642) || Yak. *eren* “‘bkz. *er I*’ (Pekarskiy, 1917, sü. 283) → *er I* ‘1. erkek, er kişi; 2. yürekli erkek, cesur erkek, yiğit; 3. erkeklik, erginlik; 4. güç, enerji, dayanıklılık, mertlik; 5. koca, eş, güvey’ (Pekarskiy, 1917, sü. 274)” (Yıldız, 2015, s. 263).

eret- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 642) → bkz. **ered-**

ergöz⁴²² (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 642) → bkz. **ergüz** (Clauson, 1972, s. 226a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 25; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 172).

ergür- I ‘eritmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 642) || Yak. *irier-* “‘eritmek, çözdürmek, erimesi için ısıtmak, donmuş bir şeyi yumuşatmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 956), *irier-* ‘1. donmuş bir şeyi yumuşatmak, çözdürmek, eritmek; 2. ısıtmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 154)” (Yıldız, 2015, s. 264).

ergüz⁴²³ ‘*ergüz (suv)*: baharın başlangıcında kar ve buzun erimesiyle meydana gelen su’ (Clauson, 1972, s. 226a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 25; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 172) || Yak. Ø.

eri- → bkz. **erü-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 642).

erig⁴²⁴ ‘(yağ vb. gibi) eriyen her şey’ (Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 172) || Yak. . *irii* “‘*ir- II*’nin Ey.-A.’ (Pekarskiy, 1917, sü. 956)⁴²⁵, *irii* ‘1. erime, çözülme; 2. ısınma’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 153)” (Yıldız, 2015, s. 265).

⁴²²Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *ergöz (suv)* şeklindedir.

⁴²³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 642) madde başı olarak verilen *ergöz* yerine, Clauson (1972, s. 226a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 25) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 172) *ergüz* sözcüğü tercih edilmiştir. Tekin (1989, s. 193, 194), Atalay’da *erküzi* ‘ilkbahara doğru karların ve buzların erimesinden hasıl olan su’ şeklinde olan sözcüğün *eri-* fiili ile ilişkili olduğunu düşünmektedir. *Eri-* fiilinin ettirgen çatılı biçiminin Uyg. *ergüz-* (< *er-güz-*), MK’da da *ergür-* (< *er- gü-*) şeklinde olduğunu yazmıştır. Ayrıca fiilin Yak.’da tek heceli *ir-* (ettirgen çatısı *irier-* < **iriger-* < **irger-* < **irgür-* < **ergür-*) biçiminde olduğunu belirterek sözcüğü *ergüz* < *er- güz* etimolojisini yaparak açıklamaktadır. Ayrıca Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 47) ve Erdal (1991, s. 323)’a bkz.

eril- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 642) → bkz. **éril-** (Clauson, 1972, s. 229b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 25; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 185).

erinç ‘belki, ola ki’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 642) || Yak. Ø.

erinçü (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 642) → bkz. **irinçü** (Clauson, 1972, s. 236b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 35; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 202).

erk ‘emrin geçerli olması, otorite’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 642) || Yak. Ø.⁴²⁶

erkeç ‘erkeç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 642) || Yak. Ø.

erkek ‘erkek, hayvanların erkeği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 642) || Yak. *irgex*, *ilgex* ““(dört ayaklı hayvanlar ve kuşlar için) erkek’ (Pekarskiy, 1917, sü. 954), *ırgax* ‘erkek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3818), *irgex* ‘diy. erkek (hayvan ya da kuş için)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 153), diy. *ilgex* ‘1. bkz. *irgex*; 2. oğul’ (Afanas’yev, Voronkin, Alekseyev, 1976, s. 105)” (Yıldız, 2015, s. 298).

erkeklen-⁴²⁷ ‘(su) dalgalanmak; (deri) ürpermek; erkeklik göstermek’ (Clauson, 1972, s. 228b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 24; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 172) || Yak. Ø.

erken ‘iken’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 642) || Yak. Ø.

erki ‘şüphe edatı (acaba)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 642) || Yak. Ø.

erkiye ‘adamcık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 642) || Yak. Ø.

erkle- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 642) → bkz. **irkle-** (Clauson, 1972, s. 226b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 35; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 203).

erlen- ‘(kadın için) evlenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 642) || Yak. *erden-* ““1. (kadın) evlenmek; 2. (kadın) cinsel ilişkide bulunmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 296), *erden-* ‘*kab.* 1. evlenmek; 2. erkekle birlikte yaşamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 545)” (Yıldız, 2015, s. 271).

erleş- ‘erkeklikte yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 643) || Yak. Ø.

⁴²⁴Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 172) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

⁴²⁵*ir-* II’nin anlamları için aşağıdaki *erü-* maddebaşına bkz.

⁴²⁶“Yak. *erke* ‘fazlaca şefkat, sevecen muamele’ (Pekarskiy, 1917, sü. 303) sözcüğü Moğ.’dan geri ödünçleme olduğu için karşılaştırmaya alınmamıştır.” (Yıldız, 2015, s. 266).

⁴²⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 667) üç ayrı madde başı olarak verilen *irkeklen-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 228b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 24) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 172) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilip *irkeklen-* yerine *erkeklen-* sözcüğü tercih edilmiştir.

erlik ‘erkeklik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 643) || Yak. *erilik* ‘temayüz eden, en iyi olan, mükemmel olan; çevik, kabiliyetli’ (Pekarskiy, 1945, s. 295)

ermegü ‘tembel, eringen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 643) || Yak. Ø.

ermegür- ‘tembelleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 643) || Yak. Ø.

ernek (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 643) → bkz. **ernek**

ernek ‘parmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 643) ~ **ernek** ‘parmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 643) || Yak. *erbex* “‘1. başparmak; 2. balık ağının kemerini buzdaki delikten dışarı çekmekte kullanılan özel bir araç (epeyce kalın, yaklaşık yetmiş santimetre uzunluğunda, kısa budaklı bir sopa) olup bununla ağın kemeri yakalanır, sonra sopanın etrafına dolanır ve uç kısmından elle tutularak ağ çekilir); 3. Yakut mıntikasının Megin ulusunun Cabıl yerleşim birimindeki bir boyun adı’ (Pekarskiy, 1917, sü. 286), *erbex* ‘başparmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 543)” (Yıldız, 2015, s. 271).

erñen ‘bekâr’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 643) || Yak. Ø.

erñeyü⁴²⁸ ‘altı parmaklı adam; çok kısa boylu, iki kol boyundaki adam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 643) || Yak. Ø.

erre (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 643) → bkz. **arra** (Clauson, 1972, s. 196b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 11; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 79).

ersek ‘erkek isteyen, orospu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 643) || Yak. Ø.

erseklen- ‘erkeği hırsla ve fuhuş maksadıyla arzulamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 643) || Yak. Ø.

ersig ‘adama benzer (çocuk)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 643) || Yak. Ø.

ersin- ‘kendini adam gibi göstermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 643) || Yak. Ø.

ersü ‘değersiz, aşağı olan şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 643) || Yak. Ø.

ert- ‘geçmek; gitmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 643) || Yak. *ert-* II “‘kürek çekmek’ (Pekarskiy, 1917, sü. 3049), *ert-* ‘kürek çekmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 546)” (Yıldız, 2015, s. 272).

⁴²⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *erñeyü* sözcüğü, Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 26) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

erte ~ **irte** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 643) → bkz. **erte** (Clauson, 1972, s. 202b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 25; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 186).

ertig⁴²⁹ ‘işlek yol’ (Clauson, 1972, s. 205b; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 174) || Yak. *erdii* “‘kürek çekme; kayık küreği’ (Pekarskiy, 1917, sü. 297), *erdii* ‘kürek çekme; kayık küreği’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 544)” (Yıldız, 2015, s. 272).

ertik (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 643) → bkz. **ertig** (Clauson, 1972, s. 205b; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 174).

ertil- ‘geçilmek, ulaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 643) || Yak. Ø.

ertiş- ‘geçmekte yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 643) || Yak. *erdis-* ‘ert-’in İşt. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 544)

ertür⁴³⁰ ‘ileri geçirmek; (bir işe) cevap verip kabul etmek; affetmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 644) || Yak. *erder*⁴³¹ “‘kürek çekmek’ (Pekarskiy, 1917, sü. 303), *erter-* ‘ert- Ey. Ett. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 546)” (Yıldız, 2015, s. 273).

ertüt⁴³² ‘armağan, hediye; bey ve benzerlerine verilen at vb. hediyeler’ (Clauson, 1972, s. 204b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 26; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 174) || Yak. Ø.

erü- ~ **eri-** ‘erimek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 644) || Yak. *ir-* “‘erimek, çözülme, donmuş bir şey yumuşamak, ısınmaya başlamak; ısınmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 951), *ir-* ‘1. donmuş bir şey çözülme, yumuşamak; 2. ısınmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 153)” (Yıldız, 2015, s. 273).

erük I ‘şeftali, kaysı, siyah erik türünün genel adı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 644) || Yak. Ø.

erük II ‘deriyi tabaklayan şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 644) || Yak. Ø.

erükle- ‘deriyi tabaklamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 644) || Yak. Ø.

erüklen- ‘(ağaç) şeftali, kaysı, erik ile meyvelenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 644) || Yak. Ø.

⁴²⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 643) madde başı olarak verilen *ertik* yerine, Clauson (1972, s. 205b) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 174) *ertig* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴³⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *ertür-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 210a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 26) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁴³¹Yakutça sözcükle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 273)’a bkz.

⁴³²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 558) madde başı olarak verilen *artut* yerine, Clauson (1972, s. 204b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 26) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 174) *ertüt* sözcüğü tercih edilmiştir.

erüklük ‘şeftali veya erik bahçesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 644) || Yak. Ø.

erükse- ‘şeftali vb.şeyler istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 644) || Yak. Ø.

erüş- ‘birlikte erimek; kendi kendine erime’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 644) || Yak. Ø.

erüt- ‘eritmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 644) || Yak. Ø.

es ‘yırtıcı hayvanın avını parçalayarak aldığı pay’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 644) || Yak. Ø.

es- I ‘esmek; (rüzgâr) savurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 644) || Yak. Ø.

es- II ‘uzatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 644) || Yak. Ø.

esen ‘her şeyin selamette olanı; sağ salim’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 644) || Yak. Ø.

esenle- ‘selam vermek, tokalaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 645) || Yak. Ø.

esgü⁴³³ ‘elek, kalbur’ (Clauson, 1972, s. 246b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 27; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 175) || Yak. Ø.

esik ‘uzayıp giden, uzayan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 645) || Yak. Ø.

esil- I ‘uzamak; uzatılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 645) || Yak. Ø.

esilgen ‘devamlı uzayan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 645) || Yak. Ø.

esin ‘hafif rüzgâr’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 645) || Yak. Ø.

esin- ‘kendi kendine çekmek, uzatmak, uzatmaya çalışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 645) || Yak. Ø.

esirge-⁴³⁴ ‘bir şeyin kaybolmasına üzülmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 645) || Yak. Ø.

esirgen-⁴³⁵ ‘bir şeyin elden gitmesine hayıflanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 645) || Yak. Ø.

⁴³³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 645) madde başı olarak verilen *eskü* yerine Clauson (1972, s. 246b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 27) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 175) *esgü* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴³⁴Sözcük, EDPT (1972, s. 252b), COT (1985, s. 27) ve Atalay’da (2006, s. 195) *esirge-*, DTS (1969, s. 183) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 175) *esirke-* şeklindedir.

esiş-⁴³⁶ ‘ol mana yı esişdi: O, bana ip uzatmakta yardım etti’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 175) || Yak. Ø.

esit- ‘uzattırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 645) || Yak. Ø.

esizlik (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 645) → bkz. **êsizlik**

eski ‘eski ve yıpranmış şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 645) || Yak. Ø.

eskir- ‘eskilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 645) || Yak. Ø.

eskü (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 645) → bkz. **esgü** (Clauson, 1972, s. 246b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 27; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 175).

eskü ‘kazma, külünk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 645) || Yak. Ø.

esne-⁴³⁷ ‘esnemek; esmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 645) || Yak. Ø.

esnet-⁴³⁸ ‘esnetmek; estirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 645) || Yak. Ø.

esri⁴³⁹ ‘iki renkli; kaplan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 645) || Yak. Ø.

esrile- ‘kaplan derisi gibi nakışlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 646) || Yak. Ø.

esrük ‘sarhoş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 646) || Yak. *itirik* “‘sarhoş, ayık olmayan; sarhoşluk’ (Pekarskiy, 1917, sü. 985); *itirik* ‘sarhoş’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 158)” (Yıldız, 2015, s. 277).

essiz (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 646) → bkz. **êssiz**

estür- I ‘rüzgâra tutturmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 646) || Yak. Ø.

estür- II ‘uzatmak, gerdirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 646) || Yak. Ø.

esürt- ‘sarhoş etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 646) || Yak. *itirt-* “‘sarhoş etmek; fazla içirmek’ (Pekarskiy, 1917, sü. 986), *itirt-* ‘sarhoş etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 158)” (Yıldız, 2015, s. 277).

⁴³⁵Sözcük, EDPT (1972, s. 252b), COT (1985, s. 27) ve Atalay’da (2006, s. 195) *esirgen-*, DTS (1969, s. 183) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 175) *esirken-* şeklindedir.

⁴³⁶Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 175) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

⁴³⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *esne-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 249a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 27) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁴³⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *esnet-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 249a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 27) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁴³⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *esri* sözcüğü, Clauson (1972, s. 250a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 27) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

eş- I ‘tırısa kalkıp dört nala yürümek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 646) || Yak.
is- II “‘hareket etmek, ilerlemek, yürümek, ağır ağır yürümek, seğırtmek, gitmek’
(Pekarskiy, 1917, sü. 961), *is- I* ‘1. gitmek, hareket etmek (belirli bir yönde)’
(Sleptsov ve diğ., 1972, s. 154)” (Yıldız, 2015, s. 277).

eş- II ‘fokurdatarak kaynatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 646) || Yak. Ø.

eş- III ‘un, kum vb. şeyleri akıtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 646) || Yak. *es- II* ‘eşmek, bir şey atarken el savurmak, atmak, fırlatmak, fişkirtmek, defetmek, bir yana sürmek, bir yana çekmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 297).

eşek (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 646) → bkz. **eşgek**

eşgek ‘eşek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 646) ~ **eşek** ‘eşek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 646) ~ **eşyek** ‘eşek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647) || Yak. Ø.

eşgeklen- ‘eşek sahibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 646) || Yak. Ø.

eşil- ‘kum vb. şeyler için akmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647) || Yak. Ø.

eşilgen ‘devamlı akıp dökülen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647) || Yak. Ø.

eşiş- ‘(toprak vb.) akıtmakta yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647) || Yak. Ø.

eşit- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647) → bkz. **êşit-**

eşkin I ‘uzun yol’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647) || Yak. Ø.

eşkin II ‘akıp kayan (toprak ve kum)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647) || Yak. Ø.

eşkinçi ‘hızlı posta götüren atlı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647) || Yak. Ø.

eşler (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647) → bkz. **êşiler**

eştür- ‘toprağın akıtılması için emir vermek, toprağı akıttırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647) || Yak. Ø.

eşü- ‘sararak örtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647) || Yak. Ø.

eşük⁴⁴⁰ ‘han ve beyleri yüceltmek maksadıyla mezarlarına serilsin diye gönderilen, artanı fakirlere dağıtılan kumaş; sarınmak için kullanılan örtü; üste giyinilen veya bürünülen şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647) || Yak. Ø.

eşüklük⁴⁴¹ ‘*eşüklük barçın*: şal için kullanılan, uçları ipekli kumaş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647) || Yak. Ø.

eşül- ‘üzerine örtülmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647) || Yak. Ø.

eşüt- ‘örttürmek; gömdürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647) || Yak. Ø.

eşüttür- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647) → bkz. **êşittür-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 28; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 187).

eşyek (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647) → bkz. **eşgek**

et ‘et’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 648) || Yak. *et II* “‘1. beden, vücut, gövde (insan, hayvan ya da bitki için); leş, sürü hayvanlarını ölü bedeni; et, kas; sığır eti; 2. etin bilinen belirli bir yeri hakkında konuşurken sayı adlarıyla birlikte *atax et* ‘but eti’ yerine kullanılır; 3. (...)’⁴⁴² (Pekarskiy, 1917, sü. 311), *et* ‘1. et; 2. beden, gövde, vücut; 3. (...)’⁴⁴³ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 548)” (Yıldız, 2015, s. 279).

et- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 648) → bkz. **ĕt-** (Clauson, 1972, s. 36b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 29; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 187).

etçi ‘kasap’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 648) || Yak. $\neq$ *eççit* “‘et yiyen’ (Pekarskiy, 1917, sü. 322)” (Yıldız, 2015, s. 280).

etek ‘etek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 648) || Yak. Ø.

eteklen- ‘(elbise) etmeklenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 648) || Yak. Ø.

eteklig ‘eteği olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 648) || Yak. Ø.

eteklik⁴⁴⁴ ‘*eteklik böz*: etek yapmak için kullanılan kumaş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 648) || Yak. Ø.

⁴⁴⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *eşük* sözcüğü, Clauson (1972, s. 260a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 28) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁴⁴¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *eşüklük barçın* şeklindedir.

⁴⁴²Burada verilen ‘3. at, öküz, tırpan vb. şeylerin kullanım süresi için yapılan ödeme, kira bedeli’ anlamı ET *ed* sözcüğüyle ilişkili olduğu için başka bir madde başında ele alınmalıdır.

⁴⁴³Buradaki ‘3. ücret, para’ anlamı ET *ed* (Clauson, 1972, 33a) ile ilişkili olduğu için ayrı bir madde olarak ele alınmalıdır.

⁴⁴⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *eteklik böz* şeklindedir.

etet- ‘zahmet çekertirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 648) || Yak. Ø.

etiç⁴⁴⁵ ‘ceviz oyunundaki çukur’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 29; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 178) || Yak. Ø.

etiçlik⁴⁴⁶ ‘ceviz oynamak için çukurun kazıldığı yer’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 29; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 178) || || Yak. Ø.

etik (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 648) → bkz. **etük**

etik- ‘gelişmek, büyümek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 648) || Yak. Ø.

etil- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 648) → bkz. **étel-**

etilgen (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 648) → bkz. **ételgen-** (Clauson, 1972, s. 56b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 29).

etle- ‘et hâline getirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 648) || Yak. *etlee*⁴⁴⁷ “‘1. et peşinde olmak, et aramak; 2. et (sığır eti) doğramak; eti parçalara ayırmak; (balığı) kat kat kesmek; (kadavrayı) parça parça incelemek; parçalamak; dövmek, dayak atmak, kılıçla vurmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 318), *etlee-* ‘1. et kesmek; 2. ayırmak, açılmak, teşrih etmek; 3. dövmek, dayak atmak; 4. (...)’⁴⁴⁸ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 549)” (Yıldız, 2015, s. 281).

etlel- ‘et hâline getirilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 648) || Yak. Ø.

etlen- ‘tombullaşmak, semizleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 648) || Yak. *etten-* “‘etli olmak, (sığır) semiz olmak; balık etli olmak, etli butlu olmak, tecessüm etmek, ete kemiğe bürünmek, kendine cismanî bir görünüş vermek’ (Pekarskiy, 1917, sü. 319), *etten-* ‘1. şişmanlamak, semirmek; 2. (et) parçalara ayrılmak, doğranmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 549)” (Yıldız, 2015, s. 281).

⁴⁴⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 670) madde başı olarak verilen *itiç* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 29) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 178) *etiç* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁴⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 671) madde başı olarak verilen *itiçlik* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 29) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 178) *etiçlik* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁴⁷Yakutça sözcüklerle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, 28)’a bakınız.

⁴⁴⁸Burada verilen ‘4. kiraya vermek’ anlamı ET *edle-* ile ilişkili olduğu için bu karşılaştırma *edle-* maddesine aktarılmıştır.

etleş- ‘vücutlar birbirine girerek çetin bir şekilde savaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 649) || Yak. *ettes-* “‘1. et kesmesine yardım etmek; 2. (...)’⁴⁴⁹ (Pekarskiy, 1917, sü. 319; Sleptsov ve diğ., 1972, s. 549)” (Yıldız, 2015, s. 281).

etlet- ‘koyun vb.nin et hâline gelmesi için emir vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 649) || Yak. *ettet-*⁴⁵⁰ “‘*ettee-* Ey. Ett. Bi.’ (Pekarskiy, 1917, sü. 319), *ettet-* ‘*ettee-* Ey. Ett. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 549)” (Yıldız, 2015, s. 282).

etli⁴⁵¹ ‘et, etli’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 178) || Yak. Ø.

etlig ‘etli, iri gövdeli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 649) || Yak. ≠ *etteex* “‘eti olan, etli; şişman, semiz, besili’ (Pekarskiy, 1917, sü. 319), ≠ *etteex* ‘1. etli; 2. etine dolgun, tombul; semiz, besili’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 549)” (Yıldız, 2015, s. 282).

etlik ‘etin asıldığı yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 649) || Yak. Ø.

etmek ‘ekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 649) ~ **epmek** ‘ekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 640) ~ **ötmek** ‘ekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 792) || Yak. Ø.

etmekçi ‘ekmekçi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 649) || Yak. Ø.

etmeklen- ‘ekmeği çoğalmak, zenginleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 649) || Yak. Ø.

etrek ‘sarışın adam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 649) || Yak. Ø.

etse- ‘et istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 649) || Yak. Ø.

etset- ‘iştahlandırmak, et istetmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 649) || Yak. Ø.

ettür- ‘ettirmek, yaptırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 649) → bkz. **ëttür-**

etük ‘ayakkabı; edik, çizme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 649) ~ **etik** ‘ayakkabı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 648) || Yak. Ø.

etükçi ‘ayakkabıcı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 649) || Yak. Ø.

etüklen- ‘ayakkabı sahibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 649) || Yak. Ø.

⁴⁴⁹Buradaki ‘2. birisinin hayvanlarını ya da mallarını geçici bir süre kullanmak için almak (kiralamak)’ anlamı *Kaş.*’a ait bir Hap. leg. olan *edleş-* (Clauson, 1972, 58b) ile ilgili olup başka bir maddede ele alınmalıdır.’ (Yıldız, 2015, s. 281)

⁴⁵⁰Yakutça sözcükle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 30)’a bkz.

⁴⁵¹Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 178) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

etüklük ‘ayakkabı yapmak için kullanılan malzeme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 649) || Yak. Ø.

ev (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 649) → bkz. **ew**.

evet (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 650) → bkz. **ewet**.

evin (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 650) → bkz. **ewin**

ew ‘ev, çadır’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 650) ~ **ev** ‘(Oğuzlarda ve onları takip edenlerde) ev’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 649) || Yak. Ø.

ew-⁴⁵² ‘bir şeyin etrafını çevirmek, kuşatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 650) || Yak. Ø.

ew barḳ ‘ev’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 650) || Yak. *birt*⁴⁵³ ‘refah, bolluk’ (Pekarskiy, 1945, s. 98)

ewdi- ‘birer birer, tane tane toplamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 650) || Yak. Ø.

ewdil- ‘birer birer, tane tane toplanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 650) || Yak. Ø.

ewdin- ‘(kendisi için) tane tane toplamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 650) || Yak. Ø.

ewdindi ‘kırıntı, döküntü şeyler’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 650) || Yak. Ø.

ewet ‘Yağma, Toxsı, Kıpçak ve Oğuzlarda evet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 650) ~ **emet** ‘evet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637) ~ **evet** ‘evet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 650) ~ **yemet** ‘evet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 966) || Yak. Ø.

⁴⁵²Ercilasun ve Akkoyunlu, *evdim* sözcüğü için verdiği dipnotta *ew-* fiilini şu şekilde açıklamaktadır: “Atalay, Rustemov-Kormuşin *evdim*, Dankoff-Kelly *awdim*. Üçüncü mısranın Arapça tercümesi şöyledir: *Laḥiqtuḥu bi-feresi*: ‘Atımla onun ardından yetiştim’. ‘Yetişmek’, dörtlükteki *teg-* fiilinin karşılığıdır; yani *ew-* fiilinin karşılığı tercümede yoktur. Tekin, ‘kuşatmak, etrafını çevirmek’ anlamında bir fiilin bağlama uygun düşeceği konusunda haklıdır; fakat bu fiil onun sandığı gibi *aw-* değildir. Yazma 96’daki *aw-* ‘kuşatmak, etrafını çevirmek’ anlamında değil, ‘sıkışık bir şekilde toplanmak (izdehame)’ anlamındadır. Oysa dörtlüğün iki kelime üstündeki *ew-* tam olarak ‘etrafını çevirmek (ḥaffe)’ anlamına gelmektedir.” (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 87).

⁴⁵³Yakutçada *ew bark* ikilemesinde geçen *ew* sözcüğü unutulup *bark* sözcüğü ise *birt* şeklinde varlığını sürdürmektedir.

ewin ‘tahıl tanesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 650) ~ **evin** ‘tahıl tanesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 650) || Yak. Ø.

ewiş- → bkz. **īwiř-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 650).

ewlen-⁴⁵⁴ ‘(ay) etrafında hâle oluşmak; bir evi mesken edinmek, kendini orada oturanlardan saymak; evlenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 650) || Yak. Ø.

ewleş- ‘(oyun oynarken) ortaya ev koymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 651) || Yak. Ø.

ewlig ‘ev sahibi, evi olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 651) || Yak. Ø.

ewlük ‘kadın’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 651) || Yak. Ø.

ewren ‘demirci ocağı gibi yapılan ve içinde ekmek pişirilen yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 651) || Yak. Ø.

ewriş-⁴⁵⁵ ~ **ewrüş-** ‘(hayvanları) çevirip geri getirmede yardımcı olmak; uğraşmak, oyalanmak, avunmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 651) || Yak. Ø.

ewrül- ‘(yüzünü) dönmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 651) || Yak. Ø.

ewse- ‘evini istemek, özlemek, arzulamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 651) || Yak. Ø.

ewset- ‘evini özletmek, arzulamasını sağlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 651) || Yak. Ø.

ewsin- ‘evden saymak, ev kabul etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 651) || Yak. Ø.

ewşük ‘belirti’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 651) || Yak. Ø.

ewür- ‘ters çevirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 651) || Yak. Ø.

ewürgen⁴⁵⁶ ‘*ewürgen tewürgen*: (işleri) evirip çeviren’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 651) || Yak. Ø.

ewüs- ‘savurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 651) || Yak. Ø.

⁴⁵⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *ewlen-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 11a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 30) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁴⁵⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ewriş-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 15a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 30) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁴⁵⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *ewürgen tewürgen* şeklindedir.

ewüsgü ‘savurmak için kullanılan alet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 651) || Yak. Ø.

ewze- ‘arkadan konuşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 652) || Yak. Ø.

eyegü⁴⁵⁷ ‘hayvan vb. nin eye kemiği, kaburga; çadırın kaburgaları; dağ ortasındaki yokuşa benzer kısım’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 652) || Yak. Ø.

eymen- ‘utanıp çekinmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 652) || Yak. Ø.

eze (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 652) → bkz. **eke**

ē⁴⁵⁸ (?) ‘turuncu renkte ipek kumaş; ē bitigi : askerlerin erzak ve isimlerinin yazılı olduğu defter’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 181) || Yak. Ø.

êçi⁴⁵⁹ ‘erkeğin kendisinden büyük erkek kardeşi’ (Clauson, 1972, s. 20a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 19; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 181) || Yak. “(B), Yak. (P) *ese*, Yak. (S); Yak. *ehee* ‘(hitap sözü) büyük baba, dede’ (Afanas’yev, Haritonov, 1968, 127)” (Yıldız, 2015, s. 234).

êçik⁴⁶⁰ ‘büyük kardeş’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 181) || Yak. Ø.

êder- ‘izini takip etmek; avlamaya çıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 632)⁴⁶¹ || Yak. Ø.

êdergen ‘avını aramayı âdet hâline getiren; devamlı hakkını arayan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 632)⁴⁶² || Yak. Ø.

êdi⁴⁶³ ‘sahip, efendi’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 181) || Yak. Ø.

êge-⁴⁶⁴ (diş) gıcırdatmak; bıçak vb. bilemek’ (Clauson, 1972, s. 101b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 20; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 181) || Yak. Ø.

⁴⁵⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *eyegü* sözcüğü, Clauson (1972, s. 272a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 31) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁴⁵⁸Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 181) yayınından çalışmamıza eklenmiştir.

⁴⁵⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 660) madde başı olarak verilen *îçi* yerine Clauson (1972, s. 20a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 19) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 181) dayanarak *êçi* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁶⁰Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 181) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

⁴⁶¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 632) *êder-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 181) yayınına göre *êder-* olarak alınmıştır.

⁴⁶²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 632) *êdergen* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 181) yayınına göre *êdergen* olarak alınmıştır.

⁴⁶³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 661) madde başı olarak verilen *îdi* yerine, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 181) yayınındaki *êdi* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, DTS (1969, s. 203), EDPT (1972, s. 41a), COT (1985, s. 32) ve Atalay’da (2006, s. 226) *îdi* şeklindedir.

ëgeme ‘bir tür kopuz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 633)⁴⁶⁵ || Yak. Ø.

ëgeş-⁴⁶⁶ ‘çarpmak, birbirini ısırmak; törpülemeye yardımcı olmak’ (Clauson, 1972, s. 118b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 20; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 181) || Yak. Ø.

ëget⁴⁶⁷ ‘gerdek gecesinde gelinle beraber, ona hizmet maksadıyla gönderilen hizmetçi’ (Clauson, 1972, s. 102a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 20; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 181) || Yak. Ø.

ëgetle-⁴⁶⁸ ‘hizmetçiyle göndermek’ (Clauson, 1972, s. 104b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 20) || Yak. Ø.

ëgetlen-⁴⁶⁹ ‘hizmetçi sahibi olmak, hizmetçiyle gönderilmek’ (Clauson, 1972, s. 105a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 20) || Yak. Ø.

ëgetlig⁴⁷⁰ ‘hizmetçisi olan gelin’ (Clauson, 1972, s. 104a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 20) || Yak. Ø.

ëgetlik⁴⁷¹ ‘gelinle gönderilmek için ayrılan hizmetçi’ (Clauson, 1972, s. 104a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 20) || Yak. Ø.

ëki/ëki⁴⁷² (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 182) → bkz. **ëkki**

⁴⁶⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 662) iki ayrı madde başı olarak verilen *ige-* I yerine Clauson (1972, s. 101b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 20) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 181) *ëge-* sözcüğü tercih edilerek tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁴⁶⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 633) *egeme* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 181) yayınına göre *ëgeme* olarak alınmıştır.

⁴⁶⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *igeş-* sözcüğü, Clauson’a (1972, s. 119a) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Ayrıca *igeş-* yerine Clauson (1972, s. 119a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 20) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 181) *ëgeş-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁶⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 662) madde başı olarak verilen *iget* yerine Clauson (1972, s. 102a) Dankoff ve Kelly (1985, s. 20) ve Kaçalın ve Ölmez’deki *ëget* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁶⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 633) madde başı olarak verilen *ëgetle-* yerine Clauson (1972, s. 104b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 20) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 181) *ëgetle-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁶⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 633) madde başı olarak verilen *ëgetlen-* yerine Clauson (1972, s. 105a), Dankoff ve Kelly’ (1985, s. 20) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 181) *ëgetlen-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁷⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 633) madde başı olarak verilen *ëgetlig* yerine Clauson (1972, s. 104a) Dankoff ve Kelly (1985, s. 20) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 181) *ëgetlig* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁷¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 633) madde başı olarak verilen *ëgetlik* yerine Clauson (1972, s. 104a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 20) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 181) *ëgetlik* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁷²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 663) madde başı olarak verilen *iki* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 21) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 182) *ëki/ëki* sözcüğü tercih edilmiştir.

ëkîgü⁴⁷³ ‘ikisi, her iki’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21) || Yak. *ikkie* “‘ikisi, ikimiz’ (P I 910), *ikkie* ‘ikisi, ikimiz’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 145)” (Yıldız, 2015, s. 290).

ëkinç⁴⁷⁴ ‘ikinci’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 182) || Yak. *ikkis* “‘ikinci’ (Pekarskiy, 1917, sü. 910), *ikkis* ‘ikinci’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 145)” (Yıldız, 2015, s. 291).

ëkindi⁴⁷⁵ ‘ikinci; ikindi namazı vakti; birbiri’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 182) || Yak. Ø.

ëkirçgün⁴⁷⁶ ‘tereddütlü, kararsız’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 182) || Yak. Ø.

ëkki⁴⁷⁷ ‘iki’ (Clauson, 1972, s. 100b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 182) ~ **ëki/ëki** ‘iki’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 182) || Yak. *ekki* ~ *ikki* “‘iki’ (Pekarskiy, 1917, sü. 238), *ikki* ‘iki’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 144)” (Yıldız, 2015, s. 290).

ëkiş⁴⁷⁸ ‘cevher eritildiği zaman çıkan pislik’ (Erdal, 1991, s. 267) || Yak. Ø.

ëkkiz⁴⁷⁹ ‘ikiz’ (Clauson, 1972, s. 119b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 182) || Yak. Ø.⁴⁸⁰

⁴⁷³ Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 663) madde başı olarak verilen *ikigü* yerine, Dankoff ve Kelly’deki (1985, s. 21) *ëkîgü* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁷⁴ Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 663) madde başı olarak verilen *ikinç* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 21) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 182) *ëkinç* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁷⁵ Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *ikindi* sözcüğü, Clauson (1972, s. 111b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 21) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Ayrıca *ikindi* yerine Dankoff ve Kelly (1985, s. 21) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 182) *ëkindi* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁷⁶ Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 663) madde başı olarak verilen *ikirçgün* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 21) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 182) *ëkirçgün* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁷⁷ Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 663) madde başı olarak verilen *ikki* yerine, Clauson (1972, s. 100b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 21) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 182) *ëkki* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁷⁸ Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 662) madde başı olarak verilen *igiş II* yerine Erdal’daki (1991, s. 267) *ëkiş* sözcüğü tercih edilmiştir. Erdal (1991, s. 267) *ëkiş* ‘eğe talaşı’ anlamındaki sözcüğünü *ëke-* ‘eğelemek, törpülemek (katı nesneleri)’ fiilinden türediğini yazıp, damaksız ünsüz için krş. DT’de *ëkek* ‘eğe, törpü (uygulama)’ örneğini vermiştir. Ayrıca tırnak içinde EDPT’deki *‘ëgi:ş*’ sözcüğünün (ismi hecelerken) DLT’de geçen bir hapax olarak alındığını belirtmiştir. Fakat sözcüğün Laut, 1986: 122, ayrıca Maitr’de (BT IX s. 59) *çıntan ëkişi* ‘sandal ağacı talaşı’ (orada *çintan egişi* yazılmıştır.) şeklinde geçtiğini yazmıştır. Sözcük, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 182) yayınında *ëgiş* şeklindedir.

⁴⁷⁹ Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 663) madde başı olarak verilen *ikkiz* yerine, Clauson (1972, s. 119b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 21) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 182) *ëkkiz* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁸⁰ Yak. *igire* ~ *igiri* ‘ikiz’ sözcüğü Moğ.’dan geri ödünçleme (Kałużyński, 1995b, 48) olduğu için karşılaştırmaya alınmamıştır.

ēl⁴⁸¹ ‘ülke, eyalet; iki hakan arasındaki barış; avlu, açıklık; at (at Türklerin kanadı olduğuiçin); *ēl başı*: seyis; *ēl kişi*: kötü adam; *ēl kuş*: akbaba’ (Clauson, 1972, s. 121a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21) || Yak. *il II* “‘dirlik düzenlik, arkadaşlık, dostluk, sevgi, barış, sükunet, barışseverlik’ (Pekarskiy, 1917, sü. 912), *il I* ‘barış, dirlik düzenlik’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 145)” (Yıldız, 2015, s. 292).

ēldiri ‘oğlak derisi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 636)⁴⁸² ~ **ēlri** ‘oğlak derisi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637) || Yak. Ø.

ēlet⁴⁸³ ‘götürmek’ (Clauson, 1972, s. 132a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 22; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 182) || Yak. *ilt-* “‘sürmek, götürmek; çekmek, sürüklemek; götürmek, ulaştırmak; taşımak, getirmek, iletmek, yürütmek; nakletmek’ (Pekarskiy, 1917, sü. 930), *elt-* ‘götürmek, taşımak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 250), *ilt-* ‘çekmek, taşımak, beraberinde götürmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 148)” (Yıldız, 2015, s. 292).

ēlgin (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637)⁴⁸⁴ → bkz. **yēlgin**

ēlimgā⁴⁸⁵ ‘hakanın mektuplarını Türk yazısıyla yazan kâtip’ (Clauson, 1972, s. 146b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 183) || Yak. Ø.

ēlri (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637)⁴⁸⁶ → bkz. **ēldiri**

ēn⁴⁸⁷ **I** ‘en’ (Clauson, 1972, s. 165b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 23; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 183) || Yak. *ien II* “‘kumaş eni’ (Pekarskiy, 1917, sü. 895), ‘1. genişlik, en;

⁴⁸¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 664) yedi ayrı madde başı olarak verilen *ēl* sözcüğü Clauson (1972, s. 121a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 21) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Ayrıca *ēl* yerine Clauson (1972, s. 121a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 21) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 182) *ēl* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁸²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 636) *ēldiri* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 182) yayınına göre *ēldiri* olarak alınmıştır.

⁴⁸³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 664) madde başı olarak verilen *ilet-* yerine Clauson (1972, s. 132a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 22) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 182) *ēlet-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁸⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 637) *ēlgin* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 183) yayınına göre *ēlgin* olarak alınmıştır.

⁴⁸⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 656) madde başı olarak verilen *ilimgā* yerine, Clauson (1972, s. 146b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 21) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 183) *ēlimgā* sözcüğü tercih edilmiştir. Ayrıca Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 74)’a bkz.

⁴⁸⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 637) *ēlri* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 183) yayınına göre *ēlri* olarak alınmıştır.

⁴⁸⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 665) madde başı olarak verilen *ēn III* yerine Clauson (1972, s. 165b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 23) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 183) *ēn* sözcüğü tercih edilmiştir.

2. yüzey (su vb. için); 3. coğ. yüzey, üst tabaka; 4. enginlik, genişlik’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 160)” (Yıldız, 2015, s. 294)

ēn⁴⁸⁸ II ‘aşağı doğru meyilli olan, iniş’ (Clauson, 1972, s. 165b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 23; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 183) || Yak. Ø.

ēn-⁴⁸⁹ ‘inmek’ (Clauson, 1972, s. 168a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 23; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 183) || Yak. Ø.

ēnç⁴⁹⁰ ‘huzurlu ve sakin, rahat’ (Clauson, 1972, s. 171b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 23; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 183) || Yak. Ø.

ēnçik⁴⁹¹ ‘hissi gitmek, bayılmış gibi olmak, titreyip kasılmak’ (Clauson, 1972, s. 174b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 23; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 183) || Yak. Ø.

ēndür-⁴⁹² ‘indirmek’ (Clauson, 1972, s. 180b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 23; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 183) || Yak. Ø.

ēne-⁴⁹³ ‘işaret koymak’ (Clauson, 1972, s. 171a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 23; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 183) || Yak. Ø.

ēnet-⁴⁹⁴ ‘enetmek; kulağın bir parçasını keserek imletmek’ (Clauson, 1972, s. 179a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 23; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 183) || Yak. Ø.

ēnil-⁴⁹⁵ ‘inilmek’ (Clauson, 1972, s. 185b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 23) || Yak. Ø.

⁴⁸⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 665) madde başı olarak verilen *ēn* IV yerine Clauson (1972, s. 165b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 23) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 183) *ēn* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁸⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 665) madde başı olarak verilem *in-* yerine Clauson (1972, s. 168a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 23) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 183) dayanarak *ēn-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 665) madde başı olarak verilem *ēnç* ~ *inç* yerine Clauson (1972, s. 171b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 23) ve Kaçalın ve Ölmez’deki *ēnç* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 665) madde başı olarak verilem *inçik-* yerine Clauson (1972, s. 174b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 23) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 183) *ēnçik-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 666) madde başı olarak verilem *indür-* yerine Clauson (1972, s. 180b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 23) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 183) *ēndür-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 666) madde başı olarak verilem *ine-* yerine Clauson (1972, s. 171a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 23) ve Kaçalın ve Ölmez’deki *ēne-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 666) madde başı olarak verilem *inet-* yerine Clauson (1972, s. 179a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 23) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 183) *ēnet-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 666) madde başı olarak verilem *inil-* yerine Clauson (1972, s. 185b) ve Dankoff ve Kelly’deki (1985, s. 23) *ēnil-* sözcüğü tercih edilmiştir.

- ëniş**⁴⁹⁶ ‘inmekte yarışmak’ (Clauson, 1972, s. 191a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 23; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 183) || Yak. Ø.
- ënse**⁴⁹⁷ ‘inmek istemek’ (Clauson, 1972, s. 191a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 23; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 183) || Yak. Ø.
- ēr**⁴⁹⁸ (Clauson, 1972, s. 954a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 185) → bkz. **yēr**
- ēr**⁴⁹⁹ **I** ‘yabanileşmek’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 25; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 185) || Yak. Ø.
- ēr**⁵⁰⁰ **II** ‘(duvar vb. şeyleri) yarmak’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 25; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 185) || Yak. Ø.
- ërgür**- **II** ‘ulaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 642)⁵⁰¹ || Yak. Ø.
- ërig**⁵⁰² ‘*ërig yulki*: yorga, iyi koşan hayvan’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 185) || Yak. Ø.
- ëriglik**⁵⁰³ ‘hayvanın cinsi arzusu’ (Clauson, 1972, s. 228a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 25; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 185) || Yak. Ø.
- ëril**⁵⁰⁴ ‘kendini suçlamak, vicdan azabı çekmek’ (Clauson, 1972, s. 229b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 25) || Yak. Ø.

⁴⁹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 656) madde başı olarak verilem *ınış*- yerine Clauson (1972, s. 191a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 23) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 183) *ëniş*- sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 639) madde başı olarak verilem *enise*- yerine Clauson (1972, s. 191a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 23) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 183) *ënse*- sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 666) madde başı olarak verilen *ir II* yerine Clauson (1972, s. 954a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 223) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 185) *ēr* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁴⁹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 666) madde başı olarak verilen *ir- I* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 25) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 185) *ēr- I* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵⁰⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 666) madde başı olarak verilen *ir- II* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 25) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 185) *ēr- II* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵⁰¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 642) *ërgür*- şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 185) yayınına göre *ërgür*- olarak alınmıştır.

⁵⁰²Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 185) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

⁵⁰³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 666) madde başı olarak verilen *îriglik*- yerine Clauson (1972, s. 228a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 25) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 185) dayanarak *ëriglik*- sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵⁰⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 642) madde başı olarak verilen *eril*- yerine Clauson (1972, s. 229b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 25) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 185) *ëril*- sözcüğü tercih edilmiştir.

ērīl⁵⁰⁵ ‘(duvar vb.) çatlamak; (ay) eksilmeye başlamak’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 25; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 185) || Yak. Ø.

ērīn⁵⁰⁶ ‘dudak’ (Clauson, 1972, s. 232b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 26; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 185) || Yak. Ø.

ērīn- ‘tembellik etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 642)⁵⁰⁷ || Yak. Ø.

ērpe⁵⁰⁸ ‘(tahta vb. şeyleri) kesmek; (iş) düzeltmek isterken bozmak’ (Clauson, 1972, s. 199a; Erdal, 1991, s. 659) || Yak. *erbie*- ‘“testereyle kesmek; kesmek, biçmek’ (Pekarskiy, 1917, sü. 287), *erbee*- ‘testereyle kesmek; kesmek, biçmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 543)’ (Yıldız, 2015, s. 298).

ērpel⁵⁰⁹ ‘(tahta vb.) kesilmek; (iş) düzeltilmek istenirken bozulmak’ (Clauson, 1972, s. 199b; Erdal, 1991, s. 659) || Yak. Ø.

ērpet⁵¹⁰ ‘(tahta vb. şeyleri) kestirmek’ (Clauson, 1972, s. 199b; Nadelyayev ve diğ., 1969, s. 181) || Yak. *erbet*- ‘“(saç) kestirmek’ (Pekarskiy, 1917, sü. 286), *erbet*- ‘*erbee*- Ey. Ett. Bi.’⁵¹¹ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 543)’ (Yıldız, 2015, s. 299).

ērte⁵¹² ‘sabahın erken saati’ (Clauson, 1972, s. 202b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 25; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 186) || Yak. *erde III* ‘“erken saatler; erken’ (Pekarskiy,

⁵⁰⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak alınan *iril*- sözcüğü, Clauson’a (1972, s. 229b) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Ayrıca *iril*- yerine Dankoff ve Kelly (1985, s. 25) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 185) *ērīl*- sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵⁰⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 667) madde başı olarak verilen *irin* yerine, Clauson (1972, s. 232b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 26) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 185) *ērīn* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵⁰⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 642) *erin*- şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 185) yayınına göre *ērīn*- olarak alınmıştır.

⁵⁰⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 667) madde başı olarak verilen *irpe*- yerine Clauson (1972, s. 199a) ve Erdal’daki (1991, s. 659) *ērpe*- sözcüğü tercih edilmiştir. Erdal (1991, s. 659), *ērpe-l*- ‘kesilmek’ maddesinde EDPT’de alıntılanan TT VIII G ve DLT örneklerini verir. Ayrıca EDPT ve DTS’de, DLT’den yalnızca *ērpe*- alıntısının yapıldığını, fakat sözcüğün LautHöllen’de 119 krş. *ērpe-K* (bölüm 3.101) ve *ērpe-š*- var olduğunu belirtmektedir. Sözcük, Atalay (2006, s. 235), COT (1985, s. 35) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 203) *irpe*-, DTS’de (1969, s. 181) *ērpe*- şeklindedir.

⁵⁰⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 667) madde başı olarak verilen *irpel*- yerine Clauson (1972, s. 199b) ve Erdal’daki (1991, s. 659) *ērpel*- sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 235), COT (1985, s. 35) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 203) *irpel*-, DTS’de (1969, s. 181) *ērpel*- şeklindedir. Ayrıca bkz. *ērpe*-.

⁵¹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 668) madde başı olarak verilen *irpet*- yerine Clauson (1972, s. 199b) ve Nadelyayev ve diğ.’deki (1969, s. 181) *ērpet*- sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 235), COT (1985, s. 35) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 203) *irpet*-, DTS’de (1969, s. 181) *ērpet*- şeklindedir. Ayrıca bkz. *ērpe*-.

⁵¹¹Yak. *erbee*- eyleminin anlamları için yukarıdaki *ērpe*- maddebaşına bkz.

⁵¹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 643) madde başı olarak verilen *erte* ~ *irte* yerine, Clauson (1972, s. 202b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 25) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 186) *ērte* sözcüğü tercih edilmiştir.

1917, sü. 295), *erde* ‘erken, erkenden’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 544)” (Yıldız, 2015, s. 299).

ertele- ‘bir şeye erken başlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 643)⁵¹³ || Yak. *erdelee-* “‘erken kalkmak, erken gitmek, birini (ayaküstü) sabah erkenden işe geçirmek; acele etmek’ (Pekarskiy, 1917, sü. 296), *erdelee-* ‘erken kalkmak, erkenden bir işe başlamak, acele etmek, bir iş için acele etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 545)” (Yıldız, 2015, s. 299).

êsiz⁵¹⁴ ‘hırçın; kötü, çirkin; haşarı çocuk’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 27; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 186) ~ **esiz** ‘yazık; kötülük’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 645) || Yak. Ø.

êsizlen-⁵¹⁵ ‘huysuzlaşmak’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 27; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 186) || Yak. Ø.

êsizlik⁵¹⁶ ‘kötülük’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 27; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 186) ~ **esizlik** ‘kötülük, huysuzluk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 645) || Yak. Ø.

êssiz⁵¹⁷ I ‘şirret, gaddar, cür’etkar’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 27; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 186) || Yak. Ø.

êssiz II ‘hayıflanma bildiren bir kelime, yazık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 646)⁵¹⁸ || Yak. Ø.

êş⁵¹⁹ ‘eş, arkadaş’ (Clauson, 1972, s. 253b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 27) || Yak. Ø.

êşiç ‘tencere’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 646)⁵²⁰ || Yak. Ø.

⁵¹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 186) *ertele-* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 186) yayınına göre *ertele-* olarak alınmıştır.

⁵¹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *isiz* sözcüğü, Dankoff ve Kelly (1985, s. 27) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 186) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilip *isiz* yerine *êsiz* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵¹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 669) madde başı olarak verilen *isizlen-* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 27) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 186) *êsizlen-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵¹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 669) madde başı olarak verilen *isizlik* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 27) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 186) *êsizlik* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵¹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 669) madde başı olarak verilen *issiz* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 27) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 186) *êssiz* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵¹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 646) *essiz* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 186) yayınına göre *êssiz II* olarak alınmıştır.

⁵¹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 669) madde başı olarak verilen *êş I* yerine Clauson (1972, s. 253b) ve Dankoff ve Kelly’deki (1985, s. 27) *êş* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵²⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 646) *eşiç* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 186) yayınına göre *êşiç* olarak alınmıştır.

êşiçlen- ‘tencere sahibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 646)⁵²¹ || Yak. Ø.

êşik ‘eşik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647)⁵²² || Yak. Ø.

êşiklik ‘eşik için ayrılmış olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647)⁵²³ || Yak. Ø.

êşit-⁵²⁴ ‘işitmek, dinlemek’ (Clauson, 1972, s. 257a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 28; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 186) ~ **eşit-** ‘işitmek, duymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647) || Yak. *isit-* “1. işitmek, duymak; dinlemek, dikkat kesilmek, kulak vermek, söz dinlemek, itaat etmek; (ilaç) tesir etmek; idrak etmek, anlamak; 2. duymak, koku almak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 970) > *ihit-* ‘1. dinlemek, kulak vermek; 2. söz dinlemek, itaat etmek; 3. (bir dili) anlamak; 4. (ilaç) tesir etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 156)” (Yıldız, 2015, s. 301).

êşittür-⁵²⁵ ‘işittirmek’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 28; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 187) ~ **êştür-** ‘işittirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647) || Yak. Ø.

êşiler ‘kadın; kadınlardan hanım olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647)⁵²⁶ ~ **êşler** ‘kadın’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 27; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 187) ~ **eşler** ‘kadın’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647) || Yak. Ø.

êşler⁵²⁷ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 27; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 187) → bkz. **êşiler**

êşlig⁵²⁸ ‘kendisine tâbi cini olan’ (Clauson, 1972, s. 262a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 27; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 187) || Yak. Ø.

êştil- ‘işitilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647)⁵²⁹ || Yak. Ø.

⁵²¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 646) *êşiçlen-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 186) yayınına göre *êşiçlen-* olarak alınmıştır.

⁵²²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 647) *êşik* şeklinde verilen madde başı Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 186) yayınına göre *êşik* olarak alınmıştır.

⁵²³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 647) *êşiklik* şeklinde verilen madde başı Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 186) yayınına göre *êşiklik* olarak alınmıştır.

⁵²⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 670) madde başı olarak verilen *îşit-* yerine, Clauson (1972, s. 257a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 28) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 186) *êşit-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵²⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 647) madde başı olarak verilen *êşittür-* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 28) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 187) *êşittür-* biçimi tercih edilmiştir.

⁵²⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 647) *êşiler* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 187) yayınına göre *êşiler* olarak alınmıştır.

⁵²⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 670) madde başı olarak verilen *işler* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 27) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 187) *êşler* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵²⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 670) madde başı olarak verilen *êşlig* yerine Clauson (1972, s. 262a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 27) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 187) *êşilg* sözcüğü tercih edilmiştir.

ēštūr- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 647)⁵³⁰ → bkz. **ēšittūr-**

ēt-⁵³¹ ‘etmek; düzeltmek; yapmak, etmek; kurmak; Oğuzcada kılmak, namaz kılmak’ (Clauson, 1972, s. 36b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 29; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 187) || Yak. *iit- II* “(silahı) doldurmak, (tuzak) yerleştirmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 978), *iit- II* ‘1. (ateşli bir silahı) doldurmak; (kürk hayvanı kapanının mekanizmasının) düştüğünden kuşkulanmak; tuzak kurmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 144)” (Yıldız, 2015, s. 302).

ētil-⁵³² ‘düzelmek’ (Clauson, 1972, s. 56b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 29) ~ **etil-** ‘düzelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 648) || Yak. Ø.

ētilge⁵³³ (?) ‘dirlik, düzen’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 187) || Yak. Ø.

ētilgen⁵³⁴ ‘devamlı düzelen’ (Clauson, 1972, s. 56b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 29) || Yak. Ø.

ētin-⁵³⁵ ‘hazırlanmak’ (Clauson, 1972, s. 61b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 29) || Yak. *iitin- II* “‘*iit- II*’nin Dö. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 144)⁵³⁶” (Yıldız, 2015, s. 303).

ēttūr-⁵³⁷ ‘düzeltmek, tamir edilmek için emir vermek, düzelttirmek, tamir ettirmek’ (Clauson, 1972, s. 67a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 29; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 187) ~ **ettūr-** ‘ettirmek, yaptırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 649) || Yak. *iitter- II* “‘*iit- II* Ey. Ett. Bi.’⁵³⁸ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 144)” (Yıldız, 2015, s. 304).

⁵²⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 647) *ēštil-* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 187) yayınına göre *ēštil-* olarak alınmıştır.

⁵³⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 647) *ēštūr-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 187) yayınına göre *ēštūr-* olarak alınmıştır.

⁵³¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 670) iki ayrı madde başı olarak verilen *it-* ~ *īt-* ile *et-* sözcüğü (2018, s. 648), Clauson (1972, s. 36b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 29) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 187) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilerek yerlerine *ēt-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵³²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 671) madde başı olarak verilen *itil-* ~ *ītil-* yerine Clauson (1972, s. 56b) ve Dankoff ve Kelly’deki (1985, s. 29) *ētil-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵³³Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 187) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

⁵³⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 648) madde başı olarak verilen *etilgen-* yerine Clauson (1972, s. 56b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 29) dayanarak *ētilgen-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵³⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 671) madde başı olarak verilen *itin-* yerine Clauson (1972, s. 61b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 29) dayanarak *ētin-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵³⁶Yak. *iit- II*’in anlamları için yukarıdaki *ēt-* maddebaşına bkz.

⁵³⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 671) madde başı olarak verilen *ītūr-* yerine Clauson (1972, s. 67a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 29) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 187) *ēttūr-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵³⁸Yak. *iit- II*’in anlamları için yukarıdaki *ēt-* maddebaşına bkz.

ēw⁵³⁹ ‘acele etmek’ (Clauson, 1972, s. 4b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 30; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 187) || Yak. Ø.

ēwek⁵⁴⁰ ‘acele eden, aceleci, acelecilik; acele’ (Clauson, 1972, s. 8b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 30; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 188) || Yak. Ø.

ēweklik ‘bir işte acele etme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 650)⁵⁴¹ || Yak. Ø.

ēwil⁵⁴² ‘acele edilmek’ (Clauson, 1972, s. 10b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 30; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 188) || Yak. Ø.

ēwiş⁵⁴³ ‘(topluluk) acele etmek’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 30; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 188) || Yak. Ø.

ēwse⁵⁴⁴ ‘acele etmek istemek’ (Clauson, 1972, s. 10b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 30; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 188) || Yak. Ø.

ēz ‘ezmek(?); deride sıyrık yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 652)⁵⁴⁵ || Yak. Ø.

ēz⁵⁴⁶ ‘derideki ve yerdeki uzunlamasına çizik, kazıntı’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 31; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 188) || Yak. Ø.

ēzik⁵⁴⁷ ‘deride bulunan uzunlamasına çizik, kazıntı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 652)⁵⁴⁸ || Yak. Ø.

⁵³⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 672) madde başı olarak verilen *iw*- yerine Clauson (1972, s. 4b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 30) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 187) *ēw*- sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵⁴⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 672) iki ayrı madde başı olarak verilen *iwek* ve *iwet* sözcükleri Clauson (1972, s. 8b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 30) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 188) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilip yerlerine *ēwek* sözcüğü tercih edilmiştir. Ayrıca Ercilasun ve Akkoyunlu (2018 s. 60)’a bkz.

⁵⁴¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 650) *eweklik* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 188) yayınına göre *ēweklik* olarak alınmıştır.

⁵⁴²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 672) madde başı olarak verilen *ēwil*- yerine, Clauson (1972, s. 10a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 30) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 188) *ēwil*- sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵⁴³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 672) madde başı olarak verilen *ēwiş*- ~ *ewiş*- sözcükleri yerine Dankoff ve Kelly (1985, s. 30) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 188) *ēwiş*- sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵⁴⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 672) madde başı olarak verilen *iwise*- yerine Clauson (1972, s. 15b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 30) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 188) *ēwse*- sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵⁴⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 652) *ez*- olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 188) yayınına göre *ēz*- olarak alınmıştır.

⁵⁴⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 672) madde başı olarak verilen *iz* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 31) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 188) *ēz* sözcüğü tercih edilmiştir. Ayrıca Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 38)’a bkz.

ëzil- ‘(deri vb.) çizilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 652)⁵⁴⁹ || Yak. Ø.

ëzit- ‘(deri vb. bir şeyi) çizmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 652)⁵⁵⁰ || Yak. Ø.

ëztür- ‘(deri vb. bir şeyi) boylamasına çizdirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 652)⁵⁵¹ || Yak. Ø.

4.7. H Harfiyle Başlayan Sözcükler

hana (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 653) → bkz. **ana**

hata (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 653) → bkz. **ata**

heç⁵⁵² (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 653) → bkz. **eç**

hoç hoç ‘keçileri güderken kullanılan ünlem’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 653) || Yak. Ø.

4.8. H Harfiyle Başlayan Sözcükler

hān ‘hakan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 654) || Yak. *han, haan, haam II* ‘1. büyük, ulu, azametli, muhterem, vekarlı; hürmet; başka isimlerle birlikte en yüce unvan gibi, hürmeti, ifade için kullanılır, 2. destanî ve efsanevi kahramanlarla, kahraman kadınların ve bir de ruhların, efsanevi hayvanların isimlerinin bir parçasıdır, 3. bir kadın şamanın adı *Pr. Haan-hatın* (azametli-hatun)’ (Pekarskiy, 1945, s. 362); *han I* ‘han, hanlık’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 478).

⁵⁴⁷Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 33) sözcüğün yazma 53’teki *iz* ile anlam bakımından aynı olduğunu belirtip *ezik* (*izik?*) < *iz+ik* etimolojisini yaparak sözcüğü *ezik* şeklinde okumuşlardır. Clauson (1972, s. 285a) sözcüğün, Kır. ve Kaz.’da *ezü* ‘baskı, eziyet’ olarak varlığını sürdürdüğünü belirtip sözcüğün morfolojik açıdan GD Türki *BŞ 580* ve GB Osm.’da varlığını sürdüren *ezik* ‘ezilmiş, yaralanmış’ sözcüğünden farklı olduğunu belirtmektedir. Sözcük, DTS (1969, s. 192) ve Atalay’da (2006, s. 209) *ezik*, EDPT (1972, s. 285a), COT (1985, s. 31) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 188) *ëzig* şeklindedir.

⁵⁴⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 652) *ezik* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 188) yayınına göre *ëzik* olarak alınmıştır.

⁵⁴⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 652) *ezil-* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 188) yayınına göre *ëzil-* olarak alınmıştır.

⁵⁵⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 652) *ezit-* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 188) yayınına göre *ëzit-* olarak alınmıştır.

⁵⁵¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 652) *ëztür-* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 188) yayınına göre *ëztür-* olarak alınmıştır.

⁵⁵²Ercilasun ve Akkoyunludaki madde başı *heç heç* şeklindedir.

handa ‘Halaçlardan bir tabakanın ağzında, nerde’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 654) || Yak. *xanna I* ‘nerede?; nereye’ (Pekarskiy, 1945, s. 325); *xanna* ‘nerede; nereye, hangi tarafa, hangi yöne’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 478).

hayl ‘at’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 654) || Yak. Ø.

hayu ‘Halaçlardan bir tabakanın ağzında, ne, hangi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 654) || Yak. *xaya I* ‘hangi, nasıl?; nerede, nereye’ (Pekarskiy, 1945, s. 353); *xaya III* ‘hangi, hangisi; ne, nasıl, ne gibi, ne biçim, ne çeşit’ (Sleptsov ve diğ., 1945, s. 474).

hemîr ‘Oğuzlarda, emir, bey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 654) || Yak. Ø.

hîz (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 654) → bkz. **kîz** ~ **kız II**

4.9. I Harfiyle Başlayan Sözcükler

ıçğın⁵⁵³ ‘kaçırmak; kaçmak; kendini tutamayıp osurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 655) || Yak. *ısıgın*- “‘düşürmek, kaçırarak, elden çıkarmak; kurtarmak, gevşetmek, salmak; ateş etmek, silahı boşaltmak’ (Pekarskiy, 1928, s. 3835) > *ıhıgın*- ‘1. elden çıkarmak; düşürmek; 2. gönülsüzce vermek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 531)” (Yıldız, 2015, s. 305).

ıd- ~ **ıd-** ‘göndermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 655) || Yak. *ııt-* “‘1. salıvermek, izin vermek, koyuvermek, serbest bırakmak; göndermek, yollamak; doğrultmak, çevirmek’ (Pekarskiy, 1928, s. 3840), *ııt-* ‘1. salıvermek, izin vermek; koyuvermek; 2. göndermek, yollamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 534)” (Yıldız, 2015, s. 306).

ıdıı- ‘serbest bırakılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 655) || Yak. Ø.

ıdıınu ‘serbest bırakılan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 655) || Yak. Ø.

ıdısa- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 655) → bkz. **ıdısa-** (Clauson, 1972, s. 71b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 32; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 192).

ıdış- ‘karşılıklı (hediye) göndermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 655) || Yak. *ıdııs-* “‘(birbirlerine karşı olan hatalarını) karşılıklı olarak bağışlamak’ (Pekarskiy, 1928, s. 3854)” (Yıldız, 2015, s. 307).

⁵⁵³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ıçğın*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 23a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 32) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

ıdma ‘serbest bırakılmış olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 655) || Yak. Ø.

ıdsa⁵⁵⁴ ‘göndermek istemek’ (Clauson, 1972, s. 71b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 32; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 192) || Yak. Ø.

ıduķ⁵⁵⁵ ‘serbest bırakılmış hayvan; geçit vermeyen, uzanıp giden (dağ); mübarek olan her şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 655) || Yak. *ıtk I* ‘1. kurban, kurbanlık; dolgonlarda: nezredilen (adanan) hayvan; bu gibi hayvanlara “Yakutlar hürmet ederler, onları hiçbir zaman dövmezler, kuyruk ve yelelerini kesmezler, ve ‘ısiyah’ zamanında üzerlerine kurban merasimine mahsus havandan serperler. Bu gibi hayvanları öldürmek lâzım geldiği zaman şaman çağırılır, ve şaman, o hayvanın nezredildiği (adandığı) iblisi merhamete getirmek için âyin icra eder.” (*Prip*). *Tınnaah ıtk* canlı kurban: bir ruh tarafından istenilen hayvan satılmaz ve öldürülmez, eski zamanlarda sağılmazmış bile’ (Pekarskiy, 1945, s. 425); *ıtk I* ‘kurban, kurban etme, kurban verme, kurbanlık; hayrat, iane; kutsal, mukaddes, mübarek; dini’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 532).

ıgla- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 655) → bkz. **yıgla**-

ıglaş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 655) → bkz. **yıglaş**-

ıhla- ‘hıçkırık tutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 655) || Yak. Ø.

ıķ ‘soğuk su içilip üzerine ekmek yenildiği zaman göğüsten çıkan hıçkırık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 655) || Yak. Ø.

ıl- ‘inmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 655) || Yak. Ø.

ıldur- ‘indirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 655) || Yak. Ø.

ılığ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 655) → bkz. **yılığ**

ılımga (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 656) → bkz. **êlimga** (Clauson, 1972, s. 146b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 183).

ılın- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 656) → bkz. **ilin**-

⁵⁵⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 655) madde başı olarak verilen *ıdısa*- yerine Clauson (1972, s. 71b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 32) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 192) *ıdsa*- sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵⁵⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *ıduķ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 46a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 32) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

ır I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 656) → bkz. **yır** ~ **yır**

ır II ‘utanma, utanan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 656) ~ **ırra** ‘utanma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 657) || Yak. Ø.

ırğa- ‘sallamak, silkelemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 657) || Yak. Ø.

ırğağ⁵⁵⁹ ‘balık avlamak için kullanılan olta; sudan buzlu çekip buzluğa koymakta kullanılan çengel’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 657) || Yak. Ø.

ırğal- ‘sallanmak, silkelenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 657) || Yak. Ø.

ırğan- ‘sarsılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 657) || Yak. Ø.

ırğaş- ‘sallamakta yardımlaşmak veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 657) || Yak. Ø.

ırğat- ‘sallatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 657) || Yak. Ø.

ırk ‘kehanet, fal, insanın içindeki gizli şeyleri ortaya çıkarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 657) || Yak. Ø.

ırkla- ‘fala bakmak, kehanette bulunmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 657) || Yak. Ø.

ırra (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 657) → bkz. **ır II**.

ısır- ‘ısırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 657) || Yak. *ıtır*- “‘ısırmak, dişlemek, dişleriyle tutmak; kemirmek, kalbini kırmak; kıstırmak, sıkıştırmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3852), *ıtır*- ‘ısırmak, dişlemek; dişleriyle yakalamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 533)” (Yıldız, 2015, s. 314).

ısırgan ‘çok ısiran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 657) || Yak. Ø.

ısırt- ‘ısırtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 657) || Yak. Ø.

ısra⁵⁶⁰ ‘oradan aşağı olan, sonra, aşağı’ (Clauson, 1972, s. 250a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 14; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 195) || Yak. Ø.

⁵⁵⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ırğağ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 216a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 35) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁵⁶⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 669) madde başı olarak verilen *ısra* yerine, Clauson (1972, s. 250a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 14) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 195) *ısra* sözcüğü tercih edilmiştir.

ısrık⁵⁶¹ ‘ısırlmış olan; nazara ve cin çarpmasına uğramış çocukları tedavi ederken kullanılan bir söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 657) || Yak. Ø.

ısrıl- ‘ısırlmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 657) || Yak. Ø.

ısrım ‘sıkıntılı ve kaşları çatık olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 657) || Yak. *ıtırım*⁵⁶² “‘bir ısrım, küçük parça, lokma’ (Pekarskiy, 1917, sü. 3853), *ıtırım* ‘bir ısırmılık parça’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 533)” (Yıldız, 2015, s. 315).

ısrım- ‘dişlerini sıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 657) || Yak. *ıtırın-* “‘ısırmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3854)” (Yıldız, 2015, s. 315).

ısrış- ‘birbirini ısırarak, ısırarak yardımlaşmak veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 657) || Yak. Ø.

ış ~ iş I ‘iş, amel’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 658) ~ **ış** ‘iş, amel’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 669) || Yak. *iis II* “‘iş, el işi, dikiş’ (Pekarskiy, 1917, sü. 963), *iis* ‘1. el işi; 2. dikim, dikiş’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 143)” (Yıldız, 2015, s. 342).

ış II ‘kandilin isi ve duvar vb. üzerindeki kurum’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 658) || Yak. *ııs* “‘1. geçirimsiz hale gelmeleri için içinde derilerin asılı durduğu yoğun, keskin, isli duman; duman, is; dumanlama, tütsüleme, isleme; 2. Yakut bölgesinin Tattin idari birimindeki Hannayay barınma noktasında bulunan meskun bir kışlık yer’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3826), *ııs* ‘1. yoğun duman, boğucu duman; 2. isleme; tütsülenmiş; 3. zifirî, kesif, yoğun’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 534)” (Yıldız, 2015, s. 315).

ışçı ‘işçi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 658) || Yak. Ø.

ış küdüg ‘iş güç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 658) || Yak. *küütüü* ‘kökün anlamına göre; *atı-küütüü*: ticaret’ (Pekarskiy, 1945, s. 597); *küütüü* ‘küüt-’ün isim biçimi: bekleme, beklenti, gözleme, intizar etme; umut, ümit’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 203)

ışla- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 658) → bkz. **ışle-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 670; Clauson, 1972, s. 262b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 36; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 205).

⁵⁶¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ısrık* sözcüğü, Clauson (1972, s. 250b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 36) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁵⁶²Yakutça sözcikle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 30)’a bkz.

İşlan- I ‘kendini iş yapar göstermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 658) || Yak. *iisten-* “‘bir işle meşgul olmak (zanaatle ya da dikişle); çalışmak, dikiş dikmek, dikinmek, kendine bir şey dikmek’ (Pekarskiy, 1917, sü. 974), *iisten-* ‘dikişle uğraşmak, dikiş dikmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 143)” (Yıldız, 2015, s. 342).

İşlan-II ~ işlan- ‘duman yapışmak, islenmek, kararmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 658) || Yak. *ustan-* “‘tabaklanmak, sepilenmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3831)” (Yıldız, 2015, s. 316).

İşlğ ‘işli olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 659) || Yak. Ø.

İşlğ küdüglğ ‘iş gücü sahibi olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 659) || Yak. Ø.

it ‘it, köpek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 659) || Yak. *it* “‘1. köpek, it; 2. şaman giysilerindeki (kısa kayışlar yardımıyla kısa askılı şeritlere perçinlenmiş, sağ tarafa, etekteki saçakların üst tarafına ilâştirilmiş) demirden yapılma düz köpek figürleri’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3839), *it* ‘köpek, it’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 531)” (Yıldız, 2015, s. 317).

itla- ‘köpek yerine koymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 659) || Yak. *itaa*⁵⁶³ “‘bir kimseyi köpek olarak nitelemek; köpek diyerek sövmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3844)” (Yıldız, 2015, s. 317).

itlğ ‘köpeği olan, köpekli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 659) || Yak. Ø.

ıwıķ ‘çöl ve saharalarda yaşayan dişi ceylan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 659) || Yak. Ø.

ıwırıķ ‘ibrik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 659) || Yak. Ø.

ıyın- ‘ıkmak, kendini zorlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 659) || Yak. Ø.

4.10. İ Harfiyle Başlayan Sözcükler

ĩ⁵⁶⁴ ‘ũ gibi inkâr kelimesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 660) || Yak. Ø.

ıç⁵⁶⁵ ‘ıç; *ıç et*: ciğere yapışık olan ince et; *ıç kur*: ıç kuşak, uçkur; *ıç söz*: sır, ıçteki saklı söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 660) || Yak. *is I* “‘ıç (dış’ın karşıtı); 2. ıç

⁵⁶³Yakutça sözcüklerle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 31)’a bkz.

⁵⁶⁴Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 18), sözcüğün; Atalay’da *ay*, DTS’de *ay* (*ey?*), EDPT’de *ı*, COT’de *ĩ* şeklinde olduğunu yazıp; yazmada elif’in esresinin açıkça siyah olduğunu belirtmişlerdir. Sözcük, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 192) yayınında *ĩ* şeklindedir.

kısım, içerisi, iç, hacim; 3. hayvanlar ve insanlar için: içirik (bağırsaklar, sakatatlar), karın, iç, göbek; mide; ölmüş sürü hayvanlarının iç organları; 4. astar; 5. bir kabile adı' (Pekarskiy, 1917, sü. 959), *is* '1. 1. karın; kursak; mide bozukluğu; 2. iç organlar, içirik, sakatat; 3. iç taraf, iç yüz, iç; 4. iç, ruh, can; içeriki' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 154)" (Yıldız, 2015, s. 318).

iç- 'içmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 660) || Yak. *is- III* "'içmek; içki içmek, yiyip içmek (sefahat sürmek), içmeye düşkün olmak' (Pekarskiy, 1917, sü. 962), *is-II* '1. içmek; 2. alkollü içecek kullanmak; 3. (çorba vb.) sulu yiyecek içmek, ilaç içmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 154)" (Yıldız, 2015, s. 318).

içegü 'kaburga kemiklerinin içinde kalan kısım' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 660) || Yak. Ø.

içger-⁵⁶⁶ 'içeriye sokmak; gizlice şikayet etmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 660) || Yak. Ø.

içi (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 660) → bkz. **êçi** (Clauson, 1972, s. 20a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 19; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 181).

içik- 'teslim olmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 660) || Yak. Ø.

içil- 'içilmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 660) || Yak. Ø.

için 'kendi aralarında, içten' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 660) || Yak. Ø.

içise- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 660) → bkz. **içse-** (Clauson, 1972, s. 31b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 32; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 197).

içiş-⁵⁶⁷ 'içmekte yarışmak veya yardımlaşmak; (nesne) tek bir yerine değil her tarafına içmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 660) || Yak. Ø.

içkin 'düşmanlardan gelip teslim olan ve emniyet altına alınan' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 660) || Yak. Ø.

içkü 'içilen şeyler' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 660) || Yak. Ø.

⁵⁶⁵Ercilasun ve Akkoyunlu'da dört ayrı madde başı olarak verilen *iç*; *iç et*; *iç kur* ve *iç söz* sözcükleri, Clauson (1972, s. 17a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 31) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁵⁶⁶Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *içger-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 25a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 31) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁵⁶⁷Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *içiş-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 31b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 32) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

içle- ‘elbiseye astar yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 660) || Yak. *istee-* “‘giysinin içine astar dikmek (özellikle kürk astar), giysiyi astarlamak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 973), *istee-* ‘1. giysiyi (astarla, kürkle) kaplamak; 2. balığın içini çıkarmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 155)” (Yıldız, 2015, s. 320).

içlen- ‘içi dolmak, içi dolup yenir hâle gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 661) || Yak. Ø.

içlik ‘eyerin altına konan örtü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 661) || Yak. Ø.

içmek ‘kuzu derisinden kürk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 661) || Yak. Ø.

içmeklen- ‘kuzu kürkü giymek; kuzu sahibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 661) || Yak. Ø.

içre ‘içeri, içride, içeriye’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 661) || Yak. Ø.

içrüş- ‘içirmede yardımcı olmak veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 661) || Yak. Ø.

içse-⁵⁶⁸ ‘içmek istemek’ (Clauson, 1972, s. 31b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 32; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 197) || Yak. Ø.

içton-⁵⁶⁹ ‘iç donu giymek’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 198) || Yak. Ø.

içtür- ‘içirmek için başkasına emir vermek, içirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 661) || Yak. Ø.

içük ‘samur, sincap vb. hayvanlardan elde edilen kürk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 661) || Yak. Ø.

içükle- ‘(elbiseye) kürk yapıştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 661) || Yak. Ø.

içür- ‘içirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 661) || Yak. Ø.

içürgen ‘sürekli içiren, içirmeyi âdet hâline getiren’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 661) || Yak. Ø.

idi (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 661) → bkz. **édi** (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 181).

⁵⁶⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 660) madde başı olarak verilen *içise-* yerine Clauson (1972, s. 31b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 32) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 197) dayanarak *içse-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵⁶⁹Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 198) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

ıdış ‘kadeh, kap’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 661) || Yak. *isit* ⁵⁷⁰ “‘hazne, kap, kap kakak, ev eşyası; tas, çanak; saka, sucu, güğüm, ibrik; sele’ (Pekarskiy, 1917, sü. 969) > *ihit* ‘1. kap kakak; 2. diy. tekne; 3. şişe’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 156)” (Yıldız, 2015, s. 322).

ıdrig (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 661) → bkz. **irig I**

ığ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 661) → bkz. **yık**

ig ‘hastalık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 661) || Yak. Ø.

igçil ‘çok hastalanan adam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 661) || Yak. Ø.

igdil- ‘yetiştirilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 661) || Yak. Ø.

igdük ‘süt ve yoğurttan yapılan, peynire benzer bir yiyecek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 662) || Yak. Ø.

ige- I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 662) → bkz. **ége-** (Clauson, 1972, s. 101b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 20; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 181).

ige- II ‘kafa tutmak, inatlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 662) || Yak. Ø.

igeme (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 662) → bkz. **egeme** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 633; Clauson, 1972, s. 108b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 20).

igen-⁵⁷¹ ‘inatlaşmak, huysuzlaşmak; (kısarak) hamile kalmak; bir yere sahip çıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 662) || Yak. Ø.

igeş- I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 662) → bkz. **égeş-** (Clauson, 1972, s. 118b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 20; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 181).

igeş- II ‘birbirine güvenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 662) || Yak. Ø.

iget (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 662) → bkz. **éget** (Clauson, 1972, s. 102a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 20; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 181).

igid- ~ **igit-** ‘yetiştirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 662) || Yak. *iit- I* “‘(hastayı) beslemek, yedirmek, besleyip büyütmek, yetiştirmek, eğitmek, terbiye etmek, (tavuk) kiralamak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 977), *iit- I* ‘1. yetiştirmek, eğitmek;

⁵⁷⁰Yakutça sözcikle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 322)’a bkz.

⁵⁷¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *igen-* sözcüğü, Clauson’a (1972, s. 110b) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

2. beslemek, yetiştirmek (ev hayvanı, herhangi bir kürk hayvanı, kuş vb.)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 144)” (Yıldız, 2015, s. 325).

igış I ‘asi hayvan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 662) || Yak. Ø.

igış II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 662) → bkz. **ëkiş** (Erdal, 1991, s. 267).

igit I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 662) → bkz. **egit** (Clauson, 1972, s. 102a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 165).

igit II ‘yalan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 662) || Yak. Ø.

igit- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 662) → bkz. **igid-**

igle- ‘hasta olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 662) || Yak. Ø.

iglel- ‘hastalanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 663) || Yak. Ø.

iglen- ‘doğum ağrısı tutmak, hastalanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 663) || Yak. Ø.

igleş- ‘(toplu hâlde) hasta olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 663) || Yak. Ø.

iglet- ‘hasta etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 663) || Yak. Ø.

iglig ‘hasta’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 663) || Yak. Ø.

igtü⁵⁷² ‘kesim için beslenen hayvan’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 32; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 199) || Yak. Ø.

igtüle⁵⁷³ ‘yem vermek’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 32; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 199) || Yak. Ø.

ĩk (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 663) → bkz. **yĩk**

iki (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 663) → bkz. **ëki/ëki** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 182).

⁵⁷²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 663) made başı olarak verilen *iktü* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 32) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 199) *igtü* sözcüğü tercih edilmiştir. Ayrıca Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 56)’a bkz.

⁵⁷³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 663) made başı olarak verilen *iktüle-* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 32) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 199) *igtüle-* sözcüğü tercih edilmiştir. Erdal (1991, 437), *igdiile-* maddesinde EDPT ve DTS’deki *-kt-*’li okuyuşların yanlış olduğunu yazmış, DLT’de ise *-d-* yerine *-t-* bulunduğunu belirtmiştir. Sözcük, DTS (1969, s. 207), EDPT (1972, s. 104b) ve Atalay’da (2006, s. 230) *iktüle-*, COT (1985, s. 32) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 199) *igtüle-* şeklindedir. Ayrıca bkz. *iktü*.

ikigü (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 663) → bkz. **ëkĩgü** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21).

ikinç (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 663) → bkz. **ëkinç** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 182).

ikindi ‘ikinci; ikindi namazı vakti; birbiri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 663) → bkz. **ëkindi** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 182).

ikirçgün (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 663) → bkz. **ëkirçgün** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 182).

ikki (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 663) → bkz. **ëkki** (Clauson, 1972, s. 100b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 182).

ikkiz (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 663) → bkz. **ëkkiz** (Clauson, 1972, s. 119b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 182).

ikle- ‘(yere) basmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 663) ~ **irkle-** ‘ayak basmak’ (Clauson, 1972, s. 226b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 35; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 203) ~ **yikle-** ‘i-’yi yi- yapanların lehçesinde, (yere) basmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) || Yak. *üktee-*, *üktüö-*, *üttüö-* “‘ayak basmak, girmek, (feribota) binmek; bir şeye basmak, üstüne basmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3112), *üktee-* ‘ayağıyla çiğnemek, tepinmek’ (Afanas’yev, Haritonov, 1968, 642), *üktee-* ‘1. ayakla basmak, üstüne basmak; 2. (örn. köy evlerinin çevresindeki toprak sırayı, tavanı) doldurmak, (toprakla) örtmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 451)” (Yıldız, 2015, s. 337).

ikleş-⁵⁷⁴ ‘aynı şeyi çiğnemek; çiğnemekte yardımlaşmak veya yarışmak’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 35; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 199) || Yak. Ø.

iklet- ‘(yere) bastırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 663) || Yak. *üktet-* “‘*üktee-* Ey. Ett. Bi.’⁵⁷⁵ (Pekarskiy, 1928, sü. 3114), *üktet-* ‘çiğnetmek, ayakla bastırmak, üstüne bastırmak; 2. aldatmak, yanıltmak, ele geçirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 451)” (Yıldız, 2015, s. 337).

⁵⁷⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 636) madde başı olarak verilen *ekleş-* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 35) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 199) *ikleş-* sözcüğü tercih edilmiştir. Ayrıca Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 112)’a bkz.

⁵⁷⁵Yak. *üktee-* eyleminin anlamları için *ikle-* maddebaşına bkz.

iktü (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 663) → bkz. **igtü** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 32; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 199).

iktüle- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 663) → bkz. **igtüle-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 32; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 199).

īl I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 664) → bkz. **ēl** (Clauson, 1972, s. 121a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 182).

īl II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 664) → bkz. **ēl** (Clauson, 1972, s. 121a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 182).

īl III (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 664) → bkz. **ēl** (Clauson, 1972, s. 121a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 182).

īl IV (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 664) → bkz. **ēl** (Clauson, 1972, s. 121a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 182).

īl⁵⁷⁶ V (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 664) → bkz. **ēl** (Clauson, 1972, s. 121a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 182).

īl⁵⁷⁷ VI (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 664) → bkz. **ēl** (Clauson, 1972, s. 121a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 182).

īl⁵⁷⁸ VII (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 664) → bkz. **ēl** (Clauson, 1972, s. 121a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 21; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 182).

il- ‘(diken vb. takılıp) çekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 664) || Yak. *iil- II* “‘asmak, takmak, sarkıtmak, üstüne koymak, birer birer atmak, bir şeyi bir şeye iliştmek, (öküze boyunduruk) takmak, eklemek, bağlamak; ucuna geçirmek, ipe dizmek’ (Pekarskiy, 1917, sü. 912), *iil-* ‘bağlamak, (sırtına) geçirmek, (şal vb.) üstüne atmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 142)” (Yıldız, 2015, s. 327).

ildrük ‘üzerlik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 664) ~ **ilrük** ‘üzerlik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 665) || Yak. Ø.

⁵⁷⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *īl başı*: seyis’ şeklindedir.

⁵⁷⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *īl kişi*: kötü adam’ şeklindedir.

⁵⁷⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *īl kuş*: akbaba’ şeklindedir.

- il** ‘Hakaniye lehçesinde hakan ve beylere cevap vermek üzere kullanılan ‘evet’ anlamındaki söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 664) || Yak. Ø.
- ilen-** ‘ayıplamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 664) || Yak. Ø.
- ilenç** ‘düşüncesinin yanlışlığı ortaya çıkan nasihatçıyı kınama, bir işte bozukluk çıkınca yaparı utandırma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 664) || Yak. Ø.
- iler-** ‘görünür gibi olmak, belirmek, hayal meyal görmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 664) || Yak. Ø.
- ilersük** ‘uçkur’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 664) || Yak. Ø.
- ilert-** ‘gözüne bir şeyin hayalini düşürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 664) || Yak. Ø.
- ilet-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 664) → bkz. **élet-** (Clauson, 1972, s. 132a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 22; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 182).
- ilig** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 664) → bkz. **elig**
- ili**⁵⁷⁹ ‘*ili kapuğ*: anahtarsız açılan kapalı kapı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 664) || Yak. Ø.
- ilik** ‘Oğuzcada ilik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 664) ~ **yilik** ‘Oğuzcada ilik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 975) || Yak. *silik I* ~ *silii*, *selii II* ‘ilik, kemik iliği; maddenin özü, aslı’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2218); *silii* ‘ilik, kemik iliği’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 323).
- ilin**⁵⁸⁰ ‘tuzağa takılmak, esir düşmek; lanete uğramak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 664) ~ **ılın-** ‘tuzağa takılmak, tuzağa düşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 656) || Yak. *iilin- II* “‘bağlanmak (?)’, takılmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 926), *iilin-* ‘takılmak, kuşanmak, giyinmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 142)” (Yıldız, 2015, s. 330).
- iliş**⁵⁸¹ ‘ilişmek, temas etmek, takılmak; (aygırlar) ısırışmak; asmakta yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 664) || Yak. *iilis-* “‘dolaşmak, karışmak (örn.

⁵⁷⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *ili kapuğ* şeklindedir.

⁵⁸⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ilin-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 148b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 33) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁵⁸¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *iliş-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 153b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 33) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

atların yelesi ya da kuyruğu için, ip için); kurtulmak, sıyrılmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 927)” (Yıldız, 2015, s. 330).

ilk ‘ilk, her şeyin evveli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 665) || Yak. Ø.

ilrük (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 665) → bkz. **ildrük**.

iltür- ‘takılması için emretmek, taktırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 665) || Yak. *iiller-* “‘astırmak, iliştirmek, kendini sarkıtmak, eğilmek; ipi bir şeyin üzerinden atmak; birleştirmek, sarmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 929)” (Yıldız, 2015, s. 331).

im ‘işaret, parola’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 665) || Yak. *im II* “‘hayvanların kulaklarındaki birbirlerinde ayırt edilmelerine yarayan işaret (kesik); damga, im, işaret’ (Pekarskiy, 1917, sü. 931), *im II* ‘işaret, damga, dövme (hayvanların üzerindeki)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 148)” (Yıldız, 2015, s. 331).

imdi (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 665) → bkz. **amdi**

imik⁵⁸² ‘ılık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 665) || Yak. Ø.

imir⁵⁸³ (Clauson, 1972, s. 162b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 34; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 201) → bkz. **ıjir**

imle- ‘göz kırpmak; selamlamak; elle göstermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 665) ~ **yimle-** ‘göz kırpmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 977) || Yak. *imnee-* “‘1. (hayvanların kulaklarını) işaretlemek, damgalamak; 2. (küçük hayvanları) iğdiş etmek, kısırlaştırmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 938), *imnee-* ‘(hayvanları) damgalamak, işaretlemek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 149)” (Yıldız, 2015, s. 332).

imlel- ‘göz kırpma vb. işaretlerle gösterilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 665) || Yak. Ø.

imleş- ‘işaretleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 665) || Yak. Ø.

⁵⁸² Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 34) yazmada *elif*’te kırmızı *üstün* ve kırmızı-siyah *esre*; diğer kelimedeki *elif*’te sadece kırmızı *üstün* olduğunu yazmışlardır. Ayrıca sözcüğün Atalay ve DTS’de *emik*, EDPT’de *imik*, COT’de *émik* ve Rustemov-Kormuşin’de *emik* şeklinde olduğunu belirtip; sözcük için krş. Aa. *imik* ‘ılık su’, *imiklik* ‘bulutlu, durgun, ılık hava’, *imik* ~ *imiklik* ‘1. az sıcak, ılık, 2. bulutlu, durgun hava’ örneklerini vermişlerdir. Sözcük, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 183) *émik* şeklindedir.

⁵⁸³ Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 638) iki ayrı madde başı olarak verilen *emir* sözcüğü, Clauson (1972, s. 162b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 34) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 201) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilip *emir* yerine *imir* sözcüğü tercih edilmiştir.

imlet- ‘işaret edilmesi için emir vermek, işaret ettirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 665) || Yak. Ø.

imrem ‘cemaat, aşiret’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 665) || Yak. Ø.

imtili (imliti?) ‘tedbir almadan ve aceleyle’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 665) || Yak. Ø.

ĩn I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 665)⁵⁸⁴ ~ **yĩn III** ‘(koyun vb.) hayvan pisliği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 976) || Yak. Ø.

ĩn II ‘aslan, tilki ve diğer yırtıcıların barınağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 665) ~ **yĩn II** ~ **yĩn** ‘yırtıcı hayvanların yuvası, in’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 976) ~ **yın** ‘yırtıcı hayvanların yuvası, in’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 972) || Yak. *iin I* “‘çukur, in, hendek, yar, oyuk; mahzen, bodrum; (...)’⁵⁸⁵ (Pekarskiy, 1917, s. 938), *iin* ‘1. çukur, delik; 2. in, yuva; 3. (...)’⁵⁸⁶; 4. *diy.* bodrum, mahzen’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 142)” (Yıldız, 2015, s. 333).

ĩn III (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 665) → bkz. **ẽn I** (Clauson, 1972, s. 165b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 23; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 183).

ĩn IV (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 665) → bkz. **ẽn II** (Clauson, 1972, s. 165b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 23; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 183).

in- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 665) → bkz. **ẽn-** (Clauson, 1972, s. 168a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 23; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 183).

ĩnç ~ inç (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 665) → bkz. **ẽnç** (Clauson, 1972, s. 171b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 23; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 183).

inçik- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 665) → bkz. **ẽnçik-** (Clauson, 1972, s. 174b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 23; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 183).

indür- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 666) → bkz. **ëndür-** (Clauson, 1972, s. 180b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 23; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 183).

⁵⁸⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 665) *in I* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 202) yayınına göre *ĩn I* olarak alınmıştır.

⁵⁸⁵Buradaki ‘mezar, ölü gömülen çukur’ anlamı ET *in* sözcüğüyle değil, ET *sin II* (Clauson, 1972, s. 832a) ile ilişkili olduğu için ayrı bir maddede verilmelidir.

⁵⁸⁶Buradaki ‘mezar, kabir, gömüt, sin’ anlamı ET *in* sözcüğüyle değil, ET *sin II* (Clauson, 1972, s. 832a) ile ilişkili olduğu için ayrı bir maddede verilmelidir.

ine- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 666) → bkz. **ène-** (Clauson, 1972, s. 171a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 23; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 183).

inegü ‘vücut içerisinde, göbek karşısında kulunca benzer bir hastalık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 666) || Yak. Ø.

inet- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 666) → bkz. **ēnet-** (Clauson, 1972, s. 179a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 23; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 183).

ingek⁵⁸⁷ ‘inek; Oğuzcada kaplumbağanın dişisi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 666) || Yak. *ıḡaax* diy. “1. geyik yavrusu; 2. bir yaşına kadarki mus yavrusu’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 527), *ımax* ‘1. inek; 2. iradesiz erkek (zayıf, kararsız karakterde koca); 3. mus’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3798), *ımax* ‘inek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 526)” (Yıldız, 2015, s. 334).

ingen ‘dişi deve’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 666) || Yak. Ø.

ini ‘erkeğin kendisinden küçük erkek kardeşi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 666) || Yak. *ini*, *inii* “(erkeğe karşı) baba tarafından yaşça küçük erkek akraba: a) öz erkek kardeş; b) kuzen; c) babanın kuzeninin/kuzininin oğlu; ç) erkek yeğen; d) kuzenin/kuzininin oğlu’ (Li, 1999, 155-156), *ini II esk.* ‘1. yaşça küçük erkek kardeş; 2. baba tarafından yaşça küçük erkek akraba’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 150)” (Yıldız, 2015, s. 334).

inil- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 666) → bkz. **ēnil-** (Clauson, 1972, s. 185b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 23).

iñes ‘sağına soluna yabancıymış gibi bakıp duran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 666) || Yak. Ø.

iñir ‘alaca karanlık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 666) ~ **imir** ‘alaca karanlık; kırağı, sis’ (Clauson, 1972, s. 162b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 34; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 201) || Yak. (?)⁵⁸⁸ *im III* ‘akşam şafağı (sönmekte olan şafak), akşamın alaca karanlığı’ (Pekarskiy, 1945, s. 445); *im I* ‘1. alaca karanlık, akşam

⁵⁸⁷Ercilasun Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *ingek* sözcüğü, Clauson (1972, s. 184a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 34) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁵⁸⁸Yakutçada sözcük sonundaki ünsüzlerin düşmesi genellikle ikincil uzunluklara yol açmaktadır. Ancak Yakutçadaki *im III* sözcüğü Kaşgarlı’daki *imir* ile anlam açısından birebir örtüştüğü için kuşkulu da olsa karşılaştırmamıza dahil edilmiştir.

şafağı, akşam, akşamleyin; 2. erken saatlerde (sabah) oluşan şafak' (Sleptsov ve diğ. 1972, s. 148).

ıñlıç 'sarımsağa benzer bir dağ bitkisi' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 666) || Yak. Ø.

iprük 'yoğurtla sütün karıştırılmasıyla elde edilen ve içilen bir içecek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 666) || Yak. Ø.

ĩr I 'delik açma aleti' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 666)⁵⁸⁹ || Yak. Ø.

ir II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 666) → bkz. **ẽr** (Clasun, 1972, s. 954a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 185).

ir- I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 666) → bkz. **ẽr- I** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 25; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 185).

ir- II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 666) → bkz. **ẽr- II** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 25; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 185).

irde- 'istemek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 666) ~ **irte-** 'aramak, peşine düşmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 668) || Yak. *irdee-* "incelemek, denemek, araştırmak, çözümlemek, gözden geçirmek (bir işi), tahkikat yapmak, aramak, arayıp bulmak; (adaletin) peşine düşmek; takip etmek, iz peşine düşmek, uğramak, izini aramak, (köpek) iz sürmek' (Pekarskiy, 1917, sü. 954), *irdie-* 'bkz. *irdee-*' (Pekarskiy, 1917, sü. 955), *irdee-* '1. aramak, peşinde olmak, araştırıp bulmak, (yaban hayvanlarının) izini sürmek; 2. soruşturmak, incelemek; 3. talep etmek, istemek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 153)" (Yıldız, 2015, s. 338).

iri- 'çürümek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 666) || Yak. Ø.

irig⁵⁹⁰ **I** 'kalın ve pürüklü nesne; işlerinde nüfuz sahibi ve kararlı olan; uyuzun başı' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 666) ~ **idrig** 'kalın ve pürüklü nesne' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 661) || Yak. Ø.

irig⁵⁹¹ **II** 'eski; çürümüş, çürük' (Clasun, 1972, s. 222a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 35; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 202) || Yak. Ø.

⁵⁸⁹Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 666) *ir I* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 202) yayınına göre *ĩr I* olarak alınmıştır.

⁵⁹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu'da üç ayrı madde başı olarak alınan *irig* sözcüğü, Clasun (1972, s. 222a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 35) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

īriglik (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 666) → bkz. **Ēriglik** (Clauson, 1972, s. 228a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 25; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 185).

irik⁵⁹² (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 666) → bkz. **irig II** (Clauson, 1972, s. 222a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 35; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 202).

iril- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 666) → bkz. **Ēril-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 25; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 185).

irin (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 667) → bkz. **érin** (Clauson, 1972, s. 232b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 26; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 185).

irinçü⁵⁹³ ‘suç, günah’ (Clauson, 1972, s. 236b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 35; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 202) || Yak. Ø.

iriṅ ‘cerahat, irin’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 667) || Yak. *ireṇe, iriṇe* “‘irin, iltihap’ (Pekarskiy, 1917, sü. 953), *iriṇe* ‘irin’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 153)” (Yıldız, 2015, s. 336).

irk ‘dört yaşına girmiş koyun’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 667) || Yak. Ø.

irk- ‘toplamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 667) || Yak. Ø.

irkeklen- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 667) → bkz. **erkeklen-** (Clauson, 1972, s. 228b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 24; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 172).

irkil- ‘toplanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 667) || Yak. Ø.

irkin⁵⁹⁴ ‘birikinti; günlerce süren (yağmur vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 667) || Yak. Ø.

irkin- ‘biriktirmek, toplamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 667) || Yak. Ø.

irkiş- ‘toplamada yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 667) || Yak. Ø.

⁵⁹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 666) madde başı olarak verilen *irik* yerine Clauson (1972, s. 222a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 35) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 202) *irig* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵⁹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak alınan *irik* sözcüğü, Clauson (1972, s. 222a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 35) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁵⁹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 642) madde başı olarak verilen *erinçü* yerine, Clauson (1972, s. 236b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 35) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 202) *irinçü* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵⁹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *irkin* sözcüğü, Clauson (1972, s. 225a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 35) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

irkle⁵⁹⁵ (Clauson, 1972, s. 226b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 35; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 203) → bkz. **ikle**-

irle ‘yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 667) || Yak. Ø.

irpe⁵⁹⁶ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 667) → bkz. **érpe**- (Clauson, 1972, s. 199a; Erdal, 1991, s. 659).

irpel⁵⁹⁷ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 667) → bkz. **érpel**- (Clauson, 1972, s. 199b; Erdal, 1991, s. 659).

irpet- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 668) → bkz. **érpet**- (Clauson, 1972, s. 199b; Nadelyayev ve diğ., 1969, s. 181).

irte → bkz. **erte** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 668).

irte- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 668) → bkz. **irde**-

irtel- ‘aranmak, istenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 668) || Yak. Ø.

irteş⁵⁹⁸ ‘araştırma ve isteme; kavga; düşmanlık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 668) || Yak. Ø.

irteş- ‘araştırmak, tetkik etmek; istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 668) || Yak. “‘*irdes*- ‘birlikte araştırmak, iz sürmeye yardım etmek’ (Pekarskiy, 1917, sü. 955), *irdes*- ‘1. *irdee*-’nin Bir.-İşt. Bi.; 2. aramak (öğrenme, soruşturma yoluyla); 3. bkz. *irdee*- 3; 4. bkz. *irdee*- 2’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 153)” (Yıldız, 2015, s. 338).

irtet- ‘aratmak, istetmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 668) || Yak. *irdet*⁵⁹⁹ “‘*irdee*- Ey. Ett. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 153)” (Yıldız, 2015, s. 338).

irük ‘duvar ve benzeri şeylerdeki gedik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 668) || Yak. *ireex*, *iireex* ‘uzun ve dar oyuk’ (Pekarskiy, 1945, s. 451)

isi- ‘ısınmak, kızmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 668) || Yak. *itiy*- “‘ısınmak; sıcaklaşmak, içi ısınmak, (at) yorulmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 982), *itiy*- ‘1.

⁵⁹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı olarak verilen *ekle*- yerine, Clauson (1972, s. 226b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 35) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 203) *irkle*- sözcüğü tercih edilmiştir.

⁵⁹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *irpe*- sözcüğü, Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 35) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁵⁹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *irpel*- sözcüğü, Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 35) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁵⁹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *irteş* sözcüğü, Clauson’a (1972, s. 211a) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁵⁹⁹Yakutça sözcükle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 33)’a bkz.

sıcaklaşmak, ısınmak; 2. (hava) ısınmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 157)” (Yıldız, 2015, s. 339).

isig ‘sıcak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 668) || Yak. *itii* “‘sıcak; sıcaklık, kavurucu sıcak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 981), *itii* ‘1. sıcaklık, ısı; sıcak; ılık; 2. sıcak yiyecek, içecek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 157)” (Yıldız, 2015, s. 339).

isigle- ‘sıcak havada gitmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 668) || Yak. *itiilee*⁶⁰⁰ “‘sıcak bir şey temin etmek; sıcak sıcak içmek’ (Pekarskiy, 1917, sü. 983), *itiilee-* ‘sıcak sıcak içmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 157)” (Yıldız, 2015, s. 339).

isiglen- ‘yapmayı düşünmek, hazırlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 668) || Yak. *itiilen-* “‘sıcak içmek’ (Pekarskiy, 1917, sü. 983)” (Yıldız, 2015, s. 339).

isiglik⁶⁰¹ ‘sıcaklık; sevgi ve muhabbet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 668) || Yak. Ø.

isin- ‘ısınmak; sevmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 668) || Yak. *itin-* “‘(ateş karşısında) ısınmak, ısınmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 984), *itin-* ‘(ateş karşısında) ısınmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 157)” (Yıldız, 2015, s. 340).

isirgen-⁶⁰² ‘(vücutta) isilik çıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 669) || Yak. Ø.

isiş- ‘ısınmak, sıcaklık bütün kısımlara yayılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 669) || Yak. Ø.

isit- ‘ateşlenmek; ısıtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 669) || Yak. *itit-* “‘ısıtmak, kızıştırmak, (hamamı) ısıtmak’ (Pekarskiy, 1917, sü. 986), *itit-* ‘1. (ateşe karşı) ısıtmak; 2. (binayı, evi vb.) ısıtmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 158)” (Yıldız, 2015, s. 340).

isiz (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 669) → bkz. **ésiz** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 27; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 186).

isizlen- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 669) → bkz. **ésizlen-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 27; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 186).

⁶⁰⁰Yakutça sözcüklerle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 34)’a bkz.

⁶⁰¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *isiglik* sözcüğü, Clauson (1972, s. 247a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 36) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁶⁰²Sözcük, Atalay (2006, s. 237), COT’de (1985, s. 36) *isirgen-*, EDPT (1972, s. 252b) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 204) *isirken-* şeklindedir.

isizlik (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 669) → bkz. **ēsizlik** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 27; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 186).

iske- ‘(yün, ot vb.) yolmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 669) || Yak. Ø.

isken- ‘yolmak, yolunmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 669) || Yak. Ø.

isre (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 669) → bkz. **ısra** (Clauson, 1972, s. 250a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 14; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 195).

issiz (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 669) → bkz. **ēssiz** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 27; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 186).

iste- ‘aramak; istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 669) || Yak. Ø.

istek⁶⁰³ ‘talep; takip etme; bir şeyi araştırma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 669) || Yak. Ø.

istel- ‘istenmek; aranmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 669) || Yak. Ø.

istet- ‘istetmek, çağırmak için yanına göndermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 669) || Yak. Ø.

ış I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 669) → bkz. **ēş** (Clauson, 1972, s. 253b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 27).

ış II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 669) → bkz. **īş ~ ış**

ışen- ‘güvenmek; itimat etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 670) || Yak. *isen-* “‘ummak, ümit etmek; güvenmek’ (Pekarskiy, 1917, sü. 964)” (Yıldız, 2015, s. 342).

ışıl- ‘maharet kazanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 670) || Yak. Ø.

ışit- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 670) → bkz. **ēşit-** (Clauson, 1972, s. 257a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 28; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 186).

ışle- ‘çalışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 670) || Yak. Ø.

ışlel- ‘iş yapılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 670) || Yak. Ø.

ışler (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 670) → bkz. **ēşler** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 27; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 187).

⁶⁰³Sözcük, Atalay, DTS ve COT’de *istek*, EDPT’de *isteg* şeklindedir.

işleş- ‘iş yapmada yardımlaşmak veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 670) || Yak. Ø.

işlet- ‘iş yaptırmak, çalıştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 670) || Yak. Ø.

ışlig (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 670) → bkz. **ēşlig** (Clauson, 1972, s. 262a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 27; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 187).

iştonlan-⁶⁰⁴ ‘don giymek, elbise giymek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 670) || Yak. Ø.

it- ‘düşürünceye kadar itmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 670) || Yak. *üt- II* “1. atmak (dışarı atmak), sokmak, itekleyerek sokmak; iterek yaklaştırmak; (matkap ile) delmek; kusmak; 2. (su) kabarmak, çoğalmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3190), *üt- I* ‘itmek, dürtmek; sokmak’ Sleptsov ve diğ., 1972, s. 458)” (Yıldız, 2015, s. 343).

it- ~ **īt-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 670) → bkz. **ēt-** (Clauson, 1972, s. 36b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 29).

itegü ‘değirmen taşına bağlı bulunan ve unun ince veya kalın öğütülmesine göre taşın inip kalkmasını sağlayan tahta parçası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 670) || Yak. Ø.

itiç (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 670) → bkz. **etiç** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 29; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 178).

itiçlik (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 671) → bkz. **etiçlik** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 29; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 178).

itil- ~ **ītil-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 671) → bkz. **ētil-** (Clauson, 1972, s. 56b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 29).

itil-⁶⁰⁵ ‘itilmek; gelişip serpilme ve kendi başına bırakılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 671) || Yak. Ø.

itilgen⁶⁰⁶ **I** ‘bezelerin sebep olduğu bir at hastalığı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 671) || Yak. Ø.

⁶⁰⁴Sözcük, EDPT (1972, s. 21b), COT (1985, s. 31) ve Atalay’da (2006, s. 240) *iştonlan-*, DTS (1969, s. 221) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 195) *iştonlan-* şeklindedir.

⁶⁰⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *itil-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 56b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 37) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

itilgen⁶⁰⁷ **II** ‘*itilgen sapılğan*: işlere girip çıkan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 671) || Yak. Ø.

itin- **I** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 671) → bkz. **étin-** (Clauson, 1972, s. 61b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 29).

itin- **II** ‘sürünmek, sürünür görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 671) || Yak. Ø

itinçü ‘itilen (şey)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 671) || Yak. Ø.

itindi ‘itilen (şey)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 671) || Yak. Ø.

itise- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 671) → bkz. **itse-** (Clauson, 1972, s. 71b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 37; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 206).

itiş ‘iki kişi arasında elle savunma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 671) || Yak. Ø.

itiş-⁶⁰⁸ ‘itişmek; birine bir şeyi müdafaa etmekte yardımcı olmak veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 671) || Yak. Ø.

itlin-⁶⁰⁹ **I** ‘(taş vb.) itilmek; (çocuk) emeklemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 671) || Yak. *ütülün-* ⁶¹⁰ “‘üt- II Ey. -ülün- ekli Ed. Bi.’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3197)” (Yıldız, 2015, s. 344).

itlin- **II** ‘düzelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 671) || Yak. *ütülün-* ⁶¹¹ “‘üt- II Ey. -ülün- ekli Ed. Bi.’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3197)” (Yıldız, 2015, s. 344).

itliş- ‘(birlikte) itilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 671) || Yak. Ø.

itmek (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 671) → bkz. **kara itmek**

itse-⁶¹² ‘(taş vb. şeyleri) yuvarlamak istemek’ (Clauson, 1972, s. 71b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 37; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 206) || Yak. Ø.

⁶⁰⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı olarak verilen *itilgen* sözcüğü, Atalay, DTS, EDPT ve COT’de *etilgen* şeklindedir.

⁶⁰⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 671) madde başı ‘*itilgen sapılğan*: işlere girip çıkan’ şeklindedir.

⁶⁰⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *itiş-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 73a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 37) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁶⁰⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *itlin-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 58b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 37) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁶¹⁰Yakutça sözcüklerle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 34)’a bkz.

⁶¹¹Yakutça sözcüklerle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, 34)’a bkz.

⁶¹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 671) madde başı olarak verilen *itise-* yerine Clauson (1972, s. 71b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 37) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 206) *itse-* sözcüğü tercih edilmiştir.

ĩttür- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 671) → bkz. **ēttür-** (Clauson, 1972, s. 67a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 29; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 187).

ĩttür- ‘büktürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 672) || Yak. Ø.

ĩvil- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 672) → bkz. **ēwil-** (Clauson, 1972, s. 10a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 30; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 188).

iw- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 672) → bkz. **ēw-** (Clauson, 1972, s. 4b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 30; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 187).

iwek (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 672) → bkz. **ēwek** (Clauson, 1972, s. 8b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 30; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 188).

iwet (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 672) → bkz. **ēwek** (Clauson, 1972, s. 8b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 30).

iwise- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 672) → bkz. **ēwse-** (Clauson, 1972, s. 10b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 30; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 188).

ĩwiş- ~ ewiş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 672) → bkz. **ēwiş-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 30; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 188).

iyik⁶¹³ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 206) → bkz. **yīk**

iysil⁶¹⁴ ‘eksilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 672) || Yak. Ø.

iz (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 672) → bkz. **ēz** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 31; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 188).

ĩzi⁶¹⁵ ‘*arğun ĩzi*: gelecek yıl ve onu takip eden yıl’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 556) || Yak. Ø.

izden ‘balık tutmakta kullanılan bir nevi ağ’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 672) || Yak. Ø.

⁶¹³Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 206) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

⁶¹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 121), *elif*’te *esre ye*’de sükûn olduğunu yazmıştır. Ayrıca Krş. Kaz. *iy-* ‘tüy dökmek, boyası dökülmek, solmak’, Kar.-Mal. *iy-* ‘havası sönmek, havası inmek’ örneklerini vermişler ve *iysil*-<*iy-iz-il-* (?) etimolojisini yaparak sözcüğü *i*’li biçimde okumuşlardır. Fiilin, Clauson’un yaptığı gibi *eksil* ~ *egsül-* içinde düşünmenin kendilerince mümkün olmadığını belirtmişlerdir. Sözcük, Atalay (2006, s. 195) ve DTS’de (1969, s. 183) *ēsil-*, EDPT (1972, s. 117b), COT (1985, s. 20) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 180) *eysil-* şeklindedir.

⁶¹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı ‘*arğun ĩzi*: gelecek yıl ve onu takip eden yıl’ şeklindedir.

izlik ‘kesilen hayvanın derisinden yapılan Türk ayakkabısı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 672) || Yak. Ø.

4.11. J Harfiyle Başlayan Sözcükler

jagıla- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 672) → bkz. **çagıla**

4.12. K Harfiyle Başlayan Sözcükler

kā-⁶¹⁶ ‘etrafını çevirmek; sandığa doldurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 673)⁶¹⁷
|| Yak. Ø.

kā ‘kap, akar konan kap, zarf’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 673)⁶¹⁸ ~ **kā kaça**
‘kap kakak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 677) || Yak. *xaa I* ‘1. umumiyetle kap; zembil, torba; deriden zembil, torba; para kesesi, kese; cep; sargı, mahfaza, kılıf; mesken, yuva; kapsül, sedef; yol beşiği, çocuk salıncağı, 2. kap kakak, 3. (nehirin, çayın) yatağı, mecrası, gemi geçebilecek derecedeki derin yeri, 4. hale, 5. tecrübe ile iktisap edilmiş meharet, usul, yol, görenek, 6. *Xaa uusa*: Olekminsk mınt. Kılillah obasında meskûn bir yer (Çara ırmağının sol kıyısının vadisi)’ (Pekarskiy, 1945, s. 359); *xaa* ‘1. koruncak, mahfaza; kutu; kılıf, 2. torba; eyer, semer, sele; heybe; hurç; çanta; çuval’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 463).

kaba⁶¹⁹ ‘herhangi bir şeyin yükseği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 673) || Yak. Ø.

kabak⁶²⁰ ‘kabak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 673) || Yak. Ø.

kabaklık⁶²¹ ‘kabak tarlası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 673) || Yak. Ø.

kabar-⁶²² ‘şişmek, kabarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 673) || Yak. *xabar- II*
‘kızmak, gazaba gelmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 305); *habar* ‘kızmak, öfkelenmek,

⁶¹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ka-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 578b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 121) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁶¹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 673) *ka-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 207) yayınına göre *kā-* olarak alınmıştır.

⁶¹⁸Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 207) yayınında kısa ünlülü *ka* olarak verilmiştir.

⁶¹⁹Sözcük, DTS (1969, s. 420), Atalay (2006, s. 263) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 219) *kapa*, EDPT (1972, s. 580b) ve COT’de (1985, s. 122) *kaba* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 441) yazmada *be*’de üç nokta olduğunu; fakat örnekte tek noktalı olduğu gibi yazma 305’te *kabar-* fiilinin de tek noktalı olduğunu belirtmişlerdir.

⁶²⁰Sözcük, DTS (1969, s. 399), EDPT (1972, s. 582b), COT (1985, s. 122) ve Atalay’da (2006, s. 242) *kabak*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 219) *kapağ* şeklindedir.

⁶²¹Sözcük, DTS (1969, s. 399), EDPT (1972, s. 584a), COT (1985, s. 122) ve Atalay’da (2006, s. 243) *kabak*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 219) *kapağlık* şeklindedir.

sinirlenmek, kudurmak, cin ifrit olmak, cinleri başına üşüşmek, kan beynine fırlamak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 471).

kabargan⁶²³ 'vücutta kaşıntı ve ateş yapan bir sivilce' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 673) || Yak. Ø.⁶²⁴

kabart-⁶²⁵ 'kabartmak, deride balonlar meydana getirmek; abartmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 673) || Yak. *xabırt-* I 'bir şeyin kabarık, şişkin veya muhaddep olmasına sebep olmak; kubbe kurmak' (Pekarskiy, 1945, s. 308).

kabartgan 'abartan (adam)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 673) || Yak. Ø.

kabırçak⁶²⁶ 'tabut' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 673) || Yak. Ø.⁶²⁷

kaç 'kaç' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 673) || Yak. *xas II* 'kaç, ne kadar?' (Pekarskiy, 1945, s. 345); *xas I* 'kaç, ne kadar?' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 486)

kaç- 'kaçmak, firar etmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 673) || Yak. Ø.

kāça 'kap' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 673)⁶²⁸ || Yak. Ø.⁶²⁹

⁶²²Sözcük, DTS (1969, s. 399), EDPT (1972, s. 585b) ve Atalay'da (2006, s. 243) *kabar-* COT (1985, s. 127) ve Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 219) *kapar-* şeklindedir.

⁶²³Sözcük, DTS (1969, s. 399), EDPT (1972, s. 587a) ve Atalay'da (2006, s. 243) *kabargan* COT (1985, s. 127) ve Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 219) *kapargan* şeklindedir.

⁶²⁴Türkçe *kabar-* fiiline getirilen Moğolca *-gAn* sıfat-fiiliyle oluşturulmuş *kabargan* sözcüğü Yakutçada *xabaraan I* 'ani; tahammülsüz, sabırsız; kaba; şerir, sert, ciddi' (Pekarskiy, 1945, s. 305); *xabaraan* '1. şiddetli, keskin; şekli bariz olan; birden olan, ani; dik, sarp; yalçın; inişli, 2. kızgın, köpürmüş, öfkeli, sert, 3. hiddetli; ters, aksı; dargın, 4. kolay kırılır, gevrek, kırılabilir, kırılğan, nazik, cılız, çelimsiz, çitkırıldım' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 471) şeklinde varlığını sürdürmektedir.

⁶²⁵Sözcük, DTS (1969, s. 399), EDPT (1972, s. 586a) ve Atalay'da (2006, s. 243) *kabart-* COT (1985, s. 127) ve Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 219) *kapart-* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *kabart-* sözcüğü, Clauson' a (1972, s. 586) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁶²⁶Sözcük, DTS (1969, s. 399), EDPT (1972, s. 586b) ve Atalay'da (2006, s. 243) *kabırçak*, COT'de (1985, s. 145) *kuburçak*, Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 220) *kapurçak* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 220) *kafta* ötre'nin iptal edilip üstüne çevrilmiş gibi olduğunu belirtip; krş. Aa. *kabırçak* 'tabut', Kzk. *kabırçak* ~ *kabırşık* '1. bir şeyin üstünde oluşan kabuk tabakası' örneklerini vermişlerdir.

⁶²⁷Yakutçada aynı anlamdaki *kuorçax* '1. tabut, ölüyü içerisine koymak için sandık; bütün bir ağaç gövdesinin içi oyularak, yahut bütün bir ağacın içi oyulmuş yarılardan yapılmış tabut, 2. açık yerde yüksek sütunlar üzerinde yahut bir ağaca konulan ve içerisine erkek veya kadın şaman cesedi bulunan içi oyulmuş ağaç gövdesinden tabut, 3. kaba yontulmuş ağaç gövdelerinden mezar içerisinde yapılan oda ki buraya ölüyü tabutsuz gömerler; şimdi ise, tabutun yerleştirildiği mahal, 4. sandık, küçü kutu' (Pekarskiy, 1945, s. 562); *kuorçax* '1. tabut, 2. ölüyü korumak için yapılmış sandık, kutu, tabut' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 190). sözcüğü Yakutçadaki Moğolca öğelerden biridir (Kałużyński, 1995b, 105). Tekin (1998, s. 12) sözcük için krş. IM *kabırçak* 'sandık, kutu' (*kapırçak* okunur), AH *kaburçak* 'ağaç kabuğundan yapılmış bir hokka ya da kutu', Tuhf. *kabarçak*, *kabırçak* 'sandık, kutu', (*kaparçak*, *kapırçak* okunur), Tkm. *gapırzak* 'sandık, kutu', Tuv. *xārjak* 'parfüm kutusu, sandık, kılıf; tabut' < **kagırçak*, Hak. *xarçax*, *xaraçax* 'kutlu, kılıf, sandık', Yak. *kuorçax* 'tabut' < **korçak* < **kagurçak*, vb. örneklerini verip; Tuvaca, Hakasça ve Yakutçadaki biçimlerin Moğolca *xagurçag*'dan geri düşünleme olduğunu belirtmiştir.

kaçaç (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 673) → bkz. **kaçaç**

kaçala- ‘(bir şeyi) kaba koymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 673) || Yak. Ø.

kaçan ‘ne zaman; eğer, ne zaman ki’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 673) || Yak.
xasan, xasaan ‘ne zaman’ (Pekarskiy, 1945, s. 345); *xahan* ‘ne zaman, ne vakit’
(Sleptsov ve diğ., 1972, s. 487).

kaçar ‘kaç defa, defalarca’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 674) || Yak. Ø.

kaçgın ‘kaçan (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 674) || Yak. Ø.

kaçığ ‘kaçış, kaçma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 674) || Yak. Ø.

kaçıl- ‘kaçılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 674) || Yak. Ø.

kaçın- ‘kaçınmak, kaçır görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 674) || Yak. Ø.

kaçış ‘kavim arasında kargaşa ve kaçışma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 674) ||
Yak. Ø.

kaçış- ‘kaçışmak, birbirinden kaçmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 674) || Yak.
Ø.

kaçıt- ‘kaçırtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 674) || Yak. Ø.

kaçırsın ‘kaçıyor (kovalar gibi) görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 674)
|| Yak. Ø.

kaçıruş- ‘birlikte kaçmak; birbirini kovalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 674)
|| Yak. Ø.

kaçıtur- ‘kaçırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 674) || Yak. Ø.

kaçur- ‘kaçırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 674) || Yak. Ø.

kaçurğan ‘devamlı kovup kaçırın’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 674) || Yak. Ø.

kaçurt- ‘kaçırmaya yönlendirmek, kaçtırtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 674)
|| Yak. Ø.

kaçut ‘kısa mızrak, harbe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 674) || Yak. Ø.

⁶²⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 673) *kaç* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 207) yayınına göre *kāça* olarak alınmıştır.

⁶²⁹Yakutçadaki *xaasax* ‘1. zembil, çuval; deri zembil, 2. ikinci Bayagantay obasında bir kışlak’ (Pekarskiy, 1945, s. 365) > *xaahax* ‘büyük deri çanta, çuval, torba’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 469) Türkçedeki *kap kaçak* ikilemesindeki *kaçak* ile benzer anlamdadır.

kād ‘insanı öldüren tipi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 674)⁶³⁰ || Yak. Ø.

kād- ‘tipiden ölmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 674)⁶³¹ || Yak. *xataa- III* ‘dondurmak (ilkbahar havası hakkında)’ (Pekarskiy, 1945, s. 350); *xataa- II* ‘hava soğumak; soğuklardan sıkıntı çekmek, üşütmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 488).

қадағ ‘kanal’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 674) || Yak. Ø.

қадағу ‘üzüntü, kaygı, gam, hüzn’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 675) || Yak. Ø.

қадағулан- ‘kaygılanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 675) || Yak. Ø.

қадағур- ‘kaygılanmak, üzölmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 675) ~ **кайғур-** ‘kaygılanmak, üzölmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695) || Yak. Ø.

қадығ ‘sağlamlaştırılmış dikiş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 675) || Yak. *xatu II* ‘*xatu bia*: burulmuş, örölmüş’⁶³² (Pekarskiy, 1945, s. 353); *xatu II* ‘dönmüş, bükölmüş, bükme, burulmuş, burma’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 490).

қадық ‘tahtanın oyulmuşu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 675) || Yak. Ø.

қаділ-⁶³³ ‘(elbise) teyellenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 675) || Yak. Ø.

қадін I ‘kayın, sıhri akrabalık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 675) ~ **қайын** ‘kayın (akrabalıktaki)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695) || Yak. *kılın I* ‘karının akrabası: a) karının babası, kayın peder; b) karının babasının babası, kayın pederin babası, karının dedesi; c) karının babasının erkek kardeşı, kayın pederin biraderi, karının amcası; ç) karının erkek kardeşı, kayın birader’ (Pekarskiy, 1945, s. 496); *kılın I* ‘kayın peder; baldız; kayın birader’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 207).

қадін II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 675) → bkz. **қадін**

қадін қадынағун ‘kayınlar ve güveyiler’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 675) || Yak. Ø.

⁶³⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 674) *қады* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmöz (2019, s. 208) yayınına göre *kād* olarak alınmıştır.

⁶³¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 674) *қады-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmöz (2019, s. 209) yayınına göre *kād-* olarak alınmıştır.

⁶³²Yakutçada *xatu II* maddesinde verilen *xatu bia* ibaresindeki *xatu* sözcüğü ‘burulmuş, örölmüş’ anlamında verilmiştir.

⁶³³Sözcük Atalay (2006, s. 146) ve DTS’de (1969, s. 402) *қаділ-*, COT (1985, s. 123) ve Kaçalin ve Ölmöz’de (2019, s. 211) *қадул-* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 271) *dal*’da iptal edilmiş *ötre* olduğunu belirtmişlerdir.

kađıñ ‘kayın ağacı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 675) ~ **kaçın II** ‘kayın ağacı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 675) ~ **kađıñ** ‘kayın ağacı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695) || Yak. *xatıñ* ‘1. kayın, kayın ağacı, 2. kayınlık, kayın ormanı, 3. Olekminsk mıntıkalarında bir kasaba, Sr. Vilüysk mıntıkasında bir çayın ve o yerin adı, M. Lenanın kollarından bir çay’ (Pekarskiy, 1945, s. 351); *hatıñ* ‘akağaç, huş ağacı (Kayıngillerden bir ağaç); akağaç ormanı; huş özü’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 489).

kađır⁶³⁴ ‘zor, şiddetli, çetin; zorla iş gördüren sert (hakan)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 675) || Yak. Ø.

kaçır- I ‘(boyun) burmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 675) || Yak. Ø.

kaçır- II ‘geri çevirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 675) || Yak. Ø.

kağırğan ‘(boynu) devamlı buran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 675) || Yak. Ø.

kağırlan- ‘(kendini) huyu sertleşmiş gibi göstermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 675) || Yak. Ø.

kağırt- ‘(boyun) burmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 675) || Yak. Ø.

kaçış ‘kesilen hayvanların derisinden dilinerek yapılan kayış’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 675) || Yak. *xatıs I* ‘1. kayış, yassı kayış, uzun deri kayış; sırimdan urgan, örülmemiş, şerit gibi kayış urgan, 2. Amga nehrinin sol kolu olan bir ırmak, 3. (Vilüysk mıntıkasında) Masatah nahiyesinde Johutsk obasında meskûn bir yer’ (Pekarskiy, 1945, s. 352); *xatıs* ‘deri kemer, kayış, deri ip, urgan; şerit gibi deri ip’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 489)

kaçış-⁶³⁵ ‘dikmede yardımcı olmak veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 676) || Yak. Ø.

kağışla- ‘kayış yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 676) || Yak. Ø.

kaçıt- I ‘(yöneldiği yönden) geri dönmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 676) || Yak. Ø.

⁶³⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kaçır* sözcüğü, Clauson (1972, s. 603b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 123) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁶³⁵Sözcük, DTS (1969, s. 403) ve Atalay’da (2006, s. 246) *kaçış-*, EDPT’de (1972, s. 607b) *kaçış-*, COT (1985, s. 136) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 258) *kadış-* şeklindedir. Clauson (1972, s. 607b) *kaçış-*’u madde başı almış olmasına rağmen bunun hatalı olma ihtimalini göz önünde bulundurarak soru işareti ile vermiştir.

ķadı́t- II ‘soğuktan ölüp katılaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 676) || Yak. Ø.

ķadı́t- III (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 676) → bkz. **ķadut-** (Clauson, 1972, s. 597a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 123; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 211).

ķadı́tġan ‘kimseye boyun eğmeyen, dik başlı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 676) || Yak. Ø.

ķadı́z ‘ağaç kabuġı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 676) || Yak. Ø.

ķadı́zġak ‘çalışmaktan dolayı elde peyda olan kabarcık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 676) || Yak. Ø.

ķadı́zlan- ‘(ağaç) kabuklanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 676) || Yak. Ø.

ķadnaġun → bkz. **ķadın ķadnaġun** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 676).

ķadraq ‘daġın katları ve kıvrımları, yamaç ve kenarları’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 676) || Yak. Ø.

ķadraqłan- ‘(daġın) girinti çıkıntıları çoġalmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 676) || Yak. Ø.

ķadran-⁶³⁶ ~ **ķadran-** ‘(kendini) huyu sertleşmiş gibi göstermek; kızmak, huyu ve davranışı sertleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 676) || Yak. Ø.

ķadrlı- ‘(boyun) burulmak; (boyun) burmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 676) || Yak. Ø.

ķadrlıř-⁶³⁷ ‘(birbirlerine) karşılık vermek; (boyun) burma vb. şeylerde yarışmak; karşılıklı (boyun) burmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 676) ~ **ķayırıř-** ‘(boyun) burma vb. şeylerde yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695) || Yak. Ø.

ķadu- ‘teyellemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 676) || Yak. *xatıy-* II ‘1. çapraz etmek, çatmak, örmek (ipleri); sarmak (her neyle ve neyi olursa olsun), 2. mukabil faaliyette bulunmak, aksülamel hasıl etmek; takip etmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 352); *xatıy-* ‘1. çapraz koymak, çaprazlama kavuşturmak, 2. bükmek; örmek, dokumak;

⁶³⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ķadran-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 605b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 123) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁶³⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ķadrlıř-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 606a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 123) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

pürçeklenmek, kıvrılmak; dolamak, bürümek, sarmak, sarılmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 489).

kadut-⁶³⁸ 'teyellenmesi için emir vermek, teyelletmek' (Clauson, 1972, s. 597a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 123; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 211) || Yak. Ø.

kağıl 'taze söğüt dalları' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 677) || Yak. Ø.

kağ koğ⁶³⁹ 'kazın çıkardığı ses' (Clauson, 1972, s. 608b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 141) || Yak. Ø.

kağ kuğ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 677) → bkz. **kağ koğ** (Clauson, 1972, s. 608b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 141).

kağrul- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 677) → bkz. **kawrul-**

kağruş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 677) → bkz. **kawruş-**

kāğun 'kavun' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 677) || Yak. Ø.

kāğunlan- 'kavun sahibi olmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 677) || Yak. Ø.

kāğunluğ 'kavun sahibi olan' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 677) || Yak. Ø.

kāğunluk 'kavunluk' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 677) || Yak. Ø.

kāğunsa- 'kavun istemek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 677) || Yak. Ø.

kağur- 'kavurmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 677) ~ **kawur-** II 'kavurmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 694) || Yak. Ø.

kağurğan⁶⁴⁰ 'yağla yoğrulan, fırın veya tandırda pişirilen bir ekmek' (Clauson, 1972, s. 413a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 124; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 212) || Yak. Ø.

kağurmaç 'kavrulmuş buğday' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 677) ~ **kawurmaç** 'kavrulmuş buğday' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 694) || Yak. Ø.

⁶³⁸Ercilasun ve Akkoyunlu'da madde başı olarak verilen *kadut-* III yerine Clauson (1972, s. 597a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 123) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 211) *kadut-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁶³⁹Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *kağ kuğ* ve *kağ kük I* sözcükleri, Clauson (1972, s. 608b) ve Dankoff ve Kelly'e (1985, s. 141) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilip yerine *kağ koğ* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 213) yayınında *kāğkōğ* şeklindedir.

⁶⁴⁰Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 678) madde başı olarak verilen *kağurğan* yerine, Clauson (1972, s. 413a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 124) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 212) *kağurğan* sözcüğü tercih edilmiştir.

ķāğut (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 677)⁶⁴¹ → bkz. **ķavut**

ķak⁶⁴² ‘kayısı, erik, ķeftali gibi meyvelerin yarısı; kurutulmuş herhangi bir ķey; çukurdaki su birikintisi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 677) ~ **ķak ķuk II** ‘yarma, kurutulmuş meyve’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 678) || Yak. Ø.

ķak- ‘dövmek, hafifçe vurmak, kakmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 677) || Yak. *kık*- ‘tahrik etmek, fitlemek’ (Pekarskiy, 1945, s. 493)

ķaka ‘kir, pislik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 677) ~ **ķaka** ‘kir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 673) || Yak. Ø.

ķā ķaa (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 677) → bkz. **ķā**

ķakı- ‘kızmak, öfkelenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 677) || Yak. Ø.

ķakığ ‘öfke, kızma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 677) || Yak. Ø.

ķakıl- ‘kakılmak, hafifçe vurulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 677) || Yak. Ø.

ķakılğān⁶⁴³ ‘*ķakılğān sokılğān*: horlanan, itilip kakılan, aşığılānan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 678) || Yak. Ø.

ķakış → bkz. **başıra ķakış** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 678).

ķakış- ‘karşılıklı kızmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 678) || Yak. Ø.

ķakıt- ‘kızdırmak, rahatsız etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 678) || Yak. Ø.

ķakıtğān ‘devamlı kızgınlık ve bıkkınlığā sokan, kızdıran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 678) || Yak. Ø.

ķak ķuk I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 678) → bkz. **ķak**

ķak ķuk II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 678) → bkz. **ķağ ķoğ** (Clauson, 1972, s. 608b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 141).

ķakılan⁶⁴⁴ ‘(et vb.) kurumak; (su vb.) birikmek, çukurlarda gölcükler oluşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 678) || Yak. Ø.

⁶⁴¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 677) *ķağut* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 212) yayınına göre *ķāğut* olarak alınmıştır.

⁶⁴²Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *ķak* sözcüğü Clauson (1972, s. 608b) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 128) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁶⁴³Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *ķakılğān sokılğān* şeklindedir.

kaqlat- ‘kurutturmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 678) || Yak. Ø.

kaqlraş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 678) → bkz. **koqlruş-** (Clauson, 1972, s. 613a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 143; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 273).

kaqlrat- ‘(davul) çaldırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 678) || Yak. Ø.

kaqlratğu ‘davul’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 678) || Yak. Ø.

kaqlsı- ‘kurumak, kuruyacak gibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 678) || Yak. Ø.

kaqltur- ‘(şaplak vb.) vurdurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 678) || Yak. Ø.

kaqlurğan (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 678) → bkz. **kaqlurğan** (Clauson, 1972, s. 413a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 124; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 212).

kal- ~ **qāl-** ‘kalmak; terk edilmek, bırakılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 678) || Yak. *xaal-* ‘1. kalmak, bulunmak, bir şey üzerinde dinlenmek; geride kalmak, artmış olmak; icra edilmemek, mahvedilmek, kuvvetini kaybetmek, kaybolmak, 2. bir şeyden kemiyet ve keyfiyet itibariyle daha aşağı olmak, herhangi bir hususta birisinden geride bulunmak; salıverilmek, bırakılmak, yahut bırakılmış olmak, affedilmiş olmak (günah hakkında), 3. mutavaat veya lazım fiilin kesinlik biçimi ile (ki bu fiillerde özne faaliyet hâlinde olmaz) işin tamamıyla bitmiş olduğunu ifade eder, 4. menfî şeklindeki mutavaat veya lazım fiilin isim-fiil ile: vukua gelmemek, vuku bulmamak’ (Pekarskiy, 1945, s. 360); *xaal-* ‘1. kalmak, düşmek; alıkonulmak; duralamak, duraklamak; gecikmek; bırakmak, 2. durmak, baki kalmak, hala var olmak; saklı durmak; yaşına göre genç görünmek; bozulmamak, zedelenmemek, 3. nasip olmak, kısmet olmak, düşmek, mal olmak; azarlanmak, takdir edilmek, papara yemek, söğülmek, 4. kendini bulmak, düşmek; çıkmak, bulunmak, meydana çıkmak, açığa çıkmak; değmek, isabet etmek; girmek, geçmek, var olmak, 5. kullanılmamak, değerlendirilmemek, 6. yapılamaz olma, yerine getirememe, gerçekleştirilemez olma, sonuçlanmamak, sonuç vermemek, 7. değişiklik yapılmadan aynen kalmak, değiştirilmeden kalmak, 8. geri kalmak, arkada kalmak; geride kalmak; aşağı olmak; kaçırmak, 9. dışarı çıkmak, 10. bakıma muhtaç olmak, 11. güç kaybetmek, kuvvet kaybetmek, mecali kalmamak, dermansız, kudretsiz olmak; zorlanmak; hareketsiz

⁶⁴⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kaqlan-* sözcüğü Clauson (1972, s. 611a) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 128) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

kalmak, faaliyette bulunamamak, hareket edememek, 12. eski gücünü kaybetmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 465).

ķāla- ‘sandığa doldurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 679)⁶⁴⁵ || Yak. *xaalaa-* ‘bir şeyi bir şeyin içerisine koymak; bir şeyi bir şeyin içine doldurmak, yükletmek (gemiye)’ (Pekarskiy, 1945, s. 361a); *xaalaa-* ‘koymak, bırakmak, yerleştirmek; ambalaj yapmak, paketlemek, paket yapmak; balya yapmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 465).

ķalat- ‘(elbise vb.) asdırmak; kutuya koydurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 679) || Yak. *xaalat-* ‘*xaalaa-*’nın Ett. Bi.’ (Pekarskiy, 1945, s. 361); *xaalat-* ‘*xaalaa-*’nın Ett. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 465)

ķalbuz⁶⁴⁶ ‘lokma, sokum’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 679) || Yak. Ø.

ķalbuzla-⁶⁴⁷ ‘bir lokma ısırarak, lokma lokma yemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 679) || Yak. Ø.

ķaldra- ‘(elbise vb.) hışırdamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 679) || Yak. Ø.

ķaldruķa⁶⁴⁸ ‘hışırtılı (elbise kâğıt vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 679) ~ **ķaldurķa** ‘hışırtılı (elbise kâğıt vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 679) || Yak. Ø.

ķaldurķa (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 679) → bkz. **ķaldruķa**

ķalı ‘eğer, ise; nasıl; -IncA’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 679) || Yak. Ø.

ķalı- ‘(at vb.) zıplamak, taşkınlık yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 679) || Yak. *kılıy-* ‘bir ayak üzerinde sekmek, (sıçramak) (Yakut gençlerinin bir nevi oyunları)’ (Pekarskiy, 1945, s. 496); *kılıy-* tek ayak üzerinde atlamak (sıçramak)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 207).

ķalıķ ‘hava, gök’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 679) || Yak. Ø.

⁶⁴⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 679) *ķala-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 213) yayınına göre *ķāla-* olarak alınmıştır.

⁶⁴⁶Sözcük, DTS (1969, s. 411), EDPT (1972, s. 617b), COT (1985, s. 124) ve Atalay’da (2006, s. 254) *kalbuz*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 215) *kalpuz* şeklindedir.

⁶⁴⁷Sözcük, DTS (1969, s. 411), EDPT (1972, s. 618a), COT (1985, s. 124) ve Atalay’da (2006, s. 254) *kalbuzla-*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 215) *kalpuzla-* şeklindedir.

⁶⁴⁸Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 530), metinde *ķaldurķa* şeklinde hareketlendirilen sözcüğün “iki sükunu birleştirenler” ana başlığında olduğundan *kaldruga* olarak düşünülmesini yazmışlardır. Ayrıca yazma 631’deki *yuldruga* maddesinde Kâşgarlı’nın “dal hareketlendirilebilir ve *yuldruga* da denebilir” kaydından hareketle bu sözcüğün de iki varyantlı olabileceğini belirtmektedirler.

kalıma ‘çardak, oda’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 679) || Yak. Ø.

kalın⁶⁴⁹ ‘sayıca çok, kalabalık; her şeyin kalını ve serti’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 679) || Yak. *xalıñ* ‘kalın; kalınlık, (yassı şeyler hakkında); geniş’ (Pekarskiy, 1945, s. 318); *xalıñ* ‘1. kalın; kalın katmanlı, kalın tabakalı, 2. çok, çokluk, sayıca çok, çok mevcutlu; birçok müteaddit, sayısı çok’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 477)

kalıñ ‘kalın (*mihr*)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 679) || Yak. Ø.⁶⁵⁰

kalıñula- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 679) → bkz. **kalıñula-**

kalış- I ‘(at, aygır vb.) zıplaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 679) || Yak. *kılıyıs-* ‘*kılıy-*’ın İşt. Bi.’ (Pekarskiy, 1945, s. 496); *kılıyıs-* ‘tek ayak üzerinde zıplamakta yarış etmek, zıplamakta rekabet etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 207).

kalış- II ‘arkada kalmak için yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 679) || Yak. *xaalis-* ‘geri kalmak, arkada kalmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 361).

kalıtğan ‘devamlı (atı) zıplatan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 679) || Yak. Ø.

kalkan ‘kalkan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 680) ~ **kalkaŋ** ‘kalkan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 680) || Yak. Ø.

kalkaŋ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 680) → bkz. **kalkan**

kalnat- ~ **kalnad-** ‘kalınlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 680) || Yak. Ø.

kalnu- ‘kalınlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 680) || Yak. Ø.

kalıñu ‘su üzerinde batmadan durma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 680) || Yak. Ø.

kalıñuķ⁶⁵¹ ‘baştaki kepek; kürk ve deri gibi şeylerde, yapışkan bir şey yüzünden meydana gelen büzülme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 680) || Yak. Ø.

kalıñula- ‘su üstünde batmadan durmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 680) ~ **kalıñula-** ‘(insan için) yüzmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 679) || Yak. Ø.

kaltuķ ‘yaban öküzü boynuzu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 680) || Yak. Ø.

⁶⁴⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kalın* sözcüğü, Clauson (1972, s. 622a) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 125) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁶⁵⁰Yakutçada *halum* ~ *kalum* ‘mehir (ağırlık), ağırlık olarak verilen mal, gelinin babası ile uyuma tarzına göre her neviden 10-15 tane olmak üzere türlü hayvanlardan teşekkül eder ki, cem’an 40-60 kadar hayvan tutar’ (Pekarskiy, 1945, s. 319); *halum* ‘başlık parası, gelin için verilen ağırlık’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 477) sözcüğü rusçadan geri ödünçlemedir (Fasmer, 1986, s. 171).

⁶⁵¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kalıñuķ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 623a) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 125) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

ķaltur- ‘(yarişta) arkada bırakmak, geçmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 680) || Yak. *xaallar-* ‘alıkoymak, saklamak; bırakmak, atmak, kadere bırakmak, salıvermek, reddetmek, yuvarlatmak; itiyadı bırakmak, vazgeçmek; terketmek, affetmek (günahları), bir şeyi, bir kimseyi mazur görmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 361); *xaallar-* ‘1. bırakmak, terk etmek, geride bırakmak, ayrılmak; miras bırakmak; mahrum etmek; kendi hâline bırakmak, 2. atmak, fırlatmak; fırlatıp atmak; tepmek; öteye beriye atmak, saçmak; kesilmek, sona ermek, bitmek, dinmek, meşgul olmak, uğraşmak; (alışkısından, adetinden) vazgeçmek; huyundan vazgeçmek; yadırgamak, yadırgar olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 465).

ķalwa ‘temreni bulunmayan, temren yerine ucu sivriltilmiş olan ok’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 680) || Yak. Ø.

ķām ‘kâhin’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 680)⁶⁵² || Yak. Ø.

ķam- ‘acımasızca dövmeķ’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 680) || Yak. Ø.

ķama- ‘(diş; göz) kamaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 680) || Yak. Ø.

ķamař- ‘(diş; göz) kamaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 680) || Yak. Ø.

ķamat- ‘(diş; göz) kamaştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 680) || Yak. Ø.

ķamatğān ‘göz kamaştıran; güneş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 680) || Yak. Ø.

ķamçı⁶⁵³ ‘kamçı; at, sığır ve devenin erkeklik organı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 680) || Yak. *kımñu* ‘1. kırbaç, kamçı; erkek için tören kamçısı (sapı bakır kaplıdır ve bir tarafında çıkıntılı bir vaziyette testereye benzeyen demir levhası vardır; alt kısmı sıırım ve bakır şeritlerle örölüdür; ucunda oymalı bakır kabzası vardır); kadın için tören kamçısı (maden kaplı sapı olan; bir kaç kuyruklu kamçı; el geçirmeye mahsus olan kayış ilmiğı iki sıra rengarenk boncuklarla süslenmiştir)’, 2. kaşağı’ (Pekarskiy, 1945, s. 497); *kımñu* ‘kırbaç, kamçı, ince ve esnek değnek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 207).

ķamçığū ‘dudaklarda ve parmak arasında zonklama, kařınma ve ateřle beliren sivilce’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 680) || Yak. Ø.

⁶⁵²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 680) *ķam* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 215) yayınına göre *ķām* olarak alınmiştır.

⁶⁵³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ķamçı* sözcüğü Clauson (1972, s. 626a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 125) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

ķamķıla- ‘ķamķılamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 680) || Yak. *ķimńıulaa-* ‘1. ķamķı vermek, 2. ķamķılamak, ķırbaķlamak, ķamķı, ķırbaķ ile vurmak; ķamķı ile atı kovalamak’ (Pekarskiy, 1945, s. 497); *ķimńıulaa-* ‘bükmek; örmek, dokumak; pürçeklenmek; ķamķılamak, ķırbaķlamak; ķamķı şaklatmak, ķamķı ķalmak; ķırbaķla vurmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 207).

ķamğak ‘hasır otu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 681) || Yak. Ø.

ķamğı⁶⁵⁴ ‘ķarpık ağızlı kimse; eğri ve bükülmüş şeyler’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 681) || Yak. Ø.

ķamğır- ‘eğri büğrü olmaya yüz tutmak; neredeyse ķarpılıp felç olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 681) || Yak. Ø.

ķamıķ ‘kepçe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 681) || Yak. Ø.

ķamıķak ‘iribaş (kurbağa kutçuğı)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 681) || Yak. Ø.

ķamıķla- ‘kepçeyle almak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 681) || Yak. Ø.

ķamıķ ‘ķamıķ; ķamıķlık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 681) || Yak. *xamıus I, xomus I* ‘ķamıķ’ (Pekarskiy, 1945, s. 321); *xomus I* ‘ķamıķ, saz; hasır otu, ķamıķlı, sazlı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 496).

ķamıķlan- ‘ķamıķlı olmak, ķamıķlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 681) || Yak. Ø.

ķamıķlığ ‘ķamıķlı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 681) || Yak. $\neq$ *xamıstaax, xomustaax* ‘1. kökün manasına göre; ķamıķlı, 2. (Yakutsk mınt.) Nam nahiyesinde bir obanın adı, 3. bir yer adı; istasyon (durak) adı, C. *Bayaga* ve *Cöńküdey* obalarında meskun bir yer, 4. nehir adı’ (Pekarskiy, 1945, s. 321); *xomustaax I* ‘ķalılık; sazlık, ķamıķlık’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 497).

ķamtur- ‘(birini) ölesiye ve sesi kısılmasıya dövdürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 681) || Yak. Ø.

ķamuğ ‘hepsi, her, bütün’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 681) || Yak. Ø.

ķamul- ‘yan yatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 681) || Yak. Ø.

⁶⁵⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ķamğı* sözcüğü Clauson (1972, s. 627b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 126) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

ḳān ~ ḳan ‘kan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 681) || Yak. *xaan I* ‘kan; yanakların al rengi; kan sucuğu (sütle karıştırılarak bağırsağa doldurulan kan); kan kardeş’ (Pekarskiy, 1945, s. 362); *xaan I* ‘1. kan; kanlı; kan kürecikleri, alyuvarlar; kan içinde; kan lekeli, 2. kan bağı, (en) yakın; kandaş, kan bağı olan, bir babadan, bir anadan; aynı kandan; kan akrabalığı, 3. yüz rengi, ten rengi, 4. huy, mizaç, yaratılış, karakter, 5. kanlı sucuk’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 466).

ḳān- ‘(suya) kanmak, doymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 681)⁶⁵⁵ || Yak. *xan-III*, *xaan-* ‘kendi arzularının nihayetine gelmek; durmak, kesilmek (akan kan hk.), dinmek (yağmur hk.)’ (Pekarskiy, 1945, s. 323); *xan-* ‘yetinmek, iktifa etmek; tatmin olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 478).

ḳana-⁶⁵⁶ ~ **ḳāna-** ‘kanamak; kan almak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) || Yak. Ø.

ḳanağu ‘neşter’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) || Yak. Ø.

ḳanak (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) → bkz. **ḳayak**

ḳanat ‘kanat’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) || Yak. *kınat* ‘1. kanat (ağ, kuş, sinek ve saire kanadı), 2. dülger rendesindeki enine konulmuş saplar’ (Pekarskiy, 1945, s. 498); *kınat* ‘kanat, kuş kanadı, kol; kanat, cenah, yan; bölme, bölüm’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 207).

ḳanat- ‘kanatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) || Yak. Ø.

ḳanatğan ‘devamlı burun kanatan bir ilaç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) || Yak. Ø.

ḳanatlan-⁶⁵⁷ ‘kanadı çıkmak; çok hızlı koşan bir binek hayvanına binip âdeta uçmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) || Yak. *kınattan-* ‘kanatlanmak, kanatlı olmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 498); *kınattan-* ‘1. kanatlanmak, kanatlı olmak; uçmayı öğrenmek, 2. sağlamlaşmak, kuvvetlenmek, kuvveti artmak; gücü artmak, güçlenmek; olgunlaşmak, büyümek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 207).

⁶⁵⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 681) *ḳan-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 217) yayınına göre *ḳān-* olarak alınmıştır.

⁶⁵⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ḳana-* sözcüğü Clauson (1972, s. 634a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 126) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁶⁵⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ḳanatlan-* sözcüğü Clauson (1972, s. 636b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 127) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

kañça ‘nereye’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) || Yak. *xaçça* ‘kaç?’ (Pekarskiy, 1945, s. 310); *xaçça* ‘kaç, ne kadar, nice’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 491).

kañcık ‘dişi köpek; kadına sövmek için kullanılan bir söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) || Yak. Ø.

kañç-oķ⁶⁵⁸ ‘nasıl’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 126; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 218) || Yak. Ø.

kañcuķ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) → bkz. **kañç-oķ** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 126; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 218).

kañda ‘yer için kullanılan soru kelimesi, nerede’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) ~ **kañda** ‘nerede’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695) ~ **kañyuda** ‘nerede’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 696) || Yak. *xanna I* ‘nerede, nereye’ (Pekarskiy, 1945, s. 325); *xanna* ‘nerede; nereye, hangi tarafa, hangi yöne; ne için ne diye, neden’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 478).

kañdır ‘soyulduktan sonra etin, tabaklanmaya uygun derisinin adı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) || Yak. Ø.

kañdur- ‘(suya) kandırmak, doyurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) ~ **kañtur-** ‘(suya) kandırmak, doyurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) || Yak. *xannar-* ‘durdurmak, dindirmek (ağrıyı); tatmin etmek, teskin etmek (susuzluğu)’ (Pekarskiy, 1945, s. 325); *xannar-* ‘ifa etmek, yerine getirmek; karşılamak, temin etmek, sağlamak; hoşnut etmek, memnun etmek; uygun gelmek, uymak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 478).

kañı ‘nerede, hani’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682)⁶⁵⁹ || Yak. *xanı* ‘nerede; nereye, hangi tarafa, hangi yöne’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 479).

kañı- ‘kanamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) || Yak. Ø.

kañıĝ ‘insandaki iyilik ve cömertlik hasleti’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) || Yak. Ø.

kañıtĝan ‘her zaman mutlu eden’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) || Yak. Ø.

⁶⁵⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 682) madde başı olarak verilen *kañcuķ* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 126) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2018, s. 218) *kañ-çoķ* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁶⁵⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 682) *kañı* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 218) yayınına göre *kañı* olarak alınmıştır.

kanlıg ~ **kānlıg** ‘kanlı, kanı olan; yağlı kanlı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) || Yak. ≠ *xaannaax I* ‘kanlı (kanı olan, kana boyanmış, bulaşmış)’ (Pekarskiy, 1945, s. 363); *xaannaax* ‘1. kanlı, kanı olan, 2. kanlar içinde (olan, kalan); kan lekeli, kan içinde, 3. yüz, ten rengi al olan, 4. karakterli, karakter sahibi, mizaç sahibi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 467).

kantur- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) → bkz. **kandur-**

kanu ‘Argularda, hangi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) ~ **kayu** ‘hangi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 696) || Yak. *haya I* ‘hangi, nasıl?; nerede, nereye; ne?’ (Pekarskiy, 1945, s. 353); *haya III* ‘hangi, hangisi; ne, nasıl, ne gibi, ne biçim, ne çeşit’ (Sleptsov ve diğ., 1945, s. 474).

kaŋ ‘kazığın çıkardığı ses’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) || Yak. *haŋ II* ‘yansıma ses’ (Pekarskiy, 1945, s. 327).

kaŋdaş ‘babaları bir olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) || Yak. Ø.

kaŋlı ‘üzerinde yük taşınan araba’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 683) || Yak. Ø.

kaŋrık⁶⁶⁰ ‘damak; gaga’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 683) || Yak. Ø.

kaŋsık ‘üvey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 683) || Yak. Ø.

kāp⁶⁶¹ ‘kap; tulum; çuval, torba; karındaki bebeği kaplayan zar; (bir kapta doğmuşlar gibi) insanların birbirine yakın olması’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 683) || Yak. Ø.

kap- ‘kapmak, çalmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 683) || Yak. *xap- III* ‘kapmak; bir şeyi (avucu ile) kapıp almak, tutmak, (topu) havadan yakalamak, yukarıdan düşmekte olan bir şeyi aşağıdan tutmak (mes.: düşmekte olan topu elle tutmak), kavramak; oltayı kapmak (balık hk.); temas etmek’ (Pekarskiy, 1945, s.

⁶⁶⁰Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 504) sözcüğün Atalay ve DTS’de *kaŋrak*, EDPT’de *konra:k*, COT’de *kaŋrık* (?) şeklinde olduğunu yazmışlardır. Atalay’ın sözcüğün Arapça karşılığı olan *hanek* ‘damak’ üzerinde tereddüdü olduğunu ve bu Arapça kelimenin *culcul* ‘zil’ yerine yanlışlıkla yazıldığını ileri sürdüğünü belirtmişlerdir. Ercilasun ve Akkoyunlu, Clauson’un işi daha da ileri götürerek sözcüğü *koŋrak* okuduğunu ve Arapçasının da *el-cank* ‘cymbal = büyük zil (müzik aleti)’ olarak düzeltmek istediğini yazmışlardır. Her ikisinin de gerekçe olarak bazı lehçe ve ağızlarda ‘zil’ anlamında *koŋrak* ~ *koŋragu* kelimelerinin bulunmasını belirtmişlerdir. Ayrıca Ercilasun ve Akkoyunlu, yazmada *hanek* sözcüğünün imlasının çok açık olduğunu yazıp Dankoff-Kelly’nin *Kitâbü’l-Idrak*’te ‘geniz’ anlamındaki *kanrık* sözcüğünü tespit etmeleri hem sözcüğün doğru okunmasını hem de bir yanlıştan dönülmesini sağladıklarını belirtmişlerdir.

⁶⁶¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *kāp* sözcüğü Clauson (1972, s. 578b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 127) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

329); *xap-* ‘1. kapmak, tutmak, yakalamak, yakalanmak, enselemek, yapışmak; pençelemek, avlamak; gözetmek, kollamak, 2. dişle kapmak, dişle yakalamak, koparmak, yerden bir taş alıp ısırarak 3. gagalamak; gagasıyla vurmak; ısırarak, zokayı kopmak (balık hk.), 4. biraz yemek yemek, azıcık yemek yemek; çerezlenmek, hafif tertip yemek, 5.sarmak, kaplamak, içine almak; sarılmak, kucaklamak, kendini dâhil etmek, 6. küfretmek, sövmek, söğüp saymak; ayıplamak; azarlamak, çıkışmak, donatmak, paylamak; tenkit etmek, yermek; üstüne atılmak, saldırmak; birine yahut bir şeye saldırmak, ovlamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 480).

kapak⁶⁶² ‘göz kapağı; kızlık zarı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 683) || Yak. *xappax* ‘çatı, kapak, örtü’ (Pekarskiy, 1945, s. 330); *xappax* ‘kapak; kılıf; fırın kapağı, tencere kapağı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 480).

kapakla- ‘bekâreti bozmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 683) || Yak. *xappaxta-* ‘kapak takmak, kapak ilave etmek, kapamak; kapağı kapamak, kapakla örtmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 330); *xappaxta-* ‘1. üstünü örtmek, kapatmak; korumak, saklamak, gizlemek, kamufle etmek, maskelemek, üzerine perde çekmek; örtbas etmek; himaye etmek, himayesi altına almak, kapağı kapatmak, kapakla örtmek, 2. kapaklamak, kapak eklemek, kapak ilave etmek, kapak takmak; kapak yamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 480).

kapaklıg⁶⁶³ ‘*kapaklıg kız*: bakire kız’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 683) || Yak. ≠ *xappaxtaax* ‘1. kapakla örtülmüş olan, kapaklı, 2. cehennem’ (Pekarskiy, 1945, s. 330); *xappaxtaax* ‘kapağa sahip olan, kapaklı; kapalı, kapakla örtülmüş olan’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 480).

kapğa ‘büyük kapı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 683) || Yak. Ø.

kapğak ‘sadak kapağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 683) || Yak. Ø.

kapğaklan- ‘kapaklanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 683) || Yak. Ø.

kapıl-⁶⁶⁴ ‘(bir şey) çalınmak; hapsedilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 683) || Yak. Ø.⁶⁶⁵

⁶⁶²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kapak* sözcüğü Clauson (1972, s. 350b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 127) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁶⁶³Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *kapaklıg kız* şeklindedir.

⁶⁶⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kapıl-* sözcüğü Clauson (1972, s. 584b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 127) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

ķapın- ‘(mal vb. şeyleri) çalar gibi görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 683)
|| Yak. *xabın-* ‘bkz. *tutun I* ile birlikte’ (Pekarskiy, 1945, s. 307)

ķapış ‘yağmalama’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 683) || Yak. Ø.

ķapış- ~ ķapuş- ‘(top) kapışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 683) || Yak. *xabıs-* ‘birbirini tutmak, tutuşmak (güreşte), kapışmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 308); *xabıs-* ‘kapışmak, tutuşmak, birbirini tutmak, yapışmak; birbirini gözetmek, kollamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 472).

ķāplan- ‘kap sahibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 684) || Yak. Ø.

ķāplıġ⁶⁶⁶ ‘*ķāplıġ oġul*: karındaki zarla beraber doğan ve mübarek sayılan çocuk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 684) || Yak. Ø.

ķapsa-⁶⁶⁷ ‘(çevresini) sarmak; kapmak (çalmak) istemek; kaplamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 684) || Yak. *xapta-* ‘bkz. *xabın-*’ (Pekarskiy, 1945, s. 331).

ķaptur- ‘çalmaya yönlendirmek, çaldırtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 684) || Yak. *xaptar-* ‘kökün manasına göre; balık hakkında: oltayla tutulmuş olmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 331)

ķapuġ ‘kapı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 684) || Yak. Ø.

ķapuġluġ ‘kapılı, kapısı olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 684) || Yak. Ø.

ķapulġan ‘(kapı vb. şeylerin arasına) devamlı sıkışan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 684) || Yak. Ø.

ķapuş- ‘kapışmak’ → bkz. **ķapış-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 684).

ķār ‘kar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 684) || Yak. *xaar* ‘kar’ (Pekarskiy, 1945, s. 363); *xaar* ‘1. kar; karlı, 2. yıl, sene; yaş, çağ’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 468).

⁶⁶⁵Yakutçada edilgen anlamlı *xabılın- II* ‘kökün manasına göre; kapılmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 307); *xabılın- II* ‘1. kapılmak, tutulmak, yakalanmak, enselemek, yapışmak; pençelemek, avlamak; gözetmek, kollamak, 2. dişle kapmak, dişle yakalamak, koparmak, yerden bir taş alıp ısırarak 3. biraz yemek yemek, azıcık yemek yemek; çerezlenmek, hafif tertip yemek, 4.sarmak, kaplamak, içine almak; sarılmak, kucaklamak, kendini dâhil etmek, 5. küfretmek, sövmek, söğüp saymak; ayıplamak; azarlamak, çıkışmak, donatmak, paylaşmak; tenkit etmek, yermek; üstüne atılmak, saldırmak; birine yahut bir şeye saldırmak, ovlamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 472) fiili *-(I)In* ekiyle türetilmiştir.

⁶⁶⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *ķāplıġ oġul* şeklindedir.

⁶⁶⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *ķapsa-* sözcüğü Clauson (1972, s. 587b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 127) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

kar- I⁶⁶⁸ ‘(su vb.) taşmak; boğaz (sudan) tıkanmak, düğümlenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 684) || Yak. *xar- II* ‘durmak, kapanmak; bir yerde sıkışıp kalmak; nefesi tıkanmak, boğulmak, iri ve sert bir şeyle tıkanmak; tıkanıp durmak, tıkanarak tazyik etmek, dürtmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 332); *xar-* ‘1. sıkışmak, boğazında kalmak; boğulmak, 2. kendini içeri kapamak; bir şeyi kendie siper etmek; uzun süre kalmak, alıkonulmak; gidişini ertelemek, kalmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 481).

kar- II ‘Oğuzlarda katmak, karmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 684) || Yak. Ø.

kar kur ‘karın guruldarken çıkan ses’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 688) || Yak. *xar I* ‘*har* sesi’ (Pekarskiy, 1945, s. 332) ~ *kur I* ‘*kur gına tüste*: ansızın *kur* sesi çıkararak düştü’ (Pekarskiy, 1945, s. 565); *xar* ‘*xar gına sötölünne*: histerik şekilde öksürürken çıkan ses’ (Sleptsov ve diğ. 1972, s. 481) ~ *kur I* ‘sert şeylerin düşüp parçalanmasından ortaya çıkan sesi anlatır; *kur gın-*: gürültü ile düştü’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 190).

kara ‘siyah, kara’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 684) || Yak. *xara I* ‘1. kara, siyah, koyu, esmer; koyu tüylü (av hayvanı hk.); müsvedde (karalama), 2. kara şey, karanlık, 3. vazih surette görünmeyen şey, görünüşü dikkati çekecek derecede olmayan, 4. siyah, basit, bayağı, 5. kara, kötü, şerir, betbaht, günah, kabahat, kötü huy, ahlak, 6. heybenin, eyerin, semerin, yükün, bunlardan ayrı ayrı her birinin ve tamamının yolculuktaki adı, 7. *Hatıñ arı* obasında bir kabilenin adı’ (Pekarskiy, 1945, s. 332); *xara* ‘1. kara, siyah; karanlık; kara, koyu kara; koyu, esmer; belirsiz, muğlak, bulanık; cansız, iç karartıcı, keyifsiz, sıkıcı, üzücü; kuşkulu, şüpheli; namussuz, dürüst olmayan; cahil, 2. karanlık, loş; asık suratlı, somurtkan, yüzü gülmez, üzgün; kötü, fena, çirkin, yakışsız; haylaz, yaramaz; adi, rezil; deli, akıldan yana zoru olan, bön; kötü niyetli, kötü kalpli; kindar, öfke dolu, kin dolu; kızgın, öfkeli; hırçın’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 481).

kara baş ‘erkek veya dişi köle (anlamı: kara baş)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 684) || Yak. Ø.

⁶⁶⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kar-* sözcüğü Clauson (1972, s. 643a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 128) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

kara etmek⁶⁶⁹ ‘una, et, yağ ve şeker karıştırılarak yapılan bir tür ekmek’ (Clauson, 1972, s. 643b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 128; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 221) || Yak. Ø.

kara kura ‘kara kara’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 685) || Yak. Ø.

karaçı ‘kapı kapı dolaşan dilenci’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 684) || Yak. Ø.

karağu⁶⁷⁰ ‘kör; za. karaboya (*sülfürik asit*)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 685) || Yak. Ø.

karağünü ‘akşamları çocukların oynadıkları bir oyun’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 685) || Yak. Ø.

karak⁶⁷¹ ‘göz, göz bebeği; gözün karası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 685) || Yak. *xarax* ‘1. bakış; görüş, 2. göz, 3. göz: kantardaki çentik, iskambil kağıtlarındaki işaret, zardaki göz, dama tahtasında kare, 4. oyuk, hüceyre, çukur, göz; bal gümecinin gözleri’ (Pekarskiy, 1945, s. 333); *xarax* ‘göz, göz evi, göz çukuru; göz siniri, 2. görme, bakış, nazar; görme yeteneği; dik bakış, sabit bakış, 3. görüş, görünüm, görme, 4. ayırma, ayrılma, ayrılış; oda, göz; şube, bölüm; koğuş, bölüm, kısım; manga; delik, deşik, çukur, ağız; açıklık; aralık; giriş; hücre, göze; küçük oda; manastır (zindan) odası; petek gözü; ağ gözü, gözenek, örgü’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 483).

karağan ‘dağ ağaçlarından bir tür’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 685) || Yak. Ø.

karağla- ‘Yağma lehçesinde yol kesip malı almak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 685) || Yak. Ø.

karağlıg ‘göz bebeği olan hayvan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 685) || Yak. ≠ *xaraxtaax* ‘1. kökün manasına göre; gören, gözlü, 2. delikli, 3. Alazeya nehrinin batı tarafında ve Verxoyansk ile Kolımsk arasındaki bir yerin adı, Olenek’in kolu olan küçük bir ırmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 334); *xaraxtaax* ‘1. gözleri gören, gören, gözlü, 2. açılış bölmesi, göz kapakları; delikli, hücre, ağ’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 483).

⁶⁶⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 685) madde başı olarak verilen *kara etmek* yerine, Clauson (1972, s. 643b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 128) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 221) *kara etmek* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁶⁷⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *karağu* ‘zaç denilen kara boya; kör’ sözcüğü, Clauson (1972, s. 656a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 129) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁶⁷¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *karak* Clauson (1972, s. 652a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 129) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

karaksız ‘göz bebeği olmayan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 685) || Yak. Ø.

karala⁶⁷² ‘(bir nesneyi) karalamak, siyahlaştırmak; (köpek vb.) pislemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 685) || Yak. *xaralaa*- ‘1. karalamak, biraz karalmak, her yandan karalmak, 2. tüy değiştirmek (boynuzlu hayvanlar, av hayvanları, kuşlar hk.), 3. soyunmak (çıplak kalmak), keza: soymak (çıplak bırakmak), 4. Aldan nehrinin *Xara Allana* diye temiyeye edilen kısmına gitmek, 5. *ıjırdaa*, *xañxalaa* yerine *x.e.t* olarak: eyerlemek, yüklemek (yolda)’ (Pekarskiy, 1945, s. 334); *xaralaa*- ‘1. siyaha boyamak, siyah renge boyamak; karalar giymek, siyah renkli elbiseler giymek; kararmak, 2. tüy atmak, tüy dökmek (hayvan hakkında); gömlek değiştirmek, 3. soyunup çıplak kalmak, açılmak; soyunmak; açığa çıkmak, meydana çıkmak; anlaşılacak; açık kalmak, 4. et yemek, balık yemek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 482).

karamuk ‘buğday karamuğu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 685) || Yak. Ø.

karanğu ‘karanlık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 685) ~ **karanķu** ‘karanlık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 685) || Yak. *xaranğa II* ‘muzlim; karanlık, zulmet; alaca karanlık’ (Pekarskiy, 1945, s. 335).

karanķu (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 685) → bkz. **karanğu**

karar- ‘kararmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 685) || Yak. *xaraar*- ‘kararmak, kirlenmek, pislenmek; kararmak, tutulmak (güneş hk.)’ (Pekarskiy, 1945, s. 337); *xaraar*- ‘1. kararmak, siyahlaşmak; koyulaşmak, 2. kirlenmek, pislenmek, bulaşmak; karalamak; lekelemek, 3. erimek, çözülmek, yumuşamak; ortadan kaybolmak, bitmek, dağılmak; büyümek, sararmak, kurumak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 482).

karart- ‘karartmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 685) || Yak. *xaraart*- ‘1. karalamak, karartmak, tamamen karalamak; bulaştırmak, her tarafı bulaştırmak; yazıyı çizmek, kirlletmek, pislemek, murdarlamak, 2. karartmak, muzlim yapmak, bir şeyi bulanık görünecek bir hale koymak; kabahatlerini meydana çıkarmak, itham etmek, maskesini kaldırmak, namusunu ihlal etmek, şerefini haleldar eylemek; mimlemek, şüphe, zan altına almak’ (Pekarskiy, 1945, s. 337); *xaraart*- ‘1. kirlletmek, pislemek, çamura bulamak bulaştırmak, lekelemek; karalamak, karartmak

⁶⁷²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *karala*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 659b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 129) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

2. namusunu lekelemek, onurunu (şerefini) zedelemek; aşağılamak, rezil etmek, rezil rüsva etmek, ,(birinin) adını çıkarmak, lekelemek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 482).

karç kurç 'şenhıyar yerken çıkarılan ses' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 686) || Yak. Ø.

kardu 'zemheride suyun üzerinde yüzen fındık büyüklüğünde buz taneleri' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 686) || Yak. Ø.

karga 'karga' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 686) || Yak. Ø.

karga- 'lanetlemek, birinin kötülüklerini saymak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 686) ~ **kırğa-** 'sertleşmek, azarlamak, öfkelenmek, yüz çevirmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 713) || Yak. *kıraa-* 'tel'in etmek, lanet etmek, beddua etmek, lanet okumak' (Pekarskiy, 1945, s. 501); *kıraa-* 'lanet etmek, lanet okumak, lanetlemek, ilençlemek, kargımak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 208).

kargağ 'lanet' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 686) || Yak. *kırı I* '*kıraa-*'nın isim biçimi' (Pekarskiy, 1945, s. 505).

kargâl- 'lanetlenmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 686) || Yak. Ø.

kargân- 'lanet etmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 686) || Yak. *kıran-* 'kendine tel'in etmek, telin edilmek, yemin, and etmek' (Pekarskiy, 1945, s. 501); *kıran-* '1. kendine lanet okumak, kendi kendine tel'in etmek, kendine beddua okumak, 2. lanet etmek, lanet okumak, ilençlemek, kargımak; lanetlenmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 209).

kargaş- 'karşılıklı lanet etmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 686) || Yak. *kıras-* '1. birlikte birisini tel'in etmek, 2. birbirini tel'in etmek' (Pekarskiy, 1945, s. 501); *kıras-* 'lanet etmek, lanet okumak, lanetlemek, ilençlemek, kargımak; birine lanet getirmek, birini tel'in etmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 209).

kargât- 'lanetletmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 686) || Yak. *kırat-* '*kıraa-*'nın Ett. Bi.' (Pekarskiy, 1945, s. 501); *kırat-* '1. lanet etmek, lanet okumak, lanetlemek, ilençlemek, kargımak, birine lanet getirmek, lanet okumak, 2. lanetli olmak, lanetlenmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 209).

kargılaç 'kırlangıç' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 686) ~ **karlıgaç** 'kırlangıç' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 688) || Yak. Ø.

ķargış ‘lanet ve lanetleme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 686) || Yak. *ķirus I* ‘yemin, and, tel’in; ahit’ (Pekarskiy, 1945, s. 505); *ķirus* ‘beddua, lanet, ķargış’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 211).

ķargu ~ ķarguy I ‘dağın veya yüksek bir yerin üstüne minare şeklinde inşa edilen yapı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 686) || Yak. Ø.

ķarguy⁶⁷³ **II** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 686) → bkz. **ķırğuy** ((Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 713; Clauson, 1972, s. 654b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 130; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 262).

ķarı I⁶⁷⁴ ‘arış, kolun dirsekten parmak ucu arasındaki kısım; kumaşı ölçmek için kullanılan arşın’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 686) || Yak. *xarı, xaru* ‘kol, dirsekten bileğe kadar olan kısım; kolun dirsekten bilek arasındaki küçük kemiğin (radius’un) bir kısmı; dirsek ve bilek kemiği; hayvanın ön ayaklarının bilek kısmı (alt kısmı); baldır, bacak, 2. şaman elbisesinin yenido bulunan dirsek kemiği tasviri, 3. toprak taksiminde hisseye fazla olarak ilave edilen kısım’ (Pekarskiy, 1945, s. 341); *xarı* ‘1. ön kol, arış (kolun dirsekten parmak uçlarına kadar olan kısmı), 2. hayvanın ön ayaklarının alt kısmı (bilek kısmı)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 485).

ķarı II ‘yaşlı, herhangi bir şeyin yaşlısı; kesimlik hâle gelmiş hayvan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 686) || Yak. Ø.

ķarı- ‘yaşlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 686) || Yak. *ķırıy- II* ‘ihtiyarlamak; kocalmak, kartlaşmak, eskimek’ (Pekarskiy, 1945, s. 505); *ķırıy- II* ‘yaşlanmak, ihtiyarlamak, kocalmak; eskimek, yıpranmak, modası geçmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 211).

ķarık- ~ (ķārık-?) ‘(gözü) kamaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 686) || Yak. Ø.

ķarıl- ‘karışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 686) || Yak. Ø.

ķarıla- I ‘yaşlılığa mensup kılmak, yaşlı saymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 687) || Yak. Ø.

⁶⁷³Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 452), *ķaf*’ta esre ve üstün olduğunu yazmış ve madde başı olanda *gayın* yerine *ķaf* yazıldığını diğlerinin ise *gayın*’lı olduğunu belirtmektedir.

⁶⁷⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ķarı* sözcüğü, Clauson (1972, s. 644b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 129) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

karıla- II ‘ölçmek; arşınlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 687) || Yak. Ø.

karıla- III ‘uğuldayıp vınlayarak üflemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 687) || Yak. Ø.

karılğan → bkz. **katılğan karılğan** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 687).

karımsın- ‘boğazı tıkanır gibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 687) || Yak. Ø.

karın ‘karın; mide’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 687) || Yak. *xarın II*, *xarıŋ* ‘karın, mide, hayvanın karın zarı; geviş getiren hayvanlarda birinci (büyük) mide, işkembe’ (Pekarskiy, 1945, s. 342); *xarın* ‘1. mide, işkembe, 2. karın, göbek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 485).

karınça ‘karınca’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 687) **karınçaq** ‘Oğuz lehçesinde karınca’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 224) || Yak. Ø.

karınçaq⁶⁷⁵ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 224) → bkz. **karınça**

karındaş ‘aynı karından olan iki çocuk, karın arkadaşı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 687) || Yak. Ø.

karınla- ‘karına vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 687) || Yak. Ø.

karınlıq ‘karınlı, karnı olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 687) || Yak. ≠ *xarınnaax* ‘işkembeli, karınlı, büyük karınlı’ (Pekarskiy, 1945, s. 342)

karış ‘karış’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 687) || Yak. *xarıs III* ‘karış: bir satır üzerinde gereği gibi açılan başparmakla orta parmak arasındaki mesafedir ki, takriben beş verşok kadar bir ölçüdür’ (Pekarskiy, 1945, s. 342); *xarıs I* ‘karış, büyük karış; inç’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 485).

karış-⁶⁷⁶ ‘karşı karşıya gelmek, karşı durmak, ihtilafa düşmek, karşı çıkmak; karşılaşmak; (diş) kasılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 687) || Yak. *xarıs- V* ‘1. tos vuruşmak, süsüşmek (boynuzlarla vuruşmak); insan hk.: karşı gelmek (muhalefet etmek), mücadele etmek, yarışmak, çarpışmak, 2. iki ayrı yoldan birbirinin yanından ve birbirlerini farketmeden gitmek; yolları ayrı olmak, giderken

⁶⁷⁵Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 224) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

⁶⁷⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *karış-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 664b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 131) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

karşılaşmamak' (Pekarskiy, 1945, s. 342); *xarıs-* '1. savaşmak, döğüşmek; çarpmak, vurmak, atmak; geçirmek; (birisiyle) boğuşmak, 2. dağılmak, dağılıp gitmek; karşılaşmamak, yolları ayrı düşmek, ayrı ayrı yollardan gitmek; yolda geçerken görmemek; dokunmadan geçmek; önünden geçmek, yakınından geçmek, yanından geçmek, 3. mücadele etmek, (birbiriyle bir şey için) boğuşmak; çabalamak, uğraşmak; karşı koymak, karşı gelmek; güreşmek, yarışmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 485).

karışla- 'karışlamak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 687) || Yak. *xaristaa-* I 'karışlamak (büyük ve ortaparmakların karışı ile ölçmek)' (Pekarskiy, 1945, s. 343).

karıt- 'ihtiyarlatmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 688) || Yak. Ø.

karızan 'çok kocamış kişi' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 688) || Yak. Ø.

kara itmek (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 685) → bkz. **kara etmek** (Clauson, 1972, s. 643b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 128; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 221).

karla- 'kar yağdırmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 688) || Yak. *xaardaa-* '1. kar yağmak, 2. kardan temizlemek, susamaktan dolayı kar kapmak (yolda giden at hk.)' (Pekarskiy, 1945, s. 364); *xaardaa-* '1. kalkmak, hareket etmek; ayrılmak; çıkmak; gelmek; damlamak; kanamak; sızmak; düşmek, yağmak, dökülmek; kar düşmek, kar yağmak, 2. kardan temizlenmek; kar kazımak, temizlemek, 3. eklemek, ilave etmek, koymak; arttırmak, büyütmek, çoğaltmak; toplamak, almak; abartmak, mübalağa etmek; (kar hk.) artmak, çoğalmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 468).

kārlan- 'karlanmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 688)⁶⁷⁷ || Yak. *xaardan-* 'kardan temizlenmek' (Pekarskiy, 1945, s. 364); *xaardan-* 'karla kaplı olmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 468).

karlat- 'kar yağdırmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 688) || Yak. *xaardat-* '1. kalkmak, hareket etmek; ayrılmak; çıkmak; gelmek; damlamak; kanamak; sızmak; düşmek, yağmak, dökülmek; kar düşmek, kar yağmak, 2. kardan temizlenmek; kar kazımak, temizlemek, 3. eklemek, ilave etmek, koymak; arttırmak, büyütmek, çoğaltmak; toplamak, almak; abartmak, mübalağa etmek; (kar hk.) artmak, çoğalmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 468)

⁶⁷⁷ Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 688) *karlan-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 225) yayınına göre *kārlan-* olarak alınmıştır.

karlıgaç (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 688) → bkz. **karğılaç**

karma ‘yağma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 688) || Yak. Ø.

kar mala- ‘yağmalamak, kapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 688) || Yak. Ø.

kar malaş- ‘yağmada yarışmak veya yardımlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 688) || Yak. Ø.

kar maş- ‘yağmada yarışmak veya yardımlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 688) || Yak. *xarbas-* III ‘tutmak, yakalamak, devşirmek, acele ederek ve hırsla başkalarından evvel yetişmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 337); *xarbas-* ‘yakalamak, kapmak, tutmak; *siri-buoru xarbat-*: acele ile yer kapmak, zorla yer kapmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 483).

kar nağu ‘büyük karınlı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 688) || Yak. Ø.

kar naķ ‘koca karınlı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 688) || Yak. Ø.

kar s I ‘koyun yününden veya deve tüyünden yapılan elbise’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 688) || Yak. Ø.

kar s II ‘*ķars ķars*: alkış sesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 689) || Yak. Ø.

kar saķ ‘karsak’⁶⁷⁸ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 689) || Yak. Ø.⁶⁷⁹

kar şa- ‘karışlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 689) || Yak. Ø.

kar şağ ‘elbisenin bir karışlık parçası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 689) || Yak. Ø.

kar şat- ‘karışlatmak; arşınlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 689) || Yak. Ø.

kar şı⁶⁸⁰ ‘karşı olma, ihtilaf; zıt’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 689) || Yak. *xarsa* ‘1. *xarsaax* ile aynı anlamda: inatçı, ters; huysuz, şerir (adam), 2. umumiyetle her iki cins (erkek ve kadın) şerir ruhlardan üç kabilenin adı; bu öyle varlıklardır ki, yeni

⁶⁷⁸Karsak “köpekgillerden, soluk kahverengi, karnı beyaz tüylü, kısa kulaklı, postundan kürk yapılan bir memeli türü” (TDK, 2005, s. 1093).

⁶⁷⁹Yakutçada *karsak* sözcüğü varlığını sürdürmezken bu sözcüğün kökü olduğu düşünülebilecek bir *kırsa* ‘kutup tilkisi, *Canis lagopus*; Dolganlarda: kutup tilkisi yavrusu; *Canis corsac*, şimal tilkisi’ (Pekarskiy, 1945, s. 506); *kırsa* ‘beyaz tilki, mavi tilki, kutup tilkisi; (beyaz, mavi) tilki kürkü’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 210) sözcüğü bulunmaktadır.

⁶⁸⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ķarşı* sözcüğü, Clauson’a (1972, s. 663b) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

doğan çocukların beşiklerini dağıtırlar ve bu çocukları yerler’ (Pekarskiy, 1945, s. 344).

karşut ‘gece ve gündüz gibi zıt olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 689) || Yak. Ø.

kart I ‘yara; *kart er*: huysuz adam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 689) ~ **kart er** ‘huysuz adam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 689) || Yak. Ø.

kart er (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 689) → bkz. **kart I**

kart⁶⁸¹ **II** ‘*kart kurt*: parmakların çıtlama sesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 689) || Yak. *xart* ‘*hart* sesi; *xart gın-*: ‘*hart*’ sesi çıkarmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 344); *xar* ‘*xar gına sötölünne*: öksürürken histerik şekilde çıkan ses’⁶⁸² (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 481)

karta-⁶⁸³ ‘yarayı iyileştirmek; yarayı kaşımak, kabuğunu soymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 689) || Yak. Ø.

kartal ‘alacalı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 689) || Yak. Ø.

kartal- ‘(yara vb.) azmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 689) || Yak. Ø.

kartan- ‘(kendi yarasını kendi) tedavi etmek, sağaltmak, iyileştirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 689) || Yak. Ø.

kartla-⁶⁸⁴ ‘huysuz tabiatlı kimselere nispet etmek, birini huysuz saymak; yarayı iyileştirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 689) || Yak. Ø.

kartur- **I** ‘boğazın tıkanmasına sebep olmak, boğazı tıkatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 689) || Yak. Ø.

kartur- **II** ‘Oğuz lehçesinde kardırtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 690) || Yak. Ø.

karva- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 690) → bkz. **karwa-**

karwa- ‘elle arayıp yoklamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 690) ~ **karva-** ‘elle arayıp yoklamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 690) || Yak. *xarbaa-* ‘1.

⁶⁸¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *kart kurt* şeklindedir.

⁶⁸²Yakutçada *xar* maddesinde verilen *xar gına sötölünne* ibaresindeki ‘*xar*’ öksürme esnasında ortaya çıkan bir yansıma ‘*har*’ anlamında verilmiştir.

⁶⁸³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *karta-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 649b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 131) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁶⁸⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kartla-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 650b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 131) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

tırmıkla toplamak, taramak, küremek, eşmek, birisini bir yerinden yakalamak, tutmak, bir yerinden tutmak, kapmak, yakalamak; 2. su üzerinde el ve ayakları yaymak, açmak, el ve ayak yardımıyla yüzmek (insan ve dört ayaklı hayvanlar hk.) yüzmek, su üzerinde kendi hareket kuvvetleriyle durmak; 3. su altında yüzmek, dalmak' (Pekarskiy, 1945, s. 338); *xarbaa- I* '1. yetmek, yetişmek, kâfi gelmek, idare etmek; tutmak, yakalamak; avlamak; gözetmek, kollamak; 2. (tarakla) toplamak; 3. azıcık süpürmek, süpürmek, yerleri süpürmek, kaldırmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 483).

ķarwan- 'aramak; el yordamıyla aramak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 690) || Yak. *xarban- II* 'herhangi bir şeye elle sarılmak, tutunmak' (Pekarskiy, 1945, s. 337)

ķarwaş- 'elle aramada yardım etmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 690) || Yak. *xarbas- III* 'tutmak, yakalamak, devşirmek, acele ederek ve hırsla başkalarından evvel yetişmek' (Pekarskiy, 1945, s. 337); *xarbas-* 'yakalamak, kapmak, tutmak; *siri-buoru xarbat-*: acele ile yer kapmak, zorla yer kapmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 483).

ķarwat- 'elle aramaya yönlendirmek, görmediği yeri eliyle aramak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 690) || Yak. *xarbat-* 'kökün anlamına göre: yüzmek için koyuvermek, yüzdürmek' (Pekarskiy, 1945, s. 338); *xarbat- I* '*siri-buoru xarbat-*: acele ile yer kapmak, zorla yer kapmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 483).

ķās (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 690) → bkz. **ķāz**

ķası 'koyun vb. için tahtadan ağıl' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 690) || Yak. Ø.

ķasıġ 'ağzın sağlı sollu iç kısmı, çene dipleri' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 690) || Yak. Ø.

ķasıġla-⁶⁸⁵ 'çenelere vurmak; dürtmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 690) || Yak. Ø.

ķasırķu⁶⁸⁶ 'kasırğa' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 690) || Yak. Ø.

⁶⁸⁵Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *ķasıġla-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 667b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 131) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁶⁸⁶Sözcük, DTS (1969, s. 430), EDPT (1972, s. 669a), COT (1985, s. 132) ve Atalay'da (2006, s. 276) *ķasırķu*, Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 227) *ķasırķo* şeklindedir.

ķasna- ‘soğuktan titremek, çeneleri birbirine vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 690) || Yak. Ø.

ķasnaş- ‘soğuktan titreşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 690) || Yak. Ø.

ķasnat- ‘soğuktan titretmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 690) || Yak. Ø.

ķasuk⁶⁸⁷ ‘at derisinden yapılan, içine süt ve kıymız konulan tulumu kap; ağaç kabuğu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 690) || Yak. Ø.

ķasukluğ ‘kıymız tulumu olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 690) || Yak. Ø.

ķāş I ‘beyaz olanı yıldırım, susuzluk ve şimşek çakmasından korunmak için yüzüğe takılan, beyaz veya siyah saf bir taş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 691)⁶⁸⁸ || Yak. Ø.

ķāş⁶⁸⁹ **II** ‘kaş; herhangi bir şeyin ucu ve kıyısı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 691) || Yak. *xaas II* ‘kaş’ (Pekarskiy, 1945, s. 365); *xaas I* ‘1. kaş, 2. üst kenar, sınır’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 468).

ķaşak ‘halfa (buğdaygillerden bir bitki)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 691) || Yak. Ø.

ķaşan- ‘(at vb. hayvanlar) işemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 691) || Yak. Ø.

ķaşan ‘köleye sövüldüğü zaman kullanılan, ‘ey aşağılık!’ anlamında bir söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 691) || Yak. Ø.

ķaşğa (at, kōy) ‘vücudu siyah, başı beyaz (koyun), gözlerinin çevresi siyah, yüzü beyaz olan (at, deve vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 691) || Yak. Ø.

ķaşğalak ‘ördekten küçük bir tür su kuşu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 691) || Yak. Ø.

ķaşı- ‘kaşımak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 691) || Yak. *kısıy-* ‘1. kazımak, 2. kaşınmak, 3. kızmak, sinirlenmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 508) > *kıhıy-* ‘1. kazımak, sıyırmak, tırmalamak; rendelemek; deriyi kazımak ve yer yer hafifçe kesmek,

⁶⁸⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ķasuk* sözcüğü Clauson’a (1972, s. 666b) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁶⁸⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 691) *ķaş* şeklinde verilen madde başı, Clauson (1972, s. 669b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 132) ve Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 228) yayınına göre *ķāş I* olarak alınmıştır.

⁶⁸⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ķāş* sözcüğü Clauson (1972, s. 669a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 132) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

hacamat etmek; kazıyarak temizlemek; kaşımak, tırmalamak; kaşağılamak, 2. kaşımak, kaşınmak; taranmak, başını taramak, 3. kızmak, öfkelenmek, sinirlenmek; darılmak, gücenmek; müteessir olmak; canı sıkılmak; şikayet etmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 212).

kaşıklık (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 691) → bkz. **kaşukluk** (Clauson, 1972, s. 672a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 132; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 229).

kaşıt- 'kaşıtmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 691) || Yak. *kısıt-* '1. gıcıklandırmak, 2. sinirlendirmek, can sıkmak' (Pekarskiy, 1945, s. 508) > *kıhıt-* '1. kaşıntıya neden olmak, kaşıtmak, 2. kızdırmak, öfkelenmek, sinirlendirmek; dokunmak, tahriş etmek; acıya, sıkıntıya sebep olmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 213).

kaşıtğan '(vücudunu) çok kaşıtan' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 691) || Yak. Ø.

kaşla⁶⁹⁰ 'bent yapmak; kaşa vurmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 691) || Yak. *xaastaa- II* 'kaşla teçhiz etmek, kaşlandırmak, birisini kaşlı yapmak' (Pekarskiy, 1945, s. 365).

kaşlığ 'kaşlı, kaşı olan' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 691) || Yak. ≠ *xaastaax* '1. kalın kaşlı, samur kaşlı, 2. bir çay adı' (Pekarskiy, 1945, s. 365).

kaşuk 'kaşık' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 691) || Yak. Ø.

kaşukla- 'kaşıkla yemek, kaşıklamak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 691) || Yak. Ø.

kaşuklan- 'kaşık sahibi olmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 691) || Yak. Ø.

kaşukluğ⁶⁹¹ '*kaşukluğ ayak*: kaşıklı çanak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 691) || Yak. Ø.

kaşukluk⁶⁹² 'kaşık yapmak için hazırlanmış olan (boynuz vb.)' (Clauson, 1972, s. 672a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 132; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 229) || Yak. Ø.

⁶⁹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *kaşla-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 673a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 132) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁶⁹¹Ercilasun ve Akkoyunlu'da madde başı *kaşukluğ ayak* şeklindedir.

⁶⁹²Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 691) madde başı olarak verilen *kaşıklık* yerine Clauson (1972, s. 672a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 132) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 229) *kaşukluk* sözcüğü tercih edilmiştir.

ķāt ‘dikenli ağačların meyvesi; Yemek, Kıpçak, Kay, Tatar, Çomullarda her türlü ağacın meyvesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 691)⁶⁹³ || Yak. Ø.

ķat⁶⁹⁴ ‘bir şeyin kat yeri, kıvrımı; Oğuzca yan, huzur, ind; kat, tabaka’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 692) || Yak. *xat III* ‘iki katlı, katmerli; tekrarlama; ikinci kere, iki misli, tekrar, daha; gebe’ (Pekarskiy, 1945, s. 348); *xat I* ‘yine, yeniden, yeni baştan, tekrar, ikinci kez, bir kez daha’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 488).

ķat- I ‘katılaşmak, sertleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 692) || Yak. *xat- IV* ‘1. kurumak, kuruyup sertleşmek, 2. ihtiyarlamak, kocamak, kartlaşmak, 3. açılmak, alışmak, meleke kazanmak (at ve insan hk.)’ (Pekarskiy, 1945, s. 348); *xat- I* ‘1. kurumak, susuzluktan yanmak; yavaş yavaş güçten düşmek, solmak, sararmak, 2. duygusuzlaşmak, hissizleşmek; katılaşmak, daha katı olmak, 3. beklemek, uzun süre beklemek, beklemekten bitkin düşmek, 4. zayıflamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 488).

ķat- II ‘katmak, ilave etmek, karıştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 692) || Yak. Ø.

ķata ‘kere, kez, defa’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 692) || Yak. *xata* ‘fakat, amma, hatta, bile; ise, bilakis, maamafih; halbuki, daha iyisi, yerine; gerçi, velevki, hiç olmazsa; nihayet işte, işte ya; demek, demek oluyor ki, xata kelimesi kendisinden sonra gelen mefhumu, onun zıddı olan diğeri bir mefhuma münasebeti hususunda takviye ediyor’ (Pekarskiy, 1945, s. 348); *xata* ‘1. ters; başkaca, başka türlü; yoksa, illa; karşıt, zıt, 2. daha iyi; en iyisi, hepsinden daha iyi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 488)

ķatar- ‘yönünü değıştirmek, döndürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 692) ~ **ķaytar-** ‘Oğuz lehçesinde yönünü değıştirmek, döndürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 696) || Yak. Ø.

ķatarğan ‘(düşman sürüsünü) geri püskürten’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 692) || Yak. Ø.

⁶⁹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 691) *ķat* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 229) yayınına göre *ķāt* olarak alınmıştır.

⁶⁹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *ķat* sözcüğü, Clauson (1972, s. 593a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 132) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

katart- ‘geri döndürtmek için emir vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 692) || Yak. Ø.

katçak⁶⁹⁵ ‘su kollarının birbirine kavuştuğu yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 692) || Yak. Ø.

katgur- ‘katıla katıla gülmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 692) || Yak. Ø.

katıg ‘katı, güçlü, sert, sıkı, bir şeyin katı olan; katılık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 692) || Yak. Ø.

katıgılan- ‘çabalamak, çalışıp çabalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 692) || Yak. Ø.

katıgılık ‘katılık, sertlik, şiddetli musibet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 692) || Yak. Ø.

katık⁶⁹⁶ ‘bir şeye karıştırılan nesne; tutmaca katılan sirke ve yoğurt gibi çeşni’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 692) || Yak. *kıtık* ‘birleşme, terakküp, takım, malzeme, elverişli olma, yararlık’ (Pekarskiy, 1945, s. 510); *kıtık* ‘alaka, ilgi, ilişik, iştirak, katılım, katılma’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 214).

katıklıg⁶⁹⁷ ‘katığı olup onu yiyen kişi; melez olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 692) || Yak. ≠ *kıtıktaax* ‘bir şeye aid olan; bir işe liyakatli, elverişli olan’ (Pekarskiy, 1945, s. 510); *kıtıktaax* ‘elverişli, bir şeye ilgisi olan, ilgili’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 214)

katıl⁶⁹⁸ ‘karışmak, katılmak, ilave edilmek; cinsî münasebette bulunmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 692) || Yak. Ø.

katılğan karılğan⁶⁹⁹ ‘katılıp karışan’ (Clauson, 1972, s. 601b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 132; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 230) || Yak. Ø.

⁶⁹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 206) diğ. üzerinde veya altında nokta olmadığını; fakat krş. yazma 231’de *katış* şeklinde olduğunu belirtmişlerdir.

⁶⁹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *katık* sözcüğü, Clauson (1972, s. 598a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 133) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁶⁹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *katıklıg* sözcüğü, Clauson (1972, s. 599b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 133) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁶⁹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *katıl-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 601b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 132) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁶⁹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 693) madde başı olarak verilen *katılğan kırılğan* yerine, Clauson (1972, s. 601b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 132) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 230) *katılğan karılğan* sözcüğü tercih edilmiştir.

katılğan kırılğan (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 693) → bkz. **katılğan qarılğan** (Clauson, 1972, s. 601b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 132; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 230).

katın- I ‘katar gibi görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 693) || Yak. *katın- II* ‘birleşmek, katılmak, bir şeye yahut bir kimseye ilhak olunmak, bir şeye yanaşmak, uymak, muvafakat etmek; bir araya gelmek, birleşmek, iştirak etmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 511); *katın-* ‘1. katılmak, iştirak etmek; ilave edilmek, 2. yapışmak; yanaşmak, sokulmak; yakışmak; iskeleye yanaşmak, karaya yanaşmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 214).

katın- II ‘sertleşmek, katılaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 693) || Yak. *xatan- II* ‘sağlamlaşmak, katılaşmak; saplanmak, takılmak, takılıp kalmak; kilitlenmek, kapatılmak (kapı hk.)’ (Pekarskiy, 1945, s. 349); *xatan-* ‘1. batmak, saplanmak, geçmek, 2. sabitleştirmek; sağlamlaşmak; daha sağlam olmak, daha kuvvetli olmak, pekleşmek; berkitmek, pekiştirmek, sağlamlaştırmak, takviye etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 489).

katır ‘katır’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 693) || Yak. Ø.

katırlıg ‘katır sahibi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 693) || Yak. Ø.

katış- ‘katmada yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 693) || Yak. *xatis- III* ‘birbirine girmek, çitişmek; yarışmak; düşmanlık etmek, davalaşmak, kavga etmek, münazaa etmek, çatışmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 352); *xatis-* ‘*xatıy-*’ın İşt. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 490).

katkı⁷⁰⁰ ‘*katkı kişi*: tabiatı sert olan, kimseye itaat etmeyen adam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 693) || Yak. Ø.

katkıç⁷⁰¹ ‘Argu lehçesinde akrep gibi sokan şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 693) || Yak. Ø.

katlan- ‘meyvelenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 693)⁷⁰² || Yak. Ø.

⁷⁰⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *katkı kişi* şeklindedir.

⁷⁰¹Sözcük, Atalay’da *katkı (a?)ç*, DTS’de *katkıç*, EDPT’de (1972, s. 599a) *katkuç*, COT (1985, s. 133) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 230) *katkuç(?)* şeklindedir.

⁷⁰²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 693) *katlan-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 230) yayınına göre *katlan-* olarak alınmıştır.

katlış ‘kollarının birleştiği yerde suyun çarpışması’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 693) || Yak. Ø.

katlış- ‘(su kolları birleşip) çarpışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 693) || Yak. *kıttıs-* ‘1. katılmak, karışmak, birleşmek, çiftleşmek, bir araya gelmek, kavuşmak, sürü hâlinde toplanmak (kuşlar hk.), 2. bir şey yahut bir kimse ile karışmak, birleşmek, birisiyle münasebette bulunmak, 3. bir kimse ile münasebete girişmek, birleşmek; birisine iştirak etmek; biriyle itilaf etmek; hesaba katılmak; birine bir şey ile yardım etmek; bir şeye iştirak etmek, bir işte şerik olmak, başkalarıyla birlikte bir işe girişmek’ (Sleptsov ve diğ., 1945, s. 511); *kıttıs-* ‘1. katılmak, iştirak etmek; ilave edilmek, 2. katılımcı olmak, girişmek, girişimci olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 214).

katma⁷⁰³ ‘*katma yuvğa*: yağda pişirilen ufalanmış ekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 693) || Yak. Ø.

katnat- ‘tekrarlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 693) || Yak. Ø.

katrun- ‘inatlaşıp vazgeçmek, bir şey yapmayı bırakmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 693) || Yak. Ø.

kattur-⁷⁰⁴ ‘karıştırmak, katmak; katılaştırmak için emir vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 693) || Yak. *kıttar-* ‘birleşmek, katılmak, bir şeye yahut bir kimseye ilhak olunmak, bir şeye yanaşmak, uymak, muvafakat etmek; bir araya gelmek, birleşmek, iştirak etmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 511).

kātun ‘hatun; Afrâsiyab soyundan gelen bütün kadınların unvanı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 693) || Yak. *xotun* ‘1. ev sahibesi, ev kadını, ev sahibinin karısı; zevce, hanım, hanımefendi, göze çarpan (cüsseli) kadın, 2. kaynana, kocanın anası, 3. oyun kağıdındaki kız, 4. hürmetle anılması lazım gelen mahal (şehir, nehir) ismine ve kadın cinsinden olan tanrıların adlarına ilave edilir’ (Pekarskiy, 1945, s. 397); *xotun* ‘1. bayan, hanım, hanımefendi, 2. kaynana, kayın ana, kayın valide, 3. eş, karı, refika, zevce, hanım, kadın, 4. kız; eş, partner’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 504).

kātunlan- ‘hatun elbisesiyle bezenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 693) || Yak. Ø.

⁷⁰³Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *katma yuvğa* şeklindedir.

⁷⁰⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kattur-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 605a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 133) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

ķatur- ‘katılaştırmak, sertleştirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 693) || Yak.
xatar- ‘1. kurutmak; kurutmak için güneşe sermek (balığı), 2. kızdırmak;
kızgınlaştırmak, kırılacak hale gelecek derecede, katılaşıncaya kadar pişirmek
(demiri)’ (Pekarskiy, 1945, s. 349); *xatar-* ‘1. kurutmak; kurulamak, 2. açık havada
ve güneşe kurutmak, 3. sertleştirmek, dayanıklı kılmak, evikleştirmek,
sağlamlaştırmak, sağlamlığını arttırmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 489).

ķaturęan ‘gülen, sevinçli olan ve övünen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 694) ||
Yak. .

ķatut⁷⁰⁵ ‘ayakkabıcıların kullandığı iriş; Barsgan lehçesinde bir şeyin yarısı; karışım’
(Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 694) || Yak. .

ķatutluę⁷⁰⁶ ‘ķatutluę ok: temrenine zehir katılmış ok’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s.
694) || Yak. .

ķavıķ ‘akdarı kepeği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 694) || Yak. .

ķavuk ‘sidik torbası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 694) || Yak. .

ķavut ‘akdarı unu, yağ ve şekerle karıştırılıp yenen loğusa yemeği’ (Ercilasun ve
Akkoyunlu, 2018, s. 694) ~ **ķāęut** ‘akdarıdan yapılan yemeğin adı’ (Ercilasun ve
Akkoyunlu, 2018, s. 677) || Yak. .

ķāw ‘akmağı ateşleyen kav’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 694)⁷⁰⁷ || Yak. *kıa II*
‘kav’ (Pekarskiy, 1945, s. 488); *kıa* ‘kav’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 203).

ķaw⁷⁰⁸ ‘ķaw ķuw bol-: (elbise) kötü dikiş sonucu bozulup yırtılmak’ (Ercilasun ve
Akkoyunlu, 2018, s. 694) || Yak. .

ķawı- ‘(arı) sokmak için saldırmak; bir başkasına kızıp onunla uğraşmak’ (Ercilasun
ve Akkoyunlu, 2018, s. 694) || Yak. .

ķawıt- ‘(arıyı) ısırmaya kışkırtmak; kızdırmak ve terk ettiği şeyi yapmaya teşvik
etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 694) || Yak. .

⁷⁰⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da  ayrı madde başı olarak verilen *ķatut* sözcüğü, Clauson (1972, s. 596b)
ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 133) dayanarak tek madde hlinde birleştirilmiştir.

⁷⁰⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *ķatutluę ok* şeklinde dir.

⁷⁰⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 694) *ķaw* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve lmez (2019, s.
232) yayınına göre *ķāw* olarak alınmıştır.

⁷⁰⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *ķaw ķuw bol-* şeklinde dir.

ķawdın- ~ **ķawdun-** ‘birine Şefkat göstermek ve zararlı Şeyleri ondan uzak tutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 694)    Yak.  .

ķawık ‘akdarı kepeği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 694)    Yak.  .

ķawrul- ‘kavrulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 694) ~ **ķaęrul-** ‘kavrulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 677)    Yak.  .

ķawruŝ- ‘kavurmada yardım etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 694) ~ **ķaęruŝ-** ‘kavurmada yardım etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 677)    Yak.  .

ķawŝı⁷⁰⁹ ‘ķawŝı ķaŝ: birbirine yakın, yay kaş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 694)    Yak.  .

ķawŝut ‘iki hükümdarın, ülke güvenliği için tokalaŝıp barıŝması’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 694)    Yak.  .

ķawuķ ‘mesane, sidik torbası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 694)    Yak. *xabax I* ‘şişirilmiş kavuk; sidik kavuğu (Meğe ve Hağlas nahiyelerinde)’ (Pekarskiy, 1945, s. 305); *xabax* ‘1. mesane, sidiklik, 2.  anta;  uval; mesane torbası’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 471).

ķawur- I ‘(herhangi bir Şeyi) sıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 694)    Yak.  .

ķawur- II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 694) → bkz. **ķaęur-**

ķawuręan ‘devamlı baskı yapan, sıkın’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 694)    Yak.  .

ķawurma  (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 694) → bkz. **ķaęurma **

ķawuŝ-⁷¹⁰ ‘bitiŝmek; cins  münasebette bulunmak; kavuşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 694)    Yak.  .

ķay-⁷¹¹ ‘kayırmak; arkaya dönüp bakmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695)    Yak. *xay- III* ‘karla kapatmak (gömmek), tıkmak’ *xay- I* ‘ evrelemek, etrafını çevirmek, kuşatmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 473)

⁷⁰⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *ķawŝı ķaŝ* şeklindedir.

⁷¹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ķawuŝ-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 588a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 134) dayanarak tek madde h linde birleştirilmiştir.

ķaya I ‘dağın kayası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695) || Yak. *xaya III* ‘dağ, dağlar, dağ silsilesi; yüksek dağ, dik taş, yalçın kaya; kayalık dağlar’ (Pekarskiy, 1945, s. 354); *xaya I* ‘1. dağ, tepe, 2. küme, yığın, 3. dağ sırası, dağ silsilesi; dağlık’ (Sleptsov ve diğ., 1945, s. 473).

ķaya II⁷¹² ‘*kaya kōr*:- dönüp bakmak, yan bakmak’ (Clauson, 1972, s. 675a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 122) || Yak. Ø.

ķayaçuk ‘hoş kokulu bir dağ bitkisi, porsuk ağacı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695) || Yak. Ø.

ķayak ‘kaymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695) ~ **ķanak** ‘sütün üzerindeki kaymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 682) ~ **ķıyak** ‘kaymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 717) || Yak. *xayax*, ‘muhtelif tarzda yapılan yakut yağı; su, taze veya ekşi süt ile karıştırılan çiğ yağ (*tar*’la karıştırılan bir pud süte 5-10 funt tereyağı katıyorlar; bütün bunları adamakıllı çalkaladıktan sonra donduruyorlar); beyaz yakut yağı (uzun zaman dövülen, fakat ayrıntı henüz ayrılmamış olan émulsion); ekşi kaymakla karıştırılan ve bundan dolayı ekşimsi tat veren yağ; dondurulan ekşi pişmiş kaymak, ‘sıkı dövülmüş ve dondurulmuş kaymaktır ki, onu bıçakla parça parça keserek sofraya koyarlar’, ‘kaynatılmış ve dondurulmuş kaymak’ (Pod. Sev. Pol. Krugom, s. 23- 25); Sr. –Kolımsk’ta ayrıntı ile birlikte dondurulmuş olan tereyağı; yağ’ (Pekarskiy, 1945, s. 354); *xayax* ‘kaymak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 474).

ķayaķlan- ‘kaymaklanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695) || Yak. Ø.

ķayda (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695) → bkz. **ķanda**

ķayğık (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695) → bkz. **ķayğuk** ((Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695; Clauson, 1972, s. 676b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 134; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 235).

ķayğuk ‘kayık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695) || Yak. *xayık* (*xayuk*), *xoyuk* (*xoyuuk*) ‘kayık, tek omurgalı büyük tekne, nehirlerdeki büyük kayık’ (Pekarskiy,

⁷¹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ķay-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 674b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 122) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁷¹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 717) madde başı olarak verilen *ķıya* yerine Clauson (1972, s. 675a) ve Dankoff ve Kelly’deki (1985, s. 122) *kaya* sözcüğü tercih edilmiştir. Clauson (1972, s. 675a) sözcüğün yalnızca *bak-* ve *kōr-* fiilleriyle birlikte ‘arkaya bakmak veya birisinin arkasında’ anlamlarında kullanıldığını belirterek, KD Tel., Tuv. R II 89 (*xaya* Pal. 454) örneğini vermektedir.

1945, s. 357); *xoyuuk* ‘büyük tekne, bot, kayık, sandal’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 493).

ķayğur- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695) → bkz. **ķadğur-**

ķayığ ‘kaymış (toprak vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695) || Yak. Ø.

ķayın (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695) → bkz. **ķadın I**

ķayın⁷¹³ ‘*ēšiç ķayındı / ķaynadı*: Tencere vb. kaynadı’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 235) ~ **ķayna- I** ‘kaynamak; kaynayıp coşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 696) || Yak. *ķıyın-*, *ķıyın-* ‘kaynamak, pişmek, haşlanmak; kızmak, küsmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 512)

ķayıñ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695) → bkz. **ķadıñ**

ķayır ‘kum’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695) || Yak. *xayır I* ‘1. yekpare taş, kaldırım için kullanılan çakıl taşı, kayalar, 2. bir yer adı’ (Pekarskiy, 1945, s. 357); *xayır* ‘çakıllı kum, çakıl (taşı), iri deniz çakılı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 475).

ķayıř- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695) → bkz. **ķadıř-**

ķayırlığ ‘yumuşak kumlu olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695) || Yak. ≠ *xayırdaax* ‘1. kökün manasına göre, 2. posta istasyonu olan Andılaax’tan 50 km. mesafede bir yerin adıdır (Sr. -Kolımsk’a giden yol üzerinde) ki, orada büyük bir gölün kıyısında yüksek taş (kaya) vardır’ (Pekarskiy, 1945, s. 357)

ķayıř- ‘birbirini kayırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695) || Yak. *xayıs-* ‘bakınmak, etrafına bakınmak, (yüzünü) bir yana çevirmek, başını çevirmek; bir şeyden bir şeye çevrilmek, bir şeye dönmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 357); *xayıs-* ‘*xay-I*’ın İşt. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 475).

ķayıtıř- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 695) → bkz. **ķayıtıř-** (Clauson, 1972, s. 675b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 123; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 236).

ķayna- I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 696) → bkz. **ķayın-**

⁷¹³Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 235) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

ķayna⁷¹⁴ II ‘inatlaşıp bir işi bırakmak, reddetmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 696) || Yak. *ķynaa*- ‘birini kızdırmak, gazaplandırmak; yakmak, ateş vermek’ (Pekarskiy, 1945, s. 513)

ķaynat- ‘kaynatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 696) || Yak. Ø.

ķaytar- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 696) → bkz. **ķatar**-

ķaytarķan ‘(kalabalık orduları) devamlı püskürten’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 696) || Yak. Ø.

ķaytart- ‘döndürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 696) || Yak. Ø.

ķaytış⁷¹⁵ ‘(iki kişi) birbirinin ardından gitmek’ (Clauson, 1972, s. 675b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 123; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 236) || Yak. Ø.

ķaytur- ‘kayırmaya yöneltmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 696) || Yak. Ø.

ķayu (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 696) → bkz. **ķanu**

ķayuda (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 696) → bkz. **ķayda**

ķāz⁷¹⁶ ‘her türlü ağacın kabuķu’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 237) ~ **ķās** ‘herhangi bir ağacın kabuķu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 690) || Yak. Ø.

ķaz- ‘kazmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 696) || Yak. *xas*- III ‘bir şeyi derin olarak kazmak; çukur açmak, yavaş yavaş kazmak, karıştırmak; oymak (ağacı), kazmak (çukur açmak anlamında)’ (Pekarskiy, 1945, s. 345); *xas*- ‘1. kazmak, eşmek; bellemek; 2. oymak, eşmek, kazmak; 3. kazmak, bellemek; elde etmek, sağlamak, temin etmek; 4. delik açmak, delmek, oymak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 486).

⁷¹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 474) sözcüğün üç durumda da *ye* ile yazıldığını, Clauson’un yazma 438’deki *katnat*- fiilini bunun ettirgen çatısı kabul ettiğini belirtmişlerdir. Hem *kayna*- hem de *katnat*- ‘ın hapax olduğunu ancak *katnat*- fiilinin DLT’de sadece geçmiş zaman biçimiyle geçmekte iken diğerinin üç durumda da geçtiğini yazmışlardır. Ayrıca *katnat*- fiilinin anlamının da farklı (arka arkaya tekrarlatmak) olduğunu yazıp *kayna*-‘nın *kaçıt*- ve *kaçır*- fiilleriyle köktaş olabileceğini belirtmişlerdir. Sözcük, Atalay (2006, s. 285), DTS’de (1969, s. 407) *ķayna*-, EDPT (1972, s. 603a), COT (1985, s. 133) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 231) *ķatna*- şeklindedir.

⁷¹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 695) madde başı olarak verilen *ķayıtış*- yerine, Clauson (1972, s. 675b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 123) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 236) *ķaytış*- sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 286) ve DTS’de de *ķaytış*- şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 431), *te*’de iptal edilmiş bir üstünün olduğunu belirtip sözcüğü *ķayıtış*- şeklinde okumuşlardır.

⁷¹⁶Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 237) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

kazğan ‘çöküntü, çatlak ve yarıklar bulunan arazi, çukur’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 696) || Yak. Ø.

kazğan- ‘kazanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 696) || Yak. *xasaan- II* ‘kendisi için biriktirmek (yığmak), ihtiyat olarak hazırlamak, saklamak, bir işe yarar diye hazırlamak’ (Pekarskiy, 1945, s. 346) > *xahaan-* ‘1. depolamak, stoklamak, saklamak, tedarik etmek, 2. yedeklemek, yedek bulundurmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 487).

kazğanç ‘kazanç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 696) || Yak. *xasaas* ‘1. ihtiyat (nesne); saklanmış, ihtiyat olarak hazırlanılmış; biriktirilmiş erzak, 2. bir kulaç derinliğinde, karaçam kabuğu ile döşenmiş yuvarlak çukur(*sıma* için), fıçı yahut her nevi ihtiyat erzak için kullanılan büyük kap, *tar* eski zaman fıçısı, 3. sağmal hayvandan bir nevi istifade şeklidir ki, vahidi kıyasîsi bir put yağ ve 10 put *tardan* ibarettir; hayvanı sağmak için kiralama, bir nevi taahhüt usulüdür ki, şundan ibarettir: zengin adam bir yahut birkaç ineği her inekten muayyen miktar, yaz zarfında toplanmış, eritilmiş yağ ve yoğurttan vermek şartıyla 9 mayıstan 1 teşrinievvele kadar olan müddetle, fakir adama kiraya verir’ (Pekarskiy, 1945, s. 346) > *xahaas* ‘stok, birikim, yedek; rezerve; yedeğe çekmek, ihtiyata almak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 487).

kazı ‘insan karnının boğumları; atın karnının semizliği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 696) || Yak. *xasa, xasaa* ‘1. karın zarının iç ve dış tarafında bulunan yağ; hayvanda ve insanda karın yağı; karın üzerindeki yağ (hayvanda); karın altı ihtiyat yağı, 2. göğüs yağı’ (Pekarskiy, 1945, s. 345) > *xaha* ‘karın yağı (hayvanda ve insanda)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 487).

kazı- ‘kazımak, kazıyıp araştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 696) || Yak. *xasıy-* ‘sathen kazmak, (ekin ekmek için) bellemek, eşelemek; at hakkında: verilen kuru otu burnu ile dağıtmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 347) > *xahıy-* ‘1. kazmak, eşmek, 2. bir yana atmak, kenara atmak, silkip atmak, geri atmak, püskürtmek; bir yana çekmek, kaldırmak; fırlatmak, fırlatıp atmak; ayak vurarak uzaklaştırmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 487).

kazıl- ‘kazılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 697) || Yak. Ø.⁷¹⁷

kazın- ‘kendi başına kazmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 697) || Yak. *xasın- II* ‘kazmak, kazımak (kendisi için veya kendi mülkünde)’ (Pekarskiy, 1945, s. 346) > *xahın-* ‘*kulgaaxxın xahın*: kulakları kazımak (karıştırmak)’⁷¹⁸ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 487).

kazındı ‘kazılmış olan (toprak vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 697) || Yak. Ø.

kazınķu ‘çözülemeyecek şekilde birbirine karışma, kördüğüm’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 697) || Yak. Ø.

kazış- ‘kazmada yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 697) || Yak. *xasıs- II* ‘*xas- III*’ün İşt. Bi.’ (Pekarskiy, 1945, s. 347) > *xahıs-* ‘*xas-*’ın İşt. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 487).

kazılın- ‘bir yer kazılmak ve içinde çukurlar oluşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 697) || Yak. *xasılın-* ‘kökün manasına göre; kazılmış, çukurlaştırılmış, kazıp çıkarılmış ve ilh. olmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 346) > *xahılın-* ‘*manna xanaaba xahıllıbit*; buraya bir hendek kazılmış’⁷¹⁹ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 487)

kazınķ ‘kazık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 697) || Yak. Ø.

kaztur- ‘kazdırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 697) || Yak. *xastar-* ‘*xas- III*’ün Ett. Bi.’ (Pekarskiy, 1945, s. 347); *xastar-* ‘*xas-*’ın Ett. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 487).

kazınķ ‘kazılmış olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 697) || Yak. Ø.

kebit⁷²⁰ ‘dükkân’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 697) || Yak. Ø.

keç-⁷²¹ ‘geçmek; ölmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 697) || Yak. *kes- III* ‘1. sudan yürüyerek geçmek, (bir nehri) geçit yerinden yararlanarak geçmek, 2. aksine

⁷¹⁷Yakutçada edilgen anlamlı *xasılın-* ‘kökün manasına göre; kazılmış, çukurlaştırılmış, kazıp çıkarılmış ve ilh. olmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 346); *xahılın-* ‘*manna xanaaba xahıllıbit*; buraya bir hendek kazılmış’⁷¹⁷ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 487) fiili *-(I)lın* ekiyle türetilmiştir.

⁷¹⁸Yakutçada *xahın-* maddesinde verilen *manna kulgaaxxın xahın* ibaresindeki ‘*xahın*’ sözcüğü ‘kazmak, kazımak’ anlamında verilmiştir.

⁷¹⁹Yakutçada *xahılın-* maddesinde verilen *manna xanaaba xahıllıbit* ibaresindeki ‘*xahıl*’ sözcüğü ‘kazılmak, kazılmış olmak’ anlamında verilmiştir.

⁷²⁰Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 153) sözcüğün Atalay’da *kepit*, DTS, EDPT, COT ve Rustemov-Kormuşin’de *kebit* şeklinde olduğunu belirtip; krş. Kaz. *kibit* ‘dükkân, satış mağazası’ örneğini vermişlerdir. Sözcük, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 247) yayınında *kepit* şeklindedir.

hareket etmek, hududu aşmak, bozmak, söz dinlememek; kaçınmak, inat etmek, reddetmek' (Pekarskiy, 1945, s. 483); *kes-* '1. sudan geçmek; sulak alanlardan geçmek, 2. bozmak, çiğnemek, ihlal etmek; tecavüz etmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 223).

keçe ~ kiçe (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 697) → bkz. **kêçe** (Clauson, 1972, s. 694b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 99; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 254).

keçe I 'kavun, hıyar vb. şeyleri taşımada kullanılan küfe' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 697) || Yak. Ø.

keçe II 'Oğuzcada keçe' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 697) || Yak. Ø.

keçi (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 697) → bkz. **eçkü**

keçig 'geçit' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 697) || Yak. *kehii I* '1. su geçidi; 2. bozma, ihlal, tecavüz; ihlal, çiğneme; ihanet' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 223)

keçigsiz 'geçitsiz' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 698) || Yak. Ø.

keçil- 'geçilmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 698) || Yak. Ø.

keçin⁷²² 'geçer görünmek' (Clauson, 1972, s. 698a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 99; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 239) || Yak. Ø.

keçiş 'nehir ve vadideki geçiş yeri' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 698) || Yak. Ø.

keçiş- 'geçmekte yarışmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 698) || Yak. Ø.

keçit- 'geçirtmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 698) || Yak. Ø.

keçrüg 'geçiş, geçme' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 698) || Yak. Ø.

keçrümsin- 'affeder görünmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 698) || Yak. Ø.

keçrüş⁷²³ '(sudan) geçirmede yardım etmek; karşılıklı suçları affetmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 698) || Yak. Ø.

⁷²¹Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *keç-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 693b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 99) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁷²²Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 698) madde başı olarak verilen *keçün-* yerine, Clauson (1972, s. 698a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 99) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 239) *keçin-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay ve DTS'de *keçün-* şeklindedir.

⁷²³Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *keçrüş-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 699a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 99) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

keçrüşsek ‘(suyu) geçirmede yardım etmeye karar veren ve bunu arzu eden’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 698) || Yak. Ø.

keçse- ‘geçmek istemek, neredeyse geçecek olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 698) || Yak. Ø.

keçset- ‘(su vb. yerleri) geçmede isteklendirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 698) || Yak. Ø.

keçtür- ‘geçirsin diye emir vermek, geçirtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 698) || Yak. *kester-* ‘birisini sudan yürümeye zorlamak; at yahut geyik üzerinde suyu geçit yerinden geçmek, suyu geçmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 484); *kester-* ‘1. sudan geçirmek; sulak alanlardan geçirmek, 2. bozmak, çiğnemek, ihlal etmek; tecavüz etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 223).

keçün- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 698) → bkz. **keçin-** (Clauson, 1972, s. 698a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 99; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 239).

keçür-⁷²⁴ ‘(suyu, günü vb.) geçirmek; öldürmek; (günahı, suçu) affetmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 698) || Yak. Ø.

keçürgen⁷²⁵ ‘(suçları) devamlı affeden; devamlı evirip çeviren ve planlar yapan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 699) || Yak. Ø.

keçürse- ‘geçirmek istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 699) || Yak. Ø.

keçürt- ‘geçirtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 699) || Yak. *kesert-* ‘birisini sudan yürümeye zorlamak; at yahut geyik üzerinde suyu geçit yerinden geçmek, suyu geçmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 484)

ked- ‘giymek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 699) ~ **ket-** ‘giymek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707) || Yak. *ket-* ‘1. giyinmek, bir şeyi giymek, bir şeye bürünmek; üzerinde taşımak (elbise, ayakkabı); giyinmek, giymek, 2. üstüne çıkmak; basmak, ezmek (at, araba vb. hk.), tokuşmak, karşı karşıya gelip birbirine çarpmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 485); *ket-* ‘1. giymek; geçirmek; takmak; sırtına almak; taşımak, kaldırmak; getirmek; götürmek; dayanmak tahammül etmek; asmak, sermek, takmak,

⁷²⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *keçür-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 698b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 99) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁷²⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *keçürgen* sözcüğü, Clauson (1972, s. 698b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 99) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

2. çarpmak, çatmak, rast gelmek, bindirmek, çarpışmak, çatışmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 223).

kedgir- '(at vb.) azgınlaşmak, isyan etmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 699) || Yak. Ø.

kedgü 'giyilen şey, elbise' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 699) || Yak. Ø.

kedil- 'giyilmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 699) || Yak. Ø.⁷²⁶

kedindi 'çok giyilmiş olan' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 699) || Yak. Ø.

kedir- 'yüzüp uzun parçalara ayırmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 699) || Yak. Ø.

kedle- 'çok çabalayıp güçlülerin yaptığını yapmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 699) || Yak. Ø.

kedril- '(hayvandan) uzunlamasına et parçaları çıkarmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 699) || Yak. Ø.

kedrim⁷²⁷ '*kedrim et*: soyulmuş et' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 699) || Yak. Ø.

kedriş- 'soyulmuş eti uzun dilimlere bölmede yardım etmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 699) || Yak. Ø.

kedrül- 'giydirilmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 699) || Yak. Ø.

kedrüse- ~ kedürse- 'giydirmek istemek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 700) || Yak. Ø.

kedrüş- 'birbirinin elbisesini giydirmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 700) || Yak. Ø.

kedük I 'kepenek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 700) ~ **keyük** '*d*'yi y yapanların lehçesinde kepenek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 708) || Yak. Ø.

kedük II 'kuş tüyünden başlık' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 700) || Yak. Ø.

⁷²⁶Yakutçada edilgen anlamı *ketilin-* '1. giydirilmek, giyilmek: *ciege ketiller son*: ev paltosu (evde giyilen palto), 2. bir şeye çarpmak, koşarken bir şeyin üzerine basmak, karşılaşmak, bir şeyin üzerine uçup (yahut uçarcasına) düşmek' (Pekarskiy, 1945, s. 486); *ketilin-* '1. (bir şey) giyinmek, giyinip kuşanmak, donanmak, zevkle giyinmek; acele etmek, fırlamak; uçarcasına gitmek, uçmak; sürüklenmek, 2. çarpmak, çatmak, rast gelmek, bindirmek, çarpışmak; birine yersiz çıkışmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 223) fiili *-(I)lin* ekiyle türetilmiştir.

⁷²⁷Ercilasun ve Akkoyunlu'da madde başı *kedrim et* şeklindedir.

kedüklüg ‘kepenek sahibi olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 700) || Yak. Ø.

kedüklük ‘yağmurluk (kepenek) yapmak için hazırlanmış malzeme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 700) || Yak. Ø.

kedür- ‘giydirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 700) || Yak. Ø.

kedürse- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 700) → bkz. **kedrüse-**

kedüt ‘giyilen her çeşit elbise’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 700) || Yak. Ø.

kefgek (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 700) → bkz. **kewgek** (Clauson, 1972, s. 689a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 104; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 251).

kegir- ~ **kigir-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 700) → bkz. **kêgir-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 100; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 254).

keh⁷²⁸ ‘*keh keh*: köpeği çağırmak için kullanılan bir ünlem’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 700) || Yak. Ø.

kek⁷²⁹ ‘kin; mihnet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 700) || Yak. Ø.

keklig ‘kin sahibi olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 700) || Yak. Ø.

keklik ‘keklik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 700) || Yak. Ø.

kekmek⁷³⁰ ‘işlerin pişirdiği ve çekilen sıkıntıların katılaştırdığı (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 700) || Yak. Ø.

kekmen⁷³¹ ‘işlerin pişirdiği ve çekilen sıkıntıların katılaştırdığı (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 700) || Yak. Ø.

kekre ‘develerin yediği acı bir bitki’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 700) || Yak. Ø.

kekteş- ‘kin gütmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 700) || Yak. Ø.

kekük ‘kerkenez, kemiği aşk için hazırlanan büyüde kullanılan bir kuş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 700) || Yak. Ø.

⁷²⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *keh keh* şeklindedir.

⁷²⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kek* sözcüğü Clauson (1972, s. 707b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 100) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁷³⁰Sözcük, Atalay (2006, s. 295), DTS (1969, s. 295) ve COT’de (1985, s. 100) *kekmek*, EDPT’de (1972, s. 712a) ise *kükmek* / *kükmen* şeklindedir. Erdal (1991, s. 110), *kekmek er* ‘sıkıntıların sertleştirdiği adam’ sözcüğünün Kaşgarlıya göre kökünün *kek* ‘sıkıntı, zorluk’ olduğunu yazmıştır.

⁷³¹Sözcük, Atalay (2006, s. 294), DTS (1969, s. 295) ve COT’de (1985, s. 100) *kekmen*, EDPT’de (1972, s. 712a) ise *kükmek* / *kükmen* şeklindedir. Ayrıca bkz. *kekmek*

kel- ‘gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 700) || Yak. *kel-* ‘gelmek, bir yere vasıl olmak, vürdetmek, uçarak gelmek (kuş hk.), erişmek, bir şeye ulaşmak, yaklaşmak, yanaşmak, bir işe başlamak; gelmek (herhangi bir hareket hk.); (yardım istemek için) gelip çatmak (zaman ve vaka hk.); üzerine gelmek; bastırmak (uyku hk.), başa gelmek, olmak, icra edilmek; elde edilmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 471); *kel-* ‘1. gelmek, varmak, vasıl olmak, bulunmak, getirilmek; birinci, ikinci vb. gelmek; görünmek, çıkmak, meydana çıkmak; rapor etmek, haber vermek, birinin hakkında beyanatta bulunmak, 2. gelmek, yaklaşmak, yakınlaşmak; varmak, ulaşmak; yetişmek, erişmek, 3. basmak; gelmek, olmak; izlemek, takip etmek, yürümek; başlamak, baş göstermek, yüz tutmak; gelip çatmak, erişmek; çökmek, inmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 217).

keldür- ‘getirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 701) || Yak. *keller-* ‘birisine gelmesini emretmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 473)

kelegü⁷³² ‘jerboa, keseli fare (tarla faresi büyüklüğünde sıçrayıcı bir kemirgen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 701) || Yak. Ø.

keler ‘kertenkele’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 701) || Yak. Ø.

kelgen ‘sık sık gelen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 701) || Yak. Ø.

kelgir- ‘gelmeyi arzulamak, neredeyse gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 701) || Yak. Ø.

kelig ‘geliş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 702) || Yak. *kelii II* ‘gelme, geliş, vâsıl olma, varma, ulaşma’ (Pekarskiy, 1945, s. 473); *kelii II* ‘1. geliş, gelme, varış, varma, erişme; geçme; gelme, geliş, 2. yaklaşma, yanaşma, yakınlaşma, yakınlaştırma, yaklaştırma; 3. gelen, gelme, geliş, başlama’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 218).

keligse- ‘gelmek istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 702) ~ **kelse-** ‘gelmek istemek, gelsemek’ (Clauson, 1972, s. 720a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 100; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 243) || Yak. Ø.

keligsek ‘gelmeyi temenni eden, gelmek arzusunda olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 702) || Yak. Ø.

kelimsin- ‘gelir gibi görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 702) || Yak. Ø.

⁷³²Sözcük, DTS (1969, s. 296) ve Atalay’da (2006, s. 297) *kelegü*, EDPT (1972, s. 718a) ve COT’de (1985, s. 101) *kelégü*, Kaçalin ve Ölmez’de (2019, s. 242) *kelenü* şeklindedir.

kelin ‘gelin’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 702) || Yak. *kiyiit* ~ *kiniit* ‘küçük akrabanın karısı, oğlunun, torununun, kardeşinin, yeğeninin karısı, gelin’ (Pekarskiy, 1945, s. 528); *kiyiit* ‘gelin; yenge’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 164).

kelise- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 702) → bkz. **kelse-** (Clauson, 1972, s. 720a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 100; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 243).

keliş ‘geliş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 702) || Yak. Ø.

keliş- ‘karşılıklı birbirine gitmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 702) || Yak. *kelis-* ‘beraber vâsıl olmak, gelmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 473); *kelis-* ‘*kinileri kitta kelis*: onlarla birlikte gel’⁷³³ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 218).

kelişlig⁷³⁴ ‘*kelişlig barışlig ev*: misafir evi, geliş gidiş evi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 702) || Yak. Ø.

kelkin⁷³⁵ ‘met (met cezir’deki)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 702) || Yak. Ø.

kelñiz⁷³⁶ ‘sel’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 702) || Yak. Ø.

kelse-⁷³⁷ (Clauson, 1972, s. 720a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 100; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 243) → bkz. **keligse-**

keltür- ‘getirtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 702) || Yak. *keller-* ‘birisine gelmesini emretmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 473)

kem ‘hastalık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 702) || Yak. *kem I* ‘dolama’ (Pekarskiy, 1945, s. 474); *kem I* ‘etyaran, dolama (tırnak bölgesinde çıkan yumuşak

⁷³³Yakutçada *kelis-* maddesinde verilen *kinileri kitta kelis* ibaresindeki ‘kelis’ sözcüğü ‘gelmek, birlikte, beraber gelmek’ anlamında verilmiştir.

⁷³⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *kelişlig barışlig ev* şeklindedir.

⁷³⁵Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 192) sözcüğün, Atalay, DTS, EDPT, COT ve Rustemov-Kormuşin’de *kelgin* olduğunu yazmışlardır. Erdal’ın eki *I*’den sonra geldiği için *kelkin* şeklinde okuduğunu belirtip krş. YUyg. *kelkün* ‘kabarma, akıp gelme, sel, taşkın’ örneğini vermişlerdir. Erdal (1991, s. 328) DLT’deki *turkun suw* ‘durgun su’ örneğinin zıttı olarak *kelkin* ‘sel, büyük nehirlerin veya denizlerin taşması’ sözcüğünün *TT VIII A32 (Brahmi)*, *Warnke 294* (krş. *WarkneFragm 34*), *ETŞ 10*, 225, *ShōAgon I*, 8, 89 ve 320. örneklerinde geçtiğini belirtmektedir. Sözcük, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 242) yayınında *kelgin* şeklindedir.

⁷³⁶Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 149) sözcüğünün, Atalay ve DTS’de *kelñizleyü*, EDPT, COT ve Rustemov-Kormuşin’de *kelginleyü* şeklinde olduğunu yazmışlardır. Ayrıca *kelñiz* yazılışının açık olduğunu, Clauson’un yazma 222’deki *kelgin*’i esas alarak *kelñiz* biçimini yanlış saydığını belirtmektedirler. *Kelñiz*’in Arapça tercümede doğrudan doğruya *seyl* ‘sel’ ile karşılandığını *kelgin* için ise *el-meddu we huwe bi-menzileti*’s-seyli karşılığının verildiğini belirtip iki kelime arasında ince bir anlam farkı olduğunu düşünmektedirler.

⁷³⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 702) madde başı olarak verilen *kelise-* yerine Clauson (1972, s. 720a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 100) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 243) *kelse-* sözcüğü tercih edilmiştir.

kısımların, kimi zaman da kemiğin yangısından ileri gelen ağrılı şiş.)' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 218).

kemdük⁷³⁸ '*kemdük süyük*: eti sıyrılmış kemik' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 702) || Yak. Ø.

kemi (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 702) → bkz. **këmi**

kemiş-⁷³⁹ 'fırlatıp atmak; saldırmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 702) || Yak. *kebis- II* 'atmak, fırlatmak; ot yığını yapmak; dışarı atmak, fırlatmak; reddetmek; yavru düşürmek (gebe hayvanlar hk.); itiyadından vazgeçmek, terketmek, kesmek; tehir etmek, talik etmek; geri göndermek; affetmek' (Pekarskiy, 1945, s. 468); *kebis-* '1. atmak, fırlatmak; fırlatıp atmak; tepmek; öteye beriye atmak, saçmak, 2. atmak, fırlatmak; bırakmak, terk etmek, ayrılmak, 3. dışarı atmak; kesmek, çıkarmak; bir kenara atmak, lüzumsuz görmek; püskürtmek, defetmek; çocuğunu düşürmek, düşük yapmak, 4. seçmek, seçip ayırmak, ayıklamak; tahsis etmek, ayırmak, ayrı koymak; bırakmak, terk etmek, 5. atmak, bırakmak, terk etmek; mümkün olmamak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 216).

kemle- 'hastalanmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 702) || Yak. Ø.

kemlen- '(at vb.) hastalanmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 703) || Yak. Ø.

kemlet- 'sıkıntı vermek, zarar vermek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 703) || Yak. Ø.

kemrük 'gedik' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 703) || Yak. Ø.

kemrüş- 'kemirmekte yarışmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 703) || Yak. Ø.

kemür- 'kemirmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 703) || Yak. Ø.

kenç ~ këñç 'çocuk' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 703) || Yak. Ø.

kēñçliyü⁷⁴⁰ 'bayramlarda ve hükümdarların ziyafetlerinde yağmalanmak için kurulan, otuz arşın yüksekliğinde, minareye benzer sofa' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 703) || Yak. Ø.

⁷³⁸Ercilasun ve Akkoyunlu'da madde başı *kemdük süyük* şeklindedir.

⁷³⁹Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *kemiş-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 724a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 101) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁷⁴⁰Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 528) sözcüğün, Atalay ve EDPT'de *kenç liyü*, DTS'de *kençliyü*, COT'de ise *kenç liyu* şeklinde olduğunu yazıp; Atalay ve Clauson'un ayrı yazışları için bir açıklama

kendü ~ kendi ‘kendi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 703) || Yak. *kini* ‘1. o, 2. çiçek hastalığı, 3. Kolımsk (rus) ahalisinde: ayı’ (Pekarskiy, 1945, s. 523); *kini* ‘o’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 166).

kenik- ‘geri kalmak, gecikmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 703) || Yak. Ø.

keñeld-⁷⁴¹ (?) ‘iştahlan(dır)mak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 703) || Yak. Ø.

keñeşlig ‘danışılarak yapılmış olan, danışmalı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 703) || Yak. Ø.

keñeşsiz ‘danışmadan yapılan, danışmasız’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 703) || Yak. Ø.

keñirsi- ‘yanmak, kokusu yükselmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 703) || Yak. Ø.

keñren-⁷⁴² ‘huysuzlaşıp kendi kendine gizli bir şeyler söylenmek’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 102; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 247) || Yak. Ø.

keñüt- → bkz. **kiñüt-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 704).

kepek ‘kepek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 704) || Yak. Ø.

kepeklik ‘kepeğin konduğu yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 704) || Yak. Ø.

kepi-⁷⁴³ ‘kurumak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 704) || Yak. Ø.

kepit-⁷⁴⁴ ‘kurutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 704) || Yak. Ø.

getirmediklerini belirtmişlerdir. Ercilasun ve Akkoyunlu, Dankoff ve Kelly’nin dizin cildinde, yazma 505’de *li:yu* biçiminde okudukları kelimeyle ilgi kurduğunu; fakat kendilerinin ‘çamur’ anlamına gelen bu kelimeyle *keñliyi* arasında semantik bir bağ kuramadıklarını belirtmişlerdir. Ercilasun ve Akkoyunlu *keñ+leyü* ‘keñ gibi; çocukların, küçük hayvanların yiyeceğe saldırmaları gibi’ etimolojisinin bir ihtimal söz konusu olabileceğini belirtip 30 arşın yüksekliğindeki sofranın da ayrıca açıklanmaya muhtaç olduğunu yazmışlardır. Ayrıca GB Aa.’da ilgi çekici buldukları; *genceli* ‘bir çeşit bayram eğlencesi’, *gencer I* ‘1. dinî bayramlarda ve belli günlerde yapılan eğlence, 2. panayır’, *gençer* ‘toplantı, eğlenti’, *kencer I* ‘bağ bozumunda yapılan et bayramı’, *kencer II* ‘bayramda çocukların oyun yeri’ örneklerini vermişlerdir. Sözcük, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 246) yayınında *keñ lıy* şeklindedir.

⁷⁴¹Sözcükle ilgili gerekli açıklama için Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 352)’a bkz.

⁷⁴²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 756) madde başı olarak verilen *künren-* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 102) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 247) *keñren-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁷⁴³Sözcük, Atalay (2006, s. 302), DTS (1969, s. 300) ve COT’de (1985, s. 102) *kepi-*, EDPT’de (1972, s. 687b) *kebi-* şeklindedir.

⁷⁴⁴Sözcük, Atalay (2006, s. 302), DTS (1969, s. 300) ve COT’de (1985, s. 102) *kepit-*, EDPT’de (1972, s. 688b) *kebit-* şeklindedir.

ker-⁷⁴⁵ ‘(yol) kesmek, gözetleme yerinden yolu gözetlemek; germek; yaymak; havlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 704) || Yak. Ø.

keregü (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 704) → bkz. **kerekü** (Clauson, 1972, s. 744a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 103; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 248).

keregülen- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 704) → bkz. **kerekülen-** (Clauson, 1972, s. 744b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 103; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 248).

kerek ‘gerek, lazım’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 704) || Yak. *kerex* ‘1. gerekli, lazım olan, lüzumlu, 2. kötü ilâhların hiddetini teskin etmek için, şaman tarafından kanlı, davarlara sunulan putperest kurbanı; ilâhın nevine göre başka başka renkten kurban getirilir; ‘etin bir kısmı pişirilir; bu etin en iyi parçaları sofraya kendisi için kesilenlere konulur, kalanını ise hazırunla şaman yer; ziyafetin sonuna doğru ne kalırsa yakılır; davarın derisi, baş, yele, kuyruk ve tırnaklarıyla beraber ormanın تنها bir yerinde bir dala asılır “Papaz *L. Popof*’un verdiği malûmata göre, böyle bir ziyafet” pek mukaddes sayılır ve bunun için bütün hazırun, yalnız iştirak etmekle kalmayarak, bunun artıklarını da evdekilere götürmeliydiler. Kesilen davarın şeklini alacak surette derisi doldurulurdu yahut, şamanlığın icra edildiği ağacın dalına asılırdı’, 3. kurban olarak sunulan at derisi, 4. Vilüysk mıntıkasında: orman ruhlarına sunulan kurbanlığın konulduğu yahut asıldığı tahta ile döşenmiş yer; bu kâbil yerler daima kesilmiş üç ağacın üzerinde yapılır, 5. rençperlere karşı kullanılan küfür kelimesi’ (Pekarskiy, 1945, s. 480); *kerex I* ‘1. kurban, kurban etme, kurban verme; hayrat, iane, 2. kurban derileri’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 222).

kerekle- ‘aramak, istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 704) || Yak. *kerextee-* ‘kurban sunmak, birisini kurbanla teçhiz etmek, kurban etmek, feda etmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 480).

kereklig ‘gerekli olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 704) || Yak. ≠ *kerexteex* ‘1. kurbanı olan, kurbanlı; 2. Kolımsk nahiye ve mıntıkasında Kangalas obasında bir yer adı’ (Pekarskiy, 1945, s. 480).

kerekü⁷⁴⁶ ‘çadır’ (Clauson, 1972, s. 744a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 103; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 248) || Yak. Ø.

⁷⁴⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *ker-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 735b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 102) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

kerekülen⁷⁴⁷ ‘çadır edinmek’ (Clauson, 1972, s. 744b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 103; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 248) || Yak. Ø.

kerge- ‘lazım olmak, gerekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 704) || Yak. Ø.

kergük ‘koyunun içkembesinde kırkbayırda beraber olan, kırkbayıra benzer bir şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 704) || Yak. Ø.

kerik ‘yayla’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 704) || Yak. Ø.

keril⁷⁴⁸ ‘gerinmek; gerilmek; yayılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 704) || Yak. Ø.

kerilgen⁷⁴⁹ ‘devamlı gerinme ve esnemeye tutulan; devamlı gerilen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 705) || Yak. Ø.

kerim ‘nakışlı kumaş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 705) || Yak. Ø.

keriş⁷⁵⁰ ‘ağız kavgası; atın kürek kemikleri arası; mücadelede direniş, mukavemet; Oğuzcada üzerine çıkılabilen dağ zirvesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 705) || Yak. Ø.

keriş⁷⁵¹ ‘çekişmek, dalaşmak, kavga etmek; ipleri germede yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 705) || Yak. Ø.

kerit- ‘havlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 705) || Yak. Ø.

kerki ‘keser’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 705) || Yak. Ø.

kerşegü⁷⁵² ‘*kerşegü at*: kürek kemiğinin birleştiği yerde yarası olan at’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 705) || Yak. Ø.

⁷⁴⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 704) madde başı olarak verilen *keregü* yerine, Clauson (1972, s. 744a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 103) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 248) *kerekü* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük Atalay (2006, s. 302) ve DTS’de (1969, s. 300) *keregü* şeklindedir. Clauson (1972, s. 744a) sözcüğün çeşitli Türk dillerinde *kerege* şeklinde varlığını sürdürdüğünü belirtip; Türkü *kere:kü içi: ne:teg* ‘çadırın iç iskeleti nasıl?’ *IrKB 18*: Man. Uyg. *evig barkıg kereküg* ‘konut, mobilya ve çadır iskeleti’ *Wind. 34* örneklerinden hareketle sözcüğü *k*’li şekilde okumuştur.

⁷⁴⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 704) madde başı olarak verilen *keregülen*- yerine, Clauson (1972, s. 744b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 103) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 248) *kerekülen*- sözcüğü tercih edilmiştir. Ayrıca bkz. *kerekü*.

⁷⁴⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *keril*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 745a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 102) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁷⁴⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kerilgen* sözcüğü, Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 102) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁷⁵⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *keriş* sözcüğü Clauson (1972, s. 747a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 102) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁷⁵¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *keriş*- sözcüğü Clauson (1972, s. 747b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 102) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

kert- ‘(ağaç) kertmek; (boyun) kertmek (küçük düşürmek)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 705) || Yak. *kert-* ‘vurup kesmek, balta ile kesip atmak; balta ile kesmek, kertik yapmak, kertmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 483); *kert-* ‘baltadan geçirmek, kesmek; kırmak, doğramak; kazmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 222).

kertik (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 705) → bkz. **kertük**

kertil- ‘(ağaç) kertilmek; (boyun) kertilmek (aşağılanmak)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 705) || Yak. Ø.

kertiş- ‘(ağaç vb.) kertmede yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 705) || Yak. Ø.

kertük ‘kertik, tahta kertme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 705) ~ **kertik** ‘ekmek ve benzeri şeyleri hesaplamak için tahtaya oyulan kertikler’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 705) || Yak. Ø.

kertür- ‘(ip vb. şeyleri) gerdirtmek; yaydırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 705) || Yak. Ø.

kerü⁷⁵³ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 705) → bkz. **kêrü**

kes⁷⁵⁴ ‘bir şeyin parçası; taharet için kullanılan taş parçası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 706) || Yak. Ø.

kes- ‘kesmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 706) || Yak. Ø.

kesbe⁷⁵⁵ (?) ‘Çiğil lehçesinde köy ağasının ark ve su yolu kazmağa gitmeyenlerden aldığı rehin’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 250) || Yak. Ø.

kesek ‘bir şeyin parçası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 706) || Yak. Ø.

kesgü ‘kesmek için kullanılan (nesne)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 706) || Yak. Ø.

kesgük ‘tasma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 706) || Yak. Ø.

⁷⁵²Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *kerşegü at* şeklindedir.

⁷⁵³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kerü* sözcüğü Clauson (1972, s. 736b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 98) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁷⁵⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kes* sözcüğü Clauson (1972, s. 748b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 103) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁷⁵⁵Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 250) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

kesil- ‘(nesne) kesilmek; (nefes vb.) kesilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 706) || Yak. Ø.

kesilgen ‘devamlı kesilen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 706) || Yak. Ø.

kesin- ‘(kendi için) kesmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 706) || Yak. Ø.

kesirgü (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 706) → bkz. **kesürgü**

kesiş- ‘(ağaç vb.) kesmede yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 706) || Yak. Ø.

kesle- ‘kesek atmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 706) || Yak. Ø.

keslin- ‘kopmak, kesilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 706) || Yak. Ø.

kesliş- ‘kopmak, (nesnenin parçaları) birbirinden ayrılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 706) || Yak. Ø.

kesme⁷⁵⁶ ‘kâkül, zülûf, perçem; makasla fazlalığı kesilen şey; enli ok temreni’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 706) || Yak. Ø.

kesmelen- ‘kendine perçem ve lüle yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 706) || Yak. Ø.

kestür- ‘kesmesini istemek, kestirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 706) || Yak. Ø.

kesürgü ~ **kesirgü** ‘dağarcık, meşin torba’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707) || Yak. Ø.

ket- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707) → bkz. **ked-**

ket- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707) → bkz. **kēt-**

keten ‘sıkıntı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707) || Yak. Ø.

ketki ‘arkası yüksek, beli çökük olan (at)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707) || Yak. Ø.

ketü ‘çolak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707) || Yak. Ø.

ketüt ‘yüzü asık olan (ihtiyar adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707) || Yak. Ø.

⁷⁵⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *kesme* sözcüğü, Clauson (1972, s. 750b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 103) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

kew-⁷⁵⁷ ‘ağızda çiğneyip yutmamak; (söz için) gevelemek; gücünü zayıflatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707) || Yak. Ø.

kewel⁷⁵⁸ ‘*kewel at*: üstün vasıflı olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707) || Yak. Ø.

kewgek⁷⁵⁹ ‘kekeme; konuşurken kekeleyen’ (Clauson, 1972, s. 689a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 104; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 251) || Yak. Ø.

kewgin⁷⁶⁰ ‘*kevgin (aş)*: doyurucu olmayan (yemek)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707) || Yak. *kebin I, kebiin* ‘acı: *kebin amtannaax ebit asıñ, uuñ*: fakat senin yemeğin ve suyun tat itibarıyla acıdır; *kebin as*: gıdasız, doyurmayan, bereketsiz yemek’⁷⁶¹ (Pekarskiy, 1945, s. 468)

kewig ‘burnun kıkırdağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707) || Yak. Ø.

kewil- ‘gücü zayıflamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707) || Yak. Ø.

kewiz ‘halı, kilim’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707) || Yak. Ø.

kewre- ‘gücü zayıflamak, gevşemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707) || Yak. *kebiree-* ‘bozulmaya (kırılmaya, yırtılmaya vb.) müsait olmak; dayanıklı, sağlam olmamak’ (Pekarskiy, 1945, s. 468); *kebiree-* ‘dayanıksız, güçsüz olmak, kırılğan olmak, sağlam olmamak; zayıflamak, incelmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 216).

kewrek ‘ağaçların yumuşak olanları, kene otu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707) || Yak. *kebirex* ‘sağlam olmayan, dayanıksız, gevşek, zayıf; çabuk kırılan, gevrek’ (Pekarskiy, 1945, s. 468); *kebirex* ‘dayanıksız, güçlü olmayan, sağlam olmayan; gevrek, kırılğan; zayıf, dayanıksız, ince; güvenilmez, sağlam olmayan; kırılğan, kolay kırılır; nazik, cılız, çelimsiz, çıtkırıldım’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 216).

⁷⁵⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kew-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 687a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 104) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁷⁵⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *kewel at* şeklindedir.

⁷⁵⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı olarak verilen *kefgek* yerine, Clauson (1972, s. 689a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 104) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 251) *kewgek* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 294) ve DTS’de (1969, s. 294) *kefgek*, şeklindedir. Clauson (1972, s. 689a) sözcüğün *kev-* fiilinden türeyen (alışkanlığa bağlı davranış hk.) isim/ sıfat olduğunu belirtmekte ve *kevgek* (yazmada *kefgek*) şeklinde okumaktadır. Aynı şekilde Erdal’da (1991, s. 393) *kevgek* (Warnke 550), DLT’de *kefgek* ‘kekeme’ krş. *er sözüğ kevdı* ‘adam kekeleydi’ DLT s. 272 örneklerinden hareketle *kev- gek> kevgek* etimolojisini yaparak sözcüğü v’li şekilde okumuştur. Ayrıca *kev-* ‘çiğnemen yutmak’ fiilini Kaşgarlı’yı kaynak olarak açıklamanın doğru olup olmadığını belirtip bu ilişkinin tam tersi olabileceğini de yazmaktadır.

⁷⁶⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *kevgin (aş)* şeklindedir.

⁷⁶¹Yakutçada *kebin I, kebiin* maddesinde verilen *kebin as* ibaresindeki ‘kebin’ sözcüğü ‘doyurmayan, bereketsiz’ anlamında verilmiştir.

kewret- ‘gevşetmek, zayıflatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707) || Yak. Ø.

kewrik ‘çakırdiken’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707) || Yak. Ø.

kewşe-⁷⁶² ‘gevşemek, yumuşamak; geviş getirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707) || Yak. Ø.

kewşek ‘yumuşak ve gevşek olan şey; ince (elbise vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707) || Yak. Ø.

kewşen- ‘geviş getirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 708) || Yak. Ø.

kewşengen ‘çok geviş getiren’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 708) || Yak. Ø.

kewşen ‘harman temizlendikten sonra gelen kimseye verilen yiyecek şeklindeki hediyenin adı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 708) || Yak. Ø.

kewşeş- ‘birbirlerine bakarak geviş getirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 708) || Yak. Ø.

kewşet-⁷⁶³ ‘(gücünü) gevşetmek; geviş getirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 708) || Yak. Ø.

kewtür- ‘(gücünü) gevşetmek için birisini görevlendirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 708) || Yak. Ø.

key (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 708) → bkz. **ked/ked**

keyik⁷⁶⁴ ‘yabani hayvan, av hayvanı, herhangi bir hayvanın vahşisi (geyik, kaban, dağ keçisi vb. hayvanlar); geyik, ceylan; *keyik kişi*: maymuna benzeyen vahşi hayvan; *keyik söğüt*: yaban söğüdü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 708) || Yak. *keyiik* ‘boynuzlayan, boynuzu ile vuran, daima tos vuran (davar hk.)’ (Pekarskiy, 1945, s. 487); *keyiik* ‘tos vurmasını seven (hayvan), tos vuran’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 217).

⁷⁶²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kewşe-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 692a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 104) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁷⁶³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kewşet-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 692a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 104) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁷⁶⁴Ercilasun ve Akkoyunluda dört ayrı madde başı olarak verilen *keyik* sözcüğü, Clauson (1972, s. 755a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 105) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

keylik⁷⁶⁵ ‘*keylik (kişi)*: maymuna benzeyen vahşi insan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 708) || Yak. Ø.

keyük (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 708) → bkz. **kedük I**

kez I ‘okun gez kısmı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 708) || Yak. Ø.

kez II ~ **kiz** ‘süt ve un vb. şeylerin tencerenin dibine yapıştığı kısım’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 708) || Yak. Ø.

kez- ‘gezmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 708) || Yak. Ø.

kezger- ‘(oku) gezlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 708) || Yak. Ø.

kezig I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 709) → bkz. **kezik II** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 105; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 253).

kezig⁷⁶⁶ **II** ‘cesaret; çalışmada nöbet, sıra’ (Clauson, 1972, s. 758b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 105; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 253) || Yak. Ø.

kezik⁷⁶⁷ **I** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 709) → bkz. **kezig II**

kezik⁷⁶⁸ **II** ‘insanı titreten humma, sıtma’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 105; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 253) || Yak. Ø.

keziş- ‘gezmede yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 709) || Yak. Ø.

kezit- ‘gezdirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 709) || Yak. Ø.

kezle- I ‘(okun) gezini ayarlamak, düzeltmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 709) || Yak. Ø.

kezle- II ‘tencereden kalıntıyı çıkarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 709) || Yak. Ø.

kezen- I ‘tencerenin dibi tutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 709) || Yak. Ø.

⁷⁶⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *keylik (kişi)* şeklindedir.

⁷⁶⁶Ercilasun ve Akkoyunluda iki ayrı madde başı olarak verilen *kezik I* yerine, Clauson (1972, s. 758b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 105) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 253) *kezig II* sözcüğü tercih edilmiştir. Erdal’da (1991, s. 192) sözcüğün *g*’li şekilde olması gerektiğini belirtip *kezik* biçiminin sonradan ortaya çıkan yanlış bir tellafuz olduğunu belirtmektedir.. Ayrıca, *kezig tizig* (BT II 1106, Ht VII 8 a26-7 ve BT I D (40)), *yarutguluk kezig* (Ht IV 301), *sözlegülük kezig* (ShōAv 3 ve 78), *alguluk kezig* (ShōAv 58) vb. örneklerini vermektedir. Ayrıca, Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 169)’a bkz.

⁷⁶⁷Ercilasun ve Akkoyunluda iki ayrı madde başı olarak verilen *kezik I* sözcüğü, Clauson (1972, s. 758b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 105) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 253) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁷⁶⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 709) madde başı olarak verilen *kezig I* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 105) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 253) *kezik II* sözcüğü tercih edilmiştir.

- kezlen-** II ‘(ok) gezlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 709) || Yak. Ø.
- kezleş-** ‘(ok) gezlemede yardımlaşmak veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 709) || Yak. Ø.
- kezlet-** ‘(oku) gezletmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 709) || Yak. Ø.
- keziklik** ‘kadınların kaftanlarının altına taktıkları küçük bıçak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 709) || Yak. Ø.
- kēç**⁷⁶⁹ ‘ağır davranma, (bir işi) uzun zamanda yapma’ (Clauson, 1972, s. 692b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 99; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 254) || Yak. Ø.
- kēç**⁷⁷⁰ ‘gecikmek’ (Clauson, 1972, s. 694a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 99; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 254) || Yak. Ø.
- kēçe**⁷⁷¹ ‘gece’ (Clauson, 1972, s. 694b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 99; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 254) || Yak. *kiese (kiesen), kiesee (kieseen)* ‘gece, akşam, akşamleyin, akşama doğru’ (Pekarskiy, 1945, s. 519); *kiehe* ‘akşam, akşam vakti, akşamleyin; akşama doğru, akşam üstü; akşamın geç saati, akşamın geç vakti’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 170).
- kēçil**⁷⁷² ‘gecikmek’ (Clauson, 1972, s. 697b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 99; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 254) || Yak. Ø.
- kēçit-** ‘yavaşlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 698)⁷⁷³ || Yak. Ø.
- kēçür**⁷⁷⁴ ‘geciktirmek’ (Clauson, 1972, s. 699a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 99; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 254) || Yak. Ø.

⁷⁶⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 719) madde başı olarak verilen *kīç* yerine, Clauson (1972, s. 692b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 99) ve Kaçalın ve Ölmez’deki *kēç* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁷⁷⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 719) madde başı olarak verilen *kīç-* yerine, Clauson (1972, s. 694a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 99) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 254) *kēç-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁷⁷¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 697) madde başı olarak verilen *keçe ~ kiçe* yerine, Clauson (1972, s. 694b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 99) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 254) *kēçe* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁷⁷²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 719) madde başı olarak verilen *kīçil-* yerine, Clauson (1972, s. 697b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 99) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 254) *kēçil-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁷⁷³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 698) *keçit-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 254) yayınına göre *kēçit-* olarak alınmıştır.

kēdin⁷⁷⁵ ‘sonra; geride, arkada olan’ (Clauson, 1972, s. 704b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 98; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 254) || Yak. Ø.

kēdinki⁷⁷⁶ ‘*kēdinki yalıg*: eyerin arka kayışı’ (Clauson, 1972, s. 705a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 98; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 254) || Yak. Ø.

kēgir⁷⁷⁷ ‘geçirmek’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 100; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 254) || Yak. Ø.

kēmi⁷⁷⁸ ‘Türklerde (ölçünlü Türkçede) gemi’ (Clauson, 1972, s. 721b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 101; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 254) ~ **kemi** ‘Oğuz ve Kıpçak lehçelerinde gemi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 702) || Yak. Ø.

kēñ⁷⁷⁹ ‘geniş’ (Clauson, 1972, s. 724b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 102; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 254) || Yak. *kien* ‘geniş, vâsi, serbest’ (Pekarskiy, 1945, s. 518); *kien* ‘geniş, enli, açık; büyük, engin, ferah, geniş, vâsi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 169).

kēñe⁷⁸⁰ ‘(bir işi) planlamak için birine danışmak’ (Clauson, 1972, s. 727a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 102; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 255) || Yak. Ø.

kēñes ‘kolay’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 703)⁷⁸¹ || Yak. Ø.

kēñeş ‘istişare ve işlerde tedbir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 703)⁷⁸² || Yak. Ø.

⁷⁷⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 719) madde başı olarak verilen *kēñür*- yerine, Clauson (1972, s. 699a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 99) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 254) *kēñür*- sözcüğü tercih edilmiştir.

⁷⁷⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 719) madde başı olarak verilen *kidin* ~ *kiçin* yerine, Clauson (1972, s. 704b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 98) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 254) *kēdin* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁷⁷⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 719) madde başı olarak *kidinki* yerine, Clauson (1972, s. 705a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 98) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 254) *kēdinki* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁷⁷⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 700) madde başı olarak verilen *kegir*- ~ *kigir* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 100) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 254) *kēgir*- sözcüğü tercih edilmiştir.

⁷⁷⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 720) madde başı olarak verilen *kimi* yerine, Clauson (1972, s. 721b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 101) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 254) *kēmi* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁷⁷⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 720) madde başı olarak verilen *kiñ* yerine Clauson (1972, s. 724b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 102) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 254) *kēñ* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay’da *kiñ* DTS’de *keñ* şeklindedir.

⁷⁸⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 720) madde başı olarak verilen *kiñe*- yerine Clauson (1972, s. 727a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 102) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 255) *kēñe*- sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük Atalay (2006, s. 300) ve DTS’de (1969, s. 298) *kēñe*- şeklindedir.

⁷⁸¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 703) *keñes* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 255) yayınına göre *kēñes* olarak alınmıştır.

kēḡeṣ- ‘danışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 703)⁷⁸³ || Yak. Ø.

kēḡit-⁷⁸⁴ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 255) → bkz. **kēḡüt-**

kēḡrūn-⁷⁸⁵ ‘(insan) nimet içinde genişlemek’ (Clauson, 1972, s. 734a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 102; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 255) || Yak. Ø.

kēḡü-⁷⁸⁶ ‘genişlemek’ (Clauson, 1972, s. 727a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 102; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 255) || Yak. *keḡee-*, *keḡie-* ‘genişlemek, hacmen büyümek, yayılmak (seri hastalık hk.); teskin olmak; içinde bir hafiflik duymak, ferahlamak; sıhhatçe iyileşmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 476); *keḡee-* ‘1. genişlemek; büyümek; genişlemek, açılmak, yayılmak, intişar etmek; artmak; derinleşmek, 2. içinde bir hafiflik duymak, ferahlamak; yatışmak, sakinleşmek, teskin olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 220).

kēḡür-⁷⁸⁷ ‘genişletmek’ (Clauson, 1972, s. 733a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 102; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 255) || Yak. Ø.

kēḡüt-⁷⁸⁸ ‘genişletmek’ (Clauson, 1972, s. 730a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 102; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 255) ~ **kēḡit-** ‘genişletmek’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 255) || Yak. *keḡet-* ‘genişletmek, geniş, vâsi yapmak, açmak; yaymak, genişlik vermek; teskin etmek, birisine rahat nefes aldirmek: birisine ferahlık vermek’ (Pekarskiy, 1945, s. 476); *keḡet-* ‘genişletmek, büyütme; arttırmak, çoğaltmak, genişletmek; derinleştirmek; rahatlatmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 220).

⁷⁸²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 703) *keḡeṣ* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 255) yayınına göre *keḡeṣ* olarak alınmıştır.

⁷⁸³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 703) *kēḡeṣ-* şeklinde verilen madde başı, Clauson (1972, s. 734b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 102) ve Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 255) yayınına göre *kēḡeṣ-* olarak alınmıştır.

⁷⁸⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 720) *kēḡit-* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 255) yayınına göre *kēḡit-* olarak alınmıştır.

⁷⁸⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 720) madde başı olarak verilen *kiḡrūn-* yerine Clauson (1972, s. 734a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 102) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 255) *kēḡrūn-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük Atalay’da (2006, s. 330) *kiḡrūn*, DTS’de (1969, s. 299) *kēḡrūn-* şeklindedir.

⁷⁸⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 720) madde başı olarak verilen *kiḡü-* yerine Clauson (1972, s. 727a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 102) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 255) *kēḡü-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük Atalay’da (2006, s. 330) *kiḡü-*, DTS’de (1969, s. 299) *kēḡü-* şeklindedir.

⁷⁸⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 720) madde başı olarak verilen *kiḡür-* yerine Clauson (1972, s. 727a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 733a) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 255) *kēḡür-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük Atalay’da (2006, s. 330) *kiḡür-*, DTS’de (1969, s. 299) *kēḡür-* şeklindedir.

⁷⁸⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 721) madde başı olarak verilen *kiḡüt-* ~ *keḡüt-* yerine, Clauson (1972, s. 730a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 102) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 255) *kēḡüt-* sözcüğü tercih edilmiştir.

kēp⁷⁸⁹ ‘kalıp; Oğuzlarda benzer, gibi’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 102; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 255) || Yak. *kiep* ‘1. bıçki modeli, örnek, kumaş veya deri biçmek için model, örnek; elbise kısımlarını biçmek için örnek, 2. şekil, kılık, kıyafet, sima, gösteriş, biçim, 3. mesaha, mesafe, eb’ad, hacim’ (Pekarskiy, 1945, s. 518); *kiep* ‘1. örnek, nümune; model, tip, biçim, şekil, kılık; kalıp, form; örnek, patron, bıçki modeli; 2. görünüş, tavır, eda; şekil, benzerlik, benzeyiş; biçim, kılık, sıfat; bünye, karakter; 3. eğme, eğilme’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 169).

kēpi⁷⁹⁰ ‘Oğuzlarda gibi’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 102; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 255) || Yak. Ø.

kértgün-⁷⁹¹ ‘inanmak, gerçeklemek; iman etmek’ (Clauson, 1972, s. 739b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 103; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 255) ~ **kértün-** ‘iman etmek’ (Clauson, 1972, s. 739b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 103; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 256) || Yak. Ø.

kértgünse-⁷⁹² ‘(Allah’ın birliğini) ikrar etmek istemek’ (Clauson, 1972, s. 740b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 103; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 256) || Yak. Ø.

kértü⁷⁹³ ‘gerçek, gerçeğin yeri; yemin’ (Clauson, 1972, s. 738b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 103; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 256) || Yak. Ø.

kértüle-⁷⁹⁴ ‘doğrulamak, tasdik etmek’ (Clauson, 1972, s. 741a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 103; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 256) || Yak. Ø.

⁷⁸⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 721) iki ayrı madde başı olarak verilen *kip* ve *kīp* (*kīpi*) sözcükleri, Dankoff ve Kelly (1985, s. 102) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 255) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilip yerlerine *kēp* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, EDPT’de (1972, s. 686a) *ki:b*, Atalay’da (2006, s. 330) *kip*, DTS’de (1969, s. 299) *kēp* şeklindedir.

⁷⁹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 721) madde başı olarak verilen *kipi* ~ *kīpi* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 102) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 255) *kēpi* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁷⁹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 722) iki ayrı madde başı olarak verilen *kirtkün-* sözcüğü Clauson (1972, s. 739b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 103) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 255) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiş ve yerlerine *kértgün-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük için ayrıca Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 523) ve Erdal (1991, s. 605)’a bkz.

⁷⁹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 722) madde başı olarak verilen *kirtkinse-* yerine, Clauson (1972, s. 739b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 103) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 256) *kértgünse-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay’da (2006, s. 333) *kirtginse-*, DTS’de (1969, s. 301) *kertginse-* şeklindedir.

⁷⁹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 722) iki ayrı madde başı olarak verilen *kirtü* sözcüğü, Clauson (1972, s. 738b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 103) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 256) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiş ve yerine *kértü* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay’da (2006, s. 333) *kirtü*, DTS’de (1969, s. 302) *kertü* şeklindedir.

kértün-⁷⁹⁵ (Clauson, 1972, s. 739b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 103; Kaçalın ve Ölmez, 256) → bkz. **kértgün-**

kèrũ⁷⁹⁶ ‘geri, arka; ise, olacağına’ (Clauson, 1972, s. 736b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 98; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 256) ~ **kerũ** ‘geri; ise, olacağına’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 705) || Yak. Ø.

kēš⁷⁹⁷ ‘sadak’ (Clauson, 1972, s. 752b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 104; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 256) || Yak. Ø.

kēt-⁷⁹⁸ ‘gitmek’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 256) ~ **ket-** ‘gitmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707) || Yak. Ø.

kēter-⁷⁹⁹ ‘gidermek, uzaklaştırmak, yerinden kaldırmak’ (Clauson, 1972, s. 705b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 104; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 257) || Yak. Ø.

kētiš- ‘(birbirinden ayrılmak, uzaklaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707)⁸⁰⁰ || Yak. Ø.

kētmen ‘yeri kazmak için kullanılan alet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 707)⁸⁰¹ || Yak. Ø.

kī ‘seslenme ünlemi, ey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 709) || Yak. *ku* ‘ormanda insanların birbirini çağırarak için kullandıkları nida: hu’ (Pekarskiy, 1945, s. 550)

kīçī ‘hardal’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 709)⁸⁰² || Yak. Ø.

⁷⁹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 722) madde başı olarak verilen *kirtüle-* yerine Clauson (1972, s. 741a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 103) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 256) *kértüle-* biçimi tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay’da (2006, s. 334) *kirtüle-*, DTS’de (1969, s. 302) *kertüle-* şeklindedir.

⁷⁹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 723) madde başı olarak verilen *kirtün-* yerine, Clauson (1972, s. 739b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 103) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 256) *kértün-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay’da (2006, s. 333) *kirtin-*, DTS’de (1969, s. 301) *kértin-* şeklindedir.

⁷⁹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 723) madde başı olarak verilen *kirũ* yerine, Clauson (1972, s. 736b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 98) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 256) *kèrũ* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁷⁹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 723) madde başı olarak verilen *kīš* I yerine Clauson (1972, s. 752b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 104) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 256) *kēš* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁷⁹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 724) *kit-* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 256) yayınına göre *kēt-* olarak alınmıştır.

⁷⁹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 724) madde başı olarak verilen *kiter-* yerine Clauson (1972, s. 705b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 104) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 257) *kēter-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay’da (2006, s. 336) *kiter-*, DTS’de (1969, s. 303) *kēter-* şeklindedir.

⁸⁰⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 257) *kētiš-* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 257) yayınına göre *kētiš-* olarak alınmıştır.

⁸⁰¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 257) *ketmen* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 257) yayınına göre *kētmen* olarak alınmıştır.

kıçıla- ‘(birini) güldürecek yerlerinden kaşımak, gıdıklamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 709) || Yak. Ø.

kıçur- ‘(birine) sitem edip ayıplamak ve (onun) üzülmüşünden sevinç duymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 709)⁸⁰³ || Yak. Ø.

kıçurğan ‘(konuğa) daima huysuzlaşıp kibir ve övünçlilik gösteren’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 709) || Yak. Ø.

kıdığ ‘deniz, nehir, vadi gibi şeylerin kıyısı; bir şeyin kenarı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 709) || Yak. *kıtu* ‘sahil, kıyı, kenar, saçak, bir şeyin kenarındaki şerit; etraf, daire muhiti’ (Pekarskiy, 1945, s. 511); *kıtu* ‘1. kıyı, sahil; kumsal, deniz kıyısı, 2. kenar; hudut, sınır, 3. şerit; sınır; kenar, zıh’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 214).

kıdığla- ‘kenar dikmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 710) || Yak. *kıtulaa-* ‘kenardan yürümek; kenar yapmak, şerit çekmek; kenarlarını dikmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 511); *kıtulaa-* ‘1. kıyından gitmek, sahilinden gitmek; 2. kenar çekmek, şerit çekmek; kenardan geçmek, sınırdan geçmek; 3. kıyılamak; zıh çekmek, zıhlamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 214).

kıdığlan- ‘(bir şey) sınır ve kenar yapılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 710) || Yak. *kıtulan-* ‘kenar şeritli olmak, kendi elbisesine şerit çekmek, şeritlenmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 511); *kıtulan-* ‘1. kıyılanmak, şeritlenmek, 2. zıhlanmak, çerçevelemek, şeritlenmek, kenarlanmak, kenarlı olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 214).

kıdığlığ⁸⁰⁴ ‘*kıdığlığ börk*: dikilmiş kenarı olan başlık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 710) || Yak. ≠ *kıtulaax* ‘kenarlı yahut şeritli olan, kenarlı, şeritli, kenarları dikilmiş olan’ (Pekarskiy, 1945, s. 511)

kıdış- ‘kenar dikmekte yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 710) ~ **kıyış- I** ‘yanlamasına kesmede yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 717) || Yak. Ø.

⁸⁰²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 709) *kıçı* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 269) yayınına göre *kıçı* olarak alınmıştır.

⁸⁰³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 709) *kıçur-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 257) yayınına göre *kıçur-* olarak alınmıştır.

⁸⁰⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *kıdığlığ börk* şeklindedir.

kıdıt- ‘kenar diktirmek için emir vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 710) || Yak. Ø.

kığ ‘toprağı gübrelendirmede kullanılan gübre’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 710) || Yak. *kii* ‘kurumuş inek gübresi, tezek’ (Pekarskiy, 1945, s. 528); *kii* ‘kuru gübre, tezek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 163).

kığlat⁸⁰⁵ ‘sıçirtmak; gübreyle ıslah etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 710) || Yak. *kiillet-* ‘gübreletmek, defî hacet ettirmek (adam ve hayvan hk.)’ (Pekarskiy, 1945, s. 529).

kıķı ‘gürültü, bağrışma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 710) || Yak. Ø.

kıķır- ‘yüksek sesle bağırarak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 710) || Yak. Ø.

kıķırış- ‘bağırıp şamata etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 710) || Yak. Ø.

kıl ‘insan vb. şeylerin kılı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 711) || Yak. *kıl* ‘kıl’ (Pekarskiy, 1945, s. 493); *kıl* ‘at kılı, saç, saç teli; kıl; tüy’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 205).

kıl- ‘kılmak, etmek, yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 711) || Yak. Ø, krş. ≠ *gın-*, *kın-* ‘1. yapmak, kılmak, etmek, meydana getirmek, bir şeyle meşgul olmak, iş görmek, 2. bir kimseye yahut bir şeyi bir şey yapmak, 3. hazır olmak, hazırlanmak, uyuşmak, toplanmak, istemek, arzu etmek, niyet etmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 303).

kıl kıdruķ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 712) → bkz. **kıl kıuş**

kıl kıuş ‘kılkıyruk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 712) ~ **kıl kıdruķ** ‘kıl kıyruk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 712) || Yak. Ø.

kıldruķ ‘tahıl vb. şeylerin başaklarında bulunan kılçık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 711) || Yak. Ø.

kılğan ‘çok iş yapan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 711) || Yak. Ø.

kılıç ‘kılıç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 711) || Yak. *kılıs* ‘1. eski zaman bıçağı, kılıç, 2. eli kesen ince yay kirişi, 3. *baga batasaya*’ya (Gentiana nebatına) benzeyen bir nevi ot olup dikkatsiz temas edildiği zaman eli keser, nemçe saparnası’

⁸⁰⁵ Ercilasun ve Akkoyunluda iki ayrı madde başı olarak verilen *kığlat-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 610b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 136) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

(Pekarskiy, 1945, s. 496); *kılız I* ‘1. bıçak; çakı (bir çeşit eski askeri silah); 2. kılıç’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 207).

kılıçla- ‘kılıçla vurmak, kılıçlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 711) || Yak. Ø.

kılıçlan- ‘kılıç sahibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 711) || Yak. Ø.

kılığ ‘iş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 711) || Yak. Ø.

kılık ‘huy ve insanlarla münasebet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 711) ~ **kılık** ‘huy’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 712) || Yak. Ø.

kılın⁸⁰⁶ ‘kılmak, yapmak; işve ve cilve yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 711) || Yak. Ø.

kılınç⁸⁰⁷ ‘huy; kadının işve ve cilvesi; iş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 711) || Yak. Ø.

kılınçlan- ‘cilve yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 711) || Yak. Ø.

kılış- ‘işte yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 711) || Yak. Ø.

kılık (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 712) → bkz. **kılık**

kıltık ‘başta bulunan kepek ve konak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 712) || Yak. Ø.

kıltur- ‘yaptırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 712) || Yak. Ø.

kımız ‘kımız’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 712) || Yak. *kımis* ‘kımız, ekşimiş süt, içki’ (Pekarskiy, 1945, s. 497); *kımis* ‘kımız’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 207).

kımızlan- ‘kımız sahibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 712) || Yak. *kımistan-* ‘kımız yapmak, hazırlamak; kımızlanmak, hazır olmak (kımız hk.)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 207).

kın ~ **kın** ‘kılıç ve bıçağın kını’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 712) || Yak. *kın* ‘kın; bıçak, kılıç olmaya mahsus kılıf’ (Pekarskiy, 1945, s. 515); *kın* ‘kın, kılıf’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 215).

⁸⁰⁶Ercilasun ve Akkoyunluda iki ayrı madde başı olarak verilen *kılın-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 623a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 136) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸⁰⁷Ercilasun ve Akkoyunluda üç ayrı madde başı olarak verilen *kılınç* sözcüğü, Clauson (1972, s. 623a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 136) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

kına- I ‘işkence etmek, cezalandırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 712) || Yak. Ø.

kına- II ‘kın edinmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 712) || Yak. Ø.

kınat- ‘ceza verdirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 712) || Yak. Ø.

kınış- ‘ zevk almak, mutlu olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 712) || Yak. *kınıs-* ‘çiftleşmek, cinsî münasebette bulunmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 499).

kınla- ‘kın edinmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 712) || Yak. Ø.

kıñır ‘şaşı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 712) || Yak. Ø.

kıñru ‘kızgın, haince (bakmak)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 712) || Yak. Ø.

kır I ‘dağların sırtı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 712) || Yak. Ø.

kır II ‘su bendi, set’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 712) || Yak. Ø.

kır⁸⁰⁸ **III** ‘*kır at*: kır at’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 713) || Yak. Ø.

kır IV ‘*kır yağı*: gizli düşman’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 715)⁸⁰⁹ || Yak. Ø.

kır- ‘kazımak, koparmak, yolmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 712) || Yak. Ø.

kırağı ‘soğukta gökten düşen kırağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 713) || Yak. *kırta* ‘1. rutubetli ve soğuk havalarda ağaçlarda, duvarlarda ve sair yerlerde hasıl olan kırağı, 2. kar; ince kar’ (Pekarskiy, 1945, s. 504); *kırta* ‘kırç; kırağı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 210).

kırbas⁸¹⁰ ‘*kırbas er*: saç dökülüp azalan ve bir daha çoğalmayan adam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 713) || Yak. Ø.

kırça- ‘hedefin yanına değip gitmek, ıskalamak, sıyırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 713) || Yak. Ø.

kırçal- ‘sıyırarak değip geçmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 713) || Yak. Ø.

kırçat- ‘(hedefin) kenarına vurup öbür tarafa geçmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 713) || Yak. Ø.

⁸⁰⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *kır at* şeklindedir.

⁸⁰⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *kır yağı* şeklindedir.

⁸¹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *kırbas er* şeklindedir. Sözcük, DTS (1969, s. 445) ve Atalay’da (2006, s. 317) *kırbas*, COT’de (1985, s. 138) *kırpās*, Kaçalin ve Ölmez’de (2019, s. 263) *kırpas* şeklindedir.

kırğa- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 713) → bkz. **karğa-**

kırğağ I ‘bey ve hanın kendisinden küçük olana öfkesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 713) || Yak. Ø.

kırğağ II ‘elbisenin kenarları ve çevresi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 713) || Yak. Ø.

kırğaş- ‘birbirine yüz çevirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 713) || Yak. *kıras-* ‘1. birlikte birini tel’in etmek; 2. birbirini tel’in etmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 501); *kıras-* ‘*kıraa-*’nın İşt. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 209).

kırğat- ‘nefret etmeye ve yüz çevirmeye zorlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 713) || Yak. *kırat-* ‘*kıraa-*’nın Ett. Bi.’ (Pekarskiy, 1945, s. 501); *kırat-* ‘1. lanet etmek, lanet okumak, lanetlemek, ilençlemek, kargılamak, birine lanet getirmek, lanet okumak, 2. lanetli olmak, lanetlenmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 209).

kırğıl ‘yaşını başını almış (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 713) || Yak. Ø.

kırğuy⁸¹¹ ‘atmaca’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 713) || Yak. Ø.

kırıl⁸¹² ‘soyulmak, kazınmak; malı elinden alınıp fakirleşmek; (kar) yerden kürünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 713) || Yak. Ø.

kırın- ‘soyar, kazır görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 713) || Yak. *kırın-* III ‘kendi saçlarını kesmek, kendisi için biçmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 504); *kırın-* I ‘biçmek, kesmek; kesip çıkarmak (kendisi için); 2. kendi saçlarını kesmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 211).

kırındı ‘kırıntı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 713) || Yak. Ø.

kırış- ‘kazımakta yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 713) || Yak. Ø.

kırk ‘kırk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 714) || Yak. Ø.

kırk- ‘kırkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 714) || Yak. *kırt-* ‘kesmek, bir parçasını kesmek, kırkmak; balta ile kesmek (ağacı); keserek veya kırarak telef

⁸¹¹Clauson (1972, s. 654b) sözcüğün, KD *kırguy*, GD *kurguy*; GB Az., Tkm. *gırgı* (Osm. eksik) şeklinde olduğunu bunların dışında kalan bütün modern lehçelerde *kırguy* şeklinde varlığını sürdürdüğünü yazmaktadır. Ayrıca KD ve Moğollar tarafından yerinden edilen diğer bazı lehçelerin, Moğ.’dan *karçıgay* sözcüğünü ödünçlediklerini belirtmektedir.

⁸¹²Ercilasun ve Akkoyunluda üç ayrı madde başı olarak verilen *kırıl-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 658b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 137) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

etmek, kesmek; katliam yapmak; kılıçtan geçirmek (düşmanı), vurmak, helak etmek; kırmak' (Pekarskiy, 1945, s. 506); *kırt-* '1. kesmek, kırmak; 2. kırmak, kökünü kazımak; yok etmek, imha etmek; kökünü kazımak; bozmak, harap etmek, imha etmek, tahrip etmek, yıkmak, yok etmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 210).

kırkıl- 'kırılmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 714) || Yak. Ø.

kırkın 'kız, cariye' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 714) || Yak. Ø.

kırkış- 'kırmada yardım etmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 714) || Yak. *kırgıs-* II 'birisiyle bıçaklaşmak' (Pekarskiy, 1945, s. 503); *kırgıs-* '*kırt-*'ın İşt. Bi.' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 210).

kırklım⁸¹³ '*kırklım sâğu*: ölçeğin ağzına kadar olan silme ölçü' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 714) || Yak. Ø.

kırkla- 'su yolları için yarıklar veya su bendi yapmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 714) || Yak. Ø.

kırlan- '(yerde) hendek ve çatlaklar oluşmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 714) || Yak. Ø.

kırlat- '(ırmağa) kıyı ve bent yapmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 714) || Yak. Ø.

kırma 'mahrutî (konik) olan' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 714) || Yak. Ø.

kırnâk⁸¹⁴ 'et ve hamur kesmeye yarayan satıra benzer bir kesici' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 714) || Yak. Ø.

kırt⁸¹⁵ 'kötü huylu, cimri; kısa' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 714) || Yak. Ø.

kırtış 'insanın ve başka şeyin yüz rengi' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 714) || Yak. Ø.

kırtışla- 'kabuğunu soyamak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 714) || Yak. Ø.

⁸¹³Ercilasun ve Akkoyunlu'da madde başı *kırklım sâğu* şeklindedir.

⁸¹⁴Clauson (1972, s. 639b), sözcüğün, KD Tel. *kıırak* R II 709; KM Kır. *kıırak/kıırak* 'keçe kesmek, kazımak ve derileri kesmek vb. için kullanılan kaba, iki kenarlı bıçak' şeklinde varlığını sürdürdüğünü belirtmektedir. Ayrıca *kırnâk* biçiminin hatalı olduğunu yazıp; Kaş. III 382 (metinde *kırnâ:k*; sayfa kenarında *kırnâ:k* şeklinde düzeltilmiştir.) açıklamasını yapmıştır.

⁸¹⁵Ercilasun ve Akkoyunluda iki ayrı madde başı olarak verilen *kırt-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 648a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 138) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

kırtışlan- ‘(cariyenin) parlaklığı ve yüzünün tazeliği gelmek, güzelleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 714) || Yak. Ø.

kırtışlıg ‘yüz rengi güzel olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 714) || Yak. Ø.

kırtur- ‘yerin vb. şeylerin kazınmasını istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 714) || Yak. Ø.

kıruğ ‘topal, çolak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 715) || Yak. Ø.

kıs-⁸¹⁶ ‘kısırmak; kısmak, gereken miktardan az kullanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 715) || Yak. Ø.

kısğa ‘kısa’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 715) || Yak. Ø.

kısğaç I ‘kısaç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 715) || Yak. Ø.

kısğaç⁸¹⁷ **II** ‘Oğuz lehçesinde ‘siyah renkli küçük bir böcek’ insanı ısırır’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 264) || Yak. Ø.

kısğan- ‘(harcamay) kısmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 715) || Yak. Ø.

kısıg ‘hapis, baskı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 715) || Yak. Ø.

kısıl- ‘sıkışmak, kısırılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 715) || Yak. Ø.

kısın- ‘(harcamada) cimri davranmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 715) || Yak. Ø.

kısır⁸¹⁸ ‘kısır kadın ve kısır hayvan; kısırak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 715) || Yak. Ø.

kısırkan- ‘malını muhafazada sıkı davranmak, harcamaktan kaçınmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 715) || Yak. Ø.

kıslın- ‘sıkışmak, baskı altında kalmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 715) || Yak. Ø.

kısmak⁸¹⁹ ‘üzengi kayışı; kement’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 715) || Yak. Ø.

⁸¹⁶Ercilasun ve Akkoyunluda iki ayrı madde başı olarak verilen *kıs-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 665b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 138) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸¹⁷Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 264) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

⁸¹⁸Ercilasun ve Akkoyunluda iki ayrı madde başı olarak verilen *kısır* sözcüğü, Clauson (1972, s. 668b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 138) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

kısrak ‘kısrak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 715) || Yak. *kıtarax* ‘1. kısır hayvan, doğurmamış inek, kısrak; eski sağmal inek, (yeni buzağısı olmadığı hâlde süt veren inek), 2. kıt, kıtlık’ (Pekarskiy, 1945, s. 509); *kıtarax* ‘kısır hayvan’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 213).

kısraklan- ‘kısrak sahibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 715) || Yak. Ø.

kısrış- ~ **kısruş-** ‘kısmakta yardım etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 715) || Yak. Ø.

kıstur-⁸²⁰ ‘(gereken miktarın) kısılmasını emretmek; (ayağa) basılması için emir vererek veya kementle cezalandırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 716) || Yak. Ø.

kısır- ‘(nesneyi) kısıltmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 716) || Yak. Ø.

kış ‘kış’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 716) || Yak. *kıs I* ‘kış’ (Pekarskiy, 1945, s. 506); *kışın* ‘kış; kışın, kış vakti’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 213).

kış- ~ **kıyış-** ‘gözden kaybolmak, bulunduğu yerden ayrılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 716) || Yak. Ø.

kışın ‘kışın, kış mevsiminde’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 716) || Yak. *kısın I* ‘kışın; kış’ (Pekarskiy, 1945, s. 507); *kışın* ‘kış; kışın’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 213).

kışla- ‘kışlamak, kışı geçirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 716) || Yak. *kıstaa-* *I* ‘kışlamak, kışı geçirmek’ (Pekarskiy, 1985, s. 508); *kıstaa-* *I* ‘kışı geçirmek, kışlamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 212).

kışlağ ‘kışlak, kışlık yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 716) || Yak. Ø.

kışlağlan- ‘(bir yeri) kışlak kabul edip orada kışlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 716) || Yak. Ø.

kışlat-⁸²¹ ‘(insanları) evinde kışlatmak; (birini) sorumluluğuna alıp korumak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 716) || Yak. Ø.

⁸¹⁹Ercilasun ve Akkoyunluda iki ayrı madde başı olarak verilen *kısmak* sözcüğü, Clauson (1972, s. 668a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 138) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸²⁰Ercilasun ve Akkoyunluda iki ayrı madde başı olarak verilen *kıstur-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 666a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 139) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

kışlık⁸²² ‘kışlık ev; kış için hazırlanan şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 716) || Yak. *kıstık I* ‘kışlamış, kışı geçirmiş; kışlak; *kıstık balagan*: kışlık alaçuk, kışlak’⁸²³ (Pekarskiy, 1945, s. 508); *kıstık I* ‘kışlık baraka, barınak; kamp; kışlak; kışı geçirme, kışlama; kışlık’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 212).

kıw ‘baht, talih’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 716) ~ **kuw** ‘baht, talih’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 752) || Yak. Ø.

kıwal ‘biçimli (burun)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 716) || Yak. Ø.

kıy-⁸²⁴ ‘kıymak, yanlamasına kesmek; (vaat ve söze) uymamak, caymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 716) || Yak. Ø.

kıyak (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 717) → bkz. **ķayak**

ķiya⁸²⁵ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 717) → bkz. **ķaya II** (Clauson, 1972, s. 675a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 122).

ķiyig⁸²⁶ ‘*ķiyig yēr*: sapa yer vb.’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 266) || Yak. Ø.

ķiyık ‘sözde durmama, cayma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 717) || Yak. Ø.

ķiyıl-⁸²⁷ ‘gözden kaybolmak; (zaman) geçmek; (vaat ve söz) yerine getirilmemek; yanlamasına kesilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 717) || Yak. Ø.

ķiyım ‘düşman gelmesinden dolayı bir ülke halkının korku ve paniğe kapılması’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 717) || Yak. Ø.

ķiyış- I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 717) → bkz. **ķıdış-**

ķiyış- II ‘gözden kaybolmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 717) || Yak. Ø.

⁸²¹Ercilasun ve Akkoyunluda iki ayrı madde başı olarak verilen *ķışlat-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 673a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 139) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸²²Ercilasun ve Akkoyunluda iki ayrı madde başı olarak verilen *ķışlık* sözcüğü, Clauson (1972, s. 672b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 139) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸²³Yakutçada *kıstık I* maddesinde verilen *kıstık balagan* ibaresindeki ‘kıstık’ sözcüğü ‘kışlık’ anlamında verilmiştir.

⁸²⁴Ercilasun ve Akkoyunluda iki ayrı madde başı olarak verilen *ķiy-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 595a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 139) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸²⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı ‘*ķiya kör-*: dönüp bakmak, yan bakmak’ şeklindedir.

⁸²⁶Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 266) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

⁸²⁷Ercilasun ve Akkoyunluda dört ayrı madde başı olarak verilen *ķiyıl-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 677a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 139) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

kıyma⁸²⁸ ‘*kıyma ügre*: serçe dili şeklinde sivriltilerek kesilen bir tür erişte’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 717) || Yak. *kıyma II* ‘1. balık yumurtası; 2. barsaklar’ (Pekarskiy, 1945, s. 513).

kıymaç⁸²⁹ ‘*kıymaç börk*: Çiğillerin giydiği, tiftikten beyaz börk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 717) || Yak. Ø.

kıytur- ‘kesmek için emir vermek, yanlamasına kestirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 717) || Yak. Ø.

kız I ‘pahalı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 717) || Yak. Ø.

kız⁸³⁰ ~ **kız II** ‘kız; cariyeye; gelin, bakire gelin; kadın’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 717) ~ **hız** ‘Halaçlardan bir tabakanın ağzında kız’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 654) || Yak. *kus II* ‘1. kız, köylü kız; kızcağız, küçük kız; gelin, genç kadın, 2. kız (evlat); koca tarafından kız yeğen; kocanın küçük kız kardeşi (görümce)’ (Pekarskiy, 1945, s. 516); *kus* ‘(küçük) kız, kız çocuğu, kız’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 216).

kız⁸³¹ **III** ‘kız kişi: Argu lehçesinde cimri insan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 718) || Yak. Ø.

kız⁸³² **IV** ‘kız kuş: renk bakımından ispinoza benzeyen bir kuş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 718) || Yak. Ø.

kıza- ‘bekâreti bozmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 718) || Yak. Ø.

kızar- ‘kırmızılaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 718) || Yak. *kıtar- II* ‘kızarmak; ateşte kızarılmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 509); *kıtar- I* ‘1. kızarmak, kırmızıya dönmek, 2. kırmızı görünmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 213).

kızart- ‘kırmızılaştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 718) || Yak. *kıtart-* ‘kızartmak, kırmızı yapmak, kırmızılaştırmak, kızdırmak, ateşte kıpkırmızı yapmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 509); *kıtart-* ‘1. kızartmak, utandırmak; kırmızılaştırmak, 2. kızdırmak, kıpkırmızı oluncaya kadar kızdırmak, çok ısıtmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 213).

⁸²⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *kıyma ügre* şeklindedir.

⁸²⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *kıymaç börk* şeklindedir.

⁸³⁰Ercilasun ve Akkoyunluda üç ayrı madde olarak verilen *kız* sözcüğü, Clauson (1972, s. 679b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 139) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸³¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 718) madde başı *kız kişi* şeklindedir.

⁸³²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 718) madde başı *kız kuş* şeklindedir.

kızgıl⁸³³ ‘kül rengi ile alaca arasında donu olan (at)’ (Clauson, 1972, s. 682; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 137; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 268) || Yak. Ø.

kızgıl (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 718) → bkz. **kızgıl** (Clauson, 1972, s. 682; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 137; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 268).

kızgur- ‘(birini, yaptığı işe) dönmeyecek derecede rezil edip cezalandırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 718) || Yak. Ø.

kızgut ‘ibret olsun diye cezalandırılıp rezil edilen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 718) || Yak. Ø.

kızgutlan- ‘rezil olarak yaptığının bedelini ödemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 718) || Yak. Ø.

kızıl ‘kızıl, her şeyin kırmızısı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 718) || Yak. *kısil* ‘1. kırmızı, al, 2. kırmızılık, allık’ (Pekarskiy, 1945, s. 507) > *kıhıl* ‘kırmızı, kızıl, al, fes rengi, kızıl; kırmızılık, kırmızı benek, kızılılık’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 213).

kızıl- ‘ceza çekmekten dolayı kendini (işlediği bir suçtan) menetmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 718) || Yak. Ø.

kızkıya ‘küçük kız’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 718) || Yak. Ø.

kızlak⁸³⁴ ‘*köti kızlak*: kaya kuşu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) || Yak. Ø.

kızlamuk ‘kızamık ve ona benzer sivilceler’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 718) || Yak. Ø.

kızlan- I ‘kız çocuğu evlat edinmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 718) || Yak. *kıstan-* ‘kız çocuk doğurmak, kıza malik olmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 517); *kıstan-* ‘1. kız çocuğu doğurmak; kız çocuğu sahibi olmak (adam hk.); 2. kıza olmak, gelinlik çağına gelmiş kız çocuğu sahibi olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 216).

kızlan- II ‘pahalı saymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 718) || Yak. Ø.

kızlaş- ‘yarışta ortaya cariyeye sürmek, cariyesine yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 718) || Yak. Ø.

⁸³³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 718) madde başı olarak verilen *kızgıl* yerine, Clauson (1972, s. 682), Dankoff ve Kelly (1985, s. 137) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 268) *kızgıl* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁸³⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı ‘*köti kızlak*: kaya kuşu’ şeklindedir.

kızu- ‘pahalılaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 718) || Yak. Ø.

kibe⁸³⁵ ‘Oğuzcada günlerin az olması, kısa bir zaman’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 718) || Yak. Ø.

kīç (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 719) → bkz. **kēç** (Clauson, 1972, s. 692b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 99; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 254).

kiç- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 719) → bkz. **kēç-** (Clauson, 1972, s. 694a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 99; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 254).

kiçe (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 719) → bkz. **keçe**

kiçi- ‘kaşınmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 719) || Yak. Ø.

kiçig ‘küçük’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 719) || Yak. Ø.

kiçigle- ‘küçük saymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 719) || Yak. Ø.

kīçil- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 719) → bkz. **kēçil-** (Clauson, 1972, s. 692b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 99; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 254).

kiçin-⁸³⁶ ‘(vücut) kaşınmak; (kadın için) fuhuş yapmak istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 719) || Yak. Ø.

kiçit- ‘kaşıtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 719) || Yak. Ø.

kīçür- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 719) → bkz. **kēçür-** (Clauson, 1972, s. 699a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 99; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 254).

kidin ~ kidin (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 719) → bkz. **kēdin** (Clauson, 1972, s. 704b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 98; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 254).

kidinki⁸³⁷ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 719) → bkz. **kēdinki** (Clauson, 1972, s. 705a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 98; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 254).

kidiz ~ kidiz ‘keçe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 719) || Yak. Ø.

kidizgek ‘tazeliği gitmiş ve keçeleşmiş olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 719) || Yak. Ø.

⁸³⁵Sözcük, DTS (1969, s. 306), EDPT (1972, s. 687b), COT (1985, s. 105) ve Atalay’da (2006, s. 327) *kibe*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 270) *kipe* şeklindedir.

⁸³⁶Ercilasun ve Akkoyunluda iki ayrı madde başı olarak verilen *kiçin-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 698a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 105) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸³⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı ‘*kidinki yalığ*: eyerin arka kayışı’ şeklindedir.

kidizlik ‘keçe yapmak için hazırlanan yün’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 719) || Yak. Ø.

kigir- → bkz. **kegir-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 720).

kigrül- ‘sokulmak, girdirilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 720) || Yak. Ø.

kik-⁸³⁸ ‘bilemek; (insanları) birbirine kışkırtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 720) || Yak. Ø.

kikçür-⁸³⁹ ‘(iki bıçağı) birbiri üzerinden geçirmek, bilemek; (iki kişiyi) birbirine kışkırtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 720) || Yak. *kikser-* ‘(kavga ettirmek maksadıyla) karşılaştırmak, bir araya getirmek, yaklaştırmak; tahrik etmek, teşvik etmek, azdırmak, iki tarafı da tahrik etmek; ısrar etmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 520); *kikser-* ‘gayrete getirmek, itmek, sevk etmek; kışkırtmak, tahrik etmek, teşvik etmek; (birine) saldırtmak; (birine karşı) kışkırtmak, tahrik etmek, fitlemek (genellikle hayvanlar hk.)’;(Sleptsov ve diğ., 1972, s. 164).

kim ‘kim’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 720) || Yak. *kim I* ‘kim?, hangi, hangisi’ (Pekarskiy, 1945, s. 522); *kim* ‘kim, hangi, hangisi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 166).

kimi (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 720) → bkz. **këmi** (Clauson, 1972, s. 721b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 101; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 254).

kimişge⁸⁴⁰ ‘nakışlı Kâşgar keçesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 720) || Yak. Ø.

kin ‘misk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 720) || Yak. Ø.

kiñ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 720) → bkz. **këñ** (Clauson, 1972, s. 724b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 102; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 254).

kiñe- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 720) → bkz. **këñe-** (Clauson, 1972, s. 727a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 102; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 255).

kīñit- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 720) → bkz. **këñit-** (Clauson, 1972, s. 730a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 102; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 255).

⁸³⁸Ercilasun ve Akkoyunluda iki ayrı madde başı olarak verilen *kik-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 710a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 106) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸³⁹Ercilasun ve Akkoyunluda iki ayrı madde başı olarak verilen *kikçür-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 714a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 106) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸⁴⁰Sözcük, Atalay (2066, s. 330) ve DTS’de (1969, s. 307) *kimişke*, COT’de (1985, s. 106) *kimişge*, EDPT’de (1972, s. 724b) ise *kemişge* şeklindedir.

- kiṅrūn-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 720) → bkz. **kēṅrūn-** (Clauson, 1972, s. 734a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 102; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 255).
- kiṅü-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 720) → bkz. **kēṅü-** (Clauson, 1972, s. 727a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 102; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 255).
- kiṅür-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 720) → bkz. **kēṅür-** (Clauson, 1972, s. 733a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 102; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 255).
- kiṅüt-** ~ **keṅüt-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 721) → bkz. **kēṅüt-** (Clauson, 1972, s. 730a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 102; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 255).
- kip** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 721) → bkz. **kēp** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 102; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 255).
- kīp (kīpi)** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 721) → bkz. **kēp** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 102; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 255).
- kīpi** ~ **kīpi** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 721) → bkz. **kēpi** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 102; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 255).
- kir** ‘kir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 721) || Yak. *kir I* ‘herhangi bir şeyin üzerindeki kir, pislik; murdarlık (mesela, ölüye temas edince); pis ter’ (Pekarskiy, 1945, s. 524); *kir* ‘kir; leke; ayıp söz; ayıp iş; çamur, çirkef; pislik, necaset, çamur; kirlilik, pislik’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 167).
- kir-** ‘girmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 721) || Yak. *kiir-* ‘girmek, dahil olmak, duhul etmek, memuriyete girmek, sokulmak, bir şeyin içine girmek ve yerleşmek; saplanmak, bir şeyin içerisine ince, sivri ucu ile girmek; sızmak (su ve soğuk hk.); birisine yahut bir şeye yanaşmak, nehre yahut aşağı yere doğru yol almak; inmek, aşağıya inmek, batmak (güneş hk.), birisinin üzerine yürümek; hücum etmek, taaruz etmek, atılmak; zuhur etmek, zamanı gelmek (doğum esnasındaki ağrı hk.); bir şeye kapılmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 529); *kiir-* ‘1. girmek, içeri girmek; sığmak, sığılmak, uğramak; görmeye gelmek; girmek, katılmak, dahil olmak; geçmek, sokulmak; sızmak; 2. almak, sığmak, istiap etmek, yerleşmek; 3. girmek, katılmak, girişmek; davranmak, yapmak, hareket etmek; dahil olmak; 4. başlamak, yüz tutmak, girişmek, teşebbüs etmek; 5. yer, durum, vaziyet’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 164).

kirdeş ‘aynı evde iç içe oturan komşu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 721) || Yak. Ø.

kirgin ‘aygır, deve vb. nin şehveti, şehvet dönemi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 721) || Yak. Ø.

kirgüsüz ‘girmeme (hâli), girmeyecek (olanlar)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 721) || Yak. Ø.

kirigse- ‘girmek istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 721) || Yak. Ø.

kirigsek ‘girmeyi temenni eden’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 721) || Yak. Ø.

kirik- ‘kirlenmek; kir galip gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 721) || Yak. Ø.

kiril- ‘girilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 721) || Yak. Ø.

kirimsin- ‘girer görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 721) || Yak. Ø.

kirin-⁸⁴¹ ‘bizzat girmek; girer görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 722) || Yak. *kiirin-* ‘muvafakar etmek; razı olmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 529); *kiirin-* ‘razı olmak, anlaşmak, uyuşmak, uzlaşmak; mutabık kalmak; ikna etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 164).

kiriş I ‘bir insanın akarlarından gelen gelir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 722) || Yak. Ø.

kiriş II ‘yay kirişi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 722) || Yak. *kiris II ~ kiris II* ‘yay kirişi, öküz derisinden bükülmüş ip, urgan; ineğin kuyruğunun kökündeki deri altı adelesi; kısa fakat sağlam oturan tüylerle kapanmış kuş kanadının perdesi’ (Pekarskiy, 1945, s. 526); *kiris* ‘dirsek, kıvrıntı; kaş; kiriş, takviye kirişi; 2. bükülmüş deri ip’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 167).

kiriş- ‘(bir işe) girişmekte yarış etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 722) || Yak. *kiiris-*, *kiirser-* ‘birlikte girmek; birbirine girmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 530); *kiiris-* ‘birlikte girmek, girişmek, sığışmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 164).

⁸⁴¹Ercilasun ve Akkoyunluda iki ayrı madde başı olarak verilen *kirin-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 746a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 106) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

kirlen-⁸⁴² ‘kirlenmek; (göz) çapaklanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 722) || Yak. Ø.

kirpi ‘kirpi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 722) || Yak. Ø.

kirpik ‘kirpik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 722) || Yak. Ø

kirpiklen-⁸⁴³ ‘(gözde) kötü kıl çıkmak’ (Clauson, 1972, s. 738a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 106; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 271) || Yak. Ø.

kirpilen- ‘surat asmak, kirpi gibi sertleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 722) || Yak. Ø.

kirpüklen- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 722) → bkz. **kirpiklen-** (Clauson, 1972, s. 738a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 106; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 271).

kirşen ‘kirşan, üstübeç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 722) || Yak. Ø.

kirşenlen- ‘yüzüne düzgün sürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 722) || Yak. Ø.

kirtkinse- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 722) → bkz. **kërtgünse-** (Clauson, 1972, s. 740b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 103; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 256).

kirtkün- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 722) → bkz. **kërtgün-** (Clauson, 1972, s. 739b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 103; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 255).

kirtü (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 722) → bkz. **kërtü** (Clauson, 1972, s. 738b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 103; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 256).

kirtüç ‘kıskanç, saldırgan huylu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 722) || Yak. Ø.

kirtüle- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 722) → bkz. **kërtüle-** (Clauson, 1972, s. 741a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 103; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 256).

kirtün- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 723) → bkz. **kërtün-** (Clauson, 1972, s. 739b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 103; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 256).

kirtür- ‘(ev vb. yerlere) sokmak için emir vermek, girdirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 723) || Yak. Ø.

⁸⁴²Ercilasun ve Akkoyunluda iki ayrı madde başı olarak verilen *kirlen-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 745a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 106) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸⁴³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 722) madde başı olarak verilen *kirpüklen-* yerine, Clauson (1972, s. 738a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 106) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 271) *kirpiklen-* sözcüğü tercih edilmiştir.

kirü (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 723) → bkz. **kêrû** (Clauson, 1972, s. 736b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 98; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 256).

kis ‘zevce’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 723) ~ **kisi** ‘zevce, karı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 723) || Yak. Ø.

kisi (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 723) → bkz. **kis**

kış I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 723) → bkz. **kēš** (Clauson, 1972, s. 752b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 104; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 256).

kış II ‘samur’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 723) || Yak. *kiis* ‘1. samur, *Mustela zibellina*, 2. samur postu, samur kürkü’ (Pekarskiy, 1945, s. 530); *kiis* ‘samur; samur kürkü; samur koruma (üreme) bölgesi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 164).

kişe- ‘bağlamak, kösteklemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 723) || Yak. Ø.

kişen ‘köstek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 723) || Yak. Ø.

kişi⁸⁴⁴ ‘insan, kişi, insanlar; Yağmalarda zevce’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 723) || Yak. *kisi* ‘1. adam, insan, kişi; nefis; er, erkek, büyük adam; yetişmiş adam; kişi, şahıs, şahsiyet; koca, zevç; hademe, hizmetçi, uşak; vatandaş, 2. birisi, bir kimse (mevcut olmayan gayrı muayyen üçüncü şahıs zamiri yerine)’ (Pekarskiy, 1945, s. 527); *kihi I* ‘1. insan, kişi, şahsiyet, zat; biri, bir kimse, bir adam, bir kişi; uşak; toprak kölesi; insani, beşeri; insan nesli, insan türü; 2. birisi, biri, herhangi bir kimse, bilinmeyen bir kimse; yabancı, başkası’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 168).

kişne- ‘kişnemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 724) || Yak. *kistee- II*, *kistie-* ‘kişnemek’ (Pekarskiy, 1945, s. 528); *kistee- II* ‘1. kişnemek; (kişner gibi) gülmek, 2. bağırarak, haykırmak, keskin (tiz) bir sesle bağırarak, bağırıp çağırmak, yaygara koparmak, çılgılık atmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 168).

kit- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 724) → bkz. **kēt-** (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 256).

kiter- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 724) → bkz. **kēter-** (Clauson, 1972, s. 705b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 104; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 257).

⁸⁴⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kişi* sözcüğü Clauson (1972, s. 752b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 107) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

kiz ‘misk kutusu, elbise sandığı, elbise bohçası ve saklayıp koruyan her şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 724) || Yak. Ø.

kizle- ‘gizlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 724) || Yak. *kistee- I*, *kistie-* ‘gizlemek, saklamak, örtmek, örtbas etmek; gizletmek, gömmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 528); *kistee I* ‘gizlemek, saklamak, gizli tutmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 168).

kizlen- ‘gizlenmek; gizler görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 724) || Yak. *kisten-* ‘gizlenmek, saklanmak, ihtifa etmek; birisinin yanından gizli olarak gitmek; gizlenmiş olmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 528); *kisten-* ‘1. gizlenmek, saklanmak, (ortadan) kaybolmak; sarınmak, bürünmek; saklanmak, sığınmak; 2. gizlemek, saklamak, gizli tutmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 168).

kizlençü ‘gizlenmiş şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 724) || Yak. Ø.

kizleş- ‘birbirinden gizlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 724) || Yak. *kistes- I* ‘beraber gizlemek, saklamak, birbirinden gizlemek, saklamak’ (Pekarskiy, 1945, s. 528); *kistes-* ‘birbirinden gizlemek, saklamak, gizli tutmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 168).

kizlet- ‘gizletmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 724) || Yak. Ø.

ķoburķa⁸⁴⁵ ‘baykuş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 724) || Yak. Ø.

ķoç (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 724) → bkz. **ķoçnar**

ķoçnar ‘koç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 724) ~ **ķoç** ‘koç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 724) || Yak. Ø.

ķod- ~ **ķot-** ‘koymak, bırakmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 724) ~ ~ **ķoy-** ‘terketmek, bırakmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 733) || Yak. Ø.

ķodı ~ **ķodı** ‘herhangi bir şeyin alt kısmı, aşağı kısım, aşağı doğru’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 724) || Yak. *xotu* ‘1. mail vaziyet; kuzey, gece yarısı; kuzeye doğru; aşağıya, akıntı boyunca; göre, üzere, 2. Turuhan Yakutlarında: cenup’ (Pekarskiy, 1945, s. 396); *xotu I, II* ‘1. kuzey, şimal; kuzeye doğru; üzere; göre, gereğince; 2. buna göre, bunun üzerine’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 503).

⁸⁴⁵Sözcük, DTS (1969, s. 451), EDPT (1972, s. 587a) ve COT’de (1985, s. 141) *ķoburķa*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 278) *ķopurķa* şeklindedir.

koğurçuk ‘insan şeklinde yapılmış kukla, keçeden bebek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 725) || Yak. Ø.

koğuş- ‘(iş) karşı taraf yapar diye güvenip birbirine bırakmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 725) || Yak. Ø.

koğuz ‘dul kadın’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 725) || Yak. Ø.⁸⁴⁶

koğuzlan- ‘Argu lehçesinde dul kadınla evlenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 725) || Yak. Ø.

koğğ ‘göze veya yemekteki pislik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 725)⁸⁴⁷ || Yak. Ø.

koğşa- I ‘(katı nesne) gevşemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 725) || Yak. Ø.

koğşak ‘içinde gevşeklik ve çürüklük olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 725) || Yak. Ø.

koğşaş- ~ koğşaş- ‘sıcaktan gevşemek, gücü gitmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 725) || Yak. Ø.

koğşat- ~ koğşat- ‘gücü gevşetmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 725) || Yak. Ø.

koğuş I⁸⁴⁸ ‘oluk, kanal; değirmendeki su kanalı; oku düzeltmek için kullanılan kamış parçası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 725) || Yak. Ø.

koğuş II ~ koğış- ‘tabaklanmış veya tabaklanmamış deri; sıırım’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 725) || Yak. Ø.

koğuşlan- ‘(su) fışkırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 725) || Yak. Ø.

koķ- I ‘kokmak, kokusu yükselmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 725) || Yak. Ø.

koķ-⁸⁴⁹ **II** ‘(yara) sakinleşmek; (su) azalıp durgunlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 725) || Yak. Ø.

⁸⁴⁶“Yakutçada verilen *xotuuska* ‘avrat, karı, eş, zevce, (köylü) kadın’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 504) sözcüğünün ikinci hecesindeki ünlü uzunluğu ve sözcüğün sonundaki +ka eki bu sözcüğün Rusçadan geri ödünçleme olduğunu düşündürmektedir. Ancak Rusça-Türkçe Sözlük’te (Gültek, 2004) ve Etimoloğičeskiy Slovar’ Russkogo Yazıka’da *xotuuska* sözcüğü yoktur. Sözcüğün sonundaki +ka eki için Slav dilleriyle etkileşimde bulunan kimi Türk dillerinden çeşitli örnekler bulmak mümkündür: Gag. baldıka¹⁰ ‘baldız’ (Li, 1999, s. 291), dayka ‘dayı’ (Li, 1999, s. 132), krs. Kar. (h) *tıyska* ‘erkek kardesin karısı’ (Li, 1999, s. 277), krş. Kar. (h) *tıyıs* ‘kocanın erkek kardesi’ (Li, 1999, s. 277, dip.739)” (Yıldız, 2007, s. 44).

⁸⁴⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 725) *koğ* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 272) yayınına göre *koğğ* olarak alınmıştır.

⁸⁴⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *koğuş* sözcüğü, Clauson (1972, s. 613b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 144) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

koķıt- ‘kokutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 725) || Yak. Ø.

koķrat⁸⁵⁰ ‘(su vb. sıvıları) azaltmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 726) || Yak. Ø.

koķruş⁸⁵¹ ‘(herhangi bir sıvı) azalmak, (su) çekilmek; (vücuttaki şiş) inmek’ (Clauson, 1972, s. 613a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 143; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 273) || Yak. Ø.

koķun ‘kıvılcım’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 726) || Yak. Ø.

koķunluğ⁸⁵² ‘kıvılcımlı’ (Clauson, 1972, s. 612a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 143; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 273) || Yak. Ø.

ķol⁸⁵³ ~ **ķol** ‘kol; dağın tepesinden vadinin dibine kadar uzanan yükselti; kılıç ve bıçağın uzunlamasına çizgisi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 726) || Yak. *xol I* ‘kol, hayvanın ön bacağı; elin dirsekten bileğe kadar olan kısmı; kesilmiş hayvan gövdesinin ön ayağı, ayakla birlikte kürek kemiği; atın ön ayağının üst kısmı; insanın kolu, el’ (Pekarskiy, 1945, s. 371); *xol* ‘1. el; kol, 2. ön ayak (hayvan hk.)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 493).

ķol- ‘istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 726) || Yak. Ø.

ķolan ‘kolan, eyer kayışı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 726) || Yak. *xolun I* ‘kayış, eyer kolanı’ (Pekarskiy, 1945, s. 377); *xolun* ‘kolan; teğelti kolanı’ (Sleptsov ve diğ. 1972, s. 495).

ķoldaçı ‘dilenci’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 726) || Yak. Ø.

ķoldaş ‘iş arkadaşı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 726) || Yak. Ø.

ķoldaşlan- ‘arkadaşlardan saymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 726) || Yak. Ø.

⁸⁴⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *koķ-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 609b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 143) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸⁵⁰Sözcük, Atalay (2006, s. 340), DTS (1969, s. 457) ve COT’de (1985, s. 143) *kokrat-*, EDPT’de (1972, s. 612b) ise *kokrut-* şeklindedir.

⁸⁵¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 678) madde başı olarak verilen *kaķraş-* yerine Clauson (1972, s. 613a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 143) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 273) *koķruş-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁸⁵²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 745) madde başı olarak verilen *kuķunluğ* yerine Clauson (1972, s. 612a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 143) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 273) *koķunluğ* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁸⁵³Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *ķol* sözcüğü, Clauson (1972, s. 614b) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 141) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

kolğır- ‘istemek üzere olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 726) || Yak. Ø.

koltık ‘koltuk altı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 726) || Yak. Ø.

koltuqla- ‘koltuğuna almak; koltuğa vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 726) || Yak. Ø.

koltur- ‘istemek için görevlendirmek, istetmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 726) || Yak. Ø.

kolun- ‘bizzat istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 726) || Yak. Ø.

koluş- ‘birbirinden (karşılıklı) bir şey istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 726) || Yak. Ø.

kōm I ‘deve semeri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 726) || Yak. Ø.

kōm II ‘su dalgası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 726) || Yak. Ø.

kom- ‘dalgalanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 727) || Yak. Ø.

komı- ‘heyecanlanmak ve şiddetli özlem duymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 727) || Yak. Ø.

komış- → bkz. **komuş-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 727).

komıt- ‘heyecanlandırmak, coşturmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 727) || Yak. Ø.

komıtğan ‘özleten (şey, kimse)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 727) || Yak. Ø.

komtur- ‘dalgalandırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 727) || Yak. Ø.

komuḵ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 727) → bkz. **ḵumuḵ** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 147; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 302).

komuş ~ komış- ‘dalgalanmak; coşmak; coşkuyla, neşeyle çalışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 727) || Yak. Ø.

kōn (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 727) → bkz. **ḵōy ~ ḵoy I**

kon-⁸⁵⁴ ‘(kuş vb.) konmak; (kabile vb.) konmak, inmek; konaklamak, yerleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 727) || Yak. *xon-* I ‘gecelemek, gecelemek için

⁸⁵⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kon-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 632a) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 140) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

durup kalmak; bir yerde uzun zaman durup kalmak (su hk.)’ (Pekarskiy, 1945, s. 381); *xon-* ‘1. geceleme, geceyi geçirmek, yatıp kalkmak; konaklamak, geceyi geçirmek için kalmak; 2. uzun süre kalmak, alıkonulmak; gidişini ertelemek, kalmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 497).

konak ‘akdarı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 727) ~ **koyak** ‘akdarı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 733) || Yak. Ø.

konakla- ‘akdarı yemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 727) || Yak. Ø.

konat ‘bir arada yaşayan, ikamet eden insan topluluğu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 727) || Yak. Ø.

konat- ‘(aşiret vb.ni) yerleştirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 727) || Yak. Ø.

kondur⁸⁵⁵ ‘(kuş için) kondurmak; (maden üzerine kıymetli taş) kondurmak, işlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 727) || Yak. *xonnor-* I ‘kökün manasına göre; gecelemeğe müsaade etmek, kendi yanında gecelemeğe alıkoymak, geceleme yeri vermek’ (Pekarskiy, 1945, s. 381); *xonnor-* ‘yatacak yer vermek, konaklatmak, geceyi geçirecek bir yer temin etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 497).

konşı (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 728) → bkz. **koşnı**

konuğ ‘konuk, misafir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 728) || Yak. *xonuk* ‘geceleme yeri, geceleme, yirmidört saat, gece gündüz’ (Pekarskiy, 1945, s. 382); *xonuk* ‘1. konak, yatacak yer; geceyi geçirecek (konaklayacak) bir yer; (geceliğine konuk alan) paralı barınak, 2. bir tam gün, yirmidört saatlik süre; bir günlük’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 497).

konuğla- ‘konuk etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 728) || Yak. *xonuktaa-* ‘gece geçirmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 382); *xonuktaa-* ‘geceyi geçirmek, geceleme, yatıp kalkmak; konaklamak, geceyi geçirmek için kalmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 497).

⁸⁵⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kondur-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 636a) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 140) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

konuqlaş- ‘misafir ağırlamada yarışmak; her biri diğerini misafir etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 728) || Yak. *xonuktas-* ‘*xol etitten xonuktaspıt*: ön ayağın etiyle geceleleyen (gece için bu gibi eti bulunduran) adamlar’⁸⁵⁶ (Pekarskiy, 1945, s. 382).

konuqluğ ‘konuğu olan (ev)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 728) || Yak. ≠ *xonuktaax* ‘geceleyecek yeri olan; geceleme için bir şeyi olan; yirmidört saat süren’ (Pekarskiy, 1945, s. 382); *xonuktaax* ‘1. günlük hesaplanmış olma; 2. geceleyecek, konaklayacak yeri olan, geceleme için bir şeyi olan’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 497).

konuqluğ ‘ağırlama, misafirperverlik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 728) || Yak. Ø.

konum ‘aşiret’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 728) || Yak. Ø.

koñ⁸⁵⁷ ‘*koñ et*: etin kas kısmı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 728) || Yak. *kuñ I* ‘1. kemiksiz et, yumuşak et, vücut, herhangi bir kalın adele, 2. bir şeyin kaba etli olması, 3. zayıf düştüğünden beri ancak ayağa kalkabilen ve elinde yalnız hafif şeyleri tutabilen mecalsiz adam’ (Pekarskiy, 1945, s. 558); *kuñ* ‘1. etli, kemiksiz et; 2. cansız, hissiz; durgun, solgun; donuk; dermansız, gevşek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 188).

koñra- I ‘kestane rengine dönmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 728) || Yak. Ø.

koñra- II ‘(ses) kalınlaşmak; büluğ çağına gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 728) || Yak. Ø.

koñrağ⁸⁵⁸ ‘kulak ardı kemiği, kulağın altındaki kemik çıkıntısı; ziller, çingiraklar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 728) || Yak. Ø.

koñur I ‘boğuk (ses)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 728) || Yak. Ø.

koñur II ‘kestane rengi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 728) || Yak. *xoñor II*, *xogor* ~ *xoñur* ‘1. sarımtırak, 2. *Anser fesus* cinsinden kaz, kalın gagalı kaz, yabani kaz, tarla kazı, *Anser segetum Gmel. Melanonyx segetum serrirostris Swinh.*’ (Pekarskiy,

⁸⁵⁶Yakutçada *xonuktas-* maddesinde verilen *xol etitten xonuktaspıt* ibarelerindeki ‘xonuktas’ sözcüğü ‘birlikte, beraber geceleme, konaklamak’ anlamında verilmiştir.

⁸⁵⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *koñ et* şeklindedir.

⁸⁵⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *koñrağ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 640a) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 142) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

1945, s. 384); *xoŋor* ‘açık doru (at hk.); 2. kahverengi, kestane rengi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 498).

koŋur- ‘ağaç vb.ni köklemek, (rüzgâr bir şeyi) köklemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 728) || Yak. Ø.

koŋuz ‘domuzlan, osurgan böceği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 728) || Yak. Ø.

kop ‘çok, bol, oldukça; mübalağa ve kuvvetlendirme sözü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 728) || Yak. Ø.

kop-⁸⁵⁹ ‘(kuş vb.) kalkmak, havalanmak; (insan için) ayağa kalkmak; (rüzgâr, dalga vb.) kopmak; (ay, bitki vb.) çıkmak, yükselmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 728) || Yak. Ø.

kopruş- ‘(kuşu veya herhangi bir şeyi) kaldırmada yardımcı olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 729) || Yak. Ø.

kopsa-⁸⁶⁰ ‘(ayağa) kalkmak istemek’ (Clauson, 1972, s. 587b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 142; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 278) || Yak. Ø.

kopsal- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 729) → bkz. **kopzal-**

koptur- ‘(yerinden) kaldırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 729) || Yak. Ø.

kopur- ‘kaldırmak, (yerinden) kaldırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 729) || Yak. Ø.

kopurğan ‘yerden söken, kaldıran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 729) || Yak. Ø.

kopurt- ‘(yerinden) kaldırmak, kaldırtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 729) || Yak. Ø.

kopusa- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 729) → bkz. **kopsa-** (Clauson, 1972, s. 587b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 142; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 278).

kopuş- ‘(ayağa) kalkmada yarışmak veya yardımlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 729) || Yak. Ø.

⁸⁵⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *kop-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 580a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 142) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸⁶⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 729) madde başı olarak verilen *kopusa-* yerine Clauson (1972, s. 587b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 142) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 278) *kopsa-* sözcüğü tercih edilmiştir.

ķopuz ‘ut, kopuz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 729) || Yak. *xomus II* ~ *xamus II* ‘1. kopuz, guimbarde, 2. dūdūk’ (Pekarskiy, 1945, s. 380); *xomus II* ‘kopuz (Yakutsk müzik aleti)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 496).

ķopuzluğ ‘sazı, kopuzu olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 729) || Yak. ≠ *xomustaax II* ‘kopuzu olan, kopuzlu’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 497)

ķopza- ‘kopuz, ut çalmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 729) || Yak. Ø.

ķopzal- ‘ut, kopuz çalınmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 729) ~ **ķopsal-** ‘(ud, kopuz vb.) çalınmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 729) || Yak. Ø.

ķopzaş- ‘ut, kopuz çalmada yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 729) || Yak. Ø.

ķopzat- ‘ut, kopuz çaldırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 729) || Yak. Ø.

ķōr I ‘yoğurt mayası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 730)⁸⁶¹ || Yak. Ø.

ķōr II ‘kayıp’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 730) || Yak. *xor II* ‘1. elverişsiz, dayanıksız, kolay ve çabuk sarfedilen, zararlı, masraflı, ziyanlı, 2. (Vilüysk mint.) Suntarsk nahiyesinde bir gölün adı’ (Pekarskiy, 1945, s. 386); *xor I* ‘çabucak tüketilen’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 500).

ķorday ‘kuğu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 730) || Yak. Ø.

ķorı- ‘korumak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 730) || Yak. Ø.

ķoriğ ~ **ķoriğ** ‘bey vb. nin muhafaza altına aldığı yer, korunan yer; koruluk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 730) || Yak. Ø.

ķoriğçi⁸⁶² ‘koru bekçisi’ (Clauson, 1972, s. 656b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 143; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 279). || Yak. Ø.

ķorın- → bkz. **ķorun-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 730).

ķoriş-⁸⁶³ ‘korumakta yardım etmek’ (Clauson, 1972, s. 665a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 143; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 279) || Yak. Ø.

⁸⁶¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 730) *ķor* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 278) yayınına göre *ķōr I* olarak alınmıştır.

⁸⁶²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 730) madde başı olarak verilen *ķoriğçi* yerine, Clauson (1972, s. 656b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 143) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 279) *ķoriğçi* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 347) ve DTS’de (1969, s. 460) *ķoriğçi* şeklindedir.

ķorķ- ‘korkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 730) || Yak. *xort*⁸⁶⁴ ‘korkmak; muķber olmak, mahķup olmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 390).

ķorķınķ → bkz. **ķorķunķ** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 730).

ķorķıt- ~ **ķorķut-** ‘korkutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 730) || Yak. Ø.

ķorķlıķ ‘korkan ve korkak (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 730) || Yak. Ø.

ķorķul- ‘korkulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 730) || Yak. Ø.

ķorķun-⁸⁶⁵ ‘korku hissetmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 730) || Yak. Ø.

ķorķunķ ~ **ķorķınķ** ‘korku; korkunķ, korkutucu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 730) || Yak. Ø.

ķorķuķ- ‘iki ķiķi birbirinden korkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 730) || Yak. Ø.

ķorķut- → bkz. **ķorķıt-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 730).

ķorlan- ‘(elinden ķıkan mala) acınıp zarar saymak ve onun hasretini ķekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 730) || Yak. Ø.

ķōrlan- ‘kımız maya ile ekķimek; mayalı yoķurt katılaķmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 730)⁸⁶⁶ || Yak. Ø.

ķorluķ ‘kımız konan tulum’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 730) || Yak. Ø.

ķoru ‘diken, demir dikenı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 730) || Yak. Ø.

ķoruķ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 730) → bkz. **ķoriķ** ~ **ķoriķ** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 730; Clauson, 1972, s. 652b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 143; Kaķalin ve Ölmez, 2019, s. 279).

ķoruķķı (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 730) → bkz. **ķoriķķı**

ķorum⁸⁶⁷ ‘kaya; ķok mal’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 731) || Yak. Ø.

⁸⁶³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 731) madde baķı olarak verilen *ķoruķ-* yerine, Clauson (1972, s. 665a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 143) ve Kaķalin ve Őlmez’deki (2019, s. 279) *ķoriķ-* sōzcūķı tercih edilmiķtir. Sōzcūķ, Atalay (2006, s. 346) ve DTS’de (1969, s. 458) *ķoriķ-* ķeklinde dir.

⁸⁶⁴ET *kork-* fiilinin fonetik olarak devamı olan sōzcūķ *xort-* olup Pekarskiy’in bunun yanında verdiķi *xorgor-* biķimi karķılaķtırmamıza dāhil edilmemiķtir.

⁸⁶⁵Sōzcūķ, DTS (1969, s. 459), EDPT (1972, s. 655b) ve Atalay’da (2006, s. 347) *ķorķun-*, COT (1985, s. 144) ve Kaķalin ve Őlmez’de (2019, s. 279) *ķorķın-* ķeklinde dir.

⁸⁶⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 730) *ķorlan-* ķeklinde verilen madde baķı, Kaķalin ve Ölmez (2019, s. 280) yayınına gōre *ķōrlan-* olarak alınmıķtır.

korumluğ ‘kayalık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 731) || Yak. Ø.

korun- ~ **korın-** ‘cimri davranarak (malını) korumak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 731) || Yak. Ø.

koruş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 731) → bkz. **korış-** (Clauson, 1972, s. 665a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 143; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 279).

korvı ‘koruyucu, korunaklı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 731) || Yak. Ø.

kōş⁸⁶⁸ ‘çift, çifte; *kōş at*: hükümdarın yanına koşulan at; *kōş bıçak*: Argu lehçesinde makas (anlamı: bir çift bıçak)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 731) || Yak. *xos* ‘1. iki katlı, iki misli; gene, daha, 2. tabaka, katlam; kat; bir şeyin nev’i kategorisi, 3. evin odası’ (Pekarskiy, 1945, s. 392); *xos I, II* ‘iki, ikinci; daha, gene, ikinci kez, bir daha, bir kez daha, tekrar; evin odası’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 502).

kōş⁸⁶⁹ ‘(yanına) katmak; (şiir, gazel vb.) nazmetmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 731) || Yak. Ø.

kōşa ‘ikişer ikişer, çifter çifter’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 731) || Yak. Ø.

kōşlan- ‘(bir şeyin) yedeğini, ikincisini edinmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 731) || Yak. Ø.

kōşlun- ‘(iki şey birbirine) koşulmak, aynı hizaya gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 731) || Yak. Ø.

kōşnı⁸⁷⁰ ‘komşu; yakın olanlar, aşiret’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 731) ~ **kōnşı** ‘komşu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 727) || Yak. Ø.

kōşuğ ‘şiir, koşma, kaside’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 731) || Yak. Ø.

kōşul⁸⁷¹ ‘(bir şey bir şeye kendi kendine veya birisi tarafından)katılmak; (şiir, gazel vb.) nazmedilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 731) || Yak. Ø.

⁸⁶⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *korum* sözcüğü, Clauson (1972, s. 660a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 143) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸⁶⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *kōş* sözcüğü, Clauson (1972, s. 670a) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 144) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸⁶⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kōş-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 670b) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 144) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸⁷⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kōşnı* sözcüğü, Clauson (1972, s. 640b) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 141) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸⁷¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kōşul-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 673a) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 144) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

koşulğan ‘her zaman katılan, karışan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 731) || Yak. Ø.

kot- → bkz. **kod-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 731).

kotkı⁸⁷² ‘*kotkı er*: mütevazı, alçak gönüllü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 731) || Yak. Ø.

kotkılık⁸⁷³ ‘alçak gönüllülük’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 731) || Yak. Ø.

kotrul- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 731) → bkz. **kutrul-** (Clauson, 1972, s. 605b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 146; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 308).

kotur-⁸⁷⁴ ‘boşaltmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 732) || Yak. *xotor-* I ‘1. içeriden almak, bir mayii çekmek, kepçelemek, çömlekten çıkarıp almak, çömleği boşaltmak veya aktarmak; 2. kürümek, yığmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 395); *xotor-* ‘1. çıkarıp bir yere koymak; sayıp dökmek; içini boşaltmak; sermek, döşemek; çıkarmak, sürükleyerek çıkarmak, çekip çıkarmak; 2. tutmak, yakalamak; avlamak, tutmak; elde etmek, sağlamak; 3. çok para kazanmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 503).

koturuş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 732) → bkz. **kutruş- I** (Clauson, 1972, s. 606a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 146; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 308).

kotuz ‘yabani öküz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 732) || Yak. Ø.

kotuzluğ ‘yabani öküz sahibi olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 732) || Yak. Ø.

kova I ‘Oğuz lehçesinde kova’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 732) || Yak. Ø.

kova II ‘Türk geminin, atın burnu üstünde dik duran çıkıntısı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 732) || Yak. Ø.

kovı (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 732) → bkz. **kowı**

⁸⁷²Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *kotkı er* şeklindedir. Sözcük, DTS (1969, s. 461), EDPT (1972, s. 599b), COT (1985, s. 140) ve Atalay’da (2006, s. 349) *kotkı*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 308) *kutkı* şeklindedir.

⁸⁷³Sözcük, DTS (1969, s. 461), EDPT (1972, s. 600a), COT (1985, s. 140) ve Atalay’da (2006, s. 349) *kotkılık*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 308) *kutkılık* şeklindedir.

⁸⁷⁴Sözcük, Atalay (2006, s. 349) ve DTS’de (1969, s. 461) *kotur-*, EDPT (1972, s. 605a) ve COT (1985, s. 145) ve Erdal’da (1991, s. 317) *kotur-* şeklindedir. Sözcük için ayrıca Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 252)’a bkz.

kovuç⁸⁷⁵ ‘herhangi bir cin çarpması izi; *kovuç kovuç*: cin çarpmasını gidermek için kullanılan söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 732) || Yak. Ø.

kovuk (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 732) → bkz. **kowuk**

kovuz I ‘şaraptaki pislik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 732) || Yak. Ø.

kovuz II ‘Oğuz lehçesinde herhangi bir cin çarpması izi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 732) || Yak. Ø.

kow- ‘kovmak, kovalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 732) || Yak. Ø.

kowı⁸⁷⁶ ‘içi boş; *kowı er*: talihsiz adam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 732) ~ **kovı** ‘içi boş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 732) || Yak. *xobo* ‘1. içinde ufacık taşlar bulunan ve hayvanın boynuna çingirak yerine takılan, madeni küre; çingirak; saplı çingirak, (oyuncak), koşum çingırağı; ‘şaman elbisesinde bulunan ve yakından biraz aşağıda asılı duran bakır çingirak ki içi boş olur, şekil ve hacim itibariyle kuzgun yumurtasına benzer ve yukarı kısmı balık başı şeklinde oyulmuştur; kulplarından geçirilen ince kayışlara takılır’; kadın elbisesinde sarkıp duran süs, 2. kuşun kuyruğunda ince tüyden ibaret toprak; av hayvanının kuyruğunda topak şeklinde ur, 3. (gümüş ruble büyüklüğünde) iki tane müdevver parçadır ki sincap kuyruğunun uçları bunların arkasına sokulur ve ipliklerle sıkıştırılır, bu gibi parçalar kalın sinir ipliğine dizilir ve *xobo* moyturuk (sincabın kuruk uçlarından yapılmış boyunluk) yapılır, 4. yüksek ve uzun olan’ (Pekarskiy, 1945, s. 367); *xobo* ‘1. beyaz püskül (kuyrukta); 2. zil, çimbal, simbal; çingirak, yuvarlak çingirak, küçük çanlar; 3. adem elması, gırtlak kıkırdağı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 491).

kowşa- ‘(oku, düzeltici kamış parçası ile -koguş-) pürüzsüz hâle getirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 732) || Yak. Ø.

kowşal- ‘(ok, düzeltme aletiyle -koguş-) düzeltilmek, pürüzsüz hâle getirilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 732) || Yak. Ø.

kowşaş- ‘(birinin okunu koguş ile) pürüzsüz hâle getirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 732) || Yak. Ø.

⁸⁷⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kovuç* sözcüğü, Clauson (1972, s. 581b) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 144) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸⁷⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kowı* sözcüğü, Clauson (1972, s. 581a) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 144) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

kowşat- ‘(oku koguş ile) pürüzsüz hâle getirtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 732) || Yak. Ø.

kowuk ‘içi boş olan şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 732) ~ **kovuk** ‘içi boş olan şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 732) || Yak. Ø.

kowuş- ‘karşılıklı birbirini kovalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 732) || Yak. Ø.

kōy I ~ **koy** ‘koyun’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 732) ~ **kōn** ‘Argu lehçesinde koyun’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 727) || Yak. Ø.

kōy II ‘kaftanın koyun kısmı; koyun’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 733)⁸⁷⁷ || Yak. *xooy*, *xooy*n ‘koltuk altı, koyun; sine; sadır (göğüs); kucak’ (Pekarskiy, 1945, s. 399); *xooy* ‘bağır, göğüs, koyun; koltuk altı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 499).

koy- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 733) → bkz. **kod-** ~ **kot-**

koyak (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 733) → bkz. **konak**

koyğaş- ‘kucak kucağa yatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 733) || Yak. Ø.

koyluş-⁸⁷⁸ ‘koyulaşmak’ (Clauson, 1972, s. 677b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 145; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 282) || Yak. Ø.

koyuğ ‘koyu, katı sıvı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 733) || Yak. *xoyuu* ‘1. koyu (mayiler hk.), sık (orman vb.); koyu olarak, çokluk; koyuluk, posa, rüşup, kımız mayası; kazurat, 2. Yakutsk mintikasında Boturusk nah. Kitanah obasında bir kışlak’ (Pekarskiy, 1945, s. 398); *xoyuu I, II* ‘gür, sık, sıkı; kesif, yoğun, sık, koyu; tortu, çöküntü, çökelek; koyu kısım; maya, *kımis xoyuuta*: kımız mayası’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 492).

koyuğluk ‘sıvı şeylerin koyuluğu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 733) || Yak. Ø.

koyul- ‘(sıvı şeyler) katılaşmak, koyulaşmak, koyulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 733) || Yak. Ø.

⁸⁷⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 733) *koy* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 282) yayınına göre *kōy II* olarak alınmıştır.

⁸⁷⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 733) madde başı olarak verilen *koyuluş-* yerine, Clauson (1972, s. 677b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 145) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 282) *koyluş-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, DTS’de (1969, s. 453) *koyuluş-*, Atalay’da (2006, s. 352) *koyluş-* şeklindedir.

 oyulu - (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 733) → bkz. ** oylu -** (Clauson, 1972, s. 677b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 145; Kaçalın ve  lmez, 2019, s. 282).

 ozan- ‘süslenmek, makyaj yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 733)    Yak.  .

 oz r (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 733) → bkz. ** uz r-** (Clauson, 1972, s. 683b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 145; Kaçalın ve  lmez, 2019, s. 309).

 ozı ‘kuzu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 733)    Yak.  .

    I ‘g  ’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 733)    Yak. *k s II* ‘1. marş, bir günlük yürüyüş, bir menzilden diğer menzile kadar olan yol veya hareket, g  , hicret, 2. bir günlük mesafe; Yakut mili (7   -10 ve hatta 12   -15 kilometre); 3. göç eden, göçebe; bir mahalden diğer bir mahalle g  en; g   yükü, g   arabası, kervan; 4. sürgünlük, isk n; esaret’ (Pekarskiy, 1945, s. 545); *k s I, II* ‘1. göç eden, göçebe, göçebe halk, topluluk; göçebe, bedevi, 2. yerleşme, yerleştirilme, iskan; koloni; kasaba; sürgüne gönderme, sürme; sürgün yeri, menfa; mil (uzaklık birimi)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 182).

    II ‘saat (an, zaman), süre’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 733)    Yak.  .

   - ‘göçmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 733)    Yak. *k s- III* ‘göçmek, mahalli ikametini değiştirmek, g   yapmak, bir yerden bir yere nakletmek, nakli mek n etmek, bir yerden diğer bir yere gitmek, taşınmak, hicret etmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 545); *k s-* ‘göçebe yaşamı sürme, göçebe olmak, göçmek; amaçsız dolaşmak, şurda burda gezinip durmak; göçmek, taşınmak; geçmek; a mak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 182).

   r m ‘panik, köylülerin kaçışıp  ehre girmeleri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 733)    Yak.  .

    k ‘koyun kuyruğu ve insan kı ı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 733)    Yak.  .

    kle- ‘( ocu un) poposuna vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 734)    Yak.  .

    r-⁸⁷⁹ ‘naklettirmek, göçürmek; nakletmek; istinsah etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 734)    Yak. *k s r-* ‘göçürmek, g   yahut nakli mekan etmeğe

⁸⁷⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *k   r-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 699a) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 107) dayanarak tek madde h linde birleştirilmiştir.

zorlamak (göç ettirmek); diğer bir yere nakletmek, tebdili mekan etmek, kendisiyle beraber götürmek, nakletmek; iskân etmek, başka bir yere iskân ettirmek, göçürmek, sürmek; esir etmek (esir almak)' (Pekarskiy, 1945, s. 545) > *köhör-* 'göçürmek; götürmek, nakletmek, naklettirmek; göçürmek, göçürüp yerleştirmek; taşımak, tahliye ettirmek, atmak, çıkartmak; göçürmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 182).

köçürgen 'bir yerden süren, göçüren' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 734) || Yak. Ø.

köçürme⁸⁸⁰ '*köçürme oçuk*: bir yerden bir yere taşınabilen ocak; *köçürme oyun*: yere dörtgen çizilerek oynanan on dört oyunu' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 734) || Yak. Ø.

köçüt 'at' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 734) || Yak. Ø.

kög⁸⁸¹ I 'aynanın yüzüne düşen pas; kadın vb.nin yüzünde görülen çil' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 734) || Yak. Ø.

kög⁸⁸² II '*kög yılkı*: sürü hâlinde yayılan hayvanlar' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 734) || Yak. Ø.

köglen-⁸⁸³ 'çil belirmek, çillenmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 734) || Yak. Ø.

kögürçgün⁸⁸⁴ 'güvercin' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 734) || Yak. Ø.

kögüz⁸⁸⁵ 'göğüs' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 734) || Yak. *kögüs* I '1. sırtın orta kısmı; sırtın belden yukarıki bir kısmı; sırt, bir şeyin sırtı, 2. gövdenin üst kısmı,

⁸⁸⁰Ercilasun ve Akkoyunlu'da *köçürme oçuk* ve *köçürme oyun* şeklinde verilen iki ayrı madde başı Clauson (1972, 699b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 107) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸⁸¹Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *kög* sözcüğü, Clauson (1972, 710a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 113) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 355) ve DTS'de (1969, s. 312) *kög*, EDPT (1972, 710a), COT (1985, s. 113) ve Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 312) *küg* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 402) sözcük için; Kır. *kök*, YUyg. *kök dat* 'küf', Kaz. *küksi-* 'küf bağlamak', Aa. *göger-* III '1. küflenmek, 2. kalaysız bakır kaplar oksitlenmek' T.T. *küf*(,?) örneklerini vermişler ve sözcüğü *ö*'lü şekilde okumuşlardır.

⁸⁸²Ercilasun ve Akkoyunlu'da madde başı *kög yılkı* şeklindedir. Erdal (1991, s. 194) sözcüğün DLT s. 500'de geçtiğini ve hapax olduğunu yazmıştır. Ayrıca sözcüğün Dankoff ve Kelly'nin yaptığı gibi *ü*'lü şekilde okunmaması gerektiğini belirtip; *kö-* 'korumak' fiilinin muhtemelen *kör-*, *köz-* vb. fiillere temel oluşturduğunu yazmaktadır. Sözcük, Atalay (2006, s. 355) ve DTS'de (1969, s. 312) *kög*, EDPT (1972, s. 709b), COT (1985, s. 113) ve Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 312) *küg* şeklindedir.

⁸⁸³Sözcük, Atalay (2006, s. 356) ve DTS'de (1969, s. 312) *köglen-*, EDPT (1972, 711b), COT (1985, s. 113) ve Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 312) *küglen-* şeklindedir.

⁸⁸⁴Sözcük, DTS (1969, s. 313) ve Atalay'da (2006, s. 358) *kökürçkün*, EDPT (1972, s. 713b) ve COT'de (1985, s. 108) *kögürçgün*, Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 285) *kökörçgün* şeklindedir.

⁸⁸⁵Sözcük, DTS (1969, s. 313) ve Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 285) *köküz*, EDPT (1972, s. 714a), COT (1985, s. 108) ve Atalay'da (2006, s. 356) *kögüz* şeklindedir.

göğüs' (Pekarskiy, 1945, s. 533); köğüs 'sırt, arka, sırtın belden yukarıki kısmı' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 176).

kök I 'eğer bağı' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 734) || Yak. Ø.

kök II 'Oğuz ve Kıpçak lehçelerinde kök; insanın kökü, aslı, soyu' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 734) || Yak. Ø.

kök III 'yeşillik (ağaçlık alan)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 734) || Yak. *küöx* '1. mavi, gök; lacivert, yeşil, yeşilimsi, 2. yeşil, mavi yahut lacivert renk, 3. yeşillik' (Pekarskiy, 1945, s. 586); *küöx* 'mavi, çivit mavisi; gök rengi, gök mavisi, mavi renk, mavilik, göğün maviliği' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 200).

kök⁸⁸⁶ IV 'gök, gökyüzü, hava; koyu gri, gri, gök renginde olan her renk' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 734) || Yak. *küöx* '1. mavi, gök; lacivert, yeşil, yeşilimsi, 2. yeşil, mavi yahut lacivert renk, 3. yeşillik' (Pekarskiy, 1945, s. 586); *küöx* 'mavi, çivit mavisi; gök rengi, gök mavisi, mavi renk, mavilik, göğün maviliği' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 200).

kökded- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 734) → bkz. **köklet**

kökegün 'göksinek (et sineği)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 734) || Yak. Ø.

köken⁸⁸⁷ 'hayvan ilmeği, süt hayvanlarında süt sağarken kullanılan ilmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 734) || Yak. *kögön II* 'tay için kullanılan ip; tay yuları' (Pekarskiy, 1945, s. 532)

köker- 'grileşmek, göğün renginde olmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 734) || Yak. *kögör- II* 'yeşillenmek, mavileşmek, lacivert rengini almak; dondan beyazlaşmak; çiçeklenmek, çiçek açmak, inkişaf etmek, açılmak (yaprak hk.)' (Pekarskiy, 1945, s. 532); *kögör-* '1. yeşillenmek, mavileşmek; 2. mavileşmek; göğermek, morarmak; (mavi (mavi) görünmek; mavi renge bürünmek, gökleşmek mavileşmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 175).

kökle- I 'eyer bağına bağlamak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 734) || Yak. Ø.

⁸⁸⁶Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *kök* sözcüğü Clauson (1972, s. 708b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 108) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸⁸⁷Sözcük, Atalay (2006, s. 355), DTS (1969, s. 312), EDPT (1972, s. 712a), COT (1985, s. 108) ve Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 283) *kögen* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 179), Tezcan'ın kelimeyi 'eyer bağı' anlamındaki *kök* (bkz. yazma 407) kelimesine bağlayıp; Tkm. ve Aa'daki *köken* ile ilgi kurduğunu ve *köken* şeklinde okuduğunu belirtmektedirler.

kökle⁸⁸⁸ **II** ‘(hayvanlar) yeşillik ve taze ot yemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 735) || Yak. Ø.

köklen- **I** ‘eyerin kaburga tahtaları bağlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 735) || Yak. Ø.

köklen- **II** ‘soylu olmak; zenginleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 735) || Yak. Ø.

kökleş⁸⁸⁹ **I** ‘(birisine) yapışmak ve tutunmak; Bulgar lehçesinde (biriyle) aşiret bağı kurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 735) ~ **kökteş**⁸⁹⁰ ‘(birisine) yapışmak ve tutunmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 735) || Yak. Ø.

kökleş- **II** ‘eyer kaburgasını bağlamakta yardım etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 735) || Yak. Ø.

köklet- ‘eyer kaburgasının sırımlarını bağlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 735) ~ **kökded**- ‘eğer bağını bağlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 734) || Yak. Ø.

kökre⁸⁹¹ ‘(aslan, buğra vb., insan) kükremek; (gök) gürlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 735) || Yak. *kükküree*- ‘kuvvetli ses çıkarmak, gürültü yapmak, gümbürdemek, çatırdamak, patırdamak, infilak sesi çıkarmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 578); *kükküree*- ‘1. gürültü yapmak, kuvvetli ses çıkarmak; 2. gümbürdemek, yüksek sesle bağırarak, ağlamak; böğürmek; anırmak; uğuldamak; bağırarak, bağırıp çağırmak; homurdanmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 196).

kökreg⁸⁹² ‘gürleme, gök gürlemesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 735) || Yak. Ø.

⁸⁸⁸Sözcük, Atalay (2006, s. 355) ve DTS’de (1969, s. 312) *kögle*-, EDPT (1972, S. 711a) ve COT’de (1985, s. 113) *kügile*- şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 473) sözcüğün ‘yeşil’ anlamındaki *kök*’ten türediğini belirtip, Çağdaş lehçelerdeki ‘yeşil, yeşillik’ anlamının daha o dönemde ortaya çıktığı yazma 501’deki *kend kö.ki*’nden anlaşıldığını belirtmişlerdir. Ayrıca krş. Kır. *köktö* I ‘1. hayvanların sıftah olarak ilkbahar otuna bırakmak’ örneğini vermişlerdir.

⁸⁸⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kökleş*- sözcüğü Clauson (1972, s. 711b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 108) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸⁹⁰Clauson (1972, s. 711b) *kökteş*- fiilinin *kökleş*-’in ağızlarda yaşan farklı bir biçimi olduğunu belirtmektedir.

⁸⁹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kökre*- sözcüğü Clauson (1972, s. 713a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 108) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Sözcük, DTS (1969, s. 313), EDPT (1972, s. 713a), COT (1985, s. 108) ve Atalay’da (2006, s. 357) *kökre*-, Kaçalin ve Ölmez’de (2019, s. 312) *kükre*- şeklindedir.

⁸⁹²Sözcük, EDPT’de (1972, s. 712b) *kökrek*, COT’de (1985, s. 108) *kökreg*, Kaçalin ve Ölmez’de (2019, s. 313) *kükrek* şeklindedir.

kökreş-⁸⁹³ ‘(bulutlar) gürlemek; (deve) böğürmek; (erler) deve gibi böğürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 735) || Yak. Ø.

kökşin ‘gök renginde; yeşil’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 735) || Yak. Ø.

kökteş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 735) → bkz. **kökleş- I**

köl⁸⁹⁴ ~ **köl** ‘göl, gölcük, havuz; deniz; içinde su birikmiş çukur’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 736) || Yak. *küöl* ‘göl’ (Pekarskiy, 1945, s. 586); *küöl* ‘göl’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 199).

köler- I ‘(at) karın şişmesinden yere yapışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 736) || Yak. Ø.

köler- II ‘su birikmek, çukurlar su dolmak, sular çoğalmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 736) || Yak. Ø.

kölergen ‘karnı devamlı şişen ve yere yapışan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 736) || Yak. Ø.

köli- ‘gömülmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 736) || Yak. Ø.

kölige ‘koyu gölge’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 736) || Yak. Ø.

kölik ‘gölge’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 736)⁸⁹⁵ || Yak. *külük I* ‘1. gölge; hayal, 2. resim, taslak, tablo, portre’ (Pekarskiy, 1945, s. 580); *külük* ‘1. gölge, saye; gölgelik; hayalet, ruh; belirti, emare, iz; gölgeli; 2. aksettirme, yansılama, yansıtma; betimleme, gösterme, tasvir etme; yansı, akis, hayal’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 196).

köliklig ‘gölgeli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 736) || Yak. ≠ *külükteex* ‘gölgeli, gölgesi olan, farkedilen, hacmi büyük olan; 2. resimli’ (Pekarskiy, 1945, s. 580); *külükteex* ‘1. gölgeli, gölgesi olan; 2. saygı uyandıran, kendini saydıran; etki bırakan, intiba uyandıran, etkili; sağlam, kunt; ciddi, hatırı sayılır; saygın’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 197).

köliş- ‘gömmede yardım etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 736) || Yak. Ø.

⁸⁹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kökreş-* sözcüğü Clauson (1972, s. 713b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 108) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Sözcük, DTS (1969, s. 313), EDPT (1972, s. 713b), COT (1985, s. 108) ve Atalay’da (2006, s. 357) *kökreş-*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 313) *kükreş-* şeklindedir.

⁸⁹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *köl* sözcüğü Clauson (1972, s. 715a) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 108) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸⁹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 736) *kölik* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 286) yayınına göre *kölik* olarak alınmıştır.

kölit- ‘gömdürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 736) || Yak. Ø.

költür- ‘(at ayağı) bağlansın diye emir vermek, bağlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 736) || Yak. Ø.

kölük⁸⁹⁶ ‘iğreti; yük hayvanı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 736) || Yak. Ø.

kölüklüg ‘yükü ve yük hayvanı olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 736) || Yak. Ø.

kölün- ‘(yükten veya çok çalışmaktan el ayak) uyuşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 736) || Yak. Ø.

kölünj ~ kölünj ‘su birikintisi, küçük göl’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 736) || Yak. Ø.

köm (kök) ‘Oğuz lehçesinde gri renk için kullanılan mübalağa sözü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 736) || Yak. Ø.

köm- ‘(ölü vb.ni) gömmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 736) || Yak. *köm- II* ‘birisini bir yere gömmek, bir şeyle gömüp doldurmak; defnetmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 536); *köm-* ‘1. örtmek, üstünü örtmek; örtülmek; altında kalmak; sarmak; gömmek; toprağa gömmek; doldurmak, bir çukuru doldurmak; 2. gömmek, defnetmek, toprağa vermek; cenazesini kaldırmak; gizlemek, saklamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 177).

kömçü ‘define’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) ~ **kömüç** ‘define’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) || Yak. Ø.

kömeç ‘küle gömülen yuvarlak ekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) || Yak. Ø.

kömiçe ‘sivrisinek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) ~ **köminçe** ‘sivrisinek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) || Yak. Ø.

köminçe (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) → bkz. **köminçe**

kömiş- ~ kömüş- ‘gömmede yardımcı olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) || Yak. *kömiş- II*, *kömsör-* ‘gömmeye yardım etmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 537); *kömiş-* ‘*köm-*’ün İşt. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 178).

⁸⁹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kölük* sözcüğü Clauson (1972, s. 717b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 108) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

kömtür- ‘gömdürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) || Yak. *kömtör-* ~ *kömnör-* ‘gömdürmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 537); *kömtör-* ~ *kömnör-* ‘1. doldurmak, toprakla örtmek, gömdürmek, toprağa gömdürmek, doldurtmak; 2. defin, gömme’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 177).

kömüç (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) → bkz. **kömçü**

kömüldürük ‘eyerin göğüslük kısmı, at göğüslüğü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) || Yak. Ø.

kömün- ‘gömer gibi görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) || Yak. *kömün-* ‘kendi kendini gömmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 537); *kömün-* ‘köm-’ün Dö. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 178).

kömümdi ‘gömülmüş olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) || Yak. Ø.

kömürgen (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) → bkz. **köwürgen**

kömürlük⁸⁹⁷ ‘kömürlük ağaç; kömürlük, kömür konacak yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) || Yak. Ø.

kömüş- → bkz. **kömiş-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737).

kōn ‘gön, deri; özellikle atın derisi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) || Yak. Ø.

kön-⁸⁹⁸ ‘(doğru yola) yönelmek; ikrar etmek; (tahta, ok vb., haşin at, iş) düzelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) || Yak. *kön-* ‘dümdüz olmak; doğrulmak, düzelmek, yönelmek, müteveccih olmak; normal hâle gelmek; daha iyi şerait içerisinde bulunmak; namuslu, doğru adam olmak; sade olmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 538); *kön-* ‘1. düzleşmek, düzelmek; doğrulmak; dürüst olmak; uygun (düzgün, muntazam) hâle gelmek, sakinleşmek, daha sakin olmak, mülayim olmak; doğrulmak, düzelmek, düzelip serpilme; 2. iyileşmek, daha iyi olmak, sağlığı yerine gelmek, şifa bulmak; yanlışını düzeltmek, düzene girmek, iyiye gitmek, kendine çeki düzen vermek; yola gelmek; yeni bir düzen kurmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 178).

kön- II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) → bkz. **küy-**

könçek (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) → bkz. **könçük**

⁸⁹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kömürlük* sözcüğü Clauson (1972, s. 723b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 109) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁸⁹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *kön-* sözcüğü Clauson (1972, s. 726a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 109) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

könçük ‘yaka’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) ~ **könçek** ‘Oğuz lehçesinde yaka’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) || Yak. Ø.

könçüklen- ‘(elbiseye) yaka yapılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) || Yak. Ø.

köndger-⁸⁹⁹ ‘düzeltmek; söyletinceye, ikrar ettirinceye kadar uğraşmak; (yolu) göstermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 738) ~ **könger-**⁹⁰⁰ ‘itiraf etmek zorunda bırakmak, itiraf ettirmek, ikrar ettirmek; (ok vb. şeyleri) düzeltmek; (yola) doğrultmak, (yolu) göstermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 738) || Yak. Ø.

köndgert- ‘düzeltmek için emir vermek, düzelttirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 738) || Yak. Ø.

köndi (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 738) → bkz. **kündi** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 114; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 316).

könek ‘deriden yapılan su kabı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 738) || Yak. Ø.

könger-⁹⁰¹ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 738) → bkz. **köndger-**

köni⁹⁰² ‘güvenilir (kişi); düz (nesne); doğru, düzgün’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 738) || Yak. *könö* ‘dümdüz, düz (saç hk.): namuslu, adil, sade, haklı, adilane (mahkeme), doğru, hakiki; dürüstlük; nizam; namuskârlık, sadelik, doğruluk, hak, hakkaniyet’ (Pekarskiy, 1945, s. 538); *könö* ‘1. düz, doğru, dümdüz, pürüzsüz, düzenli, düzgün, muntazam; düz ve parlak (saç hk.), perdahlı, yalız; zarif, kibar; 2. namuslu, doğru, dürüst, samimi; onurlu, şerefli; doğru, gerçek, hakiki, samimi, samimiyet, sadelik, doğruluk; adil, adaletli, haklı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 178).

könit- ‘düzeltmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 738) || Yak. Ø.

könlek ‘gömlek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 738) || Yak. Ø.

könleklen- ‘gömlek giymek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 738) || Yak. Ø.

⁸⁹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *köndger-* sözcüğü Clauson (1972, s. 730a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 109) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁹⁰⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *könger-* sözcüğü Clauson (1972, s. 730a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 109) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁹⁰¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *könger-* sözcüğü Clauson (1972, s. 730a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 109) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁹⁰²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *köni* sözcüğü Clauson (1972, s. 726b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 109) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

köñül ‘kalp, gönül; zihin açıklığı ve idrak sür’atı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 738) || Yak. *köñül* ‘serbest, hür, müstakil; hakka malik olan; müsaade edilen; hürriyet, serbesti; hak, hakimiyet; irade, arzu; müsaade, irade, lûtf; müsamaha; serbestçesine, kendi iradesiyle, kendi kendine; kendisinden’ (Pekarskiy, 1945, s. 539); *köñül* ‘1. hürriyet, erkinlik; serbest oluş; serbestlik, serbesti, özgürlük; irade, istem; bağımsızlık, istiklal; hükümrancılık; erkin, hür; serbest, özgür düşünce, bağımsız, müstakil; sıkıntısız, rahat; 2. irade, istem, istek, arzu, emel, heves; şiddetli arzu; 3. izin, müsaade; çözme, çözülme, hâl; kaldırma; karara bağlama; müsaade’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 179).

köñüldaş (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 739) → bkz. **köñüldeş** (Clauson, 1972, s. 732b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 110; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 293).

köñüldeş⁹⁰³ ‘gönül dostu’ (Clauson, 1972, s. 732b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 110; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 293) || Yak. Ø.

köñüllen- ‘niyetlenmek; bir şeyi anlayıp idrak etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 739) || Yak. *köñüllen-* ‘hürriyete kavuşmak, serbest olmak; tâbi olmak, birisinin hakimiyeti altına girmek; ubudiyet arz etmek; arzusunu izhar etmek, istemek, arzu etmek; teveccüh göstermek’ (Pekarskiy, 1945, s. 540); *köñüllen-* ‘1. kurtulmak, bağımsızlığına (hürriyetine) kavuşmak, özgür olmak, özgürlüğüne kavuşmak; 2. çözülmek, halledilmek; izin verilmiş olmak, müsaade edilmiş olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 179).

köñüllüg ‘akıllı, kalbi uyanık olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 739)⁹⁰⁴ || Yak. ≠ *köñülleex* ‘hür, serbest; hakkı olan, hakkı hukuku olan; iktidar sahibi, hâkim olan; hükümdar; irade sahibi; hatırşinas; hâkimiyet’ (Pekarskiy, 1945, s. 540); *köñülleex* ‘hakkı olan, haklı; hür, serbest; izinli, müsaade edilmiş olan’ (Pekarskiy, 1945, s. 179).

köñüz ‘yıkıntılardaki keçeleşmiş deve ve oğlak pisliği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 739) || Yak. Ø.

⁹⁰³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 739) madde başı olarak verilen *köñüldaş* yerine Clauson (1972, s. 732b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 110) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 293) *köñüldeş* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük artılık-önlük uyumuna bağlı kalınarak Atalay (2006, s. 361), DTS (1969, s. 316) ve Erdal’da (1991, s. 119) *köñüldeş* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu eki yalnızca +*daş* art ünlülü biçimde almayı uygun görmüşlerdir.

⁹⁰⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 739) *köñüllüg* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 293) yayınına göre *köñüllüg* olarak alınmıştır.

köp ‘gür, bol, sık ve dolaşık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 739) || Yak. *köp II* ‘yumuşak; kabarık; tüylü, yünlü, kabarık ve yumuşak (kürk hk.), yünlü olma’ (Pekarskiy, 1945, s. 540); *köp* ‘1. gür, sık, sıkı; kesif, yoğun, sık; yumuşak; tüylü, kıllı, havlı; 2. yumuşak; gevşek, pörsük, pörsümüş’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 180).

köpi⁹⁰⁵ ‘(elbiseyi) köpürme dikişle dikmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 739) || Yak. *köbö-* ‘bkz. *köp- III*’⁹⁰⁶ (Pekarskiy, 1945, s. 531).

köpig⁹⁰⁷ ‘elbiseyi, içine pamuk koyarak dikme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 739)⁹⁰⁸ || Yak. Ø.

köpik → bkz. **köpük** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 739).

köpit⁹⁰⁹ ‘(elbiseyi) köpürme dikişle dikmek için emir vermek, diktirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 739) || Yak. *köbüt-* ‘yumuşatmak (toprağı kabartmak gibi); tüylü yapmak, tüyü kabarık yapmak; kabartmak, kaldırmak; döverek kabartmak (yatak, yastık yahut kürk hk.); tahrik etmek (örn. kavgayı), kızıştırmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 531); *köbüt-* ‘1. bellemek, kabartmak, kabartıp yumuşatmak, yumuşatmak; 2. kaldırmak, kabartmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 175)

köprüg ‘köprü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 739) || Yak. Ø.

köpük⁹¹⁰ ~ **köpik** ‘su köpüğü; kaynayan tencerenin köpüğü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 739) || Yak. *köbük* ~ *kömük* ‘derin ve yumuşak kar’ (Pekarskiy, 1945, s. 531); *köbük* ‘derin ve yumuşak kar’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 175).

köpül⁹¹¹ ‘(elbise) kaftan gibi kabartılarak dikilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 739) || Yak. Ø.

⁹⁰⁵Sözcük, Atalay (2006, s. 392) ve EDPT (1972, s. 687b) *kübi-*, DTS’de (1969, s. 311) *köbi-*, COT’de (1985, s. 114) *küpi-*, Erdal (1991, s. 537) *köpi-* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 176), Aa. *köpü-* ‘yorgan, şilte, yatak gibi şeyleri kalın ve aralıklı, sıkıca dikmek’, Tkm. *köpe-* ‘dikmek, teyellemek’ örneklerini vermekte ve sözcüğü *köpi-* şeklinde okumaktadırlar.

⁹⁰⁶Yakutçada *köbö-* fiili için gönderme yapılan *köp- III* ‘yukarıya kalkmak, zuhur etmek, türemek; suyun üzerinde yüzmek, su yüzüne çıkmak, su altından üstüne çıkmak, yüzüp çıkmak, suda batmamak; kabarmak, şişmek; kabarmak (derin nefes alırken ciğer hk.)’ anlamında verilmiştir.

⁹⁰⁷Sözcük, Atalay’da (2006, s. 392) *kübig* DTS’de (1969, s. 328) *küpik*, EDPT’de (1972, s. 688b) *kübig*, COT’de (1985, s. 114) *küpig* şeklindedir. Ayrıca bkz. *köpi-*.

⁹⁰⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 739) *köpig* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 293) yayınına göre *köpig* olarak alınmıştır.

⁹⁰⁹Sözcük, Atalay (2006, s. 392) ve EDPT’de (1972, s. 688b) *kübit-* DTS’de (1969, s. 311) *köbit-*, COT’de (1985, s. 115) *küpit-* şeklindedir. Ayrıca bkz. *köpi-*.

⁹¹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *köpük* sözcüğü Clauson (1972, s. 689a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 110) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

köpür- ‘(süt vb., tencere) köpürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 739) || Yak. Ø.

köpürt- ‘(tencereyi, suyu vb.ni) köpürtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 739) || Yak. Ø.

köpüş-⁹¹² ‘(elbiseyi) kabartarak dikmekte, sırmakta yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 739) || Yak. Ø.

kör- ‘bakmak, görmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 739) || Yak. *kör-* II ‘bir şeyi görmek; bir şeye yahut bir tarafa bakmak, nazar atmak, her tarafa bakmak, bir şeye nazarını atfetmek; gözden geçirmek, dikkat etmek; tarassut etmek, nezaret etmek, nakmak (hastaya); çekmek, bir şeye maruz kalmak, bir şeyi hissetmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 541); *kör-* ‘1. bakmak; bir şeye gözünü dikmek, gözünü dikip bakmak, gözden geçirmek; bakmak, görmek, seyretmek; bakmak, muayene etmek, göz kulak olmak, nezaret etmek, gözetmek; bakmak, kontrol etmek, denetlemek, teftiş etmek; gözleri dikmek, bakmak, açılmak, nazır olmak; nişan almak; gözlemek, tarassut etmek; müşahede etmek, saptmak; izlemek; 2. dikkatle bakmak, birini (inceden inceye) tetkik etmek; bakmak, hizmetini görmek, işlerini yapmak; 3. çekmek, duymak, hissetmek, maruz kalmak, uğramak; dayanmak, kaldırmak, sabretmek, tahammül etmek, hoş görmek; denemek, denemeden geçirmek; yoklamak, sınamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 180).

körgit-⁹¹³ ‘göstermek’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 110; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 294) || Yak. Ø.

körüş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 740) → bkz. **körüş-** (Clauson, 1972, s. 748; Erdal, 1991, s. 562).

körk ‘güzel, güzellik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 740) || Yak. Ø.

körket- ~ körked- ‘güzelleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 740) || Yak. Ø.

⁹¹¹Sözcük, Atalay’da (2006, s. 392) ve EDPT’de (1972, s. 689b) *kübül-*, DTS’de (1969, s. 311) *köbül-*, COT’de (1985, s. 114) *küpil-* şeklindedir. Ayrıca bkz. *köpi-*.

⁹¹²Sözcük, Atalay’da (2006, s. 392) ve EDPT’de (1972, s. 692a) *kübüş-*, DTS’de (1969, s. 311) *köbüş-*, COT’de (1985, s. 115) *küpiş-* şeklindedir.

⁹¹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 740) madde başı olarak verilen *körküt-* ~ *körkit-* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 110) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 294) *körgit-* sözcüğü tercih edilmiştir. Clauson (1972, s. 473a) sözcüğün *kör-* fiilinin Ett. Bi. olduğunu yazıp *-git-* ekiyle türeyen başka bir örneğe rastlanmadığını ve bazen Haka.’da *-güt-* şeklinde yazıldığını belirtip sözcüğün ikincil biçimi olduğunu düşündüğü *körtgür-*’e gönderme yapmıştır. Sözcük, DTS (1969, s. 317) *körgüt-*, Atalay’da (2006, s. 364) *körküt-*, EDPT’de (1972, s. 743b) *körgüt-* şeklindedir.

körkit- → bkz. **körküt-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 740).

körklüg ‘güzel’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 740) || Yak. Ø.

körküt- ~ **körkit-**⁹¹⁴ ‘göstermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 740) → bkz. **körgit-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 110; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 294).

körpe⁹¹⁵ ‘sonradan filizlenen, çıkan (bitki, meyve); zamanından sonra doğan kuzu, deve yavrusu ve buzağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 740) || Yak. Ø.

körpele- ‘(otun) kalan kısımlarını yemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 740) || Yak. Ø.

körpelen- ‘yeni filiz vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 740) || Yak. Ø.

körple- ‘(kuzuyu) parçalamak ve çukurda ızgara yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 740) || Yak. Ø.

körse-⁹¹⁶ ‘görmek istemek, buluşmak istemek’ (Clauson, 1972, s. 746b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 110; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 294) || Yak. Ø.

körtür- ‘görmesini sağlamak, gördürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 740) || Yak. *kördör-* ~ *köllör-* ‘baktırmak, bakmasını birisine emretmek, birisine bir şeyi görmeye (bakmaya) müsaade etmek; birisini yahut bir şeyi temsil etmek; göstermek, birisine bir şeyi göstermek, bir şeye nazarı dikkatini celbetmek, ispat etmek, meydana çıkarmak, keşfetmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 542); *kördör-* ‘göstermek, izhar etmek, işaret etmek; tarif etmek; ifade vermek; belirtmek, beyan etmek, söylemek; delalet etmek, göstermek, ortaya koymak; göstermek (sinema filmi hk.)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 180).

körügse- ‘buluşmak istemek, görmek istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 741) || Yak. Ø.

⁹¹⁴Clauson (1972, s. 473a) sözcüğün *kör-* fiilinin Ett. Bi. olduğunu yazıp *-git-* ekiyle türeyen başka bir örneğe rastlanmadığını ve bazen Haka.’da *-güt-* şeklinde yazıldığını belirtip sözcüğün ikincil biçimi olduğunu düşündüğü *körtgür-*’e gönderme yapmıştır. Sözcük, DTS (1969, s. 317) *körgüt-*, Atalay’da (2006, s. 364) *körküt-*, EDPT’de (1972, s. 743b) *körgüt-* şeklindedir.

⁹¹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *körpe* sözcüğü Clauson (1972, s. 737b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 110) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁹¹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı olarak verilen *körüse-* yerine, Clauson (1972, s. 746b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 110) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 294) dayanarak *körse-* sözcüğü tercih edilmiştir.

körük ‘kuyumcu ve demirci körüğü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 741) || Yak. *küört II, küöt* ‘ateşi üflemeğe yarayan körük’ (Pekarskiy, 1945, s. 588); *küört II* ‘körük; şarap tulumu; su tulumu; körük’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 199).

körükle- ‘(ateşi) körükle üflemek, körüklemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 741) || Yak. Ø.

körül- ‘bakılmak, görülmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 741) || Yak. Ø.

körün- ‘görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 741) || Yak. *körün-* ‘bakınmak, kendisini görmek, kendisine bakmak, bir şeyle kendisini görmek; kendisine bakmak, kendisini gözden geçirmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 544); *körün-* ‘1. görmek (kendisini), görünmek, bakmak (kendi kendine), bakınmak; 2. göz kulak olunmak; gözetilmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 181).

körünç ‘bir şeyi seyreden topluluk; seyir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 741) || Yak. Ø.

körüse- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 741) → bkz. **körse-** (Clauson, 1972, s. 746b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 110; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 294).

körüş ‘sözle değil gözle olan münazara, bakışma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 741) || Yak. Ø.

körüş⁹¹⁷ ‘gözle bakışmak; herhangi bir şey görünmek’ (Clauson, 1972, s. 748; Erdal, 1991, s. 562) || Yak. *körüs-* ‘birbirini görmek, birbirine bakmak; birisiyle görüşmek, birisini görmek, birisiyle tekrar görüşmek; birisiyle karşılaşmak, bir araya gelmek, birisiyle burun buruna gelmek; birisiyle karşılaşmak; bir şeyden haberdar olmak, bir şeyi tamamiyle bilmek, öğrenmek, tatmak; bakmaya yardım etmek, beraber nezaret etmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 544); *körüs-* ‘1. birbirlerini görmek, birbirlerine bakmak; görüşmek; 2. rastlamak, tesadüf etmek, rastlaşmak, rast gelmek, dek gelmek, karşılaşmak, karşı karşıya gelmek, yüzleşmek buluşmak; birleşmek, kavuşmak; toplanmak, toplaşmak, buluşmak; 3. birlikte bakmak, beraber nezaret etmek; bakmaya yardım etmek; 4. çekmek, duymak, hissetmek, maruz kalmak, uğramak;

⁹¹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 740) madde başı olarak verilen *körüş-* yerine Clauson (1972, s. 748a) ve Erdal’daki (1991, s. 562) *körüs-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 365) ve DTS’de (1969, s. 319) *körüş-*, COT (1985, s. 110) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 294) *körüş-* şeklindedir.

dayanmak, kaldırmak, sabretmek, tahammül etmek, taşımak, hoş görmek; birlikte dayanmak, hoş görmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 181).

kösgük 'nazardan korunmak için bağ ve bahçelere dikilen korkuluk' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 741) || Yak. Ø.

kösrük⁹¹⁸ '*kösrük tuşag*: atın ön ayaklarındaki köstek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 741) || Yak. Ø.

kösül- '(ayak) uzatmak, uzatılmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 741) || Yak. Ø.

kösür- '(atın ön ayaklarını) kösteklemek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 741) || Yak. Ø.

kösürge 'sıçanlardan bir tür' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 741) || Yak. Ø.

kösürgen 'bir tür köstebek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 741) || Yak. Ø.

köşer- '(göl vb.) taşacak hâle gelmek, kap ağzına kadar dolmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 741) || Yak. Ø.

köşi- 'gizlemek, örtmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 741) || Yak. Ø.

köşige 'küçük gölge' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) || Yak. Ø.

kōşik 'yüz örtüsü, örtü' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742)⁹¹⁹ || Yak. Ø.

kōşiklig 'gölgeli, gölgesi olan (yer)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) || Yak. Ø.

kōşin- ~ **kōşün-** 'gölgeye sığınmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) || Yak. Ø.

kōşirgek⁹²⁰ '*kōşirgek er*: evinde bir insan görünce yeri dar gelen adam' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) || Yak. Ø.

kōşit- 'örtmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) || Yak. Ø.

kōşün- → bkz. **kōşin-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742).

⁹¹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu'da madde başı *kösrük tuşag* şeklindedir.

⁹¹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 742) *kōşik* şeklinde verilen madde başı, Clauson (1972, s. 753b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 111) ve Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 296) yayınına göre *kōşik* olarak alınmıştır.

⁹²⁰Ercilasun ve Akkoyunlu'daki madde başı '*kōşirgek er*: evinde bir insan görünce yeri dar gelen adam' şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 321) sözcüğün Atalay ve DTS'de *kışirgek*, EDPT'de *köşerge:k*, COT'de *kösürge:k* şeklinde olduğunu yazıp, sözcük için *kef*te hareke bulunmadığını, *şın*'ının ise esreli olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca sözcüğün anlamının çok açık olmadığını yazıp, Atalay'ın tercümesindeki gibi 'canı sıkılan' olarak düşünmenin yerinde olacağını belirtmişler ve krş. (?) Alt. *köjü-* 'soluğu kesilmek' örneğini vermişlerdir. Sözcük, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 295) yayınında *kösürgek (?)* şeklindedir.

köt ‘göt, kış’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) || Yak. Ø.

köti⁹²¹ ‘*köti bürt*: kâbus’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) || Yak. Ø.

köti kızlağ ‘kaya kuşu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) || Yak. Ø.

kötiç ‘çocuklara sövüldüğü zaman kullanılan ‘ey kış gibi kokmuş’ anlamında bir sövgü sözü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) || Yak. Ø.

kötiki ‘toprak tepe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) || Yak. Ø.

kötle- ‘(oğlan vb.ni) düzmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) || Yak. Ø.

kötlet- ‘(oğlan vb.ni) düzdürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) || Yak. Ø.

kötlüg (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) → bkz. **kötlük** (Clauson, 1972, s. 703b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 111; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 296).

kötlük⁹²² ‘ey ibne, luti’ anlamında bir küfür sözü’ (Clauson, 1972, s. 703b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 111; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 296) || Yak. Ø.

kötrüg ‘kaldırma, kaldırış’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) || Yak. Ø.

kötrüm ‘üzerinde oturulan seki’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) || Yak. Ø.

kötrüş- ‘(yük vb. şeyleri) kaldırmada yardım etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) || Yak. Ø.

kötü⁹²³ ‘dam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) || Yak. Ø.

kötür- ‘kaldırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) || Yak. Ø.

kötürgen ‘yük ve benzeri şeyleri devamlı taşıyan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) || Yak. Ø.

kötürgü ‘nakil aracı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) || Yak. Ø.

kötürse- ‘taşımak istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) || Yak. Ø.

kötürüş ‘(yük vb. şeyleri) kaldırmada yardım etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 742) || Yak. Ø.

⁹²¹Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı ‘*köti bürt*: kâbus’ şeklindedir.

⁹²²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 742) madde başı olarak verilen *kötlüg* yerine, Clauson (1972, s. 703b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 111) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 296) *kötlük* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 367) ve DTS’de de (1969, s. 319) *kötlük* şeklindedir.

⁹²³Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 120) sözcüğün, Atalay, DTS, EDPT ve Rustemov-Kormuşin’de *kötü*, COT’de *kütü* şeklinde olduğunu yazıp; sözcüğün hiç şüphesiz *kötür-* ‘yükseltmek’ fiili ile köktaş olduğunu belirtmişlerdir. Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 318) yayınında *kütü* şeklindedir.

kövüz ‘yaygı; yünden dokunmuş her döşek ve yatak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 743) || Yak. Ø.

köwre ‘ölü hayvanların, iç organlar çürüyüp gittikten ve eti kuruyup kemiğine yapıştıktan sonraki hâli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 743) || Yak. Ø.

köwşek ‘gevşek, yumuşak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 743) || Yak. Ø.

köwürgen ‘ada soğanı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 743) ~ **kömürgen** ‘ada soğanı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) || Yak. Ø.

köz ‘göz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 743) || Yak. *kös I* ‘*xarax – kös gın* -: dikkat etmek, nazar atfetmek; sathi bir nazar atfetmek; nazara, göze ilişmek (kıtık mevsimlerde, ilkbaharda, zenginler fakirlere erzak verdikleri zaman: *manı xarax – kös gınıy*: geçerken buna bir nazar atfettiniz derler)’⁹²⁴ (Pekarskiy, 1945, s. 545)

kōz ‘köz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 743) || Yak. Ø.

köze- ‘(ateşi) küskü ile karıştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 743) || Yak. Ø.

köze- ‘(üzüm tanelerini) yolup tane tane almak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 743) || Yak. Ø.

közegü ‘tandırda ateşi karıştırma demiri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 743) || Yak. Ø.

közeş- ‘(ateşi) canlandırmada yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 743) || Yak. Ø.

közet- ‘beklemek, gözetmek, korumak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 743) || Yak. *kösüt-* ‘gözetmek, intizar etmek, ummak, beklemek; dikkat etmek, ayık, uyanık olmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 546) > *köhüt-* ‘beklemek, gözlemek, intizar etmek; ummak, bel bağlamak; tahmin etmek, önceden görmek, önceden sezmek, önceden kestirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 182).

közetiglik ‘koruma hakkına ve niyetine sahip olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 744) || Yak. Ø.

közetiş- ‘korumada yardımcı olmak veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 744) || Yak. Ø.

⁹²⁴Yakutçada *kös I* maddesinde verilen *xarax – kös gın* ve *manı xarax – kös gınıy* ibarelerindeki *kös* sözcüğü ‘göz, bakma, bakış’ anlamlarında verilmiştir.

- közetlig** ‘korunmuş olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 744) || Yak. Ø.
- közger-** ‘göz göze getirmek, buluşturmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 744) || Yak. Ø.
- közkiye** ‘gözcük, güzel göz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 744) || Yak. Ø.
- közle-** ‘göze vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 744) || Yak. *köstö-* ‘*bastaa-köstö*: başçılık etmek, birisinin üzerinde büyüklük etmek, birisinin üzerine hâkim olmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 545)
- közleş-** ‘bakmada yarışmak veya karşılıklı bakışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 744) || Yak. Ø.
- közlüg** ‘gözlü, gözü olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 744) || Yak. Ø.
- közlük** ‘göz kamaştığı veya ağırdığı zaman göz üzerine konan at kuyruğundan örülmüş nesne, bir tür gözlük’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 744) || Yak. Ø.
- közmen ~ közmen** ‘közde pişirilen ekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 744) || Yak. Ø.
- közñü** ‘ayna’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 744) || Yak. Ø.
- közöldürük** ‘at kuyruğundan örülen, hastalanınca veya göz kamaşınca göze konan alet, bir tür gözlük’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 744) || Yak. Ø.
- közün-** ‘görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 744) || Yak. *kösün-* ‘gözükmek, görünmek, zuhur etmek, meydana çıkmak, olmak, bulunmak, gözükmüş olmak, açıkta olmak, meydana olmak, aşikâr olmak; keşfedilmek, göz önüne gelmek, şekle malik olmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 546) > *köhün-* ‘1. görünmek, görünür hâle gelmek, gözükmek; çıkmak, doğmak, husule gelmek, olmak; görünmek, ortaya çıkmak, gözükmek; 2. bulunmak, ortaya çıkmak, görünür olmak, açığa vurulmak, anlaşılacak, belli olmak, meydana çıkmak; görülmek, göz önüne serilmek; bulunmak, keşfedilmek; açılmak, üstü açılmak, açığa çıkmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 182).
- ķuba**⁹²⁵ ‘doru ve sarı arasında olan at’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 744) || Yak. Ø.

⁹²⁵Sözcük, DTS (1969, s. 462), EDPT (1972, s. 581a), COT (1985, s. 145) ve Atalay’da (2006, s. 372) *ķuba*, Kaçalin ve Ölmez’de (2019, s. 302) *ķupa* şeklindedir.

kuç- ‘kucaklamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 744) || Yak. *kuus-* ‘kucaklamak, ihata etmek, her taraftan sarmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 576); *kuus-* ‘her taraftan sarmak, sarmak; kollarına almak, kollarıyla sarmak, kucaklamak; bağrına basmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 195).

kuçak ‘kucak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 744) || Yak. Ø.

kuçakla- ‘kucaklamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 744) || Yak. Ø.

kuçam ‘(bir) kucak (ölçü vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 744) || Yak. Ø.

kuçgundi ‘soğan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 744) || Yak. Ø.

kuçtur- ‘kucaklaştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 744) || Yak. *kuustar-* ‘birisini kucaklamaya veya sarılmaya icbar etmek; köşeleri demir parçalarıyla berkitmek; (sandığı) çivilemek, çemberlemek’ (Pekarskiy, 1945, s. 576); *kuustar-* ‘*kuus-*’ün Ett. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 195).

kuçuş ‘kucaklama’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 745) || Yak. Ø.

kuçuş- ‘kucaklaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 745) || Yak. Ø.

kuğgu ~ kuđgu⁹²⁶ ‘karasinek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 745) || Yak. Ø.

kuğgulan-⁹²⁷ ‘sineği üzerinden atmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 745) || Yak. Ø.

kuđruçak⁹²⁸ ‘kuyruk sokumu kemiği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 745) || Yak. Ø.

kuđruk⁹²⁹ ‘kuyruk; kış (kinayeli olarak)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 745) || Yak. *kuturuk* ‘1. kuşun ve hayvanın kuyruğu, 2. geminin ve umumiyetle kayığın kıcı; dümen, dümen küreği’ (Pekarskiy, 1945, s. 578); *kuturuk* ‘1. kuyruk; son kısım, son;

⁹²⁶Sözcük, Atalay (2006, s. 373) ve DTS’de (1969, s. 463) *kudgu ~ kuğgu*, COT’de (1985, s. 146) *kudgu*, EDPT’de (1972, s. 599a) ise *kuğgu* şeklindedir.

⁹²⁷Sözcük, Atalay (2006, s. 373), DTS (1969, s. 463) ve COT’de (1985, s. 146) *kuğgulan-*, EDPT’de (1972, s. 600b) ise *kuğgulan-* şeklindedir.

⁹²⁸Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 423) metinde *rı*’nın unutulduğunu ve Atalay’ın dediği gibi sözcüğün vezin gereği *kuğruçak* olması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca sözcüğün anlamca *kuğruk* ‘kuyruk’ ile ilgili olduğunu belirtmişlerdir. Clauson (1972, s. 606a) sözcüğü *kuğur-*’dan türeyen *kuğurçak* şeklinde almış fakat orijinalinin *kuyu:çak* olabileceğini belirtmiştir. Sözcük, DTS’de (1969, s. 463) *kuduçak*, COT’de (1985, s. 146) *kuyurçak*, Atalay’da (2006, s. 373) *kuğruçak*, Kaçalin ve Ölmez’de (2019, s. 309) *kuyurçak* (?) şeklindedir.

⁹²⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kuğruk* sözcüğü Clauson (1972, s. 604a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 146) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

arka kısım; kuyruk, sıra; geri kalan, artık; kuyruklu; 2. kış, geminin kışı, pupa; dümen (yekesi); direksiyon; gidon; 3. son, nihayet; bitiş, son; ecel, ölüm, son; bitirme, sona erdirmeye, tamamlama; bitim; kuyruk' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 195).

kuğuğ 'kuyu' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 745) ~ **kuyuğ** 'kuyu' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 753) || Yak. Ø.

kuğuğluğ 'kuyu sahibi olmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 745) || Yak. Ø.

kuğur- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 745) → bkz. **kuğur-**

kuğurğak 'kaftanın arkadaki iki kuyruğundan biri' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 745) || Yak. Ø.

kuğuzğun ~ **kuğuzğun**⁹³⁰ 'eyer kuskunu, kuruk altından geçen eyer kayışı' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 745) || Yak. Ø.

kuğu 'kuğu' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 745) || Yak. *kuba* 'kuğu kuşu, *Cygnus musicus*; tundra kuğu kuşu, *Cygnus Bewickii*' (Pekarskiy, 1945, s. 550); *kuba* 'kuğu, kuğu kuşu; kuğu tüyü; kuğu boynunu andıran bir boyun' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 184).

kuğunluğ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 745) → bkz. **koğunluğ** (Clauson, 1972, s. 612a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 143; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 273).

kuł 'kul, köle' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 745) || Yak. ≠ *kulut* 'kul, köle, cariyeye, oğlan, uşak, hademe, hizmetçi, odalık' (Pekarskiy, 1945, s. 556); *kulut* '1. köle, kul; 2. vale, bacak, oğlan' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 187).

kuła⁹³¹ 'kula donlu olan' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 745) || Yak. Ø.

kułaç 'kulaç' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 745) || Yak. Ø.

kułaçla- 'kulaçla kulaçlamak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 745) || Yak. *kulastan-* 'krş. *kulastas*, Türk. 'kulaşta' kulaçlamak ya da adımlarla ölçmek' (Pekarskiy, 1945, s. 554); *kulastan-* 'kolları geniş bir şekilde açarak sallamak, hareket ettirmek, elleri hareket ettirmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 186).

⁹³⁰Sözcük, Atalay (2006, s. 374), DTS (1969, s. 464) ve EDPT'de (1972, s. 606b) *kuğurgun*, COT'de (1985, s. 146) *kuğuzgun* ~ *kuğuzgun* şeklindedir.

⁹³¹Sözcük, DTS (1969, s. 464), EDPT (1972, s. 617a) ve Atalay'da (2006, s. 375) *kuła*, COT (1985, s. 141) ve Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 274) *kuła* şeklindedir.

kulak I ‘kulak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 745) ~ **kuḫak** ‘kulak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 746) ~ **kuḫak** ‘kulak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 746) || Yak. *kuḫaax* ‘kulak; çakmaklı tüfekte ateşlemek için barutun konulduğu oluk’ (Pekarskiy, 1945, s. 554); *kuḫaax* ‘1. kulak; kulaklık; 2. yan kısım, bölge’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 186).

kuḫak⁹³² **II** ‘*kuḫak ton*: kısa yenli elbise’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 746) || Yak. Ø.

kuḫakla- ‘kulağa vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 745) || Yak. *kuḫaaxta-* ‘birisini kulaklı bırakmak; birisini kulağından yakalamak (mesela: atı, kuyruğunun kılları kesilirken), kulaklamak’ (Pekarskiy, 1945, s. 554); *kuḫaaxta-* ‘kulağından kapmak, yakalamak, kulağını tutmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 186).

kuḫaklıḡ ‘kulaklı, kulağı olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 746) || Yak. ≠ *kuḫaaxtaax* ‘1. kulaklı olan; 2. büyük kulaklı baykuş, puhu kuşu’ (Pekarskiy, 1945, s. 554); *kuḫaaxtaax* ‘kulakları olan, kulaklı; uzun kulaklı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 186).

kuḫan ‘yabani eşek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 746) || Yak. Ø.

kuḫak (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 746) → bkz. **kuḫak I**

kuḫak (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 746) → bkz. **kuḫak I**

kuḫna- ‘kulun doğurmak, yavrulamak, kulunlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 746) || Yak. Ø.

kuḫnaç⁹³³ ‘*kuḫnaç kısırak*: doğurmak üzere olan kısırak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 746) || Yak. Ø.

kuḫsıḡ ‘huyu kölelerin huyuna benzeyen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 746) || Yak. Ø.

kuḫun ‘kulun, tay’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 746) || Yak. *kuḫun* ‘1. bir yaşını doldurmamış tay, ilkbaharı, ilk yazı geçiren tay, bir yaştan küçük tay; umumiyetle

⁹³²Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *kuḫak ton* şeklindedir. Sözcük, DTS (1969, s. 465), EDPT (1972, s. 621a) ve Atalay’da (2006, s. 376) *kuḫak ton*, COT’de (1985, s. 147) *kuḫak tön*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 274) *kuḫak tön* şeklindedir.

⁹³³Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *kuḫnaç kısırak* şeklindedir.

tay; 2. tay eti; 3. bir nevi çayır otu (*Phleum palustre*)’ (Pekarskiy, 1945, s. 556); *kulun* ‘damızlık aygır, aygır; tay, sığa, yavru’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 187).

kulunla- ‘kulunlamak, kısarak yavrulemek, doğurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 746) || Yak. *kulunnaa-* ‘kısarak hakk: yavrusunu düşürmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 556); *kulunnaa-* ‘dışarı atmak; bir yana atmak; püskürtmek, defetmek; bir yana itmek; çıkarmak; çocuğunu düşürmek, düşük yapmak; yavru düşürmek (kısarak hk.)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 187).

kulunluğ ‘kulunu olan, arkasından kulunu giden’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 746) || Yak. Ø.

kum ‘kum’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 746) || Yak. Ø.⁹³⁴

kumuğ⁹³⁵ ‘özellikle atın pisliği’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 147; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 302) || Yak. Ø.

kumuğla-⁹³⁶ ‘pislemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 746) || Yak. Ø.

kun- ‘çalmak, gasp etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 746) || Yak. Ø.

kundi-⁹³⁷ ‘(bileği taşıyla) parlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 746) || Yak. Ø.

kundıgu⁹³⁸ ‘bileği taşı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 746) || Yak. Ø.

kunduz ‘kunduz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 746) || Yak. Ø.

kunuş- ‘(birbirinin) malını çalmak; mal çalmada yarışmak veya yardımlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 747) || Yak. Ø.

kūr ‘kuru’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 747)⁹³⁹ || Yak. Ø.

⁹³⁴Yakutçada sözcük *+ax < *+ak* ekiyle genişlemiş *kumax* ‘kum’ (Pekarskiy, 1945, s. 557); *kumax* ‘kum; kumsal, kumsallık, kumbaşı; kumlu’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 187) biçimiyle görülür.

⁹³⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 727) madde başı olarak verilen *komuğ* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 147) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 302) *kumuğ* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, DTS (1969, s. 455), EDPT (1972, s. 627b) ve Atalay’da (2006, s. 342) *komuğ* şeklindedir.

⁹³⁶Sözcük, DTS (1969, s. 455), EDPT (1972, s. 628a) ve Atalay’da (2006, s. 342) *komuğla-*, COT (1985, s. 147) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 302) *kumuğla-* şeklindedir.

⁹³⁷Sözcük, Atalay (2016, s. 378) ve DTS’de (1969, s. 466) *kundi-* EDPT (1972, s. 636a), COT (1985, s. 142) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 276) *kondi-* şeklindedir. Ayrıca bkz. *kundıgu*

⁹³⁸Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 215), sözcüğün; Atalay, DTS, Rustemov-Kormuşin’de *kundıgu*, EDPT ve COT’de *kondıgu* şeklinde olduğunu yazıp; krş. yazma 566: *kundi-*. Arapça karşılık olarak verilen *midwes* kelimesinin ‘düven’ anlamının da olduğunu belirtmişlerdir. Ancak yazma 566’daki (*ol kılıç kundıdı = ennehu qad cela: ’s-seyfe bi’l-midwes* = o, bileği taşı ile kılıcı parlattı) örneğinden hareketle sözcüğün anlamının ‘bileği taşı’ şeklinde olduğunu belirtmektedirler. Sözcük, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 276) *kondıgu* şeklindedir.

kur I ‘kuşak, kemer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 747) || Yak. *kur II* ‘1. kemer, kuşak; 2. çember’ (Pekarskiy, 1945, s. 565); *kur II* ‘kayış, kemer, bel kayışı; kuşak, kemer; bel; kuşak, mıntika, bölge’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 190).

kur II ‘mertebe, rütbe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 747) || Yak. *kur III* ‘bir yıllık, bir yaşında olan; geçen yılın (mahsulü, otu, eti), eski, eskiden beri mevcut olan, yığın hâlinde kalarak bayatlamış, eskimiş (herhangi bir eşya hk.), ihtiyat için saklanan, hazırlanan; beslenmiş (öküz)’ (Pekarskiy, 1945, s. 564); *kur III* ‘1. ihtiyar, yaşlı, koca; kart; eski, kadim; görgülü, görmüş geçirmiş; yatkın; bayat, ekşimiş; çürük; 2. geçen seneki, geçen yıldan kalan; ihtiyaiçin saklanan, depolanmış’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 190).

kur⁹⁴⁰ ‘kurmak; askeri toplamak, otağ kurup yaymak; (insanlar) toplanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 747) || Yak. Ø.

kuram ‘hiyerarşiye uygun olarak, hakanın huzurundaki düzende’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 747) || Yak. Ø.

kurç I → bkz. **karç kurç** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 747).

kurç II ‘sert, sağlam ve güçlü olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 747) || Yak. Ø.

kurça ‘sertleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 747) || Yak. Ø.

kurdaş ‘aynı mertebede oturmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 747) || Yak. Ø.

kurğa ‘(yer) kurumak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 747) || Yak. Ø.

kurğak ‘kuraklık, kıtlık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 747) || Yak. Ø.

kurğat ~ **kurğad** ‘(yer) kurumaya yüz tutup verimsizleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 747) || Yak. Ø.

kurğır⁹⁴¹ I ‘(adam) taşkınlık etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 747) || Yak. Ø.

kurğır II ‘kurumak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 748) || Yak. Ø.

⁹³⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 747) *kur* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 303) yayınına göre *kūr* olarak alınmıştır.

⁹⁴⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kur*- sözcüğü Clauson (1972, s. 643a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 147) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁹⁴¹Sözcük, Atalay (2016, s. 381), DTS (1969, s. 467) ve COT’de (1985, s. 148) *kurgır*-, Erdal’da (1991, s. 501) *kurgur*-, EDPT’de (1972, s. 656a) *korgır*- şeklindedir.

ķurķu I ‘hafif ve zevzek adam, ķok taķkın ve hafif (kimse)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 748) || Yak. Ø.

ķurķu II ‘kurma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 748) || Yak. Ø.

ķurķuķı ‘(yay vb.) kuran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 748) || Yak. Ø.

ķurķulan⁹⁴² ‘taķkınlık yapmak, hafiflik görüntüsü vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 748) || Yak. Ø.

ķurķuluk ‘taķkınlık ve hafiflik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 748) || Yak. Ø.

ķuri⁹⁴³ ‘ķuri ķuri: kısraktan geride kalan tayı  aķırmak için kullanılan  nlem’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 748) ~ **ķurih** ‘ķurih ķurih: kısraktan geride kalan tayı  aķırmak için kullanılan  nlem’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 748) ~ **ķurrih** ‘ķurrih ķurrih: tayı  aķırmak için kullanılan  nlem’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 748) || Yak. *ķuru I* ‘at kiŗnemesini taklit eden ses’ (Pekarskiy, 1945, s. 568).

ķuri- ~ **ķuru-** ‘kurumak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 748) || Yak. *ķuur-* ‘kurumak’ (Pekarskiy, 1945, s. 575); *ķuur-* ‘kurumak, susuzluktan yanmak; solmak, sararmak, kurumak; iŗne ipliŗe dönmek, kurumak; eriyip gitmek’ (Sleptsov ve diŗ., 1972, s. 195).

ķuriŗla- ‘kuru kullanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 748) || Yak. Ø.

ķuriŗu ‘kurumak üzere olan, kuruyan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 748) || Yak. Ø.

ķurih⁹⁴⁴ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 748) → bkz. **ķuri**

ķurin-⁹⁴⁵ ~ **ķurun-** ‘kurunmak, kurulanmak; kurumak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 748) || Yak. *ķuurun-* ‘kurunmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 575); *ķuurdun-* ‘kurunmak’ (Sleptsov ve diŗ., 1972, s. 195).

ķurır- ‘kurumaya yüz tutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 748) || Yak. Ø.

ķuriŗ⁹⁴⁶ ‘(birbirini etkileyerek) kurumak’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 148; Kaçalın ve  lmez, 2019, s. 304) || Yak. Ø.

⁹⁴²S zc k, Atalay (2016, s. 381), DTS (1969, s. 467) ve COT’de (1985, s. 148) *ķurgulan-*, EDPT’de (1972, 658a) *ķorgulan-* şeklindedir.

⁹⁴³Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde baŗı *ķuri ķuri* şeklindedir.

⁹⁴⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde baŗı *ķurih ķurih* şeklindedir.

⁹⁴⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde baŗı olarak verilen *ķurin-* s zc ŗ  Clauson (1972, s. 662a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 148) dayanarak tek madde h linde birleŗtirilmiŗtir.

ķurıt- ~ **ķurut-** ‘kurutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 748) || Yak. *kuurt-* ‘kurutmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 575); *kuurt-* ‘kurutmak; kurulamak; fırınlamak; kurutmak, zayıf düşürmek, zayıflatmak; kurutmak, sertleştirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 215).

ķurıtķan ‘sık sık kurutan, çok kurutan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 748) || Yak. Ø.

ķurķağ ‘çöl, suyu ve otu bulunmayan çöl’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 748) || Yak. Ø.

ķur ķur⁹⁴⁷ ‘*ķur ķur it-*: karın guruldamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 748) || Yak. *kur I* ‘*ķur gına tüste*: ansızın *kur* sesi çıkararak düştü’ (Pekarskiy, 1945, s. 565); *kur I* ‘sert şeylerin düşüp parçalanmasından ortaya çıkan sesi anlatır; *kur gın-*: gürültü ile düştü’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 190).

ķurla- ‘kuşak edinmek ve onu (kaftana) geçirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 748) || Yak. *kurdaa-* ‘bele kemer bağlamak, kuşak sarmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 567); *kurdaa-* ‘1. kuşatmak; kayış bağlamak; 2. sarmak, kuşartmak, çevirmek, çevrelemek, çevrili olmak, bir şeyle çevirmek, çember içine almak, kuşatmak; kemer kuşatmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 191).

ķurrih⁹⁴⁸ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 748) → bkz. **ķurı**

ķurřa- ‘kemer bağlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 749) || Yak. Ø.

ķurřağ⁹⁴⁹ ‘kuşakla kuşanma; yünden dokunan tura (halat gibi örölmüş ip çilesi)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 749) || Yak. Ø.

ķurřan- ‘kemer kuşanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 749) || Yak. Ø.

ķurřat- ‘kuşanmayı emretmek, kemer kuşatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 749) || Yak. Ø.

ķurt⁹⁵⁰ ‘kurt (böcek); Oğuzlarda (yırtıcı) kurt’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 749) || Yak. Ø.

⁹⁴⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 750) madde başı olarak verilen *ķuruř-* I yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 148) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 304) *ķuruř-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, DTS (1969, s. 470) ve EDPT’de (1972, s. 665a) *ķuruř-*, Atalay’da (2006, s. 382) *ķuruř-* şeklindedir.

⁹⁴⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı ‘*ķur ķur it-*: karın guruldamak’ şeklindedir.

⁹⁴⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *ķurrih ķurrih* şeklindedir.

⁹⁴⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ķurřağ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 664b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 147) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

ķurtan- ‘(bit vb. yüzünden) kaşınmak; (koyundan) kurtları ayıklamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 749) ǁ Yak. Ø.

ķurtķa ‘kocakarı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 749) ǁ Yak. Ø.

ķurtla- ‘(deve vb.den) kurtları temizlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 749) ǁ Yak. Ø.

ķurtul- ‘doğurmak, kurtulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 749) ~ **ķutul-** ‘(bir sıkıntıdan) kurtulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 752) ǁ Yak. Ø.

ķurtur-⁹⁵¹ ‘kurdurmak; (insanları, askerleri vb.) toplamak için emir vermek, toplatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 749) ǁ Yak. Ø.

ķuru- → bkz. **ķurı-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 749).

ķuruę ‘kuru; boş (suçlama)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 749) ~ **ķuruķ** ‘kuru’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750) ǁ Yak. Ø.

ķuruęlan- ‘kuru kabul etmek, kuru saymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 749) ǁ Yak. Ø.

ķuruęluę ‘kurulmuş olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 749) ǁ Yak. Ø.

ķuruęluķ I ‘kuruluk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 749) ǁ Yak. Ø.

ķuruęluķ II ‘okluk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750) ǁ Yak. Ø.

ķuruęsaķ⁹⁵² ‘kuşun kursağı; mide’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750) ǁ Yak. *kurtax, kuttax* ‘1. mide, karın; göbek (kuşta); kursak, taşlık (kuşta); 2. erkek lakabı’ (Pekarskiy, 1945, s. 568); *kurtax* ‘mide’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 192).

ķuruęsı- ‘kurumaya yüz tutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750) ǁ Yak. Ø.

ķuruķ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750) → bkz. **ķuruę**

ķurul-⁹⁵³ ‘kramp girmek; kurulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750) ǁ Yak. Ø.

⁹⁵⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ķurt* sözcüğü, Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 148) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁹⁵¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ķurtur-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 650b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 147) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁹⁵²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ķuruęsaķ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 657b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 148) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁹⁵³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ķurul-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 659a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 147) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

ķurulķan ‘vücuduna daima kramp giren’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750) ||
Yak. Ø.

ķurun ‘duvarda biriken duman isi, kurum’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750) ||
Yak. *ķurum II ~ ķuruķ* ‘1. yanmış yer; 2. ormanı yanmış olan dağlar arasında akan
çaylar; 3. Büyük Ayım ırmağına dökülen küçük bir çayın ve dağ silsilesinin adıdır’
(Pekarskiy, 1945, s. 568); *ķuruķ* ‘1. yanmış orman; 2. çalı çırpı, çırpı; yakılmış
orman’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 192).

ķurun- → bkz. **ķurın-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750).

ķurunçı ‘çadırdan dumandan kararan keçe vb.’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750)
|| Yak. Ø.

ķurunluđ ‘kurumu olan, duman isi olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750) ||
Yak. Ø.

ķuruř- I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750) → bkz. **ķurıř-** (Dankoff ve Kelly,
1985, s. 148; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 304).

ķuruř- II ‘yay kurmada yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750) || Yak. Ø.

ķurut ‘keş, (yağsız, kuru peynir)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750) || Yak. Ø.

ķurut- → bkz. **ķurıt-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750).

ķurutluđ ‘kurutu (kurumuş peyniri) olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750) ||
Yak. Ø.

ķurutsa- ‘kurut istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750) || Yak. Ø.

ķus- ‘kusmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750) || Yak. Ø.

ķusğaç ‘siyah bir hayvancık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750) || Yak. Ø.

ķusıđ ‘kusma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750) || Yak. Ø.

ķusık ‘findık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750) || Yak. Ø.

ķusıklıđ ‘findık sahibi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750) || Yak. Ø.

ķusınçıđ ‘tikindirici’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750) || Yak. Ø.

ķustur- ‘kusturmak, -boya- soldurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750) || Yak.
Ø.

kuş ‘kuş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 750) || Yak. *kus* ‘ördek’ (Pekarskiy, 1945, s. 569); *kus II* ‘1. ördek; 2. su kuşları’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 193).

kuşgaç ‘serçe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 751) || Yak. Ø.

kuşla- ‘kuş avlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 751) || Yak. *kustaa-* ‘ördek avlamak’ (Pekarskiy, 1945, s. 570); *kustaa-* ‘ördek avlamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 193).

kuşlağ ‘kuşlak, kuşların bol bulunduğu ve avlandığı yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 751) || Yak. Ø.

kuşlağan- ‘kuşlak edinmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 751) || Yak. Ø.

kuşlat- ‘kuş avlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 751) || Yak. Ø.

kuşluk ‘Oğuzcada kuşluk vakti’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 751) || Yak. Ø.

kut ‘baht, devlet, talih, şans’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 751) || Yak. *kut* ‘1. bütün canlı mahlukatların (insan ve hayvanların) canı; 2. bir şeyin varlığı, ruhu; hayat kabiliyeti, canlılık, ruh; hayat, varlık’ (Pekarskiy, 1945, s. 570); *kut* ‘ruh ve beden; ruh, can, iç alem (insan ve hayvanlar hk.), yürek; canlılık, duygu, his; esinleyici, ilhamlandırıcı, idareci’ (Sleptsov ve diğ. 1972, s. 194).

kutal- ‘(adam) talihli olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 751) || Yak. Ø.

kutan- ‘(nesne) talihli olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 751) || Yak. Ø.

kutat- ‘şans, talih, baht sahibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 751) || Yak. Ø.

kutgar- ‘kurtarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 751) ~ **kutrar-** ‘kurtarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 752) || Yak. Ø.

kutluğ ‘mübarek, uğurlu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 752) || Yak. ≠ *kuttaax* ‘canlı, canı olan’ (Pekarskiy, 1945, s. 572)

kutrar- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 752) → bkz. **kutgar-**

kutrul⁹⁵⁴ ‘(su vb.) boşaltılmak’ (Clauson, 1972, s. 605b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 146; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 308) || Yak. Ø.

⁹⁵⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 731) madde başı olarak verilen *kotrul-* yerine, Clauson (1972, s. 605b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 146) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 308) *kutrul-* sözcüğü

ķutruř-⁹⁵⁵ I ‘boşlatmada yardımcı olmak’ (Clauson, 1972, s. 606a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 146; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 308) || Yak. Ø.

ķutruř- II ‘(çocuklar) oynayıp coşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 752) || Yak. Ø.

ķutsuz ‘hiç şansı olmayan, talihsiz adam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 752) || Yak. Ø.

ķutul- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 752) → bkz. **ķurtul**

ķutulğan ‘(düşmandan ve benzerlerinden) devamlı kurtulan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 752) || Yak. Ø.

ķutur- ‘kudurmak, haddini aşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 752) ~ **ķudur-** ‘çok çalışmak, çalışma işini abartmak; kudurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 745) || Yak. *ķutur-* ‘1. şaman hk.: şaman havalarını, şarkılarını söylemek, kamlamak, şamanca türkü söylemek, şaman tarzında ırlamak; rabitasız ve mânasız şeyler terennüm etmek; rabitasız sözler söylemek (sarhoş hk.), mırıldanmak; histerik ve hasta gibi bağırarak, haykırmak, böğürmek, bağırıp çağırarak; 2. yaban horozları hk.: ötmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 572); *ķutur-* ‘1. şarkı okumak, şarkı söylemek; ses çıkarmak, uğuldamak; söylemek, okumak, icra etmek; şamanın mırıldanması, şarkı söylemesi; histerik ve hasta gibi haykırmak, ağlamak; 2. (birkaç kuş bir araya gelip) çığlıklar atarak gösteri yapmak, göz önüne sermek, sergilemek; aşk oyunları yapmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 194).

ķuturma⁹⁵⁶ ‘*ķuturma börk*: önde ve arkada kanadı olan başlık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 752) || Yak. Ø.

ķutuz ‘kuduz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 752) || Yak. Ø.

ķuw (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 752) → bkz. **ķıw**

ķūy ‘vadinin dibi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 752)⁹⁵⁷ || Yak. Ø.

tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 349) ve DTS’de (1969, s. 461) *ķotrul-* şeklindedir. Sözcük, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 308) *ķutrul-* şeklindedir.

⁹⁵⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 732) madde başı olarak verilen *ķoturur-* yerine, Clauson (1972, s. 606a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 146) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 308) *ķutruř-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 349) ve DTS’de (1969, s. 461) *ķotrur-* şeklindedir.

⁹⁵⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *ķuturma börk* şeklindedir.

⁹⁵⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 752) *ķuy* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 308) yayınına göre *ķūy* olarak alınmıştır.

ķuy- I ‘(su vb.) koymak, dökmek, boşaltmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 752)    Yak.  .

ķuy- II ‘(at vb.)   rmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 752)    Yak. *kuoy-* ‘korkmak,   rmek,   d   kopmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 564)

ķuyar ‘hayvanlara ve kölelere sövmek için kullanılan, ‘a  zından (?) salya ve köpük saçan’ anlamında bir küfür sözü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 752)    Yak.  .

ķuyař ‘şiddetli sıcaklığın ısısı ve güneş vurmasının şiddeti’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 752)    Yak. *kuyaas* ‘güneş harareti, gündüz sıcaklığı, sıcak hava, sıcak g  n’ (Pekarskiy, 1945, s. 574); *kuyaas* ‘ısı, hararet, sıcak, sıcaklık, boğucu sıcak, yakıcı sıcak, kızgın hava; kızgın, hararetli, ateşli, sıcak, yakıcı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 185).

ķuyķa ‘deri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 752)    Yak. *kuyax* ‘zırh (demir halkacıklardan ibaret olup, Dolgan ceng  verlerinin giyindikleri ve boydan dize kadar olan vücudun sol tarafını kaplayan cebe); üzeri demir levhacıklarla kapalı deriden gömlek, deri kaftan üzerine dikilmiş demir ve kemik levhacıklardan ibaret olan bir nevi zırh; kadim muharebelerde giyilen demir telden yapılma gömlek’ (Pekarskiy, 1945, s. 573); *kuyax* ‘1. zırh, kabuk; yelme (demir ya da   elik halkacıklardan yapılmış,   nden a  ılır zırh); 2. zırh, kabuk, zırhlı elbise, zırhlı kaplama’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 185).

ķuyķala- ‘(derideki tüyü) soymadan yakmak ve suda temizlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 752)    Yak.  .

ķuyluř-⁹⁵⁸ ‘d  k  l  şmek’ (Clauson, 1972, s. 677b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 145; Kaçalın ve   lmez, 2019, s. 309)    Yak.  .

ķuyma⁹⁵⁹ ‘bir çeşit ya  lı ekmek;   eki  le döverek değil, dökme yoluyla maden filizinden yapılan havan, kandil ve   eki   gibi aletler’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 752)    Yak.  .

⁹⁵⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 753) madde başı olarak verilen *ķuyuluř-* yerine Clauson (1972, s. 677b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 145) ve Kaçalın ve   lmez’deki (2019, s. 309) *ķuyluř-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁹⁵⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ķuyma* sözcüğü, Clauson (1972, s. 677b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 145) dayanarak tek madde h  linde birleştirilmiştir.

kıyutur- ‘(su vb.) dökülmesi için emir vermek, döktürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 753) || Yak. Ø.

kıyuğ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 753) → bkz. **kıduğ**

kıyuluş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 753) → bkz. **kıyuluş-** (Clauson, 1972, s. 677b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 145; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 309).

kıyun- ‘(su vb.) dükünmeyi kendi üzerine almak, kendi kendine dökünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 753) || Yak. Ø.

kıyuş- ‘(su vb. şeyleri) dökmede yardımcı olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 753) || Yak. Ø.

kıyut- ‘(at vb.ni) ürkütme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 753) || Yak. Ø.

küz ‘(dağ vb.nin) gölgeli tarafı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 753)⁹⁶⁰ || Yak. Ø.

kuzğır-⁹⁶¹ ‘Kıpçak lehçesinde (kar) uçuşarak burulup gelmek’ (Clauson, 1972, s. 683b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 145; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 309) || Yak. Ø.

kuzgun ‘kuzgun’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 753) || Yak. Ø.

kızı- ‘(boğaz, yemek için) kurumak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 753) || Yak. Ø.

kızıt-⁹⁶² ‘(boğazı) kurutmak, iştahlandırmak’ (Clauson, 1972, s. 681b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 148; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 310) || Yak. Ø.

kuzut- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 753) → bkz. **kızıt-** (Clauson, 1972, s. 681b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 148; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 310).

kū ‘insanlar arasındaki şöret’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 753) || Yak. Ø.

kūç⁹⁶³ ~ **kūç** ‘güç, kuvvet; zulüm’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 753) || Yak. *kūüs*
‘1. kuvvet, güç (maddi ve manevi), takat, 2. tazyik, cebir, 3. güçlü, kuvvetli’

⁹⁶⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 753) *kuz* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 309) yayınına göre *küz* olarak alınmıştır.

⁹⁶¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 733) madde başı olarak verilen *kuzğır-* yerine Clauson (1972, s. 683b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 145) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 309) *kuzğır-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁹⁶²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 753) madde başı olarak verilen *kuzut-* yerine, Clauson (1972, s. 681b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 148) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 310) *kızıt-* sözcüğü tercih edilmiştir.

⁹⁶³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kūç* sözcüğü Clauson (1972, s. 693a) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 113) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

(Pekarskiy, 1945, s. 596); *küüs* ‘güç, kuvvet; derman, kudret, mecal, takat; zor, cebir; şiddet, yeğlilik; enerji, potansiyel’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 202).

küçe- ‘zorlamak, zorla almak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 753) || Yak. *küsey-* ‘icbar etmek, cebretmek; sıkmak, yük olmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 593)

küçel- ‘(mal) zulme uğramak, gasp edilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 753) || Yak. Ø.

küçemçi ‘zulmeden, zalim’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 754) || Yak. Ø.

küçen⁹⁶⁴ ‘güç azalmak, yük ağır gelmek; (malı) gasp etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 754) || Yak. *küüsen-* ‘kuvvetlenmek, sıhhatlanmak, semizleşmek (davar hk.)’ (Pekarskiy, 1945, s. 597).

küçeş- ‘gasp etmede yarışmak veya yardımlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 754) || Yak. Ø.

küçet- ‘(malı) çalmaya, gasp etmeye zorlamak, gasp ettirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 754) || Yak. Ø.

küçlen- ‘güçlenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 754) || Yak. Ø.

küçlög ‘güçlü, kuvvetli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 754) || Yak. ≠ *küüsteex* ‘1. güçlü, kuvvetli, sağlam, muhkem, 2. bahadır, 3. lüfer, *Perca fluviatilis*’ (Pekarskiy, 1945, s. 597); *küüsteex* ‘güçlü, kuvvetli, kudretli, zorlu; aşırı, şiddetli, keskin, sert; zengin, geniş, kalın; enerjik, güçlü’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 203).

kūd⁹⁶⁵ ~ **kūd-** ‘beklemek; gürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 754) || Yak. *küüt-* ‘beklemek, ümit etmek; beklemek (mesela alacağını) mühlet vermek; yakına gelmesine müsaade etmek (av hayvanı hk.)’ (Pekarskiy, 1945, s. 597); *küüt-* ‘beklemek, gözlemek, intizar etmek; ummak, bel bağlamak; tahmin etmek, önceden görmek, önceden sezmek, önceden kestirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 203).

küdegü ~ **küdegü** ‘damat, güveyi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 754) || Yak. *kütüö* ‘1. damat: a) eğer söyleyen kadınsa öz ablasının kocası, eniştesi; b) ikinci batından olan ablanın kocası; c) baldızın kocası, yani: kocasının ikinci batındaki kız

⁹⁶⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *küçen-* sözcüğü Clauson (1972, s. 698a) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 113) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁹⁶⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *kūd-* sözcüğü Clauson (1972, s. 701a) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 112) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

kardeşinin kocası, kaynanasının yeğeninin kocası, 2. dayı, enişte a) halanın kocası (babanın öz kız kardeşinin kocası); b) ikinci batından halanın kocası - söyleyen kadın da erkek te olabilir; c) teyzenin kocası (annenin küçük kız kardeşinin kocası), eğer söyleyen erkekse' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 594); *kütüöt* '1. damat; enişte, 2. nişanlı, yavuklu, sözlü (oğlan, kız); güvey; delikanlı, bekar genç' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 370).

küden 'düğün yemeği, düğün' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 754) || Yak. Ø.

küdez⁹⁶⁶ 'saklamak, korumak, sakınmak; beklemek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 754) || Yak. Ø.

küdüg → bkz. **ış küdüg** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 754).

küdüglüg → bkz. **ışlg küdüglüg** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 754).

küdüş 'birbirini beklemek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 754) || Yak. *küütüs*- 'birbirini beklemek, bekleşmek' (Pekarskiy, 1945, s. 597); *küütüs*- 'küüt-'ün İşt. Bi.' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 203).

küg I 'her yıl, her şehirde, halk arasında dilden dile dolaşan güldürücü şeyin adı' (Clauson, 1972, s. 709b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 113) || Yak. Ø.

küg II 'koç veya başka hayvanların kışa yakın aşması' (Clauson, 1972, s. 709b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 113) || Yak. Ø.

küg⁹⁶⁷ **III** 'sıkıntı' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 755) || Yak. Ø.

küglen⁹⁶⁸ 'yūzi anıñ küglendi: onun yüzü çillendi' (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 312) || Yak. Ø.

kükü 'teyze' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 755) ~ **küküy** 'teyze' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 755) || Yak. Ø.

⁹⁶⁶ Atalay (2006, s. 355), EDPT (1972, s. 707a) ve COT'de (1985, s. 112) *ködez*-, DTS'de (1969, s. 324) *küdez*-, Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 311) *küdez*- şeklindedir. Sözcükle ilgili gerekli açıklama için Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 256)'a bkz.

⁹⁶⁷ Sözcük, Atalay (2006, s. 294), DTS (1969, s. 295) ve COT (1985, s. 100) ve Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 241) *kek*, EDPT'de (1972, s. 710) ise *kük* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 194), sözcüğün yazma 407'de aynı anlamdaki kelimenin iki kez geçtiğini ve ikisinde de üstünle hareketlendirildiğini yazmışlardır. Clauson'a göre bu harekelemenin yanlış olduğunu belirtip Kzk. (? işaretiyle) *küy kör*- 'sıkıntı çekmek' verisini de Radloff'tan aktardığını yazmışlardır. Ercilasun ve Akkoyunlu, sözcük için ayrıca krş. Kzk. *küy II* '4. (ağız) zar, muş, küyiniş', Y.Uyg. *küyek* 'dert, acı, keder, ıstırap, üzüntü' örneklerini vermişlerdir.

⁹⁶⁸ Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 312) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

küküy (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 755) → bkz. **kükü**

kül ‘kül’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 755) || Yak. *kül I* ‘kül’ (Pekarskiy, 1945, s. 578); *kül* ‘kül’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 196).

kül- ‘gülmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 755) || Yak. *kül- III* ‘gülmek, kahkaha atmak; istihza etmek, bir şeyi yahut kimseyi tahkir etmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 578); *kül-* ‘1. gülmek; sinsi sinsi gülmek; yüksek sesle gülmek, kahkaha atmak; alay etmek, eğlenmek, gülmek; şaka yapmak, gülmekten kırılmak 2. gülmek, yüksek sesle gülmek, kahkaha atmak; biriyle, bir şeyle alay etmek, eğlenmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 196).

küldre- ‘(taş, kuyuda) ses çıkarmak ve böylece derinliğini haber vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 755) ~ **külre-** ‘(taş, kuyuya düşerken) ses çıkarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 755) || Yak. Ø.

küler ‘gülen (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 755) || Yak. Ø.

külf ‘sür’atle ve gürültülü bir biçimde’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 755) || Yak. Ø.

külgen ‘gülen (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 755) || Yak. Ø.

külgü⁹⁶⁹ ‘gülüş; kalp sektesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 755) ~ **kültgü** ‘kalb sektesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 755) || Yak. Ø.

külgüsüz ‘gülmeden’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 755) || Yak. Ø.

külre- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 755) → bkz. **küldre-**

külsir- ‘(kendini) gülümser gibi göstermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 755) || Yak. Ø.

külsirgen ‘gülümseyen (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 755) || Yak. Ø.

kültgü (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 755) → bkz. **külgü**

kültür- ‘güldürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 755) || Yak. *küller-* ‘güldürmek, gülüşmenin sebebi olmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 579); *küller-* ‘güldürmek, güldürücü olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 196).

⁹⁶⁹ Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *külgü* sözcüğü Clauson (1972, s. 718a) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 113) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

- külüg** ‘  hret sahibi,  nl ’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 756)    Yak.  .
- k l msin-** ‘güler görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 756)    Yak.  .
- k l n ** ‘gülme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 756)    Yak.  .
- k l  -** ‘g l  mek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 756)    Yak. *kılıs-* ‘birisiyle g l  mek’ (Pekarskiy, 1945, s. 581); *kılıs-* ‘*k l-*’ n   t. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 197).
- k l t** ‘insanlar arasında gülünecek kişi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 756)    Yak.  .
- k m  ** ‘gümüş; para’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 756)    Yak. *k m s* ‘1. gümüş; gümüşten, 2. maden ocakları’ (Pekarskiy, 1945, s. 537); *k m s* ‘gümüş, sim; gümüş paralar; gümüş takımı; sırma; altın; elmas gibi, elmas; gümüşlü, g m   l k; altın akçe, altın para’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 178).
- k n ~ k n**⁹⁷⁰ ‘g n; güneş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 756)    Yak. *k n* ‘1. güneş; g n; gece gündüz; vakit; hayat, 2. bir ilah olmak sıfatıyla güneş; ‘güneş, büyük kardeş, ay ise küçük kardeş addelinir’, 3. diğer isimlerle birlikte en büyük rütbe olarak saygı ifade etmek için kullanılır, 4. masal, destan kahramanlarının ve masallardaki ruhlarla hayvan isimlerinin bir parçası’ (Pekarskiy, 1945, s. 581); *k n* ‘1. güneş, g n; güneşli, güneş gibi parlak, 2. g n, gündüz; öğleden sonra, 3. zaman, vakit; esna, sıra; saat, mühlet’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 197).
- k ndi**⁹⁷¹ ‘Oğuzca rezil; s z n arkası hatırlanmayınca s z n devamı akla gelinceye kadar kullanılan bir ba lama (doldurma) sözü, şey’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 114; Kaçalın ve  lmez, 2019, s. 316)    Yak.  .
- kündüz** ‘gündüz ışığı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 756)    Yak. *k n s* ‘g n, gündüz’ (Pekarskiy, 1945, s. 583); *k n s* ‘g n, gündüz’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 198).

⁹⁷⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *k n ~ k n* sözcüğü, Clauson (1972, s. 725a) ve Dankoff ve Kelly’e (1985, s. 114) dayanarak tek madde h linde birleştirilmiştir.

⁹⁷¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *k ndi* sözcüğü Dankoff ve Kelly (1985, s. 114) ve Kaçalın ve  lmez’e (2019, s. 316) dayanarak tek madde h linde birleştirilip yerine *k ndi* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, DTS (1969, s. 327) ve Atalay’da (2006, s. 398) *k ndi*, EDPT’de (1972, s. 729a) *k ndi*  eklindedir.

küni ‘kuma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 756) || Yak. *künüü* ‘haset, kıskanma, gıpta etme, hasetlik, kıskançlık’ (Pekarskiy, 1945, s. 583); *künüü* ‘kıskançlık; çaba, gayret, 2. gıpta, haset, kıskançlık; birini imrendirme, kışkandırma, kıskançlıktan (hasetten) çatlama’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 198).

künlük ‘günlük’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 756) || Yak. *kündük* ‘bir günlük yol’ (Pekarskiy, 1945, s. 582) ~ *künnük* ‘bir günlük yol, bir konaklık mesafe, bir gün zarfında katedilen mesafe; bütün günlük’ (Pekarskiy, 1945, s. 583); *künnük* ‘günlük yolculuk, bir günlük yol’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 198).

küñ ‘cariye’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 756) || Yak. Ø.

küñren- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 756) → bkz. **keñren-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 102; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 247).

küp ‘küp’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 756) || Yak. Ø.

küpe ‘küpe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 756) || Yak. Ø.

kür ‘azimli, yürekli, korkusuz, gururlu olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 757) || Yak. Ø.

küre- ‘korkusuzca kaçmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 757) || Yak. *küree-*, *kürüö-* ‘bir yerden kaçmak, firar etmek, gitmek; gizlice kaçmak; firar etmek, gizlenmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 591); *küree-* ‘kaçmak, firar etmek, sıvışmak; kaçmak, sakınmak, kurtulmak, ayrılmak, çekilmek; gizlenmek, saklanmak, ortadan kaybolmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 201).

küreş- I ‘(kar vb.) kürümekte yarış etmek veya yardımlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 757) || Yak. Ø.

küreş- II ‘güreşmek; savaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 757) || Yak. *küürüs-* ‘bahse girişmek, güreşmek, yarışmak, düşmanlık gütmek, husumet beslemek; sataşmak, bahane aramak, bahane ile takılmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 596).

küret- I ‘uzaklaştırmaya zorlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 757) || Yak. *küret-* ~ *kürüöt-* ‘koşturmak, kaçmaya zorlamak; birinden uzaklaştırmak; sonbaharda ağla gölde balık tutarken balıkları uzun sırkılarla kovalamak’ (Pekarskiy, 1945, s. 591); *küret-* ‘1. çekmek, götürmek; aşırmaq, çalmak, yürütmek; kaçırmak; gitmek;

sürmek, sürüp götürmek götürmek; kovmak, 2. içeri sokmak, içeri itmek; sürmek, av sürmek; saplamak, çakmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 201).

küret- II '(kar vb. şeyleri) kürütmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 757) || Yak. *kürt- II* 'küremek, küreyip atmak, küreyip çıkarmak' (Pekarskiy, 1945, s. 591); *kürt-* 'küremek, küreyip atmak; (tarakla) toplamak; (kürekle) toplamak, toplayıp atmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 201).

kürgek 'geminin küreği ve her türlü kürek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 757) || Yak. Ø.

küri-⁹⁷² '(at) ayaklarıyla yeri eşmek, huysuzlanmak; (kar vb. şeyleri) kürümek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 757) || Yak. Ø.

kürin 'kavun, salatalık vb. şeyleri taşımak için kullanılan sepet' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 757) || Yak. Ø.

kürk 'kürk' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 757) || Yak. Ø.

kürlen- 'gürlemek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 757) || Yak. Ø.

kürs- 'dolmak, şişmek, taşmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 757) || Yak. Ø.

kürşek 'akdarı tanelerinin su ve sütte kaynatılıp üzerlerine yağ dökülmesiyle yapılan bir yemek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 757) || Yak. Ø.

kürt I 'yay, kamçı, baston yapılan bir dağ ağacı, akça ağaç' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 757) || Yak. Ø.

kürt II '*kürt kürt*: (at) arpa yerken, (insanlar) hıyar vb. şeyler yerken çıkan ses' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 757) || Yak. Ø.

küs- 'sitem etmek, sırt çevirmek, küsmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 757) || Yak. Ø.

küse- 'arzulamak, istemek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 757) || Yak. Ø.

küsegçi 'iştahlı olan' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 757) || Yak. Ø.

küşeş- 'birlikte arzulamak, temenni etmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 758) || Yak. Ø.

⁹⁷²Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *küri-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 737a) ve Dankoff ve Kelly'e (1985, s. 115) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

küttür- ‘güttürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 758) || Yak. Ø.

küveç⁹⁷³ ‘*küveç yüğün*: neyzekî (mızraksı demirli) gem’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 758) || Yak. Ø.

küvük ‘Oğuzcada saman’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 758) || Yak. Ø.

küweçlig ‘neyzekî (mızraksı demirli) olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 758) || Yak. Ø.

küwen- ‘övünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 758) || Yak. Ø.

küwez ‘kibir kibirli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 758) || Yak. Ø.

küwezlik ‘kibirlenip şımarma, aşırı şımarıklık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 758) || Yak. Ø.

küwlük ‘sapanla atılmak için çamurdan yapılmış fındık büyüklüğünde parça’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 758) || Yak. Ø.

küwrüg⁹⁷⁴ ‘çalınan kös ve davul’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 758) || Yak. Ø.

küwük⁹⁷⁵ ‘*küwük müş*: Çiğil lehçesinde erkek kedi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 758) || Yak. Ø.

küwyen- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 758) → bkz. **küywen-**

küy- ‘yanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 758) ~ **kön-** II ‘Argu lehçesinde yanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 737) || Yak. Ø.

küye ‘keçe vb. şeyleri yiyen güve’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 758) || Yak. Ø.

küyele- ‘(keçe vb. şeyleri silkeleyerek) güveyi sökmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 758) || Yak. Ø.

küymen-⁹⁷⁶ ‘savsaklamak, uygulamamak’ (Clauson, 1972, s. 755b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 116; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 320) || Yak. Ø.

⁹⁷³Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *küveç yüğün* şeklindedir.

⁹⁷⁴Sözcük, DTS (1969, s. 331), EDPT (1972, s. 690b), COT (1985, s. 116) ve Atalay’da (2006, s. 402) *küwrüg*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 297) *köwrüg* şeklindedir.

⁹⁷⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *küwük müş* şeklindedir.

⁹⁷⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *küywen-* ve *küwyen-* sözcükleri yerine Clauson (1972, s. 755b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 116) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 320) *küymen-* sözcüğü tercih edilmiştir. Clauson (1972, s. 756a) sözcüğün GM Özb. *kuyman-* / *kuymalan-* ‘oyalanmak, savsaklamak, rahatsız etmek’ ve KM Tel. *küymel-* ‘aylaklık etmek, tereddüt etmek’

küytür- ‘yakılması için emir vermek, yaktırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 758) || Yak. Ø.

küyük ‘yanmış olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 758) || Yak. Ø.

küyüm⁹⁷⁷ ‘*küyüm küyüm*: gafletle, oyalanarak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 758) || Yak. Ø.

küyür- ‘yaktırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 758) || Yak. Ø.

küywen- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 759) ~ **küwyen-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 758) → bkz. **küymen-** (Clauson, 1972, s. 755b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 116; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 320).

küz ~ **küz** ‘güz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 759) || Yak. *küs* ‘güz, sonbahar’ (Pekarskiy, 1945, s. 593)

küze- ‘sonbaharı geçirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 758) || Yak. *küsee-* ‘sonbaharı geçirmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 593).

küzen ‘kuş ve köstebek avlamak için kullanılan sıçan cinsinden bir hayvan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 759) || Yak. Ø.

küzer- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 759) → bkz. **küzger-**

küzger- ‘(zaman) sonbahar olmaya yüz tutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 759) ~ **küzer-** ‘(zaman) sonbahar olmaya yüz tutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 759) || Yak. Ø.

küzüg⁹⁷⁸ ‘dokumacı tezgâhında üst çözgüleri (arışları) alttakilerden ayıran birbiri üzerine sarmalanmış iplikler’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 759) || Yak. Ø.

küzük- ‘(zaman, mevsim) güz olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 759) || Yak. Ø.

şeklinde varlığını sürdürdüğünü belirtip; Kaşgarlı’daki *küyfen-* biçiminin hatalı olduğunu yazmaktadır.

⁹⁷⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *küyüm küyüm* şeklindedir.

⁹⁷⁸Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 168) sözcüğün, Atalay’da Düz., COT’de *küzük*, EDPT’de *kezük* ve Rustmov-Kormuşin’de *küzek* şeklinde olduğunu yazıp; krş. Aa. *güzü* ‘dokuma aygıtında iplikleri çaprazlama işinde kullanılan ağaç’, Kır. *küzük* ‘çuha tezgâhında argacın ipliklerini kaldırmak için olan arzani iki çubuk arasındaki iplikten ilmikler’ GD Türkî *küzük* ‘mekik’ örneklerini vermektedirler. Ercilasun ve Akkoyunlu, Anadolu ağızlarındaki biçimlerden hareketle sözcüğün *g*’li şekilde olması gerektiğini yazmışlardır. Kırgızca ve Türkî’deki *-k*’li biçimlerin Çağataycadaki tonsuzlaşma özelliğinden kaynaklandığını belirtmektedirler. Sözcük, Kaçalin ve Ölmez’de (2019, s. 320) *küzük* şeklindedir.

4.13. L Harfiyle Başlayan Sözcükler

la ‘Oğuzlarda işin tahakkuk edip bittiği anlamında kullanılan bir pekiştirici, pekiştirme etkinliği’ (Oğuzca) (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 760) || Yak. Ø.

4.14. M Harfiyle Başlayan Sözcükler

ma ‘işte şurda, al’ anlamında bir gösterme edatı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 761) ~ **mah** ‘işte şurda, al’ anlamında bir gösterme edatı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 761) || Yak. *ma* ‘bu zamirinin irapta kullanılan temeli’ (Pekarskiy, 1945, s. 611).

mah (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 761) → bkz. **ma**

mama⁹⁷⁹ ‘harman yerindeki kılavuz öküz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 761) || Yak. Ø.

mamu ‘gerdek gecesi gelinle birlikte gönderilen kadın’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 761) || Yak. Ø.

man⁹⁸⁰ ‘*man yaşlıg koy*: dört yaşını geçen koyun’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 761) || Yak. Ø.

man- I ‘banmak, katık etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 761) || Yak. Ø.

man- II ‘(silah vb.) kuşanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 761) || Yak. Ø.

mançuğ ‘eyere takılan heybe, torba gibi şeyler’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 761) || Yak. Ø.

mançuğlan- ‘torbaya koyup eyere takmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 761) || Yak. Ø.

mandur- I ‘(yağ vb.) sürmeyi sağlamak, bandırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 761) || Yak. Ø.

mandur- II ‘(kılıç vb.) takmayı sağlamak, taktırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 761) || Yak. Ø.

⁹⁷⁹Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 449) sözcük için; krş. Kzk. *mama I* ‘at bağlanan direk’, Kır. *mamı* ‘obanın önünde at bağlanacak direk’ ayrıca krş. yazma 29: *op* örneklerinden hareketle sözcüğü kalın ünlülü okumuşlardır. Sözcük, DTS (1969, s. 335), EDPT (1972, s. 766a) ve Atalay’da (2006, s. 406) *mama*, COT (1985, s. 118) ve Kaçalin ve Ölmez’de (2019, s. 326) *meme* şeklindedir.

⁹⁸⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *man yaşlıg koy* şeklindedir.

mañğır- ‘(yağ) sürmek ve (içine) bandırmak üzere olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 761) || Yak. Ø.

manıl- ‘(sirke vb. şeylere) banılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 761) || Yak. Ø.

mañja⁹⁸¹ ‘1. tekil şahıs zamirinin yönelme durum hâli’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 325) || Yak. Ø.

mañıǵ ‘adım’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 762) || Yak. Ø.

mañıra- ‘bağırmaq’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 762) || Yak. *mañıraa-* ‘böğürmek, bağırmaq (boynuzlu hayvanlar hk.)’ (Pekarskiy, 1945, s. 616); *mañıraa-* ‘böğürmek; homurdanmak, mırıldamak, mırıldanmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 235).

mañıraş- ‘gürlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 762) || Yak. *mañıras-* ‘*ınax mañırasan bilsiser*: inekler, böğürmeleriyle anlaşıyorlar (böğürüşerek tanışıyorlar)’⁹⁸² (Pekarskiy, 1945, s. 616)

mañırat- ‘ses çıkarttırmak, bağirtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 762) || Yak. Ø.

mayak (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 762) → bkz. **baynağ**

mayğak ‘insanlardan paytak olanı, toynaklılardan kılsız olanı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 762) || Yak. Ø.

mayıl⁹⁸³ ‘*mayıl yemiş*: olgunlaşıp yumuşayan, olgunluk derecesini de aşan şeftali, büyük ve çürümüş kavun gibi her meyvenin adı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 762) || Yak. Ø.

mayıl- ‘(meyve) bozulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 762) || Yak. Ø.

mayış- ‘(yere) yapışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 762) ~ **yamaş- I** ‘(yere) yapışmak (KM: ters çevirme yoluyla *mayış-*’ın başka bir şekli)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 947) || Yak. Ø.

⁹⁸¹Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 325) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

⁹⁸²Yakutça’da *mañıras-* maddesi içinde verilen *ınax mañırasan bilsiser* ibaresindeki *mañıras* sözcüğü ‘böğürmek, böğürüşmek’ anlamlarında kullanılmıştır.

⁹⁸³Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *mayıl yemiş* şeklindedir.

me ‘pekiştirme etkinliği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 762) || Yak. *me* ‘teklif edati; nah! al!; nah, işte’ (Pekarskiy, 1945, s. 623); *me* ‘na!, işte burda!; alsana!; al işte!’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 247).

mē ‘çiftlik hayvanları ve koyungillerin seslerinin anlatımı, meleme sesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 762) || Yak. *mee* ‘dana böğürmesinin taklidi’ (Pekarskiy, 1945, s. 629); *mee* ‘buzağı böğürmesini taklit eden ses’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 249).

mejek ‘köpek pisliği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 762) || Yak. Ø.

men ‘ben’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 762) ~ **min** ‘ben’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 764) ~ **ben** ‘Oğuzcada ben’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 582) || Yak. *min I* ‘ben’ (Pekarskiy, 1945, s. 634), *min* ‘ben’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 239).

menzet- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 763) → bkz. **menzet-**

meñ I ‘yüzdeki ben’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 763) || Yak. *meñ* ‘leke; ben, ben lekesi; siğil; çil’ (Pekarskiy, 1945, s. 627); *meñ* ‘leke; benek; ben; kalıntı; et beni, ben, doğum izi, doğum lekesi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 248).

meñ II ‘kuş yemi, taneler’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 763) || Yak. Ø.

meñde- ‘(saç) yolmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 763) || Yak. Ø.

meñdeş- ‘birbirinin saçını yolmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 763) || Yak. Ø.

meñdet-⁹⁸⁴ ‘(birinin saçını) yolmak’ (Clauson, 1972, s. 768a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 118; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 327) || Yak. Ø.

meñgü ‘ebedî, sonsuza dek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 763) || Yak. *meñe I* ~ *mege*, *möñö* (*mögö*), *möñüü*, *meñii* (*megii*), *meñie II* ‘ebedi, daimi, bengü; büyük, uçsuz bucaksız’ (Pekarskiy, 1945, s. 627)

meñile- I ‘beyin yemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 764) || Yak. *meñiilee-* ‘başla techiz etmek, kafa vermek; akıl sahibi yapmak, akıllaştırmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 629)

meñile- II ‘nimete gark olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 764) || Yak. Ø.

⁹⁸⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 764) madde başı olarak verilen *miñdet-* yerine Clauson (1972, s. 768a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 118) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 327) *meñdet-* sözcüğü tercih edilmiştir.

meñ(i)z ‘insanın rengi, beniz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 764) || Yak. Ø.

meñizlen- ‘yüz güzelleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 764) || Yak. Ø.

meñizlig⁹⁸⁵ ‘benizli’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 328) || Yak. Ø.

meñlen- ‘tane tane toplamak, yem toplamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 764) || Yak. Ø.

meñlet- ‘yem yedirtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 764) || Yak. Ø.

meñlig ‘benli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 764) || Yak. ≠ *meñneex* ‘benekli, benli’ (Pekarskiy, 1945, s. 628); *meñneex* ‘et beni olan, benli, ben sahibi olan; doğum lekesi olan; doğum izi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 249).

meñze- ‘benzemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 764) || Yak. Ø.

meñzet- ‘benzetmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 764) ~ **menzet-** ‘benzetmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 763) || Yak. Ø.

met⁹⁸⁶ ‘elbette, mutlaka’ anlamında bir pekiştirme enklitiği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 764) || Yak. *mat I* ‘*ma* hecesiyle başlayan sıfatların anlamını kuvvetlendiren hece’ (Pekarskiy, 1945, s. 618).

mèñi⁹⁸⁷ ‘beyin’ (Clauson, 1972, s. 767a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 118) || Yak. *meyii* ‘kafa, baş; beyin; zihin, akıl, fikir’ (Pekarskiy, 1945, s. 629); *meyii* ‘1. beyin, dimağ; kafa, 2. baş, kafa, kelle’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 247).

mıñar ‘su gözü, su gözesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 764) || Yak. Ø.

min (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 764) → bkz. **men**

miñ⁹⁸⁸ ‘bin’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 764) || Yak. *muñ III* ‘yüz ruble’ (Pekarskiy, 1945, s. 650)

⁹⁸⁵Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 328) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

⁹⁸⁶Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 140) sözcüğün; Atalay, COT, Rustemov-Kormuşın’de *mat* (ince ünlülü kelimelerden sonra *met*) şeklinde olduğunu belirtip; Taymas’ın bu pekiştirme enklitiğini Kazan Tatarcasındaki *bit* ile birleştirdiğini ve sadece ince ünlülü biçimin olması gerektiğini, kendilerinin de bu görüşü haklı bulduklarını yazmışlardır. Ayrıca Ercilasun ve Akkoyunlu, bkz. Kaz. *bit* ‘1. elbette, tabii ki, 2. acaba, 3. şüphesiz, mutlaka’ örneğini verip; KB’de de iki kez geçen *met*’in, Karahanlı Türkçesinde de Kazan Tatarcasında da pekiştirici ögeden sonra geldiğini belirtmişlerdir. Sözcük, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 325) *mat* şeklindedir.

⁹⁸⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 764) madde başı olarak verilen *miñi* yerine Clauson (1985, s. 767a) ve Dankoff ve Kelly’deki (1985, s. 118) *mèñi* sözcüğü tercih edilmiştir. Günümüz türk dillerinde yaşayan biçimler sözcüğün kapalı e’li olduğuna işaret etmektedir.

miñde- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 764) → bkz. **meñde-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 763; Clauson, 1972, s. 768a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 118; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 327).

miñdet- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 764) → bkz. **meñdet-** (Clauson, 1972, s. 768a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 118; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 327).

miñi (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 764) → bkz. **mèñi** (Clauson, 1972, s. 767a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 118).

monçaqlan- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 764) → bkz. **monçuqlan-** (Clauson, 1972, s. 767b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 119).

monçuq⁹⁸⁹ ‘atın boynuna takılan inci boncuk, aslan tırnağı ve muskalar; süs eşyasındaki boncuk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 765) || Yak. Ø.

monçuqlan⁹⁹⁰ ‘boncuk ve takı sahibi olmak’ (Clauson, 1972, s. 767b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 119) || Yak. Ø.

möñ- ‘(at) ayaklarını toplayıp tekme atmak, çifte atmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 765) || Yak. *möñ-* ~ *mök-* (*möx-*) ‘1. çırpınmak, tepinmek, sıçramak, şahlanmak, oynamak, azmak (at hk.), 2. azarlamak, tevbih etmek, küfür etmek; söylenmek, homurdanmak, mırıldanmak; takbih etmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 646); *möx-* I ‘azarlamak, çıkışmak, paylamak; tenkit etmek, yermek; ağzını bozmak, küfür etmek, sövmek, söğüp saymak; ayıplamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 243).

muğuzgaq ‘Argu lehçesinde, bal arısına benzer sinek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 765) || Yak. Ø.

mun- ‘bunamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 765) || Yak. *mun-* ‘yolu kaybederek dolaşmak, şaşkın şakin gezmek, yolunu şaşırmak, yolunu kaybetmek; yoldan çıkmak, bir şeyden sapmak; körleşmek, gözü kamaşmak’ (Pekarskiy, 1945, s.

⁹⁸⁸Sözcük, DTS (1969, s. 344), EDPT (1972, s. 346b), COT (1985, s. 119) ve Atalay’da (2006, s. 412) *miñ*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 328) *miñ* şeklindedir.

⁹⁸⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *monçuq* sözcüğü, Clauson (1972, s. 767b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 119) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 413) ve DTS’de de (1969, s. 346) *monçuq*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 330) yayınında *munçuq* şeklindedir.

⁹⁹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 764) madde başı olarak verilen *monçaqlan-* yerine Clauson (1972, s. 767b) ve Dankoff ve Kelly’deki (1985, s. 119) *monçuqlan-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 413) ve DTS’de de (1969, s. 346) *monçuqlan-*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 330) yayınında *munçuqlan-* şeklindedir.

648); *mun-* ‘dolaşıp durmak, dolaşmak; gezinmek, yolunu kaybedip dolaşmak, yolunu şaşırıp dolaşmak; yolunu kaybetmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 244).

munda ‘burada, şurada’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 765) || Yak. *manna* ‘burada, şurada, buraya; işte burada, işte buraya’ (Pekarskiy, 1945, s. 615).

mundağ ‘böyle’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 765) || Yak. Ø.

mundın ‘buradan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 765) || Yak. *mantan* ~ *mattan* ‘bundan, bundan ötürü, bundan dolayı, bunun neticesinde; bundan, bu yerden; bundan sonra, bu zamandan beri’ (Pekarskiy, 1945, s. 615); *mantan* ‘*mantan bastıñ duol cuox*: bundan sonra hiç mutluluk yok; 2. o zamandan beri, bundan sonra, bu sefer’⁹⁹¹ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 235).

munduz⁹⁹² ‘ebleh (aptal) insan; *munduz akın*: ansızın gelen sel’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 765) || Yak. Ø.

munğak ‘geveze (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 765) || Yak. Ø.

munğan ‘geveze’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 765) || Yak. Ø.

muni ~ **mūni** ~ **mūnu** ‘bunu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 765) || Yak. *manı* ‘1. bunu; onu, 2. işte bundan dolayı, işte bundan sonra’ (Pekarskiy, 1945, s. 614); *manı* ‘*bu*’nun belirtme hâli eki almış biçimi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 235).

munuğ ‘kaçan ve yoldan sapan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 765) || Yak. Ø.

muñ⁹⁹³ ‘bela, sıkıntı; *muñ tāg*: akıl dışı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 765) || Yak. *muñ I* ‘eziyet, azap, ıstırap, merak, elem; müşkülât; bela; ceza ve cefa’ (Pekarskiy, 1945, s. 650); *muñ I* ‘acı, dert, gam, ıstırap, keder, tasa, üzüntü; dert, bela, felaket, afet, musibet, kaza, cefa, eziyet, azap; işkence; sıkıntı, meşakkat’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 244).

muñad- ‘sıkıntıda kalmak, bunalmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 765) || Yak. *muñatıy-* ~ *mugatıy*, *muñutuy-* ‘kederlenmek, feryad etmek, hüznlenmek, üzülmek, kendi mukadderatından müştekil olmak; fena günleri hatırlayarak kederlenmek,

⁹⁹¹Yakutçada *mantan* maddesinde verilen *mantan bastıñ duol cuox* ibaresindeki *mantan* sözcüğü ‘bundan, bundan sonra’ anlamlarında kullanılmıştır.

⁹⁹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *munduz* sözcüğü, Clauson (1972, s. 768a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 119) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

⁹⁹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *muñ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 766b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 120) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

müteesir ve münfail olmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 651); *muḡatıy*- ‘gamlanmak, hüznlenmek, kederlenmek, üzölmek, ye’s’e kapılmak; yas tutmak, ölüme ağlamak, hâline ağlamak, hâline yanmak; çok üzölmek, kahırlanmak, kahrolmak, yıkılmak; kederlenmek, esef etmek, sızlanmak, yakınmak; kederlenmek, acımsınmak, teessür duymak, bir şey için yanıp yıkılmak, kaderine yanmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 244).

muḡar ‘buna’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 765) || Yak. Ø.

muḡkar- ‘bunaltmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 765) || Yak. Ø.

muḡluḡ ‘mihnet çekmiş, sıkıntılı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 765) || Yak. ≠ *muḡnaax* ‘1. azap, ıstırap çeken, bir şeyden muztarip olan; bedbaht; herhangi bir noksanlığı, sakatlığı olan; muvakkat veya daimi (ebedi) hastalığa müptela olan; alil, sakat, ucube, 2. ıstırap verici’ (Pekarskiy, 1945, s. 651); *muḡnaax* ‘1. cefakar, cefakeş; çok çekmiş, acı görmüş, çilekeş; zavallı, biçare; fakir, yoksul, sefil, 2. ıstıraplı; eziyetli, sıkıntılı, üzücü, üzüntülü; acıklı, dokunaklı, elim, acınacak hâlde olan’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 245).

muḡuḡ- ‘mihnet çekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 765) || Yak. Ø.

muyav- ‘miyavlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 765) || Yak. Ø.

mük ‘belini bükerek, rükûdaki gibi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 766) || Yak. Ø.

mükim/ mükün (etük) (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 766) → bkz. **büküm**

mün ‘çorba’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 766) ~ **bün** ‘çorba’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 607) || Yak. *min II* ‘1. çorba; herhangi bir şeyin haşlaması, et suyu, balık çorbası, 2. herhangi bir şeyin suyu (usaresi)’ (Pekarskiy, 1945, s. 634); *min II* ‘çorba; et suyu, bulyon, konsome; çorbalık’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 239).

mün ‘hastalık ve kusur’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 766)⁹⁹⁴ || Yak. Ø.

mün- ‘binmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 766) || Yak. *miin*- ‘bir şey üzerine çıkmak, (ata, öküze, geyiğe) binmek, atla gitmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 635); *miin*- ‘binmek, ata binmek, oturmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 238).

⁹⁹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 766) *mün* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 331) yayınına göre *mün* olarak alınmıştır.

mündür- ‘bindirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 766) || Yak. *miinner-* ‘bir kimseye (binek hayvanına) binmeyi emretmek (müsaade etmek); bir kimseye üzerine binmeyi bırakmak; (ata) bindirmek; oturtmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 635); *miinner-* ‘1. bindirmek, ata bindirmek, oturtmak, 2. hızlı vurmak, sopayla hızlı vurmak, sopayı basmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 238).

müne- ‘(elbise vbi şeyleri) kesmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 766) || Yak. Ø.

münel- ‘(elbisenin kenarları ve fazlalıkları) kesilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 766) || Yak. Ø.

münle- ‘çorba içmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 766) || Yak. *minnee-* ‘(hastayı) et suyu ile beslemek’ (Pekarskiy, 1945, s. 634); *minnee-* ‘çorba pişirmek, et suyu pişirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 239).

münsüz ‘kusur ve hastalıktan azade olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 766)⁹⁹⁵ || Yak. Ø.

münül- ‘binilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 766) || Yak. Ø.⁹⁹⁶

müğeş-⁹⁹⁷ ‘birlikte binmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 766) || Yak. *miinis-* ‘birbiri üzerine oturmak; birine yüklenmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 635).

mügre-⁹⁹⁸ ‘(öküz vb.) böğürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 766) || Yak. *möñüree-*, *möñürüö-* ~ *möğürüö* (*möğürüö*) ‘böğürmek (öküz hk.); melemek’ (Pekarskiy, 1945, s. 646) ~ *meñiree-*, *meñirie-* ~ *megiree-* ‘böğürmek, öğürmek (bilhassa buzağı hk.); boynuzlu hayvanları çağırmaya mahsus sesler çıkarmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 627); *möñüree-* ‘böğürmek (boğa hk.), anırmak; uğuldamak, homurdanmak, mırıldamak, mırıldanmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 243) ~ *meñiree-* ‘böğürmek (boğa hk.), anırmak; homurdanmak, mırıldamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 248).

⁹⁹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 766) *münsüz* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 349) yayınına göre *münsüz* olarak alınmıştır.

⁹⁹⁶Yakutçada edilgen anlamlı *miinil-* ‘binilmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 635) fiili *-(I)In* ekiyle türetilmiştir.

⁹⁹⁷Sözcük, DTS (1969, s. 353), COT (1985, s. 120) ve Atalay’da (2006, s. 417) *müğeş-*, EDPT’de (1972, s. 771a) *miğeş-*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 349) *müğeş-* şeklindedir.

⁹⁹⁸Sözcük, DTS (1969, s. 353), EDPT (1972, s. 770b), COT (1985, s. 120) ve Atalay’da (2006, s. 417) *mügre-*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 329) *mögre-* şeklindedir.

müğreş⁹⁹⁹ ‘(sığırlar vb.) böğürmek; (su, sel vb.) şarıl şarıl ses çıkarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 766) || Yak. *möñüres*- ‘birlikte böğürmek, böğürüşmek (öküz hk.)’ (Pekarskiy, 1945, s. 646); *meñires*- ‘*meñiree*’-nin İşt. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 248).

müğret¹⁰⁰⁰ ‘(öküz vb.ni) böğürtmek; (tencereyi) fokur fokur kaynatmak; (adamı) ulutmak, öküz gibi böğürtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 766) || Yak. *meñiret*- ‘*meñiree*’-nin Ett. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 248).

müğüz¹⁰⁰¹ ‘bütün hayvanların boynuzu, boynuz; *müğüz müğüz*: bir çocuk oyunu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 767) || Yak. *moynos* ‘boynuz’ (Pekarskiy, 1945, s. 642) ~ *muos*, *moyuos* ‘boynuz; kemik; fil dişi, mamut kemiği’ (Pekarskiy, 1945, s. 653); *muos* ‘1. boynuz; boynuzlar, boynuzsu; 2. kemik; kılçık; fil dişi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 245).

müğüzgek ‘elin nasırı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 767) || Yak. Ø.

müğüzlen- ‘boynuzu çıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 767) || Yak. Ø.

4.15. N Harfiyle Başlayan Sözcükler

narı ‘öte, öte taraf (KM: ‘taraf’ anlamında bir edat)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 768) || Yak. *naarı* ‘ötör naarı: yakın gelecekte, yakınlarda’ (Pekarskiy, 1927, s. 1682)

nē ‘ne, hangi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 768) || Yak. Ø.

neçe ‘kaç, ne kadar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 768) || Yak. Ø.

neçük¹⁰⁰² ‘niçin’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 768) || Yak. Ø.

nēgü ‘ne’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 768)¹⁰⁰³ || Yak. Ø.

⁹⁹⁹Sözcük, DTS (1969, s. 353), EDPT (1972, s. 771a), COT (1985, s. 120) ve Atalay’da (2006, s. 417) *müğreş*-, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 329) *möñreş*- şeklindedir.

¹⁰⁰⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *müğret*- sözcüğü, Clauson, 1972, s. 770b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 120) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Sözcük, DTS (1969, s. 353), EDPT (1972, s. 770b), COT (1985, s. 120) ve Atalay’da (2006, s. 417) *müğret*-, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 329) *möñret*- şeklindedir.

¹⁰⁰¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *müğüz* sözcüğü, Clauson (1972, s. 771a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 120) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁰⁰²Sözcük, DTS (1969, s. 357), EDPT (1972, s. 775b), COT (1985, s. 121) ve Atalay’da (2006, s. 419) *neçük*-, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 350) *neçök* şeklindedir.

nelük ~ nēlük¹⁰⁰⁴ ‘niçin, nasıl’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 768) || Yak. Ø.

neme¹⁰⁰⁵ ‘*neme nē*: ‘nemene şey (KM: ‘bilmiyorum’ anlamında bir kelime)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 768) || Yak. Ø.

nēŋ ~ neŋ ‘nesne, şey; mal’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 768) || Yak. Ø.

nēŋsin- ‘(kendi) malı saymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 769)¹⁰⁰⁶ || Yak. Ø.

nerek ‘ne gereği var’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 769) || Yak. Ø.

neteg ~ nē teg ‘nasıl’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 769) || Yak. Ø.

nü¹⁰⁰⁷ ‘‘ne’ anlamında kullanılan bir kelime’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 769) || Yak. Ø.

4.16. O Harfiyle Başlayan Sözcükler

o ‘o (kişi zamiri)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 770) || Yak. Ø.

oba¹⁰⁰⁸ ‘Oğuzcada kabile’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 770) || Yak. Ø.

oçağ ‘ocak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 770) || Yak. *osox* “‘soba, ocak’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1886) > *ohox* ‘soba, ocak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 279)” (Yıldız, 2015, s. 345).

oçaqlan-¹⁰⁰⁹ ‘ocağı olmak’ (Clauson, 1972, s. 24a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 38) || Yak. *osoxton-*¹⁰¹⁰ “‘ocak edinmek; ocak yerine bir şey edinmek’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1886)” (Yıldız, 2015, s. 345).

¹⁰⁰³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 768) *negü* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 350) yayınına göre *nēgü* olarak alınmıştır.

¹⁰⁰⁴Sözcük, DTS (1969, s. 357), EDPT (1972, s. 777a), COT (1985, s. 121) ve Atalay’da (2006, s. 419) *nelük*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 350) *nelök* şeklindedir.

¹⁰⁰⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *neme nē* şeklindedir.

¹⁰⁰⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 768) *neŋsin-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 350) yayınına göre *nēŋsin-* olarak alınmıştır.

¹⁰⁰⁷Sözcük, DTS (1969, s. 361), EDPT (1972, s. 775a), COT (1985, s. 121) ve Atalay’da (2006, s. 421) *nü*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 351) *nō* şeklindedir.

¹⁰⁰⁸Sözcük, DTS (1969, s. 362), EDPT (1972, s. 5b), COT (1985, s. 38) ve Atalay’da (2006, s. 419) *oba*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 359) *opa* şeklindedir.

¹⁰⁰⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 770) madde başı olarak verilen *oçaqlan-* yerine Clauson (1972, s. 24a) ve Dankoff ve Kelly’deki (1985, s. 38) *oçaqlan-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, DTS (1969, s. 362) ve Atalay’da (2006, s. 422) *oçaqlan-*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 352) *oçoqlan-* şeklindedir.

¹⁰¹⁰Yakutça sözcükle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 35)’a bkz.

oçaklıg¹⁰¹¹ ‘ocaklı ocağı olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 770) || Yak. ≠ osoxtoox “‘ocağı (sobası) olan, sobalı’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1886)” (Yıldız, 2015, s. 345).

oçaklık ‘ocak için kullanılan, ocağa ait olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 770) || Yak. Ø.

oçuk → bkz. **köçürme oçuk** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 770).

oçuklan- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 770) → bkz. **oçaklan-** (Clauson, 1972, s. 24a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 38).

oğgar- ‘tanımak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 770) || Yak. Ø.

oğguç ‘ateşin alevi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 770) || Yak. Ø.

oğgur- ‘uyandırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 770) ~ **oyğur-** ‘uyandırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 781) || Yak. Ø.

oğgurğan ‘uyandıran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 770) || Yak. Ø.

oğuğ ‘uyanık olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 770) || Yak. Ø.

oğuğluk ‘bir şey yaparken uyanık olma, uyanıklık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 770) || Yak. Ø.

oğun- ‘uyanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 770) || Yak. Ø.

oğıl → bkz. **oğul** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 770).

oğış → bkz. **oğuş** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 770).

oğla ‘Argu lehçesinde delikanlı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 770) || Yak. Ø.

oğlağ ‘bolluk gören ve bolluk içinde yetişen kimse’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 770) || Yak. Ø.

oğlak¹⁰¹² ‘oğlak; *oglak ay*: Nevruz’dan sonraki baharın başlangıcı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 770) || Yak. *uolax* “‘kuş kursağı; *uolax tiit* orta boyda genç melez çamı, *uolax oyuur* büyük ve kalın ağaç’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3033)” (Yıldız, 2015, s. 348).

¹⁰¹¹Sözcük, DTS (1969, s. 362), EDPT (1972, s. 24a), COT (1985, s. 38) ve Atalay’da (2006, s. 422) *oçaklık*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 352) *oçoqluğ* şeklindedir.

¹⁰¹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *oğlak* sözcüğü, Clauson (1972, s. 84b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 39) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

oğlan¹⁰¹³ ‘oğlan, çocuk; köle’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 770) || Yak. *uolan* “‘genç erkek, delikanlı, oğlan’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3032), *uolan* ‘genç erkek, delikanlı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 437)” (Yıldız, 2015, s. 348).

oğlansığ ‘oğlan huyuna benzer olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 771) || Yak. Ø.

oğrı (<**oğırı**)¹⁰¹⁴ ‘bir şeyin altı, aşağısı, yerin altındaki; hırsız’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 771) || Yak. Ø¹⁰¹⁵

oğrıla- ‘çalmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 771) ~ **oğurla-** ‘çalmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 772) || Yak. Ø.

oğrılık ‘hırsızlık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 771) || Yak. Ø.

oğruğ¹⁰¹⁶ ‘ilk omur (kemiği); vadinin dönemeci, dağın kesintiye uğradığı yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 771) ~ **owruğ** ‘ilk omur kemiği; kemiklerin eklemi ve dağın kesinti yeri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) || Yak. Ø.

oğrul- ‘(kemik) koparılıp ayrılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 771) || Yak. Ø.

oğruş- ‘(kemiğin) koparılıp ayrılmasında yardımcı olmak veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 771) || Yak. Ø.

oğul¹⁰¹⁷ ~ **oğıl** ‘oğul, çocuk; (kedi, köpek vb. için) yavru’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 771) || Yak. *uol* “oğul; erkek torun; torunun oğlu; yaşça küçük kayın birader (kocanın erkek kardeşi), onun oğlu ve erkek torunu; kocanın kuzeni; kocanın kuzeninin oğlu; delikanlı, oğlan; uşak, işçi, ırgat” (Li, 1999, 200), *uol* ‘oğul, oğlan; delikanlı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 437)” (Yıldız, 2015, s. 350).

oğulçuk ‘kadının rahmi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 771) || Yak. Ø.

oğulkıya ‘oğulcuk, oğulcağız’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 771) || Yak. Ø.

oğulmık ~ **oğulmuk** ‘kiriş üstüne sıralanmış yatay tahtaların her birisi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 771) || Yak. Ø.

¹⁰¹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *oğlan* sözcüğü Clauson (1972, s. 83b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 38) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁰¹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 771) iki ayrı madde başı olarak verilen *oğrı* sözcüğü, Clauson (1972, s. 90a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 39) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁰¹⁵Yakutça sözcüklerle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 348)’a bkz.

¹⁰¹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *oğruğ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 90b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 39) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁰¹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *oğul* sözcüğü, Clauson (1972, s. 83b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 38) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

oğur- ‘(kemiği) ayırıp koparmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 771) || Yak. Ø.

oğurla- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 772) → bkz. **oğrıla-**

oğuş ~ oğış (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 772) → bkz. **uğuş** (Clauson, 1972, s. 96a; Erdal, 1991, s. 81; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 518).

oğuşlan- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 772) → bkz. **uğuşlan-** (Clauson, 1972, s. 98a; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 518).

oğuşluğ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 772) → bkz. **uğuşluğ** (Clauson, 1972, s. 97b; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 518).

ohşın- ~ ohşun- ‘pişman olmak, sonradan üzölmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) || Yak. Ø.

ohşa- I ‘benzemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) || Yak. Ø.

ohşa- II ‘okşamak, okşayıp sevmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) || Yak. Ø.

ohşağ ‘benzer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) || Yak. Ø.

ohşağı ‘oyuncak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) || Yak. Ø.

ohşançığ ‘okşanmaya değör’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 781) || Yak. Ø.

ohşat- ‘benzetmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 781) || Yak. Ø.

ok I¹⁰¹⁸ ‘ok; evin orta direği; araziyi ve evin kurulacağı yeri belirlemek üzere uygulanan kur’a; *ok yılan*: kendisini insan ve başkasının üzerine fırlatan yılan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 772) || Yak. *ox II* “‘1. ok; demir uçlu ok; (Dolgan savaşçıları için) ucu mızrak biçiminde bir tür savaş oku; 2. yay (?)’ (Pekarskiy, 1917, sü. 1902), *ox* ‘ok’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 281)” (Yıldız, 2015, s. 353).

ok II ~ ök ‘pekiştirme enklitiği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 772) || Yak. Ø.

øk ‘mirastan isabet eden hisse’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 772)¹⁰¹⁹ || Yak. Ø.

øka ‘kefalet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 772) || Yak. Ø.

okçı ‘okçu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 772) || Yak. Ø.

¹⁰¹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *ok* sözcüğü, Clauson (1972, s. 76a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 41) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁰¹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 772) *ok* olarak verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 355) yayınına göre *øk* olarak alınmıştır.

okı-¹⁰²⁰ I ‘okumak; çağırarak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 772) || Yak. *uguy-*, *oğuy-*, *okkuy* “‘çağırarak, seslenmek, davet etmek; katılmasını sağlamak, cezbetmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2972), *oğuy-* III ‘işaret vererek çağırarak’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1784), *uguy-* ‘çağırarak, çıkırmak; ısrarla rica ederek bir yere gelmeye razı etmek, sürüklemek, kendine çekmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 430)” (Yıldız, 2015, s. 354).

okı- II ~ ögi- (?) ‘kusmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 772) || Yak. Ø.

okıl- ‘okunmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 772) || Yak. Ø.

okın- ‘okunmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 773) || Yak. Ø.

okış-¹⁰²¹ ‘okumakta yarışmak veya yardımlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 773) ~ **okuş-** ‘birbirini çağırarak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 773) || Yak. Ø.

okıt- ‘okutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 773) || Yak. Ø.

okıtğan ‘sürekli insanı okutturan (kitap)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 773) || Yak. Ø.

okıtsa- ‘okutmak istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 773) || Yak. Ø.

okluğ ‘*oklug kirpi*: oklu kirpi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 773) || Yak. ≠ *oxtoox* “‘oku olan, oklu’ (Pekarskiy, 1925, sü. 1906)” (Yıldız, 2015, s. 355).

okluk ‘okluk, sadak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 773) || Yak. Ø.

okra- ‘hafifçe kişnemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 773) || Yak. Ø.

okraş- ‘(birlikte) hafifçe kişnemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 773) || Yak. Ø.

okta- ‘okla vurmak, oklamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 773) || Yak. *oxtoo-* “‘okla donatmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 1906)” (Yıldız, 2015, s. 355).

oktam ‘bir ok atımı (yer)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 773) || Yak. Ø.

oktaş- ‘ok atmada yarışmak, kur’a için oklaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 773) || Yak. Ø.

¹⁰²⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *okı-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 79a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 42) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁰²¹Erdal (1991, s. 563); EDPT, Maitr 199v5 ve KB’den 2365 hareketle sözcüğün Budist ve Maniheizt Uygur metinlerinde *okış-* ‘birbirini aramak, birilerini aramak ya da davet etmek, birbirine bağırarak’ şeklinde varlığını sürdürdüğünü yazmaktadır. Ayrıca sözcüğün EDPT’de belirtilen ‘birlikte okumak’ şeklindeki anlamının DLT’de bulunmadığını, bu anlamın Orta Türkçe döneminden önce onaylandığını belirtmektedir.

oktat- ‘oklatmak, okla vurdurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 773) || Yak. Ø.

okuş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 773) → bkz. **okuş-**

okut ‘yemeğe veya saltanata davet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 773) || Yak. Ø.

ol¹⁰²² ‘o (3. teklik kişi zamiri); -dır, isim ve fiillere gelen pekiştirme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 773) || Yak. *ol* “‘o, oradaki (daha yakında duranı işaret eden *bu* sözcüğüne karşıt olarak daha uzakta duranı işaret eder); işte, orada’ (Pekarskiy, 1927, s. 1813), *ol I* ‘o, bu’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 269)” (Yıldız, 2015, s. 356).

olar¹⁰²³ ‘onlar’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 357) || Yak. Ø.

oldrum ‘yatalak insan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 775) || Yak. Ø.

oldur- → bkz. **oltur-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 775).

olğut- ‘oturtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 775) ~ **olhut-** ‘oturtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 776) || Yak. Ø.

olhut- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 776) → bkz. **olğut-**

oliç → bkz. **oluç** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 775).

olın- → bkz. **olun-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 775).

olınç-¹⁰²⁴ ‘düz olmayan, kıvrımlı’ (Erdal, 1991, s. 278; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 357) || Yak. Ø.

olit-¹⁰²⁵ ‘(boyun vb.ni) burdurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 775) || Yak. Ø.

olma ‘testi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 775) || Yak. Ø.

olnat- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 775) → bkz. **ulnat-** (Clauson, 1972, s. 149a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 53; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 521).

oltur- ~ **oldur-** ‘oturtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 775) || Yak. Ø.

¹⁰²²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ol* sözcüğü, Clauson (1972, s. 123a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 39) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁰²³Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 357) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

¹⁰²⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 776) madde başı olarak verilen *olunç* yerine Erdal (1991, s. 278) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 357) *olınç* sözcüğü tercih edilmiştir. Erdal sözcüğün *olı-n-* fiilinden türediğini belirtmektedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 99) YUyg. *olu-* ‘sarmak, dolamak’ fiilinden hareketle sözcüğün ikinci ünlüsünü *u*’lu şekilde okumuştur.

¹⁰²⁵Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 99) YUyg. *olu-* ‘sarmak, dolamak’ fiilinden hareketle sözcüğü *o*’lu şekilde okumuştur. Clauson (1972, s. 132b) ise sözcüğün *ulı:- II* fiilinin Ett. Bi. olduğunu yazıp bu fiilin olasılıkla GD’de (bkz. *ula:-*) varlığını sürdürüyor olmasından başka, bu fiil ve daha yaygın biçimi olan krş. *ulın-*, bu grup fiillerin temsilcileri olduğunu belirtmekte ve sözcüğü *u*’lu şekilde okumaktadır.

oluç ~ olıç ‘çocukları sevmek için kullanılan bir söz, yavrum, yavrucuğum’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 775) || Yak. Ø.

oluğ I ‘atın kürek kemikleri arası, omuz başı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 776) || Yak. *uoluk*¹⁰²⁶ “‘1. boyunda köprücük kemiğinin üstünde, gıdığın altında yer alan çukur, iyi insan, sevgili; gıdık, boğaz; 2. giysilerin göğüslüğündeki ön yırtmaç’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3035), *uoluk* ‘1. (insanlarda, hayvanlarda, kuşlarda) göğsün üst kısmı; 2. giysi yakası’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 437)” (Yıldız, 2015, s. 359).

oluğ¹⁰²⁷ **II** ‘küçük kayık; hayvanlara bir şey içirmek için yemlik gibi ağaçtan oyulan şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 776) || Yak. Ø.

olut¹⁰²⁸ ‘*olut er*: yetişkin, en güzel zamanındaki adam’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 358) || Yak. Ø.

olun- ~ olın- ‘kıvrılmak, dönmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 776) || Yak. Ø.

olunç (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 776) → bkz. **olınç-** (Erdal, 1991, s. 278; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 357).

öm¹⁰²⁹ ‘mide bozulması ve karın şişmesi’ (Clauson, 1972, s. 155; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 41; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 358) || Yak. Ø.

ön ‘on’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 776) || Yak. *uon* ‘on’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3037; Sleptsov ve diğ., 1972, s. 437)’ (Yıldız, 2015, s. 360)

önu¹⁰³⁰ ‘o’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 358) || Yak. *onu* ‘1. o, şu, öteki; 2. ve, ile, -de, -da; ondan sonra, sonra; şu ki, öyle ki, şöyle ki’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1844); *onu* ‘o, bu, şu, öteki’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 273)

önunç ~ onunç ‘onuncu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 776) || Yak. *onus* “‘ay.’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1845; Sleptsov ve diğ., 1972, s. 273)” (Yıldız, 2015, s. 360).

¹⁰²⁶Yakutça sözcükle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 36)’a bkz.

¹⁰²⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *oluğ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 136b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 40) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁰²⁸Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 358) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

¹⁰²⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 921) madde başı olarak verilen *um* yerine, Clauson (1972, s. 155b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 41) ve Kaçalın ve Ölmez’deki *öm* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 693) ve DTS’de (1969, s. 611) *um* şeklindedir.

¹⁰³⁰Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 358) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

oŋ I ‘sağ’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 776) || Yak. ≠ *uŋa, uŋaa* “‘sağ; güney, sağ (güney) taraf; sağ elini kullanan’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3020), ≠ *uŋa* ‘sağ; sağ tarafa, sağa’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 436)” (Yıldız, 2015, s. 360).

oŋ II ‘kolay’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 776) || Yak. Ø.

oŋ- ‘rengi solmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 776) || Yak. Ø.

oŋa- ‘düzeltmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 776) || Yak. Ø.

oŋamuŋ ‘solak olmayan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 776) || Yak. Ø.

oŋay ‘kolay’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 776) || Yak. Ø.

oŋuŋ-¹⁰³¹ ‘(kumaş vb. şeylerin) parlaklığı, çekiciliği gitmek, solmak; yüz süzülme, rengi solmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 776) || Yak. Ø.

oŋul- ‘(iş vb) düzelmek; (hasta) iyileşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 776) || Yak. Ø.

op I ‘Argu lehçesinde, harman yerindeki kılavuz öküz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 776) || Yak. Ø.

op¹⁰³² **II** ‘*op op*: eşeğin ayağı kaydığı zaman söylenen ünlem’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 776) || Yak. Ø.

öp¹⁰³³ ‘*öp öp*: bir konuda ısrar eden, fakat ispat edemeyen kişinin kullandığı söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 776) || Yak. Ø.

öp- ‘(su vb. şeyleri) içmek üzere dudağına dayamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 776)¹⁰³⁴ ~ **öp- II** ‘çorba içmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 788) || Yak. *uop-II* “‘rahatlıkla sığabilecek miktarda katı ya da yoğun bir şeyi ağza almak (ya da ağzında tutmak); ağzına bir lokma almak, ağzına birçok şey (yemek) koymak; atıştırmak, yutuşturtmak, yutmak; (rüşveti) kapmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3039), *uop-* ‘ağza almak, ağza sokmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 438)” (Yıldız, 2015, s. 363).

¹⁰³¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *oŋuŋ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 183a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 41) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁰³²Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *op op* şeklindedir.

¹⁰³³Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *öp öp* şeklindedir.

¹⁰³⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 776) *op-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 359) yayınına göre *öp-* olarak alınmıştır.

opra¹⁰³⁵ ‘eskimek, yıpranmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 776) || Yak. Ø.

oprak¹⁰³⁶ ‘yıpranmış’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 777) || Yak. Ø.

opraş¹⁰³⁷ ‘yıpranmaya başlamak, yıpranmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 777)
|| Yak. Ø.

oprat¹⁰³⁸ ‘yıpratmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 777) || Yak. Ø.

opri ‘çukur; vadi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 777) || Yak. Ø.

opuz ‘yerin sert kısmı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 777) || Yak. Ø.

opuzluğ ‘sertliği olan (arazi)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 777) || Yak. Ø.

ör ‘rengi siyah-kırmızı ve sarı arasında olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 777)¹⁰³⁹
|| Yak. Ø.

ör- ‘(ot vb.) biçmek, kesmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 777)¹⁰⁴⁰ || Yak. diy.
or- “1. çıkarmak; 2. yarım daire şeklinde kesmek’ (Afanas’yev, Voronkin, Alekseyev, 1976, s. 188)” (Yıldız, 2015, s. 365).

ordu¹⁰⁴¹ **I** ‘beyin oturduğu şehir; *ordu başı*: hakanlara ait tefriş işlerini gören kimse’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 777) || Yak. *orduu I* “‘oba, ikametgah, barınak, konaklama yeri’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1863); *orduu* ‘2. barınak, sığınak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 276)” (Yıldız, 2015, s. 365).

ordu¹⁰⁴² **II** ‘köstebek, sıçan vb. yer altında yaşayan hayvanların yuvası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 777) || Yak. *orduu II* “‘hazne; in; yuva, delik (fare, köstebek,

¹⁰³⁵Sözcük, DTS (1969, s. 368), EDPT (1972, s. 14a), COT (1985, s. 41) ve Atalay’da (2006, s. 440) *opra-*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 522) *upra-* şeklindedir.

¹⁰³⁶Sözcük, DTS (1969, s. 368), EDPT (1972, s. 13b), COT (1985, s. 41) ve Atalay’da (2006, s. 440) *oprak*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 522) *uprak* şeklindedir.

¹⁰³⁷Sözcük, DTS (1969, s. 368), EDPT (1972, s. 15a), COT (1985, s. 41) ve Atalay’da (2006, s. 440) *opraş-*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 522) *upraş-* şeklindedir.

¹⁰³⁸Sözcük, DTS (1969, s. 368), EDPT (1972, s. 14b), COT (1985, s. 41) ve Atalay’da (2006, s. 440) *oprat-*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 523) *uprat-* şeklindedir.

¹⁰³⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 777) *or* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 359) yayınına göre *ör* olarak alınmıştır.

¹⁰⁴⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 777) *or-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 359) yayınına göre *ör-* olarak alınmıştır.

¹⁰⁴¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ordu* sözcüğü, Clauson (1972, s. 203a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 42) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Sözcük, DTS (1969, s. 370), EDPT (1972, s. 203a), COT (1985, s. 42) ve Atalay’da (2006, s. 440) *ordu*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 359) *ordo* şeklindedir.

¹⁰⁴²Sözcük, DTS (1969, s. 370), EDPT (1972, s. 203b), COT (1985, s. 42) ve Atalay’da (2006, s. 441) *ordu*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 360) *ordo* şeklindedir.

çizgili sincap ve diğer ufak yaban hayvanlarının)’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1866), *ordu* ‘1. in; yuva, yatak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 276)” (Yıldız, 2015, s. 365).

ordulan¹⁰⁴³ ‘(bir yeri kendine) şehir edinmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 777) || Yak. *orduulan*- *I*¹⁰⁴⁴ “‘ordugah kurmak, iyice yerleşmek’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1866), *orduulan*- ‘1. (...)’¹⁰⁴⁵; 2. yer (mesken) beğenmek, seçmek; daimî olarak yerleşip yaşamak (genellikle uzak, sapa bir yerde’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 276)” (Yıldız, 2015, s. 365).

orğak ‘orak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 777) || Yak. Ø.

orı I ‘bağırtı ve gürültü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 777) || Yak. Ø.

orı¹⁰⁴⁶ **II** ‘dere’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 777) || Yak. Ø.

orıla¹⁰⁴⁷ ~ **orla**- ‘bağırıp sesini yükseltmek, feryat etmek; (kendini) mübalağalı şekilde övmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 777) || Yak. Ø.

orılaş- → bkz. **orlaş**- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 777).

orla- → bkz. **orıla**- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 777).

orlaş- ~ **orılaş**- ‘(birlikte) bağırıp çağırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 777) || Yak. Ø.

orna¹⁰⁴⁸ ‘(gün) batmak; yerleşmek, mekân tutmak, yurt tutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 778) || Yak. Ø.

ornat- ‘(nesneyi) yerine koymak, yerleştirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 778) || Yak. Ø.

¹⁰⁴³Sözcük, DTS (1969, s. 370), EDPT (1972, s. 213a), COT (1985, s. 42) ve Atalay’da (2006, s. 441) *ordulan*-, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 360) *ordolan*- şeklindedir.

¹⁰⁴⁴Yakutça sözcükle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 37)’a bkz.

¹⁰⁴⁵Buradaki ‘1. kendine yuva yapmak; ini, yatağı olmak’ anlamı Clauson’daki *ordu I* ile değil, *ordu II* ile ilişkilidir.

¹⁰⁴⁶Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 497) sözcüğün, Atalay, DTS ve EDPT’de *urı*, COT’da *o:ri* şeklinde olduğunu yazıp; krş. CC *or I* ‘1. çukur, hendek, su yolu, 2. siper, mevzi’, Bülgatü’l-Müşak *oru* ‘mahzen, hububat ambarı’, Hak. *ora* ‘1. alt kısım, 2. bodrum, kiler, 3. patates saklamak için hazırlanan çukur’, Atalay *oro* ‘çukur, yar’, Kır. *oroo II* ‘hububat muhafaza etmek için çukur, sarpun’, *or I* ‘çukur, hendek’, YUyg. *ora* ‘çukur, kuyu’, Kaz. *or I* ‘1. derin çukur, hendek, 2. siper’, Aa. *or I* ‘hendek, düşman saldırısına karşı koymak için düzenlenmiş yer’, ayrıca krş. yazma 56: *o.ru* örneklerini vermişlerdir.

¹⁰⁴⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *orıla*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 230a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 42) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁰⁴⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *orna*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 235b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 43) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

ortak (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 778) → bkz. **ortuk**

ortu¹⁰⁴⁹ ‘orta, bir şeyin ortası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 778) ~ **otra** ‘iki şeyin ortası, arası; kenarı olan bir şeyin ortası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) || Yak. *orto* (*orton*) “‘1. orta, orta büyüklükte, orta derecede; 2. orta nokta, merkez; başlangıç ile son arası, yarı’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1874), *orto* ‘1. orta; 2. ortalama, şöyle böyle; 2. bir zaman biriminin (gün, ay vb.) ortası’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 278)” (Yıldız, 2015, s. 367).

ortuk¹⁰⁵⁰ ‘ortak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 778) ~ **ortak** ‘ortak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 778) || Yak. Ø.

ortukluk¹⁰⁵¹ ‘ortaklık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 778) || Yak. Ø.

ortula¹⁰⁵² ‘orta yaşa gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 778) || Yak. *ortoloo-* “‘bir şeyi ortasına ya da yarısına kadar yapmak, örn. tınazları ortasından bağlamak, bir kabı yarısına kadar doldurmak; yarısına varmak; (gebe ineğin memesi) orta büyüklüğe erişmek’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1876), *ortoloo-* ‘1. ortalamak, yarılamak; 2. ortasına varmak, yarısına ulaşmak; 3. orta ölçüye, orta miktara erişmek; orta büyüklükte olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 278)” (Yıldız, 2015, s. 368).

oru¹⁰⁵³ ‘buğday, şalgam vb. şeyleri korumak için kazılan çukur’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 778) || Yak. Ø.

orul- ‘biçilmek, kesilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 778) || Yak. Ø.

orum ‘(bir defalık) kesim’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 778) || Yak. Ø.

orun ‘yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 778) || Yak. *orun* “‘1. yer; ambar, depo; bugüne kadar başkası tarafından sahiplenilmiş yer; maaş karşılığı verilen görev; iz; 2. yatak, karyola, tahta yatak’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1879), *oron* ‘göçebe çadırlarının duvarları boyunca uzanan, yatak ya da oturak vazifesi gören kanape, kerevet;

¹⁰⁴⁹Sözcük, DTS (1969, s. 371), EDPT (1972, s. 203b), COT (1985, s. 43) ve Atalay’da (2006, s. 442) *ortu*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 361) *orto* şeklindedir.

¹⁰⁵⁰Sözcük, DTS (1969, s. 371), EDPT (1972, s. 205a), COT’de (1985, s. 43) *ortuk*, Atalay’da (2006, s. 442) *ortak*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 361) *ortok* şeklindedir.

¹⁰⁵¹Sözcük, DTS (1969, s. 371) ve COT’de (1985, s. 43) *ortukluk*, EDPT’de (1972, s. 205a) *ortukluğ* (*ortokluğ*), Atalay’da (2006, s. 442) *ortaklık*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 361) *ortokluk* şeklindedir.

¹⁰⁵²Sözcük, DTS (1969, s. 371) ve Atalay’da (2006, s. 442) *ortula-*, EDPT (1972, s. 213a) ve COT’de (1985, s. 43) *ortula-*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 361) *ortola-* şeklindedir.

¹⁰⁵³Sözcük, DTS (1969, s. 371) ve Atalay’da (2006, s. 442) *oru*, EDPT’de (1972, s. 197) *orū*, COT’de (1985, s. 42) *ōru*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 361) *ōro* şeklindedir.

dükkanlardaki yatak ya da bölme; karyola, yatak, döşek; (köy evlerinde soba ile duvar arasına konan) ranza; satıcı tezgahı; uzanılacak yer; 2. Vitim nehrinin sağında yer alan ve çok kısa olan bir kolu vasıtasıyla onunla birleşen, Olekmin bölgesindeki bir göl adı' (Pekarskiy, 1927, sü. 1870), *orun* '1. yer; 2. bkz. *oron* 1; 3. bkz. *oron* 2' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 278), *oron* '1. yatak, ranza, kerevet gibi uyunacak yerlerin genel adı; 2. yatak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 277)" (Yıldız, 2015, s. 369).

orut 'solmuş, kuru (ot)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 778) || Yak. Ø.

os- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 778) → bkz. **us-** II (Clauson, 1972, s. 241a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 56; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 525).

osal 'bir işte gafil olan' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 778) || Yak. Ø.¹⁰⁵⁴

osayuk 'gafil' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 778) || Yak. Ø.

osnat- 'benzetmek; zannetmek krş. *ösne-*' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 778) || Yak. Ø.

osruk 'osuruk' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 778) || Yak. *uturuk* 'osuruk, yellenme, mide gazı' (Pekarskiy, 1928, sü. 3099).

osruş- 'osurmakta yarışmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 778) || Yak. Ø.

osuğ 'bir şeyi başka bir şeyin yerine kullanma' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 778) || Yak. Ø.

osur- 'osurmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 778) || Yak. Ø.

osurğan 'devamlı osuran' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 779) || Yak. Ø.

oş 'oş oş: öküzün su içmesini teşvik için kullanılan ünlem' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 779) || Yak. Ø.

ot¹⁰⁵⁵ I 'ot, bitki; yulaf; hayvan yemi; ilaç; zehir' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 779) || Yak. *ot III* "'1. ot, bitki, buğdaygiller, yeşillik; kuru ot; ekin sapı, saman; saman

¹⁰⁵⁴Eski Türkçe -s- sesinin Yakutçada -t-'ye gelişmesi Yakutçanın en karakteristik ses özelliklerinden biridir. Yak. *osol* '1. ihmal; anilik; 2. ihmalden kaynaklanan zarar; kazara (istmeden) gerçekleşen (kısmen ihmalden kaynaklanan) bir talihsiz durum; kötü sonuçlara yol açan ani durum; yolculukta gerçekleşen (ani bir) talihsiz olay, hatalar' (Pekarskiy, 1927, sü. 1884) > *ohol* 'talihsiz olay; sakatlık, travma' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 279) sözcüklerinde bu ses değişimi görülmektedir. Pekarskiy *osol* maddesinde Moğolca ve Buryatça *osol* sözcüğünü verir. Bu da -s- > -h-'li Yakutça sözcüğün Moğolcadan geri ödünçleme olduğunu düşündürmektedir. Bu nedenle Yak. *osol* biçimi değerlendirmeye alınmamıştır. (Yıldız, 2015, s. 370)

çöpü, başaklı bitkilerin sapı; 2. kuru ot yığını, tınaz; 3. 300 ya da 400 demetlik tınaz’ (Pekarskiy, 1917, sü. 1891), *ot* ‘1. ot; 2. kuru ot; 3. ekin yığını, tınaz’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 280)” (Yıldız, 2015, s. 372).

õt ~ ot II ‘ateş, alev’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 779) || Yak. *uot I* “‘1. ateş; alev, yalaz; 2. güneş ya da ay ışığı’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3051), *uot* ‘1. ateş, alev; 2. ışık, aydınlatma’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 440)” (Yıldız, 2015, s. 372).

ota-¹⁰⁵⁶ **I** ‘Oğuz lehçesinde, ilaçla tedavi etmek; (ekinin yaprak veya başaklarını) kesmek; biçmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 779) || Yak. Ø.

ota- II ‘Yağma ve Yemek boylarında, odun yakıp ateşle ısınmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 779) || Yak. Ø.

otaçı ‘tabip’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 779) || Yak. Ø.

otağ ‘çadır’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 779) || Yak. *otuu* “‘kulübe (çalı çırpıdan yapılmış), seyyar baraka, gölgelik, çadır, otağ, konik kulübe; 2. oba, ordugah, dinlenme yeri, mola yeri; tarladaki ateş yakma yeri, ateş, yerde yakılan ateş, kamp ateşi; 3. Sentux adında bir yer (Pekarskiy, 1927, sü. 1900), *otuu* ‘1. çalı çırpıdan yapılmış kulübe (alacak); 2. duraklama yeri, konaklama yeri; kamp; 3. *diy.* (yerde yakılan) ateş’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 281)” (Yıldız, 2015, s. 373).

otğar- ‘otlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 779) || Yak. Ø.

otğun (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 779) → bkz. **utğun** (Clauson, 1972, s. 47b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 56; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 527).

otla- ‘otlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 779) || Yak. *ottoo-* “‘1. otlamak (özellikle dana ve turna için); 2. biçmek; ot biçmek; ot biçme işinde çalışmak’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1897), *ottoo-* ‘ot biçme işinde çalışmak, ot biçmek; ot stoklamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 280)” (Yıldız, 2015, s. 374).

õtlan- ‘(koşmaktan, kızmaktan vb.) alevlenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) || Yak. *uottan-* “‘ateşi olmak, ateşlenmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3053), *uottan-*

¹⁰⁵⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *ot* sözcüğü, Clauson (1972, s. 34b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 43) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁰⁵⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ota-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 42b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 43) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

‘1. ateş sahibi olmak; 2. bir şeyi kendisi için yakmak; 3. aydınlanmak, ışıklanmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 440)” (Yıldız, 2015, s. 374).

otluğ ‘otlu, otu olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) || Yak. ≠ *ottoox* “‘otlu, ot bitmiş; tınazlı’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1899), ≠ *ottoox* ‘1. ot + ; 2. otlu, otu olan; 3. tınazlı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 281)” (Yıldız, 2015, s. 374).

otluk (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) → bkz. **utluk** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 52; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 527).

otra (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) → bkz. **ortu**.

otran ‘Yağmalarda paçalı giyecek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) || Yak. Ø.

otruğ ‘ada’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) || Yak. Ø.

otrul- ‘(saç vb.) kesilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) || Yak. Ø.

otruş- ‘kesmekte yardımlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) || Yak. Ø.

ottuz ‘otuz; üçer defa, üçer üçer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) || Yak. *otut* “‘otuz’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1901), *otut* ‘otuz’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 281)” (Yıldız, 2015, s. 375).

otul¹⁰⁵⁷ ‘(ot vb.) kesilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) || Yak. Ø.

otuñ ‘odun’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) || Yak. Ø.

otuñluk ‘odunluk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) || Yak. Ø.

otur- ‘(saç, elbise vb.) kesmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) || Yak. Ø.

ov- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) → bkz. **uw-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 926; Clauson, 1972, s. 4b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 56; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 527).

ova I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) → bkz. **uwa** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 926; Clauson, 1972, s. 6a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 56; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 527).

¹⁰⁵⁷ Sözcük, DTS (1969, s. 374), EDPT (1972, s. 57a) ve Atalay’da (2006, s. 446) *otul-*, COT (1985, s. 43) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 362) *otal-* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 96) krş. yazma 97: *otur-* ‘(saç) kesmek’, yazma 123: *otruş-* ‘(zülûf) kesişmek’ örneklerini vermişlerdir.

ova¹⁰⁵⁸ **II** ‘çağırana cevap verirken kullanılan bir ünlem’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) || Yak. Ø.

owruğ¹⁰⁵⁹ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 780) → bkz. **oğruğ**

ōy I ‘yerdeki oyukluk (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 781) || Yak. Ø.

ōy¹⁰⁶⁰ **II** ‘ōy at: yağız at’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 781)¹⁰⁶¹ || Yak. Ø.

ōy- ‘oymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 781) || Yak. Ø.

oyğur- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 781) → bkz. **odğur-**

oyna- ‘oyynamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 781) || Yak. *oynoo-*, *oynuo-*, *ooynoo-*, *onńoo-*, *oonńoo-*, *oynńoo-*, *ooynńoo-* “‘biriyle oynamak, bir şeyle oynamak, bir şeyle doya doya oynamak, biraz oynamak; (kanı) kaynamak, (fırtına) patlamak, sıçramak; şaka yapmak, eğlenmek, şımartmak, şıarmak, yaramazlık yapmak; cilve yapmak’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1800), *oonńoo-* ‘oyynamak, şaka yapmak, eğlenmek; (satranç vb.) oynamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 275)” (Yıldız, 2015, s. 377).

oynağı ‘oynama’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 781) || Yak. Ø.

oynağ¹⁰⁶² ‘oynağ işler: gösterip kapatan (cilveli) kadın’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 781) || Yak. Ø.

oynaş ‘-haram olarak- başkasıyla sevişen kadın’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 781) || Yak. Ø.

oynat- ‘oynatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 781) || Yak. *onńot-*, *oonńot-* “‘*onńoo-* (*oonńoo-*) Ey. Ett. Bi.’¹⁰⁶³ (Pekarskiy, 1927, sü. 1838), *oynot-*, *ooynot-*, *oynńot-* ‘*oynoo-*, *ooynoo-*, *oynńoo-* Ey. Ett. Bi.’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1801), *oonńot-* ‘oynatmak, eğlendirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 275)” (Yıldız, 2015, s. 378).

oytur- ‘oydurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 781) || Yak. Ø.

¹⁰⁵⁸Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 18) sözcüğün, Atalay, DTS ve COT’de *uva* şeklinde olduğunu yazıp; krş. Kır. *ooba* ‘evet’, Tkm *hava* ‘evet’ örneklerinden hareketle sözcüğün ilk ünlüsünü *o*’lu şekilde okumuşlardır.

¹⁰⁵⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *owruğ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 90b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 39) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁰⁶⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *oy at* şeklindedir.

¹⁰⁶¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 781) *oy* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 364) yayınına göre *ōy II* olarak alınmıştır.

¹⁰⁶²Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *oynağ işler* şeklindedir.

¹⁰⁶³Yak. *onńoo-* cyleminin anlamları için yukarıdaki *oyna-* maddebaşına bkz.

oyuğluğ ‘kemerli (ev)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 781) || Yak. Ø.

oyuk ‘Oğuz kehçesinde, bostan korkuluğu ve yollara işaret için konulan taş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 781) || Yak. Ø.

oyul- ‘oyulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 781) || Yak. Ø.

oyun ‘oyun’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 781) || Yak. Ø¹⁰⁶⁴

oyuş- ‘oymakta yarışmak veya yardımlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 781) || Yak. Ø.

öz- ‘(öne) geçmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 781) || Yak. *os- II* “‘iyileşmek, kabuk bağlamak, (yara) kapanmak’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1882), *os-* ‘(yara) geçmek, kapanmak, iyileşmek; 2. (çukur, dar patika, kayalardaki yarıklar) otlarla kaplanmak, ot bürümek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 279)” (Yıldız, 2015, s. 379).

oza ‘geçmiş zaman’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 781) || Yak. Ø.

ozakı ‘geçmiş zamana ait, eski’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 782) || Yak. Ø.

ozgan ‘yarış kazanan at’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 782) || Yak. Ø.

ozıtgan ‘devamlı öne geçen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 782) || Yak. Ø.

ozuk ‘yarışta vb. şeylerde öne geçen (at)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 782) || Yak. Ø.

ozuş- ‘yarışmak veya geçmede yardımlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 782) || Yak. Ø.

4.17. Ö Harfiyle Başlayan Sözcükler

ö- ‘düşündükten sonra anlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 783) || Yak. *üöy-*¹⁰⁶⁵ “‘dikkat etmek, unutmamak; aklında tutmak, düşünmek (yüksek üslup); hatırlamak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3137)” (Yıldız, 2015, s. 380).

¹⁰⁶⁴ET *oyun* sözcüğünün devamı gibi görünen Yak. *oynuu, ooynuu, oynıuu, onıuu* ‘oyun, şaka, eğlence; oynuncak; şımarıklık, oynaklık; keyif, cümbüş; akşam partisi, kumpanya’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1801), *oonıuu* ‘1. oyun; şaka; eğlence; 2. dinlenme; şenlik; eğlenti; 3. gösteri, temsil; 4. gösterim, oynayış’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 275) biçimleri **oyna-g* ile ilişkili olduğundan karşılaştırmaya dâhil edilmemiştir. (Yıldız, 2015, s. 378)

¹⁰⁶⁵Yakutça sözcüklerle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 380)’a bkz.

öç ~ **öç** ‘intikam ve kin, öç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 783) || Yak. *ös II* “‘kavga, düşmanlık, garez, kin, gazap; şer, zarar, öç alma’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1973), *ös II* ‘1. kötülük, kin; nefret; öç’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 290)” (Yıldız, 2015, s. 381).

öç-¹⁰⁶⁶ ‘alevi bitmek, sönmek; (nefes) kesilmek; (öfke) geçmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 783) || Yak. *ös- III* “‘1. mahvolmak, helak olmak; yok olmak; 2. sönmek’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1973), *ös-* ‘1. sönmek; 2. içi kararmak, bezgin duruma düşmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 290)” (Yıldız, 2015, s. 381).

öçeş ‘tehlikeye atılma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 783) || Yak. *ösös* “‘1. direngen, ısrarcı, inatçı; 2. direngelik, ısrarcılık, inatçılık; 3. kabalık, sertlik’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1976) > *öhös* ‘inatçı, dikkafalı, direngen’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 290)” (Yıldız, 2015, s. 381).

öçeş-¹⁰⁶⁷ ‘yarışmak; kendini tehlikeye atmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 783) || Yak. *ösös- II* “‘1. birine düşman olmak, yakınmak, söylenmek; kaba konuşmak; 2. direnmek, inat etmek, ayak diremek, karşı gelmek, bir şeyi kasten yerine getirmemek, yapmamak’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1976) > *öhös-* ‘direnmek, inat etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 290)” (Yıldız, 2015, s. 381).

öçlög ‘öç sahibi olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 783) || Yak. *≠ östööx II* “‘düşmanca, öfke dolu, kindar, biriyle tartışma yaşayan, düşman, canı, hasım, muhalif, rakip’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1978), *östööx I* ‘1. hasımâne, kindar; 2. düşman’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 290)” (Yıldız, 2015, s. 382).

öçrüş- ‘öfkeyi yatıştırmakta, ateşi söndürmekte yardımcı olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 783) || Yak. Ø.

öçük- ‘(ses) azalmak, kısılmak, (nefes) kesilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 783) || Yak. Ø.

öçür-¹⁰⁶⁸ ‘söndürmek; öfkeyi yatıştırmak; sesi, nefesi kestirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 783) || Yak. *ösör-* “‘1. hayatını karartmak (mahvetmek, perişan

¹⁰⁶⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *öç-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 19b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 45) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁰⁶⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 783) iki ayrı madde başı olarak verilen *öçeş-* sözcüğü Clauson (1972, s. 32a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 46) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁰⁶⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *öçür-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 30b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 45) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

etmek), yok etmek, ortadan kaldırmak; 2. söndürmek, bitirmek' (Pekarskiy, 1927, sü. 1975) > *öhör-* 'hayatını karartmak, yok etmek, ortadan kaldırmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 290)" (Yıldız, 2015, s. 382).

öçürgen '(savaşların ateşini) söndüren' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 784) || Yak. Ø.

öçüt 'intikam ve kin' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 784) || Yak. Ø.

öd ~ öd 'zaman' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 784) || Yak. Ø.

ödleg¹⁰⁶⁹ 'zaman, felek' (Clauson, 1972, s. 55a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 46; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 367) || Yak. Ø.

ödlek (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 784) → bkz. **ödleg** (Clauson, 1972, s. 55a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 46; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 367).

ödü (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 784) → bkz. **udu II** (Clauson, 1972, s. 42a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 52; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 516).

ög I 'akıl, fetanet, iz'an' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 784) || Yak. *öy I* "1. hafıza; 2. akıl, zeka; akliselim, idrak; 3. çeşitli sözcüklerle birlikte kullanılır' (Pekarskiy, 1927, sü. 1915), *öy* '1. akıl, zeka, zihin, anlak; 2. bellek, hafıza' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 283)" (Yıldız, 2015, s. 384).

ög II 'orta yaşı geçmiş hayvan' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 784) || Yak. Ø.

ög- 'övmek, hamdetmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 784)¹⁰⁷⁰ || Yak. Ø.

ögdaş (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 784) → bkz. **ögdeş** (Clauson, 1972, s. 103a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 45; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 367).

ögdeş¹⁰⁷¹ 'ana bir kardeş' (Clauson, 1972, s. 103a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 45; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 367) || Yak. Ø.

ögdi 'övgü' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 784) || Yak. Ø.

¹⁰⁶⁹Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 784) madde başı olarak verilen *ödlek* yerine Clauson (1972, s. 55b) Dankoff ve Kelly (1985, s. 46) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 367) *ödleg* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁰⁷⁰Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 784) *ög-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 367) yayınına göre *ög-* olarak alınmıştır.

¹⁰⁷¹Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 784) madde başı olarak verilen *ögdaş* yerine Clauson (1972, s. 103a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 45) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 367) *ögdeş* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük artlık-önlük uyumuna bağlı kalınarak Atalay'da *ikdiş*, DTS ve Erdal'da *ögdeş* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu eki yalnızca *+daş* art ünlülü biçimde almayı uygun görmüşlerdir.

öge ~ **öge** ‘aklı ve iz’anı olan, yaşlı, işlerde denenmiş, halktan insanların unvanı; akılca üstün olana verilen lakap’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 784) || Yak. Ø.

ögele- ‘birine ‘öge’ unvanını vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 784) || Yak. Ø.

ögey¹⁰⁷² ‘*ögey ata*: üvey baba; *ögey kız*: besleme kız; *ögey ogul*: besleme oğul’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 784) || Yak. Ø.

ögi-¹⁰⁷³ ‘öğütmek’ (Clauson, 1972, s. 101b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 46; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 368) || Yak. Ø.

ögiş-¹⁰⁷⁴ ‘(buğday vb. şeyleri) öğütmekte yardım etmek veya yarışmak’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 46; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 368) || Yak. Ø.

ögit ‘tahılı vb. şeyleri öğütme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 784) || Yak. Ø.

ögit- ‘öğüttürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 784) || Yak. Ø.

ögitçi ‘öğüten’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 784) || Yak. Ø.

ögitise- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 784) → bkz. **ögitse-** (Clauson, 1972, s. 105a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 46; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 368).

ögitse-¹⁰⁷⁵ ‘öğüttürmek istemek’ (Clauson, 1972, s. 105a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 46; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 368) || Yak. Ø.

ögle- ‘övünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 784) || Yak. Ø.

öglel-¹⁰⁷⁶ ‘övünmek’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 368) || Yak. Ø.

öglen- ~ **öglen-**¹⁰⁷⁷ ‘dinlenmek; şaşkınlıktan sonra bir şeyi idrak etmek; çocuk büyüyüp akıllanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 784) || Yak. *öydön-* “1. kendine

¹⁰⁷²Ercilasun ve Akkoyunlu’da *ögey ata*, *ögey kız* ve *ögey ogul* şeklinde üç ayrı madde başı olarak verilen *ögey* sözcüğü, Clauson (1972, s. 119b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 45) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁰⁷³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 930) madde başı olarak verilen *ügi-* yerine, Clauson (1972, s. 101b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 46) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 368) *ögi-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁰⁷⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 785) madde başı olarak verilen *ögüş-* II yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 46) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 368) *ögiş-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁰⁷⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 784) madde başı olarak verilen *ögitise-* yerine Clauson (1972, s. 105a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 46) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 368) *ögitse-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁰⁷⁶Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 368) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

¹⁰⁷⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *öglen-* ~ *öglen-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 107b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 45) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

gelmek, akli yerine gelmek, hafızası yerine gelmek, akli başında olmak, akıllanmak, bilinci yerine gelmek (baygınlıktan sonra), ayılmak; 2. anlaşılmaq, kastedilmek; inandırılmak; anlamak' (Pekarskiy, 1927, s. 1917), *öydön-* '1. anlaşılmaq, idrak edilmek; 2. kendine gelmek; bilinci yerine gelmek; 3. ayılmak; 4. akli başına gelmek, uslanmak, akıllanmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 283)" (Yıldız, 2015, s. 386).

öğren- 'öğrenmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 785) || Yak. *üören-* "öğrenmek, tahsil görmek, öğrenim görmek, -mayı öğrenmek, akıl almak, nasihat almak, ibret almak' (Pekarskiy, 1928, s. 3149), *üören-* '1. öğrenmek, öğrenim görmek; bir şey ile meşgul olmak, uğraşmak; 2. alışmak, kanıksamak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 455)" (Yıldız, 2015, s. 387).

öğret- 'öğretmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 785) || Yak. *üöret-* "öğretmek, eğitim vermek, okutmak, akıl etmek, nasihat etmek, telkin etmek, propaganda yapmak, müjdelemek, alıştırmak, ayartmak, idman yaptırmak' (Pekarskiy, 1928, s. 3150), *üöret-* '1. öğretmek, eğitmek; 2. okutmak, öğretmek; 3. araştırmak, incelemek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 455)" (Yıldız, 2015, s. 388).

öğreyük 'âdet' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 785) || Yak. Ø.

ögse¹⁰⁷⁸ 'övmeye niyetlenmek' (Clauson, 1972, s. 117b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 46; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 369) || Yak. Ø.

ögsüz I 'yetim' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 785) || Yak. Ø.

ögsüz II 'şaşkın' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 785) || Yak. Ø.

ögtür- 'övmeye görevini yüklemek, övdürmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 785) || Yak. Ø.

ögül- 'övmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 785) || Yak. Ø.

ögün- 'kendini övmek, övünmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 785) || Yak. *ögün-* "meziyetlerini göstermek, övünmek' (Pekarskiy, 1927, s. 1913), *öğün-* 'herhangi bir konuda sahip olduklarıyla övünmek (madalya, kılıç vb.), onları göstererek övünmek' (Pekarskiy, 1927, s. 1951), *öğün-* 'övmek, gösteriş yapmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 287)" (Yıldız, 2015, s. 390).

¹⁰⁷⁸Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 785) madde başı olarak verilen *ögüse-* yerine Clauson (1972, s. 117b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 46) ve Kaçalin ve Ölmez'deki (2019, s. 369) *ögse-* sözcüğü tercih edilmiştir.

ögünç ‘övünme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 785) || Yak. Ø.

ögündi ‘herkesin dilinde övülen (insan)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 785) || Yak. Ø.

ögür¹⁰⁷⁹ ‘at, koyun, geyik, carıye, bağırtlak kuşu ve deve gibi şeylerin sürüsü’ (Clauson, 1972, s. 112a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 46; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 369) || Yak. *üör I* “‘1. hayvan sürüsü, sürü; yıldı, at sürüsü; 2. aile, toplum’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3145), *üör I* ‘sürü; yıldı; arı sürüsü, oğul; 2. sürü üyesi, birey; 3. şebeke, çete; klik’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 454)” (Yıldız, 2015, s. 390).

ögürle-¹⁰⁸⁰ ‘(at, koyun vb. hayvanlar) sürü hâline gelmek’ (Clauson, 1972, s. 116a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 46; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 369) || Yak. Ø.

ögürlüğ¹⁰⁸¹ ‘koyun vb. hayvan sürüsünün sahibi olan kimse’ (Clauson, 1972, s. 115b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 46; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 369) || Yak. $\neq$ *üördeex* “‘sürüsü olan, ... baş hayvanı olan’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3153), $\neq$ *üördeex* ‘1. sürüsü olan; 2. hayvan adedi, ... baş hayvan’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 454)” (Yıldız, 2015, s. 391).

ögüse- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 785) → bkz. **ögse-** (Clauson, 1972, s. 117b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 46; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 369).

ögüş- I ‘birbirini övmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 785) || Yak. Ø.

ögüş- II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 785) → bkz. **ögiş-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 46; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 368).

ögüt ‘öğüt’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 785) ~ **öväüt** ‘öğüt’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 794) || Yak. Ø.

ögütle- ‘öğütlemek, öğüt vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 785) || Yak. Ø.

ögüz ‘ırmak, nehir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 785) || Yak. Ø.

¹⁰⁷⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 931) madde başı olarak verilen *ügür II* yerine Clauson (1972, s. 112a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 46) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 369) *ögür* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁰⁸⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 931) madde başı olarak verilen *ügürle-* yerine Clauson (1972, s. 116a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 46) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 369) *ögürle-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁰⁸¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 931) madde başı olarak verilen *ügürlüğ I* yerine Clauson (1972, s. 115b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 46) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 369) *ögürlüğ* sözcüğü tercih edilmiştir.

ök → bkz. **oķ** ~ **ök** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 786).

ökün- ‘pişman olmak, hayıflanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 786) || Yak. Ø.

ökünç ‘pişmanlık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 786) || Yak. Ø.

öküş¹⁰⁸² ‘huysuz ve inatçı olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 786) || Yak. Ø.

öküz ‘öküz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 786) || Yak. *ugus I* “‘bkz. *oķus I*’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2974) → *oķus I*, *oķos*, *ugus* ‘1. genel anlamıyla sığır; boğa, öküz; 2. Dolganlarda: şamanların, hastayı terk etmesi için düşman ruha armağan ettikleri ahşap boğa figürü’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1786), *oķus* ‘boğa, öküz, sığır’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 266)” (Yıldız, 2015, s. 393).

öküzlen- ‘öküz sahibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 786) || Yak. *oķustan-*¹⁰⁸³ “‘öküz edinmek, öküz sahibi olmak, öküz üstünde olmak’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1789), *oķustan-* ‘1. öküz edinmek, öküzleri olmak; 2. öküz üstünde gitmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 267)” (Yıldız, 2015, s. 393).

öl ~ **öl**¹⁰⁸⁴ ‘ıslak, nemli; çiy’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 786) || Yak. *üöl* “‘1. ıslak, nemli; 2. yaşayabilir, yaşama yeteneği olan; ıslaklık, nem’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3118), *üöl* ‘nemli, rutubetli, yaş, ıslak; taze’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 454)” (Yıldız, 2015, s. 393).

öl- ‘ölmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 786) || Yak. *öl-* *III* “‘1. ölmek, vefat etmek, telef olmak, yok olmak, ortadan kalkmak; nesli tükenmek; harap olmak; 2. hayvanlar için: telef olmak, gebermek, kırılmak (salgın yüzünden); 3. hasta olmak, hastalanmak; 4. ölüp gitmek; solmak, pörsümek; 5. çarparak yaralanmak’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1927), *öl-* ‘1. ölmek; bitmek, sona ermek, tükenmek; mahvolmak, yok olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 285)” (Yıldız, 2015, s. 393).

öldür- ‘öldürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 786) || Yak. Ø.

¹⁰⁸²Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 29) sözcüğün, Atalay ve Rustemov-Kormuşin’de *öküş*, EDPT’de *ö:gü:ş*, COT’de *üğüş* şeklinde olduğunu yazmışlardır. Ayrıca yazma 73’te aynı anlamda *igi:ş* kelimesi ve yazma 110’da *igen-* fiilinin olduğunu belirtip; krş.Kır. *egeş* ‘münazara; kavga; çarpışma’; *egeş-* ‘kavga etmek, münazara etmek’ Alt. *egeş* ‘münazara’, Aa. *iķeş-* ‘zıtlaşmak, inatlaşmak, aksilik etmek’; *öķeş-* ‘zıtlaşmak, düşmanca davranmak’ örneklerini vermekte ve Aa.’daki *öķeş-* fiilinden hareketle sözcüğü *ö*’lü biçimde okumamız gerektiğini yazmışlardır. Parantez içinde Erdal’ın yazma 73’teki kelimeyi *k* ile *ikiş* biçiminde okuduğunu da belirtmişlerdir. Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 534) *üğüş* şeklindedir.

¹⁰⁸³Yakutça sözcükle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 37)’a bkz.

¹⁰⁸⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *öl* sözcüğü, Clauson (1972, s. 124a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 47) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

öles¹⁰⁸⁵ ‘*öles (köz)*: baygın bakan, sarhoş gibi bakan (göz)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 786)¹⁰⁸⁶ || Yak. Ø.

öli- ‘ıslanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 786) || Yak. Ø.

ölige ‘ökse otu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 786) || Yak. Ø.

öliš- ‘ıslanmak, nem her tarafı kaplamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 786) || Yak. Ø.

ölit- ‘ıslatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 786) || Yak. Ø.

ölse-¹⁰⁸⁷ ‘ölmeye niyetlenmek, ölmek istemek’ (Clauson, 1972, s. 152a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 47; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 370) || Yak. Ø.

ölşe-¹⁰⁸⁸ ‘Çiğilcede, (açlıktan) gözleri kararmak ve bayılacak gibi olmak’ (Clauson, 1972, s. 154b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 47; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 370) || Yak. Ø.

ölşet-¹⁰⁸⁹ ‘gözünü kararınca kadar acıktırmak’ (Clauson, 1972, s. 154b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 47; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 371) || Yak. Ø.

ölüg ‘ölü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 786) || Yak. *ölüü II* “1. ölme, ölüm, vefat; fanilik; 2. hastalık, ağrı; illet; mikrop; 3. hayvan telefati; vaba; 4. felaket, musibet, talihsizlik, ziyan’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1937), *ölüü I* ‘1. ölüm, vefat; 2. kon. Hastalık, salgın; 3. felaket, musibet, talihsizlik; 4. gurup, batış (güneş, ay)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 286)” (Yıldız, 2015, s. 395).

ölügse- ‘ölmüş olmayı istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 786) || Yak. Ø.

ölüm ‘ölüm’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 787) || Yak. Ø.

¹⁰⁸⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *öles (köz)* şeklindedir.

¹⁰⁸⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 786) *öles (köz)* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 370) yayınına göre *öles köz* olarak alınmıştır.

¹⁰⁸⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 787) madde başı olarak verilen *ölüse-* yerine Clauson (1972, s. 152a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 47) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 370) *ölse-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁰⁸⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 932) madde başı olarak verilen *ülşe-* yerine Clauson (1972, s. 154b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 47) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 370) *ölşe-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁰⁸⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 932) madde başı olarak verilen *ülşet-* yerine Clauson (1972, s. 154b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 47) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 371) *ölşet-* sözcüğü tercih edilmiştir.

ölüse- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 787) → bkz. **ölse-** (Clasun, 1972, s. 152a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 47; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 370).

ölüt¹⁰⁹⁰ I ‘ölümcül savaş; güçten düşmüş ihtiyar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 787) || Yak. Ø.

ölütçi ‘katil’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 787) || Yak. Ø.

ölütle- ‘öldüresiye mücadele etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 787) || Yak. Ø.

ömgen ‘şah damarı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 787) || Yak. Ø.

ön-¹⁰⁹¹ ~ **ön-** ‘Uygur lehçesinde (bir yere) gitmek, yönelmek; (ot) bitmek; (akıl dişi) çıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 787) || Yak. *üün-* II “‘yerden bitmek, yetişmek, büyümek (bitki, saç, kuş, tüy), sürgün vermek, çiçeklenmeye yüz tutmak, (tohum) çıkmak, çiçeklenmek, (yaprak) açılmak; ortaya çıkmak, (ayın hilali) büyüme’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3126), *üün-* ‘yerden bitmek, büyüme; yetişmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 459)” (Yıldız, 2015, s. 466).

öndür-¹⁰⁹² ‘Uygur lehçesinde (birini bir yere) yöneltmek, yönlendirmek; (ot) bitmesini sağlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 787) || Yak. *üünner-* “‘yetiştirmek, büyütme, üretme, uzatmak; (tahıl) işlemek, ürün vermek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3128), *üünner-* ‘1. yetiştirmek, büyütme; 2. yetiştirmek, eğitme; 3. inşa etmek, kurmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 459)” (Yıldız, 2015, s. 467).

öñ I ‘Oğuzlarda ön’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 787) || Yak. *öñ I* “‘arka yüz, ters yüz, derinin (postun, kürkün) iç yüzü’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1947), *öñ III* ‘1. (deri post, kürk vb.’nin) iç taraf, iç yüz; 2. arka yüz, ters yüz’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 287)” (Yıldız, 2015, s. 397).

¹⁰⁹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 787) iki ayrı madde başı olarak verilen *ölüt* sözcüğü, Clauson (1972, s. 130a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 47) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁰⁹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ön-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 169a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 47) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 458), DTS (1969, s. 385) ve COT’de (1985, s. 47) *ön-*, EDPT (1972, s. 169a) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 536) *ün-* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 88), Özb. *un-* ‘1. yeşerip toprağın yüzüne çıkmak’, YUyg. *ün-* ‘filizlenmek’, Tuva *üner* ‘1. çıkmak, 2. büyüme, 3. bitki yeşermek’; fakat CC *ön-* ‘bir şeyden sonra çıkmak’, Kzk. *ön-* ‘bitmek, yeşermek’, Kır. *ön-* ‘bitmek, büyüme, neşvünema bulmak’, Tkm. *ön-* ‘bitmek, yetişme, ortaya çıkmak, büyüme’ örneklerini vermekte ve CC’taki verinin ET.’de ünlünün *ö*’ye işaret ettiğini belirtmektedirler.

¹⁰⁹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *öndür-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 181a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 47) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

öη II ‘nesnenin rengi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 787) || Yak. *öη I* “‘1. renk, boya; dış görünüş; görünüş, parlaklık, cila; 2. (...)’¹⁰⁹³, (Pekarskiy, 1927, sü. 1947), *öη II* ‘1. renk; 2. hayvan donu’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 287)” (Yıldız, 2015, s. 397).

öηdün ‘ön, önden; önceden’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 787) || Yak. Ø.

öηdüñki ‘öndeki, önde bulunan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 787) || Yak. Ø.

öηeyük ‘bir şeye has olan (şeyler)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 787) || Yak. Ø.

öηi ‘başka’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 787) ~ **öηin** ‘başka’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 787) || Yak. Ø¹⁰⁹⁴

öηik¹⁰⁹⁵ ~ **öηük** ‘yastıkların ipek kulak ve kuyrukları; kadınların kullandıkları, keçi kılından yapılmış sahte zülüf’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 787) || Yak. Ø.

öηiklen- ‘keçi kılından yapılmış zülüf takmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 787) || Yak. Ø.

öηin (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 787) → bkz. **öηi**

öηlen- ‘renklenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 787) || Yak. *öηnön-* “‘renklenmek; boyanmak, bir renge bürünmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 287)” (Yıldız, 2015, s. 399).

öηlüg ‘renkli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 788) || Yak. ≠ *öηnööx* “‘1. renkli (dış görünüş); 2. kalın’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1949), ≠ *öηnööx I* ‘renkli, bir renge boyanmış olan’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 287)” (Yıldız, 2015, s. 400).

öηre ‘ense (sırt) üstü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 788) || Yak. Ø.

öηük → bkz. **öηik** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 788).

öp- I ‘öpmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 788) || Yak. Ø.

öp- II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 788) → bkz. **op-**

¹⁰⁹³ Buradaki ‘2. arka yüz, ters yüz, derinin (postun, kürkün) iç yüzü’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1947) anlamları Clauson (1972)’daki *öη II* ile değil, *öη I* ile ilişkili olduğundan bunlar çalışmamızda *öη I* maddesi altında verilmiştir.

¹⁰⁹⁴ Yakutça sözcükle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 399)’a bkz.

¹⁰⁹⁵ Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *öηik* sözcüğü, Clauson (1972, s. 183b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 47) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

öpke¹⁰⁹⁶ ‘ak ciğer, ciğer; öfke, kızgınlık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 788) ~
öwke ‘öfke’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 794) || Yak. Ø.

öpkele-¹⁰⁹⁷ ‘ciğere vurmak; kızmak, öfkelenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 788) ~ **öpkele**- ‘kızmak, kızıp uzaklaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 788) || Yak. Ø.

öpkele- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 788) → bkz. **öpkele**-

öprül- ‘(çorba vb.) içilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 788) || Yak. Ø.

öprüş- ‘(çorba vb.) içmede yarışmak veya yardımlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 788) || Yak. Ø.

öpse- → bkz. **öpüse**- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 788).

öptür- ‘öpmesi için emir vermek, öptürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 788) || Yak. Ø.

öpül- ‘(sulu yemek, çorba vb.) höpürdetilerek içilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 788) || Yak. Ø.

öpüm ‘bir yudum’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 788) || Yak. Ø.

öpün- ‘(çorba vb. şeyleri) içer görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 788) || Yak. Ø.

öpür- ‘(sulu yemek, çorba vb. şeyleri) içirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 789) || Yak. Ø.

öpürgen ‘başkasına (süt vb. şeyleri) çok içirmek âdeti olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 789) || Yak. Ø.

öpürt- ‘(su vb.) içmeye yönlendirmek, içirtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 789) || Yak. Ø.

öpüse ~ **öpse**- ‘öpmek istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 789) || Yak. Ø.

öpüş ‘(iki kişi arasında olan) öpüş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 789) || Yak. Ø.

öpüş- ‘karşılıklı öpüşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 789) || Yak. Ø.

¹⁰⁹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *öpke* sözcüğü, Clauson (1972, s. 9a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 48) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁰⁹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *öpke* sözcüğü, Clauson (1972, s. 9b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 48) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

ör ‘kaftanın koltuk altı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 789)¹⁰⁹⁸ || Yak. Ø.

ör- I ~ ör- I ‘(saç, sepet vb. şeyler için) elle örmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 789) || Yak. *ör- III* “1. örmek (at yelesini), (hasır, sepet vb.) örmek, saç örmek, örerek içine geçirmek; dokumak; 2. (ip) eğirmek, bükmek; birbirine bağlamak, dolamak’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1954), *ör- II* ‘örmek, dokumak; bağlamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 287)” (Yıldız, 2015, s. 402).

ör-¹⁰⁹⁹ II ~ ör- II ‘belirmek, (bulut vb.) oluşmak; yükselmek; hayvanlar meraya sürülüp çıkmak; geceleyin otlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 789) || Yak. Ø.

örçüg (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 789) → bkz. **örgüç**

ördek ‘ördek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 789) || Yak. Ø.

örgen ‘urgan vb. şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 789) ~ **örken** ‘Oğuzcada kolanın sırimı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 789) || Yak. *örgön I* “‘örgülü kemer; ip, kement; uzun kemer ipi; atların otlakta bağlandığı ip’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1956), *örgön* ‘uzun deri kayış; uzun, örülmüş deri urgan’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 288)” (Yıldız, 2015, s. 403).

örgüç ‘kadınların saç örgüsü ve saç öbeği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 789) ~ **örçüg** ‘Oğuzcada saç örgüsü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 789) || Yak. Ø.

örgüçlen- ‘saç örgüsü olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 789) || Yak. Ø.

örk ‘hayvan yuları ve at tavlasi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 789) || Yak. Ø.

örken (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 789) → bkz. **örger**

örkle- ‘(atı tavlada köstekle) kösteklemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 789) || Yak. Ø.

örkü¹¹⁰⁰ ‘hörgüç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 789) || Yak. Ø.

¹⁰⁹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 789) *ör* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 373) yayınına göre *ör* olarak alınmıştır.

¹⁰⁹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *ör- II* sözcüğü, Clauson (1972, s. 195a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 48) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁰⁰Sözcük, Atalay (2006, s. 463) ve DTS’de (1969, s. 389) *örkü*, EDPT (1972, s. 223b), COT (1985, s. 48) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 373) *örgü* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 65) sözcüğün, Alt.’da *örkös* ‘hörgüç’, YUyg.’da *örkeç* ‘hörgüç’, Kır.’da *örkös* ‘hörgüç’, Kzk.’da *örkeş* ‘hörgüç’, Kar.-Mal.’da *örkeç* ‘hörgüç’, Tkm.’de *örküç* ‘hörgüç’, T.T.’de *hörgüç*, fakat Aa.’da *hörküç* şeklinde olduğunu yazıp sözcüğü *k*’li şekilde okumuşlardır.

örküç¹¹⁰¹ ‘dalga; ocakta üzerine tencere konulan taş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 789) || Yak. *örgös I* “‘1. ışın (güneş), güneş ışınları huzmesi; 2. sivri uç (örn. sığır boynuzunun), kalpak boynuzu’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1956), *örgös* ‘1. 1. esk. İneğin boynuzlarının uçları; 2. uç, ağız (genelde dürtücü ve kesici silahlar için); 3. dürtücü silah; 2. kararlı, yürekli, korkusuz, atılgan’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 288)” (Yıldız, 2015, s. 404).

örküçlen¹¹⁰² ‘(tencere vb. bir şeyin altına) ayak konmak; dalgalanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 789) || Yak. *örgöstön-* “‘sivrilmek, keskin zekalı olmak’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1957), *örgöstön-* ‘1. sivri uçlu bir silahı olmak; 2. kararlı, yürekli, korkusuz, atılgan olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 288)” (Yıldız, 2015, s. 404).

örlen- ‘(bulut) oluşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 790) || Yak. *ürden-* “‘terfi etmek, övülmek, yücelmek, ünlenmek, gururlanmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3173)” (Yıldız, 2015, s. 405).

örme ~ örme ‘örme, örgü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 790) || Yak. *örbö* “‘örülmüş, örme’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1954), diy. *örbö* ‘1. örme, örülmüş; 2. kaba giysi’ (Afanas’ yev, Voronkin, Alekseyev, 1976, s. 195)” (Yıldız, 2015, s. 406).

ört ‘yangın’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 790) || Yak. *ört-*, *öt* “‘step (orman) yangını, gereksiz otları yakmak için steplerde ya da ormanlarda çıkarılan yangın; yanık; alev (en şiddetli ateş)’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1964), *ört* ‘(orman ya da steplerdeki) yangın bölgesi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 289)” (Yıldız, 2015, s. 406).

ört- ‘örtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 790) || Yak. Ø.

örte- ‘yakmak; dağlanmak, yanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 790) || Yak. *örtöö-* I “‘ateşe vermek (anızları yakmak)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 289)” (Yıldız, 2015, s. 406).

örtel- ‘yakılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 790) || Yak. Ø.

¹¹⁰¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 789) iki ayrı madde başı olarak verilen *örküç* sözcüğü, Clauson (1972, s. 223b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 48) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 464) ve DTS’de (1969, s. 389) *örküç*, EDPT (1972, s. 223b) ve COT (1985, s. 48) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 373) *örgüç* şeklindedir. Ayrıca bkz. *örkü*.

¹¹⁰²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *örküçlen-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 228b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 48) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 464) ve DTS’de (1969, s. 389) *örküçlen-*, EDPT (1972, s. 2283b) ve COT (1985, s. 48) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 374) *örgüçlen-* şeklindedir.

örtlen¹¹⁰³ ‘(bulut vb.) kızarmak; yanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 790) || Yak. *örtön- I* “‘örtö- I Ey. Dö.-Ed. Bi.’¹¹⁰⁴ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 289)” (Yıldız, 2015, s. 407).

örter ‘yakıcı, sıcak (kül vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 790) || Yak. Ø.

örteş- ‘karşılıklı birbirinin bir şeyini yakmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 790) || Yak. *örtös- I* “‘örtö- I Ey. Bir.-İşt. Bi.’¹¹⁰⁵ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 289)” (Yıldız, 2015, s. 407).

örtet- ‘bir şeyin yakılması için emir vermek, yaktırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 790) || Yak. *örtöt- I* “‘örtö- I Ey. Ett. Bi.’¹¹⁰⁶ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 289)” (Yıldız, 2015, s. 407).

örtgün¹¹⁰⁷ ‘çeç (tahıl yığını); hasat zamanı, harman vakti’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 790) || Yak. Ø.

örtmen ‘dam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 790) || Yak. Ø.

örtüg ‘örtü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 790) || Yak. Ø.

örtül- ‘örtülmek, belirsiz hâle gelmek, (gök için) bulutlanmak, sislenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 790) || Yak. Ø.

örtün- ‘kadın yüzünü açmak veya örtmek, yarı açıp yarı kapayarak örtünür gibi yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 791) || Yak. Ø.

örtüş- ‘örtmek için birleşmek, hep birlikte örtmek; örtmede yardımlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 791) || Yak. Ø.

örü¹¹⁰⁸ ‘*örü tart-*: birbirine yardım etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 791) || Yak. *örö* “‘1. yukarı taraflarda bulunan yer; 2. yukarıda, yukarıya, yukarıya doğru; diklemesine, dikey olarak; 3. nehrin yukarısında, akıntıya karşı, suya karşı, genel olarak nehir ağzının karşı tarafında’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1959), *örö* ‘1. yukarı,

¹¹⁰³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *örtlen-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 209b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 49) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁰⁴Yak. *örtö- I* eyleminin anlamları için yukarıdaki *örte-* maddebaşına bkz.

¹¹⁰⁵Yak. *örtö- I* eyleminin anlamları için yukarıdaki *örte-* maddebaşına bkz.

¹¹⁰⁶Yak. *örtö- I* eyleminin anlamları için yukarıdaki *örte-* maddebaşına bkz.

¹¹⁰⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *örtgün* sözcüğü, Clauson (1972, s. 206a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 49) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁰⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *örü tart-* şeklindedir.

yukarıya; 2. daha yukarıda, yukarısında’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 288)” (Yıldız, 2015, s. 407).

örüg ‘bir yerde bir süre kalma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 791) || Yak. Ø.

örük ‘örgülü, örülü olan her şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 791) || Yak. Ø.

örül- ‘örölmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 791) || Yak. Ø.

örüle- ‘(koyun vb.ni) ayakta kesmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 791) || Yak. Ø.

örümçek ‘örümcek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 791) || Yak. Ø.

örün- ‘(erkeğin cinsel organı) kalkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 791) || Yak. *örön-* “‘kalkmak, gergin bir hal almak’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1962)” (Yıldız, 2015, s. 409).

örüş- I ‘(bulut vb.) oluşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 791) || Yak. Ø.

örüş- II ‘örmekte yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 791) || Yak. Ø.

ösne- ‘benzemek, benzetilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 791) || Yak. Ø.

östik¹¹⁰⁹ (Clauson, 1972, s. 243b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 50; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 376) → bkz. **öz tik-**

östük- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 791) → bkz. **östik-** (Clauson, 1972, s. 243b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 50; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 376).

öş¹¹¹⁰ ‘ağaç, dal ve boynuzların içi; atlar ve kuşlardaki kuyruk sokumu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 791) || Yak. Ø.

öşer¹¹¹¹ ‘(açlıktan ve beklemekten) gözü kararmak, uzun uzun bakmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 791) || Yak. Ø.

¹¹⁰⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 791) madde başı olarak verilen *östük-* yerine Clauson (1972, s. 243b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 50) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 376) *östik-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹¹¹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *öş* sözcüğü, Clauson (1972, s. 255a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 49) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Sözcük, Atalay ve DTS’de *uş*, COT’de *öş*, EDPT’de *oş* şeklindedir.

¹¹¹¹Sözcük, DTS (1969, s. 391), EDPT (1972, s. 265a) ve Atalay’da (2006, s. 467) *öşer-*, COT (1985, s. 59) ve Kaçalin ve Ölmez’de (2019, s. 539) *üşer-* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 80) sözcük için; krş. Hak. *özük-* ‘acıkmak, aç kalmak’, *özök-* ‘açlık çekmek’ örneklerini vermişlerdir.

öşergen¹¹¹² ‘(açlık vb. şeylerden) devamlı gözü kararan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 792) || Yak. Ø.

öşün ‘omuz başı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 792) || Yak. Ø.

öt ‘safra kesesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 792) || Yak. Ø.

öt¹¹¹³**I** ‘bir şeyi delip geçmek; bir yeri geçmek; ishal olmak, mide boşalmak (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 792) || Yak. *öt- I* “‘geçmek, içine sızmak; gözü açılmak’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1983), *öt-* ‘1. geçmek, içine işlemek; 2. ortaya çıkmak, belirmek; görünmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 291)” (Yıldız, 2015, s. 410).

öt- II ‘ötmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 792) || Yak. *üöt- II* “‘1. (güvercin, kumru) ötmek; 2. kurban sunma zamanında ruhlara seslenmek (ruhların soylarını birer birer sayan şamanlarla bağlantılı olarak kullanılır); yalvarıp yakarmak; bütün bedeninde ağır ağır hareket etmek, özellikle de sağ elde tokmakla güneye yönelerek elini bir yukarı bir aşağı hareket ettirmek ve orada hediyesini ruhlara sunarak ileriye yönelmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3161), *üöt-* ‘1. (yaban güvercinleri) göğsünden ötmek; 2. esk. Atalardan bir şey dilemek; atalara seslenmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 456)” (Yıldız, 2015, s. 410).

öte- ‘ödemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 792) || Yak. Ø.

ötel- ‘iyice yorulup çok zahmet çekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 792) || Yak. Ø.

ötet¹¹¹⁴ ‘*ol anı ötetti*: O, onu sıkıntıya koydu’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 376) || Yak. Ø

ötgen ‘çok öten’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 792) || Yak. Ø.

ötgün¹¹¹⁵ ‘taklit etmek, öykünmek; duyduğu şekilde anlatmak, nakletmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 792) ~ **ötkün-** ‘hikâye anlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 792) || Yak. *ütügün-* “‘birine öykünmek, birine uymak, birine benzer olmak; taklit yapmak, taklidini yapmak, birini körü körüne taklit etmek; rahatsız etmek,

¹¹¹²Sözcük, DTS (1969, s. 391), EDPT (1972, s. 265a) ve Atalay’da (2006, s. 467) *öşergen*, COT (1985, s. 59) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 539) *üşergen* şeklindedir.

¹¹¹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *öt-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 39a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 49) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹¹⁴Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 376) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

¹¹¹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ötgün-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 52a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 50) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

sataşmak' (Pekarskiy, 1927, sü. 3196), *ütüğüün-* 'taklit etmek, öykünmek, yansılamak; birinin taklidini yapmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 458)" (Yıldız, 2015, s. 383).

ötgür-¹¹¹⁶ 'bir şeyi bir şeyden geçirmek; (mektup için) göndermek; ishal yapıp (mideyi) boşaltmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 792) || Yak. Ø.

ötgürüş- 'geçirtilmede yardımlaşmak veya yarışmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 792) || Yak. Ø.

ötki 'Çiğilcede bedel, karşılık' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 792) || Yak. Ø.

ötkün- 'hikâye anlatmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 792) → bkz. **ötgün**

ötkünç¹¹¹⁷ 'hikaye' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 792) || Yak. Ø.

ötlük 'öğüt' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 792) || Yak. Ø.

ötmek (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 792) → bkz. **etmek**

ötnü 'ödünç, borç' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 793) || Yak. Ø.

ötrük 'Oğuzcada hilekâr' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 793) || Yak. Ø.

ötrül- '(kaval vb. şeylerde) ses çıkarılmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 793) || Yak. Ø.

ötrüm 'müşil' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 793) || Yak. Ø.

ötrüş- '(birbirine mektup vb.) ulaştırmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 793) || Yak. Ø.

ötse-¹¹¹⁸ 'öte geçmek istemek, delip geçmek istemek' (Clauson, 1972, s. 71b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 49; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 377) || Yak. Ø.

¹¹¹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *ötgür-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 52b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 49) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹¹⁷Sözcük Atalay'da (2006, s. 468) *ötkünç ~ ötükünç*, DTS'de (1969, s. 392) *ötkünç*, EDPT (1972, s. 52a), COT (1985, s. 50) ve Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 376) *ötgünç* şeklindedir. Ercilasun, Akkoyunlu (2018, s. 82) Türk dillerinden verdikleri örneklerden hareketle hece başındaki ünsüzün Oğuz grubunda düşmeyip *g*, hatta *k* olmasını; diğer lehçelerde de hep *k* sesinin bulunmasından dolayı sözcüğün *k*'li şekilde okunması gerektiğini belirtmektedirler. Ayrıca *ötkün-* fiilinin Clauson'un düşündüğü şekilde *ötüg* isminden gelmiş olamayacağını; *ötüg* isminin ve *ötün-* fiilinin de türediği **ötü-* fiilinden türemiş olabileceğini krş. Aa. *öyk-* belirtmişlerdir. Ayrıca Erdal (1991, s. 610), Oğuzca *öykün-* < **ödkün-* örneklerinden hareketle damak ünsüzünün -*g*- değil -*k*- olduğunu belirtip sözcüğün sözcüğün Karahanlıcada düzenli olarak *ötkün* şeklinde yazıldığını belirtmiştir.

¹¹¹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 793) madde başı olarak verilen *ötüse-* yerine Clauson (1972, s. 71b), Dankoff ve Kelly (2018, s. 49) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 377) *ötse-* sözcüğü tercih edilmiştir.

öttür- ‘(kaval vb. ile) ses çıkarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 793) ~ **ötür- II**
‘(kaval vb.) çalmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 793) || Yak. Ø.

ötüg I ‘kusma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 793) || Yak. Ø.

ötüg II ‘sultana arz edilen şey, arz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 793) || Yak. Ø.

ötügçi ‘(han’a karşı) şefaathçi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 793) || Yak. Ø.

ötüglüg ‘hakana arz edeceği şeyi olan (kimse)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 793)
|| Yak. Ø.

ötün- ‘durumu hakana vb. makamlara arz etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 793) || Yak. Ø.

ötünç ‘borç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 793) || Yak. Ø.

ötür- I ‘delmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 793) || Yak. Ø.

ötür- II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 793) → bkz. **öttür-**

öür- ‘söz söylemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 793)¹¹¹⁹ || Yak. Ø.

ötüse- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 793) → bkz. **ötse-** (Clauson, 1972, s. 71b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 49; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 377).

ötüş (ötüş) ‘bir çocuk oyununda ‘itme hareketini yanındakine geçir’ anlamında kullanılan bir söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 793) || Yak. Ø.

övüt (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 794) → bkz. **ögüt**

öwke (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 794) → bkz. **öpke**

öyle ‘Oğuzcada öğle vakti’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 794) ~ **özle** ‘Kıpçaklarda öğle vakti’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 795) || Yak. Ø.

öyük ‘bataklık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 794) || Yak. Ø.

öyük-¹¹²⁰ ‘(ayak kuma) gömülmek; (taştan) incinmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 794) || Yak. Ø.

¹¹¹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 793) *ötür-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 378) yayınına göre *öür-* olarak alınmıştır.

¹¹²⁰Sözcük, DTS (1969, s. 623), COT (1985, s. 62), Atalay (2006, s. 719) ve Kaçalin ve Ölmez’de (2019, s. 540) *üyük-*, EDPT’de (1972, s. 272a) *öyük-* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 517) krş. Aa. (çamur) *öy-* ‘(çamur) karmak’, (sıvı) *öy-* ‘(sıvı) sürmek, bulaştırmak’, (yağmur toprağa) *öy-* ‘(yağmur toprak) içine girmek’ örneklerinden harekete sözcüğü *ö*’lü biçimde okumuşlardır.

öz¹¹²¹ **I** ~ **öz I** ‘kendi; bir şeyin içi, iç kısmı; ruh, can; kalp; kalp ve karın bölgesindeki organlar; ağacın özü, yağı; yakın, akraba’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 794) || Yak. *üös I* “‘1. merkez, orta nokta, orta; 2. (ağaç için) öz; 3. (...)’¹¹²²; 4. ana kan damarı, kalın hayati damar (aort); kemerin ucu’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3155), *üös I* ‘1. merkez; 2. orta; 3. öz (ağaç için); 4. orta yer, merkeze yakın yer (su birikintileri için); 5. bkz. *öz II*; 6. bkz. *öz II*’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 455), *üös II* ‘ana atardamar, aort’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 455)” (Yıldız, 2015, s. 416).

öz II ‘vadi, dere’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 794) || Yak. *üös I* “‘3. nehir ya da gölün ortası; nehir yatağı, seyir koridoru; ırmağın kolu, çay, boğaz, kaynak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3155), *üös I* ‘5. mecrâ, yatak; 6. akarsuyun seyir koridoru’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 455)” (Yıldız, 2015, s. 416).

öz¹¹²³ **II** ‘sağır’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 794) || Yak. Ø.

özek ‘omurilik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 794) || Yak. *ösöx* “‘kan torbası, kan pıhtısı; en yoksul insanların yemek yapmakta kullandıkları kan pıhtısı; karaciğerde yoğunlaşmış kan’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1977) > *öhöx* ‘1. kan pıhtısı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 290)” (Yıldız, 2015, s. 416).

özekle- ‘(koyunun) şahdamarını kesmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 794) || Yak. Ø.

özel- I ‘âciz kalmak, içinden hemen çıkılamayacak bir işe düşmek; ruhu teslim etmekte zorlanmak; eziyet çekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 794) || Yak. Ø.

özel- II ‘özlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 794) || Yak. Ø.

özi ‘Çiğil lehçesinde dağdaki yarık, vadi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 795) || Yak. Ø.

özi¹¹²⁴ ‘sızdırmak; gürültüden neredeyse sağır olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 795) || Yak. Ø.

¹¹²¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da altı ayrı madde başı olarak verilen *öz* sözcüğü, Clauson (1972, s. 278a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 50) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹²²Buradaki ‘3. nehir ya da gölün ortası; nehir yatağı, seyir koridoru; ırmağın kolu, çay, boğaz, kaynak, ırmağın kolu’ anlamı *öz I* (Clauson, 1972, 278a) ile değil, *öz II* (Clauson, 1972, 278a) ile ilişkili olduğundan çalışmamızda *öz II* maddebaşında ele alınmıştır.

¹¹²³Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 21) sözcüğün Atalay’da *öz* (dizinde *üz* olarak düzeltilmiştir), DTS ve Rustemov-Kormuşin’de *öz*, EDPT ve COT’de *üz* şeklinde olduğunu yazıp, krş. Kır. *ez* ‘sağır’ örneğinden hareketle *ö>e* ihtimalinin *ü>e*’den daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 540) yayınında *üz* şeklindedir.

özt-¹¹²⁵ ‘duymayı ağırlaştırmak, sağırlandırmak; (ekşilik, küp vb. şeyleri) delmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 795) || Yak. Ø.

özle (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 795) → bkz. **öyle**.

özle- ‘pişirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 795) || Yak. Ø.

özlük¹¹²⁶ ‘insanın kendisine tahsis ettiği şey; üzerinde karar kılınan at’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 795) || Yak. Ø.

özne- ‘isyan etmek, emre uymamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 795) || Yak. Ø.

öz tik- ‘özlem ve ihtiras duymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 795) ~ **östik-** ‘özlem ve ihtiras duymak’ (Clauson, 1972, s. 243b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 50; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 376) || Yak. Ø.

özök¹¹²⁷ ‘kadınlar için kullanılan, ‘bedeni inciye benzer’ anlamında bir lakap’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 795) || Yak. Ø.

özük¹¹²⁸ ‘oyularak havuz hâline getirilen yer; derelerin birleştiği yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 795) || Yak. Ø.

4.18. P Harfiyle Başlayan Sözcükler

¹¹²⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 795) iki ayrı madde başı olarak verilen *özi-* sözcüğü Clauson (1972, s. 281a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 62) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 458) sözcüğün, Atalay, DTS ve EDPT’de *azı-*, COT’de *üzi* şeklinde olduğunu yazmışlardır. Yazmada *elif*’teki üstünün çok açık olduğunu fakat yazma 34’te *öz* ve 113’te *özt-*’in ötreli elifle yazıldığını ve Clauson’un buna dikkat çektiği hâlde sözcüğü *azı-* şeklinde okuduğunu belirtmişlerdir. Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 541) yayınında *üzi-* şeklindedir. Ayrıca bkz. *özt-*

¹¹²⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 795) iki ayrı madde başı olarak verilen *özt-* sözcüğü Clauson (1972, s. 282a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 62) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 101) sözcüğün, Atalay, DTS, EDPT, COT ve Rustemov-Kormuşin’de *üzit-* şeklinde olduğunu yazmışlardır. Fakat Hak. *öze-* ‘hayvanı bağrından yarararak kesmek’ ve Tuva *özeer* ‘öldürmek’ örneklerinden hareketle sözcüğü *ö’lü* şekilde okumuşlardır. Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 541) yayınında *üzit-* şeklindedir.

¹¹²⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *özlük* sözcüğü, Clauson (1972, s. 286b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 50) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹²⁷Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 33) sözcüğün, Atalay, DTS, COT ve Rustemov-Kormuşin’de *özük*, EDPT’de *özök* şeklinde olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca Kaş.’nın kelimenin *ök* pekiştiricisiyle olan ilgisini açıkça belirttiğini yazmışlardır. Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 380) yayınında *özük* şeklindedir.

¹¹²⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *özük* sözcüğü, Clauson (1972, s. 285b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 50) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 33) sözcüğün, Atalay, DTS ve COT’de *özük*, EDPT’de *üzük* şeklinde olduğunu yazıp; krş. Aa. *öz I* ‘su arki, 2. dere, çay, ırmak, 3. küçük göl, 4. pınar, derelerin çıktığı yer’ örneğini vermişlerdir. Ayrıca sözcük için *özük* < *öz* + *ük* etimolojisini de yapmışlardır.

pat I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 796) → bkz. **bat II** (Clauson, 1972, s. 296a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 68; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 102).

pat II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 796) → bkz. **bat II** (Clauson, 1972, s. 296a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 68; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 102).

pis¹¹²⁹ ‘tulum gibi şeylerin dibindeki çöküntü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 796) || Yak. Ø.

4.19. S Harfiyle Başlayan Sözcükler

sā ‘sana (KM: sen, sana)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 797) || Yak. Ø.

sā- ‘saymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 797) || Yak. Ø.

saban¹¹³⁰ ‘saban; toprağı ekin için hazırlama, sürme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 797) || Yak. Ø.

sabanla-¹¹³¹ ‘(yeri) işlemek, sürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 797) || Yak. Ø.

saç ‘saç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 797) || Yak. *as II* ‘saç’ (Pekarskiy, 1945, s. 35); *as II* ‘saç, saç teli; kıl; tüy’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 48).

sāç ‘kızartma kabı, sac’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 797) || Yak. Ø.

saç- ‘(su vb. şeyleri) serpmek; yağmur saçmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 797) || Yak. *ıs-* ‘saçmak, öteye beriye atmak, dağıtmak, dökmek, serpmek, fişkırtmak; ekin ekmek, savurmak; serpmek, fişkırtmak (örn. suyu), elle serpmek, fişkırtarak ıslatmak, sıçratarak ıslatmak, serpmek, serpererek ıslatmak; bir adama çok iş yüklemek, yığmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 422); *ıs-* ‘1. dağıtmak; atmak, saçmak, serpmek, yaymak, savurmak, oraya buraya dökmek, öteye beriye koymak; ekmek, atmak; dağınık hâlde yerleştirmek; gidermek, kaldırmak; dağıtmak, 2. ekmek, ekim yapmak; yaymak, tohumu atmak, saçmak; elemek, kalburdan geçirmek, kalburlamak, çalkalamak; dikmek, yetiştirmek, 3. sıçratmak, fişkırtmak; serpmek, püskürtmek;

¹¹²⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 796) madde başı olarak verilen *pis* sözcüğü, Atalay’da (2006, s. 474) *pis*, EDPT’de (1972, s. 370b) *bis*, COT (1985, s. 74) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 114) *bis* şeklindedir.

¹¹³⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *saban* sözcüğü, Clauson (1972, s. 790a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 151) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Sözcük, DTS (1969, s. 478), EDPT (1972, s. 790a), COT (1985, s. 151) ve Atalay’da (2006, s. 477) *saban*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 389) *sapan* şeklindedir.

¹¹³¹Sözcük, DTS (1969, s. 478), EDPT (1972, s. 791a), COT (1985, s. 151) ve Atalay’da (2006, s. 477) *sabanla-*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 389) *sapanla-* şeklindedir.

(püskürgeçle) sıkamak, püskürtmek, 4. koparmak; çabuk ayrılmak; yırtıp koparmak; sökmek, çözmek; bozmak, ihlal etmek; tecavüz etmek; karşı gelmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 529).

saçgak 'malını saçan (kişi)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 797) || Yak. Ø.

saçgır¹¹³² '(su vb. şeyleri) saçmak üzere olmak' (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 151; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 382) || Yak. Ø.

saçgur¹¹³³ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 797) → bkz. **saçgır**- (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 151; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 382).

saçı¹¹³⁴ 'saçı' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 797) || Yak. Ø.

saçıl¹¹³⁵ '(para vb.) saçılmak; (su, yağmur damlaları vb.) saçılmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 797) || Yak. Ø.¹¹³⁶

saçın- 'su serpmeyi üstlenmek, suyu bizzat serpmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 797) || Yak. Ø.

saçındı 'saçılmış ve yayılmış (şey)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 797) || Yak. Ø.

saçıratğu (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 797) → bkz. **saçratğu** (Clauson, 1972, s. 798b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 151; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 383).

saçış- '(para vb. şeyleri) saçmada yardımlaşmak veya yarışmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 797) || Yak. Ø.

saçıt¹¹³⁷ '(bir şeyi) dağıtmak, dağıtmak için emir vermek, dağıttırmak; su vb. saçtırmak, serpirtmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 798) || Yak. Ø.

¹¹³²Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 797) madde başı olarak verilen *saçgur*- yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 151) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 382) *saçgır*- sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 478), DTS (1969, s. 479) ve Erdal'da (1991, s. 539) *saçgır*-, EDPT'de (1972, s. 796b) *saçgur*- şeklindedir.

¹¹³³Sözcük, Atalay (2006, s. 478), DTS (1969, s. 479), COT (1985, s. 151) ve Erdal'da (1991, s. 539) *saçgır*- şeklindedir.

¹¹³⁴Sözcük, Atalay (2006, s. 479), DTS (1969, s. 480), EDPT (1972, s. 795a) ve COT'de (1985, s. 152) *saçu* şeklindedir.

¹¹³⁵Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *saçıl*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 797a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 151) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹³⁶Yakutçada edilgen anlamlı *ıslın*- 'kökün mânasına göre; toz olup gitmek, serpilme, yıkılmak' (Pekarskiy, 1945, s. 423) > *ihılın*- '1. serilmek, serilip serpilme, yayılıp oturmak veya yatmak, serilip yatmak, uzanmak, yayılmak; dağınık olmak, düzensiz olmak, 2. serpilme, saçılmak; ekilmek, dikilmek, ekili olmak, 3. sıçratılmak, su sıçratılmak; kendi üzerine serpmek, üzerine serpilmiş olmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 531). fiili *-(I)lln* ekiyle türetilmiştir.

- saçlan-** ‘saçı çıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 798) || Yak. Ø.
- saçlaş-** ‘birbirinin saçını çekiştirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 798) || Yak. Ø.
- saçlıg** ‘gür saçlı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 798) || Yak. ≠ *astaax ‘as II*’nin sıfat biçimi’ (Pekarskiy, 1945, s. 38).
- saçra-** ‘sıçramak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 798) || Yak. Ø.
- saçrat-** ‘sıçratmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 798) || Yak. Ø.
- saçratgu**¹¹³⁸ ‘bir çeşit tuzak’ (Clauson, 1972, s. 798b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 151; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 383) || Yak. Ø.
- saçtaş-** ‘saçını çekiştirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 798) || Yak. Ø.
- saçtur-** ‘(para vb.) saçtırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 798) || Yak. *istar-* ‘*ısiaxtarın ıstarbıttar*: kendi *ısiax*’larını serpmeyi emrettiler’¹¹³⁹ (Pekarskiy, 1945, s. 423); *istar-* ‘*oğoruotu uunan ıstar*: bahçeyi sulattırmak, su serpirtmek’¹¹⁴⁰ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 530).
- saçu** ‘elbise, mendil vb. şeylerin saçacağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 798) || Yak. Ø.
- saçuk** ‘saçılmış olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 798) || Yak. Ø.
- saçula-** ‘saçak yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 798) || Yak. Ø.
- sağ I** ‘Oğuzcada akıl; hızlı kavrayış ve zeka’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 798) || Yak. Ø.
- sağ**¹¹⁴¹ **II** ‘Oğuzcada sağlık ve esenlik; sağlıklı; Oğuzcada sağ (taraf)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 798) || Yak. Ø.

¹¹³⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *saçıt-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 795b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 152) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹³⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 797) madde başı olarak verilen *saçıratgu* yerine, Clauson (1972, s. 798b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 151) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 383) *saçratgu* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, DTS’de (1969, s. 479) *saçıratgu*, Atalay’da (2006, s. 479) *saçratgu* şeklindedir.

¹¹³⁹Yakutçada *istar-* maddesinde verilen *ısiaxtarın ıstarbıttar* ibaresindeki ‘istar-’ sözcüğü *ıs-* ‘saçmak, serpmek, püskürmek’ fiilinin ettirgen çatılı şeklidir ve ‘serpirtmek’ anlamında verilmiştir.

¹¹⁴⁰Yakutçada *istar-* maddesinde verilen *oğoruotu uunan ıstar* ibaresindeki ‘istar-’ sözcüğü *ıs-* ‘saçmak, serpmek, püskürmek’ fiilinin ettirgen çatılı şeklidir ve ‘serpirtmek’ anlamında verilmiştir.

¹¹⁴¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sağ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 803a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 152) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

sağ III ‘yün kabartmak için kullanılan çubukların adı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 798) || Yak. Ø.

sāg¹¹⁴² ‘*sāg yāg*: tereyağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 800)¹¹⁴³ || Yak. Ø.

sağ- ‘(süt) sağmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 798) || Yak. *ıa- II* ‘1. (ineği, kısırağı, dişi geyiği) sağmak, sütü hayvandan sağmak; sağılmak, akmak, 2. havyar bırakmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 401); *ıa- I, II* ‘süt sağmak, sağmak; yumurtlamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 519).

sağdıç ‘arkadaş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 798) || Yak. Ø.

sağıl- ‘sağılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 798) || Yak. Ø.

sağım ‘bir sağımlık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 799) || Yak. *ıam* ‘sağma, sağım, son sağıntı; ineklerin, kısırakların sağım zamanı, 2. üreme zamanı (küçük hayvanların); balıklarda yumurtlama hâdisesi ve zamanı; yumurta bırakma’ (Pekarskiy, 1945, s. 402); *ıam I* ‘1. sağılan süt, sağım, sağma, sağılma, 2. sağım zamanı (inek, kısırak hk.)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 520).

sağın- I ‘(süt) sağır görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 799) || Yak. *ıan-* ‘1. sağılmak, sağılıp bitmek!, usaresi çekilip bitmek (ağaç hk.), tebahhur etmek (usare hk.); korumak (bu kelime anlamsal açıdan *xat IV*’ten daha zayıftır), kırışmak, yani kırışık peyda etmek, 2. nem kapmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 403); *ıan-* ‘1. süt vermek, sağılmak, 2. fire vermek, kuruyarak azalmak; cılızlaşmak, kurumak, hacim azalması’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 520).

sağın- II ‘(birisi hakkında) içinden veya sözle zanda bulunmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 799) || Yak. Ø.

sağınlğ ‘sağmal sahibi olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 799) || Yak. Ø.

sağır ‘hükümdarların maiyetiyle birlikte yaptığı bir tür av’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 799) || Yak. Ø.

sağış- ‘sağmada yarışmak veya yardımlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 799) || Yak. *ıas- II* ‘sağmaya yardım etmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 405); *ıas-* ‘*ıa- I*’ in İşt. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 521).

¹¹⁴²Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı ‘*sağ yāg*: tereyağı’ şeklindedir.

¹¹⁴³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 800) *sağ yāg* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 384) yayınına göre *sāg yāg* olarak alınmıştır.

sağız ‘sakız’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 799) || Yak. *ıas I* ‘sakız, reçine; sakız, ağaç sakızı, sertliği, kabiliyeti inkisarı ve kokusu cihetinden kopal katranına benzeyen sarımtırak boz renkte karaçam reçinesi ki Yakutlar bunu severek çiğnerler ve tatlılığından olduğu gibi, dişleri temizlemesinden de istifade ederler; ‘tereyağı ile balık yağı ve yünle karıştırılarak bu sakız hafif Yakut kayıklarının yarıklarını katranlamaya sarfolunur’; kapları yapıştırmak için kullanılan kayın ağacı katranı; katran reçine; sakız’ (Pekarskiy, 1945, s. 404); *ıas* ‘1. kükürt; kulak kiri, kulak mumu, ahşap reçinesi, sakız, 2. akındırık, reçine; çam sakızı; katran; kolofan; zift; kunduracı mumu, balmumu’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 521).

sağızğan ‘saksağan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 799) ~ **sağızığan** ‘saksağan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 800) || Yak. Ø.

sağızlığ¹¹⁴⁴ ‘sakızlı olan; katıksız çamuru olan (yer)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 799) || Yak. ≠ *ıastaax* ‘*ıastaax berciges*: sakızlı küçük çam ağacı, reçinesi dışına sızmış çamcık’¹¹⁴⁵ (Pekarskiy, 1945, s. 405)

sağılığ ~ **sāğılığ** ‘sayılan her şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 799) || Yak. Ø.

sağılık ‘sağmal koyun’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 799) || Yak. Ø.

sağılıkılan- ‘sağmal koyun sahibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 799) || Yak. Ø.

sağnağı ‘kuru kabak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 799) || Yak. Ø.

sağrı¹¹⁴⁶ ‘deri; her şeyin en üstteki tabakası; sağrı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 799) || Yak. Ø¹¹⁴⁷

sağrıla- ‘hayvan derisini sahtiyan yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 799) || Yak. Ø.

sağıtur- ‘(süt) sağdırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 799) || Yak. Ø.

¹¹⁴⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sağızlığ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 818b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 152) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁴⁵Yakutçada *ıastaax* maddesinde verilen *ıastaax berciges* ibaresindeki ‘ıasaax’ sözcüğü ‘sakızlı, sakızı olan’ anlamında verilmiştir.

¹¹⁴⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *sağrı* sözcüğü, Clauson (1972, s. 815a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 152) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁴⁷Yakutçada aynı anlamdaki *saarı* ‘1. atın sırt kısmından hazırlanan tabaklanmış deri, at eti, bir tür at derisi; 2. atın sırt derisinden hazırlanan su geçirmez karartılmış deri ayakkabılar’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2111); *saarı* ‘kalın at derisi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 306) sözcüğü Yakutçadaki Moğolca öğelerden biridir. (Kałużyński, 1995b, 183)

saġu ~ **sāġu** ‘ölçek, ölçü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 799) || Yak. Ø.

saġula- ‘(buğday vb. şeyleri) ölçmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 800) || Yak. Ø.

saġur-¹¹⁴⁸ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 800) → bkz. **suġur-** (Clauson, 1972, s. 816a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 168; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 422).

saġızıġan (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 800) → bkz. **saġızġan**

saġ ‘uyanık ve kıvrak zekâlı olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 800) || Yak. Ø.

saġ- ‘saymak, kabul etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 800) || Yak. *aax-* III ‘1. saymak, hesap etmek, hesap tutmak, hesaplamak, hesaba katmak, 2. bir şeyi hesaba katmak, bir şeyi birisine isnat etmek; bir şeye ehemmiyet vermek, bir şeyi nazarı dikkate almak; bir şeyi bir şey saymak, sanmak, telâkki etmek, 3. bir şeyi bir şeye göre takdir etmek, bir şeye paha biçmek, 4. okumak (kitabı, mektubu)’ (Pekarskiy, 1945, s. 50); *aax-* ‘1. okumak, okuyabilmek; anlamak, sezmek, 2. saymak, hesaba katmak, yerine koymak, itibara almak; addetmek, bilmek, sanmak; hesap etmek, hesaplamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 26).

saġa ‘dağ eteği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 800) || Yak. Ø.

saġak ‘çene’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 800) || Yak. Ø.

saġal ‘sakal’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 800) || Yak. Ø.

saġalduruġ ‘başlık sıkı dursun ve düşmesin diye çene altından bağlanan, ipekten örülmüş ip’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 800) || Yak. Ø.

saġalduruġlan- ‘börkün ipini bağlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 800) || Yak. Ø.

saġı- ‘hayal gibi görünmek; hayal etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 800) || Yak. Ø.

sāġıġ ‘serap, hayal’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 800) || Yak. Ø.

saġın-¹¹⁴⁹ ‘sakinmek; düşünmek; zannetmek; umursamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 800) || Yak. *aġın-* I ‘1. anmak, hatırlamak, hatıra getirmek, daima birisini

¹¹⁴⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 800) üç ayrı madde başı olarak verilen *saġur-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 816a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 168) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 422) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

düşünmek, daima bir şey düşünmek, hatıra getirmek, hatırlatmak, birisini anmak; telmih etmek, zikretmek, nazarı dikkate almak, 2. hasret çekmek, özlemek, hasretten üzülmek; canı sıkılmak, birisinin derdini çekmek; kederlenmek, 3. doğumdan evvel ıztırap çekmek; doğum esnasında ağrı çekmek (bilhassa inek ve sair hayvanlar hk.)’ (Pekarskiy, 1945, s. 8); *ağın- I* ‘1. anımsamak, hatırlamak, aklına gelmek; anmak, ağza almak, bahsetmek, ima etmek, söz etmek, zikretmek; andırmak, hatırlatmak, benzetmek, 2. kederlenmek, kederli olmak, mahzunlaşmak, hüznü olmak; efkarlanmak, efkarlı olmak, üzgün olmak, canı sıkılmak, içi sıkılmak; özlemek, özlem duymak, hasretini çekmek, gamlanmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 31).

sakınç ~ sākınç ‘keder, hüznü, gam, kaygı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 800) || Yak. Ø.

sakırku ‘kene, sakırğa’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 800) || Yak. Ø.

sakış ‘sayma, sayış’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 800) || Yak. *ağıs II* ‘sayı, adet. Ancak belirsiz hâl, yönelme hâli ve belirtme hâlinde 3. şahıs sahiplik zamirinin ekleriyle kullanılır’ (Pekarskiy, 1945, s. 9); *ağıs II* ‘sayı, adet’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 31).

sakız ‘elbiseye yapışan pekmez vb. yapışkan şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 800) || Yak. Ø.

sakızlıg ‘üzerinde yapışkan şeyler olan (elbise vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 800) || Yak. Ø.

saklan- ‘(birinden) çekinmek, korunmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 800) || Yak. Ø.

saklaş- ‘birbirini korumak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 801) || Yak. Ø.

saklık ‘işlerde uyanıklık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 801) || Yak. Ø.

sāl ‘tar’ (şişirilmiş tulumların, kamışların veya dalların yan yana getirilmesiyle yapılan sal) anlamında kılıf, kelek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 801) || Yak. *aal I* ‘gemi, mavuna, bilumum kayık, sandal, sal’ (Pekarskiy, 1945, s. 50); *aal I* ‘yüzen herhangi bir yapı anlamında kullanılan eski bir sözcük: gemi, tekne, yelkenli, mavna, duba, salapurya’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 23).

¹¹⁴⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sakın-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 812b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 151) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

- sal-**¹¹⁵⁰ ‘(su, ağaç vb. şeyleri) alıp götürmek; göndermek; (işaret etmek için bir şey) sallamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 801) || Yak. Ø.
- sālçı** ‘aşçı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 801)¹¹⁵¹ || Yak. Ø.
- salğa**¹¹⁵² ‘*salğa at*: taşkın at’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 801) || Yak. Ø.
- salı**¹¹⁵³ ‘mala’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 801) || Yak. Ø.
- salımlaş-** ‘biriyle sert bir şekilde tartışıp kavga etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 801) || Yak. Ø.
- salın-** ‘sarkmak, salınmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 801) || Yak. Ø.
- salındı** ‘bırakılmış (şey)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 801) || Yak. Ø.
- salıgula-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 801) → bkz. **salğula-** (Clauson, 1972, s. 828a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 153; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 387).
- salış-** ‘karşılıklı bir şey sallamak; (güreşte) rakibi savurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 801) || Yak. Ø.
- salıu** ‘kendisiyle taş atılan sapan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 802) || Yak. Ø.
- salğula-**¹¹⁵⁴ ‘(taş vb.) fırlatmak’ (Clauson, 1972, s. 828a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 153; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 387) || Yak. Ø.
- saltur-**¹¹⁵⁵ ‘(bir şey) sallanması veya atılması için emir vermek, sallatmak, attırmak; Oğuz lehçesinde birinin başkasına havale edilmesi, bırakılması için emir vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 802) || Yak. Ø.

¹¹⁵⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *sal-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 824b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 153) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁵¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 801) *salçı* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 386) yayınına göre *sālçı* olarak alınmıştır.

¹¹⁵²Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *salğa at* şeklindedir.

¹¹⁵³Sözcük, Atalay (2006, s. 485) ve DTS’de (1969, s. 482) *salı*, EDPT (1972, s. 825a), COT’de (1985, s. 162) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 412) *sili* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 448), *sin*’de üstün olduğunu fakat Clauson’un kelimeyi *sil-* fiilinden getirdiği için esreli okuduğunu yazmışlardır. Fakat malanın işlevinin silmek değil sıvamak olduğunu belirtip Aa.’daki *sal ~ sala ~ salı II* ‘1. arabalara ot, sap vb. şeyleri yüklemek için tahdan yapılan kayık gibi araç’ *sele III* ‘harç, çamur taşımaya yarayan dört saplı araç, teskere’ *seli I* ‘harman savurmakta kullanılan dört dişli araç, bir çeşit yaba’ örneklerini verip yassı ve düz pek çok şeye *sal* denildiğini belirtmişlerdir. Aynı zamanda DS’de bunların görülebileceğini; bir kısmının +A veya +I ile pekiştirilmiş; bir kısmında incelmış olduğunu belirtmişlerdir.

¹¹⁵⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 801) madde başı olarak verilen *salıgula-* yerine, Clauson (1972, s. 828a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 153) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 387) *salğula-* sözcüğü tercih edilmiştir. Atalay (2006, s. 485) ve DTS’de (1969, s. 482) *salıgula-* şeklindedir.

saman ‘Çiğil lehçesinde saman’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 802) || Yak. Ø.

samanlıg ‘saman sahibi olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 802) || Yak. Ø.

samla- ‘ilaç vermek, tedavi etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 802) || Yak. Ø.

samsıt- ‘(dil veya elle) incitmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 802) || Yak. Ø.

samursak (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 802) → bkz. **sarmusak**

samurtuğ ‘içinden nasıl çıkılacağı bilinmeyen, karışık olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 802) || Yak. Ø.

sān ‘sayı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 802) || Yak. Ø.

san- sān- ‘sayılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 802) || Yak. Ø.

sāna- ‘saymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 802) || Yak. Ø.

sanaç¹¹⁵⁶ ‘*sanaç kesirgü*: kırmızı dağarcık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 802) || Yak. Ø.

sanç¹¹⁵⁷ ‘(düşman vb.lerini) bozguna uğratmak; (bıçak vb. bir şey) batırmak, saplamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 802) || Yak. *as- IV, añar-, ancar*’da yazılır ‘birisini yahut bir şeyi itmek; tepmek (tüfek hk.; krş. *oğus II*); batırmak, delmek, sançmak; sokmak, saplamak’ (Pekarskiy, 1945, s. 35); *as- II* ‘1. dürtmek, itmek, tepmek, kakmak, vurmak; sürmek, basmak, sokmak, sokuşturmak; atmak; ileri doğru hareket ettirmek; kışkırtmak, sevk etmek, teşvik etmek, 2. dürterek sokmak; saplamak, batırmak, geçirmek; bıçaklamak, hançerlemek; sancımak, sancılanmak, delmek, deşmek; nüfuz etmek, yayılmak; 3. kaldırmak, yerleştirip tespit etmek; yukarı kaldırmak, dikmek, 4. getirmek, çıkarmak; yazmak, geçirmek, kaydetmek; dâhil etmek, katmak, ithal etmek, dercetmek; birbirine geçirmek; çalıştırmak, işletmek, 5. dikiş dikmek; dikirmek; nakış işlemek, gergef işlemek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 48).

¹¹⁵⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *saltur-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 825b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 153) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁵⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *sanaç kesirgü* şeklindedir.

¹¹⁵⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sanç-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 835b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 153) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

sançık-¹¹⁵⁸ ‘(düşman) yenilmek; (bıçak vb.) saplanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 802) || Yak. Ø.

sançıl-¹¹⁵⁹ ‘(bıçak vb.) saplanmak; (asker için) yenilmek, mağlup olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 803) || Yak. Ø.

sançış-¹¹⁶⁰ ‘savaşıp birbirini yenmek; hançer vb. şeylerle birbirini karşılıklı dürtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 803) || Yak. Ø.

sandri- ‘hezeyan etmek, saçmalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 803) ~ **sanrı-** ‘hezeyan etmek, saçmalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 803) || Yak. Ø.

sandırış ‘çekişme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 803) ~ **sandruş** ‘çekişme ve mücadele; tartışma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 803) || Yak. Ø.

sandırış- ‘saçmalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 803) ~ **sanrış-** ~ **sanruş-** ‘saçmalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 803) || Yak. Ø.

sandruş (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 803) → bkz. **sandırış**

saŋgar- ‘saymak (addetmek), kabul etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 803) || Yak. Ø.

sanı ~ **sānı** ‘gibi; (bir şey) sırasına, sınıfına girme, (bir şeyden) sayılma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 803) || Yak. Ø.

sanrı- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 803) → bkz. **sandri-**

sanrış- ~ **sanruş-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 803) → bkz. **sandırış-**

saŋ ‘kuş pisliği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 803) || Yak. Ø.

saŋa¹¹⁶¹ ‘sana aydım: sana dedim, sana söyledim’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 389) || Yak. Ø.

saŋan ‘tadı buruk olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 803) || Yak. Ø.

saŋla- ‘(kuş vb.) pislemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 803) || Yak. Ø.

¹¹⁵⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sançık-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 836a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 153) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁵⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sançıl-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 836a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 153) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁶⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sançış-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 836a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 153) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁶¹Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 389) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

saŋlat- ‘(kuş vb.) pisletmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 803) || Yak. Ø.

sāp ‘bir söze cevap vermede, öğütmede ve sulamadaki sıra’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 803)¹¹⁶² || Yak. Ø.

sap I ‘kılıç ve bıçağı sapı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 803) || Yak. *up* ‘1. kabza, kol, sap, tutamak, tutak; 2. sap’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2987)

sap¹¹⁶³ **II** ‘*sap sarıĝ*: koyu sarı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 804) || Yak. *ap I* ‘mefhumun manasını kuvvetlendiren alliteration (pekiştirme sıfatı); *ap asu*: apacı, çok acı’ (Pekarskiy, 1945, s. 25)

sap-¹¹⁶⁴ ‘bağlamak, eksik olanı birleştirip onarmak; (iğneye) iplik geçirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 803) || Yak. Ø.

sapĝak¹¹⁶⁵ ‘oyluk kemiklerinin üstü’ (Clauson, 1972, s. 786b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 154; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 390) || Yak. Ø.

sapı- ‘(at vb.) kuyruğunu oynatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 804) || Yak. Ø.

sapıĝ ‘çadırın eteği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 804) || Yak. Ø.

sapıl-¹¹⁶⁶ ‘(bir yere giderken birine) katılmak; (iğneye) ip geçirilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 804) || Yak. Ø.

sapılĝan ‘(işlere) girip çıkan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 804) || Yak. Ø.

sapın- ‘(iğneye) ip geçirmeyi üstlenmek, ip geçirir gibi yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 804) || Yak. Ø.

sapıt- ‘(at, köpek, vb. kuyruk) sallamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 804) || Yak. Ø.

¹¹⁶²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 803) *sap* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 389) yayınına göre *sāp* olarak alınmıştır.

¹¹⁶³Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı ‘*sap sarıĝ*: koyu sarı’ şeklindedir.

¹¹⁶⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sap-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 784a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 154) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁶⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 577) madde başı olarak verilen *başĝak* yerine, Clauson (1972, s. 786b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 154) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 390) *sapĝak* sözcüğü tercih edilmiştir. Clauson (1972, s. 786b), yazmada *başĝak* biçiminin yazmada yanlış işaretlendiğini belirtmekte ve hatalı olarak kabul etmektedir. Sözcüğün aslı şeklinin *sap-* fiilinden türeyen *sapĝak* olması gerektiğini yazmıştır.

¹¹⁶⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sapıl-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 788b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 154) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

sapıtğan ‘devamlı (kuyruğunu) oynatan, sallayan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 804) || Yak. Ø.

sapla- ‘sap takmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 804) || Yak. Ø.

saplat- ‘(kılıç, hançer vb. şeyleri) sapına geçirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 804) || Yak. Ø.

saplık ‘sap yapmaya uygun malzeme; sap’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 804) || Yak. Ø.

saptur- ‘(bir şeyi) iple birleştirmek için emir vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 804) || Yak. Ø.

sar- ‘(birini) azarlamak ve konuşmayı haşinleştirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 804) || Yak. Ø.

sarağuç ‘kadının yaşmağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 804) || Yak. Ø.

sarağuçlan- ‘baş örtüsüyle baş örtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 804) || Yak. Ø.

saran ‘cimri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 805) || Yak. Ø.

saranla- ‘cimri saymak, cimriliğe mensup kılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 805) || Yak. Ø.

saranlık ‘cimrilik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 805) || Yak. Ø.

sarğan ‘çorak yerde biten bir bitkinin adı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 805) || Yak. Ø.

sarğar- ‘sararmak, zaferanla boyanmış gibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 805) || Yak. Ø.

sarıçğa ‘çekirge’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 805) ~ **sarıçğa er** ‘atik adam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 805) || Yak. Ø.

sarıçğa er (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 805) → bkz. **sarıçğa**

sarığ¹¹⁶⁷ ~ **sāriğ** ‘sarı; sarı öd’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 805) || Yak. *aru II* ‘1. yağ, inek yağı; eritilmiş inek yağı, 2. bir kiloluk yağ’ (Pekarskiy, 1945, s. 33); *aru II* ‘tereyağı; yağ’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 48).

sarığla- ‘bir şeyin rengini sarıya çevirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 805) || Yak. *arūlaa- II* ‘1. yağlamak, yağ sürmek (pideye), yağ derpmek (yoğurt üzerine), 2. yayıkta kaymaktan yağ çıkarmak, çalkalamak’ (Pekarskiy, 1945, s. 34); *arūlaa- II* ‘tereyağı sürmek, tereyağı yaymak, yağlamak, yağ sürmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 48).

sarığlığ ‘sarılık hastalığı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 805) || Yak. ≠ *arūlaax II* ‘*arūlaax kımıs*: yağla tatlılandırılmış kımız’¹¹⁶⁸ (Pekarskiy, 1945, s. 34); *arūlaax II* ‘yağlı, tereyağlı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 48).

sarığlık ‘nesnelerin sarı oluşu, sarılık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 805) || Yak. Ø.

sarıl¹¹⁶⁹ **I** ‘kızmak; kendini suçlamak, vicdan azabı çekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 805) || Yak. Ø.

sarıl- II ~ **sarul-** ‘sarılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 805) || Yak. Ø.

sarım¹¹⁷⁰ ‘ibrişim vb. kumaşlardan yapılan ve şarabı süzmek için ibrik, testi gibi şeylere takılan nesne’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 805) || Yak. Ø.

sarın¹¹⁷¹ ‘(işe) sarılmak, kendini (işe) sarmak; (sarık) sarınmak; yaşmaklanmak, örtünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 805) || Yak. Ø.

sarış¹¹⁷² ‘(sarık vb.) sarmada yarışmak veya yardımlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 806) || Yak. Ø.

¹¹⁶⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sarığ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 848a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 155) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁶⁸Yakutçada *arūlaax II* maddesinde verilen *arūlaax kımıs* ibaresindeki ‘arūlaax’ sözcüğü ‘yağlı’ anlamında verilmiştir.

¹¹⁶⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sarıl-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 851a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 154) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁷⁰Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 171) sözcüğün, Atalay, DTS, Rustemov-Kormuşin’de *sarım*, EDPT ve COT’de *serim* şeklinde olduğunu yazıp krş. yazma 383: *sarmalma.k.* örneğini vermişlerdir. Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 401) *serim* şeklindedir.

¹¹⁷¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *sarın-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 854a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 155) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁷²Sözcük, Atalay (2006, s. 492) ve DTS’de (1969, s. 489) *sarış-*, EDPT (1972, s. 855a), COT (1985, s. 155) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 394) *saruş-* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 259), *rı*’da iptal edilmiş bir *ötre* olduğunu belirtmişlerdir.

sarıt- ~ **sarut-** ‘(sarık vb. şeyleri) sardırmak; (bir şey) sarmayı istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 806) || Yak. Ø.

sark-¹¹⁷³ ‘(ayak) uyuşmak ve binek hayvanına binme yorgunluğundan dökülmek; (su vb.) damlamak, sızmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 806) || Yak. Ø.

sarkıç¹¹⁷⁴ ‘acı marul; yabani hindiba türünden bir bitki; sarıçalı (karamuk)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 806) || Yak. Ø.

sarkıçlan-¹¹⁷⁵ ‘(yerde) sarıçalı bitmek, (yer) sarıçalılanmak’ (Clauson, 1972, s. 850a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 156; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 392) || Yak. Ø.

sarkım ‘kırağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 806) || Yak. Ø.

sarkındı¹¹⁷⁶ ‘*sarkındı suw*: su damlası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 806) || Yak. Ø.

sarkınuk (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 806) → bkz. **sarkıyuk**

sarkış- ‘bolca damlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 806) || Yak. Ø.

sarkıt- damlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 806) || Yak. Ø.

sarkıyuk ‘kırkbayır’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 806) ~ **sarkınuk** ‘kırkbayır’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 806) || Yak. Ø.

sarkur- ‘damlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 806) || Yak. Ø.

sarla- ‘dolamak, sarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 806) || Yak. Ø.

sarlan-¹¹⁷⁷ ‘(sarık vb. şeyleri) sarınmak; (örtü vb. bir şeyi) sarınıp örtünmek; (ip vb.) sarılmak; (işe) hazırlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 806) || Yak. Ø.

¹¹⁷³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sark-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 847b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 156) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁷⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı olarak verilen *sarkıç* ve *sorkıç I* sözcükleri, Clauson (1972, s. 848b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 156) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 392) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilip *sarkıç* madde başı olarak alınmıştır. Sözcük, Atalay (2006, s. 492) ve DTS’de (1969, s. 489) *sarkaç* şeklindedir.

¹¹⁷⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 829) madde başı olarak verilen *sorkuçlan- II* yerine, Clauson (1972, s. 850a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 156) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 392) *sarkıçlan-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay’da (2006, s. 492) *sarkaçlan-*, DTS’de (1969, s. 514) *surkuçlan-* şeklindedir.

¹¹⁷⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *sarkındı suw* şeklindedir.

¹¹⁷⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *sarlan-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 852a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 155) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

sarlaş- ‘(sarık vb.ni) sarmada yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 807) || Yak. Ø.

sarlat- ‘(sarık vb.ni) sardırmak için emir vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 807) || Yak. Ø.

sarmaçuk ‘bir çeşit şehriye’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 807) || Yak. Ø.

sarmal- I ‘(bir şey) dolanmak, sarılmak, karışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 807) || Yak. Ø.

sarmal- II ‘(sudan çıkan şeyler için) süzölmek, üzerinden sular damlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 807) || Yak. Ø.

sarmaş ‘bir şeyin bir şeye sarılması’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 807) || Yak. Ø.

sarmaş¹¹⁷⁸ ‘(ip vb. şeyleri) sarmada yardım etmek; (iş) dolaşıp karışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 807) || Yak. Ø.

sarmat- ‘(ip vb. şeyleri) sardırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 807) || Yak. Ø.

sarmusak ‘sarımsak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 807) ~ **samursak** ‘sarımsak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 802) || Yak. Ø.

sarsığ ‘kaba (söz, iş, yürüyüş vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 807) || Yak. Ø.

sarsıt- ‘azarlamak, sert davranmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 807) || Yak. Ø.

sart¹¹⁷⁹ ‘*sart surt*: ayağın geniş ayakkabıda çıkardığı ses’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 807) || Yak. Ø.

saru- ‘(bir şeyi bir şeye) sarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 808) || Yak. Ø.

sarul- → bkz. **sarıl-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 808).

sarut- → bkz. **sarıt-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 808).

sası- ‘kokuşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 808) || Yak. Ø.

sasığ barığ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 808) → bkz. **sasığ burığ** (Clauson, 1972, s. 360a; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 129).

¹¹⁷⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sarmaş-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 853a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 155) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁷⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *sart surt* şeklindedir.

sasığ buriğ¹¹⁸⁰ ‘kokmuş şey’ (Clauson, 1972, s. 360a; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 129) || Yak. Ø.

sāş¹¹⁸¹ ‘*şāş at*: ürkek at’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 808)¹¹⁸² || Yak. Ø.

saştur- ‘takas etmek, birini kendisine diğerini karşısındakine bırakmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 808) || Yak. Ø.

saşur- ‘(iki şeyi birbirinden) ayırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 808) || Yak. Ø.

sat- ‘satmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 808) || Yak. Ø.

satğa¹¹⁸³ ‘(boyun vb.ni) çiğnemek; Oğuz lehçesinde (borca karşılık alacağı) iptal etmek; Oğuz lehçesinde (bir yol, bir yolun) üzerinden geçmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 808) || Yak. Ø.

satğal¹¹⁸⁴ ‘(boyun vb.) çiğnenmek; (alacak) eşdeğer bir şeyle takas edilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 808) || Yak. Ø.

satğan ‘devamlı satan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 808) || Yak. Ø.

satğaş¹¹⁸⁵ ‘birbirinin boğazına yapışmak; haddi aşmak; karşılaşmak; Oğuz lehçesinde (alacak ile vereceği) takas etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 808) || Yak. Ø.

satığ ‘satış’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 809) || Yak. *atu I* ‘1. mal, emtia; satışa çıkarılan her şey, 2. fiyat, değer, kıymet, 3. mübadele; satış; ticaret, alışveriş’ (Pekarskiy, 1945, s. 42); *atu* ‘1. satış, satma; satılma, alışveriş, ticaret; ithalat ihracat işleri, pazarlama; satış fiyatı 2. fiyat, değer, kıymet’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 52).

satığla- ‘birlikte satmak, satışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 809) || Yak. *atılaa-* ‘satmak; ticaret yapmak; *atını atılaa-* alışveriş etmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 42); satmak, satıp savurmak; satmak, ihanet etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 52).

¹¹⁸⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 808) madde başı olarak verilen *sasığ buriğ* yerine, Clauson (1972, s. 360a) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 129) *sasığ buriğ* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹¹⁸¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *şaş at* şeklindedir.

¹¹⁸²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 808) *saş* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 394) yayınına göre *sāş* olarak alınmıştır.

¹¹⁸³Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *satğa-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 800a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 156) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁸⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *satğal-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 800b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 156) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁸⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *satğaş-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 800b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 156) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

satıglaş- ‘birlikte satmak, satışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 809) || Yak.
atulas- ‘satın almak, birisinden bir şeyi almak; alışveriş etmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 42); *atulas-* ‘satın almak, almak, alışveriş yapmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 53).

satıgılık ‘satılmak için hazırlanan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 809) || Yak. Ø.

satıgsa- ‘satmak istemek, satmak üzere olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 809) || Yak. Ø.

satıgsak ‘satmaya niyetli olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 809) || Yak. Ø.

satıl- ‘satılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 809) || Yak. Ø.

satın- ‘satıyormuş gibi görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 809) || Yak. Ø.

sātır ‘‘ey soysuz’ anlamında bir küfür sözü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 809) || Yak. Ø.

satisa- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 809) → bkz. **satsa-** (Clauson, 1972, s. 803a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 156; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 395).

satış- ‘satmada yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 809) || Yak. Ø.

satışgan¹¹⁸⁶ ‘*satışgan alışgan*: aralarında devamlı alıp satan; *satışgan tawışgan*: aralarında devamlı alıp satan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 809) || Yak. Ø.

satma ‘bağ bekçisinin geceleri oturmak üzere ağacın üzerine kurduğu rafa benzer tahta’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 809) || Yak. Ø.

satsa-¹¹⁸⁷ ‘satmak istemek’ (Clauson, 1972, s. 803a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 156; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 395) || Yak. Ø.

sattur- ‘sattırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 809) || Yak. Ø.

satula- ‘faydasız söz söylemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 809) || Yak. Ø.

sātur- ‘saydırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 809)¹¹⁸⁸ || Yak. Ø.

¹¹⁸⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da *satışgan alışgan* ve *satışgan tawışgan* şeklinde iki ayrı madde başı olarak verilen *satışgan* sözcüğü, Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 156) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁸⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 809) madde başı olarak verilen *satisa-* yerine, Clauson (1972, s. 803a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 156) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 395) *satsa-* sözcüğü tercih edilmiştir.

sāw¹¹⁸⁹ **I** ‘atasözü; anlatım; hikâye; mektup; haberler ve havadisler; şöhrat’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 810) || Yak. Ø.

sāw II ~ **saw** ‘söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 809) || Yak. Ø.

sawaş- ‘dövüşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 810) || Yak. Ø.

sāwçı¹¹⁹⁰ ‘peygamber; Oğuz lehçesinde dünürler arasında haber getirip götüren elçi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 810) || Yak. Ø.

sawdıç ‘dallardan örülen, içine meyve vb. şeyler taşınan sepet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 810) || Yak. Ø.

sawdıçlan- ‘sepet sahibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 810) || Yak. Ø.

sawıl- → bkz. **sawul-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 810).

sawla- ‘söylemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 810) || Yak. Ø.

sawlaş- ‘karşılıklı söz söylemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 810) || Yak. Ø.

sawruk- ‘(sular) dalgalanıp coşarak akmak, (gözyaşı) savrulularak akmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 810) || Yak. Ø.

sawrul-¹¹⁹¹ ‘(ırmak) kaynayıp taşarak dalgalanmak, (kaynayan yemeğin suyu) taşmaya engel olmak üzere kepçeyle savrulup tencereye konmak; (tahıl vb.) rüzgâra tutulup savrulmak; (göz yaşı) savrulularak akmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 810) || Yak. Ø.

sawruş- ‘(tahıl vb.) savurmada yardım etmek; sulu yemeği, taşmaması için kepçeyle savurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 811) || Yak. Ø.

sawul- ~ **sawıl-** ‘meyletmek, eğilmek; (güneş) eğilip batmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 811) || Yak. Ø.

sawur- ‘savurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 811) || Yak. Ø.

sawurt- ‘savurtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 811) || Yak. Ø.

¹¹⁸⁸ Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 809) *satur-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 396) yayınına göre *sātur-* olarak alınmıştır.

¹¹⁸⁹ Ercilasun ve Akkoyunlu’da altı ayrı madde başı olarak verilen *sāw* sözcüğü, Clauson (1972, s. 782b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 157) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁹⁰ Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sāwçı* sözcüğü, Clauson (1972, s. 785a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 157) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁹¹ Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *sawrul-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 792a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 157) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

sāy ‘taşlık yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 811) || Yak. Ø.

saygır- ‘(yer) neredeyse kara taşlı olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 811) || Yak. Ø.

sayık- ‘yer kara taşlı olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 811) || Yak. Ø.

saypa- ‘(malı) harcamak, israf etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 811) || Yak. *aymaa-* ‘1. endişeye düşürmek, rahatsız etmek, bozmak, karıştırmak, kargaşalık çıkarmak, intizamsız bir hâle sokmak; serpmek, öteye beriye atmak, dağıtmak, birbiriyle karıştırmak, 2. israf etmek, yağma etmek, bozmak, karıştırmak; bir yerden başka bir yere koyup durmak; öteye beriye dökmek; çok veya büyük olan şeyden az veya küçük bir şey yapmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 49); *aymaa-* ‘1. tahrik etmek; ortalığı karıştırmak, rahatsız etmek; ayağa kaldırmak, ayaklandırmak, telaşa düşürmek, heyecanlandırmak; çalkalamak, karıştırmak; korkutmak, ürkütmek; göz dağı vermek, gözünü korkutmak, 2. harcamak, sarf etmek; boşuna harcamak, boş yere sarf etmek, israf etmek, havaya savurmak, 3. karıştırmak, harman etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 34).

saypat- ‘(malı) israf ettirmek, çar çur ettirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 811) || Yak. *aymat-* ‘intizamını bozdukmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 49).

sayra-¹¹⁹² ‘hezeyan etmek; ötmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 812) || Yak. Ø.

sayram¹¹⁹³ ‘*sayram suw*: sığ su’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 812) || Yak. Ø.

sayramlan- ‘su azalmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 812) || Yak. Ø.

sayraş-¹¹⁹⁴ ‘birlikte ötmek, ötüşmek; (birden fazla kişi) hezeyan edencesine konuşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 812) || Yak. Ø.

sayrat- ‘konuşmaya yöneltmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 812) || Yak. Ø.

seçe ‘Oğuzlarda serçe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 812) || Yak. Ø.

sedre-¹¹⁹⁵ ‘(kalabalık) hafiflemek, azalmak, seyrekleşmek; (elbise) havı dökülüp eskimek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 812) || Yak. Ø.

¹¹⁹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sayra-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 859b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 157) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *sayram suw* şeklindedir.

¹¹⁹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sayraş-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 860a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 157) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

sedrek ‘seyrek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 812) || Yak. Ø.

sedreş¹¹⁹⁶ ~ **sedreş-** ‘(kalabalık vb. için) azalmak; (elbise vb. için) kalınlığı gitmek, yoğunluğu azalmak, seyrelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 812) || Yak. Ø.

sedret-¹¹⁹⁷ ‘(insan kalabalığını) azaltmak; (elbiseyi) seyreltmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 812) || Yak. Ø.

sekiz (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 813) → bkz. **sekkiz**

sekiz ön ‘seksen, sekiz kere on’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 813) ~ **seksön** ‘seksen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 813) || Yak. Ø.¹¹⁹⁸

sekkiz ‘sekiz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 813) ~ **sekiz** ‘sekiz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 813) || Yak. *ağıs I* ‘sekiz’ (Pekarskiy, 1945, s. 9); *ağıs I* ‘sekiz’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 31).

seksön (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 813)¹¹⁹⁹ → bkz. **sekiz ön**

sēm¹²⁰⁰ ‘*em sēm*: ilaç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 639)¹²⁰¹ || Yak. Ø.

semiz ~ **semüz** ‘hayvanların semiz olanı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 813) || Yak. *emis* ‘1. semiz, yağlı, 2. bir mahal adı, 3. Boturusk nahiyesinde (Yakutsk. mint.) bir oba adı’ (Pekarskiy, 1945, s. 283); *emis* ‘1. yağlı; semiz, şişman, 2. besili, semiz, yağlı; şişman’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 540).

semizlik ‘semizlik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 813) || Yak. Ø.

semri- ‘(at, koyun vb.) semirmek, semizleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 813) || Yak. Ø.

semriş- ‘(atlar vb.) semizleşmeye başlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 813) || Yak. Ø.

¹¹⁹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sedre-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 802b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 158) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sedreş-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 803a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 158) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sedret-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 802b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 158) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹¹⁹⁸Yak. için krş. *ağıs uon* ‘seksen’ (Pekarskiy, 1945, s. 9; Sleptsov ve diğ., 1972, s. 31).

¹¹⁹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 813) *seksön* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 399) yayınına göre *seksön* olarak alınmıştır.

¹²⁰⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı ‘*em sem*: ilaç’ şeklindedir.

¹²⁰¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 639) *em sem* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 399) yayınına göre *em sēm* olarak alınmıştır.

semrit- ‘(at vb.ni) semirtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 813) || Yak. Ø.

semürgük ‘Balasagun lehçesinde bülbüle benzer bir kuş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 813) || Yak. Ø.

semüz → bkz. **semiz** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 813).

sen ‘sen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 813) ~ **sēn** ‘Kençek lehçesinde sen’ (Clauson, 1972, s. 831b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 158; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 403) || Yak. *en* ‘sen’ (Pekarskiy, 1945, s. 284); *en* ‘sen’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 541).

sengeç ‘fındık büyüklüğünde bir tür elma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 814) ~ **sengeç** ‘fındık küçüklüğünde bir elma türü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 814) || Yak. Ø.

senle- ‘küçüklere edilen hitapla (*sen* diye) hitap etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 814) || Yak. Ø.

senlet- ‘(aşağılamak için) küçüklere edilen hitapla (*sen* diye) hitap ettirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 814) || Yak. Ø.

sensiz ‘sensiz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 814) || Yak. Ø.

senjek ‘su içilen testi ve küp’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 814) || Yak. Ø.

sengeç (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 814) → bkz. **sengeç**

senjir ‘dağ burnu; duvarın kenarı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 814) || Yak. Ø.

senregü ‘sakağı (ruam) hastalığına yakalanmış olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 814) || Yak. Ø.

sep ‘gelininin çeyizi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 814) || Yak. Ø.

sepkil¹²⁰² ‘yüzde görünen çil’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 814) || Yak. Ø.

¹²⁰²Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 210) sözcüğün; Atalay ve EDPT’de *sengil*, DTS ve Rustemov-Kormuşin’de *señil*, COT’de *sepgil* şeklinde olduğunu yazmışlardır. Ercilasun ve Akkoyunlu, ilk defa Taymas’ın ‘şimal ve şark Türk lehçelerinde bugün dahi yaşamakta’ olmasından hareketle sözcüğün *sepkil* olması gerektiğini ileri sürdüğünü yazıp; buradan hareketle Clauson’un sözcük için hapax belirlemesini doğru bulmazlar. Ayrıca kelimenin *nun* ile yazıldığını; fakat alfabetik sıraya göre (*sarsal*’dan önce) *sengil*’in olamayacağını belirtmişlerdir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 210) *sepkil* ‘çil’ için krş. Başkurt *hipkil*, Kzk. *sepkil* ~ *sekpil*, Kır. *sepkil*, Özb. *sepkil*, Tatar *sipkil*, Tkm. *sepğil*, Y.Uyg. *sepkil* ~ *sepke*, Kar.-Mal. *sepkil*, Hak. *sipki* örneklerini vermişlerdir. Sözcük, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 400) yayınında *sepgil* şeklindedir.

septür- ‘(kızın) çeyizlenmesi ve güveye gitmesi için emir vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 814) || Yak. Ø.

ser- ‘sabretmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 814) || Yak. Ø.

sergek ‘sarhoşluk vb. şeylerden titreme ve yalpalama’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 814) || Yak. Ø.

sergekle- ‘yalpalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 814) || Yak. Ø.

seril- ‘sallanmaya başlayıp düşecek gibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 814) || Yak. Ø.

serin- ‘sabretmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 814) || Yak. Ø.

seriñüle-¹²⁰³ ‘(buz vb. üzerinde) kaymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 814) || Yak. Ø.

serk ‘saksı, çömlek ve onların kırıkları’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 814) || Yak. Ø.

serme- ‘(sıvı şeylerden) çıkmak; süzölmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 814) || Yak. Ø.

sermeş- ‘(sıvı şeylerden) çıkarmada yardımlaşmak; süzmede yardımlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 815) || Yak. Ø.

sermet- ‘(sıvı şeylerden) çıkarttırmak; süzdörmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 815) || Yak. Ø.

serü ‘evdeki raf’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 815) || Yak. Ø.

şeş- ‘(bir şeyin bağını, kösteğini) çözmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 815) ~
şeş- ‘(düğüm) çözmek, (at vb. hayvanları) bağından serbest bırakmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 845) || Yak. *es-* I ‘lâğvetmek, bir şeyi katiyen durdurmak, inkıta uğratmak, bitirmek, durdurmak, devamına mâni olmak; telef etmek, boşaltmak; tüfeğı boşaltmak, silah atmak, maksatsız ve hedefsiz havaya silah atmak, tetiğı çekmek, yayın tetiğini tartmak, balık ağıını toplamak, balık sepetini sudan

¹²⁰³Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 517) sözcüğün, Atalay ve DTS’de *seriñüle-*, EDPT’de *sürñü:le-*, COT’de *sarñula-* şeklinde olduğunu yazıp; bu başlık altındaki üç fiilin de ikinci ünsüzlerinde *esre* olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca sözcük için krş. Kır. *sereñde-* ‘1. hareket etmek (küçücük şey hk.), 2. sivriliip durmak (küçük nesne hk.), Kzk. *sereñde-* ‘(uzun kimse veya nesne) belirlemek, görünmek’ örneklerini vermişlerdir. Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 393) *sarñula-* (?) şeklindedir.

çıkarmak' (Pekarskiy, 1945, s. 297); *es-* '1. kendini atmak; bir yana atmak, kenara atmak, silkip atmak, 2. (ortadan) kaldırmak, lağvetmek, ilga etmek, tasfiye etmek, arıtmak; bozmak, harap etmek, imha etmek, tahrip etmek, yıkmak, yok etmek, ortdan kaldırmak, 3. almak, çıkarmak; çekmek, sökmek, kaldırmak, 4. boşaltmak, deşarj etmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 547).

seşil- 'ayrılmak, çözülmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 815) ~ **şeşil-** '(düğüm vb.) kendi kendine veya birisi tarafından çözülmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 845) || Yak. Ø.

seşilgen 'devamlı çözülen' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 815) || Yak. Ø.

seşin- 'bir şeye niyetlenip onu yapmada kararsız kalmak (çözülür gibi olmak); (at vb.) bağından kurtulmak üzere olmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 815) || Yak. *esin-* 'uçup kaybolmak, yok olmak, boşalmak (silah hk.: boşalmak, atılmak); buzdan çözülmek (nehir hk.)' (Pekarskiy, 1945, s. 297) > *ehin-* '1. dışarı atmak, bir yana (kenara) atmak, püskürtmek, bir yana itmek; kesmek, çıkarmak, 2. tükenmek, bitmek, ortadan kalmak, yok olmak, 3. boşaltmak, deşarj etmek; yıkmak, bozmak, 4. ortaya çıkmak, meydana çıkmak, gün ışığına çıkmak, örtüsü kalkmak (nehir hk.)' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 548).

seşlin- '(at vb.) bağından boşalmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 815) || Yak. *esilin-* '*es-*'in Ed. Bi.' (Pekarskiy, 1945, s. 297) > *ehilin-* '1. kendini atmak; bir yana atmak, kenara atmak, silkip atmak; açılıvermek, bırakılmak, 2. (ortadan) kaldırılmak, lağvedilmek, ilga edilmek; 3. gitmek, kurtulmak, uzaklaşmak, 4. boşaltmak, deşarj etmek; gevşetmek, yumuşatmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 548).

seştür- 'çözdürmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 815) ~ **şeştür-** '(düğüm vb. şeyleri) çözmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 845) || Yak. *ester-* '*es-*'in Ett. Bi.' (Pekarskiy, 1945, s. 298); *ester-* '*es-*'in Ett. Bi.' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 548).

seşü- 'çözülürcesine gevşemek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 815) || Yak. Ø.

seşük 'bağlandığı ipten kurtulan şey, çözülmüş' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 815) || Yak. Ø.

sew- 'sevmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 815) || Yak. Ø.

sewin- ~ **sewün-** 'sevinmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 815) || Yak. Ø.

sewinç ‘sevinç, sürur’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 816) || Yak. Ø.

sewinçsiz ‘sevinçsiz, sevinmeyen, razı olmayan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 816) || Yak. Ø.

sewiş- ‘sevişmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 816) || Yak. Ø.

sewre-¹²⁰⁴ ‘(iş için) bitmek; azalmak; (hasta) iyileşmek, hastalıktan kurtulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 816) || Yak. Ø.

sewrit- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 816) → bkz. **sewret-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 160; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 402).

sewret-¹²⁰⁵ ‘(iş için) tamamlayıp bitirmek; boşalttırmak, boşaltmak’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 160; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 402) || Yak. Ø.

sewtür- ‘sevdirmek, sevgiyi kalbe düşürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 816) || Yak. Ø.

sewüglük ‘sevgi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 816) || Yak. Ø.

sewügsüz ‘ekşi (asık) yüzlü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 816) || Yak. Ø.

sewük ‘sevgili, sevilen şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 816) || Yak. Ø.

sewün- → bkz. **sewin-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 816).

sékirt- ‘(at vb.ni) koşturmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 813)¹²⁰⁶ || Yak. Ø.

sékri- ‘(su vb. şeylere) atlamak; zıplamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 813)¹²⁰⁷ || Yak. *ekkirie-*, *erkirie-* ‘sıçramak, seğirmek, raksetmek (daha çok şamanlar hakkında söylenir; *kır* yerine *x.e.t* olarak); atlamak, hafifçe yukarıya doğru sıçramak’ (Pekarskiy, 1945, s. 277); *ekkiree-* ‘atlamak; hoplamak, sıçramak; sekmek, seğırtmek, tek ayak üzerinde sıçramak; oyun oynamak, dans etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 538).

¹²⁰⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sewre-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 791b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 160) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁰⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sewrit-* sözcüğü, Dankoff ve Kelly (1985, s. 160) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 402) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilip madde başı *sewrit-* yerine *sewret-* şeklinde alınmıştır.

¹²⁰⁶Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 813) *sekirt-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 402) yayınına göre *sékirt-* olarak alınmıştır.

¹²⁰⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 813) *sekri-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 402) yayınına göre *sékri-* olarak alınmıştır.

s krik ‘dağda bulunan ve atlanarak (sekilerek) geçilen yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 813)¹²⁰⁸   Yak.  .

s kriş- ‘yarış amacıyla zıplaşmak; sıraşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 813)¹²⁰⁹   Yak. *ekkires-* ‘*ikki saarı eterbesteex oğo ekkiresen ereller  s  (bilm.): iki saarı izmeli ocuk sırıyormuş (kısrağın iki memesi)*’¹²¹⁰ (Pekarskiy, 1945, s. 277); *ekkires-* ‘*oğolor       ekkirestiler: Çocuklar sevinçten zıpladılar*’¹²¹¹ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 538).

s krit-¹²¹² ‘(atı nehir vb. yerlerden) atlatmak; (kitabı veya Kur’an’ı) atlayarak okumak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 813)¹²¹³   Yak. *ekkiret-* ‘1. sıçratmak, zıplatmak, oynatmak (raks); koşturmak; dürtüş koşmak, 2. birisinin yahut bir şeyin arkasından atlı yahut yayan olarak koşmak, kovalamak; birisinin arkasınca koşarak gitmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 277); *ekkiret-* ‘*oğonu tuhexxer ekkiret: Çocuğun kuşağına atlamasına izin vermek*’¹²¹⁴ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 538).

s  n¹²¹⁵ (Clauson, 1972, s. 831b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 158; Kaçalın ve  lmez, 2019, s. 403) → bkz. **sen**

s ş ‘teminat’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 815)¹²¹⁶   Yak. *ies* ‘borç, istikraz’ (Pekarskiy, 1945, s. 438); *ies* ‘1. borç, veresiye, ödünç; 2. görev, iş, vazife, y k m, mecburiyet, mükellefiyet; borç, vecibe’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 160).

s zig¹²¹⁷ ‘zan’ (Clauson, 1972, s. 862a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 160; Kaçalın ve  lmez, 2019, s. 403) ~ **s zig** ‘zan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 816)   Yak.  .

¹²⁰⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 813) *sekrik* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve  lmez (2019, s. 402) yayınına göre *s krik* olarak alınmıştır.

¹²⁰⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 813) *sekriş-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve  lmez (2019, s. 402) yayınına göre *s kriş-* olarak alınmıştır.

¹²¹⁰Yakutada *ekkires-* maddesinde verilen *ikki saarı eterbesteex oğo ekkiresen ereller  s * ibaresindeki *ekkires-* sözcüğü ‘birlikte zıplamak, sıçramak’ anlamında verilmiştir.

¹²¹¹Yakutada *ekkires-* maddesinde verilen *oğolor       ekkirestiler* ibaresindeki *ekkires-* sözcüğü ‘birlikte zıplamak, sıçramak’ anlamında verilmiştir.

¹²¹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sekrit-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 822b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 158) dayanarak tek madde h linde birleştirilmiştir.

¹²¹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 813) *sekrit-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve  lmez (2019, s. 402) yayınına göre *s krit-* olarak alınmıştır.

¹²¹⁴Yakutada *ekkiret-* maddesinde verilen *oğonu tuhexxer ekkiret* ibaresindeki *ekkiret-* sözcüğü ‘zıplamak, sıçramak’ anlamında verilmiştir.

¹²¹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 824) madde başı olarak verilen *sin* yerine, Clauson (1972, s. 831b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 158) ve Kaçalın ve  lmez’deki (2019, s. 403) *s  n* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹²¹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 815) *s ş* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve  lmez (2019, s. 403) yayınına göre *s ş* olarak alınmıştır.

sèzig (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 816) → bkz. **sēzig**

sēzik¹²¹⁸ ‘sezmek’ (Clauson, 1972, s. 862b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 160; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 403) || Yak. Ø.

sēzin¹²¹⁹ ‘zannetmek’ (Clauson, 1972, s. 864b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 160; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 403) ~ **sèzin** ‘zanda bulunmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 816) || Yak. Ø.

sèzin (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 816) → bkz. **sēzin**-

sī¹²²⁰ ~ **sı**- ‘(odun, bıçak vb. şeyleri) kırmak; (orduyu) bozguna uğratmak; (kızlık zararını) bozmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 816) || Yak. Ø.

sıbizgu¹²²¹ ‘uzun kaval’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 816) || Yak. Ø.

sıç- ‘sıçmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 816) || Yak. Ø.

sıçgak ‘çok sıçan adam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 817) || Yak. Ø.

sıçgan ‘fare, sıçan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 817) || Yak. Ø.

sıçıt- ‘sıçırtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 817) || Yak. Ø.

sıçtur- ‘sıçırtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 817) || Yak. Ø.

sıdıg¹²²² ‘kaftanın, uçlardan göğüse kadar uzanan iki eteğinden biri; dişler arasındaki açıklık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 817) ~ **sidig** ‘kaftanın, yanlardaki iki eteğinden biri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 823) || Yak. Ø.

sıdırgak ‘çatal tırnak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 817) || Yak. Ø.

¹²¹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 826) madde başı olarak verilen *sizig* yerine, Clauson (1972, s. 862a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 160) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 403) *sēzig* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹²¹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 826) madde başı olarak verilen *sizik*- yerine, Clauson (1972, s. 862b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 160) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 403) *sēzik*- sözcüğü tercih edilmiştir.

¹²¹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 826) madde başı olarak verilen *sizin*- yerine, Clauson (1972, s. 864b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 160) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 403) *sēzin*- sözcüğü tercih edilmiştir.

¹²²⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *sī*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 782a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 160) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²²¹Sözcük, DTS (1969, s. 502), EDPT (1972, s. 794a), COT (1985, s. 160) ve Atalay’da (2006, s. 510) *sıbizgu*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 408) *sıpızgu* şeklindedir.

¹²²²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sıdıg* sözcüğü, Clauson (1972, s. 799b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 160) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

sıdırğan ‘devamlı sıyıran; bir şeyi soyma huyu olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 817) || Yak. Ø.

sıdırıl¹²²³ ‘sıyrılmak, kaymak, kayıp elden kurtulmak; her köşeye bakılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 817) || Yak. Ø.

sıdırım ‘sırım’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 817) || Yak. Ø.

sıdırım ‘Oğuzca deri ip, kayış’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 817) || Yak. Ø.

sıdırış ‘(kar vb. şeyleri) küremekte yardım etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 817) || Yak. Ø.

sığ ‘sığmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 817) || Yak. Ø.

sığan¹²²⁴ ‘*sığan saç*: düz saç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 817) || Yak. Ø.

sığdad (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 817) → bkz. **sıhtat**-

sığın ‘(birine veya bir yere) sığınmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 817) || Yak. Ø.

sığır ‘sığır’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 818) || Yak. Ø.

sığırçık ~ **sığırçuk** ‘sığırçık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 818) || Yak. Ø.

sıgırla ‘sığır saymak, sığır kabul etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 818) || Yak. Ø.

sıgırlıg ‘sıgırlı, sığırı olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 818) || Yak. Ø.

sıgıt ‘ağlama’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 818) ~ **sıht** ‘ağlama’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 822) || Yak. Ø.¹²²⁵

sıgra ‘Oğuzcada yarık ve vadi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 818) || Yak. Ø.

sıgruş ‘birbirine yer açmak, sığışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 818) || Yak. Ø.

¹²²³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sıdırıl*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 802b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 161) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²²⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *sığan saç* şeklindedir.

¹²²⁵“Bu sözcüğün dengi Yakutça ve Dolgancada tek başına görülmez. Ancak Tekin’in *sıgit+a-* olarak çözümlediği OrhT. *sıgta-* ‘yas tutmak, ağlamak’ eyleminin Yakutça ve Dolgancada *utaa-* ‘ağlamak’ olarak görüldüğü göz önünde bulundurulursa OrhT. *sıgit* sözcüğünün Yakutça ve Dolgancadaki bu eylemde kalıplaşmış olarak yaşadığı söylenebilir.” (Yıldız, 2007, s. 54).

sıġta- ‘aġlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 818) || Yak. *itaa-* ~ *ataa-* ‘aġlamak, feryadetmek, sızlamak, feryada başlamak; (ölen) birisine aġlamak, aġlayış, figan, feryat’ (Pekarskiy, 1945, s. 424); *itaa-* ‘aġlamak, göz yaşı dökmek; hıçkırmak, hıçkırma hıçkırma aġlamak, hüngür hüngür aġlamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 532).

sıġtaş- ‘birlikte aġlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 818) ~ **sıġtaş-** ‘birlikte aġlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 822) || Yak. *itas-* ‘aġlamak, birlikte aġlamak, birisine aġlamak, birisi için aġlayış, aġlaşma, feryat’ (Pekarskiy, 1945, s. 424); *itas-* ‘*itaa-*’nın İşt. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 532).

sıġtat- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 818) → bkz. **sıġtat-**

sıġtur- ‘(bir şeyi bir şeye) sıġdırmak, (bir şeyi) genişletmeye çalışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 818) || Yak. Ø.

sıġun¹²²⁶ ‘erkek geyik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 818) ~ **sıġun otı** ‘adamotu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 818) || Yak. Ø.

sıġun otı (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 818) → bkz. **sıġun**

sıġur- ‘(bir şeyi bir şeye) sıġdırmak, (bir şeyi) genişletmeye çalışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 818) || Yak. Ø.

sıġza-¹²²⁷ ‘çekiştirmek; (bir şeyi bir şeyin arasına) sıkıştırarak sokmak; (dişleri) kürdanla kurcalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 818) || Yak. Ø.

sıġzağ¹²²⁸ ‘mest vb. şeylerde iki dikiş deliği arasına konan şerit; iki şey arasındaki bağlayıcı’ (Clauson, 1972, s. 818a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 161; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 406) || Yak. Ø.

sıġzal- ‘(bir şey bir şeye) zorla girmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 818) || Yak. Ø.

sıġıt (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 822) → bkz. **sıġıt**

sıġtaş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 822) → bkz. **sıġtaş-**

¹²²⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sıġun* sözcüğü, Clauson (1972, s. 811b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 161) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²²⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sıġza-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 818a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 161) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²²⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 818) madde başı olarak verilen *sıġzığ* yerine, Clauson (1972, s. 818a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 161) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 406) *sıġzağ* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 514) ve DTS’de (1969, s. 503) *sıġzığ* şeklindedir.

sıhtat- ‘ağlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 822) **sıgdad-** ‘ağlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 817) ~ **sıgtat-** ‘ağlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 818) || Yak. *itat-* ‘ağlatmak, sızlatmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 424); *itat-* ‘oğonu *itatıma*: çocuğu ağlatmayın, göz yaşlarını akıtmayın’¹²²⁹ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 532).

sıgzig¹²³⁰ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 818) → bkz. **sıgzağ** (Clauson, 1972, s. 818a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 161; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 406).

sık ‘Oğuzcada az’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 818) || Yak. Ø.

sık- ‘sıkmaq’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 818) || Yak. *ık-* ‘sıkmaq, sıkıştırmak, eziştirmek, basmaq, el sıkmaq; tazyik edip çıkarmak, büküp çıkarmak; sıkmaq (çamaşırı, meyveyi) sokulmaq, sıkıntı vermek’ (Pekarskiy, 1945, s. 408); *ık-* ‘1. sıkmaq, sıkıştırmak, bastırmak; sıkmaq, sıkıp sıkıntı vermek; sıkmaq, dar gelmek; sıkıştırmak, ezmek, sıkıp suyunu çıkarmak; ağır gelmek, basmaq, çekmek; tazyik etmek, ezmek, 2. zorlamak, zorunda bırakmaq, mecbur etmek, icbar etmek, 3. acele etmek, acele ettirmek, sıkıştırmak, çabuklaştırmak, hızlandırmak, yaklaştırmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 524).

sıkça- ‘(elini birinin başından) sevgiyle geçirmek, sığamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 819) || Yak. Ø.

sıkıl- ‘sıkılmak, üzerine bastırılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 819) || Yak. Ø.
1231

sıkır- ‘(adam, kuş) ısıklık çalmak; tiz ses çıkarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 819) || Yak. *ıgır-* ‘çağırmaq, seslenmek, davet etmek; teşvik etmek; çağırmaq; adlandırmak, adını söylemek’ (Pekarskiy, 1945, s. 407).

sıkırkan ‘bir tür sıçan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 819) || Yak. Ø.

sıkış ‘kalabalık ve çarpışma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 819) || Yak. Ø.

¹²²⁹Yakutçada *itat-* maddesinde verilen *oğonu itatıma* ibaresindeki ‘itat-’ sözcüğü ‘ağlatmak, göz yaşı döktürmek’ anlamında verilmiştir.

¹²³⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sıgzig* sözcüğü, Clauson (1972, s. 818a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 161) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 406) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²³¹Yakutçada edilgen anlamlı *ıgılın-* ‘kökün mânasına göre; dolmak, doldurulmak, sıkıp çıkarılmak; acele etmek, kabarmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 407); *ıgılın-* ‘1. sıkılmak, sıkıştırılmak, basılmak, ezilmek, 2. yorulmak, yorgun düşmek, yorgunluktan bitmek; gerilmek, gergin bir hâl almak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 522) fiili *-(I)In* ekiyle türetilmiştir.

sıkış-¹²³² ‘kalabalıklaşmaktan dolayı bir yere sığamaz olmak, sıkışmak; sıkımda yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 819) || Yak. *ıgıs-* ‘kökün mânasına göre; şişmek, kabarmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 408); *ıgıs-* ‘*ık-*’ın İşt. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 522).

sıklı- ‘kalabalıklaşmaktan dolayı bir yere sığamaz olmak, sıkışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 819) || Yak. Ø.

sıkman ‘sonbaharda üzüm sıkma zamanı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 819) || Yak. Ø.

sıkırış- ‘(kuşlar) ısıklık çalar gibi ötmek; (yılanlar) ısıklık çalmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 819) || Yak. *ıgırıs-* ‘kökün mânasına göre; karşılıklı seslenmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 407).

sıktur- ‘bir şeyin sıkılması için emir vermek, sıktırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 819) || Yak. *ıktar-* ‘*ık-*’ın Ett. Bi.’ (Pekarskiy, 1945, s. 409).

sıl¹²³³ ‘(insan, at vb. için) az yiyen, her şeyi yemeyen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 819) || Yak. Ø.

sim¹²³⁴ ‘*sim sımrağ*: Çiğil lehçesinde, baş parçaları, baharat ve ekşi yoğurtla yapılan bir yemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 819) || Yak. Ø.

sîn I ‘uzunluk ve boy; mezar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 819)¹²³⁵ || Yak. Ø.

sîn II ‘mezar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 819)¹²³⁶ || Yak. *iin I* ‘(...)’¹²³⁷; mezar, ölüleri gömmeye mahsus çukur’ (Pekarskiy, 1945, s. 462), *iin*¹²³⁸ ‘1. (...) 2. (...); 3. mezar, kabir, gömüt, sin; 4. (...)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 142)

¹²³² Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sıkış-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 817a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 163) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²³³ Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 402), sözcüğün Atalay, DTS, EDPT ve COT’de *sil* şeklinde olduğunu yazıp; krş. Hak. *sılay* ~ *sılı* ‘az yiyen’, *sılay kızı* ‘iştahsız kişi’, Kar.-Mal. *sılıt* ‘bitkin, yorgun’ örneklerinden hareketle sözcüğü *ı’lı* şekilde okumuşlardır. Ayrıca yazma 500’deki *sik* ‘az’ sözcüğü ile köktaş olduğunu düşünmektedirler. Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 412) *sıl* şeklindedir.

¹²³⁴ Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *sim sımrağ* şeklindedir.

¹²³⁵ Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 819) *sın I* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 407) yayınına göre *sîn I* olarak alınmıştır.

¹²³⁶ Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 819) *sın II* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 407) yayınına göre *sîn II* olarak alınmıştır.

¹²³⁷ Buradaki ‘çukur, in, dere’ anlamı ET *sın II* sözcüğüyle değil, ET *in* (Clauson, 1972, 166b) ile ilişkili olduğu için ayrı bir maddede verilmelidir.

¹²³⁸ Buradaki 1. çukur, delik; 2. in, yuva; 4. diy. bodrum mahzen anlamları ET *sın II* sözcüğüyle değil, ET *in* (Clauson, 1972, 166b) ile ilişkili olduğu için ayrı bir maddede verilmelidir.

sin-¹²³⁹ ‘kırılmak; (ordu vb.) yenilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 819) || Yak. Ø.

sina- ‘sınamak, denemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 820) || Yak. Ø.

sinal- ‘sınanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 820) || Yak. Ø.

sinat- ‘sınatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 820) || Yak. Ø.

sinçğan¹²⁴⁰ ‘*sinçgan katı*: dikenli bir ağacın, sıkıldıktan sonra yoğurda katılan ve tutmaca renk veren meyvesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 820) || Yak. Ø.

sindu¹²⁴¹ ‘Oğuzcada makas’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 820) || Yak. Ø.

sīnlġ¹²⁴² ‘boyu’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 407) || Yak. Ø.

sinuġ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 820) → bkz. **sınuġ**

sıñ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 820) → bkz. **sıñ** (Clauson, 1972, s. 832b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 162; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 412).

sıñar ‘bir şeyin kenarı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 820) || Yak. *añar, añaar* ‘1. iki taraftan biri, bir şeyin iki kısmından biri, çiftin teki, bir şeyin yarısı; yarısıyla, 2. çiftin bir teki yahut muayyen bir miktar eşyanın teki’ (Pekarskiy, 1945, s. 23); *añar* ‘1. yarım, yarı, nısıf; buçuk; iki bölümden biri, 2. iki eşyadan biri’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 43).

sıñarla- ‘birini tek başına ve zayıf görüp ondan öç almak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 820) || Yak. *añardaa-, añaardaa-* ‘yarı yarıya bölmek, yarıya ayırmak, yarıya, iki müsavi kısma ayırmak, yarısını tefrik etmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 24); *añardaa-* ‘ikiye bölmek; iki parçaya ayırmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 43).

sıñarsuġ ‘terki’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 820) || Yak. Ø.

sıñıla-¹²⁴³/**sıñile-**¹²⁴⁴ ‘(köpek vb.) soğuktan hırıldamak; (kulak) çınlamak; donasıya soğumak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 820) || Yak. Ø.

¹²³⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sin-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 833b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 160) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁴⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *sinçğan katı* şeklindedir.

¹²⁴¹Sözcük, DTS (1969, s. 504), EDPT (1972, s. 836b), COT (1985, s. 160) ve Atalay’da (2006, s. 516) *sindu*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 407) *sindo* şeklindedir.

¹²⁴²Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 407) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

sınuḡ ‘kırık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 820) ~ **sınuḡ** ‘Oğuzcada kırık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 820) || Yak. Ø.

sıp ‘iki yaşına girmiş olan sıpa; iki yıllık at’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 820) || Yak. Ø.

sıpaḡur ‘yem torbası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 820) || Yak. Ø.

sır¹²⁴⁵ ‘*sır sır*: Ağustos böceğinin çıkardığı ses; *sır sır et-*: Ağustos böceği cır cır etmek; (kalem vb.) gıcırdamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 821) || Yak. Ø.

sırı- I ‘(köpek vb.) pisleme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 820) || Yak. Ø.

sırı- II ‘sık dikişle dikmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 820) || Yak. Ø.

sırıçğa ‘çam, sırça’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 821) || Yak. Ø.

sırıl- ‘(yağ, un vb. şeylerin parçacıkları) bir şeye yapışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 821) || Yak. Ø.

sırış- ‘şuvalama dikişiyle dikmede yardım etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 821) || Yak. Ø.

sırt- ‘sıkıca ve büktürerek teyelletirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 821) || Yak. Ø.

sıрмаḡ ‘eşeğin semerinin altındaki örtü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 821) || Yak. Ø.

sırt¹²⁴⁶ ‘kalın kıl; Oğuzlarda küçük vadi ve küçük bayırlar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 821) || Yak. Ø.

sırtıḡ ‘her sözün izi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 821) || Yak. Ø.

sırtla-¹²⁴⁷ ‘(ipi) atın kuyruḡuna sarmak; Oğuzcada vadideki bayırlara tırmanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 821) || Yak. Ø.

¹²⁴³Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *sırtla-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 840a) Dankoff ve Kelly (1985, s. 162) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 408) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁴⁴Clauson (1972, s. 840a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 160) ve Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 408) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

¹²⁴⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 821) iki ayrı madde başı olarak verilen *sır* sözcüğü, Clauson (1972, s. 843a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 163) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 408) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁴⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sırt* sözcüğü, Clauson (1972, s. 846a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 164) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

sıruḵ ‘çadır direği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 821) || Yak. Ø.

sıruḵluḵ¹²⁴⁸ ‘*sıruḵluḵ yıḡaç*: çadırın ana direğini yapmak için hazırlanan ağaç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 821) || Yak. Ø.

sīṣ I ‘vücuttaki şiş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 821) || Yak. Ø.

sīṣ II ~ **sıṣ** ‘et dizilen şiş; tutmaç yeme şişi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 821) ~ **şıṣ** ‘kendisiyle tutmaç yenen şiş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 845) || Yak. Ø.

sıṣıl- ‘şişip yerine sığmamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 821) || Yak. Ø.

sıtḡa- ‘(yen) sıvamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 821) || Yak. Ø.

sıtḡal- ‘sığanmak, sığanılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 822) || Yak. Ø.

sıtḡan- ‘(yen) sıvanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 822) || Yak. Ø.

sıtḡaş- ‘(yenleri) birlikte sıvamak, sıvamakta yardımlaşmak veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 822) || Yak. Ø.

sītur- ‘(odun vb.) kırdırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 822)¹²⁴⁹ || Yak. Ø.

sız-¹²⁵⁰ ‘(su) sızmak, süzülerek akmak; (hasta vb.) zayıflayıp süzülme; (yağ vb.) erimek; (güneşin ucu) görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 822) || Yak. Ø.

sızḡur-¹²⁵¹ ‘(yağ vb. şeyleri) eritmek; (hastalık, aşk vb., insanı) bitap düşürmek, eritmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 822) || Yak. Ø.

sızıt-¹²⁵² ‘(sözü, dişler arasından) sızdırmak; (yağ vb. şeyleri) eritmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 823) || Yak. Ø.

sızla- ‘sızlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 823) || Yak. Ø.

sızlaḡ ‘soğuk su içmekten veya buz ısırmaktan dolayı dişin sızlaması’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 823) || Yak. Ø.

¹²⁴⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sırtla-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 847a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 164) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁴⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *sıruḵluḵ yıḡaç* şeklindedir.

¹²⁴⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 822) *sītur-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 410) yayınına göre *sītur-* olarak alınmıştır.

¹²⁵⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *sız-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 861a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 164) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁵¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sızḡur-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 861b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 164) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁵²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sızıt-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 861b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 164) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

sızlat- ‘sızlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 823) || Yak. Ø.

sibek¹²⁵³ ‘değirmen taşının etrafında döndüğü demir, değirmen mili; içine işemesi için çocuğun beşiğine konan kamyş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 823) || Yak. Ø.

sibiz¹²⁵⁴ ‘*sibiz kişi*: sakar ve dalgın kişi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 823) || Yak. Ø.

sid- ‘işemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 823)¹²⁵⁵ ~ **sit-** ‘işemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 826) || Yak. Ø.

sidig (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 823) → bkz. **sıdıg**

sıdit- ‘işetmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 823) || Yak. Ø.

sıdtür- ‘işetmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 823) ~ **sıttür-** ‘işetmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 826) || Yak. Ø.

sidük ~ **sidük** ‘sidik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 823) || Yak. *iik* ‘sidik’ (Pekarskiy, 1945, s. 462); *iik* ‘idrar, bevil, sidik’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 142).

sigil ‘siyil’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 823) || Yak. Ø.

sik ‘erkeklik organı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 823) || Yak. Ø.

sik- ‘sikmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 823) || Yak. Ø.

sikil- ‘sikilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 823) || Yak. Ø.

sikiş ‘sikişme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 823) || Yak. Ø.

sikiş- ‘sikişmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 823) || Yak. Ø.

sikit- ‘(birini) cimaya zorlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 823) || Yak. Ø.

sikken ‘siken (adam vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 824) || Yak. Ø.

siktür- ‘(birini) cinsî münasebette bulunmaya yönlendirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 824) || Yak. Ø.

¹²⁵³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sibek* sözcüğü, Clauson (1972, s. 788a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 160) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Sözcük, DTS (1969, s. 160), EDPT (1972, s. 788a), COT (1985, s. 160) ve Atalay’da (2006, s. 521) *sibek*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 413) *sipek* şeklindedir.

¹²⁵⁴Sözcük, Atalay (2006, s. 521) ve DTS’de (1969, s. 499) *sibiz*, EDPT (1972, s. 794a) ve COT’de (1985, s. 160) *sıbiz*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 413) *sipiz* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *sibiz kişi* şeklindedir.

¹²⁵⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 823) *sid-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 410) yayınına göre *sid-* olarak alınmıştır.

silig ‘zarif, temiz, yakışıklı ve güzel konuşan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 824) || Yak. Ø.

silk- ‘silkmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 824) || Yak. *ilk-* ‘tersine atmak, (çoşarak; acele, dikkatsizlikle) atmak, geriye atmak, sallayıp atmak’ (Pekarskiy, 1945, s. 444); *ilk-* ‘bir yana atmak (itmek), kenara atmak, silkip atmak; püskürtmek, defetmek, geri atmak, fırlatmak, fırlatıp atmak; ayak vurarak uzaklaştırmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 147).

silkin-¹²⁵⁶ ‘bizzat (kendisi) silkmek; silkinmek; tüyler ürpermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 824) || Yak. Ø.

sin (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 824) → bkz. **sēn** (Clauson, 1972, s. 831b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 158; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 403).

siṅ¹²⁵⁷ ‘sinek vızıltısı; kulak çınlaması’ (Clauson, 1972, s. 832b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 162; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 412) || Yak. Ø.

siṅ-¹²⁵⁸ **I** ‘(yemek) sinmek; (gönüle) tesir etmek, işlemek; (su, yere) batmak, emilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 824) || Yak. *iṅ- III* ‘sinmek (mayı hk.) bir taraftan diğer tarafa geçmek, içeri geçmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 448); *iṅ-* ‘1. içilmek, emilmek, içine çekilmek; emilip dağılmak; 2. beslenmek; ıslanmak, doymak; koku çekmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 152).

siṅ-¹²⁵⁹ **II** ‘bir yere girip saklanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 824) || Yak. Ø.

siṅdür-¹²⁶⁰ **I** ‘bir yere sokup saklamak ve araştırtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 824) || Yak. Ø.

siṅdür- **II** ‘(yemeği) sindirmek, hazmettirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 824) || Yak. *iṅner- II* ‘emdirmek, sindirmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 450)

¹²⁵⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *silkin-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 827a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 162) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁵⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *siṅ* yerine Clauson (1972, s. 832b) ve Dankoff ve Kelly (1985, s. 162) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 412) *siṅ* sözcüğü tercih edilerek tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 523), DTS’de (1969, s. 500) *siṅ* şeklindedir.

¹²⁵⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *siṅ-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 833b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 162) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁵⁹Sözcük, DTS (1969, s. 500), EDPT (1972, s. 833b) ve Atalay’da (2006, s. 523) *siṅ-*, COT (1985, s. 171) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 427) *siṅ-* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 509) *sin*’de iptal edilmiş *ōtre* de olduğunu belirtmişlerdir.

¹²⁶⁰Sözcük, DTS (1969, s. 500), EDPT (1972, s. 837a) ve Atalay’da (2006, s. 523) *siṅdür-*, COT (1985, s. 171) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 427) *süṅdür-* şeklindedir.

sişek ‘yerleşik olanların dilinde sivrisinek, göçebelerde ise karasinek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 824) || Yak. Ø.

sişi ‘sindirilen, hazmedilen (yemek)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 825) || Yak. Ø.

sişil ‘erkeğin küçük kız kardeşi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 825) || Yak. Ø.

sişillen- ‘(birini) kız kardeş edinmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 825) || Yak. Ø.

sişir ‘sinir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 825) || Yak. *işir* ‘1. sinir, sinirli (adele), 2. iplik, 3. eşyanın asıldığı direk’ (Pekarskiy, 1945, s. 449); *işir* ‘kiriş, sinir, tendon’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 152).

sişir- ~ **sişür-**¹²⁶¹ ‘(lokma vb.ni) yutmak; (yağı, deriye) yedirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 825) || Yak. *işer-* ‘içine sindirmek, içmek, yutmak, (suyu) içeriye çekmek, emmek, geçirmek (rutubeti); hayırlı bir işe sarfetmek; elbise dikerken kumaşın kırıksık yerlerini kaybettirerek dikmek, içirmek, emdirmek, içine nüfuz ile ıslatmak; içine yerleştirmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 448); *işer-* ‘1. içmek, emmek; benimsemek, içine çekmek; emmek, emip dağıtmak; 2. aklında tutmak, hatrında tutmak, unutmamak; bellemek, öğrenmek; almak, benimsemek; edinmek, 3. yerleştirmek, konutlandırmak, iskan etmek, 4. acele ettirmek, sıkıştırmak; uygun hâle getirmek, uydurmak, adapte etmek; düzeltmek, düzleştirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 153).

sişirle- ‘(yay vb. şeylere) kiriş takmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 825) || Yak. *işirdee-* ‘sığır etinden tendonlarını çıkarmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 152)

sişirlen-¹²⁶² ‘(etin) siniri çoğalmak; (yay vb. şeylere) kiriş takılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 825) || Yak. *işirden-* ‘*işirdee-*’nin Dö. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 152).

sişiş- ‘(sular) çekilmek, sıvının parçacıkları emilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 825) || Yak. Ø.

sişür- → bkz. **sişir-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 825).

¹²⁶¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sişir-* ~ *sişür-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 841a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 162) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁶²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sişirlen-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 842a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 163) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

siḡüt ‘karşılığı verilmeyen ve geri gönderilmeyen armağan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 825) || Yak. Ø.

sirke ‘başta bulunan bit yumurtası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 825) || Yak. Ø.

sirkele- ‘(çocuğun başından) sirke sökmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 825) || Yak. Ø.

sirkelen- ‘(çocuğun başı) sirkelenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 825) || Yak. Ø.

sit- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 826) → bkz. **sīd-**

sittür- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 826) → bkz. **sīdtür-**

siz ‘siz; Çiğil lehçesinde ve Türklerde saygıdeğer büyüklere, Oğuzlarda küçük olana hitap için kullanılan bir söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 826) || Yak. Ø.

sizig (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 826) → bkz. **sēzig** (Clauson, 1972, s. 862a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 160; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 403).

sizik- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 826) → bkz. **sēzik-** (Clauson, 1972, s. 862b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 160; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 403).

sizin- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 826) → bkz. **sēzin-** (Clauson, 1972, s. 864b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 160; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 403).

sizle- ‘büyüklerle ve hükümdarlara siz diye hitap etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 826) || Yak. Ø.

sizlet- ‘büyüklerle ve hükümdarlara siz diye hitap ettirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 826) || Yak. Ø.

soğ- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 826) → bkz. **suğ-** (Clauson, 1972, s. 805a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 168; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 421).

sōğan (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 826) → bkz. **soğun**

sōğan yılan ‘büyük fakat zararsız yılan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 826) || Yak. Ø.

soğdıç¹²⁶³ ‘insanlar arasında kışın sırayla verilen ziyafet’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 165; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 414) || Yak. Ø.

soğı- ‘soğumak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 826) || Yak. Ø.

soğıklık ‘soğukluk için hazırlanmış (şey)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 826) || Yak. Ø.

soğış- ~ **soğuş-** ‘soğumaya yüz tutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 826) || Yak. Ø.

soğraş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 826) → bkz. **suğruş-** (Clauson, 1972, s. 816a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 168; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 421).

soğuklan- ‘soğuk saymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 826) || Yak. Ø.

soğul- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 826) → bkz. **suğul-** (Clauson, 1972, s. 809b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 168; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 421).

soğulğan (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 827) → bkz. **suğulğan** (Clauson, 1972, s. 809b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 168; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 421).

sōğun¹²⁶⁴ ‘soğan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 826) ~ **sōğan** ‘soğan; *sōğan yılan*: tulum gibi iri bir yılan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 826) || Yak. Ø.

soğun-¹²⁶⁵ ‘(işeme vb. şeylerden sonra) temizlenmek; üşümek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 827) || Yak. Ø.

soğunluğ¹²⁶⁶ ‘beyaz çiçekli yaban soğanı olan (dağ vb.), soğanlı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 827) || Yak. Ø.

soğur- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 827) → bkz. **suğur-** (Clauson, 1972, s. 816a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 168; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 422).

soğuş- → bkz. **soğış-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 827).

soğut (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 827) → bkz. **suğut II** (Clauson, 1972, s. 806b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 168; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 422).

¹²⁶³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 834) madde başı olarak verilen *suğdıç* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 165) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 414) *soğdıç* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹²⁶⁴Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 414) *sōgon*, *soğan* şeklindedir.

¹²⁶⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *soğun-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 813b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 164) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁶⁶Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 414) *soğonluğ* şeklindedir.

sok-¹²⁶⁷ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 827) → bkz. **suk-**

sokar¹²⁶⁸ ‘boynuzu olmayan hayvan; şakaklarına kadar başında saç olmayan veya Türk gibi olan insan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 827) || Yak. Ø.

sokarlaç¹²⁶⁹ ‘*sokarlaç börk*: uzun başlık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 827) || Yak. Ø.

sokı-¹²⁷⁰ ‘parmakla dürtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 827) || Yak. Ø.

sokım¹²⁷¹ ‘ıslık gibi ses çıkarması için oka takılan, çam kozası şeklinde, üç tarafı delikli tahta parçası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 827) || Yak. Ø.

soktur- ‘(biber vb. şeyleri) dövdürtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 827) || Yak. *uktar-* ‘*uk- III*’ün Ett. Bi.’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2990); *uktar-* ‘*uk-*’ün Ett. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 432).

soku (< **sokku**) ‘dibek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 827) || Yak. Ø.

sokul- ‘(tuz vb.) dövülmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 827) || Yak. Ø.

sokuş- ‘(tuz vb. şeyleri) dövmede yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 827) || Yak. Ø.

söl ‘sol’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 827) || Yak. Ø.

solak ‘Kıpçak lehçesinde dalak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 827) || Yak. Ø.

solamuğ ‘insanlardan solak olanı, solak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 828) || Yak. Ø.

¹²⁶⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *sok-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 805a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 165) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁶⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sokar-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 815a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 165) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁶⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *sokarlaç börk* şeklindedir.

¹²⁷⁰Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 184) Türk dillerinden verdikleri örneklerden hareketle sözcüğün o’lu şekilde okunması gerektiğini belirtmektedir. Tekin de (1989, s. 202, 203) *sokar* fiilinden hareketle fiilin o’lu şekilde olduğunu belirtip; krş. Tat. *suk-* ‘vurmak, dövmek, kırmak’, *boz suk-* ‘buz kırmak, buz delmek’, Kır. vb. *sok-* ‘ay.’ Özb., YUyg. *sok-* ‘ay.’ örneklerini vermiştir. Ayrıca Türkçe fiilin Moğolca karşılığı olan *çoki-*’nin ‘vurmak, dövmek, gagalamak’ Türk dillerine de geçtiğini (> YUyg. *çoku-*, Özb. *çoqi-*, Kır. vb. *çoku-*, Kzk. vb. *şoki-* vb.) belirtmektedir. Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 422) *suku-* şeklindedir.

¹²⁷¹Sözcük, Atalay (2006, s. 528), DTS (1969, s. 509) ve *sokım*, EDPT (1972, s. 811a), COT (1985, s. 169) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 422) *sokım* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 155) sözcüğün *suk-* ‘(içine) sokmak’ ile değil *sok-* ‘vurmak, dövmek’ ile ilgili olduğunu belirtip; krş. Tuva *sogun* ‘ok’, Hak. *soğan* ‘ok’ örneklerinden hareketle sözcüğü o’lu şekilde okumuşlardır.

soluş- ‘(meyveler, sebzeler vb.) solmak, tazeliği gitmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 828) || Yak. Ø.

soę¹²⁷² ‘herhangi bir şeyin ve işin sonu, son; sonra; sonra gelenler, arkadan gelenler’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 828) || Yak. Ø.

soğda- ‘takip etmek, peşinden gitmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 828) || Yak. Ø.

soğra- ‘huysuzlaşmak, homurdanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 828) || Yak. Ø.

soęuķ¹²⁷³ ‘sonuncu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 828) || Yak. Ø.

sopran¹²⁷⁴ ‘Oğuzcada minare vb. şeyler gibi uzun olan her şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 828) || Yak. Ø.

sør¹²⁷⁵ ‘*sør sør*: bir şeyi hõpürdeterek iķerken dudaklardan ķıkan ses’ (Clauson, 1972, s. 843a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 165; Kaķalin ve Ölmez, 2019, s. 416) || Yak. Ø.

sor- I ‘emmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 828) || Yak. Ø.

sor-¹²⁷⁶ **II** ‘Oğuzcada aramak; Oğuzcada sormak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 828) || Yak. Ø.

soręu¹²⁷⁷ ‘kan alma aleti; bardak ķekerken (hacamat yaparken) kullanılan bardak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 828) || Yak. Ø.

¹²⁷²Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *soğ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 832b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 165) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁷³Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 391), sözcüğün; Atalay, DTS ve EDPT’de *soğuk*, COT’de *soğug* şeklinde olduğunu yazmışlardır. Ercilasun ve Akkoyunlu, Dankoff ve Kelly’nin metindeki *kaf*’ı yanlış saydığını ve dizin cildinden anlaşıldığı üzere *-ug*’u yükleme hâli eki kabul ettiğini belirtmişlerdir. Fakat, hem *yetrüldi* hem Arapķa karşılığı *ulhıqa* meķul fiil olduğu iķin bunun mümkün olmadığını yazmışlardır. Sözcük, Kaķalin ve Ölmez’de (2019, s. 416) *soğug* şeklinde dir.

¹²⁷⁴Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 189), sözcüğün metinde *ye* ile yazıldığını belirtip; Atalay, DTS, Rustemov-Kormuşın’de *suyran*, EDPT’de *subra:n*, COT’de *subra:n* (?) şeklinde olduğunu yazmışlardır. Ayrıca krş. Kır. *sop kamçı* ‘uzun kırbaķ’, *sopok* ‘uzunca, söbe’, Kzk. *sopay-* ‘uzamak, incelemek, süzölmek’, Aa. *sobut* ‘ince sopa’, T.T. *sopa* ‘1. kalın değnek’ örnekerinden hareketle sözcüğü *sopran* şeklinde okumuşlardır. Sözcük, Kaķalin ve Ölmez’de (2019, s. 424) *supran* (?) şeklinde dir.

¹²⁷⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 841) madde bařı olarak verilen *sūr sūr* yerine, Clauson (1972, s. 843a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 165) ve Kaķalin ve Ölmez’deki (2019, s. 416) *sør* sözcüęü tercih edilmiřtir. Sözcük, Atalay (2006, s. 541) ve DTS’de (1969, s. 514) *sur* řeklinde dir.

¹²⁷⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sor-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 843a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 165) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁷⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *soręu* sözcüğü, Clauson (1972, s. 848b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 165) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

sorış- ‘(yüz) buruşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 828) || Yak. Ø.

sorit¹²⁷⁸ ‘(yüzü) asmak; emzirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 828) || Yak. Ø.

sorkıç I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 828) → bkz. **sarkıç** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 806; Clauson, 1972, s. 848b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 156; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 392).

sorkıç¹²⁷⁹ **II** ‘lök ağacının reçinesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 828) || Yak. Ø.

sorkuçla¹²⁸⁰ ‘bıçak vb.nin sapa giren kısmı, kaymaması için) lök macunu ile sağlamlaştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 828) || Yak. Ø.

sorkuçlan¹²⁸¹ **I** ‘(bıçak vb. şeylerin sapa giren kısmı) zamlık (lök macunu) ile sabitleştirilmek; lök sahibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 829) || Yak. Ø.

sorkuçlan- II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 829) → bkz. **sarkıçlan-** (Clauson, 1972, s. 850a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 156; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 392).

sortur- I ‘kanın emilip akıtılması (hacamat yaptırılması) için emir vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 829) || Yak. Ø.

sortur- II ‘kaybolanın aranması için emir vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 829) || Yak. Ø.

soruğ ‘kaybolan şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 829) || Yak. Ø.

soruğçı ‘kayıp şeyi arayan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 829) || Yak. Ø.

soruk- ‘(kayıp) arandıktan sonra bulunduğu haberi gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 829) || Yak. Ø.

soruş ‘tane sertleşmeden önce başak hâlinde ateşte kızartılan buğday’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 829) || Yak. Ø.

soruş- ‘(elbise, teri) çekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 829) || Yak. Ø.

¹²⁷⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sorit-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 847a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 166) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁷⁹Sözcük, DTS’de (1969, s. 514) *surkaç*, EDPT’de (1972, s. 848b) *sorkıç*, Atalay’da (2006, s. 541-542) *surkaç* ~ *surkuç*, COT (1985, s. 169) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 424) *surkıç* şeklindedir.

¹²⁸⁰Sözcük, DTS (1969, s. 514) ve Atalay’da (2006, s. 542) *surkuçla-*, EDPT’de (1972, s. 850a) *sorkuçla*, COT (1985, s. 169) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 424) *surkuçla-* şeklindedir.

¹²⁸¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sorkuçlan-* sözcüğü, Clauson’a (1972, s. 850a) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Sözcük, DTS (1969, s. 514) ve Atalay’da (2006, s. 542) *surkuçlan-*, EDPT’de (1972, s. 850a) *sorkuçlan-*, COT’de (1985, s. 169) *surkıçlan-*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 424) *surkuçlan-* şeklindedir.

soruşla- ‘(tahılın başağını) yemek için ütülemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 829) || Yak. Ø.

sowuşğan ‘sarılık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 829) || Yak. Ø.

soy- ‘deriyi yüzmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 829) || Yak. Ø.

soyağı ‘horozun mahmuzu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 829) || Yak. Ø.

soysuk- ‘(adam vb.) soyulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 829) || Yak. Ø.

soyuk- ‘(adamın malı) soyulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 829) || Yak. Ø.

soyul-¹²⁸² ‘(bulut) dağılmak; (elbise) soyulmak, çıkarılmak; (deri) soyulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 830) || Yak. Ø.

soyuş- ‘(deri, ağaç, yumurta vb. şeyleri) soymada yardımcı olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 830) || Yak. Ø.

söbi¹²⁸³ ‘uzun ve sivri olan her şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 830) || Yak. Ø.

söbi-¹²⁸⁴ ‘(nesne) uzamak ve ucu sivrilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 830) || Yak. Ø.

söbile-¹²⁸⁵ ‘(nesneyi) uzatmak ve (ucunu) sivriltmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 830) || Yak. Ø.

söbit-¹²⁸⁶ ‘(nesnenin ucunu) sivriltmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 830) || Yak. Ø.

sögen ‘yük hayvanındaki küfe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 830) || Yak. Ø.

söglün-¹²⁸⁷ ~ **sögülün-** ‘ızgarada (et vb.) pişmek; kendisi için (başkasının yardımını almadan) ızgarada et yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 830) || Yak. Ø.

¹²⁸²Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *soyul-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 859b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 166) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁸³Sözcük, Atalay (2006, s. 536), EDPT (1972, s. 784b) ve COT’de (1985, s. 167) *subı*, DTS’de (1969, s. 509) *söbi*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 423) *supı* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 326), krş. *Osm. söbü* ‘üstüvani, boru şeklinde müstatil, yassı ve müdevver zıddı’, Aa. *söbü I* ‘1. uzun, dar, ince, 3. sivri, sivrice’, T.T. *söbe* ‘biçimi yumurta gibi olan, beyzî, oval’ örneklerinden hareketle sözcüğü *söbi* şeklinde okumuşlardır.

¹²⁸⁴Sözcük, Atalay (2006, s. 536), DTS (1969, s. 512), EDPT (1972, s. 785a) ve COT’de (1985, s. 167) *subı*-, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 424) *supı*- şeklindedir. Ayrıca bkz. *söbi*.

¹²⁸⁵Sözcük, Atalay (2006, s. 536), DTS (1969, s. 512), EDPT (1972, s. 789b) ve COT’de (1985, s. 167) *subıla*-, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 424) *supıla*- şeklindedir. Ayrıca bkz. *söbi*.

¹²⁸⁶Sözcük, Atalay (2006, s. 537), DTS (1969, s. 512), EDPT (1972, s. 786a) ve COT’de (1985, s. 167) *subıt*-, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 424) *supıt*- şeklindedir. Ayrıca bkz. *söbi*.

söglünçü ‘kebab’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 830) || Yak. Ø.

sögül- ‘(eti) ızgara yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 830) || Yak. Ø.

sögülün- → bkz. **söglün-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 830).

sögüş ‘Oğuzcada oğlak ve kuzunun kebab yapmaya yarayan kısmı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 830) || Yak. Ø.

söğüt ‘söğüt ağacı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 830) || Yak. *üöt I* ‘söğüt (ağacı), sepetçi söğüdü, sorkun’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3161); *üöt* ‘1. söğüt (ağacı), sepetçi söğüdü; söğütgiller; 2. kurutulmuş söğüt, kurutulmuş sepetçi söğüdü’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 456).

söğütlen- ‘söğüt ağaçlarıyla söğütlenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 830) || Yak. Ø.

söğütlük ‘söğüdün yetiştiği yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 831) || Yak. Ø.

sök-¹²⁸⁸ **I** ‘(yama, dikiş vb. şeyleri) sökmek; (çadır vb. şeyleri) sökmek, söküp dağıtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 831) || Yak. Ø.

sök- II ‘çökmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 831) || Yak. Ø.

sök- ~ **sök-**¹²⁸⁹ **III** ‘söğmek, sövmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 831) || Yak. *üöx- II* ‘azarlamak, ayıplamak, çıkışmak, paylamak; tenkit etmek, yermek, küfür etmek, sövmek, zemmetmek; ağız kavgası etmek, münakaşa etmek, tartışmak; sövüşmek, birbirine sövmek, sövüp saymak; gönlünü kırmak, incitmek, hakaret etmek, tahkir etmek, (biri için) kötü söylemek, (birini) çekiştirmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3163); *üöx-* ‘küfretmek, sövmek, söğüp saymak; ayıplamak; azarlamak, çıkışmak, donatmak, paylamak; tenkit etmek, yermek, zemmetmek; gönlünü kırmak, incitmek; hakaret etmek, tahkir etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 456).

söke ‘çökerek, dizleri üstüne oturma şekli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 831) || Yak. Ø.

¹²⁸⁷ Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *söglün-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 821a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 166) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁸⁸ Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sök-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 819a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 166) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁸⁹ Sözcük, Atalay’da (2006, s. 532) *sög-*, DTS’de (1969, s. 510) *sök-*, EDPT’de (1972, s. 818b) *sö:g-*, COT (1985, s. 166) ve Kaçalin ve Ölmez’de (2019, s. 418) *sök-* şeklindedir. Sözcükle ilgili gerekli açıklama için Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 427)’a bkz.

sökel ‘Oğuzcada hasta’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 831) || Yak. Ø.

sökit- ‘diz çöktürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 831) || Yak. Ø.

sökrük ‘kadının malı (avret yeri)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 831) || Yak. Ø.

sökti ‘Barsgan lehçesinde kepek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 831) || Yak. Ø.

söktür- I ~ sōktür-¹²⁹⁰ ‘sövmesi için (birini) zorlamak, sövdürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 831) || Yak. *üöxter-* ‘sövdürmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3164); *üöxter-* ‘1. *üöx-*’ün Ett. Bi., 2. aşırmaq, geçirmek, tahammül etmek, çekmek, dayanmak; küfretmek, sövdürmek, azarlatmak, küfür etmesine izin vermek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 456)

söktür-¹²⁹¹ **II** ‘(elbise) sökülmesi için emir vermek, söktürmek; (duvar, çadır vb. şeylerin) sökülmesi için emir vermek, söktürmek, yıktırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 831) || Yak. Ø.

söküg ‘küfür, sövğu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 831) || Yak. *üöğüü* ‘kökün anlamına göre: küfür, kötü konuşma, sövüşme, azarlama, ayıplama; ağız kavgası, münakaşa; çekiştirme, dedikodu, kov’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3134); *üöğüü* ‘küfür, sövğu, kötü konuşma, sövüş, azarlama, ayıplama’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 454).

sökül-¹²⁹² ‘(elbise) sökülmek; (çadır, duvar vb.) sökülmek, yıkılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 831) || Yak. Ø.

sökün- I ‘(adam) çökmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 832) || Yak. Ø.

sökün- II ‘(dikiş, yama vb. şeyleri) söker görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 832) || Yak. Ø.

söküş¹²⁹³ ‘sövme, sövüşme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 832) || Yak. Ø.

söküş-¹²⁹⁴ **I** ‘(elbise vb. şeyleri) sökmede yardım etmek veya yarışmak; (çadır, duvar vb. şeyleri) sökmede (yıkımda) yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 832) || Yak. Ø.

¹²⁹⁰Sözcük, Atalay’da (2006, s. 532) *sögtür-*, DTS’de (1969, s. 510) *söktür-*, EDPT’de (1972, s. 820a) *sögtür-*, COT’de (1985, s. 167) *söktür- < sōktür-* şeklindedir. Ayrıca bkz. *sök- III*.

¹²⁹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *söktür-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 820a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 166) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sökül-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 821a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 166) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹²⁹³Sözcük, Atalay’da (2006, s. 532) *sögüş*, DTS’de (1969, s. 511) *söküş*, EDPT’de (1972, s. 823a) *sögüş*, COT’de (1985, s. 166) *sögüş* şeklindedir. Ayrıca bkz. *sök- III*.

söküş- II ‘karşılıklı sövmek, sövüşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 832) || Yak.

üöğüs- ‘karşılıklı olarak küfretmek, birbirine sövmek, ağzını bozmak, küfretmek, küfür savurmak, küfrü basmak, sövmek; birbirine küfretmek, sövüşmek; biriyle alay etmek, dalga geçmek, azarlamak, paylamak; söğmek; zemmetmek; gönlünü kırmak, incitmek, hakaret etmek, incitmek; yaramazlık yapmak; şirretçe davranmak, rezaletler çıkarmak; çapkınlık etmek; muziplik etmek; küfür etmeye zorlamak, ağız kavgası etmek, münakaşa etmek, tartışmak; sövüşmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3135); *üöğüs-* ‘ağzını bozmak, küfretmek, küfür savurmak, küfrü basmak, sövmek; birbirine küfretmek, sövüşmek, ağız kavgası etmek, münakaşa etmek, tartışmak; sövüşmek, birbirine sövmek, sövüp saymak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 454).

söl ‘ağaç ve etteki nem’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 832)¹²⁹⁵ || Yak. Ø.

söllüg ‘iyi pişmemiş ve içinde kan izi bulunan (et vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 832)¹²⁹⁶ || Yak. Ø.

sömrüş-¹²⁹⁷ ‘(su, süt vb. şeyleri) içine çekmede yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 832) || Yak. Ø.

sömür-¹²⁹⁸ ‘(su, süt vb. şeyleri) içine çekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 832) || Yak. Ø.

sömürgen¹²⁹⁹ ‘(su, süt vb. şeyleri) devamlı içine çekip emen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 832) || Yak. Ø.

sörçek¹³⁰⁰ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 167; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 419) → bkz. **sörçük**

¹²⁹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *söküş-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 823b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 166) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Sözcük, Atalay’da (2006, s. 532) *sögüş-*, DTS’de (1969, s. 511) *söküş-*, EDPT’de (1972, s. 823b) *sögüş-*, COT’de (1985, s. 167) *sögüş-* şeklindedir. Ayrıca bkz. *sök-* III.

¹²⁹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 832) *söl* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 419) yayınına göre *söl* olarak alınmıştır.

¹²⁹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 832) *söllüg* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 419) yayınına göre *söllüg* olarak alınmıştır.

¹²⁹⁷Sözcük, DTS (1969, s. 511) ve Atalay’da (2006, s. 534) *sömrüş-*, EDPT’de (1972, s. 830a) *simrüş-*, COT (1985, s. 171) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 427) *sümürüş-* şeklindedir.

¹²⁹⁸Sözcük, DTS (1969, s. 511) ve Atalay’da (2006, s. 534) *sömür-*, EDPT’de (1972, s. 829b) *simür-*, COT (1985, s. 171) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 427) *sümür-* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 256) *sin*’de esre de olduğunu belirtmişlerdir.

¹²⁹⁹Sözcük, Atalay’da (2006, s. 534) *sömürgen*, EDPT’de (1972, s. 829b) *simürgen*, COT (1985, s. 171) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 427) *sümürgen* şeklindedir.

¹³⁰⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 841) madde başı olarak verilen *sürçek* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 167) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 419) *sörçek* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, DTS

sörçük¹³⁰¹ ‘gece yapılan sohbet meclisi’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 167) ~ **sörçek** ‘Oğuzcada gece yapılan sohbet meclisi’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 167; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 419) || Yak. Ø.

söz ‘söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 832)¹³⁰² || Yak. *ös I* ‘söz, sözcük, kelime; laf, lakırdı; dil; konuşma, ağzama, söyleyiş, telaffuz; bahis, konuşma, söz; haber, havadis; bilgi, enformasyon; hikaye, anlatma; düşünme, düşünce, tefekkür, fikir, mütalâa; görüş, oy’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1972); *ös I* ‘söz, sözcük, kelime; laf, lakırdı; dil; konuşma, ağzama, söyleyiş, telaffuz; bahis, konuşma, söz’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 289).

sözkiye ‘sözcük, kelimecik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 833)¹³⁰³ || Yak. Ø.

sözle- ‘söylemek, konuşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 833)¹³⁰⁴ || Yak. Ø.

sözlen- ‘bizatihi konuşmak ve sözünü açıklamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 833)¹³⁰⁵ || Yak. Ø.

sözleş- ‘(birisiyle) konuşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 833) || Yak. *östös- I* ‘ifade etmek’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1978).

sözlet- ‘konuşturmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 833) || Yak. Ø.

sözñri¹³⁰⁶ ‘geveze’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 833) || Yak. Ø.

(1969, s. 518), EDPT (1972, s. 845b) ve Atalay’da (2006, s. 551) *sürçek*, şeklindedir. Tekin (1991, s. 149), MK. *sörçük*, (Oğuz) *sörçek* ‘geceleyin anlatılan hikaye’, İM *sörçek* ‘hikaye, anekdot’, AH *sörçek* ‘hikaye, masal’, Muk. (Süster) *sörçek* ‘bilmece; kapalı söz, masal, hikaye’, Muk. (Kastamonu kopyası) *sörçekleş-* ‘birbirine bilmeceler, sırlar anlatmak’, Çağ. *çörçek* ‘hikaye, masal, peri masalı’ < *sörçek*, Kmd. *çörçök* ‘ay.’, Y.Uyg. *çöçek* ‘masal, hikaye, halk şarkısı’ < *sörçek*, Kar. (t) *sörçek* ‘söylenti, dedikodu’ örneklerini verip; sözcüğün Clauson tarafından *sürçek*, *sürçük* şeklinde yanlış okuduğunu çünkü bu biçimlere çağdaş dillerde rastlanmadığını yazmıştır. Ayrıca Tekin, Clauson’un belirttiği gibi sözcüğün *sürç-* ‘sürçmek’ fiili ile bir bağlantısı olmadığını belirtip hiç şüphesiz *söz* ile ilgili olduğunu belirtmiştir.

¹³⁰¹ Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 841) madde başı olarak verilen *sürçük* yerine, Dankoff ve Kelly’deki (1985, s. 167) *sörçük* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, DTS (1969, s. 518), EDPT (1972, s. 845b) ve Atalay’da (2006, s. 551) *sürçük*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 419) *sörçök* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 208) Atalay’ın dipnotunu “Türkiye’de bulunan Bektaşiler, yılın belli bir iki gecesinde toplanırlar. Buna ‘süreç’ ve ‘Sofıyan süreği’ derler.” aydınlatıcı bulup; sözcüğün *sürç* ile ilgisi olmadığını yazmışlardır. Ayrıca Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 208), sözcüğün *sürçük* < *sürşük* < *sür-üş-ük* şeklinde olması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca bkz. *sörçek*

¹³⁰² Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 832) *söz* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 419) yayınına göre *söz* olarak alınmıştır.

¹³⁰³ Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 833) *sözkiye* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 420) yayınına göre *sözkiye* olarak alınmıştır.

¹³⁰⁴ Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 833) *sözle-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 420) yayınına göre *sözle-* olarak alınmıştır.

¹³⁰⁵ Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 833) *sözlen-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 420) yayınına göre *sözlen-* olarak alınmıştır.

- sū-** ‘uymak, (boyun) eğmek (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 833) || Yak. Ø.
- suç** ‘ ‘bir şeyin sekmesi, geri dönmesi, sapması, isabet etmemesi’ anlamında taklidi bir kelime’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 833) || Yak. Ø.
- suçğur-** ‘sıçramak üzere olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 833) || Yak. Ø.
- suçı-** ‘sıçramak, zıplamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 833) || Yak. Ø.
- suçış**¹³⁰⁷ ‘(atlar vb.) zıplamak, zıplaşmak’ (Clauson, 1972, s. 798b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 168; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 420) || Yak. Ø.
- suçıt-** ‘(hayvanları) sıçratmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 834) || Yak. Ø.
- suçlun-** ‘(kılıç vb. şeyler, kından, yerinden) sıyrılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 834) || Yak. Ø.
- suçluş-** ‘vücuttan diken çıkarmada yardım etmek; kılıç vb.ni kından sıyırmada yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 834) || Yak. Ø.
- suçul**¹³⁰⁸ ‘soyunmak, üzerinden bir şeyi çıkarmak; (deri) yüzülmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 834) || Yak. Ø.
- suçuş-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 834) → bkz. **suçış-** (Clauson, 1972, s. 798b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 168; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 420).
- sūd-** ~ **sut-** ‘tükürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 834)¹³⁰⁹ || Yak. Ø.
- sudtur-** ~ **suttur-** ‘tükürtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 834) || Yak. Ø.
- suduk** ‘tükürük’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 834) || Yak. Ø.
- suf** ‘yün ipliklerden elle örülen bir kuşak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 834) || Yak. Ø.
- suğ**¹³¹⁰ ‘(sıvıyı) çektiirmek, emdirmek’ (Clauson, 1972, s. 805a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 168; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 421) || Yak. Ø.

¹³⁰⁶Sözcük, Atalay (2006, s. 536) ve DTS’de (1969, s. 512) *sözeşri*, EDPT’de (1972, s. 865a) *sö:zeşri*, COT’de (1985, s. 167) *sözşri* şeklindedir.

¹³⁰⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 834) madde başı olarak verilen *suçuş-* yerine, Clauson (1972, s. 798b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 168) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 420) *suçış-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 538) ve DTS’de (1969, s. 513) *suçuş-* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 258) *cim*’de iptal edilmiş *esre* de olduğunu belirtmişlerdir.

¹³⁰⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *suçul-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 797b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 168) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁰⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 834) *sud-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 421) yayınına göre *sūd-* olarak alınmıştır.

suğdıç (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 834) → bkz. **soğdıç** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 165; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 414).

suğlı- ‘elini sokup bir şey aramak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 834) || Yak. Ø.

suğlıt- ‘bir şey aramak için eli bir yere sokturmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 834) || Yak. Ø.

suğruş-¹³¹¹ ‘(kumlar) sıvıyı çekmek’ (Clauson, 1972, s. 816a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 168; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 421) || Yak. Ø.

suğrut- ~ **suğrat-** ‘(bir yeri) aramak ve içindekileri görmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 835) || Yak. Ø.

suğul-¹³¹² ‘(süt vb.) çekilmek, (su vb.) emilmek’ (Clauson, 1972, s. 809b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 168; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 421) || Yak. Ø.

suğulğan¹³¹³ ‘devamlı emilen (su vb.)’ (Clauson, 1972, s. 809b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 168; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 421) || Yak. Ø.

suğur-¹³¹⁴ ‘(suyu) içine çekmek; Barsgan lehçesinde tükürmek; Karluk lehçesinde kurutmak; (sıvıyı) çekmek, emmek’ (Clauson, 1972, s. 816a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 168; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 422). || Yak. Ø.

suğut I ‘pirinç, et ve baharatla doldurulmuş barsak; bumar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 835) || Yak. Ø.

suğut¹³¹⁵ **II** ‘Karluk lehçesinde çökeleğin kurutulmuşu’ (Clauson, 1972, s. 806b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 168; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 422) || Yak. Ø.

¹³¹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 826) madde başı olarak verilen *soğ-* yerine, Clauson (1972, s. 805a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 168) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 421) *suğ-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹³¹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 826) madde başı olarak verilen *soğraş-* yerine, Clauson (1972, s. 816a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 168) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 421) *suğruş-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 526) ve DTS’de (1969, s. 507) *sograş-* şeklindedir.

¹³¹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 826) madde başı olarak verilen *soğul-* yerine, Clauson (1972, s. 809b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 168) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 421) *suğul-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay’da (2006, s. 526) *sogul-* DTS’de (1969, s. 513) *sugul-* şeklindedir.

¹³¹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 827) madde başı olarak verilen *soğulğan* yerine, Clauson (1972, s. 809b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 168) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 421) *suğulğan* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay’da (2006, s. 527) *sogulgan* şeklindedir.

¹³¹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı olarak verilen *sağur-* ve *soğur-* sözcükleri, Clauson (1972, s. 816a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 168) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 422) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilip yerlerine *suğur-* biçimi madde başı olarak alınmıştır.

sūk ‘aç gözlü, doymaz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 835)¹³¹⁶ || Yak. Ø.

suk¹³¹⁷ ‘*suk (yalhus)*: yardımcısı, arkadaşı olmayan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 835) || Yak. Ø.

suk- ‘sokmak, girdirmek; bir şeyi zorla sokmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 835) ~ **sok-** ‘(tuz vb. şeyleri) dövmek; gagalamak, gaga ile almak; Oğuz lehçesinde (yılan vb.) sokmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 827) || Yak. *uk- III* ‘bir yere ya da bir şeye koymak, koymak, yerleştirmek; sokmak, yerleştirmek, sokuşturmak, tıkmak, tıkiştirmek, koymak, içeri itmek, sokmak (parmak hk.), içine koymak, yerleştirmek, yığmak; istif etmek, istiflemek; toplamak; düzmek, yakmak, bestelemek; yapmak, örtmek, içine koymak, ambalaj yapmak, paketlemek, paket yapmak; balya yapmak, sarmak, sarıp sarmalamak; oturtmak, geçirmek, takmak; çerçevelemek, içine yerleştirmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2988); *uk-* ‘1. koymak, yerleştirmek; sokmak, yerleştirmek; sokmak, sokuşturmak; tıkiştirmek; 2. bahis yapmak; komak, koymak, yerleştirmek; kaldırmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 432).

sukaḳ¹³¹⁸ ‘ak geyik; Oğuzlar arasında, Farslar için kinayeli adlandırma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 835) || Yak. Ø.

sukaḳlıḡ ‘geyikli (dağ vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 835) || Yak. Ø.

sukluḳ ‘yemek vb. şeylerde hırs, açgözlülük’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 835) || Yak. Ø.

suklun- ‘bir şey bir yere girmek ve orada sağlamlaşmak, sabitleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 835) || Yak. *ugulun-* ‘kökün anlamına göre: koyulmak, sokulmak (zindana); batmak, dalmak, gömülmek, garkolmak; sokulmak, sokuşturulmak, tıkiştirilmek, geçirilmek, geçmek, takılmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2972); *ugulun-* ‘sokulmak, koyulmak, yerleştirilmek, sokuşturulmak, tıkiştirilmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 430).

¹³¹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 827) madde başı olarak verilen *soğut* yerine, Clauson (1972, s. 806b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 168) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 422) *suğut II* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹³¹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 835) *suk* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 422) yayınına göre *sūk* olarak alınmıştır.

¹³¹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *suk* (*yalhus*) şeklindedir.

¹³¹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sukaḳ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 808a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 169) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

- suḳluṣ-** ‘bir şeyin içine sokulup sabitleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 835) || Yak. Ø.
- suḳru** ‘müsaade almadan, izinsiz olarak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 835) || Yak. Ø.
- suḳtu** ‘içine ciğer, et, baharat konup pişirilerek yenilen bağırsak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 835) || Yak. Ø.
- suḳtur-** ‘bir şeyin bir şeye girmesi için emir vermek, sokturmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 835) || Yak. *uktar-* ‘kökün anlamına göre; atmak; düşürmek, sürüklemek’ *uktar-* ‘uk-’un Ett. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 432).
- suḳul-** ‘(bir yere) sokulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 835) || Yak. Ø.
- suḳun-** ‘Uç lehçesinde yıkanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 835) || Yak. Ø.
- sulundı**¹³¹⁹ ‘adamin saç örgüsü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 835) || Yak. Ø.
- sumlı-**¹³²⁰ ‘Türkçe olmayan bir dille konuşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 835) || Yak. Ø.
- sumlım**¹³²¹ ‘Türk dilini bilmeyen kimse’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 835) || Yak. Ø.
- sumluṣ-**¹³²² ‘Türk dilinden başka bir dilde anlaşılmaz şekilde konuşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 835) || Yak. Ø.
- sumlıt-**¹³²³ ‘(birini) Türklerin bilmediği bir dille konuşturmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 836) || Yak. Ø.
- sun**¹³²⁴ ‘*sun altun*: altın karşılığı kâğıt para’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 836) || Yak. Ø.

¹³¹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 196) sözcüğün, Atalay’da *sulundı*, EDPT ve COT’de *salındı*, Rustemov-Kormuşin’de *salundı* şeklinde olduğunu yazıp *sin*’in ötresinin açık olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca krş. Aa. *sulun-* ‘sallanmak’ örneğini vermişlerdir. Sözcük, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 386) *salındı* şeklindedir.

¹³²⁰Sözcük, DTS (1969, s. 513), EDPT (1972, s. 829a) ve Atalay’da (2006, s. 540) *sumlı-*, COT (1985, s. 165) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 415) *somlı-* şeklindedir.

¹³²¹Sözcük, DTS (1969, s. 514), EDPT (1972, s. 829a) ve Atalay’da (2006, s. 540) *sumlım*, COT (1985, s. 165) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 415) *somlım* şeklindedir.

¹³²²Sözcük, DTS’de (1969, s. 514) *sumluṣ-*, EDPT (1972, s. 829b) ve Atalay’da (2006, s. 540) *sumluṣ-*, COT (1985, s. 165) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 415) *somluṣ-* şeklindedir.

¹³²³Sözcük, DTS (1969, s. 514), EDPT (1972, s. 829b) ve Atalay’da (2006, s. 540) *sumlıt-*, COT (1985, s. 165) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 415) *somlıt-* şeklindedir.

sūn¹³²⁵ ‘*sūn kişi*: yumuşak huylu, iyi kalpli adam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 836)¹³²⁶ || Yak. Ø.

sun- ‘(bir şey) vermek, uzatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 836) || Yak. *uun- II* ‘genişlemek, açılmak; yatmak, uzanmak, yayılmak; boy atmak, boy çekmek, boy sürmek; uzun sürmek, devam etmek; elini uzatmak, uzatmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3015); *uun-* ‘1. çekmek, germek, uzatmak; ileri sürmek, ileri doğru sürmek, uzatmak, vermek; teklif etmek, vermek, sormak; çekmek; sürüncemede bırakmak, uzatmak; gevşetmek, haddeden çekmek; düzeltmek; dayanmak, tahammül etmek; kaldırmak (el, eller hk.), 2. çekilmek, gerilmek, uzatılmak; açılmak, genişlemek; serilmek, serilip serpilme, yayılmak, uzanmak, yatıp uzanmak; 3. paylaşmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 447).

sunı ‘evin kirişi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 836) || Yak. Ø.

sunuş- ‘karşılıklı bir şey uzatmak; uzatmakta yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 836) || Yak. Ø.

sunğkur ‘yırtıcı kuşlardan birinin adı, sungur (*Falco rusticolus*)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 836) || Yak. Ø.

susğak ‘Karluk, Kıpçak ve göçebelerin tamamının dilinde kendisiyle su vb. şeyler alınan nesne’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 836) || Yak. Ø.

susık¹³²⁷ ‘kova’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 836) || Yak. Ø.

sut- → bkz. **sud-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 836).

suttur- → bkz. **sudtur-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 836).

suvık¹³²⁸ ‘yumuşak sıvı; Kıpçak lehçesinde katır kuyruğu gibi kılı az, uzun kuyruk, ağaç vb.’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 170; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 424) || Yak. Ø.

¹³²⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı ‘*sun altun*: altın karşılığı kâğıt para’ şeklindedir.

¹³²⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *sun kişi* şeklindedir.

¹³²⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 836) *sun kişi* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 423) yayınına göre *sūn kişi* olarak alınmıştır.

¹³²⁷Sözcük, DTS (1969, s. 514), EDPT (1972, s. 856a) ve Atalay’da (2006, s. 543) *susık*, COT (1985, s. 169) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 424) *susağ* şeklindedir.

¹³²⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 836) iki ayrı madde başı olarak verilen *suvuk* sözcüğü, Dankoff ve Kelly (1985, s. 170) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 424) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilip yerine *suvık* sözcüğü madde başı olarak alınmıştır.

suvuk (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 836) → bkz. **suvık** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 170; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 424).

suw ~ **sūw** ‘su’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 836) || Yak. *uu II* ‘su’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2965); *uu I* ‘su; su ile kaplı, su ile yapılan’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 446).

suwa- ‘sulamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 837) || Yak. Ø.

suwal-¹³²⁹ ‘sıvanmak; sulanmak; bir şeyin üzerine su serpilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 837) || Yak. Ø.

suwaş- ‘sıvamakta yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 837) || Yak. Ø.

suwğar- ‘suvarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 837) || Yak. Ø.

suwğarıgsak ‘suvarmada kararlı ve arzulu olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 837) || Yak. Ø.

suwğarımsın- ‘suvarır görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 837) || Yak. Ø.

suwğarın- ‘kendini suvarıyormuş gibi göstermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 837) || Yak. Ø.

suwğarış- ‘suvarmada yardımcı olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 837) || Yak. Ø.

suwğart- ‘suvartmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 837) || Yak. Ø.

suwıglan- ‘(bal vb. şeyleri) sulu kabul etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 837) || Yak. Ø.

suwiş- ‘fazla sudan dolayı cıvıklaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 837) || Yak. Ø.

suwla-¹³³⁰ ‘su içmek; (çamur vb. şeyleri) sulandırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 838) || Yak. *uulaa-* ‘1. içmek (genellikle sığır hk.); yudumlamak, 2. su ile seyreletmek (mes. votkayı), sulandırmak, 3. eritmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2991); *uulaa-* ‘1. içmek, yudumlamak; 2. buzları eritmek, sulandırmak; buz su hâline

¹³²⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *suwal-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 789a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 170) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³³⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *suwla-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 789b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 170) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

getirmek; 3. su ile seyreltmek, sulandırmak, su ile karıştırmak; 4. bakır eklemek (saf gümüşe, altına eritme sırasında)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 447).

suwlağ ‘su yalağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 838) || Yak. Ø.

suwlan¹³³¹ ‘(göz) sulanmak, gözün yaşı akmak; ıslanmak; bir şeyin suyu çoğalmak ve bu sebeple yumuşamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 838) || Yak. *uulan*- ‘1. sulanmak; nemlenmek, nem kapmak, rutubetlenmek, ıslanmak, sular altında olmak, 2. gebe kalmak, hamile kalmak (inekler ve kısıraklar hk.)’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2994); *uulan*- ‘1. sulanmak; sular altında kalmak; ıslanmak, nemlenmek; 2. eritmek (kendi için); erilmek, erimek; 3. su katmak, su ile sulandırmak (kendi için), sulandırılmak; 4. bakır katkısı olmak (gümüş ve altın hk.)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 447).

suwlağ¹³³² ‘*suwlağ saç*: kıvrıkcık olmayan saç; *suwlağ yıgaç*: gövdesinde hiçbir dalı olmayan ağaç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 838) || Yak. Ø.

suwlat- ‘(bir şeyin üzerine) su serpirmek, sulatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 838) || Yak. *uulat*- ‘içirmek (hayvanlara); sulamak, su vermek, suvarmak; ikram etmek; birine içki vermek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2998); *uulat*- ‘içirmek; sulamak, su vermek, suvarmak; ikram etmek; birine içki vermek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 447).

suwluğ ‘sarık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 838) || Yak. Ø.

suwsa- ‘susamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 838) || Yak. Ø.

suwsat- ‘susatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 838) || Yak. Ø.

suwsı- ‘(şarap, sirke vb.) su tadını almak, suyu çoğalıp suya benzemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 838) || Yak. *uutuy*- ‘suya dönüşmek, (sular) bir yeri basmak, suyla dolmak; bütünlemek, tamamlamak; doldurmak (atın boynunda birikmiş olan yağ, irin); dolmak; olgunlaşmak, olmak; dolgunlaşmak, tanelenmek; gözleri dolmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3098); *uutuy*- ‘1. dolmak, gözleri dolu dolu olmak, gözlerine yağ dolmak, suyla dolu olmak, suyla doldurmak, 2. suyu dökmek; 3. kabarmak,

¹³³¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *suwlan*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 789b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 170) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³³²Ercilasun ve Akkoyunlu’da *suwlağ saç* ve *suwlağ yıgaç* şeklinde iki ayrı madde başı olarak verilen *suwlağ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 788b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 170) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

şışmek; damlamak, eriyip akmak; çok artmak, büyümek; irinle doldurmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 449).

suwsuş 'şarap gücü giden buğday suyunun son kısmı' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 838) || Yak. Ø.

suwşa¹³³³ '(kulağa) gizli söz söylemek; (hastaya) okuyup üflemek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 838) || Yak. Ø.

sū 'askerler, savaş birliği, ordu' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 839) || Yak. Ø.

süçi 'tatlanmak ve güzelleşmek; şarap' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 839) || Yak. Ø.

süçig ~ **süçig**¹³³⁴ 'tatlı; içilecek şey, şarap' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 839) || Yak. Ø.

süçin ~ **süçün** '(konuşma vb. bir şeyin) tadına varmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 839) || Yak. Ø.

süçir 'tatlılaşmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 839) || Yak. Ø.

süçiş ~ **süçüş** 'tatlılaşmak, hoş hâle gelmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 839) || Yak. Ø.

süçit¹³³⁵ '(acı, ekşi şeyleri) tatlılaştırmak; (çorak yeri) verimli hâle getirmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 839) || Yak. Ø.

süçün → bkz. **süçin** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 839).

süçüş → bkz. **süçiş** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 839).

süglin 'sülün' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 839) ~ **süwlin** 'sülün' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 843) || Yak. Ø.

sügne¹³³⁶ '(siğili) tedavi etmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 839) || Yak. Ø.

¹³³³Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *suwşa*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 793b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 170) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³³⁴Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *süçig* ~ *süçig* sözcüğü, Clauson (1972, s. 796b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 170) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³³⁵Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *süçit*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 795b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 170) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³³⁶Sözcük, Atalay (2006, s. 549), DTS'de (1969, s. 517) *sükne*-, EDPT (1972, s. 822a) ve COT'de (1985, s. 166) *sögne*- şeklindedir.

sügnegü ‘tırnak ve et arasında çıkan sivilce’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 839) || Yak. Ø.

sügül ‘siğil’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 839) || Yak. Ø.

süksük ‘dağdağan, sinsin ağacı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 839) || Yak. Ø.

süle- ~ **süle-** ‘gazâ yapmak, hücum etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 839) || Yak. Ø.

süm¹³³⁷ ‘*süm süçik*: Oğuzcada çok tatlı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 840) || Yak. Ø.

sügü ‘mızrak, kargı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 840) || Yak. *üñüü I, üñü* ‘mızrak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3132); *üñüü I* ‘mızrak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 454).

sügük¹³³⁸ ‘kemik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 840) || Yak. *uñuox* ‘iskelet, çatı; kemikler; çatı esas, temel, öz, omurga, iskelet deposu, boy bos, yapı (vücut); beden, gövde, vücut (ölü hk.), ceset, kadavra; leş, laşe; tabut; mezar, kabir’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3023); *uñuox* ‘1. kemik; kılçık; kemikten ibaret, kemikleşmiş; 2. cenaze, ceset, naaş; toz, kül; beden, gövde, vücut; cisim, madde; et, beden (ölü hk.); 3. kemik; çekirdek; abakus tanesi; 4. boy; 5. iskelet; çatı, karkas, çerçeve, iskelet; doku’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 436).

sügüklen-¹³³⁹ ‘kemikleri büyümek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 840) || Yak. *uñuoxtan-* *I* ‘kemikli olmak, kemikler büyümek ve daha güçlü olmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3025); *uñuoxtan-* ‘1. kemikler büyümek ve güçlenmek; 2. kabalaşmak, kaba olmak; duygusuz olmak, katı yürekli olmak, hissizleşmek, sertleşmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 436).

sügüle- ‘mızraklamak, mızrakla vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 840) || Yak. Ø.

¹³³⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı ‘*süm süçik*: Oğuzcada çok tatlı’ şeklindedir.

¹³³⁸Sözcük, DTS (1969, s. 517), EDPT (1972, s. 838b), COT (1985, s. 171) ve Atalay’da (2006, s. 549) *sügük*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 427) *sügök* şeklindedir.

¹³³⁹Sözcük, EDPT (1972, s. 839a), COT (1985, s. 171) ve Atalay’da (2006, s. 550) *sügüklen-*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 428) *sügöklen-* şeklindedir.

süğüş¹³⁴⁰ ‘kısa mızrak; mızrakla dövüş ve savaş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 840) || Yak. Ø.

süğüş- ‘mızraklaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 840) || Yak. Ø.

süprük- ‘süpürölmek (KM: “Biri bir insana kızarsa ‘hiç kimsenin umursamadığı süpröntünün gittiğı gibi git’ anlamında *süprük* denir.”)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 840) || Yak. Ø.

süprül- ‘süpürölmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 840) || Yak. Ø.

süpründi ‘süpröntü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 840) || Yak. Ø.

süpür- ‘süpürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 840) || Yak. Ø.

süpürgü ‘süpürge’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 840) || Yak. Ø.

sür-¹³⁴¹ ‘kovmak, kovalamak; (birini, bir yerden) sürmek; önüne katıp sürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 840) || Yak. *üür-* ‘sürmek, gütmek; kovmak, defetmek, taretmek; acele ettirmek, tacil etmek, sıkıştırmak, dürtmek; izlemek, takip etmek, kovalamak; gitmek, sürmek, savmak, göndermek, yollamak; sürölmek, yollanmak, kovulmak; arkasına düşmek, izlemek, kovalamak, kovuşturmak, takip etmek; azap vermek, eziyet etmek, işkence etmek, baskı yapmak, ezmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3165); *üür-* ‘1. sürmek, gütmek; kovmak, defetmek, taretmek; acele ettirmek, tacil etmek, sıkıştırmak, dürtmek; izlemek, takip etmek, kovalamak; gitmek, sürmek, göndermek, yollamak, koşturmak; kovmak, sürmek, 2. kovmak, tart etmek, defetmek; çıkarmak, kapı dışarı etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 460).

sürç- ‘sürçmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 841) || Yak. Ø.

sürçek (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 841) → bkz. **sörçek** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 167; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 419).

sürçit- ‘sürçtörmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 841) || Yak. Ø.

sürçük (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 841) → bkz. **sörçük** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 167).

sürgile- ‘yakalamak için kovalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 841) || Yak. Ø.

¹³⁴⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *süğüş* sözcüğü, Clauson (1972, s. 842a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 171) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁴¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *sür-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 844a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 171) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

sürgüçi ‘(at vb.) süren’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 841) || Yak. Ø.

sürise- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 841) → bkz. **sürse-** (Clauson, 1972, s. 855a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 171; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 428).

sürk¹³⁴² ‘*sürk buz*: soğuk (donmuş?) buz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 841) || Yak. Ø.

sürple- ‘kura çekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 841) || Yak. Ø.

sür¹³⁴³ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 841) → bkz. **sör** (Clauson, 1972, s. 843a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 165; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 416).

sürse-¹³⁴⁴ ‘(at vb. hayvanları) sürmek istemek’ (Clauson, 1972, s. 855a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 171; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 428) || Yak. Ø.

sürt-¹³⁴⁵ ‘(bir şeyi bir şeye) sürtmek; (yağ vb. şeyleri) sürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 841) || Yak. Ø.

sürtük ‘sürtülerek ezilen şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 841) ~ **sürtük eşler** ‘sürtülen ve sürten kadın (lezbiyen?)’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 171; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 428) || Yak. Ø.

sürtük işler (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 841) → bkz. **sürtük eşler** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 171; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 428)

sürtük eşler¹³⁴⁶ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 171; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 428) → bkz. **sürtük**

sürtül-¹³⁴⁷ ‘(nesne kendisi) sürülüp kazınmak; bir başkası tarafından sürülmek; (yağ vb. şeyler) sürülmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 841) || Yak. Ø.

sürtün-¹³⁴⁸ ‘(bir yere) sürünmek; (yağ vb. şeyler) sürünmek veya sürer görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 841) || Yak. Ø.

¹³⁴²Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *sürk buz* şeklindedir.

¹³⁴³Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *sür sür* şeklindedir.

¹³⁴⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 841) madde başı olarak verilen *sürise-* yerine, Clauson (1972, s. 855a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 171) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 428) *sürse-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹³⁴⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sürt-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 846b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 171) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁴⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 841) madde başı olarak verilen *sürtük işler* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 171) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 428) *sürtük eşler* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹³⁴⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sürtül-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 847a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 171) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

sürtür¹³⁴⁹ ‘(koyun vb. hayvanları) sürdürmek, (taş vb. şeyleri) sürttürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 842) || Yak. *üürder*- ‘üür-’ün Ett. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 460).

sürtüş¹³⁵⁰ ‘(bir şeyi) sürtmede yarışmak; (yağ vb. şeyleri) sürmede yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 842) || Yak. Ø.

sürüg ‘sürü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 842) || Yak. Ø.

sürül¹³⁵¹ ‘(at vb. binek hayvanları) sürülmek; (insan, bir yerden) sürülmek; (boncuk vb. şeyler) birisi tarafından veya kendi kendine ezilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 842) || Yak. Ø.¹³⁵²

sürülgen ‘devamlı sürülen (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 842) || Yak. Ø.

sürün¹³⁵³ ‘(vücudu) kaşınmak, kaşınmak; (sert bir şey) sürtünerek ezilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 842) || Yak. Ø.

süründi ‘her yerden kovulmuş (kişi)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 842) || Yak. Ø.

sürüş¹³⁵⁴ ‘(erkek hayvan, çiftleşmek üzere dişiye) sürüklemek; (biri, diğerini) kovalamak; (borcu almak vb. işler için) birini zorlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 842) || Yak. *üürüs*- ‘uzaklaştırmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3182); *üürüs*- ‘üür-’ün İşt. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 460).

süs- ‘süsmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 843) || Yak. Ø.

süsegen¹³⁵⁵ ‘süseğen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 843) || Yak. Ø.

¹³⁴⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sürtün*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 847a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 171) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁴⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sürtür*- sözcüğü, Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 171) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁵⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sürtüş*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 847b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 171) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁵¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *sürül*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 852a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 171) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁵²Yakutçada edilgen anlamlı *üürülün*- ‘*kier üürüller buol*: sürülmek, defedilmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3178); *üürülün*- ‘üür-’ün Ed. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 460) fiili *-(I)In* ekiyle türetilmiştir.

¹³⁵³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *sürün*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 854a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 171) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁵⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *sürüş*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 855b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 171) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁵⁵Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 495), Atalay’ın ikinci *sin*’de sükûn’un üstün yapıldığını, *-egen* ekinin abartma bildirdiğini ve Arapça tercümedeki *naṭu:h* sözcüğünün de abartma ifade ettiğini belirttiğini yazmışlardır. Ercilasun ve Akkoyunlu’da Arapça tercümeye uygun olarak sözcüğün *süsegen* şeklinde okunması gerektiğini belirtmişlerdir. Kaçalin ve Ölmez’de (2019, s. 430) *süsge*n şeklindedir.

- süsgir-** ‘süsmeye niyet etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 843) || Yak. Ø.
- süstür-** ‘(koç vb. hayvanları) süsmeye zorlamak, süstürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 843) || Yak. Ø.
- süsün-** ‘(adam) başını bir yere vurur gibi görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 843) || Yak. Ø.
- süsüş-** ‘süsüşmek, toslaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 843) || Yak. Ø.
- süt** ‘süt’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 843) || Yak. *üüt I* ‘süt; yoğurt’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3190); *üüt II* ‘süt; yoğurt, mayalanmış yoğurt’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 460).
- sütger-** ~ **sütgir-** ‘(yoğurt vb.) sıvılaştırmak, süt gibi cıvık olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 843) || Yak. Ø.
- süwlin** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 843) → bkz. **süglin**
- süwri**¹³⁵⁶ ‘ucu sivri olan mızrak, kılıç, şiş ve kandile benzer küçük eşyalar vb. şeyler’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 843) || Yak. Ø.
- süwrit-** ‘sivriltmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 843) || Yak. Ø.
- süz-** ‘süzmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 843) || Yak. Ø.
- süzgün** ‘dikenli, siyah renkli bir dağ ağacı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 844) || Yak. Ø.
- süzlün-** ‘(su vb.) süzülme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 844) || Yak. Ø.
- süzlüş-** ‘(sular) süzülme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 844) || Yak. Ø.
- süzme** ‘keş (yağsız, kurutulmuş yoğurt)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 844) || Yak. Ø.
- süztür-** ‘(su vb. şeylerin) süzdürülmesi için emir vermek, süzdürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 844) || Yak. Ø.
- süzük**¹³⁵⁷ ‘saf, mavi (su); yakut vb. saf olan taşlar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 844) || Yak. Ø.

¹³⁵⁶Sözcük, EDPT (1972, s. 791a) ve Atalay’da (2006, s. 554) *süwri*, DTS (1969, s. 519), COT (1985, s. 172) ve Kaçalin ve Ölmez’de (2019, s. 430) *süwre* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 182) sözcüğün, *ötrelî sin-we-üstünlü* rı-ye şeklinde olduğunu yazmışlardır.

süzül- ‘(su) saflaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 844) || Yak. Ø.

süzün- ‘(kendini, suyu vb. şeyleri) süzüyor gibi göstermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 844) || Yak. Ø.

süzüldi ‘çok süzülmüş, süzdürülmüş (su)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 844) || Yak. Ø.

4.20. Ş Harfiyle Başlayan Sözcükler

şağıla- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 845) → bkz. **çağıla-**

şal¹³⁵⁸ ‘*şal şul (eliglig)*: eli işe yakışmayan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 845) || Yak. Ø.

şap I ‘çabukluk bildiren zarf’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 845) || Yak. Ø.

şap¹³⁵⁹ **II** ‘*şap şap*: tokat sesi; bir şey yerken çıkan ses, şapur şupur’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 845) || Yak. Ø.

şar¹³⁶⁰ ‘*şar şur*: yağmurun şiddetli ve gürültülü yağarken çıkardığı ses, sıvıların gürültü sesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 845) || Yak. Ø.

şekirtük ‘fıstık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 845) || Yak. Ø.

şeş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 845) → bkz. **seş-**

şeşil- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 845) → bkz. **seşil-**

şeştür- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 845) → bkz. **seştür-**

şın ‘Çiğil lehçesinde sedir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 845) || Yak. Ø.

şış (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 845) → bkz. **sış II** ~ **sış**

şöpik ‘yenildikten sonra meyvelerin atılan kısmı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 845) || Yak. Ø.

şuwşaş- ‘(biriyle) fısıldaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 845) || Yak. Ø.

¹³⁵⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *süzük* sözcüğü, Clauson (1972, s. 862a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 172) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁵⁸Ercilasun, Akkoyunlu’da madde başı *şal şul (eliglig)* şeklindedir.

¹³⁵⁹Ercilasun, Akkoyunlu’da madde başı *şap şap* şeklindedir.

¹³⁶⁰Ercilasun, Akkoyunlu’da madde başı *şar şur* şeklindedir.

şuwşat- ‘(kulağa) fısıltılı söz ulaştırmak, fısıldamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 846) || Yak. Ø.

şünük (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 846) → bkz. **çünük**

4.21. T Harfiyle Başlayan Sözcükler

taban¹³⁶¹ ‘devenin tabanı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 847) || Yak. *taman* ‘1. başlangıç, başlama, baş; prensip, yöntem, temel; kaynak, menba, asıl; kök, köken; ortaya çıkmak, doğma, doğuş, meydana gelme, hasıl olma, 2. atın kaburga ve etinin arasındaki yağ; iki taraftaki yağ’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2544)

tabanla¹³⁶² ‘(deve) toynakla tekmelemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 847) || Yak. Ø.

tabanlığ¹³⁶³ ‘toynaklı, toynağı olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 847) || Yak. ≠ *tamannaax* ‘*taman*’ın sıfat biçimi’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2545).

tada ‘göz erimi mesafe, gözün ulaşabileceği on adımlık mesafe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 847) || Yak. Ø.

tadğun (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 847) → bkz. **todğun** (Clauson, 1972, s. 453b; Erdal, 1991, s. 329).

tağun ~ tadun ‘dana, öküzün bir yaşında olanı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 847) || Yak. Ø.

tāğ ~ tağ ‘dağ’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 847) || Yak. *tia* ‘küçük orman, koru; orman; kalas, kütük, tomruk; kereste; iğne yapraklılar ormanı, tayga (ormanı), ormanlık bölge’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2929); *tia* ‘1. küçük orman, koru; orman; kalas, kütük, tomruk; kereste; tayga (ormanı), ormanlık bölge; 2. köy, köy arazisi, kırsal’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 417).

tağar ~ tağār ‘hububat çuvalı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 847) || Yak. Ø.

¹³⁶¹Sözcük, DTS (1969, s. 525), EDPT (1972, s. 441b), COT (1985, s. 173) ve Atalay’da (2006, s. 559) *taban*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 440) *tapan* şeklindedir.

¹³⁶²Sözcük, DTS (1969, s. 525), EDPT (1972, s. 442a), COT (1985, s. 173) ve Atalay’da (2006, s. 559) *tabanla-*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 440) *tapanla-* şeklindedir.

¹³⁶³Sözcük, DTS (1969, s. 526), EDPT (1972, s. 442a), COT (1985, s. 173) ve Atalay’da (2006, s. 559) *tabanlığ*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 441) *tapanlığ* şeklindedir.

tağay ‘dayı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 847) || Yak. *taay I* ‘anne tarafından olan tüm akrabalıklar (dayıdan büyük dedelere kadar); a) anne tarafından dayı, annenin erkek kardeşi, b) anne tarafından olan kuzen ya da yeğen, c) annenin dayısı, d) büyük dayı (annenin büyük erkek kardeşi), e) kardeş torunu (annenin erkek kardeşinin torunu), f) ikinci dereceden kuzen ya da torun (anne tarafından olan kuzenin oğlu); bir annenin erkek kardeşinin torunu’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2523); *taay* ‘1. dayı, amca; 2. bey; 3. adam’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 371).

tağık- ‘dağa çıkmak, (hayvan) yabanileşip dağa çıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 847) || Yak. Ø.

tağıl- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 847) → bkz. **tıgıl-** (Clauson, 1972, s. 469; Erdal, 1991, s. 677).

tağna¹³⁶⁴ ‘*tağna yawa*: bir tür kasnı (çadırkuşu, şeytanterisi gibi maydanozgillerden elde edilen reçine)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 847) || Yak. Ø.

tağuzmak ‘tıknaaz (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 847) ~ **tağuzmak** ‘tıknaaz (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 848) || Yak. Ø.

tāh¹³⁶⁵ ‘*tāh tāh*: şahini gönderdikten sonra çağırırken söylenen söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 847) || Yak. *tax I* ‘ses, korktuğunda çıkan ses’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2606)

tağ- ‘Oğuzcada takmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 847) || Yak. Ø.

tağağ ‘horoz ve tavuğun genel adı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 848) || Yak. Ø.

tağağun ‘horoz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 848) || Yak. Ø.

tağı ‘‘yine, ve’’ anlamında bir bağlama edatı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 848) ~ **dağı** ‘yine’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 631) || Yak. Ø.

tağıl- ‘(şış vb. şeylere) dizilmek, takılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 848) || Yak. Ø.

tağır¹³⁶⁶ ‘*tağır tağır*: atın toynaklarından çıkardığı ses’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 848) || Yak. Ø.

¹³⁶⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *tağna yawa* şeklindedir.

¹³⁶⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *tāh tāh* şeklindedir.

¹³⁶⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *tağır tağır* şeklindedir.

taktur- ‘(şişe et vb.) dizmek, takmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 848) || Yak. Ø.

taķuk ‘Türkmen lehçesinde tavuk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 848) || Yak. Ø.

taķukluĝ ‘Oĝuzcada tavuklu, tavuĝu olan (kişi)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 848) || Yak. Ø.

taķuzmak (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 848) → bkz. **taĝuzmak**

tāl ‘taze dal’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 848) || Yak. Ø.

talaĝu¹³⁶⁷ ‘karışımila elde edilen zehir; dizanteri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 848) || Yak. Ø.

talak ‘dalak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 848) || Yak. Ø.

talĝaĝ¹³⁶⁸ ‘insanı basıp öldürecek şiddetteki tipi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 848) || Yak. Ø.

talĝan¹³⁶⁹ ‘*talĝan iĝ*: ‘sara hastalığı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 848) || Yak. Ø.

talĝır- ~ talĝır- II ‘tipi kopmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 848) || Yak. Ø.

talĝuĝ ‘denk ile ip arasına sokulan tahta’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 848) || Yak. Ø.

talĝuk ‘baltayı sağlamlaştırmak için sapıyla demiri arasına sokulan tahta çivi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 848) || Yak. Ø.

talĝır- I ‘(mide) bulanacak gibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 848) || Yak. Ø.

talĝır- II → bkz. **talĝır-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 848).

talk- I ‘zarar vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 848) || Yak. Ø.

talk-¹³⁷⁰ II ‘ayıp sayılmak’ (Clauson, 1972, s. 495b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 174; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 435) || Yak. Ø.

¹³⁶⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *talaĝu* sözcüğü, Clauson (1972, s. 497b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 175) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁶⁸Sözcük, Atalay (2006, s. 564), DTS (1969, s. 528) ve COT’de (1985, s. 174) *talĝag*, EDPT’de (1972, s. 496a) *tolĝa:g* şeklindedir. Clauson (1972, s. 496a) *talĝa:g* biçiminin hatalı olduğunu düşünmektedir. Ayrıca Kaşgarlı’nın *tolĝa:g* için üç farklı anlam verdiğini bunlardan ‘kar fırtınası’ anlamının başka hiçbir yerde geçmediğini belirtmiştir.

¹³⁶⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *talĝan iĝ* şeklindedir.

talğan ‘kavut (kavrulmuş ve dövülmüş tahıl ununa şeker veya tatlı yemiş katılarak yapılan yiyecek)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 848) || Yak. Ø.

talkı- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 849) → bkz. **talq- II** (Clauson, 1972, s. 495b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 174; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 435).

talkıg¹³⁷¹ ‘dağların çarpıştığı yer; işleri engelleme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 849) || Yak. Ø.

talkıl-¹³⁷² ‘(iş) def edilmek; (nesne) vurulup itilmek; (yük) ipin arasına itilip sıkıştırılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 849) || Yak. Ø.

talkış- ‘bükmede, burmada yardım etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 849) || Yak. Ø.

talkıt-¹³⁷³ ‘(birisini, işi) engellemeye yönlendirmek; (birisini, bir şeye) çarpmaya yöneltmek; iple yük arasına takılan ağaç parçası düzelinceye kadar ipin çevrilmesi için emir vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 849) || Yak. Ø.

talku ‘burulup yuvarlak hâle getirilen şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 849) || Yak. Ø.

talpın- ‘çırpınmak, kanat çırpınmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 849) || Yak. Ø.

talpır-¹³⁷⁴ ‘(kuş vb.) kanat çırpınmak; (örtü vb. şeyler) uçuşmak, çırpınmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 849) || Yak. Ø.

talpış-¹³⁷⁵ ‘(bayrak, ipek kumaş vb.) dalgalanmak, titreşmek; (kuşlar) kanat çırpınmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 849) || Yak. Ø.

taltur- ‘(döverek) neredeyse bayıltmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 850) || Yak. Ø.

¹³⁷⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 849) madde başı olarak verilen *talkı-* yerine, Clauson (1972, s. 495b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 174) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 435) *talq- II* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹³⁷¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *talkıg* sözcüğü, Clauson (1972, s. 496a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 175) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁷²Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *talkıl-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 497a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 175) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁷³Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *talkıt-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 497a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 175) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁷⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *talpır-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 493b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 174) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁷⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *talpış-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 493b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 174) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

talı ‘seçkin (şey)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 850) || Yak. *talı* ‘şecme, seçkin, mümtaz, seçilmiş, seçilen; güzide; okkalı, sunturlu’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2542); *talı I* ‘1. seçme, seçkin, seçilmiş; güzide; okkalı, sunturlu; daha iyi, daha güzel, en iyisi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 373).

talula- ‘(bir şeyi) seçmek, seçip ayırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 850) || Yak. Ø.

talwır ‘gelin çardağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 850) ~ **tolwır**¹³⁷⁶ ‘perde; gelin odasının tülü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 891) || Yak. Ø.

tām ~ **tam I** ‘duvar, sur’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 850) || Yak. Ø.

tam II ‘kapı sürgüsü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 850) || Yak. Ø.

tam- ‘damlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 850) || Yak. *tammay-* ‘damlamak, damla damla akmak, sızmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2546)

tamağ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 850) → bkz. **tamğak**

tamar (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 850) → bkz. **tamur**

tamçur- ~ **tamçır-** ‘serpiştirmek, azar azar yağmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 850) || Yak. Ø.

tamdu ‘tutuşturma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 850) ~ **tamduğ** ‘tutuşturma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 850) || Yak. Ø.

tamduğ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 850) → bkz. **tamdu**

tamdur- ~ **tamtur-** ‘(kandil, ateş vb.) yakmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 850) || Yak. Ø.

tamğa I ‘hakan vb. kimselerin damgası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 850) || Yak. Ø.

tamğa¹³⁷⁷ **II** ‘denizlere, göllere, vadilere vb. yerlere akan su kolu; denizin koy ve liman kısmı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 850) || Yak. Ø.

¹³⁷⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tolwır* sözcüğü, Clauson (1972, s. 493a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 194) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁷⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tamğa* sözcüğü, Clauson (1972, s. 505a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 175) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

tamgak¹³⁷⁸ ‘boğaz, hançere; damak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 850) ~ **tamağ** ‘boğaz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 850) || Yak. *tamax I* ‘boğaz, gırtlak; boyun; ağız; boğaz boşluğu’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2545); *tamax* ‘boğaz, gırtlak; boyun’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 373).

tamgakla- ‘boğaza vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 850) || Yak. Ø.

tamgala- ‘yazıya mühür vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 850) || Yak. Ø.

tamgalıg ‘damgalı, üzerine damga vurulmuş olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 851) || Yak. Ø.

tamgalık¹³⁷⁹ ‘kişiye özgü küçük sofrası; küçük ibrik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 851) || Yak. Ø.

tamğır- ~ **tamğur-** ‘damlamak üzere olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 851) || Yak. Ø.

tamın- ‘kendi için kendi başına damlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 851) || Yak. Ø.

tamındı¹³⁸⁰ ‘*tamındı suw*: su damlası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 851) || Yak. Ø.

tamış- ‘(sular) damlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 851) || Yak. Ø.

tamıt- ‘damlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 851) || Yak. Ø.

tamlat- ‘(kapıyı) sürgü ile pekitmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 851) || Yak. Ø.

tamtur- I ‘damlatmak için emir vermek, damlattırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 851) || Yak. Ø.

tamtur- II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 851) → bkz. **tamdur-**

tamula- ‘suyun bendini kapatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 851) || Yak. Ø.

tamur ‘vücuttaki damar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 851) ~ **tamar** ‘Oğuzlarda damar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 850) || Yak. *tımır I* ‘tendon, kas teli, lif;

¹³⁷⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tamgak* sözcüğü, Clauson (1972, s. 505a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 175) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁷⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tamgalık* sözcüğü, Clauson (1972, s. 506a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 176) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁸⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *tamındı suw* şeklindedir.

veter, kiriş; damar, kan damarı; maden damarı, cevher kökü; kan damarları: atardamar, toplar damar' (Pekarskiy, 1928, sü. 2947); *tımur* 'tendon, kas teli, lif; veter, kiriş; damar, kan damarı; maden damarı, cevher kökü, kan damarları' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 420).

tamur- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 851) → bkz. **tomur- II** (Clauson, 1972, s. 509a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 194; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 483).

tamurğan (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 851) → bkz. **tomurğan** (Clauson, 1972, s. 509a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 194; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 483).

tamurluğ 'damarlı, içinde damar bulunan' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 851) || Yak. ≠ *tımurdaax* 'damarlı; adeleli, kaslı, sinirli; dayanıklı, canı pek; sıırım gibi; kuru' (Pekarskiy, 1928, sü. 2948); *tımurdaax* 'sinirli, damarlı' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 420).

tamuz- 'damlatmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 851) || Yak. Ø.

tān 'sabah erken ve akşam esen soğuk rüzgâr' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 851)¹³⁸¹ || Yak. Ø.

tān- 'inkâr etmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 851)¹³⁸² || Yak. Ø.

tança- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 851) → bkz. **tançğa-**

tançğa-¹³⁸³ 'çürümek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 852) ~ **tança-** 'çürümek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 851) || Yak. Ø.

tançış- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 852) → bkz. **tınçış-** (Clauson, 1972, s. 517a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 191; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 470).

tançu 'lokma' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 852) || Yak. Ø.

tançula- '(ekmek vb. şeyleri) çiğnemek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 852) || Yak. Ø.

taniş- '(borç vb. şeyleri) karşılıklı inkâr etmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 852) || Yak. Ø.

¹³⁸¹Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 851) *tan* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 438) yayınına göre *tān* olarak alınmıştır.

¹³⁸²Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 851) *tan-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 438) yayınına göre *tān-* olarak alınmıştır.

¹³⁸³Clauson (1972, s. 517a) bu sözcüğün *tınçı-*'ya göre hatalı olabileceğini belirtmektedir.

tantur- ‘inkâr ettirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 852) || Yak. Ø.

tanu¹³⁸⁴ ‘*tanu yamu*: ‘görürsün’ anlamına gelen iki kelime’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 438) || Yak. Ø.

tanu- ‘söz buyurmak; tavsiye etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 852) || Yak. Ø.

tanuḵ ~ tanūḵ ‘şahit’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 852) || Yak. Ø.

tanuḵluḵ ‘şahitlik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 852) || Yak. Ø.

tanul- ‘(birine) tavsiyede bulunmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 852) || Yak. Ø.

tanuş- ‘karşılıklı tavsiyede bulunmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 852) || Yak. Ø.

tanut- ‘(başkasına söz) iletilmesini istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 852) || Yak. Ø.

taṇ I ‘şafak vakti, sabah’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 852) || Yak. *tuṇ II* ‘şafak, gün ağarması, tan; sabah yıldızı’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2951); *tuṇ I* ‘tan yerinin ağarması; şafak, seher, sabahın seheri, tan yeri, fecir, sabah kızılılığı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 421).

taṇ II ‘şaşırtıcı (şey)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 852) || Yak. Ø.

taṇ III ‘evvel zamanda yapılmış, binası gidip temeli kalmış, yüksek höyük gibi yapı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 852) || Yak. *tuṇ I* ‘gerilim; sıkı, sıkı bir şekilde; adamakıllı, iyice, iyiden iyiye, gayretle, çabayla, büyük bir dikkatle; ses, seda’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2951); *tuṇ III* ‘iyice gerilmiş, gergin, sıkı; sık örülmüş, sık; berk, sağlam; ağır, çetin, zor; esnek, elastik, esneklik, elastikiyet’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 421).

taṇ¹³⁸⁵ **IV** ‘*taṇ tuṇ*: sert bir şey üzerine düşen ağır nesnenin çıkardığı ses’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 853) || Yak. *taṇ I* ‘yansıma ses bildiren bir söz’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2549)

taṇ- ‘(bağ, ip vb. ile) bağlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 852) || Yak. *taṇ- III* ‘başa çıkmak, hakkından gelmek, haklamak, yenmek; bükmek, devşirmek, eğmek, katlamak, yapmak, örmek; kavuşturmak (ellerini), denk getirmek; dizmek, tertip

¹³⁸⁴Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 438) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

¹³⁸⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *taṇ tuṇ* şeklindedir.

etmek; seçmek, ayıklamak; örmek, birbirine geçirmek, sarmak, birbirine uydurmak, birleştirmek; kurmak, yapmak, donatmak, teşkil etmek, organize etmek; sıraya koymak, dizmek' (Pekarskiy, 1925, sü. 2549)

tañıl '*tañıl keyik*: ön bacaklarında çizgiler olan ceylan vb. hayvanlar' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 853) || Yak. Ø.

tañıl- '(ip vb. bir şeyle) bağlatmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 852) || Yak. Ø.

tañın- 'kendi başına bağlamak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 853) || Yak. *tañın-*, *tağın-* '1. giyinmek, giyinip kuşanmak, donanmamk, zevkle giyinmek, süslenmek, 2. silahlanmak, tedarik etmek, edinmek' (Pekarskiy, 1925, sü. 2558); *tañın-* 'giyinmek, giyinip kuşanmak, donanmamk, zevkle giyinmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 375).

tañız-¹³⁸⁶ 'ciğer (pişerken) şişmek; (adam) öfkeden kabarmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 853) || Yak. Ø.

tañla- 'şaşırmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 853) || Yak. Ø.

tañlaş- '(birden fazla kişi) şaşırmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 853) || Yak. Ø.

tañlat- 'şaşırtmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 853) || Yak. Ø.

tañsuk 'şaşırtıcı ve hoş gelen şey' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 853) || Yak. *toñsuk* 'yenilik, çok az rastlanan bir olay, nadir, ender; dirilik, körpelik, tazelik; tertemiz olma; taze, körpe, diri' (Pekarskiy, 1925, sü. 2732); *toñsuk* 'çok az rastlanan bir olay, nadir, ender; haber, havadis, müjde; yenilik; seyrek, sık olmayan; çağdaş, modern, yeni' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 390).

tañuķ¹³⁸⁷ 'hükümdarlar yola çıktığında vb. durumlarda hükümdara verilen ve içinde yiyecek ve ipekli kumaşlar bulunan hediye; çevgen vuruşunda topu kaleden geçirene verilen ipekli kumaş parçası; savaşta kısa mızrakların ve bayrakların ucuna iliştirilen ipek kumaş' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 853) || Yak. Ø.

¹³⁸⁶Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *tañız-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 527b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 177) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁸⁷Ercilasun ve Akkoyunlu'da üç ayrı madde başı olarak verilen *tañuķ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 519a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 177) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

tāp¹³⁸⁸ ‘yaradan ve dayaktan deride kalan iz; *tāp tup*: vücuda vurma sesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 853)¹³⁸⁹ || Yak. Ø.

tap ‘yeter, kâfi’ anlamında bir söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 853) || Yak. *tap* *I* ‘*ta* ile başlayan sözleri pekiştirmek için kullanılan bir söz; *tap tağay*: tamamen kel, dazlak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2559); *tap* ‘*ta* ile başlayan sözleri pekiştirmek için kullanılan bir söz’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 375).

tap- I ‘bulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 853) || Yak. *tap- V* ‘bir şey yapmak (atmak, fırlatmak, vurmak, ateş etmek, isabet etmek, değmek, uygun konuşmak); hoşuna gitmek, hoşnut etmek, memnun etmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2560); *tap-* ‘1. isabet etmek (hedefe), değmek; düşmek, girmek, geçmek, 2. çok iyi yapmak, doğru konuşmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 375).

tap-¹³⁹⁰ **II** ‘hizmet etmek; kulluk etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 853) || Yak. Ø.

tapa ‘-A (*ilâ*), -A doğru’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 854) || Yak. Ø.

tapa(sı) ‘rağmen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 854) || Yak. Ø.

tapala- ‘(birinin) kabahatini yüzüne vurmak, ayıplamak ve başına gelenlere sevinmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 854) || Yak. Ø.

taparu ‘-A, -A doğru’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 854) || Yak. Ø.

tapçur- ‘kavuşturmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 854) ~ **tapşur-** ‘teslim etmek’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 442) || Yak. Ø.

tapı¹³⁹¹ ‘razı olma, rıza; orta (boy)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 854) || Yak. Ø.

tapıl- ~ **tapul-** ‘bulunmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 854) || Yak. Ø.

tapın-¹³⁹² ~ **tapun-** ‘ibadet etmek; hizmet etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 854) || Yak. Ø.

¹³⁸⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tap* sözcüğü, Clauson (1972, s. 434a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 177) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁸⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 853) *tap* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ölmez (2019, s. 440) yayınına göre *tāp* olarak alınmıştır.

¹³⁹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tap-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 435a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 177) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tapı* sözcüğü, Clauson (1972, s. 436a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 177) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

tapınğan ‘devamlı ibadet eden’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 854) || Yak. Ø.

tapış ‘iki adam vb.nin birbirine vekâlet vermesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 854) || Yak. Ø.

tapız- → bkz. **tapuz-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 854).

tapla- ‘kabul etmek, razı olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 855) || Yak. *taptaa-I* ‘sevmek, haz duymak, hoşlanmak, istemek; ihtiyacı olmak; okşamak, sevmek, sevip okşamak, hoş gelmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2561); *taptaa-II* ‘sevmek, haz duymak, hoşlanmak, istemek; ihtiyacı olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 375).

taplağ ‘rıza olma, rıza’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 855) || Yak. Ø.

taplaş- ‘(birden fazla kişi) kabul etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 855) || Yak. *taptas-* ‘birbirini sevmek, sevişmek (sevgisini uyandırmak, hoşlanmak), tatlı diller dökmek, kompliman yapmak, (birine) aşık olmak, gönül vermek, gönlünü kaptırmak, tutulmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2563); *taptas-* ‘birbirini sevmek, sevişmek; karşılıklı olarak birbirinden hoşlanmak, birbirini beğenmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 375).

taplat- ‘razı etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 855) || Yak. *taptat-* ‘sevmeye zorlamak, kendini sevmeye zorlamak, sevdirtmek; sevilme’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2563); *taptat-* ‘*taptaa-*’nın Ett. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 375).

taplук ‘yerdeki yarıklar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 855) || Yak. Ø.

tapraş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 855) → bkz. **taprış-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 178; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 442).

taprat- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 855) → bkz. **taprı-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 178; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 442).

taprı- ‘deve zıplamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 855) || Yak. Ø.

taprış-¹³⁹³ ‘develer zıplamak, zıplaşmak’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 178; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 442) || Yak. Ø.

¹³⁹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tapın-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 441b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 177) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹³⁹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 855) madde başı olarak verilen *tapraş-* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 178) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 442) *taprış-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 575) ve DTS’de (1969, s. 535) *tapraş-*, EDPT’de (1972, s. 445a) *tabrış-* ~ *taprış-* şeklindedir.

taprit¹³⁹⁴ ‘deve zıpllatmak’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 178; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 442) || Yak. Ø.

tapşur¹³⁹⁵ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 442) → bkz. **tapçur**-

tapuğ ‘itaat; ibadet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 855) || Yak. *tabu* ‘falcı (şaman hk.)’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2512)

tapuğçı ‘kul, hizmetçi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 855) || Yak. Ø.

tapuğluğ ‘hizmetkârı bulunan (kişi)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 855) || Yak. Ø.

tapuğsak ‘hizmet etmeyi seven’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 855) || Yak. Ø.

tapuz- ~ **tapız**- ‘(bilmece) sormak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 855) || Yak. Ø.

tapuzğu ‘bilmece’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 855) || Yak. Ø.

tapuzguğ ‘bilmece’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 855) || Yak. Ø.

tapzuğ ‘insanlar arasında sorulan bilmece’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 855) || Yak. Ø.

tar ‘Yabaku ve Tatar lehçelerinde kelek (bir tür sal)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 855) || Yak. Ø.

tār I ‘her hangi bir şeyin darı, dar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 855) || Yak. *taar II* ‘dar, sıkıntılı’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2564)

tār II ‘sadeyağın tortusu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 855)¹³⁹⁶ || Yak. *tar II* ‘yağı alınmış süttten yapılan yoğurt, ekşi süt, yoğurt, dondurulmuş ekşi süt, yoğurt’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2564); *tar* ‘dondurulmuş ekşi süt, yoğurt’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 375).

tār¹³⁹⁷ ‘(askeri veya bir şeyi) dağıtmak; (iki şeyi) ayırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 855)¹³⁹⁸ || Yak. *tur*- *II* ‘kesmek, parçalara bölmek, ayırmak; ortasından

¹³⁹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 855) madde başı olarak verilen *taprat*- yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 178) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 442) *taprit*- sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Ataly’da (2006, s. 602) *tepret*-, DTS’de (1969, s. 546) *tebret*-, EDPT’de (1972, s. 444a) *tabrit*- ~ *taprit*- şeklindedir.

¹³⁹⁵Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 442) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

¹³⁹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 855) *tar* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 442) yayınına göre *tār II* olarak alınmıştır.

¹³⁹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tar*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 529a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 178) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

geçmek, ikiye ayırmak, deşmek, yarmak, yarılmak; çentmek, yontmak; yarıp uzun parçalarına ayırmak; kırılıp uzun sivri parçalara ayrılmak; dağıtmak, parçalamak, bölümlere ayırmak; sökmek; kesmek, yarmak, kesip yarmak' (Pekarskiy, 1928, sü. 2955); *tır-* '1. sökmek; kesmek, yarmak, kesip yarmak, 2. geçirmek, eşlik etmek, refakat etmek; yapmak, döşemek, inşa etmek, sermek; arasına koymak, 3. çentmek, yontmak; yarıp uzun parçalarına ayırmak; kırılıp uzun sivri parçalara ayrılmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 423).

tara-¹³⁹⁹ '(askeri) dağıtmak; (saç vb. için) taramak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 856) || Yak. *taraa-* II '1. taramak, saçları taramak, taraklamak, tarak vurmak; kaşmak, tırmalamak, hafifçe derisini sıyırmak; taramak, tarayarak düzeltmek, 2. tırmıklamak' (Pekarskiy, 1925, sü. 2564); *taraa-* '1. taramak, saçları taramak; tırmalamak, hafifçe derisini sıyırmak, 2. tırmıklamak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 375)

taral- '(saç vb.) taranmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 856) || Yak. Ø.

taran- 'başkasının yardımı olmadan taranmak (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 856) || Yak. *taraan-*, *taran-* 'kaşmak, kaşınmak; taranmak, başını taramak, saçlarını taramak; kendini tırmalamak, kendi derisini hafifçe sıyırmak; taraklamak, tarak vurmak' (Pekarskiy, 1925, sü. 2566); *taraan-* 'saçlarını, düzeltmek, kendi saçlarını taramak, taranmak; kendisini tırmalamak, kendi derisini kaşıyarak kaldırmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 375).

tarasla- '(kalabalığı, sürüyü vb. şeyleri) güç kullanarak dağıtmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 856) || Yak. Ø.

tarğak 'tarak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 856) || Yak. *taraax I* '1. tarak; ibik; tepe, sırt; dokumacı tarağı; tarak, dişli çubuk, dişli kol, kremayer, tek taraflı tarak, 2. küçük tarak, 3. tırmık, 4. kayış, kemer, kuşak; bölge, mıntıka; çizgili; çubuklu; çeşitli renklerde, muhtelif renklerde, rengarenk; alaca, alacalı' (Pekarskiy, 1925, sü. 2568); *taraax* '1. tarak; ibik; tepe, sırt; dokumacı tarağı, 2. tarak, seyrek dişli tarak; dişli çubuk, dişli kol, 3. tırmık' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 375).

¹³⁹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 855) *tar-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 442) yayınına göre *tār-* olarak alınmıştır.

¹³⁹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *tara-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 532a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 178) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

tarğıl ‘alaca; sırtında beyaz siyah, alacalı çizgiler bulunan (hayvan)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 856) || Yak. Ø.

tarı- ‘(toprağı) sürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 856) || Yak. *tary-* ‘(tarakla) toplamak; (kürekle) toplamak; toplayıp aşağı atmak, çıkarmak, boşaltmak; kaldırmak, götürmek; kürek çekerek uzaklaşmak, bir yana çekmek, bir yana kaldırmak; tırmıkla eşmek, tırmıklamak, kürek, bel, faraş vb. ile eşmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2585); *tary-* ‘(tarakla) toplamak; (kürekle) toplamak; toplayıp aşağı atmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 378).

tarığ ‘Türklerin çoğunda buğday; bilhassa Oğuzlarda ise akdarı; tahıl; tohum; (genellikle *tarı-* veya türevlerinden önce kullanılınca) ekin’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 856) || Yak. Ø.

tarıgçı ‘çiftçi, ekinci’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 856) || Yak. Ø.

tarığlağ ‘tarla’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 856) || Yak. Ø.

tarıglan- ‘ekin sahibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 856) || Yak. Ø.

tarığlığ ‘buğdayı, ekini olan (ev, yer); tahıl ambarı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 856) || Yak. Ø.

tarığlık ‘zahire ambarı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 856) || Yak. Ø.

tarık- ‘(yer, mekân vb. şeyler) daralmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 857) || Yak. Ø.

tarıl- I ‘dağılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 857) || Yak. Ø.

tarıl- II ‘(ekin) ekilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 857) || Yak. Ø.

tarım I ‘tiginlere, Afrâsiyab’ın soyundan gelen, küçük olsun büyük olsun bütün hatunlara hitap edilirken kullanılan söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 857) || Yak. Ø.

tarım II ‘göl ve kumsallara akan suların kolları’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 857) || Yak. Ø.

tarımla- ‘(bir nehri, bataklığı) bir kanaldan bir kanala, ada ada geçmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 857) || Yak. Ø.

tarımsın- ‘(ekin) eker görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 857) || Yak. Ø.

tarın¹⁴⁰⁰ **I** ‘(ekin vb.) eker görünmek; kendi başına, kendisi için ekin ekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 857) || Yak. *tarın*- **IV** ‘1. almak, tutmak, elde etmek, tırmıklamak, 2. set (bend) yapmak; doldurmak, kaplamak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2587); *tarın*- ‘beyeğer tarınan ıl: (tarakla) toplamak, (kürekle) toplamak, toplayıp aşağı atmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 378).

tarın- **II** → bkz. **tarun**- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 857).

tarıt- ‘ekin ektirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 857) || Yak. Ø.

tarıtğan ‘çok ekin ektiren, toprak sürdüren’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 857) || Yak. Ø.

tarıtıġlık ‘ekin için emir vermek (ekin ektirmek) niyetinde olma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 857) || Yak. Ø.

tarıtıġsak ‘ekin ekmeyi temmeni eden’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 857) || Yak. Ø.

tarma- ‘tırmalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 857) || Yak. *tarbaa*- ‘taramak, kaşımak, tırmalamak, kazımak, sıyırmak; rendelemek; deriyi kazımak ve yer yer hafifçe kesmek, hacamat etmek; elleri tırmalamak; kazıyarak çıkarmak, oymak, kazımak, kazıyarak yapmak, zar zor (zorlukla) elde etmek, koparmak; tırmalamak, tırmıklamak, tırmaklamak; tırmık içinde bırakmak; çizmek, çizikler içinde bırakmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2569); *tarbaa*- ‘1. tırmalamak, sıyırmak; karalamak; taramak, kaşımak, 2. (birini) taciz etmek, rahatsız etmek; kızdırmak, (birinin) canını sıkmak, (birini) küstürmek, kızdırmak, öfkelenlendirmek, sinirlendirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 376).

tarmak ‘pençe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 857) || Yak. *tarbax* ‘1. parmak, ayak parmağı; dil, mil, pim; kartal pençesi, 2. örme şişi, şiş; parmak, yurak, 3. cins isim’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2571); *tarbax* ‘1. parmak, ayak parmağı; dil, mil, pim, 2. örme şişi, şiş; parmak, yurak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 376).

¹⁴⁰⁰ Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tarın*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 552a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 179) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

tarmaqlan-¹⁴⁰¹ ‘(kuş yavrusu için) tırnakları çıkmak; (oymaklar, boylar) kol kol hareket etmek; (su) haliçlere ayrılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 857) || Yak. *tarbaxtan-* ‘1. parmaklanmak, parmak sahibi olmak, pençeleri olmak, 2. yurak sahibi; şiş, örme şişi sahibi olmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2572).

tarmal- ~ **tırmal-** ‘tırmalanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 858) || Yak. Ø.

tarmaş-¹⁴⁰² ‘(birbirini) tırmalamak’ (Clauson, 1972, s. 550a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 179; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 445) || Yak. *tarbas-* II ‘*tarbaa-*’nın İşt. Bi.’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2571); *tarbas-* ‘*tarbaa-*’nın İşt. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 376).

tarmat- ‘tırmalatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 858) || Yak. *tarbat-* ‘*tarbaa-*’nın Ett. Bi.’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2571); *tarbat-* ‘*tarbaa-*’nın Ett. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 376).

tarmaz¹⁴⁰³ ‘şenhiyar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 858) || Yak. Ø.

tarmut ‘dağın yarıkları, çıkıntıları ve girintileri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 858) || Yak. Ø.

tarmutlan- ‘(su) kollara ve haliçlere ayrılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 858) || Yak. Ø.

tars¹⁴⁰⁴ ‘*tars tars*: vücuda vurma sesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 858) || Yak. Ø.

tart-¹⁴⁰⁵ ‘(bir şeyi) çekmek; (ayakkabı vb. şeyleri) çıkarmak, çekip çıkarmak; (para vb. şeyleri) tartmak; (ip vb. şeyleri) uzatmak, germek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 858) || Yak. *tart-* II ‘1. çekmek; arkasından çekmek, çekip götürmek, sürüklemek, sürümek; kuvvetle çekmek; ağır bir şeyi taşımak; yedekte çekmek; sermek, çekmek,

¹⁴⁰¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *tarmaqlan-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 550b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 179) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁴⁰²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 878) madde başı olarak verilen *tırmaş-* yerine Clauson (1972, s. 550a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 179) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 445) *tarmaş-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 579), EDPT (1972, s. 550a) ve COT’de (1985, s. 179) *tarmaş-*, DTS’de (1969, s. 569) *tırmaş-* şeklindedir.

¹⁴⁰³Sözcük, DTS (1969, s. 538), EDPT (1972, s. 550a) ve Atalay’da (2006, s. 580) *tarmaz*, COT (1985, s. 179) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 445) *tarmuz* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 148), *te* ve *mim*’de üzerinde oynanmış *ötre* olduğunu; ancak yazma 230’da *te* ve *mim*’in hareketlerinin açıkça üstün olduğunu belirtmişlerdir.

¹⁴⁰⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *tars tars* şeklindedir.

¹⁴⁰⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *tart-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 534b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 180) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

kurmak; çeke çeke söylemek, uzata uzata söylemek, geciktirmek, uzatmak; çağırarak, davet etmek; çekmek, gelmek, tartmak; esmek, gelmek; içine çekmek, içine almak; cezbetmek, çekmek, sürüklemek; canı çekmek; taşımak, götürmek; nakletmek; çalmak, aşırarak, hırsızlık yapmak; çekip çıkarmak, almak; celbetmek; katmak, iştirak etmek; çeke çeke kaldırmak; teşvik etmek; ertelemek, tehir etmek, tecil etmek; bırakmak, arkaya koymak, sallamak; açmak, genişletmek, gererek açmak, esnekliğini gidermek, sermek, yaymak; burkutmak, incitmek; 2. aşırarak, çarpmak, çalmak; bükmek, sarmak, katlamak, kısıkırak bağlamak; sıkmak, sıkıp bağlamak, iple (sıkarak) bağlamak; yığmak, tahşit etmek; çekmek, çekip çıkarmak; krampa neden olmak, kramp girmek, kasılmak, 3. koymak, yerleştirmek; kaldırmak; ileri sürmek, sunmak; sanmak, zannetmek; saymak; ihtimal vermek; yapmak, teşkil etmek, 4. yaşamak, ömrünü uzatmak, balık yakalamak, 5. sigara içmek, tütün içmek; damıtmak, imbikten çekmek, damla damla akıtmak, distile etmek, koklamak, enfiye çekmek, 6. harman dövmek, harmanda dövmek; pataklamak, 7. (çift, tarla vb.) sürmek, toprağı sürmek, 8. oturmak, binmek; çökmek, oturmak, batmak; girmek, yerleşmek' (Pekarskiy, 1925, sü. 2580); *tart- I* '1. çekmek; arkasından çekmek, çekip götürmek, sürüklemek, sürümek; kuvvetle çekmek; ağır bir şeyi taşımak; yedekte çekmek; sermek, çekmek, kurmak; çeke çeke söylemek, uzata uzata söylemek, geciktirmek, uzatmak; çağırarak, davet etmek; çekmek, gelmek, tartmak; esmek, gelmek; içine çekmek, içine almak; cezbetmek, çekmek, sürüklemek; canı çekmek; taşımak, götürmek; nakletmek; çalmak, aşırarak, hırsızlık yapmak; çekip çıkarmak, almak, 2. krampa neden olmak, kramp girmek, kasılmak, 3. balık tutmak, büyük balık ağı, 4. harman dövmek, harmanda dövmek; pataklamak, 5. parçalamak, paramparça etmek, yırmak, çeke çeke yırtmak; kemirmek; yakmak; kazmak, bellemek; dağıtmak, eşip (kazıp) dağıtmak; kazarak açmak, 6. (birini) kuşkulandırmak, kuşkuya düşürmek, 7. kırmak, parçalamak; ayırmak, bölmek, taksim etmek; yenmek, bozguna uğratmak, darmadağın etmek, hezimete uğratmak; dizmek, aralıklı dizmek, ara vermek, ayırmak, ayrı düşürmek; dağıtmak, serpmek, öteye beriye atmak; yayılmak, serilmek, açılmak; 8. oturmak, binmek; çökmek, oturmak, batmak; girmek, yerleşmek, 9. vermek, işaret vermek; sofrayı hazırlamak, sofraya koymak; vermek; beslemek, 10. kurumak, suyu çekilmek, solmak, sararmak, 11. derlemek, devşirmek; biriktirmek, toplamak, bir araya getirmek; toplamak, kaldırmak; celbetmek, çekmek, cezbetmek; katmak, iştirak ettirmek, 12. vurmak,

çarpmak; darbelemek, dövmek; (balta, satır vb. ile) doğramak, kesmek, 13. geciktirmek, alıkoymak, tutmak; durdurmak; tevkif etmek, tutuklamak; gecikmek, geride kalmak, geç kalmak; hızını kesmek, yavaşlatmak, 14. toplamak, zorla toplamak, tahsil etmek, derlemek, devşirmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 377).

tartar 'kumruya benzer bir kuş' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 858) || Yak. Ø.

tartıg¹⁴⁰⁶ 'hakanın, emrindekileri bir iş için çağırması; adamın saç örgüsü ve onun bağı' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 858) || Yak. *tardu* 'toplama, derleme, devşirme; tahsil (etme); ekin (mahsül) kaldırma; vergi, resim, harc, haraç, vergi; adam başına vergi; toplantı, toplanma; yolculuk (seyahat) hazırlıkları' (Pekarskiy, 1925, sü. 2575).

tartıgçı 'hakanın ve emîrin çağırıcısı' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 858) || Yak. Ø.

tartıl¹⁴⁰⁷ '(para vb. şeyler) tartılmak; (ip vb. şeyler) gerilmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 858) || Yak. Ø.

tartın¹⁴⁰⁸ 'kavim içinden, kendi içlerinde bir büyüğe tâbi olan grup; yolculuk vb. durumlar için hazırlanan yiecek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 859) || Yak. Ø.

tartın¹⁴⁰⁹ 'şefkat göstermek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 859) || Yak. *tardın*- 'kenara çekmek, kendini bağlamak, kendini sıkmak; atfetmek, bakışları (birine, bir şeye) atfetmek; kendini tutmak; imtina etmek; uzak durmak, sapmak, ayrılmak, istinkaf etmek' (Pekarskiy, 1925, sü. 2577); *tardın*- '1. çekmek; arkasından çekmek, çekip götürmek, sürüklemek, sürümek; kuvvetle çekmek; ağır bir şeyi taşımak; yedekte çekmek; sermek, çekmek, kurmak; çeke çeke söylemek, uzata uzata söylemek, geciktirmek, uzatmak; çağırarak, davet etmek; çekmek, gelmek, tartmak; esmek, gelmek; içine çekmek, içine almak; cezbetmek, çekmek, sürüklemek; canı çekmek; taşımak, götürmek; nakletmek; çalmak, aşırarak, hırsızlık yapmak; çekip çıkarmak, almak, 2. koymak, yerleştirmek; kaldırmak; ileri sürmek, sunmak; sanmak, zannetmek; saymak; ihtimal vermek; yapmak, teşkil etmek, 3. yaşamak, ömrünü

¹⁴⁰⁶Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *tartıg* sözcüğü, Clauson (1972, s. 535b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 180) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁴⁰⁷Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *tartıl*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 536b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 180) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁴⁰⁸Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *tartın* sözcüğü, Clauson (1972, s. 535b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 180) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁴⁰⁹Ercilasun ve Akkoyunlu'nun sözcük için vermiş oldukları 'şefkat göstermek' anlamı dışında Clauson (1972, s. 536b), 'taşımak, çekmek; hüküm vermek' gibi anlamlarının da olduğunu belirtmiştir.

uzatmak, 4. (birini) kuşkulandırmak, kuşkuya düşürmek, 5. kırmak, parçalamak; ayırmak, bölmek, taksim etmek; yenmek, bozguna uğratmak, darmadağın etmek, hezimete uğratmak; dizmek, aralıklı dizmek, ara vermek, ayırmak, ayrı düşürmek; dağıtmak, serpmek, öteye beriye atmak; yayılmak, serilmek, açılmak; 6. vermek, işaret vermek; sofrayı hazırlamak, sofraya koymak; vermek; beslemek, 7. kaçınmak, kendini tutmak; imtina etmek; uzak durmak, sapmak; dayanmak, direnmek, kalmak, kendini zaptetmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 377).

tartış¹⁴¹⁰ 'karşılıklı çekmek, çekişmek; (altın vb. şeyleri) tartmada yardımcı olmak; (ip vb. şeyleri) germede yardımcı olmak; (yay) kurma ve çekmede yarışmak; (nesnenin parçacıkları) birbirini çekmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 859) || Yak. *tardıs*- II 'bir yana çekmek; ertelemek, tehir etmek, tecil etmek, bırakmak, sona koymak, sallamak, geciktirmek; yormak; sıkmak; çekmek, çekip kaldırmak, çekip getirmek, sürüklemek; toplamak, yığmak; gayrete getirmek, çalıştırmak; ağız kavgası yapmak, çatışmak, çekişmek; tartışmak, münakaşa etmek' (Pekarskiy, 1925, sü. 2578); *tardıs*- I '1. çekmek; arkasından çekmek, çekip götürmek, sürüklemek, sürümek; kuvvetle çekmek; ağır bir şeyi taşımak; yedekte çekmek; sermek, çekmek, kurmak; çeke çeke söylemek, uzata uzata söylemek, geciktirmek, uzatmak; çağırarak, davet etmek; çekmek, gelmek, tartmak; esmek, gelmek; içine çekmek, içine almak; cezbetmek, çekmek, sürüklemek; canı çekmek; taşımak, götürmek; nakletmek; çalmak, aşırarak, hırsızlık yapmak; çekip çıkarmak, almak, 2. kırmak, parçalamak; ayırmak, bölmek, taksim etmek; yenmek, bozguna uğratmak, darmadağın etmek, hezimete uğratmak; dizmek, aralıklı dizmek, ara vermek, ayırmak, ayrı düşürmek; dağıtmak, serpmek, öteye beriye atmak; yayılmak, serilmek, açılmak; 3. vermek, işaret vermek; sofrayı hazırlamak, sofraya koymak; vermek; beslemek, 4. toplamak, zorla toplamak, tahsil etmek, derlemek, devşirmek, 5. çekilmek; uzanmak, yayılmak, devam etmek, sürmek, sürüp gitmek; gerinmek; atılmak, can atmak, hevesli olmak; hareket etmek, harekette bulunmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 377).

¹⁴¹⁰ Ercilasun ve Akkoyunlu'da beş ayrı madde başı olarak verilen *tartış*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 537a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 180) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

taru-¹⁴¹¹ ‘(ev vb.) daralmak; (adam) sıkılmak, daralmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 859) || Yak. Ø.

tarun- ~ **tarın-** **II** ‘sıkılmak, bıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 859) || Yak. Ø.

tarurķu¹⁴¹² ‘*tarurķu yir*: bitkileri birbirine sarılmamış yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 859) || Yak. Ø.

tarus ‘tavan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 859) || Yak. Ø.

tarusla- ‘tavan yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 859) || Yak. Ø.

tarut- ‘(ev vb. bir yeri) daraltmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 859) || Yak. Ø.

tas ‘Oğuzcada kötü olan şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 860) || Yak. Ø.

tasġa- ‘tokatlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 860) || Yak. Ø.

tasġaş- ‘tokatlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 860) || Yak. Ø.

tasġat- ‘tokat attırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 860) || Yak. Ø.

taş ‘dışarı, dış (elbise vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 860) || Yak. *tas III* ‘1. dış, harici, dış taraf; dış görünüş, kılık kıyafet; yüzeysel, sathi, üstünkörü; yabancı, harici, dış, 2. dış taraf, dış kısım, yüzey, görünüş, zevahir, kılık; özensizlik, sathilik, gelişigüzellik; dış kabuk, yüzey, üst, üzeri, yukarı, yukarı kat; örtü, kapak; (tekerlek) dış lastiği; dış örtü, 3. hayvanlardaki dış yağ, 4. taraf, yan, kenar, tabak, çanak çömlek vb.’in kenarı, deniz kıyısı, nehirler ve akarsular’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2589); *tas* ‘1. yüzeysel, sathi, üstünkörü; yabancı, harici, dış; dış, harici, dış taraf; dış görünüş, zevahir, kılık kıyafet, 2. dış, harici, yüzeysel, sathi, üstünkörü, 3. dış taraf; dış görünüş, kılık kıyafet; cilt altı, deri altı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 378).

tāş ‘taş, kaya’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 860) || Yak. *taas* ‘1. taş; kaya; parke (taşı), kaldırım taşı, taşlı yol, yerinden kopmuş (aşınmış) kaya (parçası); değirmen taşı; küçük ağırlık; cam, cam kırıkları, 2. genel olarak dağ, taş, kaya, sarp kaya, sarp kıyı, kayalık, sarp kayaları olan; kepez, yalılar; kale, müstahkem mevki, 3. erkek rumuz, 4. nehir adı; *Vilyuysk*’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2590); *taas* ‘1. taş; kaya; taştan

¹⁴¹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *taru-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 532b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 178) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁴¹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *tarurķu yir* şeklindedir.

yapılmış olan aletler, 2. cam, cam kırıkları; camlı, cam gibi' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 371).

taş- 'taşmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 860) || Yak. *tasıy-* II 'su ile örtülmek, suyla kaplanmak, su basmak, sular altında kalmak' (Pekarskiy, 1925, sü. 2598) > *tahıy-* II 'kıyılardan taşmak, sahilden taşmak; akmak, dökülmek, taşmak, yayılmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 379).

taşak 'taşak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 860) || Yak. *tasax* '1. çekirdek içi, öz; göbek, öz, nüve, çekirdek, nükleon; ana, asıl; gülle, testis; er bezi torbası, husye (torbası), erkeklik bezi, taşak, 2. erkeklik bezi, taşak' (Pekarskiy, 1925, sü. 2596)

taşaklıg 'taşaklı (kişi)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 860) || Yak. $\neq$ *tasaxtaax* 'tasax'ın sıfat biçimi' (Pekarskiy, 1925, sü. 2596).

taşgur- 'taşacak gibi olmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 860) || Yak. Ø.

taşık- ~ **tışık-** 'Yağma, Toxsı, Kıpçak, Yabaku ve bazı Türkmenlerce çıkmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 860) || Yak. *tagıs-* '1. çıkmak (dışarı, evden), gitmek, uzaklaşmak; derlemek, toplamak, çekidüzen vermek; kalkmak, gitmek, hareket etmek; 2. akmak (nehir hk.) boşanmak, damlamak; doğmak, çıkmak; 3. uzaklaşmak; kaybetmek, yitirmek (gücünü, kuvvetini), yoksun kalmak, mahrum kalmak; 4. geçmek, geride bırakmak; kaçınmak, kaçmak, çekinmek, ayrılmak, sapmak, inhiraf etmek, savuşmak, sıvışmak; kayarak düşmek, kaymak; 5. bağlı olmak, tabi olmak, bağımlı olmak; 6. kalkmak, yükselmek(güneş hk.), havalanmak; 7. geçmek, yürümek, geçip gitmek; 8. geçmek, aşmak; göçmek, taşınmak' (Pekarskiy, 1925, sü. 2520); *tagıs-* '1. çıkmak, terk etmek, ayrılmak; taşınmak, göç etmek, göçmek; 2. çıkmak; 3. ayaklanmak, baş kaldırmak, isyan etmek; çıkmak, kalkmak, havalanmak, yükselmek; 4. filizlenmek, çimlenmek, yeşermek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 372); *tagıs-* 'dışarı çıkmak' (Schönig, 1999, s. 70).

taşırkan¹⁴¹³ 'taşırkan közlüg: patlak gözlü adam' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 860) || Yak. Ø.

taşıt- ~ **taşut-** 'bir yerden bir yere taşımak, taşınması için emir vermek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 860) || Yak. Ø.

¹⁴¹³Ercilasun ve Akkoyunlu'da madde başı *taşırkan közlüg* şeklindedir.

taşıtğan ‘(eşya vb. şeyleri) çok taşıtan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 860) || Yak. Ø.

taşla- I ‘gurbete gitmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 860) || Yak. *tastaa-* ‘kapatmak, örtmek; vurmak; haşlamak, azarlamak, paylamak, çıkışmak; ağız dolusu küfür söylemek; ödemek, parasını vermek, masrafını görmek; örtmek, saklamak, ele vermemek; bastırmak, söndürmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2597); *tastaa-* ‘üstünü örtmek, kapamak; giymek, örtmek, saklamak, ele vermemek; bastırmak, söndürmek; katetmek, almak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 378).

taşla- II ‘taşla vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 861) || Yak. *taastaa-* ‘taş tedarik etmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2597); *taastaa-* ‘1. taşla kaplamak, taşla örtmek; taş koymak; 2. cam eklemek, cam takmak, camlamak, 3. dağ üzerinden gitmek, dağ yolundan gitmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 371).

taşlat- I ‘taşla vurmasını emretmek, taşlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 861) || Yak. *taastat-* ‘*taastaa-*’nın Ett. Bi.’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2597); *taastat-* ‘*taastaa-*’nın Ett. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 371).

taşlat- II ‘gurbete göndermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 861) || Yak. *tastat-* ‘*tastaa-*’nın Ett. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 378)

taşra ‘dışarı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 861) || Yak. Ø.

taştın ‘dışarı, dışarıda’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 861) || Yak. *tastın* ‘dış, harici; yüzeysel, sathi, üstünkörü; yabancı, harici, dış; dışardaki, seyirci kalan; yabancılaştırmış, yabancı; acayip, garip, tuhaf (durum); gezgin, gezmen, seyyah’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2597); *tastın* ‘1. yabancı; başkasına ait olan bir şey, başkasının malı; ek, ilave, katma, 2. uzak, uzaktaki, uzaklardaki’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 378).

taşu- ‘taşımak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 861) || Yak. *tas-* IV ‘taşımak, kaldırmak, getirmek; götürmek; dayanmak, tahammül etmek; dolaştırmak, götürmek, sürmek, sürüklemek, sürülmek; giymek, taşımak, bir şeyin izini taşımak; aşırarak, geçirmek; yaşatmak; ertelemek, bırakmak, arkaya bırakmak, arkaya koymak, geri atmak, sonraya bırakmak, talik etmek, tehir etmek; taşımak, götürmek, nakletmek; sürüklemek, sürümek; çekmek, germek, uzatmak; şiddetle çekmek, sürüklemek; çalmak, aşırarak, hırsızlık yapmak; almak, çekmek, çekip çıkarmak, sürükleyerek

götürmek, taşımak; alıp götürmek; (av için) eğitmek, bavlılamak; aceleyle hazırlamak, alıştırmak, nakletmek, götürmek; getirmek, taşımak; çekmek; inşa etmek, kurmak' (Pekarskiy, 1925, sü. 2589); *tas-* 'taşımak, kaldırmak, getirmek; götürmek; dayanmak, tahammül etmek; dolaştırmak, götürmek, sürmek, sürüklemek, sürülmek; giymek, taşımak; nakletmek, götürmek; getirmek, taşımak; çekmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 378).

taşuğ 'taşınabilen mal vb. şeyler' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 861) || Yak. *tasu* 'kökün anlamına göre: boşaltma, boşaltılma; indirme, indirilme, çıkarma, çıkarılma' (Pekarskiy, 1925, sü. 2597).

taşur- 'taşırmaq' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 861) || Yak. Ø.

taşurğan 'devamlı taşırın' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 861) || Yak. Ø.

taşut- → bkz. **taşıt-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 861).

tat 'kılıç vb. üzerinde kabaran pas' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 861) || Yak. Ø.

tatğan- 'tat almak ve ağzını şapırdatmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 861) || Yak. Ø.

tatı- 'tadı gelmek, lezzetli olmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 861) || Yak. *tatıy-*, *tatay-* 'tadı gelmek, tadını almak, lezzetini hissetmek' (Pekarskiy, 1925, sü. 2605)

tatığ ~ tātığ 'lezzet' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 861) ~ **tātığ tālığ** 'lezzet' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 862) || Yak. Ø.

tatığlan- 'tatlanmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 861) || Yak. Ø.

tatığlığ ~ tātığlığ 'lezzetli olan' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 861) || Yak. Ø.

tatıgsa- '(canı) tatlı istemek, lezzet arzulamak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 861) || Yak. Ø.

tātığ tālığ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 862)¹⁴¹⁴ → bkz. **tatığ ~ tātığ**

tatık- 'paslanmak, pas tutmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 862) || Yak. Ø.

tatıl- 'tadılmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 862) || Yak. Ø.

tatın- 'yemek tadar görünmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 862) || Yak. Ø.

¹⁴¹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 862) *tātığ tālığ* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 448) yayınına göre *tātığ tālığ* olarak alınmıştır.

tatındı¹⁴¹⁵ ‘*tatındı sūt*: süt kalıntısı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 862) || Yak. Ø.

tatır yir (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 862) → bkz. **tatır** (Clauson, 1972, s. 458b; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 448).

tatır¹⁴¹⁶ ‘*tatır yēr*: kıraç yer’ (Clauson, 1972, s. 458b; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 448) || Yak. Ø.

tatırğa¹⁴¹⁷ ‘tirşe, tabaklanmış beyaz deri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 862) || Yak. Ø.

tatırķu¹⁴¹⁸ (?) ‘*tatırķu (?) yēr*: suyu ve ağacı olmayan kıraç yer’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 448) || Yak. Ø.

tatırlıĝ ‘sert ve düz (yer)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 862) || Yak. Ø.

tatıt- ‘tat vermek, bir şeyin tadını getirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 862) || Yak. Ø.

taṭlıĝ ‘lezzetli, tatlı; hoş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 862) || Yak. Ø.

tatruş- ‘karşılıklı tattırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 862) || Yak. Ø.

tatur- ‘tattırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 862) || Yak. Ø.

tātur-¹⁴¹⁹ ‘*ol maṇa aṣ tāturdı*: O, bana yemeği vb. tattırdı’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 449) || Yak. Ø.

taturĝan ‘yemek tattırmayı âdet edinen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 862) || Yak. Ø.

tavar (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 863) → bkz. **tawar**

tavuş (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 863) → bkz. **tawış ~ tawuş**

taw- ‘mala tasarruf etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 863) || Yak. Ø.

¹⁴¹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *tatındı sūt* şeklindedir.

¹⁴¹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 862) madde başı olarak verilen *tatır yir* yerine, Clauson (1972, s. 458b) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 448) *tatır yēr* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁴¹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 214) sözcüğün *kaf*’lı örnekler sırasında olduğunu fakat açıkça *gayın* ile yazıldığını belirtmişlerdir. Sözcük, DTS (1969, s. 542), EDPT (1972, s. 460b) ve Atalay’da (2006, s. 585) *tatırğa*, COT (1985, s. 181) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 448) *tatırķa* şeklindedir.

¹⁴¹⁸Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 448) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

¹⁴¹⁹Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 449) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

tawar ‘mal, eşya’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 863) ~ **tavar** ‘Oğuzlar ve diğerlerinin dilinde mal, eşya’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 863) || Yak. Ø.¹⁴²⁰

tawarçı ‘yük taşıyan, yük taşıyabilen (hayvan vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 863) || Yak. Ø.

tawarlıg ‘servet sahibi (kişi)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 863) || Yak. Ø.

tawarluğ ‘ambar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 863) || Yak. Ø.

tawarsak ‘malı seven’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 863) || Yak. Ø.

tawarsız¹⁴²¹ ‘malsız’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 450) || Yak. Ø.

tawğaç¹⁴²² **I** ‘*tawğaç edî*: eskiden yapılmış olan ve büyük olan şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 863) || Yak. Ø.

tawğaç¹⁴²³ **II** ‘*tawğaç yudası*: susam yaprakları gibi yaprağı olan ve tedavide kullanılan bir ağaç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 863) || Yak. Ø.

tawılguç ‘erguvani söğüt’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 863) || Yak. Ø.

tawılku ‘erguvani söğüt’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 863) || Yak. Ø.

tawış ~ **tawuş** ‘ses ve hareket’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 863) ~ **tavuş** ‘ses ve hareket’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 863) || Yak. *tias* ‘ses, sada; düşünce, fikir, mülâhaza; gürültü, patırtı; mırıltı, homurtu, çağiltı, velvele, gök gürültüsü; fırtına, bora, kasırga, tufan; takırdı, takırdama’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2930); *tias* ‘gürültü, patırtı; mırıltı, homurtu, çağiltı, velvele, ses, seda’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 418).

tawışgan I ‘malı işleten’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 863) || Yak. Ø.

tawışgan II ‘tavşan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 863) || Yak. *tabıxan*, *tabıxnaan* ‘sıradan beyaz tavşan, beyaz tavşan; deniz kulağı, *Lepus variabilis*’

¹⁴²⁰Yak. *tabaar* ‘mal, madde, emtia; ticaret eşyası, alıp satılan şey; mallar, eşya, nesne, parça’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2511); *tabaar* ‘1. mal, madde, emtia; ticaret eşyası, alıp satılan şey; mallar, eşya, nesne, parça, yük, 2. dokuma, mensucat, tekstil; kumaş; doku, nesic; esas, öz, ruh; malzeme, gereç; madde’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 371) sözcüğü Rusçada *товár* biçimiyle yer almaktadır. Rusça *товár* sözcüğü Rusçanın etimolojik sözlüğünde (Fasmer, 1987, s. 67) ‘mal, madde, emtia; ticaret eşyası, alıp satılan şey; sığır’ anlamıyla verilmekte, sözcüğün *tavar* ‘mal, eşya; sığır’ biçimiyle Türk dillerinden ödünçlendiği yazılmaktadır. Yakutçadaki biçim, ikinci hecedeki ünlü uzunluğu nedeniyle Rusçadan geri ödünçleme olduğundan çalışmamızda karşılaştırmaya dâhil edilmemiştir.

¹⁴²¹Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 450) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

¹⁴²²Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *tawğaç edî* şeklindedir.

¹⁴²³Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *tawğaç yudası*

(Pekarskiy, 1925, sü. 2516); *tabıxsaan* ‘tavşan; tavşan kürkü; ödle, tabansız, korkak, yüreksiz, tavşan yürekli; 2. aynı anda iki ayakla birden zıplamak, sıçramak, atlamak (tavşan)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 372).

tawışla¹⁴²⁴ ‘(nesnede) ses ve hareket başlamak’ (Clauson, 1972, s. 447b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 187; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 451) || Yak. Ø.

tawra- ‘güçlenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 863) || Yak. Ø.

tawrak ‘hız; hızlı, çabuk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 864) || Yak. Ø.

tawran- ‘yürümde acele eder gibi görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 864) || Yak. Ø.

tawrat¹⁴²⁵ ‘acele etmek, hızlanmak; (ip) çevirip eğirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 864) || Yak. Ø.

tawratıgsak ‘acele etmeyi arzulayan; Oğuzlarda acele etme hakkı olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 864) || Yak. Ø.

tawratış- ‘acele etmede yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 864) || Yak. Ø.

tawuşla- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 864) → bkz. **tawışla**- (Clauson, 1972, s. 447b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 187; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 451).

tāy ‘tay’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 864)¹⁴²⁶ || Yak. *tıy I* ‘ikinci yıl tayı, bardo (aygır ve dişi eşeğin birleşmesinden meydana gelmiş bir melezdır. Erkekleri kısırdır. Bacaklarına oranla iri vücutlu olup kuyruğu çalı gibidir.); tay, sığa, yavru, damızlık aygır; bir yaşında olan dana, tay’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2934); *tıy* ‘iki yaşında olan tay, sığa’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 418).

tay- ‘kaymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 864) || Yak. Ø.

taya- ‘(ayağa kalkmak için) destek vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 864) || Yak. *tayaa- III* ‘dayamak, yaslamak; dayanmak, yaslanmak, arkasını (sırtını) vermek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2527)

¹⁴²⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 864) madde başı olarak verilen *tawuşla*- yerine, Clauson (1972, s. 447b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 187) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 451) *tawışla*- sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁴²⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tawrat*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 444a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 182) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁴²⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 864) *tay* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 452) yayınına göre *tāy* olarak alınmıştır.

tayağı ‘iri taş ve kerpiç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 864) || Yak. Ø.

tayak ‘değnek, baston; dayanak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 864) || Yak. *tayax* ‘sopa, çubuk; baston, asa, uzun ve ince değnek, sap’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2528); *tayax* ‘sopa, çubuk; baston, asa, uzun ve ince değnek, sap’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 372).

tayaqlan- ‘değnek sahibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 864) || Yak. *tayaxtan-* ‘bastonlanmak, baston, değnek sahibi sahibi olmak, değnek kullanmak, bir çubuğa, değneğe yaslanmak, koltuk değneği kullanmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2528); *tayaxtan-* ‘bir çubuğa, değneğe yaslanmak, baston kullanmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 372).

tayan- ‘dayanmak, yaslanmak; güvenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 865) || Yak. *tayan-* ‘dayanmak, yaslanmak, sırtını vermek; güvenmek, dirseğini (dirseklerini) dayamak, desteklemek (eşya hk.), dayanmak; bir yerini bir şeye dayamak, bir yerini bir şeye diremek; diremek, direnmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2527)

tayağı ‘hâcip (mabeyinci)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 865) || Yak. Ø.

tayğan ‘köpeklerden beli en ince ve kulakları en sarkık olanı, tazı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 865) || Yak. Ø.

tayığ ‘*tayığ yir*: kaygan yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 865) || Yak. Ø.

tayış- ‘kaymada yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 865) || Yak. Ø.

tayıt- ‘kaydırmak, kaymasını sağlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 865) || Yak. Ø.

taylağ ‘zarif, boyu latif, aydınlık renkli, temiz elbiseli (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 865) || Yak. Ø.

taytur- ‘kaydırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 865) || Yak. Ø.

tayuk¹⁴²⁷ ‘*tayuk er*: genç, zarif ve titiz adam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 865) || Yak. Ø.

tayuklan- ‘zarif kılığına girmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 865) || Yak. Ø.

¹⁴²⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *tayuk er* şeklindedir.

tāz¹⁴²⁸ ‘kel; *tāz at*: alacalı at’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 865)¹⁴²⁹ || Yak. Ø.

tazar- ‘(nesne) kelleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 865) || Yak. Ø.

tazgır- ‘(baş) neredeyse kel olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 865) || Yak. Ø.

tazla- ‘kel saymak, dazlak adını vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 865) || Yak. Ø.

te- → bkz. **tī** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 865).

tēg ‘benzetme edatı, gibi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 865)¹⁴³⁰ || Yak. Ø.

teg- ‘ulaşmak, erişmek; isabet etmek, değmek; saldırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 865) || Yak. *tiy-*, *tiiy-* ‘1. gelmek, getirilmek, varmak; gelmek, varmak, vasıl olmak, bulunmak, bir şeye ulaşmak, erişmek, uzanmak; varmak, ulaşmak, yetişmek; elde etmek, kazanmak, nail olmak; artmak, büyümek, çoğalmak, yükselmek, şiddetlenmek; yüzerek varmak, uzaklara yelken açmak; birine yetişmek, arkadan (arkasından) yetişmek, bir yere varmak, -e kadar gelmek, -e kadar varmak, -e kadar gitmek, 2. zamanında varmak, yetişmek, daha iyi bir konuma gelmek; olmak, olgunlaşmak, kemale ermek; elde etmek, sağlamak, temin etmek; çıkarmak, istihsal etmek, ulaşmak, dokunmak; kafi gelmek, yeterli olmak; yürüyerek yol almak, yaya olarak gitmek, yürümek; çıkarmak, sürükleyerek çıkarmak, çekip çıkarmak, 3. rastlamak, tesadüf etmek, rastlaşmak, rast gelmek, karşılaşmak, karşı karşıya gelmek, buluşmak, 4. bir olmak; bir saymak; denk olmak; hizaya gelmek, 5. ulaşmak, dokunmak, bir şeye elle (eliyle) dokunmak; almak, çıkarmak, elde etmek; yetmek, yetişmek, kafi gelmek, idare etmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2664); *tiiy-* ‘1. (bir yere, kimseye) varmak, erişmek, yetişmek, gidip varmak, ulaşmak, 2. (yaya olarak) ulaşmak, varmak; dokunmak, etkilemek, ulaşmak; almak, çıkarmak; kafi gelmek, yeterli olmak, idare etmek; 3. uzun yaşamak, -e (-ye) kadar yaşamak, (-e kadar) kalmak; (geri kalanını) geçirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 382).

tegil- ‘(göz) tek gözlü olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 866) || Yak. Ø.

¹⁴²⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *taz* sözcüğü, Clauson (1972, s. 570b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 183) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁴²⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 865) *taz* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 453) yayınına göre *tāz* olarak alınmıştır.

¹⁴³⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 865) *teg* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 453) yayınına göre *tēg* olarak alınmıştır.

tegin- ‘Çiğillerde ulaşmak; (birinin) geldiği veya gittiği iletilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 866) || Yak. *tiyin-* ~ *tiin-* ‘1. yeterli olmak, hoşnut olmak, hoşnutluk duymak, tahatlık duymak, rahat olmak, memnun olmak, rahat bir yaşam sürmek, refah (bolluk) içinde yaşamak, 2. kendi elleriyle: *tiyinen ölbüt*: intihar etti’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2665); *tiiyin-* ‘1. becermek, bitirmek; hakkından gelmek, üstesinden gelmek; idare etmek, zamanında bitirmek, 2. çekinmek, sıkılmak, utanmak, darlanmak; istemek, ihtiyaç duymak; (birinin) gereksinimlerini karşılamak; sıkıntı çekmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 382).

tegiñ ‘samur’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 866) || Yak. *tiij* ‘1. sıradan bir sincap türü, sincap, *Sciurus vulgaris*, 2. sincap kürkü’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2675); *tiij* ‘sincap; sincap derisi, sincap kürkü’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 383).

tegir ‘değer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 866) || Yak. Ø.

tegirne ‘para, değirmen taşı, pide gibi yuvarlak olan (şey)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 866) || Yak. Ø.

tegirmek ‘deve tahtırevanı (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 866) ~ **ügürmek** ‘Oğuz lehçesinde deve tahtırevanı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) || Yak. Ø.

tegirmen ‘değirmen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 866) || Yak. Ø.

tegiş ‘bir şeyin hedef veya bitiş noktası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 866) || Yak. Ø.

tegiş¹⁴³¹ ‘ulaşmak, erişmek; (iki kişi) birinin hakem olmasını istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 866) || Yak. *tiis-* *III* ‘1. savaşmak, döğüşmek; vurmak, geçirmek; elde etmeye çalışmak, ele geçirmeye çalışmak, kazanmak, elde etmek; özenmek, itina etmek, çabalamak, çalışmak, gayret etmek, kalkışmak, kalkmak, teşebbüs etmek, emek harcamak, gayret sarfetmek; 2. bir şeyi miras olarak almak, tevarüs etmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2686).

teglük¹⁴³² ‘*teglük (közlüg)*: kör’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 866) || Yak. Ø.

tegme ‘her biri, her, her türlü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 866) || Yak. Ø.

¹⁴³¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tegiş*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 487b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 183) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁴³²Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *teglük (közlüg)* şeklindedir.

- tegre** ‘bir şeyin çevresi, etrafı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 866) || Yak. *tiere* ‘1. arka yüz, ters yüz, ters taraf; iç yüz, 2. ters; başkaca, başka türlü; tersine, aksine, 3. küçük nehir, ırmak; sağ kol’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2654)
- tegrek** ‘bir şeyin halka şeklinde yuvarlak kenarı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 866) || Yak. Ø.
- tegşüt** ‘bir şeyin karşılığı, bedeli olarak verilen şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 866) || Yak. Ø.
- teğü** ‘kadar, değin’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 866) || Yak. Ø.
- tegül** ‘Oğuzcada değil’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 866) || Yak. Ø.
- teğür-** ‘ulaştırmak, iletmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 866) || Yak. *tier- III* ‘ulaşmaya izin vermek, ulaştırmak, iletmek; liderlik etmek; getirmek; neden olmak, sebebiyet vermek, sebep olmak, vardırmak; denkleme, eşitlemek; sonuçlandırmak; getirmek, göstermek, vermek; (bir yere kadar) götürmek, eşlik etmek, refakat etmek, göndermek, sevk etmek, yollamak; hizmet etmek; teşkil etmek, olmak; fırsatı olmak; nasip olmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2654)
- teğürgen**¹⁴³³ ‘*adağka tegürgen*: (bir işi) devamlı, sonuna dek götüren’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 866) || Yak. Ø.
- tek I** ‘sadece, herhangi bir sebeple değil’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 867) || Yak. Ø.
- tek**¹⁴³⁴ **II** ‘*tek tur-*: Oğuzcada susmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 867) || Yak. Ø.
- teke**¹⁴³⁵ ‘geyiklerin erkeği; teke; *teke sakal*: köse adam’’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 867) || Yak. Ø.
- tekne** ‘tekne’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 867) || Yak. Ø.
- tel-** ‘delmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 867) || Yak. Ø.
- telge-** ‘birisini sinirlendirmek ve kızdırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 867) || Yak. *telie-* ‘1. aynı cinsten olan şeyleri birbirine karıştırmak, karıştırmak, katmak,

¹⁴³³Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *adağka tegürgen* şeklindedir.

¹⁴³⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *tek tur-* şeklindedir.

¹⁴³⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *teke-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 477b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 184) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

birleştirmek; yoğurmak; 2. engel olmak (rahatsız etmek); karıştırmak (zihni)’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2627).

telgen- ‘(birine) kızıp yüz çevirmek (ikilemeyle kullanılır)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 867) || Yak. Ø.

teli- ‘yavruyu başka hayvanın yanına katmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 867) || Yak. *tiliy-* ‘buzağıyı diğer ineklere alıştırmak ya da kısrağı diğerlerine alıştırmak; buzağı yavrusunu başkasının yanına koymak, başkasının rahmine koymak; iki misli yapmak, iki misli olmak; iki katına çıkarmak, iki kat etmek, ikiye katlamak, bir araya getirmek, birleştirmek; bağlamak, birleştirmek, raptetmek; birleştirmek, eklemek; taklit etmek, uymak; yardım etmek, imdada yetişmek, yardımda bulunmak, desteklemek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2669); *tiliy-* ‘1. buzağıyı diğerlerine alıştırmak (inek, kısrağı); 2. gayrete getirmek, itmek, sevk etmek; kışkırtmak, tahrik etmek, teşvik etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 383).

telik ‘delik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 867) || Yak. Ø.

telim ‘çok’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 867) || Yak. Ø.

telin- ‘delinmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 867) || Yak. Ø.

teliş- ‘delmede yardımlaşmak veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 867) || Yak. Ø.

telmir- ‘(bir şey arar gibi veya bir insanı görmüş gibi) sağa sola dönmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 867) || Yak. Ø.

teltür- ‘(bir şey) delinmesi için emir vermek, deldirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 867) || Yak. Ø.

telü¹⁴³⁶ ‘Oğuzcada ahmak; deli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 867) || Yak. Ø.

temen¹⁴³⁷ ‘*temen yigne*: çuvaldız; *temen yiğne*: büyük iğne’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 867) || Yak. Ø.

temregü ‘temreği (deri hastalığı)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 867) || Yak. Ø.

¹⁴³⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *telü* sözcüğü, Clauson (1972, s. 493a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 184) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁴³⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da *temen yigne* ve *temen yiğne* şeklinde iki ayrı madde başı olarak verilen *temen* sözcüğü, Clauson (1972, s. 507a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 184) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

temür ‘demir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 868) || Yak. *timir I*, *temir* ‘1. demir; hırdavat, hurda, 2. erkek ya da kadının isminin bir parçası’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2672); *timir* ‘demir; hırdavat, hurda; demir ihtiva eden, demirli’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 384).

temürçi ‘demirci’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 868) || Yak. Ø.

temürgen ‘Oğuzcada okun temreni’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 868) || Yak. Ø.

temürlük ‘demir madeninin eritilip demirin çıkarıldığı yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 868) || Yak. Ø.

tenri-¹⁴³⁸ ‘uykusuzluktan baş karıncalanmak, döner gibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 868) || Yak. Ø.

teñ I ‘bir şeyin imkânı, yeri ve fırsatı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 868) || Yak. Ø.

teñ II ‘denk ve akran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 868) || Yak. *teñ* ‘eşit, müsavi; aynı, denk; bir olan, aynı, eşit olan; çift, çifte, çift oluşturan, birbirine eş; düz, pürüzsüz; düzenli, düzgün, muntazam; aynı seviyede; yeterli, yeterli sayıda; eşitlik, müsavilik, müsavat; hoşluk, mülayimlik, sakinlik; engelsiz, pürüzsüz, perdahlı’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2635); *teñ* ‘1. düz, pürüzsüz; sakin, mülayim; eşit; aynı büyüklükte, 2. eşit, müsavi; aynı, denk, bir, eş; aynı değerde, denk, eşit’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 426).

teñ- ‘(kuş, ok vb.) havalanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 868) || Yak. Ø.

teñeş- ‘denkleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 868) || Yak. Ø.

teñger- ‘denk hâle getirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 868) || Yak. Ø.

teñgüç ‘yarım arşın yüksekliğindeki herhangi bir şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 868) || Yak. Ø.

teñlegüç¹⁴³⁹ ‘Oğuzcada çaylak’ (Clauson, 1972, s. 552b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 185; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 457) || Yak. Ø.

¹⁴³⁸Clauson (1972, s. 524b) bu sözcüğün hatalı olduğunu düşünmektedir.

¹⁴³⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 868) madde başı olarak verilen *teñilgüç* yerine, Clauson (1972, s. 522b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 185) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 457) *teñlegüç* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 599) ve DTS’de (1969, s. 552) *teñelgüç*, *teñelgün* şeklindedir.

teñlegün¹⁴⁴⁰ ‘diğer Türklerin dilinde çaylak’ (Clauson, 1972, s. 552b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 185; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 457) || Yak. Ø.

teñilgüç (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 868) → bkz. **teñlegüç** (Clauson, 1972, s. 552b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 185; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 457).

teñilgün (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 868) → bkz. **teñlegün** (Clauson, 1972, s. 552b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 185; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 457).

teñit- ‘(oku vb. şeyleri) göğre doğru fırlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 868) || Yak. Ø.

teñiz ‘deniz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 868) || Yak. Ø.

teñle- ‘denkleştirmek, denk duruma getirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 868) || Yak. *teñnee-*, *teñnie-*, *tegne-* ‘eşitlemek, eşit kılmak; karşılaştırmak, kıyaslamak; denektirmek; benzetmek, kıyas etmek; düzlemek, düzleştirmek, tesviye etmek; bir yapmak, denkleştirmek, düzlemek, düzleştirmek, tesviye etmek; hizaya getirmek, sıraya dizmek; düzeltmek, onarmak, tamir etmek; telafi etmek, tazmin etmek; verniklemek, vernik sürmek, laka sürmek; yaldızlamak, cilalamak; tartmak, çekmek, gelmek; denge kurmak, denkleme, denk gelmek, denge bulmak; dengelemek, karşı etki yapmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2636); *teñnee-* ‘1. düzlemek, düzleştirmek, tesviye etmek; hizaya getirmek, sıraya dizmek, düzeltmek, 2. eşitlemek, eşit kılmak; karşılaştırmak, kıyaslamak; denektirmek; benzetmek, kıyas etmek; düzlemek, düzleştirmek, tesviye etmek, denektirmek; karşılaştırmak, kontrol etmek, kıyaslamak, mukayese etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 427).

teñlen- ‘(iş vb. bir şeyi) planlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 868) || Yak. *teñnen-*, *tegnen-* ‘bir olmak; karşılaştırılmak, kıyaslanmak; düzlenmek, eşitlemek, eşitlenmek, denkleşmek, denk olmak; benzetmek; düzleşmek, düzelmek; sıraya girmek; kurtulmak, sıyrılmak; verniklenmek, vernik sürülmek, laka sürülmek; cilalanmak, yaldızlanmak, perdahlanmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2636); *teñnen-* ‘1. düzleşmek, düzelmek; sıraya girmek; kurtulmak, sıyrılmak

teñleş- ‘denkleşmek, denk duruma gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 868) || Yak. *teñnes-* ‘denkleşmek, eşit olmak, birbirine uymak, benzetmek, karşılıklı olarak

¹⁴⁴⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 868) madde başı olarak verilen *teñilgün* yerine, Clauson (1972, s. 522b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 185) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 457) *teñlegün* sözcüğü tercih edilmiştir.

eşit olmak; bir olmak; karşılaştırmak, kıyaslanmak; düzlemek, düzleştirmek, tesviye etmek; eşit olmak, denk olmak, denkleşmek; kendini eşit tutmak; (birine) yetişmek; arkadan (arkasından) yetişmek' (Pekarskiy, 1925, sü. 2636); *teşnes*- 'bir olmak; bir saymak; denk olmak, eşit olmak, müsavi olmak, denkleşmek; benzemeye çalışmak, örmek almak; aynı anlamda olmak; hizaya gelmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 427).

teşri¹⁴⁴¹ 'yüve ve aziz Allah, Tanrı; kâfirlerin dilinde gök; kâfirlerin dilinde, gözlerine büyük görünen büyük dağ, ağaç gibi şeyler' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 868) || Yak. *taşara* '1. açık gökyüzü; gök, sema; gökyüzü, gök kubbesi; allah, tanrı, ilah, 2. tüm iyi varlıkların genel adı, iyi, güzel ruh; tanrı, ilah, allah, tanrıça, ilahe, pagan tanrısı; ana, esas tanrı, 3. tanrı, ilah, allah; idol, put, sanem; ilahi, tanrısal; aziz tasviri, kutsal resim, ikon; suret, kılık; görünüş, hal, tavır; biçim, usul, 4. kutsal, mukaddes, kutsi, mübarek; aziz, evliya, veli, 5. bayram, kutlama, tören' (Pekarskiy, 1925, s. 2551); *taşara* '1. tanrı, ilah, allah 2. gök, sema; gökyüzü, gök kubbesi' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 374).

teşriken 'kâfirlerin dilinde âlim ve mütedeyyin, bilgin' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 869) || Yak. Ø.

teşsiz 'uygun olmayan (yer)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 869) || Yak. Ø.

teşür- '(kuşu veya oku) uçurmak, havalandırmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 869) || Yak. Ø.

teşük¹⁴⁴² 'hava' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 869) || Yak. Ø.

teşür- '(oku) göğe fırlatmak, (kuşu) uçurup havalandırmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 869) || Yak. Ø.

tep- 'tekme atmak, tekmelemek, tepmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 869) || Yak. *tep*- III '1. tekme atmak, tekmelemek, tepmek, birisine ayakla vurmak; sürçmek, ayğ takılmak; duraksamak; tepmek; çifte atmak, kış atmak; savaşmak,

¹⁴⁴¹Ercilasun ve Akkoyunlu'da üç ayrı madde başı olarak verilen *teşri* sözcüğü, Clauson (1972, s. 523b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 185) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁴⁴²Sözcük, Atalay (2006, s. 599) ve DTS'de (1969, s. 552) *teşek*, EDPT'de (1972, s. 519b) *teşig*, COT (1985, s. 185) ve Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 457) *teşig* (?) şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 496) *te*'nin noktaları ve hareketinin olmadığını yazmışlardır. Ayrıca Atalay'ın belirttiği gibi yazma 616'daki *teşitti* sözcüğünün ilk harfinin *te*'ye tanıklık ettiğini belirtip; Clauson'un da alfabetik sıraya göre ilk harfin *te* olması gerektiğini yazmışlardır. Ercilasun ve Akkoyunlu, *kalık* 'hava' < *kalı-k* (*kalı*- 'havada yükselmek' Clauson) örneğinden hareketle sözcüğün *teşük* şeklinde olması gerektiğini belirtmişlerdir.

döğüşmek; vurmak, çarpmak; atmak; geçirmek; (birisiyle) boğuşmak; yuvarlanmak; ayak diremek; dayanmak, bir yerini (bir şeye) dayamak, bir yerini (bir şeye) diremek; izin vermemek, engel olmak; olmak, geri vermek, iade etmek; geri göndermek; bağışlamak, bırakmak, teslim etmek; vermek, harcamak, sarfetmek; ihanet etmek, satmak; andırmak, çalmak, kokmak, 2. çekmek, götürmek; aşırarak, çalmak, uzaklaştırmak, uzağa götürmek 3. savaşmak, döğüşmek; vurmak, çarpmak; atmak; geçirmek; (birisiyle) boğuşmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2638); *tep-* ‘tekme atmak, tekmelemek, tepmek, çifte atmak, kış atmak, 2. çekmek, germek, uzatmak; gevşetmek; dayanmak, tahammül etmek; ileri sürmek, ileri doğru sürmek, uzatmak, vermek, 3. savaşmak, döğüşmek; vurmak, çarpmak; atmak; geçirmek; (birisiyle) boğuşmak, 4. düşürmek, devirmek; aklını çelmek, şaşırtmak, yanıltmak, zihnini karıştırmak; bozmak, çarpık etmek; berelemek, sıyırmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 427).

tepe ‘dağ’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 869) || Yak. *töbö*, *tebe* ‘1. üst, tepe, doruk, zirve, şahika; önderler (reisler, şefler) grubu; yöneticiler, önemli kişiler, baştakiler; baş, uç; üst, üzeri, yukarı; son derece, son had; doruk, zirve, tepe, uç; 2. baş, kafa, kelle’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2758); *töbö* ‘1. baş, kafa, kelle, 2. üst, tepe, doruk, zirve, şahika, uç, 3. son, nihayet, bitiş; yol, yön, mesafe, taraf; uç, parmak ucu’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 393).

tepig ‘tekme, tepik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 869) || Yak. *tebi II* ‘tekme, tepik, ayağı takılma, sürçme; duraksama’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2610); *tebi* ‘*tep-*’in isim biçimi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 423).

tepil- ~ **tepül-** ‘tepilme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 869) || Yak. Ø.

tepin- ‘tepmek, (herhangi bir şey için) ayağını oynatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 869) || Yak. *tebin-* ‘1. ayaklarını bir yere dayamak, ayak diremek; tepmek, çifte atmak, kış atmak, 2. hızlı koşmak, koşmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2612); *tebin-* ‘1. ayaklarını bir yere dayamak, ayak diremek, 2. (bir şeye dayanarak) uzaklaşmak; (birinden, bir şeyden) soğumak, uzaklaşmak; birbirini itelemek; 3. koşmaya başlamak, koşmak, kurşun gibi gitmek, çok hızlı gitmek (koşmak); 4. destek hissetmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 423).

tepiş- ‘tekmeleşmek, tepeşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 869) || Yak. *tebis- II* ‘1. ayakları altında ezmek, çiğnemek; ayakları ile kirletmek, ayaklarıyla ezmek;

basarak düzeltmek; bastırıp sıkıştırmak, basarak ezmek, ayaklarıyla çiğnemek, ayaklar altına almak; ezmek, mıncıklamak, mıncık mıncık etmek; 2. ayaklarıyla vurmak, tekme atmak, tepmek, çifte atmak, kış atmak' (Pekarskiy, 1925, sü. 2613); *tebis*- '1. ayakları altında ezmek, çiğnemek; ayakları ile kirletmek; 2. sıkıştırarak tevsiye etmek, basarak sıkıştırmak, ezmek, 3. 4. ayakları altında ezmek, çiğnemek; ayakları ile kirletmek

tebiz¹⁴⁴³ 'çorak yer, çorak sazlık; kıskanç (adam)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 869) || Yak. Ø.

tebizlik 'kıskançlık' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 869) || Yak. Ø.

tepre- '(nesne vb.) hareket etmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 870) || Yak. Ø.

tepren- '(nesne vb.) hareket etmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 870) || Yak. Ø.

tepreş- '(kavim, nesne vb.) hareket etmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 870) || Yak. Ø.

tepret¹⁴⁴⁴ 'hareket ettirmek, (nesneyi) oynatmak; (düşmana) saldırmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 870) || Yak. Ø.

tepretgen 'çok hareket ettiren' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 870) || Yak. Ø.

tepretigsek¹⁴⁴⁵ 'hareket ettirmeyi, (bir şeyi) sallamayı arzulayan; Oğuzların bazılarında hareket ettirme hakkı olan' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 870) || Yak. Ø.

tepretigsi 'Oğuzların bir ağzında hareket ettirme hakkı olan' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 870) || Yak. Ø.

tepretiş- 'hareket ettirmede, bir şeyi sallamada yardım etmek veya yarışmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 870) || Yak. Ø.

teprese- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 870) → bkz. **tepze**-

tepreset- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 870) → bkz. **tepzet**-

¹⁴⁴³Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *tebiz* sözcüğü, Clauson (1972, s. 448a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 186) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁴⁴⁴Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *tepret*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 444a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 186) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁴⁴⁵Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *tepretigsek* sözcüğü tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

tepük ‘kurşundan yapılan, iğ başı şeklinde bir şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 870) || Yak. Ø.

tepül- → bkz. **tepil-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 870).

tepze- ‘kıskanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 870) ~ **tepse-** ‘kıskanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 870) || Yak. Ø.

tepeş- ‘karşılıklı (birbirini) kıskanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 870) || Yak. Ø.

tepzet- ‘kıskandırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 871) ~ **tepsset-** ‘kıskandırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 870) || Yak. Ø.

tēr ‘ter’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 871)¹⁴⁴⁶ || Yak. Ø.

ter I ‘parayla çalıştırılan kişinin ücreti’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 871) || Yak. Ø.

ter¹⁴⁴⁷ **II** ‘*ter bol-*: utanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 871) || Yak. Ø.

terçi ‘ücretle çalıştırılan, ücretli (kişi)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 871) || Yak. Ø.

teri ‘deri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 871) || Yak. *tirii* ~ *terii* ‘deri, post, pösteki, cilt; deri, deriden; kösele, gön, meşin; kabuk, soymantı, soyuntu; kürk; tulum; hayvan derisi, yünden temizlenmiş bir kürk giydi’ (Pekarskiy, 1925, s. 2682); *tiri* ‘deri, post, pösteki, cilt; deri, deriden; kösele, gön, meşin; kabuk, soymantı, soyuntu; hayvan derisi; deri ceket, deri palto’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 385).

terilgen (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 871) → bkz. **térilgen**

terinçek ‘Oğuzcada ince kadın çarşafı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 871) || Yak. Ø.

teriñ ‘Oğuzlarda, her şeyin bol ve derini’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 871) || Yak. *diriñ* ‘derinlik, uçurum (gerçek ve mecaz anlamda); derin’ (Pekarskiy, 1945, s.

¹⁴⁴⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 871) *ter* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 460) yayınına göre *tēr* olarak alınmıştır.

¹⁴⁴⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *ter bol-* şeklindedir.

260); *diriņ* ‘derin; derin, ciddi; uzak, ücra, uzakta bulunan, uzaktaki; derinlik, dip, dip taraf, kuytu yer’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 113).

teriņüklen-¹⁴⁴⁸ ‘(su vb.) daralıp nehirleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 871) || Yak. Ø.

teriş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 871) → bkz. **têriş-**

terit- ‘terlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 871) || Yak. *tirit-* ~ *itirit-* ‘ter dökmek, terlemek, tere batmak, kan ter içinde kalmak; ter dökmek, çabalamak, gayret göstermek, zahmet çekmek; buğulanmak, terlemek’ (Pekarskiy. 1925, s. 2684); *tirit-* ‘ter dökmek, terlemek, tere batmak, kan ter içinde kalmak; ter dökmek, çabalamak, gayret göstermek, zahmet çekmek; buğulanmak, terlemek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 385).

terk ‘çabuk, acele, hemen; hız’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 871) || Yak. Ø.

terkin I ‘hemen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 871) || Yak. Ø.

terkin II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 871) → bkz. **têrgin** (Clauson, 1972, s. 544b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466).

terkle- ‘hızlandırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 872) || Yak. Ø.

terle-¹⁴⁴⁹ ‘ter sızdırmak, terlemek; kaşağılamak, ter ve pislikleri gidermek, temizlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 872) || Yak. Ø.

terlen- ‘terlenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 872) || Yak. Ø.

terlet-¹⁴⁵⁰ ‘kaşağı ile kaşıtmak; terletmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 872) || Yak. Ø.

terlik ‘teri emmek için eyerin altına konan örtü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 872) || Yak. Ø.

¹⁴⁴⁸ Sözcük, DTS (1969, s. 554) ve Atalay’da (2006, s. 605) *teriņüklen-*, EDPT’de (1972, s. 553a) *terņeklen-*, COT (1985, s. 187) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 462) *terņüklen-* şeklindedir. Clauson (1972, s. 553a), sözcüğün yazmada *terņüklen-/teriņüklen-* şeklinde hareketlendiriliğini belirtmektedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 517), birinci *nun*’da sükun ve ilk *kef*’te ötre olduğunu belirtmişlerdir.

¹⁴⁴⁹ Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *terle-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 548a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 186) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁴⁵⁰ Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *terlet-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 548b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 186) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

ternek ‘su sızıntısının artığı; bataklık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 872) || Yak. Ø.

ternik ‘kaynak (suyu)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 872) || Yak. Ø.

terniklen¹⁴⁵¹ ‘*sūw terniklendi*: su yerden sızıp devamlı aktı’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 462) || Yak. Ø.

ters ‘zor olan her şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 872) || Yak. Ø.

tersin¹⁴⁵² ‘(yara vb.) nüksetmek; (birisine) kızmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 872) || Yak. Ø.

tes¹⁴⁵³ ‘*tes tegirme*: Oğuzlarda yusuvarlak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 872) || Yak. Ø.

teşik ‘obur; karnı doyup gözü doymayan kimse’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 872) || Yak. Ø.

teşil ‘yırılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 872) || Yak. Ø.

teşik ‘küçük yarık, çatlak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 872) || Yak. Ø.

teşikle ‘obur saymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 872) || Yak. Ø.

teve (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 873) ~ **deve** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 631) → bkz. **têwe**

tew ‘hile’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 873) || Yak. Ø.

tew ‘“(eti şişe) dizmek, geçirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 873) || Yak. Ø.

tewçi ‘teyellemek, sağlam olmayan dikiş dikmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 873) || Yak. Ø.

tewçit ‘teyellemek için değil, sıkıca diktirmek için emir vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 873) || Yak. Ø.

tewgen ‘(eti şişe) geçiren’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 873) || Yak. Ø.

tewi (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 873) → bkz. **têwe**

¹⁴⁵¹Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 462) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

¹⁴⁵²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tersin*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 553b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 187) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁴⁵³Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *tes tegirme* şeklindedir.

- tewin-** ‘(bir işten dolayı) üzülüp utanç ve pişmanlıktan elini ovma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 873) || Yak. Ø.
- tewiş-**¹⁴⁵⁴ ‘(eti vb. şeyleri) şişe dizmede yarışmak veya yardımlaşmak’ (Clauson, 1972, s. 446b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 187; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 464) || Yak. Ø.
- tewlög** ‘sahtekâr ve aldatıcı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 873) || Yak. Ø.
- tewlöglen-** ‘(kendini) sahtekârlardan sayıp onların yolunu tutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 873) || Yak. Ø.
- tewren** ‘şalvar uçkuru ve sapan ipi yapmak için bir araya getirilip burulan ipler’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 873) || Yak. Ø.
- tewşe-** ‘(ip vb.) karışmak, dolanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 873) || Yak. Ø.
- tewşel-** ‘ufalanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 874) || Yak. Ø.
- tewşet- I** ‘(ipi) ucu bulunmayacak derecede dolaştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 874) || Yak. Ø.
- tewşet- II** ‘(ter çıkana kadar) yormak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 874) || Yak. Ø.
- tewşin-** ~ **tewşün-** ‘sıkı çalışmak, çok çabalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 874) || Yak. Ø.
- tewür-** ‘ters çevirmek, karnını sırtına getirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 874) || Yak. Ø.
- tewürgen** ‘(işleri) evirip çeviren’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 874) || Yak. Ø.
- tez-** ‘kaçmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 874) || Yak. Ø.
- tezek** ‘at pisliği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 874) || Yak. Ø.
- tezekle-** ‘(at vb.) pislemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 874) || Yak. Ø.
- tezgek** ‘(iş vb. şeylerden) kaçınan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 874) || Yak. Ø.
- tezgi** ‘düşman gelmesinden dolayı kavim arasına kargaşa düşmesi ve herkesin düşmandan kaçması durumu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 874) || Yak. Ø.

¹⁴⁵⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 913) madde başı olarak verilen *tüwiş-* yerine, Clauson (1972, s. 446b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 187) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 464) *tewiş-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 679)’da *tüwiş-*, DTS’de (1969, s. 602) *tüwiş-* şeklindedir.

tezgin¹⁴⁵⁵ ‘dönmek; gezmek, dolaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 874) || Yak. Ø.

tezginç¹⁴⁵⁶ ‘dağ vb. yerlerin dönemeçleri; kıvrılmış (yol vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 874) || Yak. Ø.

tezig¹⁴⁵⁷ ‘kavim arasında kargaşa; işten kaçan (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 874) || Yak. *tesii I* ‘alışık olmayan, alışkın olmayan; alışılmamış, yadırganan, mutad olmayan; olağandışı; evcil olmayan, yabani; anık, müstait; eğinik, mail; gezmeye, dolaşmaya hevesli, istekli; karşı konulamaz, tutulamaz, zaptolunamaz; canlı, çevik, oynak, şuh; çevik, hızlı; korkak, ürkek (at hakkında); korkaklık, ürkeklik’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2647) > *tehii II* ‘1. canlı, çevik, oynak, şuh; çevik, hızlı, 2. korkak, ürkek (at hakkında)’ (Sleptsov ve dğ., 1972, s. 428).

tezin- ‘kendini kaçar göstermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 874) || Yak. Ø.

teziş- ‘(birbirinden) kaçmak, karşılıklı kaçışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 874) || Yak. Ø.

tezit- ‘(köpek, yabani hayvan vb.lerini) kaçırtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 875) || Yak. Ø.

tē¹⁴⁵⁸ ‘demek, söylemek’ (Clauson, 1972, s. 433b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 183; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 465) || Yak. *die*- ‘demek, birine bir şey söylemek, telkin etmek, sormak yahut soruya cevap vermek, ses vermek; adlandırmak, bir şeyi diğer bir şey yerine kabul etmek; addetmek, tahmin etmek, kendi kendine söylemek, düşünmek, ümit etmek’ (Pekarskiy, 1945, s. 258); *die*- ‘1. demek, söylemek; konuşmak, söz etmek; delalet etmek, işaret etmek, göstermek, ispat etmek, anlatmak, ifade etmek; deyim yerindeyse, tabiri caizse, söylemek gerekirse; 2. addetmek, kabul etmek, saymak, yerine koymak; düşünmek, mülâhaza etmek, düşünceye dalmak; farzetmek, inanmak; saymak, sanmak, ihtimal vermek; 3. çağırarak; isim vermek, ad

¹⁴⁵⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tezgin*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 488b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 188) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁴⁵⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tezginç* sözcüğü, Clauson (1972, s. 488b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 188) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁴⁵⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tezig* sözcüğü, Clauson (1972, s. 574a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 188) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁴⁵⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 879) madde başı olarak verilen *tē* ~ *ti*- ~ *te*- yerine, Clauson (1972, s. 433b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 183) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 465) *tē*- sözcüğü tercih edilmiştir.

koymak, adlandırmak; adını söylemek, adını vermek; tabir etmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 114).

tēdīn¹⁴⁵⁹ 'vakti bildiren bir edat, vakit' (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 465) || Yak. Ø.

tēlwe 'deli' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 867)¹⁴⁶⁰ || Yak. Ø.

tēmin¹⁴⁶¹ 'demin, biraz önce' (Clauson, 1972, s. 507a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 183; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466) || Yak. Ø.

tēr-¹⁴⁶² 'biriktirmek' (Clauson, 1972, s. 529a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466) || Yak. *teriy-* '1. donatmak, teçhiz etmek, üslemek, hazırlamak, yapmak; biriktirmek, tedarik etmek, tedariklemek; kurmak, tasarlamak, hazırlamak; düzenlemek, tertiplemek; nedeni olmak, sebebi olmak; sebebiyet vermek; elde etmek, ele geçirmek; edinmek, sahip olmak; 2. üstlenmek, üzerine almak, tasarlamak, plan yapmak; icat etmek, bulmak' (Pekarskiy, 1925, sü. 2644); *teriy-* '1. kurmak, tesis etmek, teşkil etmek; düzenlemek, tertip etmek, tertiplemek, düzene koymak; örgütlemek, teşkilatlandırmak, toplayıp bir araya getirmek; yaratmak, meydana getirmek; 2. donatmak, teçhiz etmek; derlemek, devşirmek; biriktirmek, toplamak, bir araya getirmek, toparlamak; 3. kurmak, yapmak, donatmak, teşkil etmek, organize etmek; ihdas etmek, meydana çıkarmak, ortaya çıkarmak; sağlamak, temin etmek, garanti etmek; korumak, saklamak, muhafaza etmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 428).

tērek¹⁴⁶³ 'kavak ağacı (Populus)' (Clauson, 1972, s. 543a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466) || Yak. *tirex I ~ terex* '1. *tirex mas*: kavak, kavak ağacı, güzel kokulu çam, ak kavak, gümüş kavak, *Populus alba*; kokulu ve

¹⁴⁵⁹Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 875) madde başı olarak verilen *tıdın* yerine, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 465) yayınındaki *tēdīn* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁴⁶⁰Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 867) *telwe* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 466) yayınına göre *tēlwe* olarak alınmıştır.

¹⁴⁶¹Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 882) madde başı olarak verilen *tēmin* yerine, Clauson (1972, s. 507a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 183) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 466 *tēmin* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁴⁶²Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 882) madde başı olarak verilen *tir-* ~ *tīr-* yerine Clauson (1972, s. 529a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 186) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 466) *tēr-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁴⁶³Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 882) madde başı olarak verilen *tirek* yerine, Clauson (1972, s. 543a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 186) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 466) *tērek* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay'da (2006, s. 625) *tirek*, DTS'de (1969, s. 553) *tērek* şeklindedir.

balzamik kavak, *Populus suaveolens*; 2. köknar ağacı; 3. titrete kavak' (Pekarskiy, 1925, s. 2679)

têreklik¹⁴⁶⁴ 'kavağın bittiği yer, kavaklık' (Clauson, 1972, s. 546a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466) || Yak. Ø.

têrgeş¹⁴⁶⁵ 'kalabalık yüzünden yürümede zorluk çekme' (Clauson, 1972, s. 545a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466) || Yak. Ø.

têrgeş-¹⁴⁶⁶ 'katar hâlinde dizilmek' (Clauson, 1972, s. 545b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466) || Yak. Ø.

têrgi¹⁴⁶⁷ 'sofra' (Clauson, 1972, s. 544a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466) || Yak. Ø.

têrgin¹⁴⁶⁸ 'toplanmış, bir araya gelmiş şey; aşiret' (Clauson, 1972, s. 544b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466) || Yak. Ø.

têrgü¹⁴⁶⁹ 'sofra örtüsü' (Clauson, 1972, s. 544a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466) || Yak. Ø.

têrig¹⁴⁷⁰ 'meclis, danışma topluluğu; biriktirme' (Clauson, 1972, s. 543a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186) || Yak. *teriyi* 'teriy-'in isim biçimi' (Pekarskiy, 1925, s. 2645); *teriyi* 'düzene koyma, düzenleme; kurma; tertip etme, tertipleme, tesis etme, teşkil

¹⁴⁶⁴Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 882) madde başı olarak verilen *tireklik II* yerine, Clauson (1972, s. 546a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 186) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 466) *têreklik* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁴⁶⁵Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 883) madde başı olarak verilen *tirgeş* yerine, Clauson (1972, s. 545a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 186) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 466) *têrgeş* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁴⁶⁶Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 883) madde başı olarak verilen *tirgeş-* yerine, Clauson (1972, s. 545b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 186) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 466) *têrgeş-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁴⁶⁷Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 883) madde başı olarak verilen *tirgi* yerine, Clauson (1972, s. 544a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 186) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 466) *têrgi* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁴⁶⁸Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *terkin II* sözcüğü, Clauson (1972, s. 544b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 186) ve Kaçalın ve Ölmez'e (2019, s. 466) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilip yerine *têrgin* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 606) ve DTS'de (1969, s. 554) *terkin* şeklindedir.

¹⁴⁶⁹Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 883) madde başı olarak verilen *tirgü* yerine, Clauson (1972, s. 544a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 186) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 466) *têrgü* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁴⁷⁰Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 883) iki ayrı madde başı olarak verilen *têrig* sözcüğü Clauson (1972, s. 543a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 186) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilip yerine *têrig* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 205) ve DTS'de (1969, s. 554) *terig* şeklindedir.

etme; örgütleme, teşkilatlandırma; teşkilatlık; bünye, yapı; kuruluş, teşekkül, teşkilat; 2. donatma, teçhiz etme; takım, teçhizat, toplama; derleme, derme; hasılat; toplantı, toplama; 3. kurma, yapma; koyma, yerleştirme; teşkil, organizasyon; verme, sağlama, temin; yerleşme, yerleştirilme; düzen, tertip' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 428).

têrigsek¹⁴⁷¹ 'biriktirmeyi temenni eden ve seven' (Clauson, 1972, s. 546a; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466) || Yak. Ø.

têril-¹⁴⁷² '(kavim vb.) toplanmak; (para vb.) toplanmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 871)¹⁴⁷³ || Yak. Ø.

têrilgen¹⁴⁷⁴ 'devamlı toplanan, inziva ve toplanma âdeti olan' (Clauson, 1972, s. 547a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466) ~ **terilgen** 'devamlı kendi kendini düzene sokan' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 871) || Yak. Ø.

têrimsin-¹⁴⁷⁵ '(para vb.) biriktiriyor görünmek' (Clauson, 1972, s. 551a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466) || Yak. Ø.

têrin-¹⁴⁷⁶ 'kendi başına toplamak' (Clauson, 1972, s. 552a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466) || Yak. *terin*- 'toplanmak, toplaşmak; yığışmak; -mak niyetinde olmak, -mağa niyetlenmek; birikmek, toplanmak; hazırlanmak, hazırlık yapmak' (Pekarskiy, 1925, sü. 2645); *terin*- 'toplanmak, av için toplanmak, bir araya gelmek, toplaşmak; aile kurmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 428).

¹⁴⁷¹Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 883) madde başı olarak verilen *tirigsek* yerine, Clauson (1972, s. 546a) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 466) *têrigsek* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁴⁷²Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *teril*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 547b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 186) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilip *têril*- sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁴⁷³Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 871) *teril*- şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 466) yayınına göre *têril*- olarak alınmıştır.

¹⁴⁷⁴Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 883) madde başı olarak verilen *tirilgenII* yerine, Clauson (1972, s. 547a), Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 186) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 466) *têrilgen* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁴⁷⁵Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 883) madde başı olarak verilen *tirimsin*- yerine Clauson (1972, s. 551a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 186) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 466) *têrimsin*- sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 605) ve DTS'de (1969, s. 554) *terimsin*- şeklindedir.

¹⁴⁷⁶Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 883) madde başı olarak verilen *tirin*- yerine Clauson (1972, s. 552a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 186) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 466) *têrin*- sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 605) ve DTS'de (1969, s. 554) *terin*- şeklindedir.

têriş-¹⁴⁷⁷ ‘(cemaat) hareket etmek, bir işe girişmek’ (Clauson, 1972, s. 554a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 466) ~ **teriş-** (meyve vb. şeyleri) toplamada yardımcı olmak veya yarışmak; (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 871) || Yak. Ø.

têrnek¹⁴⁷⁸ ‘halkın karar vermek için toplanması’ (Clauson, 1972, s. 551b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 466) || Yak. Ø.

têt-¹⁴⁷⁹ ‘direnmek’ (Clauson, 1972, s. 450a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 187; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 466) || Yak. Ø.

têtig ‘zeki’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 872)¹⁴⁸⁰ || Yak. Ø.

têtîl- ‘zekileşmek, akıllanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 872)¹⁴⁸¹ || Yak. Ø.

têtin-¹⁴⁸² ‘mukavemet etmek ve buna cür’et etmek’ (Clauson, 1972, s. 458a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 187; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 467) || Yak. Ø.

têtrü ‘her şeyin ters olanı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 873)¹⁴⁸³ || Yak. *tetir* ~ *tötür* ‘üzüntü, teessür; tatsızlık, nahoşluk; kötü, olumsuz davranış; sorun’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2652) ~ *töttörüü* ‘geriye doğru, geriye, tersine, aksine; ters, geri; ters; başkaca, başka türlü; yoksa, illa; karşılıklı olarak, mütekabil olarak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2789); *töttörü* ‘1. ters, geri; geriye doğru, geriye, tersine; ters, geri, 2. aksi, ters; geçen, geçer, elde dönen, döner, mütevadil; arka, ters, ters taraf, ters yüz’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 397).

¹⁴⁷⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 883) madde başı olarak verilen *tiriş-* yerine Clauson (1972, s. 554a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 186) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 466) *têriş-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁴⁷⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 883) madde başı olarak verilen *tirnek* yerine Clauson (1972, s. 551b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 186) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 466) *têrnek* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁴⁷⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 884) madde başı olarak verilen *tit-* yerine Clauson (1972, s. 450a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 187) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 466) *têt-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁴⁸⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 872) *têtig* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 467) yayınına göre *têtig* olarak alınmıştır.

¹⁴⁸¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 872) *têtîl-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 467) yayınına göre *têtîl-* olarak alınmıştır.

¹⁴⁸²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 884) madde başı olarak verilen *titin-* yerine Clauson (1972, s. 458a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 187) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 467) *têtin-* sözcüğü tercih edilmiştir. Erdal (1991, s. 370) sözcüğün *te-t-*’den ‘adlandırılmak’ değil *tet-* ‘cesaret etmek, kalkışmak, cüret etmek’ fiilinden türediğini belirtmektedir.

¹⁴⁸³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 873) *têtrü* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 467) yayınına göre *têtrü* olarak alınmıştır.

tétrül-¹⁴⁸⁴ ‘(huy vb.) kötüleşmek; ters yüz olmak, tersine dönmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 873)¹⁴⁸⁵ || Yak. Ø.

tētür-¹⁴⁸⁶ ‘(bir şey) denilmesi için görevlendirmek, dedirtmek’ (Clauson, 1972, s. 459b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 183; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 467) || Yak. Ø.

têwe ‘deve’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 873)¹⁴⁸⁷ ~ **tewi** ‘Türklerde (ölçünlü Türkçede) deve’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 873) ~ **teve** ‘deve’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 873) ~ **deve** ‘Oğuzlarda deve’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 631) || Yak. *taba I* ‘1. geyik; hona, erkek geyik; ren geyiği; yerli geyik, 2. Dolganca – Yakutça: ahşap görünümlü geyik, 3. [geyik] boğa döşemesi [?]’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2509), *taba I* ‘geyik; hona, erkek geyik; geyik derisinden (postundan); ren (geyiği) derisinden’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 371).

tīd- ~ **tīt-** **I** ‘engel olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 875)¹⁴⁸⁸ ~ **tıy-** ‘engel olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 879) || Yak. Ø.

tıdıg ‘bir şeyi yasaklama ve engelleme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 875) || Yak. Ø.

tıdıglıg ‘ulaşılması yasaklanmış olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 875) || Yak. Ø.

tıdıł-¹⁴⁸⁹ ‘(çalışmaktan vb.) imtina etmek; men edilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 875) || Yak. Ø.

tıdıłn (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 875) → bkz. **tēdīn** (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 465).

¹⁴⁸⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tétrül-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 460a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 187) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁴⁸⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 873) *tétrül-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 467) yayınına göre *tétrül-* olarak alınmıştır.

¹⁴⁸⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 885) madde başı olarak verilen *tītür-* yerine Clauson (1972, s. 459b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 183) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 467) *tētür-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁴⁸⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 873) *tewe* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 467) yayınına göre *têwe* olarak alınmıştır.

¹⁴⁸⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 875) *tīd-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 467) yayınına göre *tīd-* olarak alınmıştır.

¹⁴⁸⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tıdıł-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 456a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 188) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

tıdın- ~ **tıdın-** ‘(çalışmaktan vb.) imtina etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 875) || Yak. Ø.

tıdındı ‘yasak edilmiş olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 875) || Yak. Ø.

tıdış ‘engel olma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 875)¹⁴⁹⁰ || Yak. Ø.

tıdış- ‘(birbirlerine) karşılıklı engel olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 875) || Yak. Ø.

tıdılın- ‘(iş vb. bir şeyden) kaçınmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 875) || Yak. Ø.

tığ¹⁴⁹¹ *tığ at*: kula ile doru arası at’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 875)¹⁴⁹² || Yak. Ø.

tığ-¹⁴⁹³ ‘köreltmek, sivriliği gitmek; (düşman) baş eğmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 875) || Yak. Ø.

tıgıl-¹⁴⁹⁴ ‘(bir şeyin) sivriliği gitmek’ (Clauson, 1972, s. 469; Erdal, 1991, s. 677). || Yak. Ø.

tıgra- ‘dayanıklı, sağlam olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 875) || Yak. Ø.

tıgrağ I ‘deri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 875) || Yak. Ø.

tıgrağ II ‘sert (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 875) || Yak. Ø.

tıgrağlan- ‘kendini dayanıklı göstermek; dayanıklılık göstermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 875) || Yak. Ø.

tıgraş- ‘(bünye) güçlenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 876) || Yak. Ø.

¹⁴⁹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 875) *tıdış* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 471) yayınına göre *tıdış-* olarak alınmıştır.

¹⁴⁹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *tığ at* şeklindedir.

¹⁴⁹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 875) madde başı *tığ at* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 468) yayınına göre *tığ at* olarak alınmıştır.

¹⁴⁹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tığ-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 465a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 189) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁴⁹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 847) madde başı olarak verilen *tagıl-* yerine Clauson (1972, s. 469b) ve Erdal’daki (1991, s. 677) *tıgıl-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, DTS (1969, s. 527), COT (1985, s. 189), Atalay’da (2006, s. 561) *tagıl-*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 433) *tagıl-* (*tıgıl-*?) şeklindedir. Clauson (1972, s. 469b) sözcüğün her yerde *tagıl-* şeklinde yazıldığını fakat bu biçiminin hatalı olduğunu belirtip sözcüğün *tığ-*’ın ‘köreltmek’ pasif biçimi olduğunu yazmıştır. Erdal’da (1991, s. 677) sözcüğü *tıgıl-* <*tığ-ıl-* şeklinde okuyup; Kaş. *bulun bolup başı tıgdı* ‘yaşadığı sıkıntılardan başını eğdi’ (s. 155); *eren körüp başı tıgdı* ‘ordumdaki adamı gördüğü zaman başını sakladı ve kaçtı’ (s. 310, 311) örneklerini vermiştir. Ayrıca Erdal’da sözcüğün yazmada üç kere *tagıl-* şeklinde geçtiğini belirtmektedir.

tıgrat- ‘(bünyeyi) güçlendirmek, dayanıklı hâle getirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 875) ~ **tigret- I** ‘(bünyeyi) güçlendirmek, dayanıklı hâle getirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 879) || Yak. Ø.

tık- ‘(bir şeyi, bir şeyin içine) şiddetle ve tekmeyle sokmak, tıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 876) || Yak. *tık-* ‘vurmak, çarpmak (güneş ışınları hk.), dövmek; bıçaklamak, hançerlemek, bıçak vb. saplamak; kamçılarlamak, kırbaçlamak; çifte atmak, çiftlemek, tekme atmak, tekmelemek; hafifçe vurmak, fiske vurmak, fiskelemek; şaklamak, şaklatmak, şakırdatmak; kırmak, çenetlemek; ötmek, şakımak; darbelemek, vurmak; hayran etmek, şaşırtmak; bozmak, harap etmek, sarsmak, zedelemek; bozhuna uğratmak, darmadağın etmek, mağlup etmek, yenmek; sokmak (böcek hakkında), ısırarak; iğnesini batırmak; sıçramak, fişkırmak (sıvılar hk.)’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2936); *tık-* ‘1. şaklamak, şaklatmak, şakırdatmak; patlamak, poflamak; fiskelemek, fiske vurmak; kırmak, çenetlemek; 2. sokmak; ısırarak, dişlemek; iğnesini batırmak, sokmak; 3. sıçramak, fişkırmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 419).

tıkıl¹⁴⁹⁵ ‘(bir şey bir yere) şiddetle ve tekmeyle sokulmak, tıklamak; (insanlar) dar bir yere tıklamak ve kalabalık etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 876) || Yak. Ø.

tıkıla- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 876) → bkz. **tokıla-** (Clauson, 1972, s. 470a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 195; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 480).

tıkın¹⁴⁹⁶ ‘sinirli bir şekilde yemek yemek; (bir şeyi, bir şeyin içine) şiddetle ve tekmeyle sokmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 876) || Yak. *tıgın-* ‘*tık-*’ın Dö. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 418)

tıkış- ‘(insanlar) bir yerde tıkış tıkış olup kalabalıklaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 876) || Yak. *tıgıs-* ‘kökün anlamına göre: yodnu oynamak (çünkü bu oyunda parmakları haritaya çarpıyor)’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2934); *tıgıs-* ‘birbirlerini fiskelediler, birbirlerine fiske vurdular’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 418).

tıkıt- ‘zorla tıktırmak, bir şeyi bir kaba şiddetli tekmeyle sokturmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 876) || Yak. Ø.

¹⁴⁹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tıkıl-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 469b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 191) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁴⁹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tıkın-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 471a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 191) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

tıkma¹⁴⁹⁷ ‘*tıkma üzüm*: taneleri sıkışık olan üzüm’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 876) || Yak. Ø.

tıktur- ‘bir şeyi bir şeye (torba, çuval vb.) sokturup bastırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 876) || Yak. *tıktar-* ‘sıvıyı dışarıya fışkırtmak, püskürtmek (tüpten, borudan, ağızdan, idrardan’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2936); *tıktar-* ‘*tık-*’ın Ett. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 419).

tıl¹⁴⁹⁸ ‘genel olarak dil; konuşma organı; dil, lehçe; konuşma, söz; düşmandan ele geçirilen adam, casus’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 876) || Yak. *tıl II* ‘1. dil; dil, lisan; bağ, kilit, tutturmalık; düğme; kopça, kapca; toka; söz, sözcük; kelime; laf, lakırdı; dil; söz, konuşma, nutuk, ağzama, söyleyiş, telaffuz, nutuk, söylev, hitabe; yanıt, cevap, karşılık; hesap, sorum; karşılık; misilleme; mukabele; kavgalı olma, bozuşukluk; ağız kavgası, atışma, dil kavgası; lehçe, diyalekt; ad, isim; başlık, 2. söz, sözcük; kelime; laf, lakırdı; vaat, 3. haber, havadis, müjde, salık; bilgi, enformasyon; rivayet, şayia, söylenti; nam, ün, şöhret; işitim, kulak, 4. emir, buyruk; mutabakat, muvafakat, onay, rıza, tasvip; ağız tadı, dirlik düzenlik; düşünce birliği; fikir, düşünce, mütalâa; görüş, oy, 5. bir demet söğüt kökü, 6.yer adı’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2936); *tıl* ‘1. dil; dil, lisan, 2. dil; dil, lisan; ağzama, söyleyiş, telaffuz, nutuk, söylev, hitabe, 3. söz, sözcük; kelime; laf, lakırdı; dil; söz, konuşma, nutuk, 4. biçim, stil, tarz, üslup, 5. küçük dil; kamıştan yapılmış enstrüman’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 419).

tılak ‘Çiğil lehçesinde kadının organı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 877) || Yak. Ø.

tıldag¹⁴⁹⁹ ‘insana atılan iftira; bahane’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 877) || Yak. Ø.

tılık- ‘Oğuz lehçesinde (birisiyle) konuşmak ve (ondan) haber almak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 877) || Yak. Ø.

tıllıg ‘dilli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 877) || Yak. ≠ *tıllaax* ‘dilli, dili olan; dil ile; sözle (yapılan), sözlü; güzel konuşan, yetenekli konuşma becerisine sahip olan

¹⁴⁹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *tıkma üzüm* şeklindedir.

¹⁴⁹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *tıl* sözcüğü, Clauson (1972, s. 489b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 189) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁴⁹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tıldag* sözcüğü, Clauson (1972, s. 494a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 190) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

insan; bir dile sahip olma, dil öğrenme; dil kasları; çenesi düşük, geveze, çok konuşan, çalçene, boşboğaz; mırıldanan; güzel konuşan, söz ehli, konuşkan; kendi kontrol etmeden konuşan, gevşek konuşan, taşkın' (Pekarskiy, 1928, sü. 2942); *tullax* '1. konuşma, konuşma yeteneği olan; 2. dilbaz, keskin, sivri dilli; dokunaklı konuşma, 3. dilli, bir dile sahip olma' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 420)

tīn ~ tūn¹⁵⁰⁰ **I** 'nefes, ruh; kendini bir işle yormayan istirahat hâlindeki (adam); günlerce dinlenip iş yapmayan hayvan' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 877) || Yak. *tun I* '1. nefes (alma), soluk (alma), soluma, teneffüs; esme, esinti, yel; nefes; hayat, ömür, yaşam, ruh, can, iç alem, yürek; canlılık, duygu, his; esinleyici, ilhamlandırıcı, idareci; can; cin, şeytan, iblis, peri; dirilik, zindelik, canlılık, 2. buhar, buğu, nefes gibi çıkan hava; istim, islim; pus, 3. hava deliği, nefeslik' (Pekarskiy, 1928, sü. 2948); *tun* '1. ruh, can; akıl; cesaret; nefes, soluk; cin, şeytan, iblis, peri; 2. hayat, ömür, yaşam; ruh, can, iç alem, yürek; canlılık, duygu, his; esinleyici, ilhamlandırıcı, idareci; can, 3. nefes (alma), soluk (alma), soluma, teneffüs; esme, esinti, yel; nefes' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 422).

tīn ~ tūn II 'ses' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 877) || Yak. Ø.

tūn¹⁵⁰¹ **I** 'dinlenmek; (insan) nefes almak; (yağmur vb.) dinmek; durmak; mesken tutmak' Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 877) || Yak. *tun- II* 'nefes almak, solunmak, teneffüs etmek; gözünde tutmek, özlemek, hasret çekmek, şiddetle arzulamak; sevmek, gönül çekmek, hasret çekmek' (Pekarskiy, 1928, sü. 2949); *tun-* 'nefes almak, solunmak, teneffüs etmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 423).

tūn- II 'Türklerde susmak; Oğuzlarda susmamak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 877) || Yak. Ø.

tūnçı- '(et vb.) çürümek, bozulup kokmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 877) ~ **tūnçı-** '(et vb.) kokuşmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 900) || Yak. Ø.

¹⁵⁰⁰Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *tīn ~ tūn* sözcüğü, Clauson (1972, s. 512a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 190) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁵⁰¹Ercilasun ve Akkoyunlu'da dört ayrı madde başı olarak verilen *tūn-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 512a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 190) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

tınçış¹⁵⁰² ‘(etler vb.) kokuşmak’ (Clauson, 1972, s. 517a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 191; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 470) || Yak. Ø.

tındur- ‘(birisinin) rahatını sağlamak, dinlendirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 877) || Yak. *tinnar*- ‘kökün anlamına göre; can vermek, canlandırmak, diriltmek, ihya etmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2950); *tinnar*- ‘nefes aldirmek, nefes almasını istemek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 423).

tınığ ‘soluk, nefes’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 877) || Yak. *tunu* ‘kökün anlamına göre; örö (üöse) *tunu*: nefes, soluk, derin soluk’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2951); *tunu* ‘*tun*’ın isim biçimi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 423).

tınıl- ‘sıkıntı ve yorgunluk bitip rahata kavuşulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 877) || Yak. Ø.

tıñıla¹⁵⁰³ ‘(nesne düşerken) ses çıkarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 878) || Yak. Ø.

tırın (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 878) → bkz. **tiriñ** (Clauson, 1972, s. 551b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 191; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 475).

tırmal- → bkz. **tarmal**- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 878).

tırmaş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 878) → bkz. **tarmaş**- (Clauson, 1972, s. 550a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 179; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 445).

tırnağ ‘tırnak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 878) || Yak. *tıñırax*, *tıgırax* ‘1. tırnak; pençe; istakoz kısıkaçı (çengeli); toynak, hayvan tırnağı’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2953); *tıñırax* ‘tırnak; pençe; istakoz kısıkaçı (çengeli)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 421).

tırnağlı¹⁵⁰⁴ ‘tırnak, tırnaklı’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 471) || Yak. Ø.

tırt¹⁵⁰⁵ ‘*tırt tırt*: elbiseyi aldırıışsız bir tavırla yırtarken çıkan ses’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 878) || Yak. *tırt* ‘bir şeyin yırtılma, patlama sesi’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2957)

¹⁵⁰²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 852) madde başı olarak verilen *tançış*- yerine, Clauson (1972, s. 517a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 191) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 470) *tınçış*- sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay’da (2006, s. 570) *tançış*-, DTS’de (1969, s. 567) *tınçış*- şeklindedir.

¹⁵⁰³Sözcük, DTS (1969, s. 568), EDPT (1972, s. 523a) ve Atalay’da (2006, s. 671) *tıñıla*-, COT (1985, s. 194) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 483) *toñıla*- şeklindedir.

¹⁵⁰⁴Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 471) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

¹⁵⁰⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *tırt tırt* şeklindedir.

tış I ~ tış¹⁵⁰⁶ ‘diş; sapan demiri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 878) || Yak. *tiis I* ‘1. diş; köpek dişi, sivri ve uzun diş; 2. yerleşim yerinin adı’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2685); *tiis* ‘1. diş; dişsel, dişsi; 2. diş; tırtıl’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 383).

tış¹⁵⁰⁷ **II** ‘*tış at*: akıtması, gözünün ön kısmına kadar olan at’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 878)¹⁵⁰⁸ || Yak. Ø.

tışı ‘dişi, her şeyin dişisi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 878) || Yak. *tısı* ‘1. dişi, kancık, marya; dişi geyik, alageyik, sığın; 2. ince, zayıf, hassas, nazik, zarif; nahif; 3. bir ismin parçası: Tısı kıl; Tısı Kırınaas; Tısı Xotay-Xotun; kadın ismi’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2961); *tıhu* ‘1. dişi, kancık, marya, 2. ince, zayıf, hassas, nazik, zarif; nahif’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 422).

tışlat- ‘dişle ısırmak; dişletmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 878) || Yak. *tiistee-* ‘diş açmak, çentik atmak, dişemek; diş geçirmek, dişlemek, diş takmak; çantik atmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2689); *tiistee-* ‘1. diş geçirmek, dişlemek, diş takmak; 2. diş yapmak; 3. dişlemek, ısırmak; sokmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 383).

tīt ‘çam ağacı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 878)¹⁵⁰⁹ || Yak. *tiit I* ‘1. melez çamı (ağacı) *Larix*; Dahurian çamı, *Larix dahurica*; kozalaklı ağaç; 2. kozalaklı orman, çam ağaçlı orman; 3. (ağaçlarda) yalancı odun, kabuk altı katmanı, dış odun’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2689); *tiit* ‘melez çamı (ağacı) *Larix*’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 383).

tīt- I → bkz. **tīd-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 878)¹⁵¹⁰

tīt- II ‘eti vb. şeyleri) ditmek, parçalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 878)¹⁵¹¹ || Yak. *tiit- IV* ‘tek bir örnekte görülmektedir; (koç, koyun) parçalara ayırmak, parçalamak (vahşi hayvan hk.)’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2960) ~ *tūt-* ‘yırtmak, yarmak, soymak; tahriş etmek, ağrıtmak; gıcıklamak; rahatsız etmek, parça parça etmek,

¹⁵⁰⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tış* sözcüğü, Clauson (1972, s. 557b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 191) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁵⁰⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *tış at* şeklindedir.

¹⁵⁰⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 878) *tış at* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 471) yayınına göre *tış at* olarak alınmıştır.

¹⁵⁰⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 878) *tūt* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 471) yayınına göre *tīt* olarak alınmıştır.

¹⁵¹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 878) *tīt- I* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 471) yayınına göre *tīt- I* olarak alınmıştır.

¹⁵¹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 878) *tīt- II* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 471) yayınına göre *tīt- II* olarak alınmıştır.

parçalarına ayırmak; birini yenmek; birine dokunmak, dokunmak, değmek, değinmek, temas etmek; dokunup geçmek, el sürmek; kımıldatmak, kıpırdatmak, oynatmak' (Pekarskiy, 1928, sü. 2962); *tut-* 'dokunmak, değmek, değinmek, temas etmek; dokunup geçmek, el sürmek; 2. tırta tut: parçalamak, yırtmak; dağıtmak, darmadağın etmek; lime lime olmak, paramparça olmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 423).

tutl- '(et, pişmekten) dağılmak, (elbise vb.) eskiyip parçalanmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 879) || Yak. Ø.

tutış-¹⁵¹² '(yün) ditmekte, (elbise vb. şeyleri) parçalamakta yardım etmek veya yarışmak' (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 192; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 472) || Yak. *tutis-* 'kökün anlamına göre: kavga (münakaşa) çıkarmaya çalışmak; sataşmak' (Pekarskiy, 1925, sü. 2964); *tutis-* 'tartışmak, tartışmasını yapmak, münakaşa etmek; ağış kavgası yapmak, çekişmek, atışmak; takılmak, muziplik etmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 423).

tutlan- '“*tut*”lı (çam ağaçlı) hâle gelmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 879) || Yak. Ø.

tıy- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 879) → bkz. **tıd-**

tĩ- ~ **ti-** ~ **te-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 879) → bkz. **tẽ-** (Clauson, 1972, s. 433b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 183; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 465).

tigre-¹⁵¹³ '(atın toynak ve ayağı) ses çıkarmak; (çocuklar vb.) serpmek' (Clauson, 1972, s. 486a) || Yak. Ø.

tigreş-¹⁵¹⁴ '(atın toynakları) ses çıkarmak; (çocuklar vb.) serpmek' (Clauson, 1972, s. 486b) || Yak. Ø.

tigret- I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 879) → bkz. **tıgrat-**

tigret-¹⁵¹⁵ **II** '(at vb.ni) takırtıyla yürütmek' (Clauson, 1972, s. 486a) || Yak. Ø.

¹⁵¹²Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 884) madde başı olarak verilen *titiş-* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 192) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 472) *tutış-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁵¹³Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *tikre-* sözcüğü, Clauson'a (1972, s. 486a) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilip yerine *tigre-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 621), DTS (1969, s. 559) ve COT'de (1985, s. 189) *tikre-*, Erdal'da (1991, s. 470) *tigre-* şeklindedir. Ayrıca bkz. *tigret- II*

¹⁵¹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *tikreş-* sözcüğü, Clauson'a (1972, s. 486b) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 621), DTS (1969, s. 559) ve COT'de (1985, s. 189) *tikreş-* şeklindedir.

tik-¹⁵¹⁶ ‘(elbise vb. şeyleri) dikmek; (ağaç, tuğ vb. bir şeyi) dikmek; (yılan, akrep vb.) sokmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 879) || Yak. *tik-* ‘sokmak; ısırarak; iğnesini batırmak; birini yenmek; dikmek, dikiş dikmek, nakış işlemek, dikişle tutturmak, tamir etmek, onarmak; nakış işlemek, gergef işlemek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2666); *tik-* I, II ‘dikmek, dikiş dikmek, nakış işlemek; sokmak; ısırarak; iğnesini batırmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 383).

tiken (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 879) → bkz. **tikken**

tiki ‘geceleyin işitilen patırtı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 879) || Yak. Ø.

tikiğlig ‘dikilmiş olan (elbise vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 879) || Yak. ≠ *tigiileex* ‘dikim, dikiş, dikilmiş olan, işleme, nakışlı, işlemeli’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2662)

tikil- ‘(ağaç vb.) dikilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 879) || Yak. Ø.

tikile- ‘uğuldayıp vınlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 880) || Yak. Ø.

tikiliş- ~ **tikliş-** ‘(odun vb. şeyler) dik hâle gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 880) || Yak. Ø.

tikim ‘sokum, lokmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 880) || Yak. Ø.

tikir¹⁵¹⁷ ‘*tikir tikir*: atın toynaklarının çıkardığı ses’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 880) || Yak. *tikir* ‘çam ağacına çentik atarken çıkan ses, çizik çizik yaparken çıkan ses’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2666).

tikiş ‘karşılıklı yedirme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 880) || Yak. Ø.

tikiş-¹⁵¹⁸ ‘(elbise vb. şeyleri) dikmede yardım etmek; (dürüm vb. şeyleri) yedirmek, ağza sokuşturmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 880) || Yak. *tigis-* II ‘dikmesi için yardım etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 382)

¹⁵¹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 880) madde başı olarak verilen *tikret-* yerine Clauson’daki (1972, s. 486a) *tigret-* II sözcüğü tercih edilmiştir. Clauson (1972, s. 486a) sözcüğün Türkü VIII. yy. ve devamında (atların kuyruğunu düğümlemek ve) *tigret-* ‘rüzgarı kırmak’ *Irkb* 50 örneğinden hareketle sözcüğün ikinci ünsüzün -g- olduğunu belirtmektedir. Erdal (1991, s. 470), sözcüğün DLT s. 567’de *at adakı tigredi* şeklinde geçtiğini belirtip; Dankoff-Kelly’nin sözcüğü *tikre-* şeklinde okuduğunu fakat runik harfli yazıtta sözcüğün *tigre-t-* şeklinde g’li olduğunu yazmaktadır. Ayrıca sözcüğün hem EDPT’de hem de COT’de ‘atın toynağı takırdadı, ses çıkardı’ şeklinde çevrildiğini fakat sözcüğün daha geniş anlamıyla ‘yankı yapmak, tınlamak’ şeklinde olduğunu belirtmektedir.

¹⁵¹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *tik-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 476b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 189) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁵¹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *tikir tikir* şeklindedir.

tikken ‘diken’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 880) ~ **tiken** ‘diken’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 879) || Yak. Ø.

tiklin- ‘(tahta vb.) dikilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 880) || Yak. *tigilin-* ‘dikilmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2662); *tigilin-* ‘dikilmek, işlenmek, dikiş dikilmek; dikilmiş olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 382).

tikliş- → bkz. **tikiliş-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 880).

tikme ‘(iğneyle) dikilmiş şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 880) || Yak. Ø.

tikre- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 880) → bkz. **tigre-** (Clauson, 1972, s. 486a).

tikreş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 880) → bkz. **tigreş-** (Clauson, 1972, s. 486b).

tikret- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 880) → bkz. **tigret- II** (Clauson, 1972, s. 486a).

tiktür- ‘(elbise vb.) diktirmek için emir vermek, diktirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 880) || Yak. *tikter-* ‘tik-’in Ett. Bi.’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2667); *tikter-* ‘diktirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 383).

tikü ‘et parçası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 880) || Yak. Ø.

tiküç ‘ekmek üzerine süsler yapmak için kullanılan ve sivri uçları bulunan alet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 881) || Yak. Ø.

tiküle¹⁵¹⁹ ‘et parçaları vermek; rüşvet vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 881) || Yak. Ø.

til- ‘boylamasına kesmek, dilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 881) || Yak. *tel- II* ‘1. kesmek; dilimlemek, dilim dilim kesmek; kesmek, ameliyat etmek (yapmak); kesmek, incitmek, ağrıtmak; uzunlamasına kesmek; parçalara bölmek; ortasından geçmek, ikiye ayırmak (bölmek), deşmek, yarmak; kesip almak, kesip çıkarmak; kazımak, hakketmek; öldürmek, kılıçtan geçirmek, biçmek, bir parça yapmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2620); *tel-* ‘1. kesmek; dilimlemek, dilim dilim kesmek; kesmek, ameliyat etmek (yapmak); kesmek, incitmek, ağrıtmak; uzunlamasına kesmek; parçalara bölmek; ortasından geçmek, ikiye ayırmak (bölmek), deşmek,

¹⁵¹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tikiş-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 487b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 189) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁵¹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tiküle-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 482a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 189) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yarmak, 2. yapmak; döşemek, sermek, açmak; arasına koymak, sıkıştırmak, 3. çıkmak, yarıp geçmek; çıkarmak (diş hk.), diş çıkarmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 425).

tildür- 'dildirmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 881) || Yak. Ø.

tile- 'istemek; isteyip aramak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 881) || Yak. Ø.

tilek 'dilek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 881) || Yak. Ø.

tilemsin- 'ister görünmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 881) || Yak. Ø.

tilen- 'istemek; isteyip aramak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 881) || Yak. Ø.

tileş- '(kayıp bir şeyi) bulmada yarışmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 881) || Yak. Ø.

tilet- 'istetmek, aratmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 881) || Yak. Ø.

tilge 'uzunlamasına dilinen et parçası; uzunlamasına ayrılan yer vb. uzunlamasına olan şeyler' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 881) || Yak. Ø.

tili 'temren yuvasından okun yukarısına doğru sarılan sırim' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 881) || Yak. Ø.

tilim 'dilim, boyuna kesilmiş veya yarılmış her şey' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 881) || Yak. *tilim* 'tek parça, dilim' (Pekarskiy, 1925, sü. 2628)

tilimsin- 'sırım yapar görünmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 881) || Yak. Ø.

tilin- '(deri) kayış gibi boylamasına yırtılmak, dilinmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 881) || Yak. Ø.

tiliş- '(kayış yaparken deriyi) boylamasına yırtmada, dilmede yardımlaşmak veya yarışmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 882) || Yak. Ø.

tilkü 'tilki' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 882) || Yak. Ø.

tilkülen- '(adam) tilkiymiş gibi oraya buraya kaçışıp yaltaklanmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 882) || Yak. Ø.

tiltür- '(kayış vb. şeyleri) boylamasına kestirmek için emir vermek, dildirmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 882) || Yak. Ø.

t̃imin (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 882) → bkz. **t̃emin** (Clauson, 1972, s. 507a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 183; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466).

t̃in ~ **t̃in** ‘yular, dizgin’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 882) || Yak. Ø.

tiṅ¹⁵²⁰ ‘*tiṅ tur-*: kalkarak dikilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 882) || Yak. Ø.

t̃ir- ~ **t̃ūr-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 882) → bkz. **t̃ēr-** (Clauson, 1972, s. 529a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466).

tire- ‘destek yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 882) || Yak. *tiree-*, *tirie-* ‘1. desteklemek, destek (payanda) vurmak; altından tutmak, desteklemek, kenarın ucunu bir yere itmek, dayamak; 2. getirmek; ürün vermek; sonuç vermek, netice vermek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2678); *tiree-* ‘1. desteklemek, destek (payanda) vurmak; altından tutmak, desteklemek; dayamak, diremek; 2. içinde tehlike bulunmak, tehlikeli olmak, tehlike yaratmak; korkutmak, gözdağı vermek, gözünü korkutmak, tehdit etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 385).

tiregü ‘kendisine dayanılacak ve yelken ve benzeri şeyleri dik tutacak olan nesne (direk)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 882) || Yak. Ø.

tirek (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 882) → bkz. **t̃erek** (Clauson, 1972, s. 543a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466).

tireklik¹⁵²¹ **I** ‘kapı için hazırlanan direklik (ağaç)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 882) || Yak. Ø.

tireklikII (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 882) → bkz. **t̃ereklik** (Clauson, 1972, s. 546a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466).

tiren-¹⁵²² ‘(bir şeyden) imtina etmek; (bir yere) dayanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 882) || Yak. *tiren-* ‘bir yere dayanmak, bir yere yaslanmak; sağlamlaşmak, kuvvetlenmek; daha sağlam olmak, pekleşmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2679).

¹⁵²⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *tiṅ tur-* şeklindedir.

¹⁵²¹Sözcük, Atalay’da (2006, s. 625) *tirek*, DTS’de (1969, s. 553), EDPT (1972, s. 546a) *t̃ereklik*, COT’de (1972, s. 186) *t̃ereklik* şeklindedir.

¹⁵²²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tiren-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 552b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 191) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

tireş-¹⁵²³ ‘sert bir şekilde tartışmak; (direk gibi şeyleri) dikmede yardımcı olmak; (hayvanlar birlikte) direnmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 883) || Yak. *tires-* ‘*tiree*’-nin İşt. Bi.’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2679).

tirgeş (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 883) → bkz. **têrgeş** (Clauson, 1972, s. 545a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466).

tirgeş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 883) → bkz. **têrgeş-** (Clauson, 1972, s. 545b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466).

tirgi (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 883) → bkz. **têrgi** (Clauson, 1972, s. 544a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466).

tirgü (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 883) → bkz. **têrgü** (Clauson, 1972, s. 544a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466).

tirgüçi (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 883) → bkz. **têrgüçi** (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466).

tirgür- ‘diriltmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 883) || Yak. *tirier-* II ‘1. birini bir yere sürmek, bir yere getirmek, getirmek; neden olmak, sebebiyet vermek, sebep olmak, vardırmaq; 2. eklemek, ilave etmek, eksiğini tamamlamak; vaktinde doğurmak, dokuz ayı çıktıktan sonra doğurmak; dikkatini çekmek; hatırlatmak; 3. tedavi etmek, iyileştirmek, sağaltmak, birini bir şeyden (hastalık vb.) kurtarmak; hayata getirmek, diriltmek, birini canlandırmak, ihya etmek, can vermek; 4. ulaşmak, dokunmak; almak, çıkarmak; kafi gelmek, yeterli olmak; sağlamak, tedarik etmek, temin etmek; sebep olmak, sebebiyet vermek, doğurmak; 5. kabul etmek; izin vermek, müsaade etmek; dayanmak, tahammül etmek; var saymak, farzetmek; 6. heyecanlandırmak, sinirlendirmek; uyandırmak, çıkarmak, ortaya çıkarmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2683); *tirier-* ‘canlandırmak, can vermek, diriltmek, ihya etmek, hayata döndürmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 385).

tirig ‘canlı, diri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 883) || Yak. Ø.

tîrig I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 883) → bkz. **têrig** (Clauson, 1972, s. 543a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186).

¹⁵²³Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *tireş-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 554a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 191) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

tirigle ‘hayatta iken, diri olarak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 883) || Yak. Ø.

tirigsek (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 883) → bkz. **térigsek** (Clauson, 1972, s. 546a; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466).

tiril- ‘dirilmek, canlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 883) || Yak. Ø.

tiril- → bkz. **teril-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 883).

tirilgen I ‘(bir şeyle) devamlı yaşayan, ömür süren’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 883) || Yak. Ø.

tirilgen II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 883) → bkz. **térilgen** (Clauson, 1972, s. 547b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466).

tirimsin- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 883) → bkz. **térimsin-** (Clauson, 1972, s. 551a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466).

tirin- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 883) → bkz. **térin-** (Clauson, 1972, s. 552a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466).

tiriñ¹⁵²⁴ ‘kulak çınlaması; kiriş sesi vb. sesler’ (Clauson, 1972, s. 551b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 191; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 475) || Yak. Ø.

tiriş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 883) → bkz. **téřiş-** (Clauson, 1972, s. 554a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466).

tirnek (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 883) → bkz. **térnek** (Clauson, 1972, s. 551b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 186; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466).

tirsgek¹⁵²⁵ ‘göz kapağında çıkan sivilce, elin dirseği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 883) || Yak. Ø.

tişe- ‘(orak, testere, değirmen taşı vb. aletlerin) dişlerini bilemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 884) || Yak. *tiisee-* ‘1. süt dişlerini düşürmek, kaybetmek, süt dişlerinden kurtulmak; 2. sararmış çam iğnelerinden ya da kardan kurtulmak, soyunup çıplak kalmak, açılmak, soyunmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2686); *tiihee-* ‘düşmek (süt dişleri hk.)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 383).

¹⁵²⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 878) madde başı olarak verilen *tiriñ* yerine, Clauson (1972, s. 551b), Dankoff ve Kelly, 1985, s. 191) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 475) *tiriñ* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 626) ve DTS’de (1969, s. 563) *tiriñ* şeklindedir.

¹⁵²⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tirsgek* sözcüğü, Clauson (1972, s. 553b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 191) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

tişek ‘iki yaşında koyun’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 884) || Yak. Ø.

tişel- ‘(orak, testere, değirmen taşı vb. aletlerin) dişleri bilenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 884) || Yak. Ø.

tişet- ‘(orak, testere, değirmen taşı vb. aletlerin) dişlerini biletmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 884) || Yak. *tiiset-* ‘*tiisee*’-nin Ett. Bi.’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2686).

tişle- ‘dişle ısırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 884) || Yak. *tiistee-* ‘diş açmak, çentik açmak, dişemek; diş geçirmek, dişlemek (tırmıkta), çentik atmak, bir çentik yapmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2689); *tiistee-* ‘diş geçirmek, dişlemek; 2. çentik atmak; 3. diş almak; ısırmak, dişlemek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 383).

tişlen¹⁵²⁶ ‘(bebeğin) dişleri çıkmak; (orak vb. aletlerin) dişleri bilenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 884) || Yak. *tiisten-* ‘1. çıkmak, yarıp geçmek (diş hk.); arasından geçmek, içinden geçmek, kesmek; büyümek, belirmek, bitmek, ortaya çıkmak (diş hk.); 2. takmak, geçirmek, takılmak, yerleştirilmek (diş hk.)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 383)

tit- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 884) → bkz. **tét-** (Clauson, 1972, s. 450a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 187; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 466).

tiğ I ‘çamur’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 884) || Yak. Ø.

tiğ¹⁵²⁷ **II** ‘*tiğ tit-*: (yara) çok şiddetli acımak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 884) || Yak. Ø.

tiğ- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 884) → bkz. **tétin-** (Clauson, 1972, s. 458a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 187; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 467).

tiğir ‘dişi deve’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 884) || Yak. Ø.

tiğış- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 884) → bkz. **tiğış-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 192; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 472).

tiğiz ‘kekremsi tadı olan şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 884) || Yak. Ø.

tiğizlik ‘acılık ve kekrelilik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 884) || Yak. Ø.

¹⁵²⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tişlen-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 565a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 191) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁵²⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *tiğ tit-* şeklindedir.

titreş- ‘(insan) titremek, titreşmek; (nesne) yerinden oynamak, titreşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 884) || Yak. *titires-* ‘*titiree-*’nin İşt. Bi.’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2691).

titür- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 885) → bkz. **tētür-** (Clauson, 1972, s. 459b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 183; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 467).

tīz ‘diz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 885) || Yak. Ø.¹⁵²⁸

tiz- ‘dizmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 885) || Yak. *tis-* II ‘dizmek, geçirmek; sap takmak, geçirmek, takmak; torbanın askı ya da iplerini sıkamak, bağlamak; bağlamak, köstek vurmak, kösteklemek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2686); *tis-* ‘1. dizmek, geçirmek; sap takmak, geçirmek, takmak; 2. bağına bağlayıp sıkamak; kaytanla (sicimle) dikmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 385).

tizgin ‘dizgin’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 885) || Yak. *tesiin* ‘1. dizgin, gem ile dizgin’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2649); *tehiin* ‘dizgin’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 429).

tizgök (<**tizig ok**) ‘katar hâlinde, katar katar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 885) || Yak. Ø.

tizig ‘her şeyin saf hâlinde olanı, dizi, katar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 885) || Yak. *tisii* ‘dizme; dizili’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2687) > *tihii* ‘1. dizme, dizilme; geçirme, takma; 2. dikme, bağlama’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 386).

tizil- ‘birisi tarafından veya kendi kendine dizilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 885) || Yak. Ø.

tizildürük ‘ayakkabıların ucuna takılan bakır pullar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 885) || Yak. Ø.

tizilgen¹⁵²⁹ ‘bu nēŋ-ol bīr bīrke tizilgen: bu, hep birbiri üzerine dizilen bir şeydir’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 477) || Yak. Ø.

tizim ‘dizi, bir dizilik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 885) || Yak. Ø.

¹⁵²⁸Yakutçada sözcük *+ax* < **+ak* ekiyle genişlemiş *tisex* ‘son, bitiş; bir nesnenin sonu’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2686-2687); *tihex* ‘son, bitiş;sonda bulunan, sonuncu’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 386) biçimiyle görülür. Stachowski (2013, s. 137-139) sözcük için; **tīz* > EYak. **tīs* + *ek* ‘eklem, diz’ (> *tihex* ‘bir nesnenin sonu/ucu’) etimolojisini yapmıştır.

¹⁵²⁹Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 477) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

tizin- ‘kendisi (bizzat) dizmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 885) || Yak. *tihin-* ‘1. dizmek, geçirmek, takmak (kendi için); 2. bağını bağlayıp sıkamak, dikmek, sıkamak (kendisi)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 386).

tiziş- ‘dizmekte yarışmak veya yardımlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 885) || Yak. *tihis-* ‘*tis-*’in İşt. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 386).

tizle- ‘dizleriyle bastırıp ezmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 885) || Yak. Ø.

tizlet- ‘dizle bastırmak için emir vermek, dizle bastırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 885) || Yak. Ø.

tizlin- ‘dizilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 885) || Yak. *tisilin-* ‘*tis-* II’nin Ed. Bi.’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2688) > *tihilin-* ‘1. dizilmek, geçirilmek, dizilmiş olmak, geçirilmiş olmak; konmak; doluşmak, yığılmak; 2. bağı bağlanıp sıkılmak, bağlanıp sıkılmış olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 386).

tizme ‘içine ip geçirildikten sonra ağzı bağlanan şalvarın uçkurluğu, kesenin ağzı vb.’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 885) || Yak. Ø.

tōd ‘toy kuşu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 885)¹⁵³⁰ ~ **tōy II** ‘toy kuşu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 894) || Yak. Ø.

tođ¹⁵³¹ ‘*toğ monçuk*: cariyelerin kullandığı, parfüm ve miskten yapılmış boncuklar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 886) || Yak. Ø.

toğ- ‘doymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 885) ~ **toy-** ‘doymak, yetmek, yeteri kadar olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 894) || Yak. *tot-* II ‘tok olmak, doymak, karnı doymak; doyma durumuna gelmek; bir şeye doymak, doyana kadar yemek, fazlaca doymak, doyup usanmak, bıkmak; kana kana içmek, susuzluğunu gidermek; tatmin olmak, memnun olmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2753); *tot-* ‘doymak, karnı doymak; doyma durumuna gelmek; bir şeye doymak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 393).

tođgun¹⁵³² ‘ırmak’ (Clauson, 1972, s. 453b; Erdal, 1991, s. 329) || Yak. Ø.

¹⁵³⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 885) *toğ* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 477) yayınına göre *tōd* olarak alınmıştır.

¹⁵³¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *toğ monçuk* şeklindedir.

¹⁵³²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 847) madde başı olarak verilen *tadgun* yerine Clauson (1972, s. 453b) ve Erdal’daki (1991, s. 329) *toğgun* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, DTS (1969, s. 526), COT (1985, s. 174), Atalay (2006, s. 560) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 433) *tadgun* şeklindedir.

toğgur- ‘doymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 886) || Yak. Ø.

toğgurğan ‘(açları) devamlı doyuran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 886) || Yak. Ø.

toğgurt- ‘doyurulması için emir vermek, doyurtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 886) || Yak. Ø.

toğgurumsın- ‘doyurur görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 886) || Yak. Ø.

toğgurun- ‘kendi başına karnını doymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 886) || Yak. Ø.

toğguruş- ‘karın doymada yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 886) || Yak. Ø.

todun- ‘doymuş gibi görünmek; doymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 886) || Yak. Ø.

toğur- ‘doymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 886) || Yak. *totor-* ‘doymak, bol bol vermek, tıka basa doldurmak; birini yedirmek, birinin karnını doymak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2753); *totor-* ‘yedirmek, beslemek, doymak; yemlemek, yem vermek’ (Sleptsov ve diğ. 1972, s. 393).

toğurğan ‘(açları) devamlı doyuran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 886) || Yak. Ø.

tōğ ‘at toynaklarından parlayan toz, deşilen toz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 886) || Yak.

toğ- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 886) → bkz. **tuğ-** (Clauson, 1972, s. 465a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 199; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 491).

tōğ- (toz vb.) kalkmak, parlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 886)¹⁵³³ || Yak. Ø.

toğaklık ‘süzgeç yapmak için hazırlanan tahta’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 886) || Yak. Ø.

toğra- ‘doğramak, kesmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 886) || Yak. *tooroy-* ‘eşerek, kazarak bir şeyin kütlesini azaltmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2741).

Clauson (1972, s. 453b) sözcüğün *tadgu:n* şeklinde yazıldığını fakat hiç şüphesiz ‘dolu (su hk.)’ anlamındaki *to:g-* ‘un Ad/Sıfat biçimi olduğunu yazmıştır. Erdal’da (1991, s. 329) sözcüğü morfolojik olarak *tod-* ‘dolmak, doymak’ fiili ile ilişkilendirmektedir.

¹⁵³³ Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 886) *toğ-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 478) yayınına göre *tōğ-* olarak alınmıştır.

toğrağ ‘doğrama’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 887) || Yak. Ø.

toğrağan ‘devamlı doğrayan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 887) || Yak. Ø.

toğrağsak¹⁵³⁴ ‘doğramaya istekli olan; Oğuz ve Kıpçaklarda doğramak hakkı olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 887) || Yak. Ø.

toğrağ ‘karakavak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 887) || Yak. *tuorax*, *tuoraax* ‘1. kozalak, çam kozalağı; başak; tane, tohum; 2. kantar taşı; gülle; 3. bütün küçük şeyler’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2827); *tuoraax* ‘kozalak, çam kozalağı; 2. tane, tohum; 3. kantar taşı; gülle’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 403).

toğral¹⁵³⁵ ‘(et vb.) doğranmak, dilim dilim kesilmek; (elbise kirden) parçalanmak; ayakta ve kumaştan yapılan şeylerde çatlamalar olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 887) || Yak. Ø.

toğran- ‘doğrar görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 887) || Yak. *tooron*- ‘setler hâlinde dökülmek, düşmek ya da yıkılmak; kopmak, boşalmak, ayrılmak, bölünmek; sıyrılmak; devrilmek, düşmek, dökülmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2742); *tooron*- ‘kırılmak, parçalanmak, parça parça olmak; kırılan olmak; ufalanmak, toz hâline gelmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 390).

toğraş¹⁵³⁶ ‘(et vb. şeyleri) kesip parçalamada yardım etmek; (elbise vb. şeyler) lime lime olmak, parçalanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 887) || Yak. Ø.

toğrat- ‘et vb. yiyecek doğranması için emir vermek, doğratmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 887) || Yak. *toorot*- ‘eşerek, kazarak bir şeyin kütlesini azaltmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2743); *toorot*- ‘kırmak, kırıp ayırmak, koparmak, vurarak incitmek; bilemek; bir şeyi ezerek parçalamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 390).

toğrıl¹⁵³⁷ ‘Kençek lehçesinde et ve baharatla doldurulan bağırsak; yırtıcı kuşlardan biri (çakırdoğan, tuğrul)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 888) || Yak. Ø.

¹⁵³⁴ Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *toğrağsak* sözcüğü tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁵³⁵ Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *toğral*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 472b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 193) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁵³⁶ Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *toğraş*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 473a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 193) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁵³⁷ Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *toğrıl* sözcüğü, Clauson (1972, s. 472a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 194) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

toğru ‘kılıç, hançer, ve bıçağın kabzaya sokulan kuyruğu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 888) || Yak. *tuora* ‘1. çapraz; karşı, karşıdaki; karşıt, zıt, aksi, aykırı; kuşak kirişi, travers; genişlik, enginlik; ispatiler, sinekler, trefler; enine, bir şeyin genişliği boyunca; aksine olarak, hilafına, aykırı olarak; rağmen; ters, değişen, değişken; kaba, kubat; üstünden, üzerinden; yardımıyla, vasıtasıyla, yoluyla; 2. yandaş, yana olan, taraftar, başkası, yabancı; 3. yerel bir yer adı’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2824); *tuora I* ‘çap, kutur; çapraz; 2. uzak, uzaktan, bir kenara, bir yana, tarafa; 3. ek, ilave, katma; ikinci derecede önemli olan; yabancı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 403).

toğru- ‘bir şeye (hedefe) yönelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 888) || Yak. *tuoraa-* ‘bir tarafa gitmek, yana gitmek, çevrilmek, dönmek; birden dönmek, gitmek; yerinden oynatmak; devirmek; çevirmek, döndürmek; çekip gitmek, geri durmak; ayrılmak, sapmak, inhiraf etmek, çekilmek, gerilemek, uzak durmak; bir başına, kendi kendine olmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2825); *tuoraa-* ‘1. çevirmek, döndürmek; yerinden oynatmak, devirmek; 2. geçmek, aşmak; çevrilmek, dönmek, hâlini almak; nakletmek, göndermek; 3. ayrılmak, sapmak, inhiraf etmek, kaçınmak, kurtulmak, sakınmak, uzak durmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 403).

toğruş- ‘(hedefe giden yolda) yüyüyüp yol almada yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 888) || Yak. Ø.

toğsuğ ~ toğsıg¹⁵³⁸ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 756) → bkz. **tuğsuğ** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 199; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 491).

toğtur- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 888) → bkz. **tuğtur-** (Clauson, 1972, s. 468a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 199; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 491).

toğur- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 888) → bkz. **tuğur-** (Clauson, 1972, s. 472a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 199; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 492).

toğ I ‘tok’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 888) || Yak. Ø.¹⁵³⁹

¹⁵³⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı ‘*kūn toğsuğ ~ toğsıg*’ şeklindedir.

¹⁵³⁹Yakutça *tot I* ‘(karnı) tok; besili, semiz, tavlı; varlıklı, zengin; tokluk; yeterlik; refah, gönenç; gelir kazanç, bolluk, bereket, çokluk; hoşnutluk, memnuniyet, memnunluk; varlıklı, zengin; tokluk; mal, mal mülk, varlık; hâl, durum, vaziyet’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2753); *tot* ‘1. (karnı) tok; besili, semiz, tavlı; 2. yeterlik; refah, gönenç; gelir kazanç, bolluk; hoşnutluk, memnuniyet, memnunluk’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 393) sözcüğü ET *tok* ile karşılaştırılır. Fakat ET ‘k’ sesi Yakutçada geniş ünlülerin komşuluğunda ‘x’ye gelişmiştir. Yak. *tot* sözcüğü ET *tok*’tan geliyor olsaydı bunu Yakutçada **tox* olarak bulmamız gerekecekti (Yıldız, 2007, s. 61).

tok¹⁵⁴⁰ **II** ‘başında saç bulunmayan (adam); boynuzsuz, boynuzu olmayan (hayvan)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 888) || Yak. Ø.

tok¹⁵⁴¹ **III** ‘*tok tok*: katı şeylerin çarpmasından çıkan ses’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 889) || Yak. Ø.

tokaç ‘yuvarlak ve yassı ekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 888) || Yak. *tokos* ‘küçük ve kambur, eğri’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2711).

tokı-¹⁵⁴² ‘(kapı vb. şeyleri) vurmak; Oğuzcada (birisini) dövmek; (madeni şeyleri) dövmek; dokumak; (akarsu) boğup götürmek; (cin) çarpmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 888) || Yak. *toğoo-* I ‘batırmak, sokmak, bozmak, zedelemek, yarmak, kırmak; çentmek, kertmek; kakma işiyle süslemek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2698).

tokıl-¹⁵⁴³ ~ **tokul-** ‘(bez vb.) dokunmak; (madeni şeyler) dövülmek; (adam vb.) dövülmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 888) || Yak. Ø.

tokıla-¹⁵⁴⁴ ‘sessiz bir şey, sert bir şeyin üstüne düşüp ses çıkarmak’ (Clauson, 1972, s. 470a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 195; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 480) || Yak. Ø.

tokımağ ‘çamaşırcının tokmağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 888) || Yak. Ø.

tokın-¹⁵⁴⁵ ~ **tokun-** ‘isabet etmek, dokunmak; Oğuzcada (birisi) dövülmek; (madeni şeyler) dövülmek; (bir yere) çarpmak; kendisi için (hayvan vb.) kesmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 888) || Yak. Ø.

tokış ~ **tokuş** ‘savaş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 889) || Yak. Ø.

tokış- ~ **tokuş-** ‘savaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 889) || Yak. Ø.

tokıt-¹⁵⁴⁶ ‘(bez vb.) dokutmak; (boyun) vurdurmak; (kapıyı) vurdurmak, çaldırmak; (madeni şeyleri) dövdürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 889) || Yak. *toğut-*

¹⁵⁴⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tok* sözcüğü, Clauson (1972, s. 464b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 193) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁵⁴¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *tok tok* şeklindedir.

¹⁵⁴²Ercilasun ve Akkoyunlu’da altı ayrı madde başı olarak verilen *tokı-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 467a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 195) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁵⁴³Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *tokıl-* ~ *tokul-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 469b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 195) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁵⁴⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 876) madde başı olarak verilen *tokıla-* yerine Clauson (1972, s. 470a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 195) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 480) *tokıla-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁵⁴⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da beş ayrı madde başı olarak verilen *tokın-* ~ *tokun-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 471a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 195) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

‘yalnızca diğer fiillerle birlikte ulaç şeklinde kullanımına rastlanmıştır; *taas xayarı toğuta anyar oxsor*: iter ve vurur, büyük taşla yıkar’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2703).

toqlı ‘altı aylık kuzu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 889) || Yak. Ø.

toqluq I ‘boynuzsuzluk; insanın başının saçsız; hayvanın boynuzsuz olması’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 889) || Yak. Ø.

toqluq II ‘tokluk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 889) || Yak. Ø.

toqsön (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 889)¹⁵⁴⁷ → bkz. **toquz ön**

toqu¹⁵⁴⁸ ‘kemerin tokası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 889) || Yak. Ø.

toqula-¹⁵⁴⁹ ‘(kayışa) toka takmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 889) || Yak. Ø.

toqul- → bkz. **toqıl-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 889).

toqum ‘kesimlik hayvan, çoğunlukla kesimlik at’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 889) || Yak. Ø.

toqun- → bkz. **toqın-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 890).

toquş → bkz. **ürüş toquş, toqış** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 890).

toquş- → bkz. **toqış-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 890).

toquşğan ‘savaşı âdet hâline getiren; savaşçıyı ve savaşı körükleyen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 890) || Yak. Ø.

toquz ‘dokuz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 890) || Yak. *toğus II* ‘dokuz’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2702); *toğus* ‘dokuz’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 387).

toquz ön ‘doksan, dokuz kere on’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 890) ~ **toqsön** ‘doksan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 889) || Yak. Ø.¹⁵⁵⁰

tol- ‘dolmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 890) || Yak. *tuol-* ‘1. dolmak, kilo almak, şişmanlamak, dolu dolu olmak, bir şey dolmak, dolup taşmak; tamamlamak, dolmak; bütünlemek, ikmal etmek, tamamlamak; artırmak, doldurmak; (karnı)

¹⁵⁴⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *toqıt-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 467b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 195) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁵⁴⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 889) *toqson* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 481) yayınına göre *toqsön* olarak alınmıştır.

¹⁵⁴⁸Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 481) *toqo* şeklindedir.

¹⁵⁴⁹Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 481) *toqola-* şeklindedir.

¹⁵⁵⁰Yak. için krş. *toğus uon* ‘doksan’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2702; Sleptsov ve diğ., 1972, s. 387).

doymak, bir şeye doymak, doyma durumuna gelmek; 2. kendisi doldurmak; varmak, ulaşmak, yetişmek; elde etmek, kazanmak; artmak, büyümek, çoğalmak; 3. dolmak, dolup taşmak (zaman hk.)' (Pekarskiy, 1925, sü. 2819); *tuol*- '1. gerçekleşmek, yerine gelmek; dolmak, dolup taşmak; 2. dolmak, dolu dolu olmak; 3. dolmak, dolup taşmak (zaman hk.)' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 402).

tolarsuk 'topuk, genellikle hayvanların topuğu' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 890) || Yak. Ø.

toldra- '(insanlar) dağılmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 890) || Yak. Ø.

tolğa-¹⁵⁵¹ '(kolera vb. şeylerden karın) burulmak; küpe takınmak; (yün çilesi) dolamak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 890) || Yak. Ø.

tolğağ-¹⁵⁵² 'küpe; sıkıntı' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 890) || Yak. Ø.

tolğan-¹⁵⁵³ '(ağrı yüzünden) kıvrınmak; kolera ve dizanteriye yakalanmak; (yünü) koluna dolamak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 890) || Yak. Ø.

tolğaş- 'dolamakta ve burmakta yarışmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 890) || Yak. Ø.

tolı 'dolu, bir yağış türü' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 891) || Yak. Ø.

toltur- 'doldurmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 891) || Yak. Ø.

tolu 'dolu, boş olmayan' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 891) || Yak. *tolu* 'her şeyle donatılmış, dolu; bütün, tam; tek parça, tek parçadan yapılmış, yekpare; dokunulmamış, katışıksız; seçkin, mümtaz, ünlü, tanınmış; asil, soylu; farklı, değişik, hatırı sayılır; muazzam, kocaman; en iyi seçim; yüksek, yüce, ulvi; zarif; derli toplu, düzgün; ahenkli, uyumlu; sağlam, kunt; ciddi, hatırı sayılır; cüsseli, iri yarı, kalın, şişman, tombul; ağzına kadar dolu, dolu; mutlak, saltlık, tam; en üstün, mükemmel, kusursuz; sık, sıkışık, toplu; yoğun; katı, kesif' (Pekarskiy, 1925, sü. 2719)

tolun 'dolunay' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 891) || Yak. *tolon II* '1. bolluk, bereket; dolu olma, tam dolma; şişmanlık, şişkoluk, gürbüzlük; dolgunluk; 2.

¹⁵⁵¹Ercilasun ve Akkoyunlu'da üç ayrı madde başı olarak verilen *tolğa*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 497a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 194) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁵⁵²Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *tolğağ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 496a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 194) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁵⁵³Ercilasun ve Akkoyunlu'da üç ayrı madde başı olarak verilen *tolğan*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 497a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 194) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

büyüklüğüyle üstün olan (at, boğa hk.); 3. çehre, sima, yüz' (Pekarskiy, 1925, sü. 2716); *tolon II* 'kün tolono: a) göz kamaştırıcı güneş ışığı; b) kalın sis sayesinde yarı saydam görünen yuvarlak güneş' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 388).

tolwır (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 891) → bkz. **talwır**

toma¹⁵⁵⁴ '*toma buhsun*: akdarı içkisinden küpün ağzına yükselen şey' (Clauson, 1972, s. 503b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 194; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 482) || Yak. Ø.

tomrum¹⁵⁵⁵ '*tomrum yıgaç*: kunduracı tahtası vb. gibi kesilmiş tahta' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 891) || Yak. Ø.

tomruş- '(tahtayı) sofraya gibi yuvarlak kesmede yarışmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 891) || Yak. Ø.

tomur- I '(odunu) direk gibi yuvarlak kesmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 891) || Yak. Ø.

tomur-¹⁵⁵⁶ **II** '(burun vb.) kanamak' (Clauson, 1972, s. 509a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 194; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 483) || Yak. Ø.

tomurğan¹⁵⁵⁷ 'devamlı (burnu vb.) kanayan' (Clauson, 1972, s. 509a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 194; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 483) || Yak. Ø.

tön ~ ton 'elbise' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 891) || Yak. Ø.

tonat- 'elbise giydirmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 891) || Yak. Ø.

tonlan- 'elbise giymek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 891) || Yak. Ø.

tönlük 'elbise için planlanan kumaş' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 891) || Yak. Ø.

toñ I 'içi buz olan herhangi bir şey' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 891) || Yak. Ø.

¹⁵⁵⁴Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 899) madde başı olarak verilen *tuma buhsun* yerine, Clauson (1972, s. 503b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 194) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 482) *toma buhsun* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 651) ve DTS'de (1969, s. 585) *tuma* şeklindedir.

¹⁵⁵⁵Ercilasun ve Akkoyunlu'da madde başı *tomrum yıgaç* şeklindedir.

¹⁵⁵⁶Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 851) madde başı olarak verilen *tamur-* yerine, Clauson (1972, s. 509a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 194) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 483) *tomur- II* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁵⁵⁷Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 851) madde başı olarak verilen *tamurğan* yerine, Clauson (1972, s. 509a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 194) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 483) *tomurğan* sözcüğü tercih edilmiştir.

toŋ II ‘donmuş şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 892) || Yak. *toŋ II* ‘1. donuk, donmuş; buz tutmuş, buz kesilmiş; dondurulmuş; buzlu; kuvvetli, sağlam, metin, dayanıklı, cesur, katı, berk, sert, çetin; temiz, pak, açık, berrak; 2. medeniyetsiz, kültürsüz, yerel geleneklere yabancı, her şeyden önce yerel dili (Yakutça) bilmemek; 3. soğuk, soğumuş; serin; korkunç, müthiş, dehşetli, vahim, tehlikeli; erişilmez, ulaşılmaz, gururlu, mağrur; azametli, kibirli, çalımlı (erkek hk.); 4. muhteşem kahramanların adlarının bir parçası’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2728); *toŋ II* ‘1. donuk, donmuş; buz tutmuş, buz kesilmiş; dondurulmuş; buzlu; yerin (toprağın) donmuş hâli, donuk; 2. soğuk, soğumuş; serin’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 390).

toŋ¹⁵⁵⁸ ‘soğuktan donup ölmek; (su vb.) donmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 892) || Yak. *toŋ- III* ‘üşümek, donmak, buz tutmak; koyulaştırmak, yoğunlaştırmak; kalınlaştırmak; sertleşmek, katılaştırmak, donmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2728); *toŋ-* ‘1. donmak, buz tutmak; koyulaştırmak, yoğunlaştırmak; kalınlaştırmak; sertleşmek, katılaştırmak, donmak; 2. üşümek; buz gibi olmak, uyuşmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 390).

toŋa ‘filleri öldüren bir tür pars’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 892) || Yak. Ø.

toŋala- ‘güçlüler ve kahramanlar gibi davranmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 892) || Yak. Ø.

toŋra ‘vücudun kiri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 892) || Yak. Ø.

toŋuş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 892) → bkz. **tüŋüş-** (Clauson, 1972, s. 526b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 205; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 505).

toŋuz ‘domuz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 892) || Yak. Ø.

top ‘top’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 892) || Yak. Ø.

topık ‘top’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 892) || Yak. *tobuk ~ tabık (tamık)* ‘diz; dirsek, boğum, kıvrım, kıvrıntı’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2693); *tobuk* ‘diz; dirsek, boğum, kıvrım, kıvrıntı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 387).

topl ‘kabir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 892) || Yak. Ø.

¹⁵⁵⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *toŋ-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 515a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 194) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

toplun- ‘(duvar vb.) delinmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 892) || Yak. *tobulun-* ‘arasından geçmek, içinden geçmek, yararlanarak geçmek; delinmek, deşilmek, delik açılmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2695).

topra-¹⁵⁵⁹ ‘iyice ezilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 892) || Yak. Ø.

toprak¹⁵⁶⁰ ‘toprak, kum; toz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 892) || Yak. *toburax* ‘1. toz, toz taneleri; is, kurum; dolu, küçük kar taneleri; 2. şarkılarda: kar’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2696); *toburax* ‘1. dolu; 2. toz, toz taneleri’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 387).

topraş-¹⁵⁶¹ ‘(yer) kuruyup tozu kalkacak hâle gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 892) || Yak. Ø.

toprat-¹⁵⁶² ‘(koyun vb.) yerde hiçbir şey kalmayacak şekilde bütün otları yemek ve yeri toz kalkar hâle getirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 893) || Yak. Ø.

topul-¹⁵⁶³ ‘(delik vb.) delinmek; Oğuzcada (elbiseyi) çıkarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 893) || Yak. *tobul-* II ‘arıtmak, temizlemek; açmak; delmek, deşmek, delik açmak, kırmak, içinden geçmek, yarmak, bir darbeye delmek; açmak, serbest kılmak; açmak (geçit), açığa çıkarmak, bulmak, keşfetmek, meydana çıkarmak; denetlemek; incelemek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2694); *tobul-* ‘1. delmek, deşmek, delik açmak; 2. izin vermek; bilmek, öğrenmek, anlamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 387).

topulgak¹⁵⁶⁴ ‘kulunç; topalak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 893) || Yak. Ø.

topulğan I ‘(savaş safını) yaran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 893) || Yak. Ø.

topulğan¹⁵⁶⁵ II ‘*kök topulğan*: bildirecin türünden bir kuş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 735) || Yak. Ø.

¹⁵⁵⁹Sözcük, DTS (1969, s. 575), EDPT (1972, s. 444a), COT (1985, S. 195) ve Atalay’da (2006, s. 640) *topra-*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 494) *tupra-* şeklindedir.

¹⁵⁶⁰Sözcük, DTS (1969, s. 575), EDPT (1972, s. 443a), COT (1985, S. 195) ve Atalay’da (2006, s. 640) *toprak*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 494) *tuprak* şeklindedir.

¹⁵⁶¹Sözcük, DTS (1969, s. 575), EDPT (1972, s. 445a), COT (1985, S. 195) ve Atalay’da (2006, s. 641) *topraş-*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 494) *tupraş-* şeklindedir.

¹⁵⁶²Sözcük, DTS (1969, s. 575), EDPT (1972, s. 444b), COT (1985, S. 195) ve Atalay’da (2006, s. 641) *toprat-*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 494) *tuprat-* şeklindedir.

¹⁵⁶³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *topul-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 440a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 195) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Sözcük, Atalay’da (2006, s. 648) *tubul-*, EDPT’de (1972, s. 440a) *tupul-*, DTS (1969, s. 575) ve COT’de (1985, s. 195) *topul-* şeklindedir. Ayrıca bkz. *toplun-*.

¹⁵⁶⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *topulgak* sözcüğü, Clauson (1972, s. 441a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 195) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 484) yayınında *topolgak* şeklindedir.

topun¹⁵⁶⁶ ‘Uç lehçesinde buğday gövdesinin boğumu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 893) || Yak. Ø.

topunluğ¹⁵⁶⁷ ‘gövdesi boğumlu (buğday)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 893) || Yak. Ø.

topurğan¹⁵⁶⁸ ‘*topurğan (yir)*: basıldığında toz kalkan yumuşak topraklı yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 893) || Yak. Ø.

topuz¹⁵⁶⁹ ‘*topuz yük*: üzerine binenin sallandığı eyer ve yük’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 893) || Yak. Ø.

tör ~ tor ‘ağ, kuş ve balık avlanan tuzak ve ağ’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 893) || Yak. Ø.

tör-¹⁵⁷⁰ ‘zayıflamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 893)¹⁵⁷¹ || Yak. *tuor-* IV ‘içi boşalmak; cılızlaşmak, siskalaşmak, zayıflamak; erimek, eriyip solmak; kurumak, sararmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2824)

torgur- ‘zayıflatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 893) || Yak. Ø.

tori¹⁵⁷² ‘mazının tadı gibi kekremsi tadı olan (şey), ekşi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 893) || Yak. Ø.

torığ → bkz. **toruğ** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 893).

torığā ‘tarla kuşu, toylar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 893) || Yak. Ø.

torlak ‘her hayvanın cılızı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 893) || Yak. Ø.

¹⁵⁶⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *kök topulğan* şeklindedir.

¹⁵⁶⁶Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 484) yayınında *topon* şeklindedir.

¹⁵⁶⁷Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 484) yayınında *toponluğ* şeklindedir.

¹⁵⁶⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *topurğan (yir)* şeklindedir.

¹⁵⁶⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *topuz yük* şeklindedir.

¹⁵⁷⁰Sözcük, Atalay (2006, s. 653), DTS (1969, s. 587), EDPT (1972, s. 530b) ve COT’de (1985, s. 200) *tur-* şeklindedir. Tekin (1989, s. 163) *torgurup* maddesi için verdiği açıklamada; Yak. *tuor-* “zayıflamak” <**tör-*, *torgon* “aç”, Alt. *torolo-* “aç kalmak” <**torala-*, *toro* “aç, zayıf” vb. verilerinden hareketle “zayıflamak, yorgun ve bitap düşmek anlamındaki fiilin o’lu olması gerektiğini belirtmektedir.

¹⁵⁷¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 893) *tor-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 484) yayınına göre *tör-* olarak alınmıştır.

¹⁵⁷²Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 22) sözcüğün yazmada *yü.zi. torin* şeklinde olduğunu belirtip; Atalay’ın yazma 542’deki *tori* maddesinde ve yazma 30’daki *seni tiler us böri* mısrasındaki *böri* sözcüğüyle kafiyeli olması gerektiğine dayanarak kelimeyi dipnotta *türi* şeklinde düzelttiğini belirtmişlerdir. Ayrıca *tori* için krş. Kır. *toru et* ‘sertleşmiş adale’, Hak. *torih* ‘kötü deri’, *torıl-* ‘çukur oluşmak, pürüzlenmek, çatlak oluşmak’ örneklerini vermişlerdir. Sözcük, Atalay’da (2006, s. 674) *türi*, DTS (1969, s. 587), EDPT(1972, s. 531b), COT (1985, s. 201) ve Kaçalin ve Ölmez’de (2019, s. 495) *turi* şeklindedir.

torpı ‘buzağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 893) || Yak. Ø.

toruğ ~ torığ ‘doru (at vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 893) || Yak. Ø.

toruğ ‘her şeyin bedence zayıf olanı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 893) || Yak. Ø.

toruğla- ‘(at vb. hayvanları) zayıflatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 893) || Yak. Ø.

toruğlan- ‘(at vb. şeyleri) zayıf kabul etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 893) || Yak. Ø.

toruğluk ‘cılızlık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 894) || Yak. Ø.

torum ‘sütten kesilmiş ve annesi hamile olan deve yavrusu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 894) || Yak. Ø.

torumluğ ‘deve yavrusu olan (kişi)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 894) || Yak. Ø.

torun- ‘(at vb.) zayıflamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 894) || Yak. Ø.

tos¹⁵⁷³ ‘*tos tos*: elbise ve keçe gibi yumuşak şeylere vurmanın çıkardığı ses’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 894) || Yak. *tos I* ‘ağaçtan kafaya düşen bir şeyin ‘tos’ diye çıkardığı ses: takırtı, takırdama, gürültüyle pat diye düşmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2747); *tos I* ‘*tos* sesi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 392).

tosun ‘binmeye henüz alıştırılmamış tay, haşin at’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 894) || Yak. Ø.

toşğur- ‘doldurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 894) || Yak. Ø.

toy I ‘karargâh’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 894) || Yak. *ty II ~ toy II* ‘küçük kale; dal budak; şube, kol, dal; küçük bitki; Vilyuy, Kolıma ve Yana’da: düz dipli kayık, sandal’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2934).

toy¹⁵⁷⁴ **II** ‘*toy otı*: tedavide kullanılan bir bitki’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 894) || Yak. Ø.

töy I ‘seramik çamuru’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 894)¹⁵⁷⁵ || Yak. *tuoy II* ‘kil, çömleklik (balçıktan yapılmış) kil; ısıya dayanıklı kil; sarı kil’ (Pekarskiy, 1925, sü.

¹⁵⁷³Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *tos tos* şeklindedir.

¹⁵⁷⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *toy otı* şeklindedir.

¹⁵⁷⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 894) *toy I* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 485) yayınına göre *töy I* olarak alınmıştır

2817); *tuoy II* ‘kil, kilden yapılmış, çamurdan yapılmış, balçık; killi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 402).

tōy II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 894)¹⁵⁷⁶ → bkz. **tōd**

toy- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 894) → bkz. **tod-**

tōz I ~ toz ‘toz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 894) || Yak. Ø.

tōz II ‘yaylara sarılan kiris’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 894) || Yak. Ø.

toz- ‘bazı Kıpçak, Yemek, Suvar ve Bulgarlar, Rus’a ve Rum’a kadar uzananlarca doymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 894) || Yak. Ø.

tōzar- ‘toz kalkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 894)¹⁵⁷⁷ || Yak. Ø.

tozğır- ‘neredeyse toz kalkacak olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 894) || Yak. Ø.

tozit- ‘toz kaldırmak, tozutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 894) || Yak. Ø.

tozitğan ‘çok toz kaldırıp savuran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 894) || Yak. Ø.

tōzluğ ‘kirişli (yay)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 895) || Yak. Ø.

tōg- ‘(tuz vb. şeyleri) dövmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 895)¹⁵⁷⁸ || Yak. Ø.

tōgne- ‘ateşle dağlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 895) || Yak. Ø.

tōgün ‘dövme ve dağlama’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 895) || Yak. Ø.

tōgüş- ‘(tuz vb. şeyleri) dövmede yarışmak veya yardımlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 895)¹⁵⁷⁹ || Yak. Ø.

tōk- ‘dökmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 895) || Yak. *tox-* ‘akıtmak, boşaltmak, dökmek, aktarmak; akmak, boşanmak; devirmek, yıkmak, yuvarlamak, alt üst etmek; içmek, devirmek (boğazından aşağı); saçmak, serpiştirmek, serpmek, atıştırmak; yığmak, yığarak yapmak, atmak, ata ata doldurmak, serpmek, saçmak; boşaltmak, dökmek; çıkarmak; silkmek, silkeleyerek düşürmek, çıkarmak;

¹⁵⁷⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 894) *toy II* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 485) yayınına göre *tōy II* olarak alınmıştır.

¹⁵⁷⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 894) *tozar-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 486) yayınına göre *tōzar-* olarak alınmıştır.

¹⁵⁷⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 895) *tōg-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 486) yayınına göre *tōg-* olarak alınmıştır.

¹⁵⁷⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 895) *tōgüş-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 486) yayınına göre *tōgüş-* olarak alınmıştır.

boşaltmak, yağdırmak, şiddetle yağmur yağmak' (Pekarskiy, 1925, sü. 2754); *tox-* '1. boşaltmak, dökmek, aktarmak; akmak, boşanmak; 2. saçmak, serpiştirmek, serpmek, atıştırmak; yığmak, yığarak yapmak, atmak, ata ata doldurmak, serpmek, saçmak, boşaltmak, dökmek; çıkarmak, dağıtmak, saçmak, sermek, yaymak; 3. yıkmak, dağıtmak; bozmak, berbat etmek, harap etmek; koparmak, çabuk ayrılmak; yırtıp koparmak; devşirmek, koparmak, toplamak; intikam almak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 393).

tökleş-¹⁵⁸⁰ '(nesneler) dökülmek ve akmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 895) || Yak. Ø.

töklün- 'dökülmek, akıtılmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 895) || Yak. *toğulun-* 'akmak, dökülmek, akıtılmak, boşaltılmak; dökülmek, düşmek, yağmak; aşınmak, yıpranmak, tarazlanmak' (Pekarskiy, 1925, sü. 2700).

töktür- 'dökmek için emir vermek, döktürmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 895) || Yak. *toxtor-* 'dökmeye zorlamak' (Pekarskiy, 1925, sü. 2757); *toxtor-* 'dökmeye zorlamak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 393).

töküglüg 'dökülmüş olan (buğday vb.)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 895) || Yak. Ø.

tökül- 'birisi tarafından veya kendi kendine dökülmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 895) || Yak. Ø.

töküş- 'dökmede, akıtmada yardım etmek veya yarışmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 895) || Yak. *toğus- III* '*togus ere!*: dökmeme yardım et (su)!' ¹⁵⁸¹ (Pekarskiy, 1925, sü. 2702)

töküz¹⁵⁸² 'alında beyazlık olan, akıtmalı (at vb.)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 895) || Yak. Ø.

töküzlük 'atın akıtmalı olması' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 895) || Yak. Ø.

¹⁵⁸⁰ Sözcük, DTS (1969, s. 579), COT (1985, s. 197) ve Atalay'da (2006, s. 644) *tökleş-*, EDPT (1972, s. 481b) ve Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 487) *töklüş-* şeklindedir.

¹⁵⁸¹ Yakutçada *toğus- III* maddesinde verilen *togus ere!* ibaresindeki *toğus* sözcüğü 'dökmede yardımcı olmak' anlamında verilmiştir.

¹⁵⁸² Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 156) sözcüğün, Atalay, DTS ve Rustemov-Kormuşin'de *tüküz*, EDPT'de *tügüz*, COT'de *tögüz* (?) şeklinde olduğunu yazmışlardır. Ayrıca *töküz* < *tök-üz* etimolojisini yaparak sözcüğü *tök-* 'dökmek, akıtmak' fiili ile ilişkilendirip; Türkiye Türkçesinde 'atların alınlarında bulunan beyaz leke' anlamında *akıtma* sözcüğünün de olduğunu belirtmişlerdir.

töl¹⁵⁸³ ‘Oğuzcada yavrulama zamanı; Oğuzcada yavru’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 895) || Yak. Ø.

töle- ‘Oğuzcada (koyun vb.) yavrulamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 895) || Yak. Ø.

tölek ‘Oğuzcada gönlü tahat ve sakin, aldırıışsız’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 895) || Yak. Ø.

tölet- ‘Oğuzcada (koyun vb.) doğurtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 895) || Yak. Ø.

tön- ‘Oğuz lehçesinde (bir yere) dönmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 896)¹⁵⁸⁴ || Yak. Ø.

tönder- ‘(bir şeyi) ters çevirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 896) || Yak. *tönnör-* ‘1. geri dönmeye zorlamak, bir yere ya da bir şeye geri dönmek, çevirmek, döndürmek, tevcih etmek; çevirmek, hâline getirmek; kımıldatmak, yerinden oynatmak; çevirmek; geri vermek; bırakmak, serbest bırakmak, izin vermek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2772); *tönnör-* ‘*kinigeni tönnör*: kitabı geri ver; *xarçı ordugun tönnör*: değişiklik yap’¹⁵⁸⁵ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 395).

töñit- ‘(başı) eğmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 896) || Yak. Ø.

töñre ‘yüz üstü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 896) || Yak. Ø.

töñüş- ‘(susarak başı) eğmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 896) || Yak. Ø.

töñüt- ‘(başı) eğmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 896) || Yak. Ø.

töp ‘arpa mayası ile yoğrulan kaynamış buğdayın ılık bir yerde bekletilmesiyle elde edilen yiyecek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 896) || Yak. Ø.

töpü¹⁵⁸⁶ ‘insanın tepesi, başın üstü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 896) || Yak. *töbö, tebe* ‘1. üst, tepe, doruk, zirve, şahika; önderler (reisler, şefler) grubu; yöneticiler, önemli kişiler, baştakiler; baş, uç; üst, üzeri, yukarı; son derece, son had;

¹⁵⁸³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *töl* sözcüğü, Clauson (1972, s. 490a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 197) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁵⁸⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 896) *tön-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 486) yayınına göre *tön-* olarak alınmıştır.

¹⁵⁸⁵Yakutçada *tönnör-* maddesinde verilen *kinigeni tönnör* ve *xarçı ordugun tönnör* ibaresindeki *tönnör* sözcüğü ‘geri vermek, çevirmek’ anlamında kullanılmıştır.

¹⁵⁸⁶Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 488) yayınında *töpö* şeklindedir.

doruk, zirve, tepe, uç; 2. baş, kafa, kelle’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2758); *töbö* ‘1. baş, kafa, kelle, 2. üst, tepe, doruk, zirve, şahika, uç, 3. son, nihayet, bitiş; yol, yön, mesafe, taraf; uç, parmak ucu’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 393).

töpüle¹⁵⁸⁷ ‘(düşmanın) tepesine vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 896) || Yak. *töbölö* ‘sivriltmek, keskinleştirmek; önemini göstermek; belirtmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 393)

tör (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 896) → bkz. **töre**

törçi¹⁵⁸⁸ ‘(işe) başlamak’ (Clauson, 1972, s. 534a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 198; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 488) || Yak. Ø.

törçit¹⁵⁸⁹ ‘(işe) başlatmak’ (Clauson, 1972, s. 534a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 198; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 488) || Yak. Ø.

töre ‘evin baş kısmı ve en itibarlı yeri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 896) ~ **tör** ‘evin baş kısmı, itibarlı yeri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 896) || Yak. Ø.

törkün ‘aşiretin toplandığı yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 896) || Yak. Ø.

törkünlen- ‘bir evi kendi ailesinin evlerinden saymak ve orada inmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 896) || Yak. Ø.

törpi- ‘törpülemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897) || Yak. Ø.

törpig ‘törpü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897) ~ **törpigü** ‘törpü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897) || Yak. Ø.

törpigü (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897) → bkz. **törpig**

törpiş- ‘törpülemeye yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897) || Yak. Ø.

törpit- ‘törpülemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897) || Yak. Ø.

törpil- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897) → bkz. **törpül-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 198; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 489).

¹⁵⁸⁷Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 488) yayınında *töpöle-* şeklindedir.

¹⁵⁸⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 911) madde başı olarak verilen *türçi-* yerine, Clauson (1972, s. 534a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 198) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 488) *törçi-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay’da (2006, s. 674) *türçi-*, DTS’de (1969, s. 580) *törçi-* şeklindedir.

¹⁵⁸⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 911) madde başı olarak verilen *türçit-* yerine, Clauson (1972, s. 534a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 198) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 488) *törçit-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay’da (2006, s. 674) *türçit-*, DTS’de (1969, s. 581) *törçit-* şeklindedir.

törpül-¹⁵⁹⁰ ‘yontulmak, törpülenmek’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 198; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 489) || Yak. Ø.

törpüş- → bkz. **törpiş**- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897).

tört ~ **tört** ‘dört’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897) || Yak. *tüört*, *tüöt* ‘dört’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2906); *tüört* ‘dört’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 413).

törtgil ~ **törtgül** ‘kare biçiminde olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897) || Yak. Ø.

törtünç ‘dördüncü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897) || Yak. *tördüs*, *tüördüs* ‘dördüncü’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2778); *tördüs* ‘dördüncü’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 396).

törü¹⁵⁹¹ ‘örf, âdet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897) || Yak. Ø.

törü-¹⁵⁹² ‘yaratılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897) || Yak. *töröö-*, *törüö-* ‘1. doğmak, dünyaya gelmek; doğmak, yaratılmak, meydana gelmek, ortaya çıkmak; ürün vermek; yetişmek; bir yerden gelmek, ortaya çıkmak (kadın veya erkek); 2. doğurmak, yaratmak, meydana çıkmasına sebep olmak (kadın hk.); buzağılamak; yavrulamak (inek hk.), doğurmak, tay vermek (kısarak hk.), cins civciv (kaz, ördek hk.)’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2779); *töröö-* ‘1. doğurmak, yaratmak, meydana çıkmasına sebep olmak (kadın hk.), buzağılamak; yavrulamak (inek hk.), doğurmak, tay vermek (kısarak hk.); eniklemek, yavrulamak (köpek, tilki hk.); yavrulamak (kedi, koyun hk.); kuluçkaya yatmak; yavru çıkarmak, civciv çıkarmak, cins civciv (kuşlar hk.); 2. doğmak, dünyaya gelmek; doğmak, yaratılmak, meydana gelmek, ortaya çıkmak; ürün vermek; yetişmek; 3. yetişmek (patates hk.)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 396).

törü-¹⁵⁹³ ‘Oğuz lehçesinde (bir şey) planlamak ve ıslah etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897) || Yak. *töröt-* ‘1. doğurmak, yaratmak, meydana çıkmasına sebep olmak; ürün vermek, mahsül vermek, doğmak, dünyaya gelmek; yaratılmak, meydana gelmek, ortaya çıkmak; -den gelmek, ortaya çıkmak (erkek ya da kadın

¹⁵⁹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 897) madde başı olarak verilen *törpil-* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 198) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 489) *törpül-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, DTS (1969, s. 581) ve Atalay’da (2006, s. 646) *törpül-*, EDPT’de (1972, s. 533b) *törpil-* şeklindedir.

¹⁵⁹¹Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 489) yayınında *törö* şeklindedir.

¹⁵⁹²Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 489) yayınında *törö-* şeklindedir.

¹⁵⁹³Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 489) yayınında *töröt-* şeklindedir.

hk.); yeniden doğmak; yeniden kurulmak, canlanmak, dirilmek; 2. doğurmak, yaratmak (kadın hk.)' (Pekarskiy, 1925, sü. 2780); *töröt-* 'doğurmak, yaratmak, meydana çıkmasına sebep olmak; ürün vermek, mahsül vermek; dünyaya getirmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 396).

tõş 'döş, göğsün başı, göğüs' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897) || Yak. *tüös I* '1. göğüs, göğüs kafesi, göğüs tahtası kemiği; 2. ayırt edici nitelik, işaret; 3. adın bir kısmı' (Pekarskiy, 1928, sü. 2908); *tüös* '1. göğüs, göğüs kafesi; göğüsteki, memedeki; 2. kesilmiş hayvanın göğüs kısmı (eti), döş' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 414).

tõşe- '(döşek vb.) döşemek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897) || Yak. Ø.

tõşeglig 'serilmiş, döşeli (döşek vb.)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897) || Yak. Ø.

tõşek 'döşek, yatak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897) || Yak. Ø.

(tõşeklig) 'yatak sahibi' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897) || Yak. Ø.

tõşeklik 'yatak vb. şeyleri yapmak için hazırlanan ipek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897) || Yak. Ø.

tõşel- 'birisi tarafından döşenmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897) || Yak. Ø.

tõşen- '(kendi başına döşek vb.) döşemek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897) || Yak. Ø.

tõşet- 'döşetmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 897) || Yak. Ø.

tõşle- 'göğüse vurmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 898) || Yak. Ø.

tõşlet- 'göğüse vurulması için emir vermek, göğüse vurdurmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 898) || Yak. Ø.

tõz I 'asıl' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 898)¹⁵⁹⁴ || Yak. Ø.

tõz II 'üst tabaka' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 898)¹⁵⁹⁵ || Yak. Ø.

tõz- '(soğuğa) maruz kalmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 898)¹⁵⁹⁶ || Yak. Ø.

¹⁵⁹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 898) *tõz* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 490) yayınına göre *tõz I* olarak alınmıştır.

¹⁵⁹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 898) *tõz* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 490) yayınına göre *tõz II* olarak alınmıştır.

tū- ‘(ağız vb. herhangi bir) delik kapatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 898)¹⁵⁹⁷

|| Yak. *tuuy-* ‘sıkıca bağlamak, örmek, burmak; ip ile sığırın ağzını bağlamak, kapatmak, susturmak için ağzını sıkamak, bastırmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2794); *tuuy-* ‘1. boğmak, bastırmak, sıkıştırmak, tazyik etmek; engellemek, mani olmak, güçleştirmek, birine zahmet vermek; nefes almak, soluklanmak; 2. rahatsız etmek, sıkmak, işkence etmek, taciz etmek, yük olmak, bar olmak; ağır gelmek, basmak, bastırmak, boğmak; 3. tıkamak, sokmak; boğmak, boğazını sıkmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 409).

tūç ‘sarı tunç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 898) || Yak. Ø.

tudriç ‘Argu lehçesinde çöp’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 898) || Yak. Ø.

tudun ~ tudun ‘köyün büyüğü; içme suyunun dağıtımını idare eden kimse’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 898) || Yak. Ø.

tūg¹⁵⁹⁸ ‘herhangi bir şeyin tıkacı; su bendi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 898)¹⁵⁹⁹

|| Yak. *tuu* ‘çörten, kirtil (bir damın yağmur sularını, dam çevresindeki oluklardan alıp duvar temelinden uzağa akıtan, saçak kenarından dışarı doğru uzanmış oluk), mantar, somak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2790); *tuu* ‘çörten, kirtil (bir damın yağmur sularını, dam çevresindeki oluklardan alıp duvar temelinden uzağa akıtan, saçak kenarından dışarı doğru uzanmış oluk), mantar, somak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 409).

tuğ¹⁶⁰⁰ ‘doğmak’ (Clauson, 1972, s. 465a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 199; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 491) || Yak. Ø.

tuğa ‘hastalık ve iç ağrılığı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 898) || Yak. Ø.

¹⁵⁹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 898) *töz-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 490) yayınına göre *tōz-* olarak alınmıştır.

¹⁵⁹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 898) *tu-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 490) yayınına göre *tū-* olarak alınmıştır.

¹⁵⁹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tuğ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 463b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 198) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁵⁹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 898) *tuğ* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 490) yayınına göre *tūg* olarak alınmıştır.

¹⁶⁰⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 886) madde başı olarak verilen *toğ-* yerine, Clauson (1972, s. 465a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 199) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 491) *tuğ-* sözcüğü tercih edilmiştir.

tuğla- ‘(yarık vb. bir şeyi) kapatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 898) || Yak. *tuulaa-* ‘çörten, kirtil koymak, yerleştirmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2799); *tuulaa-* ‘çörten, kirtil koymak, yerleştirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 410).

tuğrağ I ‘Oğuzcada meliğin mührü ve imzası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 898) || Yak. Ø.

tuğrağ¹⁶⁰¹ **II** ‘savaş ve binicilik gününde hakanın askerlerine verdiği at; posta atı habercisi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 898) || Yak. Ø.

tuğrağlan- I ‘(birine) *tugrag* (tören atı) verilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 898) || Yak. Ø.

tuğrağlan- II ‘Oğuzcada yazı damgalanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 898) || Yak. Ø.

tuğsak ‘dul kadın’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 898) || Yak. Ø.

tuğsuğ¹⁶⁰² ‘*kūn tuğsuğ*: doğu’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 199; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 491) || Yak. Ø.

tuğtur-¹⁶⁰³ ‘doğurtmak’ (Clauson, 1972, s. 468a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 199; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 491) || Yak. Ø.

tuğur-¹⁶⁰⁴ ‘doğurmak’ (Clauson, 1972, s. 472a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 199; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 492) || Yak. Ø.

tül ‘dul’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 898)¹⁶⁰⁵ || Yak. Ø.

tul- ‘(top, çomak vb. şeylere) vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 898) || Yak. Ø.

¹⁶⁰¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tuğrağ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 471b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 199) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁰²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 756) madde başı olarak verilen *kūn toğsuğ* ~ *toğsıg* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 199) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 491) *kūn tuğsuğ* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁶⁰³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 888) madde başı olarak verilen *toğtur-* yerine, Clauson (1972, s. 468a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 199) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 491) *tuğtur-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁶⁰⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 888) madde başı olarak verilen *toğur-* yerine, Clauson (1972, s. 472a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 199) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 491) *tuğur-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁶⁰⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 898) *tul* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 492) yayınına göre *tül* olarak alınmıştır.

tulas ‘hastalık veya üzüntüden solmuş olan (yüz)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 899) || Yak. Ø.

tuldur- ‘(birine, bir şeye) çarpmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 899) || Yak. Ø.

tulkuḫ¹⁶⁰⁶ ‘üfürülerek şişirilmiş tulum’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 899) || Yak. Ø.

tulkuḫlan-¹⁶⁰⁷ ‘(tulum gibi nesneler) şişmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 899) || Yak. Ø.

tulum ‘silah’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 899) || Yak. Ø.

tulumlan- ‘savaş malzemeleri ve silah kuşanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 899) || Yak. Ø.

tulumluḡ ‘silahla donatılmış olan, silahlı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 899) || Yak. Ø.

tulun I ‘göz ile kulak arası’(Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 899) || Yak. Ø.

(tulun) II ‘gemin sağ ve sol ‘tulun’a isabet eden halkası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 899) || Yak. Ø.

tuluḡ¹⁶⁰⁸ ‘göz ile kulak arası; atın kulağı altında bulunan, atın gemine ait bir halka’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 899) || Yak. Ø.

tuluḡla- ‘sakalı, kulak altını dürtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 899) || Yak. Ø.

tum I ‘soğuk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 899) || Yak. Ø.

tum II ‘atların tek renkli olması, at donlarını belirten sözlerden önce gelen ve ‘tamamiyle (kara, doru)’ anlamı veren söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 899) || Yak. Ø.

tuma¹⁶⁰⁹ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 899) → bkz. **toma** (Clauson, 1972, s. 503b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 194; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 482).

¹⁶⁰⁶ Atalay’da (2006, s. 651) *tulkuk*, DTS (1969, s. 573), EDPT (1972, s. 496b), COT’de (1985, s. 193) *tolkuk*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 492) *tulkuḫ* şeklindedir. Sözcükle ilgili gerekli açıklama için ayrıca Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 321)’a bkz.

¹⁶⁰⁷ Sözcük, Atalay’da (2006, s. 651) *tulkuklan-*, DTS (1969, s. 573), EDPT (1972, s. 497b), COT (1985, s. 193) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 482) *tolkuḫlan-* şeklindedir.

¹⁶⁰⁸ Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tuluḡ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 501a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 199) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

tumağı ‘nezle’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 899) || Yak. *tumuu* ‘nezle, nevazil, burun akıntısı’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2809); *tumuu* ‘nezle, nevazil, burun akıntısı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 401).

tumān ‘sis’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 899)¹⁶¹⁰ || Yak. *tuman* ‘1. duman, sis, pus; buğu, buhar; istim, islim; serap, yalgın, ılgım; hafif sis, hafif duman, buğu; karanlık; karamsarlık, anlaşılmaz bir şey; kömür dumanı, kömür kokusu; duman, tütsü’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2806); *tuman* ‘duman, sis, pus’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 400).

tumlı- ‘soğumak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 899) || Yak. *timniy-* ‘hava soğumak; korkudan dona kalmak; kurumak, donmak, donup kalmak, üşümek; soğuk almak, üşümek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2945); *timniy-* ‘1. soğumak, hava soğumaya başlamak, soğuklardan sıkıntı çekmek; 2. donmak, donup kalmak; 3. soğuk almak, üşümek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 420).

tumlıg → bkz. **tumlug** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 899).

tumlıt-¹⁶¹¹ ‘soğutmak; kalbini soğutmak, kızdırmak, sevemez olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 899) || Yak. *timnit-* ‘soğutmak, serinletmek; kanı dondurmak, ateşini kırmak, hararetini düşürmek; koyulaştırmak, yoğunlaştırmak, sertleşmek, katılaşmak, donmak; soğuk almak, üşümek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2945); *timnit-* ‘soğutmak; ayazlatmak; kırmak, ateşini kırmak, hararetini düşürmek; aşlamak, aşılamak, üşütmek; soğuk almak, üşümek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 420).

tumlug ~ **tumlıg** ‘soğuk olan, soğuk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 899) || Yak. Ø.

tumluglan-¹⁶¹² ‘soğuk kabul etmek; soğuk davranmak ve surat asmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 899) || Yak. Ø.

¹⁶⁰⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *tuma buhsun* şeklindedir.

¹⁶¹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 899) *tuman* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 493) yayınına göre *tumān* olarak alınmıştır.

¹⁶¹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tumlıt-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 506b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 199) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶¹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tumluglan-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 507a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 199) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Sözcük, DTS’de (1969, s. 574) *tomluglan-*, EDPT (1972, s. 507a) ve Atalay’da (2006, s. 652) *tumluglan-*, COT (1985, s. 199) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 493) *tumlıglan-* şeklindedir.

tumşuk ‘kuşun gagası, gaga’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 900) || Yak. *tumusax* ‘burun; üçgen şeklinde çıkıntı; dağ zirvesi, orman tepesi’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2813); *tumuhax* ‘küçük orman tepesi, çıkıntısı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 401).

tun ‘gönül rahatlığı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 900) || Yak. Ø.

tün ‘kadının ilki (oğlu, kızı, eşi)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 900) || Yak. *tuun* ‘bu ifadelerde: *tuun caxtar*: ilk kez doğum yapan kadın, bir kadının ilk doğumu; *tuun tulaayax*: anadan babadan yetim, hem yetim hem öksüz’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2813).

tun-¹⁶¹³ ‘(kapı, dağ geçidi vb.) kapanmak; (gök) bulutlanmak, kapanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 900) || Yak. Ø.

tunçı- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 900) → bkz. **tınçı-**

tunçık- → bkz. **tunçuk-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 900).

tunçu (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 900) → bkz. **tançu** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 852; Clauson, 1972, s. 516b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 176; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 438).

tunçuk-¹⁶¹⁴ ~ **tunçık-** ‘tıkanmak üzere olmak, nefes alamaz hâle gelmek; (hayvan) kışı geçirmek üzere yuvasına girmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 900) || Yak. Ø.

tuntur- ‘(bir şeyi) kaplamak, kaplayarak kapatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 900) || Yak. Ø.

tuğu ‘sağır’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 900) || Yak. Ø.

tur-¹⁶¹⁵ ‘kalkmak, ayağa kalkmak; durmak, (bir yerde) kalmak; (sis vb.) kopmak; -A zarf-fiil ekli fiillerden sonra devamlılık bildiren yardımcı fiil’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 900) || Yak. *tur-* II ‘1. (ayakta) durmak, ayakta olmak; dikilmek; durmak, kımıldamamak, beklemek, bulunmak, olmak; kalmak, konaklamak, oturmak, yaşamak, yerleşmek, yurtlanmak; bir şeye dayanmak, isnat etmek; güçlenmek, kuvvetlenmek, takviye edilmek, sağlamlaşmak, daha sağlam olmak; onaylanmak, doğrulanmak; 2. durmak, beklemek, bulunmak, olmak, var

¹⁶¹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tun-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 514b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 198) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶¹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tunçuk* sözcüğü, Clauson (1972, s. 517a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 198) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶¹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *tur-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 529b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 200) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

olmak; anlamak, kavramak, çakmak; anlayışlı olmak; kalmak, düşmek; duraklamak; gecikmek; 3. durmak, dikilmek, ayakta beklemek; ağır davranmak, yavaştan olmak, acele etmemek; 4. kalkmak, ayağa kalkmak, yerinden kalkmak; çıkmak, doğmak; yerleşmek, sığmak, dolmak, girmek; bir noktadan başlamak, yolculuk için harekete geçmek, ayaklanmak, terk etmek, ayrılmak, çıkmak, hareket etmek; taşınmak, göç etmek, göçmek; meydana çıkmak, doğmak, hâsıl olmak; birine karşı çıkmak; aygır hakkında: çifleşme zamanı kısrağın atlayıp zıplaması; 5. dirilmek, yeniden canlanmak, ölümden kalkmak; 6. olmak, gelmek, başlamak; ayaklanmak, baş kaldırmak, isyan etmek; çıkmak, kalkmak, esmek (rüzgar hk.); 7. girmek, girişmek, katılmak; geçmek, aşmak (hizmette); 8. ayağa kalkmak, beklemek, durmak, biri için araya girmek, birinden yana olmak, birine karşı çıkmak; görünmek; 9. durmak, beklmek, ayakta durmak, ayağa kalmak; değmek, değeri olmak; değmek, layık olmak; mal olmak, çıkmak, gelmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2835); *tur-* 1. (ayakta) durmak, ayakta olmak; dikilmek; durmak, beklemek, bulunmak; 2. kalkmak, ayağa kalkmak, yerinden kalkmak; çıkmak, doğmak; yerleşmek, sığmak, dolmak, girmek, ayaklanmak, baş kaldırmak, isyan etmek; çıkmak, kalkmak, tırmanmak; 3. kalkmak, durmak, beklemek; hareketsiz olmak, bir şey yapmamak, boş durmak; işlememek, durmak; 4. başlamak, baş göstermek, yüz göstermek; ayaklanmak, baş kaldırmak, isyan etmek; çıkmak, kalkmak, tırmanmak; meydana çıkmak, ortaya çıkmak; doğmak, hasıl olmak; 5. bulunmak, kalkmak, oturmak, yaşamak; 6. kalmak, ayağa kalkmak, yerinden kalkmak; biri için araya girmek (aracı olmak), birinden yana olmak; 7. kökleşmek, pekişmek, sağlamca yerleşmek, sağlamlaşmak; 8. değmek, değeri olmak; değmek, layık olmak, müstehak olmak; mal olmak, çıkmak, gelmek, mal olmak, oturmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 405).

tura¹⁶¹⁶ ‘kalkan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 901) || Yak. Ø.

turağ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 901) → bkz. **turuğ I ~ turig**

turğan ‘her zaman (işlerin) üstesinden gelen, altından kalkan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 901) || Yak. Ø.

turgur-¹⁶¹⁷ ‘ayağa kaldırmak; (duvar vb) yapmak, bir şey dikmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 901) || Yak. *туруор-* ‘ayağa kaldırmak, ayakta durdurmak,

¹⁶¹⁶Sözcük, DTS (1969, s. 587), EDPT (1972, s. 531a), COT (1985, s. 201) ve Atalay’da (2006, s. 655) *tura*, Kaçalın ve Ölmez’de (2016, s. 484) *tora* şeklindedir.

bekletmek, bir şeyi ayakta durmaya zorlamak, koymak, yerleştirmek, kaldırmak; dizmek, sıralamak, sıraya koymak, tedarik etmek; oturtmak, geçirmek, takmak, birbirine yerleştirmek, kestirmek, tayin etmek, teşhis etmek; masaya koymak; önermek, teklif etmek; tavsiye etmek, öğütlemek; emretmek, istemek, talep etmek, kaldırmak; çıkarmak; toplamak, bir araya getirmek; kaldırmak, yükseltmek, dikmek, kurmak, inşa etmek; tasarlamak; karar almak; olmak, teşkil etmek, -den ibaret olmak; çıkarmak, yaratmak' (Pekarskiy, 1928, sü. 2850); *туруор-* '1. koymak, yerleştirmek, kaldırmak; dizmek, sıralamak, sıraya koymak; 2. koymak, yerleştirmek, bağlamak; kararlaştırmak, tayin etmek, atamak; 3. (bir tarafa doğru) çekmek, sürmek; önermek, teklif etmek; tavsiye vermek, öğütlemek; 4. kaldırmak, çıkarmak; toplamak, bir araya getirmek; yükseltmek, arttırmak, kaldırmak; uyandırmak, ayağa kaldırmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 407).

turığ → bkz. **туруğ** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 901).

türk 'bir cismin uzunluğu, boyu' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 901) || Yak. Ø.

turğığlan- → bkz. **туркуğлан-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 901).

türkın- ~ **turkun-** 'utanmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 901) || Yak. Ø.

turkla- '(bir yeri) enine boyuna ölçmek, (at vb. şeylerin) boyunu tahmin etmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 902) || Yak. Ø.

turkuğ¹⁶¹⁸ 'utanma, hayâ; mahcup' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 902) || Yak. Ø.

turkuğlan- ~ **turkığlan-** 'utanmak, (birinden) utanıp işe devam etmemek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 902) || Yak. Ø.

turkun¹⁶¹⁹ '*turkun (suw)*: sürekli duran (su)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 902) || Yak. Ø.

turna 'turna' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 902) || Yak. *turuya* '1. turna (kuşu), *Grus*; 2. çemgel destek, tutucu alet; düğüm; düğme iliği, ilmek; kapı rezesi; ivrilme, kıvrılma; demir kanca; 3. şaman tefenin iç tarafında bulunan bir sıra demir halkası; 4. Lunxi M. yakınındaki küçük göller grubu' (Pekarskiy, 1928, sü. 2848); *turuya* 'turna

¹⁶¹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *turgur-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 541a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 200) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶¹⁸Sözcük, DTS (1969, s. 588), EDPT (1972, s. 539b) ve Atalay'da (2006, s. 656) *turkuğ*, COT (1985, s. 200) ve Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 495) *turkığ* şeklindedir.

¹⁶¹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu'daki madde başı *turkun (suw)* şeklindedir.

(kuşu), *Grus*; leylek gibi bacaklar, turna gibi bacaklar' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 406).

turpınla¹⁶²⁰ 'aramak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 902) || Yak. Ø.

turpla¹⁶²¹ '(bir şeyin) örneğini yapmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 902) || Yak. Ø.

turpun¹⁶²² 'arama, araştırma, karşılaştırma' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 902) || Yak. Ø.

turpunlan¹⁶²³ 'bir şeyi araştırmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 902) || Yak. Ø.

turuğ I ~ turıg¹⁶²⁴ 'sığınak; dağlardaki korunaklı yer' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 902) ~ **turağ** 'sığınak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 901) || Yak. Ø.

turuğ II 'kalkma işi' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 902) || Yak. *turuu* '1. ayakta, sabit; duraklama, durma, bulunma; park yeri, durak; durgunlaşma, durgunluk; kesatlık, kesat; ayakta, sabit; katı, pek, sert; çetin, güç; aralıksız, devamlı, değişmez, sabit; 2. ayağa kalkma, uyanma; 3. savunma, müdafaa, rica, şefaath, koruma, himaye, arka çıkma; savunan, savunucu, koruyucu, şefaathçi; 4. sebep, neden, saik; gerekçe; 5. nişan alma, nişan; nişangah, nişan tertibatı; hedef, amaç' (Pekarskiy, 1928, sü. 2845); *turuu* 'ayakta durma' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 407).

turuğlağ 'durak yeri, durma yeri' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 902) || Yak. Ø.

turuğsa¹⁶²⁵ '(hayatta) kalmak istemek; (bir yerde) ikamet etmek, durmak istemek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 902) || Yak. Ø.

turuğsak¹⁶²⁶ '(bir yerde) durmayı temenni eden; Oğuzların bazılarında, (bir yerde) durma hakkı olan' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 902) || Yak. Ø.

¹⁶²⁰Sözcük, Atalay (2006, s. 655) ve DTS'de (1969, s. 587) *turbınla*-, EDPT (1972, s. 534a) ve COT'de (1985, s. 196) *torpınla*- şeklindedir.

¹⁶²¹Sözcük, Atalay (2006, s. 657) ve DTS'de (1969, s. 588) *turpla*-, EDPT (1972, s. 533b) ve Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 484) *torpla*-, COT'de (1985, s. 196) *torpla*- (?) şeklindedir.

¹⁶²²Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 188) sözcüğün, Atalay, DTS ve Rustemov-Kormuşin'de *turbun*, EDPT'de *torpun* ve COT'de *torpun* (?) şeklinde olduğunu belirtmiştir. Ayrıca sözcük için krş. yazma 635 *turpla*- 'örneğini yapmak' ve krş. Kır. *turpat* 'görünüş, şekil, biçim, çehre' örneklerini vermişlerdir. Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 485) yayınında *torpun* (?) şeklindedir.

¹⁶²³Sözcük, DTS (1969, s. 587) ve Atalay'da (2006, s. 655) *turbunlan*-, EDPT'de (1972, s. 534a) *torpunlan*-, COT (1985, S. 196) ve Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 485) *torpunlan*- (?) şeklindedir.

¹⁶²⁴Sözcük, DTS (1969, s. 587) ve Atalay'da (2006, s. 655) *turağ*, EDPT'de (1972, s. 538b) *turuğ*, COT (1985, s. 200) ve Kaçalın ve Ölmez'de (2019, s. 495) *turuğ* şeklindedir.

¹⁶²⁵Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *turuğsa*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 542b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 200) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

turuk- ‘kan vb) durmak; (yarada cerahat) birikmek, toplanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 902) || Yak. Ø.

turul- ‘(işten, yemekten vb. şeylerden) bıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 902) || Yak. Ø.

turum ‘bir adam boyu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 902) || Yak. *torum* ‘1. yaklaşık tanım: ayırt edici nitelik, mümeyyiz vasıf; işaret, sembol; belirti; sınır, hudut; 2. başlangıç, başlama, baş; prensipler, yöntemler, temeller, kök, köken; bir şeyin ilk doğuşu; 3. bulaşıkların küçük kalıntıları’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2744); *torum* ‘genel olarak kaba plan, görünüş, tavır, eda; şekil, benzerlik; biçim kılık, şekil; peyzaj, görünüş; tahmin, tasavvur, zan’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 391).

turumla- ‘(suyun vb. bir şeyin derinliğini) boy ile ölçmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 902) || Yak. *torumnaa-* ‘1. görmek, fark etmek, dikkat etmek; anımsamak, hatırlamak, hafızada tutmak; gözlemlemek; anlamına gelmek, manasına gelmek, demek, olmak; ayırt edici özelliği olmak; 2. başlamak, bir şey yeniden doğmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2745); *torumnaa-* ‘genel bir yaklaşım planı yapmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 391).

turumsın- ‘ayağa kalkıyor gibi görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 902) || Yak. Ø.

turumtay ‘yırtıcı ve avcı kuşlardan biri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 903) || Yak. Ø.

turun-¹⁶²⁷ ‘(insan, çalışırken) durmak; mukavemet etmek, (karşısında durup) itiraz etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 903) || Yak. Ø.

turuş-¹⁶²⁸ ‘beraber ayağa kalkmak; (birine) mukavemet etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 903) || Yak. Ø.

turuşgan ‘(insanlara) karşı koyan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 903) || Yak. Ø.

¹⁶²⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *turuşsağ* sözcüğü tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶²⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *turun-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 552b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 200) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶²⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *turuş-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 554a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 200) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

tusu ‘fayda ve şifa’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 903) || Yak. *tusa* ‘1. uygun ve yerinde oluş, uygunluk, yararlık, yerindelik; yetenek, kabiliyet; yarar, fayda; yararlık, faydalık; hayır dua, hayır, nimet, yarar (mutluluğumuza iyi gelen her şey); çıkar, menfaat, kâr, kazanç, gelir; artış, artma, büyüme, çoğalma; meyve; döl’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2855); *tuha* ‘1., yarar, fayda; yararlık, faydalık; çıkar, menfaat; 2. çıkar, menfaat; kazanç, gelir, kâr’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 408).

tusuğ- ‘yaramak, fayda sağlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 903) || Yak. Ø.

tusul- ‘yaramak, faydası olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 903) || Yak. Ø.

tüş¹⁶²⁹ **I** ‘denk, benzer; nesnenin karşı tarafı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 903) || Yak. *tus I* ‘birinden yana olmak; iş, meşgale; mesele, dava; borç; görev, iş, vazife, borç, yüküm; davranış, muamele, tavır ve hareketler; bağlantı, ilişki, münasebet; bağ; temas; oran, nispet; ait, dair, hakkında, hususunda; düşünce, fikir; amaca uygunluk, makbul olma, makul olma, uygunluk; toplama, yığma, tahşit (etme)’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2854); *tus* ‘1. yan, taraf; kenar, yüz; seyirci kalanın düşüncesi; yön, istikamet, cihet; 2. iş, meşgale; mesele, dava; borç; yüküm görev, iş, vazife, borç’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 407).

tüş II ‘altından veya gümüşten yapılan ve kemerin ucuna takılan toka’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 903) || Yak. Ø.

tuş- ‘(birini) bulup görmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 903) || Yak. Ø.

tuşağ ‘atın ön ayaklarını bağlamak için kullanılan köstek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 903) || Yak. Ø.

tuşağı ‘(at vb. hayvanlara) köstek vurma (zamanı)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 903) || Yak. Ø.

tuşan- ‘(ayaklar) dolanmak, korkudan birbirine dolaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 903) || Yak. Ø.

tuşğur- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 904) → bkz. **tuşur-**

tuşla- ‘(birini) hizalamak, (birinin) hizasında ve karşısında durmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 904) || Yak. Ø.

¹⁶²⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tuş* sözcüğü Clauson (1972, s. 558a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 201) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

tuşlan- ‘(bir şeye karşı) yönelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 904) || Yak. *tustan-* ‘aranmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2863)

tuşlat- ‘(birisinden) karşısında ve hizasında, uzakta durmasını istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 904) || Yak. Ø.

tuşu¹⁶³⁰ ‘*tuşu tuşu*: eşeği durdurmak için söylenen söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 904) || Yak. Ø.

tuşur- ‘(insanların) karşılaşmasını sağlamak, karşılaştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 904) ~ **tuşğur-** ‘(insanların) buluşmasını sağlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 904) || Yak. Ø.

tut- ‘tutmak, almak; yakalamak; alıkoymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 904) || Yak. *tut-* I ‘1. tutmak, saklamak, muhafaza etmek; üstlenmek, üzerine almak, taahhüt etmek; sağlamca, sert bir şekilde tutmak, sıkı tutmak; olmak, sahip olmak; bakmak, beslemek, geçindirmek; almak, içine almak, ihtiva etmek, kapsamak, sığdırmak; bulundurmak, tutmak, içerde tutmak; korumak, tutmak, gözetmek, muhafaza etmek; tutmak, uymak, yerine getirmek; kullanmak, istimal etmek; 2. almak, tutmak, yakalamak; avlamak; gözetmek, kollamak; olmak, sahip olmak, kapmak, yakalamak, yapışmak, tutmak, pençelemek; almak, (zorla) ele geçirmek, tutmak, zapt etmek; kavramak, sarmak, almak; anlamak, idrak etmek, kavramak; bir şeyi miras olarak almak; birinin halefi olmak; bir şeyi içermek, kapsamak; kapamak, gizlemek, gizli tutmak; durdurmak, çevirmek; yolunu kesmek, alıkoymak; tutuklamak; birine üstün gelmek; 3. yolda kafası karışıp bir atın ön ve arka bacaklarını karıştırmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2864); *tut-* I ‘1. tutmak, saklamak, muhafaza etmek; üstlenmek, üzerine almak; tutmak, tutunmak; kapmak, yakalamak, yapışmak, tutmak 2. tutmak, yakalamak; avlamak; gözetmek, kollamak; 3. tutmak, korumak, teslim etmemek, ellerinde tutmak, bırakmamak; geciktirmek, alıkoymak; tutuklamak; durdurmak, çevirmek; yolunu kesmek; 4. tutmak, saklamak, muhafaza etmek; sürmek, idare etmek; yapmak, yürütmek, yönetmek, sevk ve idare etmek, düzenlemek’ (Sleptov ve diğ., 1972, s. 408).

tutaşı (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 904) → bkz. **tutşı**

tutçı¹⁶³¹ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 904) → bkz. **tutşı**

¹⁶³⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *tuşu tuşu* şeklindedir.

tutgak ‘düşmanın gözcülerini ve öncülerini yakalamak için geceleyin dolaşan birlik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 904) || Yak. *tutaax* ‘kurma, tesis etme; taban, kaide, baz, esas; bakma, besleme, geçindirme; işletme; tutma; muhteviyat; bulunuş; bağıllık, bağımlılık, tabiiyet, tabilik, kulluk’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2867); *tutaax II* ‘ana, temel, baş, asıl, esas, başlıca; en önemli, en başta gelen, kıdemli’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 408).

tutgan ‘devamlı tutan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 904) || Yak. Ø.

tutguç ‘kahvaltı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 904) || Yak. Ø.

tutgun ‘tutsak, esir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 904) || Yak. Ø.

tutma ‘sandık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 904) || Yak. Ø.

tutmaç ‘Türklerin tanınmış yemeği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 904) || Yak. Ø.

tutsuğ ‘tavsiye’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 905) || Yak. Ø.

tutsuk- ‘tutsak düşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 905) || Yak. Ø.

tutşı ‘bitişik ve komşu olan şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 905) ~ **tutçı** ‘bitişik ve komşu olan şey; sık sık, devamlı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 904) ~ **tutaşı** ‘bitişik ve komşu olan şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 904) || Yak. Ø.

tuttur- ‘tutmak, yakalamak için emir vermek, tutturmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 905) || Yak. *tuttar- I* ‘kökün anlamına göre: vermek; sofrayı hazırlamak, sofraya koymak; birine yardım etmek; sunmak, teslim etmek; korumak, kurtarmak; emanet etmek, ısmarlamak; vermek, izin vermek, müsaade etmek; fırsat vermek, imkân vermek; sağlamak, tedarik etmek, temin etmek; nakletmek, göndermek; sebep olmak, sebebiyet vermek; ürün vermek, meyve vermek, sonuçlanmak, netice vermek; bir şeyin üstüne koymak; birine bırakmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2868); *tuttar- I* ‘1. tutturmak; 2. kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak, pekiştirmek; tutmak, birleştirmek, sabitleştirmek, tutturmak; 3. teslim etmek; sunmak, vermek, tevdi etmek; depolamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 409).

¹⁶³¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tutçı* sözcüğü, Clauson (1972, s. 461b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 202) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

tutuğ¹⁶³² ‘cin çarpması, çarpılma; rehin, rehine’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 905) || Yak. *tutuu I* ‘kökün anlamına göre: engel, mania; tarz, biçim; tutum’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2871)

tutuğluğ ‘cinli, cin bulunan (yer)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 905) || Yak. ≠ *tutuulaax I* ‘tutabilen, tutma yeteneğine sahip olan; başarılı, yetenekli; atik, çevik; çabuk, hızlı’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2871)

tutuğsağ¹⁶³³ **I** ‘tutmayı temenni eden’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 905) || Yak. Ø.

tutuğsağ II ‘Oğuzlarda almaya (tutmaya) niyetlenen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 905) || Yak. Ø.

tutuk ‘iğdiş edilmiş, hadım’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 905) || Yak. *tutuk* ‘1. eksiklik, yetersizlik; kıtlık, sıkıntı; eksiklik, yetkinsizlik; noksan, kusur; pürüz aksaklık; 2. muhtaç’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2871)

tutukla- ‘iğdiş etmek; birini iğdiş saymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 905) || Yak. Ø.

tutuklan- ‘(kadın) koruyucu hadım edilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 905) || Yak. Ø.

tutul- ‘yakalanmak, tutulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 905) || Yak. Ø.

tutun-¹⁶³⁴ ‘(av hayvanı vb. şeyleri) kendi başına tutmak, yakalamak; (ay ve güneş için) tutulmak; (birini evlatlık, sütanne vb.) edinmek; (ateş için) tutuşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 905) || Yak. *tutun- I* ‘bir şeye tutunmak, tutunmak, sarılmak, yapışmak; -den kaçınmak, kendini tutmak; imtina etmek; uzak durmak, sapmak, ayrılmak; kendini tutmak; bağlı olmak; harcamak, kullanmak, sarf etmek, bitirmek, tüketmek; dökmek, saçmak, savurmak, israf etmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2873); *tutun- I* ‘1. -den kaçınmak, kendini tutmak; imtina etmek; uzak durmak, sapmak, ayrılmak; 2. harcamak, kullanmak, sarf etmek, tüketmek; 3. almak, içmek; kabul

¹⁶³²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tutuğ* Clauson (1972, s. 452b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 202) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶³³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tutuğsağ* sözcüğü tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶³⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *tutun-* Clauson (1972, s. 458a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 202) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

etmek, onaylamak; elde etmek, kazanmak, sahip olmak; surat yapmak, yüzünü asmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 409).

tutunçu¹⁶³⁵ '*tutunçu (ogul)*: evlat edinilen (oğul)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 905) || Yak. Ø.

tutuş 'çekişme' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 905) || Yak. Ø.

tutuş¹⁶³⁶ '(birbirini) kaşılıklı tutmak; (bir şeye) yapışmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 906) || Yak. *tutus*- 'birbirini tumak, bir arada kalmak; birine, bir şeye tutunmak; tutmak, tutunmak, yapışmak; kavramak; egzersiz yapmak' (Pekarskiy, 1928, sü. 2875); *tutus*- I '1. birbirine tutunmak, tutuşmak; 2. yakalamada yardım etmek, tutmada yardım etmek; 3. birine sebepsiz yere çıkışmak, yersiz çıkışmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 409).

tutuz- '(söz) tutmasını buyurmak, tavsiyede bulunmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 906) || Yak. Ø.

tutzuğ 'vasiyet' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 906) || Yak. Ø.

tuwır- ~ **tuwur**- '(at, kulağını) dikmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 906) || Yak. Ø.

tuwra- 'büyümek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 906) || Yak. Ø.

tuwur- → bkz. **tuwır**- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 906).

tuwuz¹⁶³⁷ '*tuwuz yinçü*: büyük inci' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 906) || Yak. Ø.

tuy- 'sezmek, fark etmek, hissetmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 906) || Yak. *tüüy*- 'şüphelenmek, kuşkulananmak; ümitsizlenmek, umutsuzlanmak; güvenmemek; sadakatsizlikten kormak; içe doğmak, önceden sezmek, önceden duymak, bir şeyin olacağını hissetmek (sezmek) veya önceden görmek, tehlikeli olmak, kormak' (Pekarskiy, 1928, sü. 2883); *tüüy*- '1. içe doğmak, önceden sezmek, önceden duymak, bir şeyin olacağını hissetmek (sezmek); 2. kuşku duymak, kuşkulananmak, şüphe etmek, şüpheli olmak, şüphesi olmak; güvenmemek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 416).

¹⁶³⁵Ercilasun ve Akkoyunlu'daki madde başı *tutunçu (ogul)* şeklindedir.

¹⁶³⁶Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *tutun*- Clauson (1972, s. 462a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 202) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶³⁷Ercilasun ve Akkoyunlu'da madde başı *tuwuz yinçü* şeklindedir.

tuyağ ‘toynak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 906) || Yak. *tuyax* ‘toynak, hayvan tırnağı’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2796); *tuyax* ‘toynak, hayvan tırnağı; toynaklı, tırnaklı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 399).

tuyağlıg ‘tırnaklı, toynaklı (hayvan)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 906) || Yak. ≠ *tuyaxtaax* ‘kökün anlamına göre: toynaklı, tırnaklı (hayvanlar), toynaklılar, tırnaklılar’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2797); *tuyaxtaax* ‘toynaklı, tırnaklı (hayvanlar), toynaklılar, tırnaklılar’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 399).

tuyın¹⁶³⁸ ‘*tuyin er*: cimri ve eli sıkı adam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 906) || Yak. Ø.

tuyşuk- ‘fark etmek, sezmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 906) || Yak. Ø.

tuytur- ‘fark ettirmek, kavratmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 906) || Yak. Ø.

tuyuk¹⁶³⁹ ‘(kapı vb. için) kilitlenmiş; (insan için) canı sıkılmış; (hava için) kapalı ve sisli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 906) || Yak. Ø.

tüz¹⁶⁴⁰ ‘tuz; güzellik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 906) || Yak. *tuus* ‘tuz’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2855); *tuus I* ‘tuz; tuzlu’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 410).

tuza- ‘tuzlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 906) || Yak. *tuusaa*- ‘1. tuz koymak, tuzlamak; salamuraya yatırmak; turşu kurmak; 2. bir şeyi tuzlamak, tuzlamasını yapmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2856); *tuuhaa*- ‘tuz koymak, tuzlamak; salamuraya yatırmak; turşu kurmak, tuzlamak, tuzlamasını yapmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 410).

tuzak¹⁶⁴¹ ‘tuzak; avda kullanılan ağ; erkeğin, sevgilisinin güzel olduğunu söylerken, onun için kullandığı kelime’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 907) ~ **tuzakı** erkeğin, sevgilisinin güzel olduğunu söylerken, onun için kullandığı kelime’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 907) || Yak. *tusax* ‘1. urgan; ip; iplik, bağ, kaytan, at kuyruğundan bükülmüş iplik, tel; 2. düğüm, ilmik; kapı rezesi, pencere rezesi; tavşanların arkasındaki kıl döngüsü; 3. el döğeni (ya da döveni), zincir, pranga;

¹⁶³⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *tuyin er* şeklindedir.

¹⁶³⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *tuyuk* Clauson (1972, s. 568a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 198) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁴⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tüz* sözcüğü, Clauson (1972, s. 571a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 203) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁴¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tuzak* sözcüğü, Clauson (1972, s. 573b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 203) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

ilişkiler, bağlar' (Pekarskiy, 1928, sü. 2859) > *tuhax* 'düğüm, ilmik; kapı rezesi, pencere rezesi; ilmikli kapan, tuzak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 408).

tuzakı (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 907) → bkz. **tuzak**

tuzğu 'yoldan geçen tanıdık ve akrabalara armağan olarak çıkarılan yemek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 907) || Yak. Ø.

tuzgulan- 'yemekten vb. şeylerden armağan vermek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 907) || Yak. Ø.

tuzkıya 'güzel' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 907) || Yak. Ø.

tuzla- 'tuzlamak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 907) || Yak. *tuustaa-* 'tuz koymak, tuzlamak; salamuraya yatırmak; turşu kurmak, tuzlamasını yapmak, salamurasını yapmak' (Pekarskiy, 1928, sü. 2863); *tuustaa-* '1. tuz koymak, tuzlamak; salamuraya yatırmak; turşu kurmak; 2. kinayeli kinayeli gülmek, istihzalı konuşmak, alaya almak, kötü düşünmek; biriyle ya da bir şeyle alay etmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 410).

tuzlan- 'tuzlanmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 907) || Yak. *tuustan-* 'tuzlanmak' (Pekarskiy, 1928, sü. 2863)

tuzlat- 'tuzlatmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 907) || Yak. Ø.

tüzluğ 'tuzlu, tuzu olan (et vb.)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 907) || Yak. ≠ *tuustaax* 'tuzlu, tuzluluk, tuz yoğunluğu' (Pekarskiy, 1928, sü. 2863); *tuustaax* 'tuzlu' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 410).

tuzluk 'tuzluk' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 907) || Yak. Ø.

tü I 'vücuttaki kıl, tüy' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 907) || Yak. *tüü* '1. hayvan kürkü; kuşların ince tüyleri, tüy, ince kıl; tüyler; yelek; kuyruk takımı; perçem, püskül, tutam; 2. parseller üzerindeki çimleri biçme' (Pekarskiy, 1928, sü. 2876); *tüü* '1. tüy, ince kıl, ince tüyler 2. tüy, kürk, yün; 3. saç, saç teli, kıl, hav, tüy' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 416).

tü¹⁶⁴² II 'renk; at donu' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 907) || Yak. Ø.

¹⁶⁴²Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *tü* sözcüğü, Clauson (1972, s. 433a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 203) ve Kaçalin ve Ölmez'e (2019, s. 502) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

tūdaş (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 907) → bkz. **tūdeş** (Clauson, 1972, s. 461b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 203; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 502).

tūdeş¹⁶⁴³ ‘renktaş, aynı renkte; birbirine benzetilen her türlü nesne’ (Clauson, 1972, s. 461b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 203; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 502) || Yak. Ø.

tüg- ‘dügümlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 907) || Yak. Ø.

tüge ‘ineğin, iki yaşına gelmiş erkek yavrusu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 907) || Yak. Ø.

tügek ‘kolan halkası, yükü sıkıştırmak için iplerin ucuna bağlanan tahtadan halka’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 907) || Yak. Ø.

tügi ‘Oğuz lehçesinde akdarının kepeği alındıktan sonra kalan esas kısım’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 907) || Yak. Ø.

tüglün-¹⁶⁴⁴ ‘(su vb. boğazda) düğümlenmek ve (boğaz) tıkanmak; düğümlenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 907) || Yak. Ø.

tüglüş- ‘(ipler vb.) düğümlenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 908) || Yak. Ø.

tügme ‘dügme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 908) || Yak. Ø.

tügmelen- ‘(kendi düğmelerini) iliklemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 908) || Yak. *timexten-* ‘kendi düğmelerini iliklemek, düğmelerini iliklemek, bağlanmış ya da düğümlenmiş olmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2671); *timexten-* ‘düğmelerini iliklemek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 384).

tügsin¹⁶⁴⁵ ‘dört yandan düğümlenen bir çeşit düğüm; halktan olup, hakandan sonraki üçüncü derecede bulunan kişinin unvanı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 908) || Yak. Ø.

tügül-¹⁶⁴⁶ ‘kendi kendine veya biri tarafından düğümlenmek; (yemek vb. boğazda) düğümlenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 908) || Yak. Ø.

¹⁶⁴³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 907) madde başı olarak verilen *tūdaş* yerine Clauson (1972, s. 461b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 203) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 502) *tūdeş* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük artlık-önlük uyumuna bağlı kalınarak Atalay (2006, s. 666), DTS (1969, s. 595) ve Erdal’da (1991, s. 190) *tūdeş* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu eki yalnızca *+daş* art ünlülü almayı uygun görmüşlerdir.

¹⁶⁴⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tüglün-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 481b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 204) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁴⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tügsin* sözcüğü, Clauson (1972, s. 487a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 204) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

tügölgen ‘devamlı yüzü büzülen (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 908) || Yak. Ø.

tügün ‘dügüm’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 908) || Yak. Ø.

tügün- ‘kendi başına düğümlmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 908) || Yak. Ø.

tügüş- ‘düğümlmekte yarışmak veya yardımlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 908) || Yak. Ø.

tüke¹⁶⁴⁷ ‘tamamlamak, kalmamak; yetmek, kâfi gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 908) || Yak. Ø.

tükel ‘tam, tamamı, hepsi, tamamen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 908) || Yak. Ø.

tüket- ‘bitirmek, tamamlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 908) || Yak. Ø.

tükü¹⁶⁴⁸ ‘*tükü tükü*: köpek eniği çağırılırken kullanılan söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 908) || Yak. Ø.

tüle- ~ **tüle-** ‘tüy dökmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 908) || Yak. *tüülee-* ‘1. solmak, rengini atmak; tüy dökmek, tüy atmak, yün atmak; 2. almak, çıkarmak; çekmek, sökmek ya da yün toplamak; 3. kiralamak (bir yer)’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2887); *tüülee- I* ‘solmak, rengini atmak; tüy dökmek, tüy atmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 417

tülek ‘dört ayaklı hayvanların tüylerini dökme vakti’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 909) || Yak. Ø.

tülüg¹⁶⁴⁹ ‘renkli (at rengi); *tülüg erük*: şeftali; *tülüg yağım*: fağfûrî, tüylü yaygı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 909) || Yak. ≠ *tüüleex* ‘1. yünlü, tüylü, saçları olan, kıllı, yün sahibi olan, yün ya da kürk ile büyümüş olan; kıllı, uzun saçlı, uzun tüylü, bol yünlü; lifli; tüy gibi, tüyümsü, tüy benzeri; 2. kürk, kürklü; deri; post, pösteki; 3. erkek adı; 4. nasleg ulusunun adı’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2889); *tüüleex* ‘1. yünlü, tüylü, tüy, ince kıl, saç, saç teli, kıl; 2. yün, yünlü, yün gibi, yünümsü, tüy, tüyden, tüylü; 3. kıllı, uzun saçlı, uzun tüylü’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 417).

¹⁶⁴⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tügöl-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 481a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 203) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁴⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tüke-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 479a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 204) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁴⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *tükü tükü* şeklindedir.

¹⁶⁴⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *tülüg* sözcüğü Clauson (1972, s. 498b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 203) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

tümile- ‘(eşek vb.) tırıs gitmek, zıplayarak koşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 909) || Yak. Ø.

tümilen- ‘(eşek vb.) tırıs gitmek, zıplayarak koşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 909) || Yak. Ø.

tümrüg ‘Oğuzcada tef’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 909) || Yak. Ø.

tün ~ tün ‘gece’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 909) || Yak. *tüün I* ‘gece; geceleyin, gece vakti’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2893); *tüün* ‘gece; geceleyin, gece vakti’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 417).

tüne- ‘bir gece geceleme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 909) || Yak. Ø.

tüne ‘Barsgan lehçesinde hapishane’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 909) || Yak. Ø.

tüner- ‘(mekân, zaman) kararmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 909) || Yak. *tüünür-* ‘hava kararmak, gece olmak: tüünüren erer: akşam olmak, hava kararmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2895)

tünerig¹⁶⁵⁰ ‘mezar; karanlık olan yer’ (Clauson, 1972, s. 525a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 204; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 505) || Yak. Ø.

tünerik (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 909) → bkz. **tünerig** (Clauson, 1972, s. 525a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 204; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 505).

tünet- ‘(misafir vb. birini) gece yatırmak, geceletmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 909) || Yak. *tünet- II, tünnet-* ‘akşama kadar kalmak, gece geç saatlere kadar kalmak, gecikmek, geceye kalmak, gece geç saatlere kalmak, geceyi geçirmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2896)

tünle ‘geceleyin’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 909) || Yak. Ø.

tünlük ‘baca deliği, tünlük, dünlük (tepe penceresi)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 909) || Yak. *tünnük* ‘pencere; aralık; mustatil delik, kertik; yiv; delik, ağız, giriş; gişe’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2894); *tünnük* ‘pencere; aralık; mustatil delik, kertik; yiv; delik, ağız, giriş’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 412).

¹⁶⁵⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da(2018, s. 909) iki ayrı madde başı olarak verilen *tünerik* sözcüğü, Clauson (1972, s. 525a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 204) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 505) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilip yerine *tünerig* sözcüğü tercih edilmiştir.

tüğül- ‘ümit kesmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 909) || Yak. Ø.

tüğür ‘kadının yakınları, kardeşler, baba ve anne’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 909) || Yak. *tüğür II, tügür, tümür* ‘1. erkek ve kız çocuklarının evliliği ile hasıl olan akrabalık, dünür; 2. sağdıç, düğün törenlerinde gelini getiren erkek, ağırlıklı olarak akraba ve yakın arkadaşlardan’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2899); *tüğür I* ‘erkek ya da kız çocuklarının evliliği ile hasıl olan akrabalık’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 412).

tüğürle- ‘birini dünür saymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 909) || Yak. Ø.

tüğürlen- ‘kendini dünür saymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 910) || Yak. *tüğürden-* ‘dünür olmak, çöpçatan olmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2900).

tüğüş-¹⁶⁵¹ ‘(domuz) gözünü dikip saldırmaya hazırlanmak; (insan) bir işi kabul etmede ağırdan alıp tereddüt etmek ve işten nefret edip gözünü dikmek’ (Clauson, 1972, s. 526b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 205; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 505) || Yak. Ø.

tüp¹⁶⁵² ~ **tüp** ‘ağacın kökü; duvar temeli; insanın aslı; dip’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 910) || Yak. Ø.

tüpger- ‘(işin) aslını araştırmak, izini sürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 910) || Yak. Ø.

tüpi ‘şiddetli rüzgâr’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 910) || Yak. Ø.

tüpiçil ‘rüzgârın çok estiği, rüzgârlı (yer vb)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 910) || Yak. Ø.

tüpir- ‘rüzgâr esmek ve toprağı savurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 910) || Yak. Ø.

tüple- ‘(işin aslını) inceleyip araştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 910) || Yak. Ø.

tüplen-¹⁶⁵³ ‘(insan için) zenginleşmek; (ağaç vb.) kök salmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 910) || Yak. Ø.

¹⁶⁵¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 892) iki ayrı madde başı olarak verilen *toğuş-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 526b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 205) ve Kaçalin ve Ölmez’e (2019, s. 505) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilip yerine *tüğüş-* madde başı olarak alınmıştır.

¹⁶⁵²Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *tüp* sözcüğü, Clauson (1972, s. 434b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 205) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁵³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tüplen-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 440b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 205) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

tüpleş- ‘(birlikte işin aslını) incelemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 910) || Yak. Ø.

tüplet- ‘incelemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 910) || Yak. Ø.

tüplüg¹⁶⁵⁴ ‘*tüplüg eren*: asil adam; *tüplüg yıldızlıg*: nesep kökü derin olan asil insan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 910) || Yak. Ø.

tür- ‘dürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 910) || Yak. *tüür-* ‘sarmak, sarmalamak, paket yapmak, dürmek, bükmek, yuvarlamak, rulo yapmak; azaltmak, daraltmak, indirmek; çevirmek, dönmek, kıvrırmak, sapmak, vurmak; sarmak, dolamak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2911); *tüür-* ‘dürmek, bükmek, yuvarlamak, rulo yapmak; azaltmak, daraltmak, indirmek; çevirmek, dönmek, kıvrırmak, sapmak, vurmak; dönmek, sapmak; büküp kaldırmak; sıgmak, toplamak; yumaklamak, sarıp dolamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 417).

türçi- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 911) → bkz. **törçi-** (Clauson, 1972, s. 534a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 198; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 488).

türçit- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 911) → bkz. **törçit-** (Clauson, 1972, s. 534a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 198; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 488).

türgek ‘bohça’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 911) || Yak. Ø.

türgeklen- ‘bohçalanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 911) || Yak. Ø.

türk ‘meyvelerin olgunlaşma zamanının ortasını bildiren bir söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 911) || Yak. Ø.

türlüg ‘türlü, çeşitli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 911) || Yak. Ø.

türlün- ‘dürülüp bükülmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 911) || Yak. *tüürülün-* ‘kökün anlamına göre: *tüürüllen sıt*: kıvrılıp yatmak’ (kedi, köpek hk.)’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2916); *tüürülün-* ‘kıvrılmak; halkalanmak, kangallanmak, çevirilmek, döndürülmek; sarılmak, dürülmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 417).

türmek ‘dürüm’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 911) || Yak. Ø.

¹⁶⁵⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da *tüplüg eren* ve *tüplüg yıldızlıg* şeklinde iki ayrı madde başı olarak verilen *tüplüg* sözcüğü, Clauson (1972, s. 439b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 205) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

- türmeklen-** ‘(ekmekten) dürüm yapılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 911) || Yak. Ø.
- türt-** ‘(ayak vb. bir şey) sürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 911) || Yak. Ø.
- türtül-** ‘(yağ vb. bir şey) sürülmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 911) || Yak. Ø.
- türtün-** ‘(yağ vb. bir şey) sürünmek; sürünüyor görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 911) || Yak. Ø.
- türtüş-** ‘(yağ vb. bir şey) sürmede yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 912) || Yak. Ø.
- türül-** ‘dürülmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 912) || Yak. Ø.
- türün-** ‘kendi başına dürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 912) || Yak. Ø.
- türüş-** ‘dürmede yardımcı olmak veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 912) || Yak. *tüürüs-* ‘*tüür-*’ün İşt. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 417).
- tüş** ‘mola yeri ve mola zamanı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 912) || Yak. Ø.
- tüş**¹⁶⁵⁵ ‘düş, rüya; ihtilam, uykuda boşalma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 912) || Yak. *tüül* ‘uyku; düş, rüya; hayal, hülya, hayaller kurma, hayallere kapılma’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2887); *tüül* ‘uyku; düş, rüya’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 416).
- tüş-** ‘düşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 912) || Yak. *tüs-* III ‘1. yukarıdan aşağıya düşmek, bir yerden düşmek, yükseklikten düşmek, düşmek, yıkılmak, devrilmek; yan yatmak, çökmek, üzerine bir şey düşmek ya da bir şeye düşmek; dökülmek; çökmek, kavlamak; ayrılmak, (bir yere) pat diye oturmak, kurulmak (yere); yatmak, başını koymak (dizlere), eğilmek, iğilmek; inmek, düşmek; azalmak; eksilmek (fiyat hk.); bir yerden aşağı inmek, azalmak, inmek, alçalmak, eğilmek, düşmek, konmak; kavuşmak, dökülmek (ırmak hk.); düşmek, yıkılmak, dökülmek (diş), yağmak, düşmek; kalkmak, hareket etmek; ayrılmak, damlamak, düşmek, yağmak (kar ve yağmur hk.); çevrilmek, yönelmek; dikilmek; atılmak, koşmak, fırlamak, üstüne atlamak, birine saldırmak; 2. inmek, düşmek, inmek ya da bir attan, geyikten, kızaktan inmek, attan inmek, arabadan inmek; 3. kaldırmamak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2917); *tüs-* ‘1. düşmek, yıkılmak; düşmek, yağmak, devrilmek; 2. inmek,

¹⁶⁵⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tüş* sözcüğü, Clauson (1972, s. 559a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 206) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

düşmek, konmak, çökmek; ayrılmak, çıkmak, sapmak; geçmek, aşmak; 3. kalkmak, hareket etmek; ayrılmak; çıkmak, gelmek; damlamak; düşmek, yağmak; düşmek, yıkılmak; çökmek, çökeltmek; 4. oturmak, binmek; çökmek, oturmak; yere inmek, iniş yapmak; 5. yerleşmek, kurulmak; durmak, duraklamak; 6. kavuşmak, dökülmek; düşmek; çökmek, çukura kaçmak; 7. dökülmek; çökmek; 8. tüyleri dökülmek, saçları dökülmek; çıkmak, inmek; düşmek, yıkılmak, dökülmek (süt dişleri hk.); 9. birine, bir şeye saldırmak, hücum etmek; düşmek, kapılmak; alçalmak, inmek, azalmak, düşmek, inmek, küçülmek, hafiflemek (seviye hk.); 10. saldırmak, atılmak, fırlamak; 11. görünmek, gelmek; ortaya çıkmak, peyda olmak, ; basmak, gelmek, olmak; 12. çökmek, azalmak, batmak, çökmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 415).

tüşe- 'rüya görmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 912) || Yak. *tüsee-*, *tüsüö-*, *tösüö-* 'rüya görmek, hayal etmek, bir hayali olmak' (Pekarskiy, 1928, sü. 2920); *tühee-* 'rüya görmek; hayal etmek, rüyalar görmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 416).

tüşgün 'geven (kitre -zamik- çıkarılan bir tür çalı)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 912) || Yak. Ø.

tüşgünlen- 'gevenler çoğalmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 912) || Yak. Ø.

tüşlen- 'mola vermek, mola yerine inmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 912) || Yak. Ø.

tüşlük¹⁶⁵⁶ '*tüşlük ödi*: mola vakti' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 912) || Yak. Ø.

tüşne- 'konaklamak, yerleşmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 912) || Yak. Ø.

tüşrüm 'Argu lehçesinde eğrilmiş ip yumağı' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 913) || Yak. Ø.

tüşük 'tembel ve seviyesiz' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 913) || Yak. Ø.

tüşür-¹⁶⁵⁷ 'düşürmek; indirmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 913) || Yak. *tüser-* '1. düşmesine izin vermek, düşürmek; düşürmek, serpmek; vurup düşürmek, bırakmak, indirmek (bırakmak, düşürmek), indirmek, alçaltmak, aşağılatmak; sarkıtmak; indirmek, bir kenara itmek, indirmek, düşürmek; azaltmak, eksiltmek; küçültmek; kısmak; alaşağı etmek, devirmek, düşürmek, yıkmak, yere yıkmak;

¹⁶⁵⁶Ercilasun ve Akkoyunlu'da madde başı *tüşlük ödi* şeklindedir.

¹⁶⁵⁷Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *tüşür-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 566a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 206) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

aşağıya atmak; yere düşürmek, dökmek, bir şeyi çekmek, çıkarmak; fırlatıp atmak, fırlatmak; tepmek; öteye beriye atmak, saçmak, çekmek, sürüklemek; koymak; görevlendirmek; 2. zorla çıkarmak, arabadan indirmek; 3. Olekminsk'te: kini tüserbit: kaybetti' (Pekarskiy, 1928, sü. 2921); *tüher-* '1. düşürmek, serpmek; vurup düşürmek, bırakmak, indirmek; alçaltmak, aşağılatmak, indirmek; 2. oturtmak, bindirmek; buyur etmek; oturmasına izin vermek; yere indirmek; 3. alçaltmak, aşağılatmak, indirmek; düşürmek; azaltmak, eksiltmek; küçültmek; kısmak; 4. indirmek, düşürmek; azaltmak, eksiltmek; küçültmek; kısmak 5. indirmek, düşürmek; azaltmak, eksiltmek; küçültmek; kısmak 6. almak, içmek; yutmak; 7. düşürmek, serpmek; vurup düşürmek, bırakmak, indirmek, alçaltmak, aşağılatmak, azaltmak, eksiltmek; küçültmek; 8. ayazdan donmak; soğuk ısırmak; 9. almak, çıkarmak, çekmek, sökmek; fotoğraf çekmek, resim çıkarmak; 10. koymak, altına koymak, dayamak, destek vermek, ileri sürmek, ileriye doğru çıkarmak; 11. sebep olmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 416).

tüşürgü 'nehirdeki su ağzı, değirmende suyu nehirden boşaltıp başka nehre aktaran yer vb. şeyler' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 913) || Yak. Ø.

tüşürgün 'zamlık ağacı' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 913) || Yak. Ø.

tüt- '(ateş) tütme' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 913) || Yak. Ø.

tütek 'ibrik vb. şeylerin emziği' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 913) || Yak. Ø.

tütet- → bkz. **tütit-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 913).

tütgür- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 913) → bkz. **tüttür-**

tütit- ~ **tütet-** '(ateş, duman) tüttürmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 913) || Yak. Ø.

tütsüg¹⁶⁵⁸ '*tütsüg kişi*: kindar, düşmanlığı şiddetli olan kimse' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 913) || Yak. Ø.

tüttür- '(köpek vb. bir hayvanı) kışkırtmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 913) ~ **tütür-** '(köpek vb. bir hayvanı) kışkırtmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 913) ~ **tütgür-** '(köpek vb. bir hayvanı) kışkırtmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 913) || Yak. Ø.

¹⁶⁵⁸Ercilasun ve Akkoyunlu'da madde başı *tütsüg kişi* şeklindedir.

tü tü¹⁶⁵⁹ ‘*tü tü (çeçek)*: her cinsten, tür tür çiçek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 913) || Yak. Ø.

tütün ‘duman’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 913) || Yak. *tütün* ‘deriyi işlemek için kullanılan kesme aleti’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2928).

tütünsüz ‘dumansız, duman olmadan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 913) || Yak. Ø.

tütür- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 913) → bkz. **tüttür-**

tütüş-¹⁶⁶⁰ ‘(av vb. şeyleri) yakalamada yardım etmek veya yarışmak; (iki kişi) kavga etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 913) || Yak. Ø.

tüwek ‘Çiğil lehçesinde, söğüt veya taze bir ağacın kabuğu boru gibi çıkarılarak veya doğrudan doğruya borudan yapılan, içine kurusıkı konan ve serçe vurmakta kullanılan bir silah’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 913) || Yak. Ø.

tüweklik ‘nefesle kurusıkı fırlatılarak serçe vurmakta kullanılan silah için hazırlanan dal’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 913) || Yak. Ø.

tüwiş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 913) → bkz. **tewiş-** (Clauson, 1972, s. 446b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 187; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 464).

tüwşe- ‘(ter) damla damla çıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 914) || Yak. Ø.

tüwşel-¹⁶⁶¹ (?) ‘ip, elle çok dokunduğu için karıştı’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 513) || Yak. Ø.

tüz¹⁶⁶² ‘eşit, denk; düz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 914) || Yak. *tüs I* ‘ağırbaşlı, vakur, alçak gönüllü, mütevazı; tutumlu, idareli; basit, gösterişsiz, sade; sağlam, kunt; ciddi, hatırı sayılır, önemli, esaslı’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2917); *tüs II* ‘*tüs kihi*: sağlam, kunt; ciddi, hatırı sayılır, önemli esaslı; ağırbaşlı bir adam’¹⁶⁶³ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 415).

¹⁶⁵⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *tü tü (çeçek)* şeklindedir.

¹⁶⁶⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tütüş-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 462a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 202) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁶¹Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 513) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

¹⁶⁶²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tüz* sözcüğü, Clauson (1972, s. 571b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 206) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁶³Yakutçada *tüs II* maddesinde verilen *tüs kihi* ibaresindeki ‘tüs’ sözcüğü ‘ciddi, hatırı sayılır, önemli esaslı; ağırbaşlı’ anlamlarında verilmiştir.

tüz-¹⁶⁶⁴ ‘(ülke için) düzenlemek; (yer vb. şeyleri) düzeltmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 914) || Yak. Ø.

tüzer- ‘(yer vb. şeyler) düzleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 914) || Yak. Ø.

tüzeş- ‘(yer vb. şeyleri) düzlemede yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 914) || Yak. Ø.

tüzger- ~ **tüzgür-** ‘armağan vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 914) || Yak. Ø.

tüzlün-¹⁶⁶⁵ ~ **tüzlin-** ‘(iş için) düzelmek; (yer vb. için) düzleşmek, denk hâle gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 914) || Yak. Ø.

tüzül-¹⁶⁶⁶ ‘(iş vb için) yoluna girmek, düzelmek; (yer için) düzeltilmek; düzleşmek; (nağme için) uyum sağlanmak, akort edilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 914) || Yak. Ø.

tüzün ‘yumuşak huylu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 914) || Yak. Ø.

tüzünlük ‘yumuşaklık, yumuşak huy’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 914) || Yak. Ø.

4.22. U Harfiyle Başlayan Sözcükler

ü I¹⁶⁶⁷ ‘amirin emrine itaat etmemeyi ifade eden bir ünlem’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 915) || Yak. Ø.

ü II ‘uyku’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 915) || Yak. *uu I* “‘uyku’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2964), *uu II* ‘uyku’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 447)” (Yıldız, 2015, s. 419).

ü III¹⁶⁶⁸ ‘kefillik, kefalet’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 514) || Yak. Ø.

uç ‘Türkçe yazmak için kalem; baston, iğ yapılan bir dağ ağacı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 915) || Yak. Ø.

¹⁶⁶⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tüz-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 572b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 206) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁶⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *tüzlün-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 576a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 206) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁶⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *tüzül-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 575b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 206) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁶⁷Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 18), sözcüğün; Atalay ve DTS’de *av*, EDPT’de *u:*, COT’de ise *ō*’lu olduğunu yazmışlardır. Ayrıca sözcüğün yazmada da ötreli elif-vav şeklinde olduğunu yazıp elif üzerinde sonradan yapılmış üstün olduğunu belirtmişlerdir. Sözcük, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 352) yayınında *o* olarak verilmiştir.

¹⁶⁶⁸Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 514) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

- ũç**¹⁶⁶⁹ ‘uç, bir şeyin ucu; son’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 915) || Yak. Ø.
- uç-** ‘uçmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 915) || Yak. Ø.
- uçā** ‘sırt’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 915) || Yak. Ø.
- uçan** ‘Kıpçak lehçesinde iki kanatlı gemi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 915) || Yak. Ø.
- uçğuk** ‘grip soğuk algınlığı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 915) || Yak. Ø.
- uçlan-** ‘uçları olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 915) || Yak. Ø.
- uçraş-** ‘çiftleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 915) || Yak. Ø.
- uçruş-** ‘uçurmakta yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 915) || Yak. Ø.
- uçuk-** ‘sona ermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 915) || Yak. Ø.
- uçur-** ‘uçurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 915) || Yak. Ø.
- uçurğan** ‘devamlı (kuşu vb. bir şeyi) uçuran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 915) || Yak. Ø.
- uçursa-** ‘(kuş vb. bir şeyi) uçurmak istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 915) || Yak. Ø.
- uçuz** ‘ucuz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 915) || Yak. Ø.
- uçuzla-** ‘(birini) aşağılamak, küçük düşürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 915) || Yak. Ø.
- uçuzlan-** ‘ucuz bulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 916) || Yak. Ø.
- uçuzluk**¹⁶⁷⁰ ‘ucuzluk; zillet ve küçüklük’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 916) || Yak. Ø.
- ūd ~ ud** ‘Çiğil lehçesinde sığır, öküz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 916)¹⁶⁷¹ || Yak. Ø.

¹⁶⁶⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ũç* sözcüğü, Clauson (1972, s. 17b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 51) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁷⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *uçuzluk* sözcüğü, Clauson (1972, s. 32b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 52) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁷¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da *ud* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 515) yayınına göre *ūd* olarak alınmıştır.

udı- ‘uyumak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 916) || Yak. *utuy-* “‘uyumak, uykuya dalmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3098), *otuy-* ‘uyumak’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1900), *utuy-* ‘1. uyumak; 2. (bedenin bir bölümü) uyuşmak; 3. *diy.* için için yanmak, sönmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 446)” (Yıldız, 2015, s. 423).

udık ‘uyuklayan (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 916) || Yak. *utuk* “‘uyku sersemliği, mahmurluk’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3198)” (Yıldız, 2015, s. 423).

udıkla- ‘uykusu gelmek, uyumak, uyuklamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 916) || Yak. *utuktaa-* “‘uyuklamak, yarı uykulu olmak, uykuya meyletmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3099), *utuktaa-* ‘uyuklamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 446)” (Yıldız, 2015, s. 423).

udın¹⁶⁷² ‘sönmek’ (Clauson, 1972, s. 62a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 51; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 515) || Yak. *utun-* “‘uykuya dalmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3099)” (Yıldız, 2015, s. 424).

udış-¹⁶⁷³ ‘uyumakta yarışmak; (ayak için) uyuşmak; (yoğurt için) mayalanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 916) || Yak. *utut-* “‘2. uyuşmak, yatmaktan bir yeri uyuşmak, karıncalanmak (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 446)” (Yıldız, 2015, s. 424).

udıt-¹⁶⁷⁴ ‘uyutmak; (ateş için) söndürmek; (yoğurdu) mayalanmaya bırakmak, (peyniri) olmaya bırakmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 916) || Yak. *utut-* “‘uyuması için yatırmak, uyutmak, uykusunu getirmek; ninniyle uyutmak; söndürmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3100), *utut-* ‘1. uykuya yatırmak, uyutmak; 2. (...) ¹⁶⁷⁵; 3. söndürmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 446)” (Yıldız, 2015, s. 424).

udıtğan ‘devamlı uyutan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 916) || Yak. Ø.

udıtma ‘ıslak peynir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 916) || Yak. Ø.

udlaş- ‘birbiri ardı sıra gitmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 916) || Yak. Ø.

¹⁶⁷²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 917) madde başı olarak verilen *udun-* yerine Clauson (1972, s. 62a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 51) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 515) *udın-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁶⁷³Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *udış-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 73a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 51) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁷⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *udıt-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 45a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 51) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁷⁵Burada verilen ‘uyuşmak, yatmaktan uyuşmak, karıncalanmak’ anlamları *udıt-* ile değil, *udış-* (krş. Clauson, 1972, 73a) ile ilişkili olduğundan çalışmamızda *udış-* maddesinde ele alınmıştır.

udlat- ‘(birini, birinin) peşine salmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 917) || Yak. Ø.

udluk (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 917) → bkz. **utluk**

udluk ‘kol kemiğinin kalın kısmı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 917) || Yak. *ulluk*
“1. hayvanların arka bacağının üst yarısı, uyluk, but, kalça’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3002), *ulluk* ‘uyluk, kalça’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 433)” (Yıldız, 2015, s. 424).

udmak ‘tabi olan, çırak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 917) || Yak. Ø.

udmaklan- ‘tabileri ve uşakları olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 917) || Yak. Ø.

udu¹⁶⁷⁶ **I** ‘arkasından, izleyerek, takiben; iz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 917) || Yak. Ø.

udu¹⁶⁷⁷ **II** ‘tepe, dağ’ (Clauson, 1972, s. 42a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 52; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 516) || Yak. Ø.

udukluk ‘bir şeyden gafil olma ve onu görmemezlikten gelme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 917) || Yak. Ø.

udula- ‘takip etmek, izinden gitmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 917) || Yak. Ø.

udun- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 917) → bkz. **udin-** (Clauson, 1972, s. 62a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 51; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 515).

uduz ‘uyuz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 917) || Yak. Ø.

uduzla- ‘uyuz hastalığını tedavi etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 917) || Yak. Ø.

uduzluğ ‘uyuz (insan)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 917) || Yak. Ø.

üğ ‘çadırın üst kısmındaki kirişlerden her biri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 917) || Yak. Ø.

uğan ‘iş yapmaya muktedir olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 917) || Yak. Ø.

¹⁶⁷⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *udu* sözcüğü, Clauson (1972, s. 38a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 52) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁷⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 784) madde başı olarak verilen *ödü* yerine, Clauson (1972, s. 42a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 52) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 516) *udu II* sözcüğü tercih edilmiştir.

uğlı¹⁶⁷⁸ ‘yaban havucu, Kâşgar’da ekilen ve yenilen beyaz renkli, tatlı bir havuç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 917) || Yak. Ø.

uğlt- ‘arttırmak, çoğaltmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 917) || Yak. Ø.

uğra- ‘uğramak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 917) || Yak. Ø.

uğrağ¹⁶⁷⁹ ‘maksat ve niyet; uğrama; uğranacak yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 918) || Yak. Ø.

uğrağan ‘devamlı uğrayan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 918) || Yak. Ø.

uğrağsağ ‘Oğuz ve Kıpçaklarda, uğramaya hakkı olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 918) || Yak. Ø.

uğral- ‘(bir yere) gidilmek, uğranmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 918) || Yak. Ø.

uğramsın- ‘uğramadığı hâlde uğramış görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 918) || Yak. Ø.

uğraş- ‘birinin üzerine yürümek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 918) || Yak. Ø.

uğrat- ‘(bir işe vb. bir şeye) göndermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 918) || Yak. Ø.

uğuk ‘tozluk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 918) || Yak. Ø.

uğur¹⁶⁸⁰ I ‘zaman, vakit; bir işte imkân ve fırsat; devlet, hükümdarlık devri; Oğuzcada (sadece yolculuk için) hayır ve bereket’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 918) || Yak. Ø.

uğur II ‘Oğuzcada karşılık, bedel’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 918) || Yak. Ø.

uğurla- ‘(bir işi) zamanında ve imkânları içinde yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 919) || Yak. Ø.

uğurlan-¹⁶⁸¹ ‘vakit gelmek; (yol) mübarek, uğurlu olmak; Oğuzcada, (bir şeyin) karşılığı, bedeli verilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 919) || Yak. Ø.

¹⁶⁷⁸Sözcük, DTS (1969, s. 607), EDPT (1972, s. 84b) ve Atalay’da (2006, s. 687) *uğlı*, COT (1985, s. 39) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 353) *oğlı* şeklindedir.

¹⁶⁷⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *uğrağ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 90b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 53) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁸⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *uğur* sözcüğü, Clauson (1972, s. 89a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 52) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

uğurluğ ‘zamanında, imkân ve şartlar ölçüsünde’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 919) || Yak. Ø.

uğurluk ‘karşılık, bedel’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 919) || Yak. Ø.

uğuş¹⁶⁸² ‘aşiret’ (Clauson, 1972, s. 96a; Erdal, 1991, s. 81; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 518) || Yak. *uus II* “‘boy, kabile, nesil; aile, familya; çeşit, tür’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3075), *uus II* ‘1. soy, nesil; aile, familya; 2. biy. Tür’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 448)” (Yıldız, 2015, s. 429).

uğuşlan¹⁶⁸³ ‘(adam) hısım ve aşiret sahibi olarak grup hâline gelmek’ (Clauson, 1972, s. 98a; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 518). || Yak. Ø.

uğuşluğ¹⁶⁸⁴ ‘aşireti olan (adam)’ (Clauson, 1972, s. 97b; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 518). || Yak. $\neq$ *uustaax II* “‘halkına mensup’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3082)” (Yıldız, 2015, s. 429).

uğut ‘kendisinden içki elde edilen maya’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 919) || Yak. *ugut II* “‘lapa’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2974), *ugut II* ‘lapa’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 430)” (Yıldız, 2015, s. 429).

uhşa- ‘Yemek, Yabaku ve göçebelerin çoğunda at uyumak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 927) || Yak. Ø.

uķ- ‘anlamak, öğrenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 919) || Yak. Ø.

uķruk ‘kement’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 919) || Yak. *oğuruk* “‘1. kement; 2. tutma, yakalama’ (Pekarskiy, 1927, sü. 1785), *oğuruk* ‘zincir, köstek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 266)” (Yıldız, 2015, s. 429).

uķsa¹⁶⁸⁵ ‘anlamak istemek’ (Clauson, 1972, s. 95b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 54; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 519) || Yak. Ø.

¹⁶⁸¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *uğurlan-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 94b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 53) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 518) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁸²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 772) madde başı olarak verilen *oğuş ~ oğış* yerine Clauson (1972, s. 96a), Erdal (1991, s. 81) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 518) *uğuş* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁶⁸³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 772) madde başı olarak verilen *oğuşlan-* yerine Clauson (1972, s. 98a) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 518) *uğuşlan-* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 428), DTS (1969, s. 365) ve COT’de (1985, s. 39) *oğuşlan-* şeklindedir.

¹⁶⁸⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 772) madde başı olarak verilen *oğuşluğ* yerine Clauson (1972, s. 97b) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 518) *uğuşluğ* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 428), DTS (1969, s. 365) ve COT’de (1985, s. 39) *oğuşluğ* şeklindedir.

- uğtur-** ‘izah etmek, anlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 919) || Yak. Ø.
- uğul-** ‘anlaşılmaq’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 919) || Yak. Ø.
- uğusa-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 919) → bkz. **uğsa-** (Clauson, 1972, s. 95b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 54; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 519).
- uğuş** ‘akıl’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 919) || Yak. Ø.
- uğuş-** ‘(birden fazla kişi) anlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 919) || Yak. Ø.
- uğuşluğ** ‘çok akıllı, kıvrak zekâlı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 919) || Yak. Ø.
- ül** ‘duvarın temeli, temel’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 919) || Yak. Ø.
- ul-** ‘yıpranmak, dağılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 919) || Yak. Ø.
- ula** ‘açık arazide yol gösterici işaret’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 920) || Yak. Ø.
- ula-**¹⁶⁸⁶ ‘bağlamak; (akrabalık vb. için) bağ kurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 920) || Yak. Ø.
- ulağ I** ‘beyin emriyle hızlı posta için alınan ve diğerine ulaşıncaya kadar binilen at’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 920) || Yak. Ø.
- ulağ II** ‘elbise yaması’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 920) || Yak. Ø.
- ulan-** ‘(bir şey bir şeye) bağlanmak, kavuşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 920) || Yak. Ø.
- ular** ‘erkek keklik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 920) || Yak. *ular* “‘yaban horozu, çalı horozu’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2994), *ular* ‘yaban horozu, çalı horozu’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 433)” (Yıldız, 2015, s. 432).
- ularlığ** ‘kekliği olan (dağ vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 920) || Yak. Ø.
- ulaş-** ‘ulaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 920) || Yak. Ø.
- ulat- ~ ulat-** ‘ulaştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 920) || Yak. Ø.

¹⁶⁸⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 919) madde başı olarak verilen *uğusa-* yerine Clauson (1972, s. 95b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 54) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 519) *uğsa-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁶⁸⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ula-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 126b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 53) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

uldağ ‘ayakkabı altı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 920) || Yak. *ulluğ* “‘taban (çizme, pabuç vb. için)’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3003), *ulluğ* ‘taban’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 433)” (Yıldız, 2015, s. 434).

uldi- ‘yalın ayak kalmak; nalsız kalmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 920) || Yak. Ø.

ulduğ¹⁶⁸⁷ ‘nalsız (at vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 920) || Yak. Ø.

ulğat- ~ ulğad- ‘büyümek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 920) || Yak. *ulaat- II* “‘yetişmek, büyümek, yaşına gelmek; irileşmek, genişlemek, artmak (bolluk, refah), yükselmek (rütbe için); ağırlaşmak (hastalık için); yüceltilmek, övülmek, büyüklük taslamak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2997), *ulaat-* ‘1. büyümek, boy atmak, yetişmek; 2. yükselmek; 3. artmak, çoğalmak; 4. büyüklenmek, kendini beğenmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 432)” (Yıldız, 2015, s. 433).

ulğun¹⁶⁸⁸ ‘beklemiş (?)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 920) || Yak. *ulgum* ‘elastiki, esnek; yumuşak, safiha hâline gelebilen; uysal, munis, yumuşak; duygulu, hassas; uysal, uslu’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3001); *ulgum* ‘elastiki, esnek; yumuşak, safiha hâline gelebilen; uysal, munis, yumuşak, muti, uysal, uslu; 2. iyiye gidiş (sığır hk.)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 433).

ulı- ‘ulumak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 920) || Yak. *uluy-* “‘(kurt, köpek) ulumak; acı acı bağırmak, feryat etmek, ağlamak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3005), *uluy-* ‘ulumak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 433)” (Yıldız, 2015, s. 433).

ulın- ‘usanmak, bıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 920) || Yak. Ø.

ulış- ‘birlikte ulumak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 921) || Yak. *ulus- II* “‘birlikte ulumak, uluşmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3006)” (Yıldız, 2015, s. 434).

ült- ~ ulıt- ‘ulutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 921) || Yak. *ulut-* “‘ulutmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3007)” (Yıldız, 2015, s. 434).

ültğan ‘devamlı havlatan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 921) || Yak. Ø.

¹⁶⁸⁷Sözcük, EDPT (1972, s. 130b) ve COT’de (1985, s. 40) *olduk*, Atalay (2006, s. 690) ve DTS’de (1969, s. 609) *uldk-* şeklindedir. Ayrıca bkz. *uldi-*

¹⁶⁸⁸Sözcük, EDPT’de (1972, s. 137b) *olgun* ‘olgun’, COT’de (1985, s. 40) *olgun* ‘olgun?’, Kaçalın ve Ölmez’de *ulgun* ‘dağılmış?’ şeklindedir. Tekin (1989, s. 196) sözcüğü ‘yumuşamak, pişmek; eskimek, yıpranmak, eprimek’ anlamlarındaki *ul-* fiiline bağlayıp *ulgun* şeklinde okumuş ve krş Yak. *ulgum* ‘yumuşak, uysal’, *ulgum kiki* ‘yumuşak huylu, uysal adam’, *ulgum kölö* ‘yumuşak huylu, kolayca yedilir sığır’ vb. örneklerini vermiştir.

ulnat¹⁶⁸⁹ ‘(oku) ters çevirerek tamir ettirmek’ (Clauson, 1972, s. 149a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 53; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 521) || Yak. Ø.

ultur- ‘(et, elbise vb. şeyleri) ezdirmek, yıpratmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 921) || Yak. Ø.

uluğ ‘yüce, ulu, büyük’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 921) || Yak. *uluu* “‘1. büyük, fevkalade büyük, ulu, yüce, müthiş ölçüde büyük, müthiş; saygıdeğer, saygın; önemli, kutsal; gururlu, kibirli; gurur, kibir; 2. bir kahraman adı; bir özel ad bölümü’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3004), *uluu* ‘1. büyük, ulu, yüce; 2. korkunç, dehşetli’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 433)” (Yıldız, 2015, s. 435).

uluğla- ‘ululamak, büyük saymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 921) || Yak. Ø.

uluğluk¹⁶⁹⁰ ‘ululuk ve şeref, güç ve saltanat; yaşça büyüklük’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 921) || Yak. Ø.

uluğsa- ‘büyük olanı istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 921) || Yak. Ø.

uluk¹⁶⁹¹ ‘eski, yıpranmış olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 921) || Yak. Ø.

ulun ‘okun gövdesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 921) || Yak. Ø.

ulunluğ ‘okluğu olan (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 921) || Yak. Ø.

ulus ‘Çiğil lehçesinde köy, Balasagun halkı ve Argu ülkesinden onlara tabi olanlarda şehir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 921) || Yak. Ø¹⁶⁹²

um (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 921) → bkz. **öm** (Clauson, 1972, s. 155; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 41; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 358).

um- ‘ummak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 921) || Yak. Ø.

¹⁶⁸⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 775) madde başı olarak verilen *olnat*- yerine Clauson (1972, s. 149a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 53) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 521) *ulnat*- sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay ve DTS’de de *ulnat*- şeklindedir.

¹⁶⁹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *uluğluk* sözcüğü, Clauson (1972, s. 139b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 53) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁹¹Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 32) sözcüğün, Atalay ve DTS’de *uluk*, EDPT, COT ve Rustemov-Kormuşin’de *oluk* şeklinde olduğunu yazmıştır. Ayrıca sözcüğün Aa’da *uluk* ‘çürümüş, çürümeye yüz tutmuş’ ve Altay’da *uluk* ‘hoş olmayan’ şeklinde olduğunu belirtip sözcüğü *uluk* şeklinde okumuşlardır.

¹⁶⁹²Yak. *uluus* ‘1. geniş kabile birliği, içinde birkaç mıntıka bulunan idarî bölge; *ulus* denen idarî birim, nahiye; toplum; 2. bir deste iskambil kartındaki dört renkten her biri’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3006) sözcüğü Fasmer (1987, s. 160)’de *ulus* yazımıyla vurgulu olarak verilir. Yakutça biçim, ikinci hecedeki ünlü uzunluğu nedeniyle Rusçadan geri ödünçleme olduğundan çalışmamızda karşılaştırmaya dâhil edilmemiştir.

- umay** ‘kadın doğurduktan sonra karnından çıkan ve hokkaya benzeyen, karında iken çocuğun yoldaşı olduğu söylenen şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 922) || Yak. Ø.
- umdu** ‘tamah ve istek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 922) || Yak. Ø.
- umduç** ‘isteyen, tamahkâr’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 922) || Yak. Ø.
- umdur-** ‘hasret bırakmak, umdurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 922) || Yak. Ø.
- umun-** ‘bizzat ummak, (Tanrı’dan) dilemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 922) || Yak. Ø.
- umunç** ‘umut, ümit’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 922) || Yak. Ø.
- umunçluğ** ‘umulan, ümit beslenen kimse’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 922) || Yak. Ø.
- ün** ‘un’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 922) || Yak. Ø.
- una-** ‘rıza göstermek, razı olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 922) || Yak. Ø.
- unaş-** ‘(birden fazla kişi) razı olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 922) || Yak. Ø.
- unat-** ‘razı etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 922) || Yak. Ø.
- unıt-** ~ **unut-** ‘unutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 922) || Yak. Ø.
- unıtğan** ‘devamlı unutan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 922) || Yak. Ø.
- unut-** → bkz. **unıt-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 922).
- ur-** ~ **ūr-** ‘vurmak, dövmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 922) || Yak. *uur-* II “1. koymak, doldurmak, belirtmek, yerleştirmek, sokmak, takmak, önermek, yazmak; 2. kaydetmek; 3. karar almak, kararlaştırmak, tayin etmek; sonuçlandırmak, sona erdirmek; yargılamak, ayıplamak, hüküm vermek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3057), *uur-* ‘1. koymak, yatırmak; dik koymak; 2. tutmak, saklamak; 3. gömmek, toprağa gömmek; 4. (mühür) vurmak, (imza) atmak; (mühürle ve imzayla) onaylamak; 5. doldurmak, koymak, bastırmak; 6. gayret, özen, azim göstermek; 7. karar vermek; cezaya çarptırmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 448)” (Yıldız, 2015, s. 439).
- urağut** ‘kadın’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 923) || Yak. Ø.

uran ‘Oğuzlarda, sürekli olarak (kölesini) döven’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 923) || Yak. Ø.

urğa ‘Oğuz ve Argu lehçesinde çok büyük ağaç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 923) || Yak. Ø.

urı ‘erkek evlat’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 923) || Yak. Ø.

urış- → bkz. **uruş-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 923).

urk (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 923) → bkz. **uruğ**

urpat- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 923) → bkz. **ürpet-** (Clauson, 1972, s. 199b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 61; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 537).

ursa-¹⁶⁹³ ‘vurmak istemek’ (Clauson, 1972, s. 238b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 55; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 523) || Yak. Ø.

ursuk- ‘kavgada yenilmek, dövülmüş olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 923) || Yak. Ø.

urt ‘iğne deliği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 923) || Yak. Ø.

uruğ¹⁶⁹⁴ I ‘her şeyin tansei; tohum; ‘*urug tarıg*: akrabalar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 923) || Yak. *uruu* “‘1. akraba, akrabalar; 2. düşün; 3. hayvan yavrusu’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3068), *uruu* ‘1. akraba, akrabalar; 2. düşün’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 442)” (Yıldız, 2015, s. 442).

uruğ II ‘dövme, vurma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 923) || Yak. *uuruu* “‘1. koyma, yatırım, kaplama, bildirme; 2. karar alma, kararlaştırma, hüküm; karar, sonuç; adalet, hak, hakkaniyet’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3069), *uuruu* ‘1. duvar, döşeme; koyma; belirtme; 2. muhafaza, biriktirme, yatırma; 3. basma (mühür, el); 4. bastırma, koyma (bir şeyi bir amaçla); 5. hüküm, karar; ilam’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 448)” (Yıldız, 2015, s. 441).

uruğla- ‘(pamuk, meyve vb. şeylerin) çekirdeklerini çıkarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 923) || Yak. *uruulaa-* “‘1. bir kimseyi akrabalığa almak, biriyle

¹⁶⁹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 924) madde başı olarak verilen *urusa-* yerine Clauson (1972, s. 238b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 55) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 523) *ursa-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁶⁹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *uruğ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 214b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 55) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

dünür olmak; 2. düğünü yapılmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3071), *uruulaa*- ‘1. bir kimseyi akrabalığa almak, biriyle dünür olmak; 2. düğünü yapılmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 442)” (Yıldız, 2015, s. 442).

uruğlan- ‘(ekin, meyve vb.) tanelenmek, (pamuk) tomurcuklanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 923) || Yak. Ø.

uruğluğ ‘darbedilmiş (altın vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 923) || Yak. ≠ *uuruulaax* “‘kararlı, doğru kararları olan (kararlar veren); hakkında adlî karar alınmış’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3071)” (Yıldız, 2015, s. 442).

uruğluk ‘ekmek için saklanan (buğday vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 923) || Yak. Ø.

uruğ ‘ip’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 923) ~ **urğ** ‘*uruk*’un Oğuzcada hafifletilmiş şekli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 923) || Yak. Ø.

uruğluğ ‘ipli ipi olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 924) || Yak. Ø.

uruğluk ‘ip yapılacak (yün vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 924) || Yak. Ø.

urul-¹⁶⁹⁵ ‘dövülmek; (sofra vb. için) konulmak, hazırlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 924) || Yak. Ø.

urumday ‘zehirin zararını gideren bir taş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 924) || Yak. Ø.

urun-¹⁶⁹⁶ ‘dövünmek; döver görünmek; (sarık) sarınmak, (yaşmak) örtünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 924) || Yak. *uurun*- “‘kendini bir yere koymak, kendinde bir şey var zannetmek; kendini bir şey saymak, sanmak, farzetmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3072)” (Yıldız, 2015, s. 443).

urunç ‘rüşvet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 924) || Yak. Ø.

urunçağ ~ **urunçāk** ‘emanet; yevdi edilen şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 924) || Yak. Ø.

urusa- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 924) → bkz. **ursa**- (Clauson, 1972, s. 238b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 55; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 523).

¹⁶⁹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *urul*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 229b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 55) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁶⁹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *urun*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 235a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 55) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

uruş ~ **ūruş** ‘dövüş ve savaş, mücadele’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 924) ~ **ūruş toķuş** ‘mücadele ve harp’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 924) || Yak. Ø.

uruş- ~ **uriş-** ‘vuruşmak, savaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 924) || Yak. *uurus-* “‘koymasına yardım etmek; birbirine koymak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3073), *uurus-* ‘belirtmesine yardım etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 448)” (Yıldız, 2015, s. 44).

ūruş toķuş (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 924) → bkz. **uruş** ~ **ūruş**

us I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 924) → bkz. **üs** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 61; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 538).

us II ‘Oğuzcada hayrı ve şerri birbirinden ayırma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 924) || Yak. Ø.

us- I ‘susamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 924) || Yak. Ø.

us-¹⁶⁹⁷ **II** ‘Oğuzcada zannetmek’ (Clauson, 1972, s. 241a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 56; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 525) || Yak. Ø.

usık- → bkz. **usuķ-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 924).

usıt- ‘susatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 924) || Yak. *utat-* I “‘susamak, susuzluk çekmek, susuzluk hissetmek, susamış olmak, su içmek istemek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3096), *utat-* ‘içmek istemek, susuzluk hissetmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 446)” (Yıldız, 2015, s. 445).

usıtğan ‘susatan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 925) || Yak. Ø.

usla-¹⁶⁹⁸ ‘Oğuz lehçesinde, iyiliği kötülükten ayırıp seçmek, temyiz etmek’ (Clauson, 1972, s. 248a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 55; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 525) || Yak. Ø.

usırık ‘uykulu insan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 925) || Yak. Ø.

usuķ- ~ **usık-** ‘susamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 925) || Yak. Ø.

¹⁶⁹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 778) madde başı olarak verilen *os-* yerine Clauson (1972, s. 241a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 56) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 525) *us-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁶⁹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 935) madde başı olarak verilen *ūsle-* yerine Clauson (1972, s. 248a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 55) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 525) *usla-* sözcüğü tercih edilmiştir.

ūsuz ‘uykusuz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 925) || Yak. Ø.

uş ‘gösterme edatı, işte (KM: böylece, şimdi)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 925) || Yak. Ø.

uŝak¹⁶⁹⁹ ‘küçük; laf taşıma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 925) || Yak. Ø.

uşakla- ‘laf taşımak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 925) || Yak. Ø.

uşaklık ‘çocuklaşma, çocukluk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 925) || Yak. Ø.

uşal- ‘ufalanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 925) || Yak. Ø.

uŝaŋ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 925) → bkz. **üşeŋ** (Clauson, 1972, s. 263b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 61; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 539).

uşat- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 925) → bkz. **uwşat-**

uŝuk¹⁷⁰⁰ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 234; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 526) → bkz. **yuşuk**

ut- ‘yenmek, galip gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 925) || Yak. Ø.

utan- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 925) → bkz. **uwutlan-**

utanç (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 925) → bkz. **utunç**

utğun¹⁷⁰¹ ‘eyerin sol tarafında bulunan geniş kayış’ (Clauson, 1972, s. 47b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 56; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 527) || Yak. Ø.

utluk¹⁷⁰² ‘yemlik, ahır’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 52; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 527) ~ **udluk**¹⁷⁰³ ‘Argu lehçesinde ahırda sığırların yattığı yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 917) || Yak. Ø.

utru ‘bir şeyin karşıısı, karşı karşı karşıya’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 925) || Yak. *utari* “‘karşısında, karşısına; karşı, aykırı; taraftar; muhalif, aykırı, karşıt’

¹⁶⁹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *uşak* sözcüğü, Clauson (1972, s. 16a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 56) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷⁰⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 561) madde başı olarak verilen *aşuk* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 234) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 526) *uşuk* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁷⁰¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 779) madde başı olarak verilen *otğun* yerine, Clauson (1972, s. 47b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 56) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 527) *utğun* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁷⁰²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 780) madde başı olarak verilen *otluk* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 52) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 527) *utluk* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁷⁰³Sözcük, Atalay’da (2006, s. 683) *udluk*, DTS’de (1969, s. 606) *udluk I*, EDPT’de (1972, s. 55b) *odluk*, COT’de (1985, s. 52) *udluk* şeklindedir.

(Pekarskiy, 1928, sü. 3094), *utarı* ‘1. 1. doğruca, karşı; karşısına; 2. aksine; 2. karşısında, karşı; dosdoğru; 3. aykırı, muhalif, zıt’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 446)” (Yıldız, 2015, s. 446).

utrulan- ‘yüz yüze gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 925) || Yak. Ø.

utrun- ‘mukavemet etmek, karşı durmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 925) || Yak. Ø.

utruş-¹⁷⁰⁴ ‘mukavemet göstermek; (birine) yüzünü çevirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 926) || Yak. Ø.

utsuḵ- ‘kaybetmek, kumarda kaybetmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 926) || Yak. Ø.

utun ~ ütun ‘cür’etkâr, alçak ve sefih’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 926) || Yak. Ø.

utunç ~ utanç ‘Oğuz lehçesinde, utanılacak, utandıran (iş vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 926) || Yak. Ø.

utuş- ‘ütüşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 926) || Yak. Ø.

uv- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 926) → bkz. **uw-**

uva (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 926) → bkz. **uwa**

uvut (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 926) → bkz. **uwut**

uw- ‘ufalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 926) ~ **uv-** ‘ovalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 926) || Yak. Ø.

uwa ‘pirinç, buz ve şekerle yapılan ve serinlik için yenilen bir yemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 926) ~ **uva** ‘bir çeşit yemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 926) || Yak. Ø.

uwşat- ‘ufalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 926) ~ **uşat-** ‘ufalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 925) || Yak. Ø.

uwul- ‘ufalanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 926) || Yak. Ø.

¹⁷⁰⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *utruş-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 69b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 56) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

uwun-¹⁷⁰⁵ ‘bizzat ufalamak; bir sıkıntıdan dolayı (el) ovuşturmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 926) || Yak. Ø.

uwuş ‘ufalanmış nesne, kırıntı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 926) || Yak. Ø.

uwuş- ‘ufalamakta yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 926) || Yak. Ø.

uwut ‘hayâ, utanma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 927) ~ **uvut** ‘hayâ’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 926) || Yak. Ø.

uwutğar- ‘(birini) utandırıcaya kadar hayâ duygusuna sevk etmek, utandırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 927) || Yak. Ø.

uwutlan- ‘utanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 927) ~ **utan-** ‘Oğuz lehçesinde, utanır görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 925) || Yak. Ø.

uwutluğ ‘çok utangaç ve namuslu (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 927) || Yak. Ø.

uy- ‘(un vb. şeyleri) sertleşip kıvamını bulması için bastırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 927) || Yak. Ø.

uya I ‘kuş yuvası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 927) || Yak. *uya, uuya* “‘yuva; in; vahşi havyan ini; köpek kulübesi; ev (masallarda); beşik, salıncak’ (Pekarskiy, 1928, s. 2983), *uya* ‘1. yuva; in; 2. beşik, salıncak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 431)” (Yıldız, 2015, s. 450).

uya II ‘kardeş ve akraba, yakın’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 927) || Yak. Ø.

uyad- ~ **uyat-** ‘utanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 927) || Yak. *saat- II* ‘çekinmek, sıkılmak, utanmak’ (Pekarskiy, 1925, s. 2121); *saat-* ‘çekinmek, hicap duymak, sıkılmak, utanmak, bozulmak, mahcup olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 306).

uyadsılık ‘utanca boğulmuş olan (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 927) || Yak. Ø.

uyal- ‘utanmak ve çekinmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 927) || Yak. Ø.

¹⁷⁰⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *uwun-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 12b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 56) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

- uyala-** ‘yuva yapmak, yuva edinmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 927) || Yak. *uyalaa-* “‘yuva, beşik yapmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 2984), *uyalaa-* ‘1. yuva yapmak, yuvalamak; 2. diy. bebeği beşiğe yatırmak, salıncağa yerleştirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 431)” (Yıldız, 2015, s. 451).
- uyat-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 927) → bkz. **uyad-**
- uyma** ‘Türkmenlerin ayakkabı yapımında kullandıkları keçe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 927) || Yak. Ø.
- uytur-** ‘(un vb. şeyleri, çuvala) bastırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 927) || Yak. Ø.
- uyul-** ‘(un vb. şeyler, çuvala) basılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 927) || Yak. Ø.
- uyuş-** ‘(un vb. şeyleri çuvala) bastırmakta yardımcı olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 928) || Yak. Ø.
- üz** ‘eli san’atlı ve mesleğinde mahir (insan)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 928) || Yak. *uus I* “‘genel olarak kendi işinde usta olan; zanaatkâr (demirci, marangoz, dülger, terzi), usta; sanatçı; ustalık, maharet’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3074); *uus I* ‘usta’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 448)” (Yıldız, 2015, s. 453).
- uzak** ‘uzamış olan, uzun, uzun süre’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 928) || Yak. Ø.
- uzaklık** ‘iş yavaşlatma, yavaş yapma, uzun sürede yapma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 928) || Yak. Ø.
- uzat-** ‘uzatmak, oyalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 928) || Yak. *usat- II* “‘germek, uzatmak, öne doğru uzatmak, devam ettirmek (kesmemek), sürmek (devam etmek), ertelemek, süreyi ertelemek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3078) > *uhat-* ‘1. uzatmak, germek, esnetmek; 2. sürdürmek; ertelemek; 3. savsaklamak, geciktirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 444)” (Yıldız, 2015, s. 454).
- uzatğan** ‘(iş vb. şeyleri) hep uzatan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 928) || Yak. Ø.
- üzlan-** ‘san’atında ince işçilik ve ustalık göstermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 928) || Yak. *uustan-* “‘demirci tedarik etmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3081), *uustan-* ‘usta sahibi olmak, uzman sahibi olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 448)” (Yıldız, 2015, s. 454).

uzluk ‘meslek, san’at’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 928) || Yak. Ø.

uzun ‘uzun olan her şey, uzun’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 928) || Yak. *usun I* “1. (boy ve zaman için) uzun; uzunluk, uzun taraf; devamlılık, süreklilik; hayvanların üreme organı; 3. Çon nehrindeki sekilerden birinin adı’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3089) > *uhun* ‘1. (uzunluk, boy için) uzun, 2. (zaman için) uzun’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 445)” (Yıldız, 2015, s. 454).

4.23. Ü Harfiyle Başlayan Sözcükler

ü¹⁷⁰⁶ ‘çağırın kişiye cevap için kullanılır’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 531) || Yak. Ø.

üç ‘üç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) || Yak. *üis* “‘üç’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3184), *üis* ‘üç’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 458)” (Yıldız, 2015, s. 455).

üçgil ~ üçgül ‘üçgen; üç köşesi olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) || Yak. Ø.

üçleç ‘başları demirle birleştirilen üç çubuktan oluşan ve tavşan vurmak için kullanılan bir alet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) || Yak. Ø.

üçlen- ‘üçleşmek, üç olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) || Yak. *üsten*¹⁷⁰⁷ “‘üç olmak, üçe çıkmak, üçe erişmek (ruble ya da başka herhangi bir şey)’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3185)” (Yıldız, 2015, s. 455).

üçün ‘sebeup ifade eden bir edat, için’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) || Yak. *isin* “‘için, adına, uğruna, sebebiyle, yüzünden, -dığı için vb.’ (Pekarskiy, 1917, sü. 967) > *ihin* ‘1. 1. için; 2. adına, uğruna; 2. bağ. 1. -dığı hâlde, -e rağmen; 2. -diğindan, -dan dolayı; 3. -dığı için; 4. için; 5. ...saydı, belki de...’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 156)” (Yıldız, 2015, s. 456).

üçünç ‘üçüncü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) || Yak. *üüs* “‘üçüncü’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3189) > *ühüs* ‘üçüncü’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 458)” (Yıldız, 2015, s. 456).

üd (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) → bkz. **üt ~ üt**

üdig ~ üdig ‘aşk ve özlem heyecanı, aşk; şevk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) || Yak. Ø.

¹⁷⁰⁶Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 531) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

¹⁷⁰⁷Yakutça sözcükle ilgili değerlendirme için Yıldız (2011, s. 38)’a bkz.

- üdlen-** ‘(dişi hayvanlar) erkek istemek, iştahı kabarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) || Yak. Ø.
- üdre-** ‘(nesne) çoğalmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) || Yak. Ø.
- üdreg**¹⁷⁰⁸ ‘azlıktan sonra artan (şey)’ (Clauson, 1972, s. 66a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 58; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 532) || Yak. Ø.
- üdreğ I** ‘çok güzel (şey)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) || Yak. Ø.
- üdreğ II** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) → bkz. **üdreğ** (Clauson, 1972, s. 66a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 58; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 532).
- üdreş-** ‘güzellik artmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) || Yak. Ø.
- üdret-** ‘(malı vb. şeyleri) çoğaltmak ve geliştirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) || Yak. Ø.
- üdrül-** ‘ayrılmak ve iyisi seçilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) || Yak. Ø.
- üdrüm** ‘nesnelerin seçme olanı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) || Yak. Ø.
- üdründi** ‘seçilmiş şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) || Yak. Ø.
- üdrüş** ‘nesneler arasında seçim’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) || Yak. Ø.
- üdrüş-** ‘seçmede yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) || Yak. Ø.
- üdür-** ‘seçmek; dağıtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) || Yak. Ø.
- üdürgen** ‘her zaman seçen (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) || Yak. Ø.
- üg-**¹⁷⁰⁹ ‘küme hâline getirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) || Yak. Ø.
- ügi** ‘Türklerde (ölçünlü dilde) ve Kıpçaklarda baykuş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 930) ~ **ühi** ‘baykuş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) || Yak. Ø.
- ügi-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 930) → bkz. **ögi-** (Clauson, 1972, s. 101b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 46; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 368).
- üglün-**¹⁷¹⁰ ‘yığılmak, kümelenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 930) || Yak. Ø.

¹⁷⁰⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 929) madde başı olarak verilen *üdreğ II* yerine Clauson (1972, s. 66a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 58) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 532) *üdreğ* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁷⁰⁹Sözcük, Atalay’da (2006, s. 453) *ök-*, DTS (1969, s. 623), EDPT (1972, s. 100a) ve COT’de (1985, s. 59) *ük-* şeklindedir. Sözcükle ilgili gerekli açıklama için ayrıca Tekin (1989, s. 190)’a bkz.

üglüş-¹⁷¹¹ ‘birbiri üzerine yığılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 930) || Yak. Ø.

ügme¹⁷¹² ‘yığılmış şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 930) || Yak. Ø.

ügmek¹⁷¹³ ‘altından veya gümüşten kadın halkası, küpe; yığılmış şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 930) || Yak. Ø.

ügmeklen-¹⁷¹⁴ ‘küpe takmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 930) || Yak. Ø.

ügre ‘tutmaca göre daha ince hamur şeritleri ile yapılan bir yemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 930) || Yak. Ø.

üгри- ‘(beşik vb. şeyleri) sallamak; savurup oynatmak; mecazen yaltaklanarak hileyi gizlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 930) || Yak. Ø.

ügril- ‘(beşik vb. şeyler) sallanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 930) || Yak. Ø.

üгриş- ‘(beşik vb. şeyleri) sallamakta yardımcı olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 930) || Yak. Ø.

ügrit- ‘(beşik vb. şeyleri) sallattırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 930) || Yak. Ø.

ügrüg ‘çocuk için beşiği sallama’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 930) || Yak. Ø.

ügse- → bkz. **ügüse-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 930).

ügtür-¹⁷¹⁵ ‘yığmak, toplamak için emir vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 930) || Yak. Ø.

ügül- ‘toplanmak, küme hâline getirilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 930) || Yak. Ø.

ügülgen¹⁷¹⁶ ‘kümelenen (şey)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) || Yak. Ø.

¹⁷¹⁰Sözcük, Atalay’da (2006, s. 454) *öklün-*, DTS (1969, s. 624) ve EDPT’de (1972, s. 107b) *üklün-*, COT’de (1985, s. 59) *üklen-* şeklindedir.

¹⁷¹¹Sözcük, Atalay’da (2006, s. 454) *öklüş-*, EDPT (1972, s. 107b) ve COT’de (1985, s. 59) *üklüş-* şeklindedir.

¹⁷¹²Sözcük, Atalay’da (2006, s. 454) *ökme*, EDPT (1972, s. 108b) ve COT’de (1985, s. 59) *ükme* şeklindedir.

¹⁷¹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ügmek* sözcüğü, Clauson’a (1972, s. 108b) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Sözcük, Atalay’da (2006, s. 454) *ökmek*, EDPT (1972, s. 108b) *ükmek*, COT’de (1985, s. 59) *ükmek* şeklindedir.

¹⁷¹⁴Sözcük, Atalay’da (2006, s. 454) *ökmeklen-*, EDPT (1972, s. 109a) *ükmek*, COT’de (1985, s. 58) *ügmeklen-* şeklindedir.

¹⁷¹⁵Sözcük, Atalay’da (2006, s. 455) *ökül-*, DTS (1969, s. 624), EDPT (1972, s. 106b) ve COT’de (1985, s. 59) *ükül-* şeklindedir.

ügüm¹⁷¹⁷ ‘bir yığın’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) || Yak. Ø.

ügün¹⁷¹⁸ ‘yığın’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) || Yak. Ø.

ügür I ‘Türkler arasında akdarı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) || Yak. Ø.

ügür II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) → bkz. **ögür** (Clauson, 1972, s. 112a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 46; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 369).

ügürgen¹⁷¹⁹ ‘Karluk Türkmenlerinin yediği taneli bir bitki’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) || Yak. Ø.

ügürlen- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) → bkz. **ögürlen-** (Clauson, 1972, s. 116a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 46; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 369).

ügürlüg I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) → bkz. **ögürlüg** (Clauson, 1972, s. 115b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 46; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 369).

(ügürlüg) II ‘akdarı sahibi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) || Yak. Ø.

ügürlük ‘akdarının konduğu yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) || Yak. Ø.

ügürmek (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) → bkz. **tegirmek**

ügüse- ~ ügse-¹⁷²⁰ ‘toplamak istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) || Yak. Ø.

üh ‘göz ağrısı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) || Yak. Ø.

ühi (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) → bkz. **ügi**

ükek¹⁷²¹ ‘şehrin surlarında savaş için hazırlanan burç; tabut ve sandık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) || Yak. *üges* “‘göçebe çadırlarının içindeki küçük dolap, göçebe çadırlarının girişindeki ambar; evin sol yarısındaki ardiye, küçük dolap; göçebe çadırlarının kuzey tarafında, *uğa oron*’un karşısında yer alan, çadır sahibinin

¹⁷¹⁶Sözcük, Atalay’da (2006, s. 455) *ökülgen*, EDPT (1972, s. 106b) ve COT’de (1985, s. 59) *ükülgen* şeklindedir.

¹⁷¹⁷Sözcük, Atalay’da (2006, s. 455) *öküm*, EDPT (1972, s. 108b) ve COT’de (1985, s. 59) *üküm* şeklindedir.

¹⁷¹⁸Sözcük, Atalay’da (2006, s. 455) *ökün*, EDPT (1972, s. 109b), DTS (1969, s. 24) ve COT’de (1985, s. 59) *ükün* şeklindedir.

¹⁷¹⁹Sözcük, Atalay’da (2006, s. 822) *yügürgün*, DTS’de (1969, s. 623) *ügürgen* COT’de (1985, s. 58) *ügürgēn* ve EDPT’de (1972, s. 115b) *ügrüge:n* şeklindedir.

¹⁷²⁰Sözcük, Atalay’da (2006, s. 455) *ökse-*, EDPT (1972, s. 117b) ve COT’de (1985, s. 59) *ükse-* şeklindedir.

¹⁷²¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ükek* sözcüğü, Clauson (1972, s. 105a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 59) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

içindeki sandıklara ya da dolaplara giysilerini, dahası mallarını yerleştirdiği tahtalarla çevrili ufak depo; köşede duran *keteğeriin oron* ya da *xaņas oron* biçiminde yapılmış, zaman zaman *xaņas bilirik* (krş.) olarak da adlandırılan kanape –ki bu Rus izbelerinde kapıya yakın köşeye karşılık gelir-; genç kız ya da bekar erkek yatağı; göçebe çadırlarındaki yatak odası, depo, kız çocukların, çadır sahiplerinin kızlarının yatak odası olarak kullanılan depo; odacık, oturma odalarıyla ambar arasında yer alan ve kaymak tutması için kışın süt koyulan ufak bölme; yurt duvarlarında yer alan, süt ürünlerinin saklandığı boşluk, süthane’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3105), *ügex* ‘(çadırdaki, barakadaki) ufak depo, kiler, ambar’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 450)” (Yıldız, 2015, s. 460).

ükekle¹⁷²² ‘burçlar yapmak; sandık yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) || Yak. Ø.

ükeklig ‘burçları olan (sur)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) || Yak. ≠ *ügexteex* ‘depodaki’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3106)

ükeklik ‘sandık yapmak için hazırlanan tahta’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) || Yak. Ø.

ükil ‘Kıpçak lehçesinde çok’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) || Yak. Ø.

ükli- ‘(nesne) çoğalmak ve büyümek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) || Yak. Ø.

üklit- ‘çoğaltmak, çoğalttırmak, arttırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 931) || Yak. Ø.

üküş ‘çok’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 932) || Yak. *ügüs, ünüs* “‘1. pek çok, çokluk; çok, çok sayıda, pek çok; çok; 2. bir göl adı’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3107), *ügüs* ‘çok, kalabalık’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 450)” (Yıldız, 2015, s. 463).

üküşle- ‘çok bulmak, çok görmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 932) || Yak. Ø.

üle- ‘paylaştırmak, dağıtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 932) || Yak. Ø.

¹⁷²²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ükekle*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 106a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 59) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

üleş- ‘karşılıklı olarak hisse almak, paylaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 932) || Yak. *ülles-* (TDBUÜ, s. 125), “‘‘üleşmek, paylaşmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3118)” (Yıldız, 2015, s. 463).

ület- ‘dağıtılıp üleştirmek için emir vermek, üleştirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 932) || Yak. Ø.

ületü ‘erkekleri, burunlarını temizlemek için koyunlarında bulundurdıkları ipek parçası, mendil’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 932) || Yak. Ø.

ülgü ‘ölçü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 932) || Yak. Ø.

ülker¹⁷²³ ‘*ülker çerig*: bir savaş oyunu, bir tür savaş hilesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 932) || Yak. Ø.

ülşe- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 932) → bkz. **ölşe-** (Clauson, 1972, s. 154b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 47; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 370).

ülşet- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 932) → bkz. **ölşet-** (Clauson, 1972, s. 154b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 47; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 371).

ülüg ‘pay, hisse’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 932) || Yak. *ülüü* “‘pay, hisse, kismet; miras, kalıt, servet, talih, nasip’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3120), *ölüü II* ‘parça, hisse, pay’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 286)” (Yıldız, 2015, s. 464).

ülüglüg¹⁷²⁴ ‘paylaştırılmış olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 932) || Yak. ≠ *ülüüleex* “‘‘hisse sahibi, pay sahibi; ortak mirasçı’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3122)” (Yıldız, 2015, s. 465).

ülüş¹⁷²⁵ ‘kavim arasında hisseleri paylaşırma; pay, hisse’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 932) || Yak. Ø.

üm ~ üm ‘şalvar, tuman, pantolon’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 932) || Yak. Ø.

üme ‘eve inen misafir, misafir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 932) || Yak. Ø.

ümgük ‘bingıldak, başın yumuşak kısmı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 932) || Yak. Ø.

¹⁷²³Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *ülker çerig* şeklindedir.

¹⁷²⁴Sözcük, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 535) *üleglig* şeklindedir.

¹⁷²⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ülüş* sözcüğü, Clauson (1972, s. 153a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 59) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

- ümleş-** ‘şalvarına, pantolonuna oynamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 932) || Yak. Ø.
- ümlüg** ‘şalvarlı, tumanlı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 932) || Yak. Ø.
- ümzük** ‘eyerin ön ve arkadaki ucu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 932) || Yak. Ø.
- ün ~ ün** ‘ses’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 932) || Yak. Ø.
- ünde-** ‘seslenerek çağırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 932) || Yak. Ø.
- ündeş-** ‘karşılıklı çağırmak, çağırışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 933) || Yak. Ø.
- üğ-** ‘(ağaç, duvar temeli vb. şeyleri) deşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 933) || Yak. Ø.
- üğtür-** ‘(tahta vb. şeyleri) deldirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 933) || Yak. Ø.
- üğül-** ‘(ağaç vb. şeyler) oyulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 933) || Yak. Ø.
- üğür** ‘mağara’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 933) || Yak. Ø.
- üp** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 933) → bkz. **ap**
- üpgük** ‘Çiğil lehçesinde hüdühüd, çavuş kuşu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 933) ~ **üpüp** ‘hüdühüd, çavuş kuşu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 933) || Yak. Ø.
- üple-** ‘(mal vb. şeyleri) yağma etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 933) || Yak. *üptee-* “‘mal mülk ya da para temin etmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3164)” (Yıldız, 2015, s. 468).
- üplel-** ‘(mal vb. şeyler) yağma edilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 933) || Yak. Ø.
- üplen-** ‘(mal vb. şeyler) yağmalanmak ve saldırılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 933) || Yak. *üpten-* “‘mal mülk ya da para kazanmak, (Pekarskiy, 1928, sü. 3164), *üpten-* ‘zenginleşmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 456)” (Yıldız, 2015, s. 468).
- üpleş-** ‘(mal vb. şeylere) karşılıklı hücum etmek, karşılıklı yağmalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 933) || Yak. Ø.
- üplet-** ‘(mal vb. şeyleri) yağma ettirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 933) || Yak. Ø.

üpüp (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 933) → bkz. **üpgük**

ür- I ‘(...) ¹⁷²⁶; (ateş vb. şeyleri) üflemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 933) || Yak. *ür- II* “‘1. esmek; üfürmek, üflemek; 2. (...) ¹⁷²⁷, (Pekarskiy, 1928, sü. 3165), *ür- I* ‘esmek, üflemek, üfürmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 456)” (Yıldız, 2015, s. 469).

ür- II ‘havlamak, ürmek’ (Clauson, 1972, s. 196a) || Yak. *ür- II* “‘2. köpek gibi havlamak, ürümek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3165), *ür- II* ‘1. havlamak; 2. sövmek, küfretmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 456)” (Yıldız, 2015, s. 469).

ürk- ‘(kurttan, düşmandan vb. şeylerden) ürkmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 934) || Yak. *ürt-* ¹⁷²⁸ “‘(hayvanlar için) ürkmek, korkmak, bir tarafa atılmak, yayılıp oturmak ya da yatmak, dağılmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3175), *ürt-* ‘ürkmek’ (Afanas’yev, Haritonov, 1968, 514)” (Yıldız, 2015, s. 469).

ürkül- ‘(bir şeyden) korkarak kaçmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 934) || Yak. Ø.

ürkün ‘düşmandan dolayı kavim arasına düşen, kale ve surlara kaçışmalarına yol açan telaş ve ürküntü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 934) || Yak. Ø.

ürkünç ‘ürkütücü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 934) || Yak. Ø.

ürküş- ‘(birden çok insan, topluluk) ürkmek, korkarak kaçışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 934) || Yak. Ø.

ürküt- ‘ürkütmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 934) || Yak. *ürgüt-* “‘korkutmak, ürkütmek, korku salmak, gürültüyle ürkütüp kaçırmak, kaldırmak, kovalamak, (hayvan, vahşi hayvan, kuş, genel olarak av hayvanı) kovmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3172), *ürgüt-* ‘ürkütmek, korkutmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 456)” (Yıldız, 2015, s. 469).

ürnek ‘kireç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 934) || Yak. Ø.

ürner- ‘beyazlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 934) || Yak. Ø.

¹⁷²⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’nun bu madde içinde verdiği ‘havlamak, ürmek’ anlamı *ür- I* ile değil *ür- II* (Clauson, 1972, s. 196b) ile ilişkili olduğundan ayrı bir madde olarak alınmalıdır.

¹⁷²⁷Buradaki ‘köpek gibi havlamak, ürümek’ anlamları *ür- II* (krş. Clauson, 1972, 196a) eylemiyle ilişkili olduğundan Yak. için ayrı bir maddebaşında verilmelidir. Bu anlam çalışmamızda *ür- II* maddebaşına alınmıştır.

¹⁷²⁸Yakutçadaki *-rk > -rt* gelişimi için krş. Yak. *birt* ‘varlık, refah’ < ET *bark* ‘mal mülk, varlık’ (Kałużyński, 1995a, 191).

ürpek ‘dağınık tüylü hayvan veya insan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 934) || Yak. Ø.

ürper- ‘kabarmak, tüyler ürpermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 934) || Yak. Ø.

ürpeş- ‘kabarmak, saçlar diken diken olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 934) || Yak. Ø.

ürpet¹⁷²⁹ ‘dağıtmak’ (Clauson, 1972, s. 199b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 61; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 537) || Yak. Ø.

ürül-¹⁷³⁰ ‘(insan, ökeden) şişmek; (tulum, ateş vb.) üfürülmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 934) || Yak. Ø.

ürülgen ‘(kızgınlıktan) devamlı şişen (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 934) || Yak. Ø.

ürün¹⁷³¹ ‘beyaz; çocukların tırnağına düşen beyazlık; kâhine verilen ücret’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 934) || Yak. *ürün* “‘1. beyaz; beyazlık; süt ürünleri; tereyağı; göz akı; temize çekilmiş (yazı); 2. beyaz, açık renk, temiz’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3178), *ürün* ‘1. 1. beyaz; 2. *şiiir*. Aydınlık, duru; 2. 1. sütlüler, süt ürünleri; 2. *tar*. Beyazlar’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 457)” (Yıldız, 2015, s. 472).

ürüş- ‘üflemede yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 934) || Yak. Ø.

üs¹⁷³² ‘akbaba, kerkes kuşu’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 61; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 538) || Yak. Ø.

üsle- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 935) → bkz. **usla-** (Clauson, 1972, s. 248a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 55; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 525).

üsleyü¹⁷³³ ‘akbaba gibi’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 538) || Yak. Ø.

¹⁷²⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 923) madde başı olarak verilen *urpat-* yerine Clauson (1972, s. 199b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 61) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 537) *ürpet-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁷³⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *ürül-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 230a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 60) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷³¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *ürün* sözcüğü, Clauson (1972, s. 233b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 61) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷³²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 924) madde başı olarak verilen *us I* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 61) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 538) *üs* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, DTS (1969, s. 616), EDPT (1972, s. 240b) ve Atalay’da (2006, s. 699) *us* şeklindedir.

¹⁷³³Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 538) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

üstek¹⁷³⁴ ‘bir şeyin üzerine arttırılan fazlalık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 935) || Yak. Ø.

üstel- ‘artmak, üstüne eklenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 935) || Yak. Ø.

üstem ‘toka, kemer başı ve eyerdeki altın ve gümüş kakma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 935) || Yak. Ø.

üster- ‘zıtlaşmak, zıtlşıp inkâr etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 935) || Yak. Ø.

üstün ‘üst, üzerinde’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 935) || Yak. Ø.

üş- I ‘üşüşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 935) || Yak. Ø.

üş- II ‘delik açmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 935) || Yak. Ø.

üşe- ‘aramak için eşelemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 935) || Yak. Ø.

üşel- ‘birisi tarafından aranmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 935) || Yak. Ø.

üşeñ¹⁷³⁵ (Clauson, 1972, s. 263b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 61; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 539) → bkz. **yüşeñ** (Clauson, 1972, s. 979a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 236).

üşet- ‘arama için emir vermek, aratmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 935) || Yak. Ø.

üşi- ~ üşü- ‘çok üşümek, soğuk almak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 935) || Yak. *ülüy-* “‘üşümek, buz kesmek, donmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3122), *ülüy-* ‘donmak, buz tutmak, üşümek, soğuktan uyuşmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 459)” (Yıldız, 2015, s. 474).

üşik ‘meyvelerin donmasına yol açan ve onların gelişmesine engel olan soğuk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 935) || Yak. Ø.

üşikle- ‘soğukta yakalamak, soğukta baskın yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 935) || Yak. Ø.

¹⁷³⁴Sözcük, DTS (1969, s. 628), EDPT (1972, s. 242b) ve Atalay’da (2006, s. 716) *üstek*, COT (1985, s. 61) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 538) *üsteg* şeklindedir.

¹⁷³⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 925) madde başı olarak verilen *uşañ* yerine Clauson (1972, s. 263b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 61) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 539) *üşeñ* sözcüğü tercih edilmiştir.

üşit- → bkz. **üşüt-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 936).

üşkir- → bkz. **üşkür- I** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 936).

üşkirtür- ‘teşvik ettirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 936) || Yak. Ø.

üşkür-¹⁷³⁶ **I** ~ **üşkir-** ‘teşvik etmek, kıskırtmak; üflemek, üfleyerek ıslık çalmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 936) || Yak. *üşüür-* ‘tıslamak, ıslık sesi çıkarmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3189)” (Yıldız, 2015, s. 474). *isiir-* ~ *ısur-* ‘ıslık çalmak; cızırdamak’ (Pekarskiy, 1945, s. 457) > *ihiiir-* ‘1. ıslık çalmak; ötmek, ötüşmek; vızıldamak, ıslık gibi ses çıkarmak; 2. kurşun gibi gitmek, çok hızlı gitmek, ıslık sesiyle uçmak; ıslıkla bir şeyler çalmak, ıslık sesi çıkararak uçmak, belirli bir süre ıslık çalmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 156) .

üşkür- II ‘hatırlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 936) || Yak. Ø.

üşkürt- ‘hatırlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 936) || Yak. Ø.

üştür- ‘delmek için emir vermek, deldirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 936) || Yak. Ø.

üşü- → bkz. **üşi-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 936).

üşüt- ~ **üşit-** ‘soğuguncaya kadar soğukta bırakmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 936) || Yak. *ülüt-* “‘dondurmak, buzda soğutmak; üşütmek, soğuk ısırmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3124), *ülüt-* ‘üşütmek, soğuk ısırmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 452)” (Yıldız, 2015, s. 475).

üt ~ **üt** ‘delik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 936) ~ **üd** ‘Oğuzlar ve onlara uyanlarda, delik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 929) || Yak. *üüt II* “‘bilerek yapılmış, kasten açılmış delik; küçük delik; açıklık, aralık; çatlak, yarık; gedik’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3191), *üüt I* ‘delik, açıklık, gedik’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 460)” (Yıldız, 2015, s. 475).

üt- ‘kıl ütülemek, yakmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 936) || Yak. *üt- III* “‘doğrudan ateşte ya da şişte (et, balık) pişirmek, kızartmak, hafifçe yakmak’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3190), *üt- II* ‘pişirmek, kızartmak (şişte ya da doğrudan ateşte)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 458)” (Yıldız, 2015, s. 476).

¹⁷³⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *üşkür-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 260b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 61) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

üti- ‘ütülemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 936) || Yak. Ø.

ütleş- ‘(eşya vb.) delinmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 936) || Yak. *üüttes-* “*üüttee- I Ey. İşt. Bi.*’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 460) → *üüttee- I* ‘1. delik açmak, delmek, matkap ile delmek; oymak; 2. sondaj yapmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 460)” (Yıldız, 2015, s. 476).

ütlüg ‘delinmiş olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 936) || Yak. ≠ *üütteex I* “‘delikli, delik deşik’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3194), ≠ *üütteex I* ‘delikli, aralıklı; delik deşik’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 460)” (Yıldız, 2015, s. 476).

ütüg ‘kırıksıklıkları gitsin diye kızdırılarak elbisenin dikiş yerlerine bastırılan mala şeklinde demir, ütü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 936) || Yak. Ø¹⁷³⁷

ütül- ‘kıl ütülenmek, yakılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 936) || Yak. Ø.

üyez¹⁷³⁸ ‘Oğuzcada sokucu sivrisinek, üvez (*Sorbus*)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 937) || Yak. Ø.

üyük¹⁷³⁹ ‘Oğuzcada tepe gibi yerden yükselen şeyler’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 937) || Yak. Ø.

üz ‘yağ’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 937) || Yak. Ø.

üz- ‘koparmak, kesmek, kesip atmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 937) || Yak. Ø.

üze ‘üzerine, üzerinde; ile; boyunca’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 937) || Yak. *üöse* “‘yüksek, yukarıda, üstte, yüksekte, üstünde, yukarıya doğru’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3156) > *üöhe* ‘1. bel. yukarıda, yukarısında; yukarıya; 2. ed. üstünde, üzerinde’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 456)” (Yıldız, 2015, s. 478).

¹⁷³⁷Yak. *ütüük* ‘bkz. *ötüük*’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3196), *ötüük* ‘ütü’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 291; Pekarskiy, 1927, sü. 1989), Rusçadaki Türk dilli ödünçlemelerden biri olan *utyug* ‘ütü’ (Fasmer, 1987, 177) sözcüğünün geri ödünçlenmiş biçimi olduğundan karşılaştırmaya alınmamıştır.

¹⁷³⁸Sözcükle ilgili gerekli açıklama için Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 40)’a bkz.

¹⁷³⁹Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 41), sözcüğün; Atalay, DTS, Rustemov-Kormuşin’de *üyük*, EDPT ve COT’de *öyük* şeklinde olduğunu belirtip; krş. Aa *höyük* ~ *öyük* ~ *hüyük* ~ *üyük*, Tkm. *üüşmek* ‘yığın, küme’, Kzk. *üy-* ‘bir araya getirmek, yığmak’, Kır. *üy-* ‘küme hâlinde yığmak’, Hak. *üül-* ‘yığılmak, kümelenmek’ Kaz. *öy-* ‘birbiri üstüne istiflemek, yığarak yerleştirmek’, Başkurt *öy-* ‘nesneleri bir araya toplayıp belli bir tertiple üst üste koymak’ örneklerini vermişlerdir. Ayrıca fiilin İdil-Ural lehçelerinde *ö*’lü, diğer lehçelerde *ü*’lü olmasından hareketle sözcüğü *üyük* şeklinde okumamız gerektiğini belirtmişlerdir. Aa’da daha yaygın olan *höyük* biçiminde ise ön türeme *h*’nin genişletici etkisi olduğunu yazmışlardır. Sözcük, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 378) yayınında *öyük* şeklindedir.

- üzlen-** ‘(yağ vb.) yükselmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 937) || Yak. Ø.
- üzlüg** ‘yağlı (yemek vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 937) || Yak. Ø.
- üzlün-** ‘kopmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 937) || Yak. Ø.
- üzlüş-** ‘kopmak, ayrılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 937) || Yak. Ø.
- üzse-**¹⁷⁴⁰ ‘koparmak istemek’ (Clauson, 1972, s. 290a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 62; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 541) || Yak. Ø.
- üztür-** ‘kopartmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 937) || Yak. Ø.
- üzüklük** ‘kesinti’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 937) || Yak. Ø.
- üzül-** ‘kopmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 937) || Yak. Ø.
- üzülgen** ‘her zaman kopan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 937) || Yak. Ø.
- üzüm** ‘üzüm’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 937) || Yak. Ø.
- üzümlen-** ‘(asma çardağı vb.) üzümlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 937) || Yak. Ø.
- üzüse-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 937) → bkz. **üzse-** (Clauson, 1972, s. 290a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 62; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 541).
- üzüş-** ‘koparmakta yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 937) || Yak. Ø.
- üzütle-**¹⁷⁴¹ ‘(birini) cimri bulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 937) || Yak. Ø.
- üzütlük**¹⁷⁴² ‘cimrilik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 938) || Yak. Ø.

4.24. Y Harfiyle Başlayan Sözcükler

yā I ‘inkâr ünlemi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 939) || Yak. Ø.

¹⁷⁴⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 937) madde başı olarak verilen *üzüse-* yerine Clauson (1972, s. 290a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 62) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 541) *üzse-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁷⁴¹Sözcük, DTS (1969, s. 631), EDPT (1972, s. 282b) ve Atalay’da (2006, s. 722) *üzütle-*, COT (1985, s. 51) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 380) *özütle-* şeklindedir.

¹⁷⁴²Sözcük, DTS (1969, s. 631), EDPT (1972, s. 282b) ve Atalay’da (2006, s. 721) *üzütlük*, COT (1985, s. 51) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 380) *özütlük* şeklindedir. Clauson (1972, s. 282b), arada yakın bir anlam bağı olmasa da sözcüğün *üz-* ‘kesmek’ fiilinden türemiş olabileceğini belirtmektedir.

yā II ‘yay’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 939) || Yak. *saa* ‘1. yay, Yakutların eski silahları, silah; 2. ateşli silahlar; tüfek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2003); *saa* ‘tüfek; tüfekçi, tüfek ustası’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 304).

yaba kulağ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 939) → bkz. **yapağulağ I** (Clauson, 1972, s. 875a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 214; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 557).

yabağ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 939) → bkz. **yapağ** (Clauson, 1972, s. 878b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 214; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 557).

yabçan¹⁷⁴³ ‘yavşan otu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 939) ~ **yawçan** ‘yavşan otu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 960) || Yak. Ø.

yabıtağ¹⁷⁴⁴ ‘üzerinde eyer veya örtü olmayan, çıplak (at)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 939) || Yak. Ø.

yaçan- ‘utanıp çekinmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 939) || Yak. Ø.

yad- ~ **yat- II** ‘yaymak, sermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 939) || Yak. Ø.

yadağ ‘yaya’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 939) || Yak. *satı I* ‘yaya, yayan; yaya, piyade’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2131); *satı* ‘yaya, yayan, yaya olarak; yaya, piyade’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 319).

yadağlık ‘yürüyüşte yaya olma, yayalık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 939) || Yak. Ø.

yadığlık ‘serilmiş, yayılmış olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 939) || Yak. Ø.

yadıl-¹⁷⁴⁵ ‘(askerler, yabancılar vb. için) dağılmak, yayılmak; yayılmak, serilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 939) ~ **yayıl- I** ‘(asker vb.) yayılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 961) || Yak. Ø.

yadım ‘yatak, şilte, halı vb. yaygı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 939) || Yak. Ø.

yadın- ‘bizzat yaymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 939) || Yak. Ø.

yadıñ ‘sığ olup yere yayılan (su)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 939) || Yak. Ø.

¹⁷⁴³Sözcük, EDPT (1972, s. 872) ve COT’de (1985, s. 208) *yabçan*, DTS (1969, s. 235), Atalay (2006, s. 744) ve Kaçalin ve Ölmez’de (2019, s. 557) *yapçan* şeklindedir.

¹⁷⁴⁴Sözcük, DTS (1969, s. 222), EDPT (1972, s. 873a), COT (1985, s. 208) ve Atalay’da (2006, s. 723) *yabıtağ*, Kaçalin ve Ölmez’de (2019, s. 558) *yapıtağ* şeklindedir.

¹⁷⁴⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yadıl-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 890a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 208) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yadısa- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 939) → bkz. **yadsa-** (Clauson, 1972, s. 894a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 208; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 543).

yadış- ‘yaymada yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 940) || Yak. Ø.

yadlış- ‘(asker vb.) her taraftan dağılmak; (kâğıtta mürekkep) dağılıp yayılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 940) || Yak. Ø.

yadsa-¹⁷⁴⁶ ‘(asker vb. için) dağıtmak istemek; yaymak istemek’ (Clauson, 1972, s. 894a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 208; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 543) || Yak. Ø.

yadtur- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 940) → bkz. **yattur-**

yāğ¹⁷⁴⁷ ~ **yağ** ‘yağ; Oğuzlarda iç yağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 940) || Yak. *sia* ‘1. yağ; iç yağı; çerviş, 2. Kolıma bölgesine verilen genel ad’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2421); *sia* ‘yağ; iç yağı; çerviş; yağlı, şişman, semiz, kalın, iç yağından (yapılmış), yağlanmış’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 354).

yağ- ‘yağmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 940) || Yak. Ø.

yağak ‘ceviz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 940) || Yak. Ø.

yağaklık ‘cevizli cevizi olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 940) || Yak. Ø.

yağaklık ‘ceviz yetişen yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 940) || Yak. Ø.

yağı ‘düşman’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 940) || Yak. Ø.

yağık- ‘düşman olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 940) || Yak. Ø.

yağıl- ‘yağdırılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 940) || Yak. Ø.

yağıla-¹⁷⁴⁸ ‘düşmanla savaşmak; düşmanlık etmek, düşmanlık yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 941) || Yak. Ø.

yağır ‘büyükbaş hayvanların yarası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 941) || Yak. Ø.

¹⁷⁴⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yadısa-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 894a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 208) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 543) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilip, *yadısa-* yerine *yadsa-* biçimi madde başı olarak tercih edilmiştir.

¹⁷⁴⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yāğ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 895a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 209) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷⁴⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yağıla-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 903b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 209) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yağırla- ‘yağırı (hayvan yarasını) iyileştirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 941)
|| Yak. Ø.

yağırlan-¹⁷⁴⁹ ‘yağırlar çoğalmak; yağırdan kaçınmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 941) || Yak. Ø.

yağırlıg ‘yağırlı, yağırı olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 941) || Yak. Ø.

yağış ‘(putlarına) yaklaşmak amacıyla veya adanmış oldukları adak için cahiliye devrindeki insanların putlarına kestikleri kurban’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 941) || Yak. Ø.

yağıt- ‘yağıdırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 941) || Yak. Ø.

yağıtgan I ‘devamlı düşman olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 941) || Yak. Ø.

yağıtgan II ‘sürekli yağıdıran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 941) || Yak. Ø.

yağız ‘koyu kahverengi, kırmızı ile siyah arası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 941)
|| Yak. Ø.

yağıku ‘yağmurluk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 941) ~ **yaķu** ‘yağmurluk’
(Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 944) || Yak. Ø.

yağla- ~ **yāğla-** ‘yağlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 941) || Yak. *sialaa-*
‘yağlamak; yağ çıkarmak (kesilmiş sığır hk.)’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2422); *sialaa-*
‘yağlamak, yağ çıkarmak, yağ almak (kesilen hayvanlardan)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 354)

yağlan- ‘yağlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 941) || Yak. *sialan-* ‘yağla
kaplanmak, yağlanmak, semirmek, şişmanlamak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2423);
sialan- ‘semirmek, yağlanmak, şişmanlamak, (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 354)

yağlat- ‘yağlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 941) || Yak. Ø.

yāğlıg ‘yağlı olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 941) || Yak. ≠ *sialaax* ‘1. yağlı,
şişman, semiz, 2. sedir, dağ servisi, erze, 3. erkek adı, 4. nehir adı’ (Pekarskiy, 1925,
sü. 2423); *sialaax* ‘yağlı; şişman, semiz’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 354)

¹⁷⁴⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yağırlan-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 907b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 210) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yağmur ‘yağmur’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 942) ~ **yamğur** ‘yağmur’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 947) || Yak. *samur* ~ *sabur* ‘yağmur’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2066); *samur* ‘yağmur; yağmurlu, yağışlı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 313)

yağmurçıl ‘çok yağmur yağan (yer vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 942) || Yak. Ø.

yağrı- ‘yaralanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 942) || Yak. Ø.

yağrınla-¹⁷⁵⁰ ‘(birinin) kürek kemiğine vurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 942) || Yak. Ø.

yağrıt- ‘yağdırtmak, hayvanda yara yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 942) || Yak. Ø.

yağru (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 942) → bkz. **yağru**

yağsa- ‘yağ özlemek, sadeyağ özlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 942) || Yak. Ø.

yağsı- ~ **yāğsı-** ‘sadeyağ tadı almak, sadeyağ tadı bulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 942) || Yak. Ø.

yağtur- ‘yağdırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 942) || Yak. Ø.

yağü- ‘yaklaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 942) || Yak. Ø.

yağuk¹⁷⁵¹ ‘yakın (yer vb.); yakın, akraba’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 942) || Yak. Ø.

yağuş- ‘birbirine yaklaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 942) || Yak. Ø.

yağut- ‘yaklaştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 942) || Yak. Ø.

yağutğan ‘(insanlara) devamlı kendini yaklaştıran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 942) || Yak. Ø.

yah ‘“evet” anlamına bir söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 942) || Yak. Ø.

yağsın- ‘(kaftan, hırka vb. giyecekleri) omuza atmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 961) || Yak. Ø.

¹⁷⁵⁰ Clauson (1972, s. 971a), sözcüğün asıl biçiminin *yarın* *I* den türeyen *yarınla-* olduğunu belirtip *yağrınla-*’nın ikincil biçimi olduğunu yazmıştır.

¹⁷⁵¹ Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yağuk* sözcüğü, Clauson (1972, s. 901a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 214) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yahşı ‘iyi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 961) || Yak. Ø.

yak¹⁷⁵² ‘*yak yuk*: kaptaki yemek bulaşığı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 944) || Yak. *saax* ‘dışkı, bok, necaset, ters; gübre, hayvan tersi, dışkı (insan ve her türlü hayvan hk.), dışkılama, dışkı, *stercus*; gübre; mayıs’(Pekarskiy, 1925, sü. 2134); *saax* ‘1. dışkı, bok, necaset, ters; gübre;; 2. hayvanların dışkısı, gübresi; 3. gübre; mayıs; gübre yığını’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 307).

yak-¹⁷⁵³**I** ‘(bir yere) yanaşıp yaklaşmak, yaklaşmak; (zaman) yaklaşmak; dokunmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 942) || Yak. Ø.

yak- **II** ‘yakı ile kapatmak, yakı yakmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 943) || Yak. Ø.

yak- **III** ‘yakmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 943) || Yak. Ø.

yaka ‘elbise yakası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 943) || Yak. *sağa II* ‘1. yaka; 2. kenar, hudut, sınır; bardak vb.’nin ağız kısmı (kenarı), orman kenarı’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2015); *sağa II* ‘1. yaka; 2. kenar, hudut, sınır; bardak vb.’nin ağız kısmı (kenarı); başlangıç, başlama, baş; prensip, yöntem, temel’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 309).

yakı¹⁷⁵⁴ ‘*yakı yuku*: kendini aşağı görüp yaltaklanan (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 943) || Yak. Ø.

yakığ ‘(vücuttaki) şiş ve üzerine konan yakı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 943) || Yak. *sağu* ‘çakmak taşından oyma ateş’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2019); *sağu* ‘*sax*’ın isim biçimi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 309).

yakıl- ‘dokunmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 943) || Yak. Ø.

yakın¹⁷⁵⁵ ‘yakın; kardeşten daha yakın olan (kişi)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 943) || Yak. Ø.

yakış- **I** ‘yaklaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 943) || Yak. Ø.

¹⁷⁵²Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *yak yuk* şeklindedir.

¹⁷⁵³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yak*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 896b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 214) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷⁵⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *yakı yuku* şeklindedir.

¹⁷⁵⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yakın* sözcüğü, Clauson (1972, s. 904a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 214) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yakış- II ‘yakı yakmada yardım etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 943) || Yak. Ø.

yakrı ‘hayvan yağı, içyağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 943) || Yak. Ø.

yakrıkan¹⁷⁵⁶ ‘buz yağı, buz kesilirken saçılan ve yağa benzeyen şey; fındık büyüklüğünde taneleri olan, taneleri saçılıp dökülen ve dudak yarasının tedavisinde kullanılan bir bitki’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 943) || Yak. Ø.

yakrılan- ‘(koyun vb.lerinin) yağı artmak, yağlı olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 943) || Yak. Ø.

yakru ‘‘çevresinde’ anlamında bir edat’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 943) ~
yağru ‘‘çevresinde’ anlamında bir edat’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 942) || Yak. Ø.

yakıtur- I ‘yakmak için emir vermek, yaktırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 943) || Yak. Ø.

yakıtur- II ‘dokundurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 944) || Yak. Ø.

yakıtur- III ‘yakı yakmak için emir vermek, yakı yaktırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 944) || Yak. Ø.

yaku (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 944) → bkz. **yağku**

yakur- I ‘yaklaştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 944) || Yak. Ø.

yakur- II ‘derin nefes almak ve nefes darlığı tutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 944) || Yak. Ø.

yāl ‘yele’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 944) || Yak. *saal I* ‘atın yelesinin altındaki yağ, boyun yağı’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2036); *saal I* ‘atın boynundaki vücut yağı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 305).

yal¹⁷⁵⁷ ‘(ateş) alevlenmek; (güneş, yüzü) yalamak; (yara) zonklamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 944) || Yak. *sal-* I ‘kızartmak, kavurmak; yakmak, yakıp kavurmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2035); *sal-* ‘yakmak, yakıp kavurmak; kızartmak, kavurmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 310).

¹⁷⁵⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yakrıkan* sözcüğü Clauson (1972, s. 907a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 215) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷⁵⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *yal-* sözcüğü Clauson (1972, s. 918a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 208) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yala ‘töhmüt altında bırakma, itham’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 944) || Yak. Ø.

yala- ‘suçlamak, itham etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 944) || Yak. Ø.

yalaçı I ‘herkesi, her konuda itham eden (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 944) || Yak. Ø.

yalaçı¹⁷⁵⁸ **II yalaçı yuvga**; yufka ekmek; bir çeşit yufka’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 944) || Yak. Ø.

yalal- ‘suçlanmak, itham edilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 944) || Yak. Ø.

yalaş- ‘karşılıklı itham etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 944) || Yak. Ø.

yaldır- ~ **yaldıra-** ‘(güneş) biraz parlamak, (şimşek, ateş vb.) az ışık virmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 945) ~ **yoldır-** ‘(kılıç, mücevher vb. şeyler) ışıldamak, parlamak’ (Clauson, 1972, s. 923b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 210; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 599) || Yak. Ø.

yaldırık ~ **yoldırık**¹⁷⁵⁹ ‘parlak (nesne)’ (Clauson, 1972, s. 922a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 210; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 599) || Yak. Ø.

yaldırık ~ **yuldrık** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 945) → bkz. **yaldırık** ~ **yoldırık** (Clauson, 1972, s. 922a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 210; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 599).

yalğa- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 945) → bkz. **yalwa-**

yalğan ‘yalan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 945) || Yak. Ø.

yalğan- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 945) → bkz. **yalwan-**

yalğandır- ‘yalanlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 945) || Yak. Ø.

yalğaş- ‘(birden çok kişi) yalamak, yalaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 945) || Yak. Ø.

yalğat- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 945) → bkz. **yalwat-**

yalgıl ‘ak yeleli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 945) || Yak. Ø.

¹⁷⁵⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da *yalaçı yuvğa* ve *yalaçı yuvğa* şeklinde iki ayrı madde başı olarak verilen *yalaçı* sözcüğü, Clauson (1972, s. 922a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 210) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷⁵⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 945) madde başı olarak verilen *yaldırık* ~ *yuldrık* yerine, Clauson (1972, s. 922a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 210) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 599) dayanarak *yaldırık* ~ *yoldırık* sözcükleri madde başı olarak alınmıştır.

- yalğu** ‘Oğuzcada rezil, alçak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 945) || Yak. Ø.
- yalığ I** ‘eyerin ön ve arka kaşı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 945) || Yak. Ø.
- yalığ**¹⁷⁶⁰ **II** ‘horozun ibiği; yele’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 945) || Yak. Ø.
- yalığlan**¹⁷⁶¹ ‘(horozun) ibiği çıkmak; (atın) yelesi çıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 945) || Yak. Ø.
- yalım**¹⁷⁶² ‘*yalım kaya*: sarp, yalçın dağ’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 945) || Yak. Ø.
- yalın** ‘ateşin alevi, alev’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 945) || Yak. Ø.
- yalın-** ‘çıplaklaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 946) || Yak. Ø.
- yalındağ** ‘çıplak (adam vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 946) || Yak. Ø.
- yalın** ‘çıplak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 946) || Yak. Ø.
- yalıgula-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 946) → bkz. **yalıgula-** (Clauson, 1972, s. 932a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 211; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 552).
- yalğ-** ‘yağlı yemekten, yağdan bıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 946) || Yak. Ø.
- yalma** ‘kaftan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 946) || Yak. Ø.
- yalju** ‘cariyelerin bir oyunu, salıncak oyunu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 946) || Yak. Ø.
- yaljuğ** ‘Oğuz, Kıpçak ve Suvarlarda odalık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 946) || Yak. Ø.
- yaljula**¹⁷⁶³ ‘*yalju* (salıncak) oynamak’ (Clauson, 1972, s. 932a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 211; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 552) || Yak. Ø.
- yaljus** ‘yalnız, tek başına’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 946) || Yak. Ø.

¹⁷⁶⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yalığ* sözcüğü Clauson (1972, s. 924b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 210) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷⁶¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yalığlan-* sözcüğü Clauson (1972, s. 927b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 210) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷⁶²Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *yalım kaya* şeklindedir.

¹⁷⁶³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 946) madde başı olarak verilen *yalıgula-* yerine, Clauson (1972, s. 932a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 211) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 552) *yalıgula-* sözcüğü tercih edilmiştir.

yalrıt- ‘parlatmak; parlayıncaya kadar cilalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 946) ~ **yolrıt-** ‘(ateşi) canlandırmak; (bakır, tunç, kalkan, leğen vb. şeyleri) parıltı çıkıncaya kadar cilâlatıp parlatmak’ (Clauson, 1972, s. 932a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 210; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 599) || Yak. Ø.

yalt ‘yalçın (dağ vb.), sert (yalçın) olan şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 946) || Yak. Ø.

yaltğa ‘alay etme, istihza’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 946) || Yak. Ø.

yaltur- ‘(ateşi) alevlendirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 946) || Yak. Ø.

yalu (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 946) → bkz. **yelü** (Clauson, 1972, s. 919a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 222; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 579).

yalwa- ‘yalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 946) ~ **yalğa-** ‘yalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 945) || Yak. *salaa-* II ‘yalamak, tamamen yalamak, temizleninceye kadar yalamak; birine yaltaklanmak; yemek, üstünü yemek; kenarını yemek, aşındırmak, küçük bir miktar bırakmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2037); *salaa-* ‘1. yalamak, tamamen yalamak, temizleninceye kadar yalamak; birine yaltaklanmak; 2. yakmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 310).

yalwan- ‘yalanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 946) ~ **yalğan-** ‘yalamak, yalanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 945) || Yak. *salan-* II ‘kendini yalamak; yalanmak; birbirini yalamak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2040); *salan-* ‘yalanmak, yalanıp durmak, kendini yalamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 311).

yalwar- ‘yalvarmak, (birine) sığınıp ondan bir şey istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 946) || Yak. Ø.

yalwat- ‘yalatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 946) ~ **yalğat-** ‘yalatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 945) || Yak. *salat-* ‘yalatmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 311).

yam¹⁷⁶⁴ ‘çer çöp; göz vb. yerlerdeki pislik, çapak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 947) || Yak. Ø.

¹⁷⁶⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yam* sözcüğü Clauson (1972, s. 933b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 211) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yama- ‘yamamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 947) || Yak. *samaa-* ‘dikiş dikmek; bezemek, süslemeleri dikmek (kadının sapkasının üstündeki)’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2059); *samaa-* ‘1. yama koymak, yamamak; 2. küçük onarımlar yapmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 313).

yamağ ‘yama’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 947) || Yak. *samu II* ‘dikiş dikme’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2065).

yamağlığ ‘yamalı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 947) || Yak. $\neq$ *samulaax* ‘*samu*’nın sıfat biçimi’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2066).

yamağlık¹⁷⁶⁵ ‘*yamağlık böz*: yamamak için hazırlanmış kumaş vb. bir şeyin parçası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 947) || Yak. *samılık ~ samalık* ‘yama; ek, ilave (yama)’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2066); *samalık* ‘yama’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 313).

yamağ ‘yamanmaya değer, yamanacak (elbise vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 947) || Yak. Ø.

yamal- ‘(elbise vb.) yamanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 947) || Yak. Ø.

yaman ‘her şeyin kötüsü, kötü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 947) || Yak. Ø.

yaman- ‘kendisi yamamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 947) || Yak. *saman-* ‘*samaa-*’nın Dö. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 313).

yamaş- I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 947) → bkz. **mayış-**

yamaş- II ‘yamalamada yardımcı olmak veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 947) || Yak. Ø.

yamğur (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 947) → bkz. **yağmur**

yamız ‘kasığın iki yanı; kalça kemiğinin iç uçları’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 947) || Yak. *sımis* ‘kasık; kasık fıtığı; hayvanın kasık derisi’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2461); *sımis* ‘kasık’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 359).

yamla- ‘silip süpürmek, temizlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 947) || Yak. Ø.

yamlan ‘bir çeşit sıçan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 947) || Yak. Ø.

yamlaş- ‘süpürmede yardım etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 947) || Yak. Ø.

¹⁷⁶⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *yamağlık böz* şeklindedir.

yamlat- ‘süpürtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 947) || Yak. Ø.

yamlıg ~ yāmlıg ‘çapaklı (göz)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 947) || Yak. Ø.

yamraş- ‘(keçiler, kuzulara) karışmak, (kuzular, annelerine) karışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 947) || Yak. Ø.

yamu¹⁷⁶⁶ ‘tamam mı, e mi (KM: ‘bu sözü kabul ettin mi, sana emredileni yapmak için onu aklında tuttun mu’ anlamında bir edat; ‘görürsün’ anlamında)’ (Clauson, 1972, s. 934a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 208; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 554) || Yak. Ø.

yān ‘kalça kemiklerinin başları; kalça kemiği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 948) || Yak. Ø.

yan- I ‘geri dönmek; vazgeçmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 948) || Yak. Ø.

yan- II ‘kusmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 948) || Yak. Ø.

yan- III ‘tehdit etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 948) || Yak. *saan- II* ‘korkutmak, gözdağı vermek, gözünü korkutmak, tehdit etmek, örfelemek; içinde tehlike bulunmak, tehlikeli olmak; yıldırım, ürkütme; intikam vadetmek’ (Pekarskiy, 1925, s. 2067); *saan- I* korkutmak, gözdağı vermek, gözünü korkutmak, tehdit etmek, örfelemek; içinde tehlike bulunmak, tehlikeli olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 305).

yan- IV ‘yanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 948) || Yak. Ø.

yana ‘ikinci defa, tekrar, yine, ve; sonra’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 948) || Yak. *saṇa I* ‘2. 1. yine, gene; tekrar, yeniden, bir daha’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 315)

yañ-¹⁷⁶⁷ ‘ezmek, çiğnemek; bir şeyi ısırp parçacıklarını birbirine katmak’ (Clauson, 1972, s. 944b) || Yak. *sıs- III* ‘darbelemek, vurmak; bozmak, harap etmek, sarsmak, zedelemek; bozguna uğratmak, getirmek, getirip yığmak; çarptırmak, zarar vermek,

¹⁷⁶⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 966) iki ayrı madde başı olarak verilen *ye mü* ve *ye nü* yerine, Clauson (1972, s. 934a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 208) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 554) *yamu* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁷⁶⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 966) madde başı olarak verilen *yañ-* yerine, Clauson (1972, s. 944b) ve Erdal’daki (1991, s. 214) *yañ-* sözcüğü tercih edilmiştir. Atalay (2006, s. 772) ve DTS ‘de (1969, s. 256) *yañ-*, COT’de (1985, s. 213) *yañ-* / *yañ-*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 580) *yañ-* şeklindedir. Clauson (1972, s. 944b) sözcüğü; KM Kzk. *jañs-*: GM Özb. *yañ-*: KBa Kaz., Kum. *yañ-*; Nog. *yañ-* dillerinde varlığını sürdürdüğünü belirtmektedir. Erdal’da (1991, s. 214) sözcüğü *yañ-* ‘kırmak, ezmek’ şeklinde ele almıştır.

vurmak, dövmek, pataklamak; kırmak, parçalamak; sakatlamak, sakat bırakmak; bozmak; birini cezalandırmak, cezaya çarptırmak; dövmek, ezmek, ufalamak (havanda), harman dövmek, harmanda dövmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2492); *sıs-* ‘1. vurmak, dövmek, pataklamak; 2. parçalamak, kırmak, paramparça etmek; ezmek; dağıtmak, ufalamak, bölmek, parçalara ayırmak; 3. harman dövmek, harmanda dövmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 362).

yançı-¹⁷⁶⁸ ‘ezmek’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 213; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 554) || Yak. Ø.

yançıl-¹⁷⁶⁹ ‘basılmak, ezilmek’ (Clauson, 1972, s. 945b; Erdal, 1991, s. 683) || Yak. Ø.

yançuk ‘kese, küçük torba’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 948) || Yak. Ø.

yandağ çek ‘kudret helvası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 948) || Yak. Ø.

yandağ tiken ‘deve dikenini’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 948) || Yak. Ø.

yandık ‘soysuz (at vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 948) || Yak. Ø.

yandru ‘tekrar, yeniden’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 948) || Yak. Ø.

yandur- I ‘geri döndürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 948) || Yak. Ø.

yandur- II ‘kusmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 948) || Yak. Ø.

yandur- III ‘tehdit ettirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 948) || Yak. Ø.

yanığ I ‘kusma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 948) || Yak. Ø.

yanığ II ‘tehdit’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 948) || Yak. *saanu* ‘kökün anlamına göre: gözdağı, tehdit, tehlike; intikam vaadi’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2080); *saanu* ‘gözdağı, tehdit, tehlike’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 305).

yanlık ‘çoban çantası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 948) || Yak. Ø.

yanu- ‘el üzerinden geçirerek bilemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 948) || Yak. Ø.

¹⁷⁶⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 966) madde başı olarak verilen *yançı-* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 213) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 554) *yançı-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁷⁶⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 966) madde başı olarak verilen *yançıl-* yerine, Clauson (1972, s. 945b) ve Erdal’daki (1991, s. 683) *yançıl-* sözcüğü tercih edilmiştir. Atalay (2006, s. 740) ve DTS’de (1969, s. 232) *yançıl-*, COT’de (1985, s. 213) *yançıl-* / *yançıl-* şeklindedir. Clauson (1972, s. 945b) sözcüğün *yanç-* fiilinin pasif biçimi olduğunu belirtip; aynı anlamda bazı dillerde varlığını sürdürdüğünü belirtmektedir. Erdal’da (1991, s. 683) sözcüğü *yanç-ıl-* ‘ezilmek ya da bastırılmak’ olarak alıp; ‘*yançılıp öñi saçılır*’ (BT XIII 16, 4) örneğini vermiştir. Ayrıca bkz. *yanç-*.

yanul- ‘el üzerinden geçirilerek bilenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 948) || Yak. Ø.

yanut¹⁷⁷⁰ ‘cevap; karşılık ve fiyat’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 948) || Yak. Ø.

yanut- ‘el üzerinden geçirerek bilenmesi için emir vermek, kılağılatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 949) || Yak. Ø.

yaña ‘Oğuz ırmağının kenarı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 949) || Yak. Ø.

yañaķ¹⁷⁷¹ ‘ağzın iki tarafında dişlerin oturduğu kemik; bir şeyin yanı, kenarı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 949) || Yak. *sıñaax I, sıñıax, sıñax, sıgax* ‘1. yanak; avurt, elmacık kemiği; dizginlerdeki demir yanaklar; 2. çene; maksila; alt çene; 3. Dolgan ve Yakutlarda: geyik dizginleri’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2469); *sıñaax* ‘1. çene; maksila; 2. yanak; avurt’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 360).

yañalduruķ ‘kepeneğin omuzlarına dikilen, tipi ve yağmurdan korunmak için başa örtülen keçe parçası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 949) || Yak. Ø.

yañan¹⁷⁷² ‘sadece başı beyaz olan alakarga’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 949) || Yak. Ø.

yañı ‘yeni’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 949) || Yak. *saña I* ‘1. yeni, çağdaş, modern; en son, yeni; taze, körpe; diri, yaş; yenileştirilmiş, yenilenmiş; 2. yenilik’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2081); *saña I* ‘1. yeni, çağdaş, modern; en son, yeni; 2. 1.¹⁷⁷³; 2. şimdi; ilk kez, ilk defa’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 315).

yañıla ‘tekrar, ikinci defa’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 949) || Yak. Ø.

yañıla- ‘yenilemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 949) || Yak. Ø.

yañılğan ‘unutan ve hata yapan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 949) || Yak. Ø.

¹⁷⁷⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yanut* sözcüğü Clauson (1972, s. 946b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 212) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷⁷¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yañaķ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 948b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 212) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷⁷²Sözcük, Atalay’da (2006, s. 741) *yañan*, DTS’de (1969, s. 233) *yañan (tañan?)*, EDPT (1972, s. 523a) ve COT’de (1985, s. 117) *tañan*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 439) *[t]añan* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 501), ilk dişte nokta ve hareke olmadığını; ancak yazma 551’de sonradan konmuş gibi görünse de *ye* noktalarının olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca krş. Aa. *yañal ~ yanal I* ‘3. alaca, açıklı koyulu, değişik renkli (genellikle hayvanlar için)’ Alt. *cañalbay* ‘kanarya’ örneklerini vermişlerdir.

¹⁷⁷³Buradaki ‘yine, gene; tekrar, yeniden, bir daha’ anlamları *yana* (krş. Clauson, 1972, 943a) ile ilişkili olduğu için bu anlam çalışmamızda *yana* madde başına alınmıştır.

yanılmas ‘yanılmayan, yanılmaz (âlim vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 949) || Yak. Ø.

yanıku ‘yankı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 949) || Yak. Ø.

yanıkula- ‘yankılanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 949) || Yak. Ø.

yanıkur- ‘çarılmış gibi, bir ses veya hareket duymuş gibi sağa sola dönmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 949) || Yak. Ø.

yanıluğ ‘hata, yanlış’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 949) || Yak. Ø.

yanıra- ‘(sözü) saklamak hakkı iken konuşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 949) || Yak. Ø.

yanıraq ‘dağdan inen dönemeçli yol’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 949) || Yak. Ø.

yanırat-¹⁷⁷⁴ ‘saklanmaya hakkı olan bir sözü söyletmek’ (Clauson, 1972, s. 952b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 213; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 556) || Yak. Ø.

yanışak ‘geveze, hezeyan şeklinde çok konuşan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 949) || Yak. Ø.

yanışat- ‘baş ağrıtabak kadar çok konuşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 949) || Yak. Ø.

yanızat- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 949) → bkz. **yanırat-** (Clauson, 1972, s. 952b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 213; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 556).

yap¹⁷⁷⁵ **I** ‘her şeyin yuvarlak olanı, yuvarlak; pekiştirme bildiren ön hece’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 950) || Yak. *sap I* ‘sıfatı pekiştiren ön hece’ (Pekarskiy, 1925, s. 2087)

yap II ‘yün yoluntusu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 950) || Yak. Ø.

yap-¹⁷⁷⁶ ‘(kapıyı) çarpmak, kapatmak, örtmek; (duvar) yapmak; (ekmeği) tandıra yapıştırmak, pişirmek; (ağ için) üstüne atmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 950) || Yak. *sap- IV* ‘üstünü örtmek, kapamak; giymek, örtmek, kapatmak, korumak,

¹⁷⁷⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2019, s. 949) madde başı olarak verilen *yanızat-* yerine, Clauson (1972, s. 952b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 213) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 556) *yanırat-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁷⁷⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yap* sözcüğü, Clauson (1972, s. 870b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 213) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷⁷⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *yap-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 870b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 213) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

himaye etmek; örtmek, gizlemek, saklamak; kafasına denk gelmek (bulut hk.); bir şeyi bir şeyle sarmak, kaplamak, örtmek; kaplamak, saklamak, perdelemek’(Pekarskiy, 1925, sü. 2088); *sap-* ‘1. kapatmak; 2. üstünü örtmek, kapamak; giymek, örtmek, sarmak, kaplamak, bürümek, himaye etmek, gizlemek; 3. kapatmak; bitirmek, ikmâl etmek, sona erdirmek; 4. kaptmak, üstünü örtmek, kapamak; 5. örtmek, kapamak, kaplamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 315).

yapaķu ‘yün yoluntusu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 950) || Yak. Ø.

yapaķulaķ¹⁷⁷⁷ I ‘Yabaku ve Yemek lehçesinde baykuş’ (Clauson, 1972, s. 875a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 214; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 557) || Yak. Ø.

yapaķulaķ¹⁷⁷⁸ II ‘Yabaku ve Yemek lehçesinde sıtmadan titreme’ (Clauson, 1972, s. 875a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 214; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 557) || Yak. Ø.

yapañ¹⁷⁷⁹ ‘hayvanların ayaklarının battığı ve çıkarılmasının zor olduğu bataklık’ (Clauson, 1972, s. 878b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 214; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 557) || Yak. Ø.

yapçun- ‘yapışmak, yapışıp asılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 950) ~ **yawçun-** ‘(bir şeyi bir şeye) yapışmak, asılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 960) || Yak. Ø.

yapçur- ‘yapıştırtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 950) ~ **yapşur-** ‘yapıştırtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 951) ~ **yawçur-** ‘(bir şeyi bir şeye) yapıştırtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 960) || Yak. Ø.

yapğak ‘kuş avlamak için kullanılan bir çeşit tuzak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 950) || Yak. Ø.

yapğuç ‘eşek vb.ni sürmek için kullanılan değnek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 950) || Yak. Ø.

¹⁷⁷⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 939) madde başı olarak verilen *yaba ķulaķ* yerine, Clauson (1972, s. 875a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 214) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 557) *yapaķulaķ I* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁷⁷⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 979) madde başı olarak verilen *yobaķulaķ* yerine, Clauson (1972, s. 875a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 214) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 557) *yapaķulaķ II* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁷⁷⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 939) madde başı olarak verilen *yapañ* yerine, Clauson (1972, s. 878b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 214) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 557) *yapañ* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 768) ve DTS’de (1969, s. 252) *yeben* şeklindedir.

yapğut ‘minder ve aynı zamanda kıl ile yün yoluntusu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 950) || Yak. Ø.

yapı ‘Çiğil lehçesinde eyer örtüsü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 950) || Yak. Ø.

yapıglıg ‘kapalı (kapı vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 950) || Yak. ≠ *sabulaax* ‘ötülü olma, örtülü; kapalı, gizli, örtülü; gizli, mahrem; sürme, sürgü’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2011); *sabulaax* ‘1. kapalı, gizli; 2. örtülü, örtülü olma’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 309).

yapın- ‘(kalkan vb. bir şeyle) örtünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 950) || Yak. *sabın-* ‘kabuklanmak, kabuk bağlamak, kapanmak; kendini örtmek, örtünmek, sarınmak; kaplanmak, bir şeyle sarınmak, bürünmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2012); *sabın-* ‘1. kapanmak; kendini örtmek, örtünmek; kapanmak, kendini hapsedmek; 2. kabuklanmak, kabuk bağlamak; örtünmek, sarınmak, bürünmek; kaplanmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 308).

yapısa-¹⁷⁸⁰ ~ **yapsa-** ‘(ekmeği, tandıra) yapıştırmak istemek; örtmek istemek; ağı üzerine atmak istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 950) || Yak. Ø.

yapış- → bkz. **yapuş-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 951).

yaprı¹⁷⁸¹ ‘pürüzsüz, geniş (yer); *yaprı kulak*: sarkık kulak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 951) || Yak. Ø.

yaprit- ‘(at) kulak dikmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 951) || Yak. Ø.

yaprul- ‘keçeleşerek yapışmak; keçeleşerek yıpranmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 951) || Yak. Ø.

yapruş- ‘(bir yeri) düzeltme ve düzletmede yardımcı olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 951) || Yak. Ø.

yapsa- → bkz. **yapısa-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 951).

yapşun- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 951) → bkz. **yapçun-**, **yawçun**

yapşur- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 951) → bkz. **yapçur-**

¹⁷⁸⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *yapısa-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 880a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 214) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷⁸¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yaprı* sözcüğü, Clauson (1972, s. 879a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 214) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yaptaç ‘çobanların yağmur ve karda giydiği küçük keçe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 951) || Yak. Ø.

yaptur¹⁷⁸² ‘(kapı vb. bir şeyi) çarpmayı emretmek, kapattırmak; (duvar vb.) inşa etme görevi vermek, yaptırmak; (ekmek) yaptırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 951) || Yak. *saptar*- ‘*sap- IV*’ün Ett. Bi.’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2092); *saptar*- ‘*sap*’ın Ett. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 316).

yapul- ‘(kapı vb.) çarpmak, kapanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 951) || Yak. Ø.

yapur¹⁷⁸³ ‘saklayıp gizlemek; (yeri vb.ni) pürüzsüz hâle getirip düzeltmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 951) || Yak. Ø.

yapurğak ‘ağaç yaprağı, kitap yaprağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 952) || Yak. Ø.

yapurğan ‘devamlı gizleyen ve hile yapan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 952) || Yak. Ø.

yapurt¹⁷⁸⁴ ‘gizlemek için emir vermek, gizletmek; (yeri) düzeltmek, parçacıkları toplatmak için görevlendirmek, düzelttirmek, toplattırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 952) || Yak. Ø.

yapuş¹⁷⁸⁵ ~ **yapış**- ‘yapışmak; (köpek, ava) yapışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 952) || Yak. *sabıs*- ‘*sap- IV*’ün İşt. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 308)

yapuşgak¹⁷⁸⁶ ‘findığa benzer, dikenli bir bitki; her işe karışan adam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 952) || Yak. Ø.

yapuşğan ‘yapışma âdeti olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 952) || Yak. Ø.

yāp yop¹⁷⁸⁷ ‘hile ve aldatma, ayartma’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 230; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 600) || Yak. Ø.

¹⁷⁸²Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *yaptur*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 872b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 214) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷⁸³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yapur*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 879a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 214) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷⁸⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yapurt*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 879a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 214) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷⁸⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yapuş*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 880b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 214) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷⁸⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yapuşgak* sözcüğü, Clauson (1972, s. 881b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 214) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yap yup (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 952) → bkz. **yāp yop** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 230; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 600).

yar ‘tükürük’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 952) || Yak. Ø.

yār ‘yar, uçurum, sel suların açtığı yarık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 952) || Yak. *sūr I* ‘dağ; tepe, küçük dağ, tepecik, küme, tümsek, kabarık; tepe, yokuş; kıyı, sahil, sarp kıyı, dik kıyı, diklik, sarplık; dik yokuş, uçurum, yar; dağ yolu; iniş, meyil; inişlik, meyillilik, yumuşak meyilli oluş’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2475); *sūr* ‘küçük dağ, tepe, tepecik; tepe, sırt, yükselti; dağ sırası, dağ silsilesi, dağlık’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 365).

yar- ‘yarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 952) || Yak. Ø.

yara- ‘uymak ve yaramak; caiz (mümkün) olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 952) || Yak. Ø.

yarağ ‘fırsat ve imkân’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 952) || Yak. Ø.

yārağ ‘yarık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 952) || Yak. Ø.

yarağlığ ‘mümkün olan (iş vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 953) || Yak. Ø.

yarağısız ‘uygun olmayan (yer vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 953) || Yak. Ø.

yaramsın- ‘yaltaklanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 953) || Yak. Ø.

aran-¹⁷⁸⁸ ‘(at vb.) çalıştırılıp, koşuncaya kadar eğitmek; (birine) yaranmak; naz ve cilve yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 953) || Yak. Ø.

yaraş- ‘uygun olmak, yaramak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 953) || Yak. Ø.

arat-¹⁷⁸⁹ ‘yaratmak; Oğuzlarda (elbise, ayakkabı vb. şeyler) yapmak; (yalan söz) yaratmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 953) || Yak. Ø.

aratğan ‘yaratan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 953) || Yak. Ø.

yarığlığ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 953) → bkz. **yarıklığ** (Clauson, 1972, s. 964b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 217; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 561).

¹⁷⁸⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 952) madde başı olarak verilen *yap yup* yerine, Dankoff; Kelly (1985, s. 230) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 600) *yāp yop* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁷⁸⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *aran-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 970b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 216) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷⁸⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *arat-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 959b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 216) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yarık I ‘zırh ve göğüslüğe (cevşen) verilen genel isim’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 953) || Yak. Ø.

yarık II ‘iki bacağın kalça kısmındaki uçları’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 953) || Yak. Ø.

yarıklan- ‘zırhlanmak, zırhlı göğüslük giymek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 953) || Yak. Ø.

yarıklığ¹⁷⁹⁰ ‘zırhlı (adam vb.)’ (Clauson, 1972, s. 964b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 217; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 561) || Yak. Ø.

yarıl- I ‘yarılmak; yarılıp kopmak, ayrılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 953) || Yak. Ø.

yarıl- II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 953) → bkz. **yêril-** (Clauson, 1972, s. 967b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 215; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 587).

yarım I ‘nesnenin yarısı, yarım’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 954) || Yak. Ø.

yarım II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 954) → bkz. **yêrim** (Clauson, 1972, s. 969a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 215; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 587).

yarımla- ‘(yol vb. şeyleri) yarılamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 954) || Yak. Ø.

yarımlan- ‘yarılanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 954) || Yak. Ø.

yarın I ‘kürek kemiği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 954) || Yak. *sarın* ‘1. omuz; pazı; kol; omuz genişliği; kas, adale; 2. Dolgancada: kürek kemiği; geyik kemiği’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2113); *sarın* ‘omuz; pazı; kol; omuz kemiği, pazı kemiği’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 318).

yarın II ‘yarın’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 954) || Yak. Ø.

yarın- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 954) → bkz. **yêrin-** (Clauson, 1972, s. 970b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 215; Kaçalın ve Ölmez, 20019, s. 587).

yarındağ ‘Türk sırimı; kayış’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 954) || Yak. Ø.

¹⁷⁹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 953) madde başı olarak verilen *yarığlık* yerine, Clauson (1972, s. 694b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 217) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 561) *yarıklık* sözcüğü tercih edilmiştir.

yarınla¹⁷⁹¹ ‘ol anı yarınladı: o, onun kürek kemiğine vurdu’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 561) || Yak. *sarınnaa*- ‘omuzlamak, omuz vurmak, omuzuyla vurmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2114).

yarısa ‘yarasa’(Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 954) || Yak. Ø.

yarış¹⁷⁹² ‘at yarışı; iki adam arasında mal bölüşümü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 954) || Yak. Ø.

yarış¹⁷⁹³ ‘yarışmak; yarı yarıya bölüşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 954) || Yak. Ø.

yarışı → bkz. **yarşı**- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 954).

yarla- ‘tükürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 954) || Yak. Ø.

yarlıg I ‘zavallı, fakir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 954) || Yak. Ø.

yarlıg II ‘Çiğil lehçesinde sultanın mektubu ve emri; Tanrı’nın emri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 954) || Yak. Ø.

yarma ‘boylamasına ikiye ayrılan şey’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 954) || Yak. Ø.

yarmağan¹⁷⁹⁴ (Clauson, 1972, s. 232a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 12; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 564) → bkz. **armağan**

yarmağ ‘dirhem, para’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 954) ~ **yartmağ** ‘ ‘para’ anlamına gelen ‘*yarmak*’ ın Uygur lehçesindeki biçimi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 955) || Yak. Ø.

yarmağan (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 955) → bkz. **yarmağan** (Clauson, 1972, s. 232a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 12; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 564).

yarmağlan- ‘para sahibi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 955) || Yak. Ø.

yarman- ‘tırmanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 955) || Yak. Ø.

¹⁷⁹¹Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 561) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

¹⁷⁹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yarış* sözcüğü, Clauson (1972, s. 972a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 215) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷⁹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yarış*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 972b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 215) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷⁹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 955) madde başı olarak verilen *yarmağan* yerine, Clauson (1972, s. 232a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 12) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 564) *yarmağan* sözcüğü tercih edilmiştir.

yarmaş ‘iri öğüdülmüş buğday’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 955) || Yak. Ø.

yarp¹⁷⁹⁵ ‘sağlam (nesne); sevinçten yüzün parlaması’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 955) || Yak. Ø.

yarpāt¹⁷⁹⁶ ~ **yarpad**- ‘(çocuk vb.) serpilmek; (hasta) iyileşmeye yüz tutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 955) || Yak. Ø.

yarpuz I ‘yılan öldüren bir hayvan, firavun faresi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 955) || Yak. Ø.

yarpuz II ‘yarpuz -bitki-’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 955) || Yak. Ø.

yarsgağ ‘dağ vb. yerdeki kaygan yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 955) || Yak. Ø.

yarsı- ‘(bir şeyi) pis bulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 955) || Yak. Ø.

yarsık- ‘ayrılıp yalnız kalmak, biri bir yanda biri bir yanda kalmak; düşman eline düşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 955) || Yak. Ø.

yarsınçığ ‘kendisinden iğrenilen’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 955) || Yak. Ø.

yarsıt- ‘(bir şeye) pis bir şey bulaştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 955) || Yak. Ø.

yarşı ~ **yarışı** ‘bir şeyin yarısını alan kimse; nesnenin yarısı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 955) || Yak. Ø.

yarşım ‘at yarışı yeri kadar bir yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 955) || Yak. Ø.

yartım ‘yalnız kalan bir grup (insan)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 955) || Yak. Ø.

yartmak (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 955) → bkz. **yarmak**

yartu ‘yonga; (yongaya benzetme yoluyla) üzerine yazı yazılan levha’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 955) || Yak. Ø.

yartur- ‘(odun vb. şeyleri) yardırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 955) || Yak. Ø.

¹⁷⁹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yarp* sözcüğü, Clauson (1972, s. 957b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 217) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷⁹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yarpāt*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 958a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 217) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yaru¹⁷⁹⁷ ‘*yaru yelim*: ‘balık tutkalı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 956) || Yak. Ø.

yaru-¹⁷⁹⁸ ‘dinlenmek ve sevindirici bir şeye sevinmek; (güneş vb.) aydınlatmak; (karanlık bir yer) aydınlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 956) || Yak. *saraa-* ‘1. ışıklanmak, aydınlanmak; açılmak, aydınlanmak (gökyüzü hk.); gün ağarmak, gün ışımak, aydınlatmak; 2. ruhu çıkmak, ölmek, vefat etmek, Bose’da uyumak (ölü)’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2094); *saraa- I* ‘şafak sökmek, tan atmak, tan yeri ağarmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 316).

yaruk I ‘yarık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 956) || Yak. Ø.

yaruk II ‘aydınlık, ışıklı, parlak; ışıık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 956) || Yak. *sarik I* ‘barık sarık: alaca karanlık, fecir, seher, tan; barık sarıkka kelim: gece karanlığında, alaca karanlıkta geldim’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2112)

yarukluk ‘nur ve ışık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 956) || Yak. Ø.

yarutgan ‘her zaman aydınlatan ve ışııklandıran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 956) || Yak. Ø.

yās¹⁷⁹⁹ ‘ziyan, zarar; Oğuzcada ölüm, helak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 956) || Yak. Ø.

yas-¹⁸⁰⁰ ‘(askerleri) ülkelerine dağıtmak; çözmek, sökmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 956) || Yak. *sıs- II* ‘taşımak, götürmek; nakletmek; sürüklemek, sürümek; çekmek, germek, uzatmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2492).

yasgaç ‘hamur tahtası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 956) || Yak. Ø.

yası ‘yassı, enli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 956) || Yak. Ø.

yasıç ‘yassı temren’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 956) || Yak. Ø.

yasığlıg (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 956) → bkz. **yasıklıg** (Clauson, 1972, s. 975a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 217; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 567).

yasıık ‘yaylık, yay konan yer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 956) || Yak. Ø.

¹⁷⁹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *yaru yelim* şeklindedir.

¹⁷⁹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yaru-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 956b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 216) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁷⁹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yās* sözcüğü, Clauson (1972, s. 973b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 217) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁸⁰⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yas-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 973b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 217) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yasıklı¹⁸⁰¹ ‘yaylıklı, yay kabı olan (yay)’ (Clauson, 1972, s. 975a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 217; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 567) || Yak. Ø.

yasıl-¹⁸⁰² ‘(iş vb.) terk edilip (sebepleri) dağıtılmak; (asker vb.) dağılmak; sökülme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 956) || Yak. Ø.

yasıla-¹⁸⁰³ ‘yassılaştırmak; (söz için) kinayeye başvurmadan açık söylemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 956) || Yak. Ø.

yasıman ‘(su boşaltılırken) kır kır eden testi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 957) || Yak. Ø.

yasta-¹⁸⁰⁴ ‘(birinin arkasına) yastık koymak; geveleyerek konuşmak, net konuşmamak; söz atmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 957) || Yak. *sittaa-* ‘bir şeyi birisinin kafasının altına koymak; yastık koymak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2502); *sittaa-* II ‘1. koymak, bırakmak; yerleştirmek; bir şeyi başının altına koymak; 2. koymak, yerleştirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 363).

yastal-¹⁸⁰⁵ ‘yastık yerleştirilmek; (hedefin) kenarına isabet etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 957) || Yak. Ø.

yastuk ‘yastık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 957) || Yak. *sittik* ‘yastık, yatağın baş ucu, başlık’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2503); *sittik* ‘1. yastık; 2. dayanak, destek, mesnet, payanda’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 363).

yasul ‘yayvan (arazi, dağ vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 957) || Yak. Ø.

yāş I ‘gözyaşı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 957) || Yak. Ø.

yāş II ‘insanın yaşı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 957) || Yak. *saas I* ‘1. yaşam yılı, yaş, çağ, hayat, ömür, yaşam; yıl, sene, doğum yılı; 2. kat, tabaka; 3. tuval üzerindeki ya da materyaldeki doğal çizgiler’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2115); *saas I, III*

¹⁸⁰¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 956) madde başı olarak verilen *yasıklı* yerine, Clauson (1972, s. 975a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 217) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 567) *yasıklı* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁰²Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *yasıl-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 975a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 217) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁸⁰³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yasıla-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 975a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 217) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁸⁰⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yasta-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 974b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 217) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁸⁰⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yastal-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 974b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 217) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

‘1. yaş, çağ; 2. konuşma dilinde; *saahıgar*: mutlaka, kesin olarak, hiç, tamamen, bûsbûtün; kat, tabaka’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 306).

yaş I ~ yâş III ‘taze’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 957) || Yak. Ø.

yâş IV ‘sebze’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 957) || Yak. Ø.

yaş II ‘bakliyat, baklagiller’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 957) || Yak. Ø.

yaş- ‘gizlenmek, saklanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 957) || Yak. *sas- II* ‘gizlenmek, saklanmak; sarınmak, bürünmek; gözden kaçmak, farkına varmamak; birinden saklanmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2115); *sas-* ‘gizlenmek, saklanmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 318).

yaşa- ‘yaşamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 957) || Yak. Ø.

yaşağı ‘yaşayacak olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 957) || Yak. Ø.

yaşağur- ‘(göz) kamaşıp yaşarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 957) || Yak. Ø.

yaşar- ‘(bitki vb.) yeşermek, yeşillenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 957) || Yak. Ø.

yaşart- ‘yeşertmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 958) || Yak. Ø.

yaşıq- ‘(göz) kamaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 958) || Yak. Ø.

yaşıl ~ yâşıl¹⁸⁰⁶ ‘yeşil; erguvanî (ipek vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 958) || Yak. *sasıl* ‘1. tilki, *Canis vulpes*; 2. tilki kürkü; 3. sarı; sarı renkler, sarı çiçekler; 4. cins isim; Bayaga’da bir ulus adı’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2119) > *sahıl* ‘tilki, tilki derisi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 318).

yaşın ‘şimşek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 958) || Yak. Ø.

yaşınlğ ‘şimşekli (bulut vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 958) || Yak. Ø.

yaşısa- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 958) → bkz. **yaşsa-** (Clauson, 1972, s. 980a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 218; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 569).

yaşla- ~ yâşla- ‘taze ot yemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 958) || Yak. Ø.

yaşlıg I ‘yaşlı (göz)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 958) || Yak. Ø.

¹⁸⁰⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yaşıl* sözcüğü, Clauson (1972, s. 978a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 218) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yaşlıg II ~ yāşlıg ‘yaşlı (insan veya hayvan)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 958) || Yak. ≠ *saastaax I* ‘1. yaşlı; yıllarca süren, çok yıllık, uzun süreli, uzun süren, devamlı; ihtiyar, yaşlı, koca; kart, çok geçkin’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2118); *saastaax I* ‘1. ihtiyar, yaşlı, yaşı ilerlemiş; 2. yaşlı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 306).

yaşna¹⁸⁰⁷ ‘şimşek çakmak; parlamak; (ayna, leğen vb. şeyler) parlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 958) || Yak. Ø.

yaşnat ‘parlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 958) || Yak. Ø.

yaşru ‘gizli, gizlice’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 958) || Yak. Ø.

yaşruş ‘gizlemede anlaşılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 958) || Yak. Ø.

yaşsa¹⁸⁰⁸ ‘gizlenmek istemek’ (Clauson, 1972, s. 980a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 218; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 569) || Yak. Ø.

yaşu¹⁸⁰⁹ ‘*yaru- yaşu-*: dinlenmek ve sevindirici bir şeye sevinmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 956) || Yak. Ø.

yaşur ‘gizlemek, örtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 958) || Yak. Ø.

yaşurğan ‘(malını vb. şeyleri) saklama âdeti olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 958) || Yak. Ø.

yaşut ‘gizli, gizlenmiş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 958) || Yak. Ø.

yāş yoş¹⁸¹⁰ ‘baklagiller ve sebze’ (Clauson, 1972, s. 975b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 218; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 602) || Yak. Ø.

yaş yuş (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 958) → bkz. **yāş yoş** (Clauson, 1972, s. 975b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 218; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 602).

yat ‘yağmur, kar vb. yağdırmada, rüzgâr estirmede ve kehanette kullanılan özel taş, yada taşı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 958) || Yak. Ø.

yāt I ‘yabancı, ecnebi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 958) || Yak. Ø.

¹⁸⁰⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yaşna*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 979a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 218) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁸⁰⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 958) madde başı olarak verilen *yaşısa*- yerine Clauson (1972, s. 980a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 218) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 569) *yaşsa*- sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁰⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *yaru- yaşu-* şeklindedir.

¹⁸¹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 958) madde başı olarak verilen *yaş yuş* yerine, Clauson (1972, s. 975b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 218) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 602) *yāş yoş* sözcüğü tercih edilmiştir.

yāt¹⁸¹¹ **II** ‘yağmur ve rüzgar getirmek için taşlarla yapılan kamlık’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 569) || Yak. Ø.

yat¹⁸¹² **I** ‘yatmak; bir şeyin altında uzun süre kalmak; (biriyle) yatmak, cima etmek; (muhafız) geceyi geçirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 958) || Yak. *sīt- II* ‘yatmak, uzanmak; olmak, bulunmak, durmak; yatmak, yatağa düşmek, boylu boyunca uzanmak; bulunmak, yer almak, ortaya çıkmak, var olmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2500); *sīt-* ‘1. yatmak, uzanmak; olmak, bulunmak, durmak; yatmak, yatağa düşmek 2. bulunmak, yer almak, ortaya çıkmak, var olmak; 3. uzanmak, yayılmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 363).

yat- II → bkz. **yad-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 959).

yatan¹⁸¹³ ‘ok atılan tahtadan yay; pamuk atıcının yayı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 959) || Yak. Ø.

yatañ ‘yün ditme yayı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 959) || Yak. Ø.

yātçı ‘kâhin (yada taşıyla yağmur vb. yağdıran kâhin)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 959)¹⁸¹⁴ || Yak. Ø.

yatgāk ‘hükümdarın, kalenin vb. şeylerin muhafızı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 959) || Yak. Ø.

yatgaş- ‘(biriyle) yatmak, çiftleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 959) || Yak. Ø.

yatgaşıq¹⁸¹⁵ ‘*yatgaşıq uğrı*: yatsı vakti’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 959) || Yak. Ø.

yatgaşuq ‘birisiyle yatan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 959) || Yak. Ø.

yatgur- ‘yatırmak ve uyutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 959) || Yak. *sıtiar-* ‘birini zorla yatırmak, birini bir yere koymak, bırakmak, yatırmak, birisiyle

¹⁸¹¹Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 569) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

¹⁸¹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *yat-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 884a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 218) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁸¹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yatan* sözcüğü, Clauson (1972, s. 892a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 208) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁸¹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 959) *yatçı* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 569) yayınına göre *yātçı* olarak alınmıştır.

¹⁸¹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *yatgaşıq uğrı* şeklindedir.

yatırmak' (Pekarskiy, 1925, sü. 2504); *sıtuar-* 'koymak, bırakmak, yatırmak; yerleştirmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 363).

yatığ 'uyku' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 959) || Yak. *sıtu* '*sıt-* II'nin isim hâli' (Pekarskiy, 1925, sü. 2504).

yatık 'uyku, uyuma' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 959) || Yak. Ø.

yatık- 'yabancılaşmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 959) || Yak. Ø.

yatısa- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 959) → bkz. **yatsa-** (Clauson, 1972, s. 894a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 219; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 570).

yatla- I 'birini yabancı saymak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 959) || Yak. Ø.

yatla- II 'taşlarla (yada taşıyla) bulut ve yağmur için kehanette bulunmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 959) || Yak. Ø.

yatlat- 'kâhinden kehanette bulunmasını (yada taşıyla rüzgâr, soğuk, yağmur vb. getirmesini) istemek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 959) || Yak. Ø.

yatsa-¹⁸¹⁶ 'gecelemek, uyumak ve yatmak istemek' (Clauson, 1972, s. 894a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 219; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 570) || Yak. Ø.

yattur-¹⁸¹⁷ ~ **yadtur-** 'yaydırmak; (asker vb. için) dağılmasını emretmek, dağıtmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 959) || Yak. Ø.

yatuk¹⁸¹⁸ 'iki cins iplikten örülen, arışı yün, argacı pamuk olan yün; terk edilip unutulmuş şey' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 960) || Yak. Ø.

java I 'yenilen, sıkılmış suyu ile tutmacı renklendiren ve ilaç olarak kullanılan bir bitki' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 960) ~ **yawa I** 'yenilen, sıkılmış suyu ile tutmacı renklendiren ve ilaç olarak kullanılan bir bitki' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 960) || Yak. Ø.

java II 'sıcak (yer vb.)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 960) ~ **yawa II** 'soğuktan uzak, sıcak (yer vb.)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 960) || Yak. Ø.

¹⁸¹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 959) madde başı olarak verilen *yatısa-* yerine Clauson (1972, s. 894a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 219) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 570) *yatsa-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸¹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *yattur-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 887a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 208) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁸¹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *yatuk* sözcüğü, Clauson (1972, s. 887b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 219) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yawa I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 960) → bkz. **java I**

yawa II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 960) → bkz. **java II**

yawal- ‘öfke yatışmak, öfke yatışıp yumuşamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 960) || Yak. Ø.

yawaş ‘yumuşak huylu (insan), huysuz olmayan (hayvan)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 960) || Yak. Ø.

yawaşlan- ‘(adam) kendini yumuşak göstermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 960) || Yak. Ø.

yawçan (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 960) → bkz. **yabçan**

yawçun- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 960) → bkz. **yapçun-**

yawçur- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 960) → bkz. **yapçur-**

yawğan¹⁸¹⁹ ‘*yawgan aş*: içinde et bulunmayan yemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 960) || Yak. Ø.

yawğanlan- ‘(yemeği) etsiz saymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 960) || Yak. Ø.

yawışğu ‘akdiken, alıç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 960) || Yak. Ø.

yawlağ¹⁸²⁰ ‘ters huylu (insan); Oğuzca ve Kıpçakçada kötü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 960) || Yak. Ø.

yawra- ‘dayanıklı (sağlam) olmak, sağlamlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 960) || Yak. Ø.

yawrı- ‘(insanın) durumu kötüleşmek, fakirlik veya hastalıktan dolayı zayıflatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 960) || Yak. *sabırıy-* ‘1. geçmek, geride bırakmak; üstün gelmek, üstün olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 308).

yawrıt- ‘(birini) zayıflatmak, gücünü azaltmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 961) || Yak. Ø.

¹⁸¹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *yawğan aş* şeklindedir.

¹⁸²⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yawlağ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 876b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 219) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yawuğ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 961) → bkz. **yuwuğ** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 991; Clauson, 1972, s. 873a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 235; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 614).

yawuz ‘kötü; bozuk; zavallı, zayıf’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 961) || Yak. Ø.

yawuzla- ‘(bir şeyi) kötü saymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 961) || Yak. Ø.

yawuzlan- ‘(bir şeyi) kötü saymak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 961) || Yak. Ø.

yāy¹⁸²¹ ‘yaz; ilkbahar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 961) || Yak. *say IV* ‘yaz, yaz mevsimi’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2025); *say* ‘say ortoto: yaz ortası, yaz ortasında’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 309).

yay-¹⁸²² ‘oylatmak, sallamak; (elbise vb. şeyleri suda) çalkalamak; meylettirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 961) || Yak. Ø.

yaya ‘insanın kızı, kalçası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 961) || Yak. Ø.

yayğuk ‘kısırak memesinin ucu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 961) ~ **yazğuk** ‘Kıpçak lehçesindekilerin bazılarında göre, kısırak memesinin ucu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 963) || Yak. Ø.

yayığ ‘kararsız huylu, bir buna bir ona dönen (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 961) ~ **yayığ** ‘kararsız huylu, bir buna bir ona dönen (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 961) || Yak. Ø.

yayığ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 961) → bkz. **yayığ**

yayığ- ‘bahar olmak, bahar gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 961) || Yak. Ø.

yayığ-I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 961) → bkz. **yadığ-**

yayığ- II ‘sallanmak, titreyip salınmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 962) || Yak. Ø.

yayığ-III ‘kararsız ve sebatsız (insan)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 962) || Yak. Ø.

¹⁸²¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yāy* sözcüğü, Clauson (1972, s. 980a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 220) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁸²²Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *yay-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 980b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 220) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yayım¹⁸²³ (Clauson, 1972, s. 982a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 220; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 573) || Yak. Ø.

yayın- ‘(elbise vb. şeyleri suda) çalkalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 962) || Yak. Ø.

yaykal- ‘(su vb.) çalkanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 962) || Yak. Ø.

yayla- ‘yaz mevsimini geçirmek, yaylamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 962) || Yak. *sayılaa-* I ‘yaz mevsimini geçirmek, yazlamak, yaz aylarında kalmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2031); *sayılaa-* I ‘yaz mevsimini geçirmek, yazlamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 310).

yaylağ ‘yayla, yazlık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 962) || Yak. Ø.

yaylat- ‘(dağ vb. yerlerde) oturtmak, yaylatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 962) || Yak. Ø.

yaytur- ‘çalakalatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 962) || Yak. Ø.

yāz¹⁸²⁴ ‘ilkbahar; yaz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 962) || Yak. *saas II* ‘ilkbahar, bahar; ilkbaharda’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2115); *saas II* ‘ilkbahar, bahar; ilkbaharda’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 306).

yaz- I ‘çözmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 962) || Yak. Ø.

yaz-¹⁸²⁵ **II** ‘(sözü) yanlış söylemek, yanılmak; ıskalamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 962) || Yak. *sus-* II ‘isabet ettirememek; yan vurmak; yanılmak, hata yapmak; pot kırmak, vuramamak (hedefi); yanlış yapmak, yanılmak, hata etmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2493); *sus-* ‘1. isabet ettirememek; yan vurmak; yanılmak, hata yapmak; pot kırmak, hedefi vuramamak; 2. yanılmak, hata etmek, yanlış yapmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 365).

yaz- III ‘Oğuzcada yazmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 963) || Yak. Ø.

¹⁸²³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 978) madde başı olarak verilen *yitim* yerine, Clauson (1972, s. 982a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 220) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 573) *yayım* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay’da (2006, s. 794) *yitim*, DTS’de (1969, s. 264) *yitim* (?) şeklindedir. Clauson (1972, s. 891b) *yitim* sözcüğünün *yayım* biçimine göre hatalı olduğunu belirtmektedir.

¹⁸²⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yāz* sözcüğü, Clauson (1972, s. 982b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 220) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁸²⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yaz-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 983b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 220) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yaz- IV ‘yaklaşma bildiren tasvir fiili’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 963) || Yak. *sıs- I* ‘bir şeye yakın olmak (ulaç)’ (Pekarskiy, 1945, s. 2492).

yaza- ‘baharı (bir yerde) geçirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 963) || Yak. *saasaa-* ‘baharı geçirmek’ (Pekarskiy, 1925, s. 2116); *saahaa-* ‘bir yerde baharı geçirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 306).

yazak ‘Yağma ve Toxsı lehçesinde otlak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 963) || Yak. Ø.

yazguk (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 963) → bkz. **yayguk**

yazı ‘açık arazi, açıklık, kır, ova’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 963) || Yak. ≠ *sısu*¹⁸²⁶ I ‘düz yüzey, ova, yazı, düzlük, tarla, kır; arazi, alan, saha, çayır, çayırılık, otlak, vadi, dere; ormanla çevrili alan’ (Pekarskiy, 1925, s. 2496); *sıhu* ‘ova, yazı, düzlük, çayır, çayırılık, otlak, orman açıklığı, ormanlık alan’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 363).

yazıglıg ‘bağından serbest bırakılmış (at vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 963) || Yak. Ø.

yazık- ‘bahar olmak, bahar gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 963) || Yak. Ø.

yazıl- ‘çözölmek, açılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 963) || Yak. Ø.

yazın- ‘bizzat çözmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 963) || Yak. Ø.

yazısa- → bkz. **yazsa-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 963).

yazış¹⁸²⁷ ‘çözmede yardım etmek veya yarışmak; sökmede yardımcı olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 963) || Yak. Ø.

yazlat- ‘baharı geçirtmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 963) || Yak. Ø.

yazlın- ‘kendi kendine çözülmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 963) || Yak. Ø.

yazlış- ‘(düğümler) çözülmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 963) || Yak. Ø.

yazsa- ~ **yazısa-** ‘çözmek istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 964) || Yak. Ø.

yaztur- I ‘çözdürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 964) || Yak. Ø.

¹⁸²⁶Yakutça sözcüğün sonundaki ünlü uzunluğu sözcüğün *yazı* değil, **yazıg* biçimiyle ilişkili olduğunu gösterir. Bu nedenle, burada ≠ işareti kullanılmıştır.

¹⁸²⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yazış-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 988b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 221) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yaztur- II ‘(ok atışında, konuşmada) yanıltmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 964)
|| Yak. *sustar-* ‘kökün anlamına göre: üşütmek, soğuk almak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2495); *sustar-* ‘karışık bir hâl almak, güçleşmek (hastalıktan sonra)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 365).

yāzuḵ ~ yazuḵ I ‘suç, günah’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 964) || Yak. Ø.

yazuḵ II ‘bağından serbest bırakılmış (at vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 964)
|| Yak. Ø.

yazuḵ¹⁸²⁸ **III** ‘*yazuḵ et*: sonbaharda baharatla karıştırılıp doğranan ve ikbaharda yenen et’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 964) || Yak. Ø.

yazuḵla- ‘suçlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 964) || Yak. Ø.

yazuḵluḡ ‘suçlu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 964) || Yak. Ø.

yāzuḵsuz ‘suçsuz, günahsız’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 964) || Yak. Ø.

yel ~ yēl → bkz. **yīl** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 964).

yelim ~ yilim (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 964) → bkz. **yēlim** (Clauson, 1972, s. 929a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 222; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 581).

yeliḡ ‘bol rüzgâr esen (yer, zaman)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 965) || Yak. Ø.

yelpiş- ~ yilpiş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 965) → bkz. **yēlpiş- II** (Clauson, 1972, s. 921a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 221; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 582).

yelü¹⁸²⁹ ‘tayların bağı, kısıraktan kımız için süt sağılırken tayların bağlandığı ip’ (Clauson, 1972, s. 919a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 222; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 579) || Yak. Ø.

yem ‘baharat’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 965) || Yak. Ø.

yemdü ‘kasık kılı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 965) || Yak. Ø.

yeme ~ yime (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 965) → bkz. **yēme** (Clauson, 1972, s. 934b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 222; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 583).

¹⁸²⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *yazuḵ et* şeklindedir.

¹⁸²⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 946) madde başı olarak verilen *yalu* yerine, Clauson (1972, s. 919a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 222) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 579) *yelü* sözcüğü tercih edilmiştir.

yemeçük ‘buğday taşınan küçük çuval’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 966) || Yak. Ø.

yemet (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 966) → bkz. **ewet**

yemiş ~ yîmiş ~ yimiş (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 966) → bkz. **yèmiş** (Clauson, 1972, s. 938b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 221; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 583).

yemrüş- ‘(ağaç vb.) sökmeye yardım etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 966) || Yak. Ø.

ye mü (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 966) → bkz. **yamu** (Clauson, 1972, s. 934a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 208; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 554).

yemür- ‘(ağaç vb. şeyleri) kesmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 966) || Yak. Ø.

yemürgen ‘(ağaç vb. şeyleri) söken ve kökleyen (su vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 966) || Yak. Ø.

yenç- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 966) → bkz. **yanç-** (Clauson, 1972, s. 944b; Erdal, 1991, s. 214).

yençi- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 966) → bkz. **yançı-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 213; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 554).

yençil- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 966) → bkz. **yançıl-** (Clauson, 1972, s. 945b; Erdal, 1991, s. 683).

yeni- ~ yini- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 966) → bkz. **yèni-** (Clauson, 1972, s. 944a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 222; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 583).

ye nü (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 966) → bkz. **yamu** (Clauson, 1972, s. 934a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 208; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 554).

yeŋ- ‘Oğuz ve Kıpçak lehçesinde yenmek, galip gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 966) || Yak. Ø.

yenge ‘ağabeyin zevcesi, yenge’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 966) || Yak. Ø.

yer- ‘mahzun olmak, melul olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 967) || Yak. Ø.

yerdaş¹⁸³⁰ ~ **yirdaş** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 967) → bkz. **yërdeş** (Clauson, 1972, s. 959b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 587).

yersgü (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 967) → bkz. **aya yersgü**

yet- ~ **yit-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 967) → bkz. **yêt-** (Clauson, 1972, s. 884b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 588).

yetgek ‘bohça, heybe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 967) || Yak. Ø.

yetil- ~ **yitil-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 967) → bkz. **yêtil-** (Clauson, 1972, s. 890a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 588).

yetise- ~ **yitise-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 967) → bkz. **yêtse-** (Clauson, 1972, s. 894a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 588).

yetsik¹⁸³¹ ~ **yitsik-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 968) → bkz. **yêtsik-** (Clauson, 1972, s. 894a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 588).

yewül- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 968) → bkz. **yêwil-** II (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 224; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 589).

yeyise- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 968) → bkz. **yêse-** (Clauson, 1972, s. 974; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 221; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 588).

yezne ‘büyük kız kardeşin kocası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 968) || Yak. Ø.

yē-¹⁸³² ‘(bir şey) yemek’ (Clauson, 1972, s. 869b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 221; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 580) || Yak. *sie-* ‘1. (yemek) yemek, tıkmak, atıştırmak, tatmak, yutmak, kemirmek, yiyip bitirmek, aşındırmak; katı yemek yemek; 2. yiyecekmiş gibi bakmak, harap etmek, mahvetmek, bitirmek, yok etmek, imha etmek; kökünü kazımak, kökünü kurutmak; 3. yakmak, kundaklamak, yakmak, kavurmak (güneş hk.); 4. kendi yararı için; *beğesee ikki xoppo balık ciebetter*: dün iki kutu balık yakaladılar; 5. yenmek, piyon ya da parça almak (dama ya da santranç oyununda)’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2183); *sie-* ‘1. (yemek) yemek 2. yiyecekmiş gibi

¹⁸³⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yerdas* sözcüğü, Clauson (1972, s. 959b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 223) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁸³¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yetsik-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 894a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 223) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁸³²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 973) madde başı olarak verilen *yē-* yerine Clauson (1972, s. 869b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 221) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 580) *yē-* sözcüğü tercih edilmiştir.

bakmak; yok etmek, imha etmek; kökünü kazımak, kökünü kurutmak; 3. yakmak, kavurmak (ateş, güneş ışınları, hk.); 4. elde etmek, sağlamak, temin etmek, avcılık yapmak (kendi için); 5. benimsemek, kendine mal etmek; 6. ısırarak, dişlemek, sokmak (böcek hk.); 7. bir şeyi harcamak, kullanmak, tüketmek; 8. çok miktarda tüketmek, yutmak, içine çekmek, emmek; 9. yenmek (karma oynarken); almak, çıkarmak (dama ya da santranç oynarken piyon ya da bir parça); 10. sağlığa zararlı olmak, yaşam için; 11. ciddi azarlamak, fırçalamak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 328).

yēd- '(bohça veya heybeyi) doldurmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 964)¹⁸³³ || Yak. Ø.

yēdil- '(bohça vb.) dikilmek ve doldurulmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 964)¹⁸³⁴ || Yak. Ø.

yēdiş- '(heybe, bohça vb. şeylerin nakışını) dikmekte yardım etmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 964)¹⁸³⁵ || Yak. Ø.

yēdtür- '(bohçaya) doldurtup korumaya almak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 964)¹⁸³⁶ || Yak. Ø.

yēg¹⁸³⁷ 'daha iyi' anlamında bir söz, yeğ' (Clauson, 1972, s. 909b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 221; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 581) || Yak. Ø.

yēl¹⁸³⁸ 'yel, rüzgâr; karındaki yel, gaz; cin, cin çarpması' (Clauson, 1972, s. 916b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 221; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 581) || Yak. Ø.

yēl¹⁸³⁹ 'yemek yenmek' (Clauson, 1972, s. 918b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 221; Kaçalin ve Ölmez) || Yak. Ø.

¹⁸³³Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 964) *yēd-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 581) yayınına göre *yēd-* olarak alınmıştır.

¹⁸³⁴Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 964) *yēdil-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 581) yayınına göre *yēdil-* olarak alınmıştır.

¹⁸³⁵Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 964) *yēdiş-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 581) yayınına göre *yēdiş-* olarak alınmıştır.

¹⁸³⁶Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 964) *yēdtür-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 581) yayınına göre *yēdtür-* olarak alınmıştır.

¹⁸³⁷Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 974) madde başı olarak verilen *yig II* yerine Clauson (1972, s. 909b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 221) ve Kaçalin ve Ölmez'deki (2019, s. 581) *yēg* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 768) *yēg*, DTS'de (1969, s. 252) *yeg* şeklindedir.

¹⁸³⁸Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 974) madde başı olarak verilen *yēl* ~ *yēl* ~ *yel* yerine, Clauson (1972, s. 916b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 221) ve Kaçalin ve Ölmez'deki (2019, s. 581) *yēl* sözcüğü tercih edilmiştir.

yël¹⁸⁴⁰ II ‘(atlı vb.) koşmak’ (Clauson, 1972, s. 918a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 222; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 581) || Yak. *siel*- II ‘tırıs koşmak, tırıs gitmek; iyi koşmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2187); *siel*- ‘tırıs koşmak, tırıs gitmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 328).

yël kögen¹⁸⁴¹ ‘gök kuşağı’ (Clauson, 1972, s. 916b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 221; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 581) || Yak. Ø.

yêldir- ‘(rüzgâr) esmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 964)¹⁸⁴² || Yak. Ø.

yêlgin¹⁸⁴³ ‘yolcu; hızlı koşan (atlı)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 964)¹⁸⁴⁴ ~ **êlgin** ‘yolcu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 637) || Yak. Ø.

yêlim¹⁸⁴⁵ ‘kendisiyle tüy ve benzeri şeyler yapıştırılan tutkal’ (Clauson, 1972, s. 929a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 222; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 581) || Yak. *silim* ‘1. tutkal, zambak; balık tutkalı; genel olarak yapışkanlık; 2. şaman adı’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2218); *silim* ‘tutkal, zambak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 323).

yêlimle- I ‘(tüy vb. şeyler) yapıştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 964)¹⁸⁴⁶ || Yak. *silimnee*- ‘yapıştırmak, tutkallamak, zambaklamak, zambakla yapıştırmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2218); *silimnee*- ‘yapıştırmak, tutkallamak, zambaklamak, zambakla yapıştırmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 323).

¹⁸³⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 975) madde başı olarak verilen *yil*- I yerine Clauson (1972, s. 918b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 221) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 581) *yël*- sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, Atalay (2006, s. 769) ve DTS’de (1969, s. 254) *yel*- şeklindedir.

¹⁸⁴⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 975) madde başı olarak verilen *yil*- II yerine Clauson (1972, s. 918a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 222) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 581) *yël*- sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁴¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 975) madde başı olarak verilen *yilkögen* yerine, Clauson (1972, s. 916b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 221) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 581) *yël kögen* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁴²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 964) *yeldir*- şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 581) yayınına göre *yêldir*- olarak alınmıştır.

¹⁸⁴³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yelgin* sözcüğü, Clauson (1972, s. 928a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 222) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁸⁴⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 964) *yelgin* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 581) yayınına göre *yêlgin* olarak alınmıştır.

¹⁸⁴⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 964) madde başı olarak verilen *yelim* ~ *yilim* yerine, Clauson (1972, s. 929a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 222) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 581) *yêlim* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁴⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 964) *yelimle*- I şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 581) yayınına göre *yêlimle*- I olarak alınmıştır.

y limle- II ‘(düşmanın tuzağı veya öncüsü olup olmadığını araştırmak ve dönüp haber vermek üzere askerden önce) ileri çıkmak,  nc  ileri çıkmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 965)¹⁸⁴⁷    Yak.  .

y limlen- ‘(tutkal) yapı amak, tutkallanmak; yapıştırılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 965)¹⁸⁴⁸    Yak. *silimnen-* ‘ iri lenmek, yapışmak, yapışkan olmak, yapıştırılmak’ (Pekarskiy, 1925, s . 2219); *silimnen-* ‘1. almak, kazanmak, edinmek, tutkal hazırlamak (kendi için); 2.  iri lenmek, yapışmak, yapışkan olmak, tutkallanmak, yapıştırılmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 323).

y lin¹⁸⁴⁹ ‘kısırak memesi’ (Clauson, 1972, s. 930a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 222; Kaçalın ve  lmez, 2019, s. 582)    Yak. *silin I* ‘hayvan memesi, meme’ (Pekarskiy, 1925, s . 2219)

y lne- ‘kısırak memesi doğum sırasında dolmak, memeye süt gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 965)¹⁸⁵⁰    Yak.  .

y lpik¹⁸⁵¹ ‘cin  arpması’ (Clauson, 1972, s. 920a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 221; Kaçalın ve  lmez, 2019, s. 582)    Yak.  .

y lpin-¹⁸⁵² ‘cin çarpmak; kendi kendini yelpazelemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 965)¹⁸⁵³    Yak.  .

y lpir-¹⁸⁵⁴ ‘(r zg r vb.) esmek; cin çarpmış gibi yüzünü bir sağa bir sola çevirmek;  iselemek; (kepek vb.) nemlenmek’ (Clauson, 1972, s. 920b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 221; Kaçalın ve  lmez, 2019, s. 582)    Yak.  .

¹⁸⁴⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 965) *yelimle- II*  eklinde verilen madde başı, Kaçalın ve  lmez (2019, s. 581) yayınına göre *y limle- II* olarak alınmıştır.

¹⁸⁴⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 965) *yelimlen-*  eklinde verilen madde başı, Kaçalın ve  lmez (2019, s. 581) yayınına göre *y limlen-* olarak alınmıştır.

¹⁸⁴⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 975) madde başı olarak verilen *yilin* yerine, Clauson (1972, s. 930a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 222) ve Kaçalın ve  lmez’deki (2019, s. 582) *y lin* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁵⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 965) *yelne-*  eklinde verilen madde başı, Kaçalın ve  lmez (2019, s. 582) yayınına göre *y lne-* olarak alınmıştır.

¹⁸⁵¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 975) madde başı olarak verilen *yilpik* yerine Clauson (1972, s. 920a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 221) ve Kaçalın ve  lmez’deki (2019, s. 582) *y lpik* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük Atalay (2006, s. 770) ve DTS’de (1969, s. 255) *yelpik*  eklinde dir.

¹⁸⁵²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yelpin-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 920b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 221) dayanarak tek madde h linde birleştirilmiştir.

¹⁸⁵³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 965) *yelpin-*  eklinde verilen madde başı, Kaçalın ve  lmez (2019, s. 582) yayınına göre *y lpin-* olarak alınmıştır.

yêlpiş- I ‘(sinek vb. şeyleri) yelpazeyle kovmada yardım etmek; yelpaze ile yellemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 965)¹⁸⁵⁵ || Yak. Ø.

yêlpiş-¹⁸⁵⁶ II ‘(kepek vb. şeyler) birbirini çekmek’ (Clauson, 1972, s. 921a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 221; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 582) || Yak. Ø.

yêlpit- I ‘(atın yemi vb. şeyleri) ıslatmak, (çisenti, toprağı) çiyletmek, nemlendirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 965)¹⁸⁵⁷ || Yak. Ø.

yêlpit- II ‘(sinek vb. şeyleri) yelpazeyle kovdurtmak, yelpazeletmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 965)¹⁸⁵⁸ || Yak. Ø.

yêlwi ‘büyü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 965)¹⁸⁵⁹ || Yak. Ø.

yêlwiçi ‘büyücü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 965)¹⁸⁶⁰ || Yak. Ø.

yêlwir- ‘(tül vb. şeyler) uçuşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 965)¹⁸⁶¹ || Yak. Ø.

yēm¹⁸⁶² ‘yiyecek, rızık’ (Clauson, 1972, s. 934; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 221) || Yak. Ø.

yème¹⁸⁶³**I** ‘ ‘de, da; dahi’ anlamlarında bir bağlaç’ (Clauson, 1972, s. 934b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 222; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 583) || Yak. *emie ~ imie* ‘1. ufak bir zam, ilave, yardım; muavenet; 2. daha, ondan maada, ve, kez, hakeza, yeniden, müceddeden, mükerrer’ (Pekarskiy, 1945, s. 282); *emie* ‘1. 1. gene, tekrar, yine,

¹⁸⁵⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 975) madde başı olarak verilen *yilpire-* yerine, Clauson (1972, s. 920b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 221) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 582) *yêlpir-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁵⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 965) *yelpiş-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 582) yayınına göre *yêlpiş-* olarak alınmıştır.

¹⁸⁵⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 965) madde başı olarak verilen *yelpiş-* ~ *yilpiş-* yerine, Clauson (1972, s. 921a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 221) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 582) *yêlpiş-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁵⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 965) *yelpit-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 582) yayınına göre *yêlpit-* olarak alınmıştır.

¹⁸⁵⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 965) *yelpit-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 582) yayınına göre *yêlpit-* olarak alınmıştır.

¹⁸⁵⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 965) *yelwi* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 582) yayınına göre *yêlwi* olarak alınmıştır.

¹⁸⁶⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 965) *yelwiçi* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 582) yayınına göre *yêlwiçi* olarak alınmıştır.

¹⁸⁶¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 965) *yelwir-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 582) yayınına göre *yêlwir-* olarak alınmıştır.

¹⁸⁶²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 975) madde başı olarak verilen *yēm* yerine Clauson (1972, s. 934a) ve Dankoff ve Kelly’deki (1985, s. 221) *yēm* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁶³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 965) madde başı olarak verilen *yeme* ~ *yime* yerine, Clauson (1972, s. 934b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 222) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 583) *yème I* sözcüğü tercih edilmiştir.

yeniden; bir daha; bir de, hem de; ayrıca, üstelik; bir kez daha; 2. da, de, dahi, keza; ötesinde; 2. 1. onaylamama, iyi karşılamama; 2. *ironi*, *alay* bence de, ayrıca yine; 3. 1. kâh....., kâh....., 2. de....., de.....; hem....., hem.....' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 540).

yème¹⁸⁶⁴ II 'yine' (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 583) || Yak. Ø.

yemiş¹⁸⁶⁵ 'meyve' (Clauson, 1972, s. 938b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 221; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 583) || Yak. Ø.

yemişlen- 'meyvelenmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 966)¹⁸⁶⁶ || Yak. Ø.

yemsin- 'yemediği hâlde yer görünmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 966)¹⁸⁶⁷ || Yak. Ø.

yèn → bkz. **yin** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 966).

yèni¹⁸⁶⁸ 'kadın doğurmak' (Clauson, 1972, s. 944a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 222; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 583) || Yak. Ø.

yènik 'her şeyin hafifi, hafif' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 966)¹⁸⁶⁹ || Yak. Ø.

yènit- '(kadını) doğurtmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 966)¹⁸⁷⁰ || Yak. Ø.

yěŋ¹⁸⁷¹ 'yen' (Clauson, 1972, s. 940b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 586) || Yak. *siex* 'kol, yen; kol; hortum, tulumba hortumu' (Pekarskiy, 1925, sü. 2196)

yèŋşür- '(sıcak suyu, soğuk suya) katıp ılıklaşmasını sağlamak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 967)¹⁸⁷² || Yak. Ø.

¹⁸⁶⁴Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 583) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

¹⁸⁶⁵Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 966) madde başı olarak verilen *yemiş* ~ *yîmiş* ~ *yimiş* yerine, Clauson (1972, s. 938b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 221) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 583) *yemiş* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁶⁶Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 966) *yemişlen-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 583) yayınına göre *yemişlen-* olarak alınmıştır.

¹⁸⁶⁷Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 966) *yemsin-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 583) yayınına göre *yemsin-* olarak alınmıştır.

¹⁸⁶⁸Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 966) madde başı olarak verilen *yèni-* ~ *yini-* yerine, Clauson (1972, s. 944a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 222) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 583) *yèni-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁶⁹Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 966) *yènik* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 583) yayınına göre *yènik* olarak alınmıştır.

¹⁸⁷⁰Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 966) *yènit-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 583) yayınına göre *yènit-* olarak alınmıştır.

¹⁸⁷¹Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 977) madde başı olarak verilen *yîŋ* ~ *yîŋ I* yerine, Clauson (1972, s. 940b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 223) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 586) *yěŋ* sözcüğü tercih edilmiştir.

yēr¹⁸⁷³ ‘yer; yeryüzü; toprak; mekân; arazi; ülke; ipekli kumaşın veya arışın bir yüzünün adı’ (Clasun, 1972, s. 954a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 587) ~ **ēr** ‘yer’ (Clasun, 1972, s. 954a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 185) || Yak. *sir II* ‘1. yer, toprak; dünya, yer, arz; toprak, kara, arazi; zemin, esas, temel, yerküre; 2. yer, toprak; ülke, yurt, memleket, bölge, daire; sahiplik, iyelik, mülkiyet, çiftlik, malikane; köy, küçük köy, yeni imar ve iskan edilen yer; 3. yer, toprak, zemin; temel, esas; 4. yer, toprak, toprak zemin; 5. ekilebilir arazi, zemin; 6. yer, toprak, mahal, mekan; yan, taraf; kenar; yüz; 7. mahal, mekan, nokta, yer; 8. mesafe’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2236); *sir I* ‘1. yer, toprak; dünya, yer, arz; toprak, kara, arazi; zemin, esas, temel, yerküre; yersel, arazi; 2. yer, toprak, zemin; temel, esas; arazi; topraksı; toprak altı suları, yer altı suları; topraktan yapılmış; parsel, arsa; 3. yer, toprak, arzi, alan, saha, bölge; 4. mahal, mekan, yer, arazi, bölge, mıntika, ülke, memleket, diyar; 5. bölge, alan, nokta, yer; 6. döşeme; 7. avlanma yeri (her avcıya atanmış-balıkçılar)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 325).

yēr~ yer (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 967) → bkz. **yēr** (Clasun, 1972, s. 954a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 587).

yēr¹⁸⁷⁴ ‘iğrenmek; Oğuz lehçesinde yermek’ (Clasun, 1972, s. 955a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 587) || Yak. *sir- III* ‘bir şeyden iğrenmek, nefret etmek, hor bakmak; istihfaf etmek, önemsemek; geri çevirmek, reddetmek, tepmek, saygısızlık etmek, saymamak; aldırmmamak, boş vermek; iğrenmek, tiksirmek; küçümsemek, hakir görmek, tiksinti hissetmek; çürüğe çıkarmak, kusurlu bulmak; tenkit etmek, tekdir etmek; ayıplamak, kınamak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2238); *sir-* ‘çürüğe çıkarmak, kusurlu bulmak; geri çevirmek, reddetmek, tepmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 325).

¹⁸⁷²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 967) *yēṣūr-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 586) yayınına göre *yēṣūr-* olarak alınmıştır.

¹⁸⁷³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 977) madde başı olarak verilen *yir* ve *yēr~ yer* yerine, Clasun (1972, s. 941a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 223) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 587) *yēr* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁷⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 977) madde başı olarak verilen *yir-* yerine, Clasun (1972, s. 955a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 223) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 587) *yēr-* sözcüğü tercih edilmiştir.

y r- ‘(dal vb.  eyleri) demir kullanmadan, nazikçe yarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 967)¹⁸⁷⁵   Yak. *siir-* ‘yarmak; delmek, de mek; parçalamak, paramparça etmek, yırtmak’ (Pekarskiy, 1925, s . 2238); *siir-* ‘yarmak; delmek, de mek; parçalamak, paramparça etmek, yırtmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 322).

y r i¹⁸⁷⁶ ‘tecrübeli kılavuz’ (Clauson, 1972, s. 958a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve  lmez, 2019, s. 587).   Yak. $\neq$ *sirdyt*, *sircit*, *siccit* ~ *silcit* ‘araziyi, yöreyi tanıyan kişi; kılavuz, rehber; muhafız; k r  elinden tutup gezdiren (adam,  ocuk,kadın); ba , oymak başı,  nder; kaptan,  ef, reis; arabacı’ (Pekarskiy, 1925, s . 2243); *sircit* ‘1. kılavuz, rehber; muhafız; k r  elinden tutup gezdiren (adam,  ocuk,kadın; 2.  nder; kaptan,  ef, reis’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 326).

y r  ¹⁸⁷⁷ ‘kabir’ (Clauson, 1972, s. 958a; Erdal, 1991, s. 106)   Yak.  .

y rde ¹⁸⁷⁸ ‘insanlardan yerli olan, yerli; aynı yerden olan; Oğuzcada aynı şehirden olan insanlar’ (Clauson, 1972, s. 959b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve  lmez, 2019, s. 587)   Yak.  .

y ril-¹⁸⁷⁹ ‘yarılıp kopmak, ayrılmak’ (Clauson, 1972, s. 967b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 215; Kaçalın ve  lmez, 2019, s. 587)   Yak.  .

y rilgen¹⁸⁸⁰ ‘devamlı çatlayan (dal vb.)’ (Clauson, 1972, s. 967b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 215; Kaçalın ve  lmez, 2019, s. 587)   Yak.  .

y rim¹⁸⁸¹ ‘her şeyden alınan tek parça’ (Clauson, 1972, s. 969a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 215; Kaçalın ve  lmez, 2019, s. 587)   Yak.  .

¹⁸⁷⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 967) *yer-*  eklinde verilen madde başı, Kaçalın ve  lmez (2019, s. 587) yayınına göre *y r-* olarak alınmıştır.

¹⁸⁷⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 981) madde başı olarak verilen *yor ı* yerine, Clauson (1972, s. 958a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 223) ve Kaçalın ve  lmez’deki (2019, s. 587) *y r i* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁷⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 978) madde başı olarak verilen *yir  * yerine, Clauson (1972, s. 958a) ve Erdal’daki (1991, s. 106) *y r  * sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁷⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 967) madde başı olarak verilen *yerd  * ~ *yird  * yerine, Clauson (1972, s. 959b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 223) ve Kaçalın ve  lmez’deki (2019, s. 587) *y rde * sözcüğü tercih edilmiştir. Ercilasun ve Akkoyunlu eki yalnızca +*da * art ünlü almayı uygun görmüşlerdir

¹⁸⁷⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 953) madde başı olarak verilen *yarıl-* II yerine, Clauson (1972, s. 967b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 215) ve Kaçalın ve  lmez’deki (2019, s. 587) *y ril-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁸⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 978) madde başı olarak verilen *yirilgen* yerine, Clauson (1972, s. 967b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 215) ve Kaçalın ve  lmez’deki (2019, s. 587) *y rilgen* sözcüğü tercih edilmiştir.

yèrin¹⁸⁸² ‘kendi başına yarmaya başlamak’ (Clauson, 1972, s. 970b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 215; Kaçalın ve Ölmez, 20019, s. 587) || Yak. Ø.

yèriş¹⁸⁸³ ‘gülümsemek; (köpek dişi vb.) zayıflamak; (nesne) ayrılmaya yüz tutarak gevşemek’ (Clauson, 1972, s. 972b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 215; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 587) || Yak. Ø.

yèrit ‘tembelleşmek ve üşenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 967)¹⁸⁸⁴ || Yak. Ø.

yērkiye¹⁸⁸⁵ ‘küçük yer’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 587) || Yak. Ø.

yêrlig¹⁸⁸⁶ ‘(kumaş için) yüzlü (*yaşıl yirlig*: yeşil yüzlü)’ (Clauson, 1972, s. 954a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 587) || Yak. ≠ *sirdeex* ‘topraklı, toprak sahibi; topraktan yapılmış, topraksı’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2242)

yèrsin ‘(bir yere) yerleşip (orayı) benimsemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 967)¹⁸⁸⁷ || Yak. Ø.

yértür ‘(birine dal vb. şeyleri) nazıkçe yarma işi vermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 967)¹⁸⁸⁸ || Yak. *siirder* ‘*siir*’-in Ett. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 322).

yèrük¹⁸⁸⁹ I ‘yarık, gedik’ (Clauson, 1972, s. 965a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 215; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 588) || Yak. Ø.

¹⁸⁸¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 954) madde başı olarak verilen *yarım II* yerine, Clauson (1972, s. 969a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 215) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 587) *yèrim* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁸²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 954) madde başı olarak verilen *yarın*- yerine, Clauson (1972, s. 970b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 215) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 587) *yèrin*- sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁸³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 967) madde başı olarak verilen *yiriş*- yerine, Clauson (1972, s. 972b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 215) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 587) *yèriş*- sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁸⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 967) *yèrit*- şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 587) yayınına göre *yèrit*- olarak alınmıştır.

¹⁸⁸⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 978) madde başı olarak verilen *yirkiye* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 223) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 587) *yērkiye* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁸⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 978) madde başı olarak verilen *yirlig* yerine, Clauson (1972, s. 954a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 223) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 587) *yêrlig* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁸⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 967) *yersin*- şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 587) yayınına göre *yèrsin*- olarak alınmıştır.

¹⁸⁸⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 967) *yértür*- şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 588) yayınına göre *yértür*- olarak alınmıştır.

yèrük¹⁸⁹⁰ **II** ‘yèrük eşler: iki deliği birleşmiş olan kadın’ (Clauson, 1972, s. 965a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 215; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 588) || Yak. Ø.

yèrük¹⁸⁹¹ **III** ‘yèrük (neñ): boylamasına yarılmış ve bu sebeple güzelliği gitmiş (nesne)’ (Clauson, 1972, s. 965a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 215; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 588) || Yak. Ø.

yēse-¹⁸⁹² ‘yemek istemek’ (Clauson, 1972, s. 974; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 221; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 588) || Yak. Ø.

yēt-¹⁸⁹³ ‘yetişmek, erişmek, ulaşmak’ (Clauson, 1972, s. 884b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 588) || Yak. *sit-* **II** ‘1. varmak, ulaşmak; yetişmek, erişmek, gelmek, birine, bir şeye arkadan yetişmek; yakalamak, birine yakalanmak, tutulmak, birine, bir şeye yetişmek; 2. sonuna doğru gelmek, sona gelmek, sonuna ulaşmak, olmak, yerine gelmek; bitmek, sona ermek; sonunu bulmak; gerçekleşmek, hakikat olmak, yerine gelmek, yerini bulmak; başarmak, bir şeyi bitirmek; zaman bulabilmek; yetişmek, vaktinde gelmek, zamanında varmak; erginliğe ulaşmak; olgunlaşmak, gelişmek, kuvvetlenmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2249); *sit-* ‘1. birine, bir şeye arkadan yetişmek; yakalamak, birine, bir şeye yetişmek, arkasından gelmek; 2. varmak, ulaşmak; yetişmek, erişmek, gelmek, birini, bir şeyi elde etmeye çalışmak, ele geçirmeye çalışmak 3. yetişmek, vaktinde gelmek, zamanında varmak; olgunlaşmak, olmak, kemale ermek; 4. olgunlaşmak, gelişmek, erginliğe ulaşmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 327).

yēt- ‘yedmek, yol göstermek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 967)¹⁸⁹⁴ ~ **cet-** ‘Oğuz ve Kıpçaklarda yetişmek, ulaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 610) || Yak.

¹⁸⁸⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 978) madde başı olarak verilen *yirük I* yerine, Clauson (1972, s. 965a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 215) ve Kaçalın ve Ölmez’deki *yèrük I* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 978) madde başı olarak verilen *yirük II* yerine, Clauson (1972, s. 965a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 215) ve Kaçalın ve Ölmez’deki *yèrük II* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 978) madde başı olarak verilen *yirük III* yerine, Clauson (1972, s. 965a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 215) ve Kaçalın ve Ölmez’deki *yèrük III* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 968) madde başı olarak verilen *yeyise-* yerine Clauson (1972, s. 974a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 221) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 588) *yēse-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 967) iki ayrı madde başı olarak verilen *yet-* ~ *yit-* ve *yit-* **II** yerine Clauson (1972, s. 884b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 223) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 588) *yēt-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 967) *yēt-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 588) yayınına göre *yēt-* olarak alınmıştır.

siet- III ‘yönetmek, sürmek, idare etmek; kullanmak, sürmek, gezdirmek, dolaştırmak; geçirmek, uğurlamak, yolcu etmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2194)

yèti¹⁸⁹⁵ ‘yedi’ (Clauson, 1972, s. 886a) → bkz. **yètti**

yètil-¹⁸⁹⁶ ‘iltihak etmek, ulaşmak’ (Clauson, 1972, s. 890a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 588) || Yak. Ø.

yètiş- ‘yetişmek, ulaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 967)¹⁸⁹⁷ || Yak. *sitis-* ‘birine varmak, yetişmek, erişmek; intikam almak; birinden almak, tahsil etmek, birine ödetmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2254); *sitis-* ‘1. öç almak, intikam almak; 2. başarmak, becermek, üstesinden gelmek (işin); 3. varmak, ulaşmak; yetişmek, erişmek; elde etmeye çalışmak, ele geçirmeye çalışmak; gerçekleştirmek, elde etmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 327).

yètiz ‘her şeyin enlisi, enli; geniş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 968)¹⁸⁹⁸ || Yak. Ø.

yètizlik ‘nesnenin eni, en’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 968)¹⁸⁹⁹ || Yak. Ø.

yètrül- ‘(birine, bir şeye) katılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 968)¹⁹⁰⁰ || Yak. Ø.

yètrüm¹⁹⁰¹ ‘*yètrüm saç*: birincisinden sonra bırakılmış (tekrar birmiş olan) saç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 968)¹⁹⁰² || Yak. Ø.

yètrüş- ‘ulaştırmada yardım etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 968)¹⁹⁰³ || Yak. Ø.

¹⁸⁹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 978) madde başı olarak verilen *yiti* yerine, Clauson’daki (1972, s. 886a) *yèti* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 967) madde başı olarak verilen *yetil-* ~ *yitil-* yerine Clauson (1972, s. 890a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 223) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 588) *yètil-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁸⁹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 967) *yetiş-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 588) yayınına göre *yètiş-* olarak alınmıştır.

¹⁸⁹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 968) *yetiz* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 588) yayınına göre *yètiz* olarak alınmıştır.

¹⁸⁹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 968) *yetizlik* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 588) yayınına göre *yètizlik* olarak alınmıştır.

¹⁹⁰⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 968) *yètrül-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 588) yayınına göre *yètrül-* olarak alınmıştır.

¹⁹⁰¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *yètrüm saç* şeklindedir.

¹⁹⁰²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 968) *yètrüm* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 588) yayınına göre *yètrüm* olarak alınmıştır.

¹⁹⁰³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 968) *yètrüş-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 588) yayınına göre *yètrüş-* olarak alınmıştır.

- yêtse**¹⁹⁰⁴ ‘neredeyse ulaşacak olmak’ (Clauson, 1972, s. 894a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 588) || Yak. Ø.
- yêtsik**¹⁹⁰⁵ ‘ulaşılmaq; ömrün sonuna gelmek’ (Clauson, 1972, s. 894a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 588) || Yak. Ø.
- yètti** ‘yedi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 968)¹⁹⁰⁶ ~ **yèti** ‘yedi’ (Clauson, 1972, s. 886a) || Yak. *sette I* ‘yedi’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2181); *sette* ‘yedi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 370).
- yèttür** ‘(bohçaya) doldurtup korumaya almak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 968)¹⁹⁰⁷ || Yak. Ø.
- yètüt**¹⁹⁰⁸ ‘orduda yardım (lojistik); *yètüt saç*: ilk saçtan sonra biten saç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 968)¹⁹⁰⁹ || Yak. Ø.
- yèwil**¹⁹¹⁰ **I** ‘erişmek, ulaşmak’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 224; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 589) || Yak. Ø.
- yèwil**¹⁹¹¹ **II** ‘kıvamını bulmak, olgunlaşmak’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 224; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 589) || Yak. Ø.
- yēz**¹⁹¹² ‘kara pelin’ (Clauson, 1972, s. 982b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 224; Kaçalin ve Ölmez, 2019, s. 589) || Yak. Ø.

¹⁹⁰⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 967) madde başı olarak verilen *yetise-* ~ *yitise-* yerine Clauson (1972, s. 894a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 223) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 588) *yêtse*-sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁹⁰⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 968) madde başı olarak verilen *yetsik-* ~ *yitsik-* yerine, Clauson (1972, s. 894a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 223) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 588) *yêtsik*-sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁹⁰⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 968) *yetti* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 588) yayınına göre *yètti* olarak alınmıştır.

¹⁹⁰⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 968) *yettür-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 588) yayınına göre *yèttür-* olarak alınmıştır.

¹⁹⁰⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yetüt* sözcüğü, Clauson (1972, s. 886b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 223) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹⁰⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 968) *yetüt* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 589) yayınına göre *yètüt* olarak alınmıştır.

¹⁹¹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 979) madde başı olarak verilen *yiwil-* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 224) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 589) *yèwil- I* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁹¹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 968) madde başı olarak verilen *yewül-* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 224) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 589) *yèwil- II* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁹¹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 979) madde başı olarak verilen *yiz* yerine, Clauson (1972, s. 982b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 224) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 589) *yēz* sözcüğü tercih edilmiştir.

yèze- ‘(öncüler, düşman aramak için) gezmek, kolaçan etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 968)¹⁹¹³ || Yak. Ø.

yèzek¹⁹¹⁴ ‘askerlerin öncüsü’ (Clauson, 1972, s. 986b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 224; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 589) || Yak. Ø.

yīd ‘koku’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 968)¹⁹¹⁵ || Yak. *sīt I* ‘koku, rayiha, parfüm, pis koku, kötü koku, boğucu hava; bozukluk, çürüklük’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2500); *sīt* ‘koku, rayiha’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 363).

yīdī- ‘kokmak, kokuşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 968) || Yak. *sīty-* ‘çürümek, bozulmak; kokuşmak, pis kokmak, çürüyüp gitmek; çürümek, içten çürümek, çürümeye başlamak; bozulmak, fenalaşmak, kötüleşmek (et, saman hk.); bozulmak, çürümek, çürüyüp dağılmak; cerahat toplamak; irinlenmek; iğrenç bir koku çıkarmak, pis kokmak, leş gibi kokmak; ahlakı bozulmak, ahlaksızlaşmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2505); *sīty-* ‘1. çürümek, bozulmak; kokuşmak, pis kokmak, bozulmak, fenalaşmak, kötüleşmek; 2. kokuşmak, kokuşturmak; ahlakı bozulmak, ahlaksızlaşmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 363).

yīdīg¹⁹¹⁶ ‘her şeyin kokuşmuşu (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 968) ~ **yīdīg ot** ‘Kâşgar lehçesinde üzerlik otu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 968) || Yak. *sītyu* ‘*sīty-*’ın isim biçimi’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2506); *sītyu* ‘1. çürüme, bozulma, pis kokma; 2. ahlak bozukluğu, soysuzlaşma’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 363).

yīdīg ot (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 968) → bkz. **yīdīg**

yīdīğlık ‘kokuşmuş olma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 968) || Yak. Ø.

yīdiş- ‘(nesnenin parçacıkları) birbiri içinde eskimek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 968) || Yak. Ø.

¹⁹¹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 968) *yeze-* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 589) yayınına göre *yèze-* olarak alınmıştır.

¹⁹¹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 979) madde başı olarak verilen *yizek* yerine, Clauson (1972, s. 986b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 224) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 589) *yèzek* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁹¹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 968) *yīd* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 589) yayınına göre *yīd* olarak alınmıştır.

¹⁹¹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yīdīg* sözcüğü, Clauson (1972, s. 887b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 224) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

- yıdla-** ‘(misk vb. bir şeyi) koklamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 968) || Yak. *sıttaa-* I ‘duymak, hissetmek, koklayarak gitmek (köpek hk.)’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2502)
- yıdlan-** ‘(et vb. şeyler) kokmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 969) || Yak. *sıttan-* I ‘kokmak, koku gelmek, koku vermek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2502)
- yıdlaş-** ‘(hayvanlar vb.) koklaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 969) || Yak. Ø.
- yığ-**¹⁹¹⁷ ‘yığmak, toplamak; biriktirmek; men etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 969) || Yak. Ø.
- yığaç**¹⁹¹⁸ ~ **yığāç** ‘ağaç; odun, tahta, kereste; fersah (uzunluk birimi); adamın penisi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 969) || Yak. Ø.
- yığaçlan-** ‘ağaçlar çoğalmak, ağaçlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 969) || Yak. Ø.
- yığaçlık**¹⁹¹⁹ ‘ağaçlık; odunluk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 969) || Yak. Ø.
- yıgıl-**¹⁹²⁰ ‘toplanmak, yığılmak, yığın hâline gelmek; (işten) imtina etmek; men edilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 969) || Yak. Ø.
- yıgılğan** ‘devamlı toplanılan (yer)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 970) || Yak. Ø.
- yıgılış-** ~ **yıgılış-** ‘(asker vb.) birbirine yetişmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 970) || Yak. Ø.
- yığım**¹⁹²¹ ‘*yığım toprak*: topraktan tepe’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 970) || Yak. Ø.
- yığın** ‘(toprak vb. şeylerin) yığını, yığın’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 970) || Yak. Ø.
- yığın-** ‘kendisi için toplamak, biriktirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 970) || Yak. Ø.

¹⁹¹⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yığ-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 897a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 224) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹¹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *yığaç* sözcüğü, Clauson (1972, s. 79b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 225) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹¹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yığaçlık* sözcüğü, Clauson (1972, s. 80a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 225) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹²⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yıgıl-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 901b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 224) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹²¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *yığım toprak* şeklindedir.

yığış- ‘(buğday vb. şeyleri) yığmada yardımcı olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 970) || Yak. Ø.

yığla- ‘ağlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 970) ~ **ığla-** ‘ağlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 655) || Yak. Ø.

yığlaş- ‘(insanlar) ağlamak, ağlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 970) ~ **ığlaş-** ‘ağlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 655) || Yak. Ø.

yığlat- ‘ağlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 970) || Yak. Ø.

yıgılış- → bkz. **yığılış-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 970).

yıgrıl-¹⁹²² ‘(soğuktan) büzülmek; (elbise) çekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 970) || Yak. Ø.

yıgtur-¹⁹²³ ‘yığdırmak, toplatmak; (birini, bir şeye) engel olmak üzere görevlendirmek, engellemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 970) || Yak. Ø.

yık- ‘yıkma; yıkılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 970) || Yak. Ø.

yıkıl- ‘yıkılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 971) || Yak. Ø.

yıkılğan ‘devamlı yıkılan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 971) || Yak. Ø.

yıkısa- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 971) → bkz. **yıkısa-** (Clauson, 1972, s. 908a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 227; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 591).

yıkış- ‘yıkma da yardımcı olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 971) || Yak. Ø.

yıkısa-¹⁹²⁴ ‘yıkma istemek’ (Clauson, 1972, s. 908a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 227; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 591) || Yak. Ø.

yıktur- ‘yıkırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 971) || Yak. Ø.

yıl ‘sene, yıl’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 971) || Yak. *sıl* I ‘yıl, sene’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2439); *sıl* ‘yıl, sene’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 356).

yılan ‘yılan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 971) || Yak. Ø.

¹⁹²²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yıgrıl-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 906b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 225) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹²³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yıgtur-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 900a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 225) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹²⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 971) madde başı olarak verilen *yıkısa-* yerine Clauson (1972, s. 908a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 227) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 591) *yıkısa-* sözcüğü tercih edilmiştir.

yıldız ‘ağacın kökü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 971) || Yak. *silis* ‘kök; ince kök’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2220); *silis* ‘kök’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 323).

yıldızlan¹⁹²⁵ ‘(ağaç) kök salmak; (insan, bir yerde) kök salmak; soyca köklü hâle gelmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 971) || Yak. *silisten*- ‘kökleşmek, yerleşmek, kök salmak, köklenmek, kök tutmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2220); *silisten*- ‘kök salmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 323).

yılğın ‘ılgın’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 971) || Yak. Ø.

yılğınlan- ‘(yer) ılgınlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 971) || Yak. Ø.

yılı- ‘(su vb.) ılımak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 971) || Yak. *sılıy*- ‘ısınmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2452); *sılıy*- ‘1. ısınmak, daha sıcak olmak; 2. sıcak suyla duş almak; yüreği yumuşamak, daha iyi olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 358).

yılığ ‘ılık (su vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 971) ~ **ılığ** ‘ılık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 655) || Yak. *sılıyu* ‘*sılıy*’ın isim hâli’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2452); *sılıyu* ‘*uu sılıyuta sötüölüöxpüt*: su ısındığında yıkanmaya başlarız’¹⁹²⁶ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 358).

yılığlık ‘ılıkılık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 971) || Yak. Ø.

yılır- ‘ısınmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 971) || Yak. Ø.

yılış- ‘(su vb. şeyler) ısınmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 971) || Yak. Ø.

yılıt¹⁹²⁷ ‘(su vb. şeyleri) ısıtmak; sıtma olmak, sıtmadan ateşlenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 972) || Yak. *sılıt*- ‘ısı vermek, ısıtmak, sıcak hâle getirmek; kızıştırmak, körüklemek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2543); *sılıt*- ‘ısı vermek, ısıtmak, sıcak hâle getirmek; kızıştırmak, körüklemek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 358)

yılık ‘büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 972) || Yak. *sılgı* ‘tüm atların ortak adı, kısarak ve aygır, ahır hayvanları, at, beygir, kısarak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2446); *sılgı* ‘at, beyir; atını andıran, ata benzer’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 357).

¹⁹²⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yıldızlan*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 924a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 226) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹²⁶Yakutçada *sılıyu* maddesinde verilen *uu sılıyuta sötüölüöxpüt* ibaresindeki ‘*sılıyu*’ sözcüğü ‘sıcak’ anlamında verilmiştir.

¹⁹²⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yılıt*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 923a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 226) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yımirtğa ‘ıspanak ve karnabahar gibi yumuşak olan, içinde sinir bulunmayan ve hıyar gibi kütür kütür olan baklagillerden bir sebze’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 972) || Yak. Ø.

yın (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 972) → bkz. **yġn** ~ **yin II**

yıp ‘ip, iplik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 972) || Yak. *sap III* ‘dikiş ipliği; damar’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2087); *sap II* ‘ip, iplik’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 315).

yıpar ‘misk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 972) || Yak. *sımar II* ‘pis koku, kötü koku; tıkanmış gaz birikimi’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2455)

yıparlıg ‘misk sahibi, miskli olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 972) || Yak. ≠ *sımar daax* ‘pis kokulu, pis kokan’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2456)

yıpla-¹⁹²⁸ ‘ip üzerinde oynamak; (yüzündeki tüyleri) iple almak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 972) || Yak. Ø.

yıplaş- ‘(birbirinin yüzünden) kıl almak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 972) || Yak. Ø.

yıplat- ‘(yüz tüylerini) aldırtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 972) || Yak. Ø.

yġr ~ **yır** ‘gazel, şarkı, türkü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 972) ~ **ır I** ‘şarkı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 656) || Yak. Ø¹⁹²⁹

yıra- ‘uzaklaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 972) || Yak. Ø.

yırağı ‘sarkıcı ve muganni’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 973) || Yak. Ø.

yırāk ‘uzak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 973)¹⁹³⁰ || Yak. *ıraax* ‘1. uzak; 2. uzaklık, mesafe; 3. (nereye ya da neredede sorusuna) uzağa, uzakta; çok daha’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3813), *ıraax* ‘uzak; uzaklık, mesafe’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 528)’ (Yıldız, 2015, s. 312).

¹⁹²⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yıpla-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 877b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 227) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹²⁹“Yakutça ve Dolgancada ‘şarkı’ anlamını taşıyan ve ET *ır* sözcüğünü yapısında barındıran bir *ıra* ‘şarkı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 529; Aksenova, Bel’tyukova, Koşeverova, 1992, 83) biçimi vardır. Bu iki dildeki *ıra* biçimi hiç kuşkusuz Eski Uyurca *ıragu* ile bağlantılıdır. Eski Uyurca *ıragu*’nun yapısını *ır+agu* olarak çözümleyen Erdal (1991, 97) sözcüğü Yak. ile karşılaştırmaz. Ancak ET *ıragu*’nun **ır-a-gu* değil, *ır+agu* (< ad + topluluk eki) biçiminde çözümlenebileceğini; çünkü ET’de *ır*’dan türemiş eylemin +A- değil, +IA- ekli olduğunu yazar.” (Yıldız, 2015, s. 312).

¹⁹³⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 973) *yırāk* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 593) yayınına göre *yırāk* olarak alınmıştır.

yıraqlan- ‘(bir yeri) uzak kabul etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 973) || Yak. Ø.

yıraklık ‘uzaklık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 973) || Yak. Ø.

yırat- ‘uzaklaştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 973) || Yak. *ıraat-* ‘1. ayrılmak, uzağa gitmek; 2. uzaklaşmak, gitmek; 3. (zaman) geçmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3812), *ıraat-* ‘1. uzağa gitmek; 2. uzaklaşmak; (süreyi) uzatmak; geçmişte kalmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, 528)’ (Yıldız, 2015, s. 313).

yırla- ‘şarkı söylemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 973) || Yak. *ıllaa-* ‘1. şarkı söylemek; 2. şakımak, övmek, meşhur etmek’ (Pekarskiy, 1928, sü. 3784; Sleptsov ve diğ., 1972, 525)’ (Yıldız, 2015, s. 314).

yırt- ‘yırtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 973) || Yak. *sirit-* ‘delmek, açmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2247).

yırtıl- ‘yırtılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 973) || Yak. Ø.

yırtın- ‘yırtar görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 973) || Yak. *siritin-* ‘parçalanmak, parça parça olmak; yırtılmak, lime lime olmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2247); *siritin-* ‘parçalanmak, parça parça olmak; yırtılmak, lime lime olmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 326).

yırtış- ‘yırtmada yardım etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 973) || Yak. Ø.

yış¹⁹³¹ **I** ‘iniş; (yukarı) çıkış’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 973) || Yak. *sis* ‘1. bel kemiği, omurga kemiği, omurga, sırtın alt kısmı, kuyruk sokumu kemiği, bel; 2. omurga, omurga kemiği, sırt, bir şeyin arkası; 3. dağ silsilesi, dağ sırtı, dağ; tepe, yüksek yer; geçiş, geçme, aşma (nehirin tepelerini)’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2248); *sis* ‘1. a. bel kemiği, omurga kemiği, omurga; 2. bel; 3. yüksek yerlerdeki ormanlık alan, dağlık arazıdaki ormanlık alan; 4. asıl, esas, temel, ana güç, iskelet, çatı, temel, öz, omurga’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 327).

yış II ~ yuş (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 973) → bkz. **yoş** (Clauson, 1972, s. 976b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 231; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 602).

yışığ ‘ip; kolan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 973) || Yak. Ø.

¹⁹³¹ Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yış* sözcüğü, Clauson (1972, s. 976a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 228) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yışıklı ‘ipi olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 973) || Yak. Ø.

yışıklı (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 973) → bkz. **yuşuklu** (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 612).

yışılğan ‘devamlı eli hafif olan ve (iş) zarafetle yapan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 973) || Yak. Ø.

yī ‘dikiş, dikiş yeri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 973)¹⁹³² || Yak. Ø.

yi I ‘dağdaki küçük yol’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 973) || Yak. Ø.

yi¹⁹³³ **II** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) → bkz. **yigi**

yī- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 973) → bkz. **yē-** (Clauson, 1972, s. 869b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 221; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 580).

yibe¹⁹³⁴ ‘Oğuzcada ıslak ve yaş (şey)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) || Yak. Ø.

yici ‘terzi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) || Yak. Ø.

yig¹⁹³⁵ **I** ‘gem damağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) || Yak. Ø.

yig II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) → bkz. **yēg** (Clauson, 1972, s. 909b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 221; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 581).

yīg I ‘çiğ’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) || Yak. Ø.

yīg II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) → bkz. **yīg**

yigde ‘iğde’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) ~ **yigte** ‘iğde’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) || Yak. Ø.

yigen ‘hasır otu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) || Yak. Ø.

¹⁹³²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 973) *yi* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 594) yayınına göre *yī* olarak alınmıştır.

¹⁹³³Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *yi yığaç* şeklindedir.

¹⁹³⁴Sözcük, DTS (1969, s. 221) ve Atalay’da (2006, s. 723) *yaba*, EDPT’de (1972, s. 872a) *yebe*, COT’de (1985, s. 224) *yiba*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 596) *yipe* şeklindedir. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 357) sözcük için krş. Kar.-Mal. *cibçil* ‘ıslaklık, nem, rutubet, yaş’, *cibi-* ‘ıslanmak’, Kır. *cibi-* ‘nemlenmek, yaş olmak, ıslanmak’, Kzk. *jibi-* ‘1. yumuşamak, erimek’, Alt. *cibi-* ‘1. ıslanmak, 2. yumuşamak’, Özb. *ivi-* ‘sıvıyı emip nemli olmak, nem çekip yumuşamak’ örneklerini vermişlerdir.

¹⁹³⁵Clauson (1972, s. 910) sözcüğün *yē-* fiilinden türemiş olabileceğini düşünüp *yēg* şeklinde okumuştur. Ercilasun ve Akkoyunlu (2018, s. 406) tercümede *fe*’s yerine *fa:ş* yazıldığını yazıp; Sarı’nın 1125’te *fe’sü’l-licâm*’a ‘gem damağı’ anlamını verdiğini belirtmişlerdir. Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 595) yayınında *yik* şeklindedir.

yigi ‘aralıksız, sık ve bitişik, sağlam’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) ~ **yi II** ‘*yi yığaç*: dolanmış ağaç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) ~ **cigi** ‘Kıpçak vb. lehçelerde sağlam, sık (dikiş)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 610) || Yak. Ø.

yigirme (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) → bkz. **yigirmi**

yigirmi ‘yirmi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) ~ **yigirme** ‘yirmi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) || Yak. *süürbe* ‘yirmi’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2407); *süürbe* ‘yirmi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 352).

yigirminç ‘yirminci’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) || Yak. *süürbes* ‘yirminci’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2407)

yigit ‘delikanlı, her şeyin genci’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) || Yak. Ø.

yigitlik ‘gençlik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) || Yak. Ø.

yigne ‘iğne’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) || Yak. *ine II* ‘iğne; topluiğne’ (Pekarskiy, 1917, sü. 940), *inne* ‘bkz. *ine II*’ (Pekarskiy, 1917, sü. 941), *inne* ‘iğne’ (Sleptsov ve diğ., 1972, 151)’ (Yıldız, 2015, s. 326).

yigren-¹⁹³⁶ ‘(deri) diken diken olmak; (et vb. bir şeyi) çiğ kabul edip yemekten vazgeçmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) || Yak. Ø.

yigte (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) → bkz. **yigde**

yigtür- ‘(dar edik, ayağı) kötürüm yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) || Yak. Ø.

yik (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) ~ **yig II** ‘iğ’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) ~ **ig** ‘iğ’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 661) ~ **ik** ‘iğ’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 663) ~ **iyik** ‘iğ’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 206) || Yak. ‘*ii I* ‘ispit (araba tekerleğinin çemberini oluşturan ağaçlardan her biri); jant, kasnak; çember, halka’ (Sleptsov ve diğ., 1972, 142)’ (Yıldız, 2015, s. 327).

yikle- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) → bkz. **ikle-**

yil¹⁹³⁷ ~ **yel** ~ **yel** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 974) → bkz. **yël** (Clauson, 1972, s. 916b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 221; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 581).

¹⁹³⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yigren-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 914b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 225) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yil ‘atın yelesi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 975) || Yak. *siel I* ‘1. ye; uzamış saç, karmakarışık saç; 2. uzun ot cinsi, tepecik, tümsek üzerinde büyüyen’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2187); *siel* ‘yele; uzamış saç, karmakarışık saç’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 328).

yil- I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 975) → bkz. **yël- I** (Clauson, 1972, s. 918b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 221; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 581).

yil- II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 975) → bkz. **yël- II** (Clauson, 1972, s. 918a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 222; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 581).

yilik (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 975) → bkz. **ilik**

yiliklig ‘ilikli’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 975) || Yak. ≠ *siliileex* ‘ilikli, kemik iliği olan; semirmek, yağlanmak (kemikler hk.); yağlı, şişman (hayvan hk.)’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2218)

yiliksiz ‘iliği olmayan, iliksiz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 975) || Yak. Ø.

yilim → bkz. **yelim** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 975).

yilin (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 975) → bkz. **yëlin** (Clauson, 1972, s. 930a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 222; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 582).

yilköken (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 975) → bkz. **yël kögen** (Clauson, 1972, s. 916b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 221; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 581).

yilmir- ‘(su vb.) ısınmak üzere olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 975) || Yak. Ø.

yilne- → bkz. **yelne-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 975).

yilpik (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 975) → bkz. **yëlpik** (Clauson, 1972, s. 920a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 221; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 582).

yilpire¹⁹³⁷ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 975) → bkz. **yëlpir-** (Clauson, 1972, s. 920b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 221; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 582).

yilpiş- → bkz. **yelpiş-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 975).

¹⁹³⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yil* ~ *yel* sözcüğü, Clauson (1972, s. 916b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 221) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹³⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *yilpire-* sözcüğü, Dankoff ve Kelly (1985, s. 221) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 582) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yīm (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 975) → bkz. **yēm** (Clauson, 1972, s. 934; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 221).

yime → bkz. **yeme** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 975).

yimiş → bkz. **yemiş-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 975).

yimle- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 976) → bkz. **imle-**

yimşen¹⁹³⁹ ‘Kıpçak ülkelerinde yetişen yabancı bir meyvenin ismi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 976) || Yak. Ø.

yīn I ~ **yēn** ‘beden, insan vücudu; deri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 976)¹⁹⁴⁰ || Yak. Ø.

yīn II ~ **yīn** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 976) ~ **yīn** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 972) → bkz. **īn II**

yīn III (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 976) → bkz. **īn I**

yīn- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 976) → bkz. **yīnd-**

yinçe ‘herhangi bir şeyin incesi, ince’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 976) ~ **yinçe** **kīz** ‘odalık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 976) ~ **yinçe kişi** ‘mütedeyyin ve sürekli ibadet eden insan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 976) || Yak. *siñiges* ~ *siñes* ‘ince, zayıf, nazik, narin, hassas (yuvarlak nesneler hk.); dar, küçük, sınırlı (genişliğin karşıtı hk.); incelik, zayıflık; keskinlik; nefislik; darlık, sınırlılık’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2231); *sinniges* ‘1. ince, zayıf, nazik, narin, hassas; 2. dar, küçük, sınırlı’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 324).

yinçe kīz (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 976) → bkz. **yinçe**

yinçe kişi (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 976) → bkz. **yinçe**

yinçgele-¹⁹⁴¹ ‘(bir şeyi) ince saymak; inceltmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 976) || Yak. Ø.

¹⁹³⁹Sözcük, Atalay’da (2006, s. 772) *yēmşen*, DTS’de (1969, s. 256) *yemşen*, EDPT’de (1972, s. 939a) *yēmşe:n*, COT’de (1985, s. 226) *yimşan* şeklindedir.

¹⁹⁴⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 976) *yīn* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 595) yayınına göre *yīn* olarak alınmıştır.

¹⁹⁴¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yinçgele-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 946a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 227) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yinçgelen¹⁹⁴² ‘tevazu gösterip boyun eğmek, (Tanrı’ya) ibadet ve zahitlik edip boyun eğmek; odalık edinmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 976) || Yak. Ø.

yind- ‘(ev vb. yerleri) aramak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 976) ~ **yin-** ‘(ev vb. yerleri) aramak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 976) || Yak. Ø.

yindür- ‘(ev vb. yerleri) aratmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 976) || Yak. Ø.

yined- ‘(yara) kapanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 976) ~ **yinet-** ‘yara kapanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 977) || Yak. Ø.

yinet- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 977) → bkz. **yined-**

yini- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 977) → bkz. **yeni-**

yīṅ ~ **yīṅ I** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 977) → bkz. **yēṅ** (Clauson, 1972, s. 940b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 586).

yīṅ II ‘sümük’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 977) || Yak. *suṅ* ‘mukus, sümük; sümük, burun sızıntısı, burun deliklerinin kirliliği’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2468).

yīṅdegü ‘çocuklara söverken kullanılan ‘sümüklü’ (KM: ‘ey burnundan sümük akan’) anlamında bir söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 977) || Yak. Ø.

yīṅit- ‘sümkürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 977) || Yak. Ø.

yīṅne ‘iğne’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 977) || Yak.

yipgil ‘erguvan rengi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 977) || Yak. Ø.

yipgin¹⁹⁴³ ‘erguvan rengi; koyu renkli, mor’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 977) || Yak. Ø.

yipin¹⁹⁴⁴ ‘koyu kırmızı, şakayık rengi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 977) || Yak. Ø.

yir¹⁹⁴⁵ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 977) → bkz. **yēr** (Clauson, 1972, s. 954a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 587).

¹⁹⁴²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yinçgelen-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 946a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 227) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹⁴³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 977) iki ayrı madde başı olarak verilen *yipgin* sözcüğü, Clauson (1972, s. 875b), ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 596) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹⁴⁴Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 596) *yipün* şeklindedir.

¹⁹⁴⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 977) iki ayrı madde başı olarak verilen *yir* sözcüğü Clauson (1972, s. 941a), Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 223) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yir-¹⁹⁴⁶ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 977) → bkz. **yēr-** (Clauson, 1972, s. 955a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 587).

yirçü (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978) → bkz. **yērçü** (Clauson, 1972, s. 958a; Erdal, 1991, s. 106).

yirdaş → bkz. **yerdaş** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978).

yirilgen (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978) → bkz. **yérilgen** (Clauson, 1972, s. 967b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 215; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 587).

yiriş-¹⁹⁴⁷ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 967) → bkz. **yèriş-** (Clauson, 1972, s. 972b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 215; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 587).

yirkiye (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978) → bkz. **yērkiye** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 587).

yirliḡ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978) → bkz. **yêrliḡ** (Clauson, 1972, s. 954a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 587).

yirük I (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978) → bkz. **yêrük I** (Clauson, 1972, s. 965a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 215; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 588).

yirük¹⁹⁴⁸ **II** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978) → bkz. **yêrük II** (Clauson, 1972, s. 965a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 215; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 588).

yirük¹⁹⁴⁹ **III** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978) → bkz. **yêrük III** (Clauson, 1972, s. 965a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 215; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 588).

yışil- ‘(el, işe) alışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978) || Yak. Ø.

yışim¹⁹⁵⁰ ‘tozluk, soğukta iki bacağa giyilen bir çift tozluk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978) || Yak. Ø.

yışimlen-¹⁹⁵¹ ‘tozluk giymek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978) || Yak. Ø.

¹⁹⁴⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yir-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 955a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 223) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹⁴⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *yiriş-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 972b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 215) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹⁴⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *yirük işler* şeklindedir.

¹⁹⁴⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’daki madde başı *yirük (neñ)* şeklindedir.

¹⁹⁵⁰Sözcük, EDPT (1972, s. 978b), COT (1985, s. 228) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 594) *yışım*, DTS (1969, s. 263) ve Atalay’da (2006, s. 794) *yışim* şeklindedir.

yit- I ‘yitmek, kaybolmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978) || Yak. *süt-* ‘kaybolmak, yitmek, mahvolmak, yok olmak; ölmek, telef olmak, ortadan kalkmak, yok olmak, kaybolmak (işler hk.), sönmek; solmak; bitmek, sona ermek, son bulmak, bitmek, kesilmek, dinmek, durmak; çok üzölmek, kahırlanmak, kahrolmak, (ortadan) kaldırılmak, ilga edilmek; gidip gelmek (cüzam hk.), kaçmak, kaçıp kurtulmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2417); *süt-* ‘1. kaybolmak, yitmek, ortadan kalkmak, yok olmak; soyu tükenmek; 2. sönmek; solmak; 3. azalmak, dinmek; sesini kesmek, susmak; kesilmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 352).

yit- II (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978) → bkz. **yêt-** (Clauson, 1972, s. 884b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 588).

yiti (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978) → **yêti** (Clauson, 1972, s. 886a).

yitiğ ‘keskin (bıçak; kılıç vb.); zor işlerde keskin -becerikli- (insan)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978) || Yak. *situ* ‘1. keskin, sivri; keskin gözlü; çabuk, hızlı; canlı, hareketli, çevik; kurnaz, açık göz; çalışkan, gayretli, becerikli; espri, nükte; 2. akıllı, zeki, bilge, hikmetli, kurnaz; becerikli, eli uz, mahir, usta’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2504); *situ* ‘1. keskin, sivri; iyi işleyen, işlek; 2. keskin, sivri; şiddetli, keskin; şekli bariz olan; keskin, tiz; 3. keskin, sivri; basiretli, ferasetli’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 364).

yitikle- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978) → bkz. **yitükle-** (Clauson, 1972, s. 889b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 228; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 597).

yitil- → bkz. **yetil-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978).

yitim (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978) → bkz. **yayım** (Clauson, 1972, s. 982a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 220; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 573).

yitise- → bkz. **yetise-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978).

yitsik- → bkz. **yetsik-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978).

yittür- ‘(para vb. şeyleri) yok ettirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978) || Yak. Ø.

¹⁹⁵¹Sözcük, EDPT (1972, s. 978b) ve Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 597) ve COT’de (1985, s. 228) *yışım lan- /yişim len-*, DTS (1969, s. 263) ve Atalay’da (2006, s. 794) *yişim len-* şeklindedir.

yitük ‘kayıp’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978) || Yak. *sütük* ‘kayıp, yitik, yitme; kaybetme, kaybolma; çalma, hırsızlık’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2419); *sütük* ‘kayıp, yitik, yitme; kaybetme, kaybolma’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 352).

yitükle¹⁹⁵² ‘kayıp bir şeyi aramak’ (Clauson, 1972, s. 889b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 228; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 597) || Yak. *sütüktee-* ‘yerini tespit etmek, kayıp bir şeyi bulmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2420); *sütüktee-* ‘yerini tespit etmek, kayıp bir şeyi bulmak; (bir şey) bulunmamak, bulunmayış’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 352).

yitüklüg ‘(bir şey) kaybeden (kişi)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978) || Yak. ≠ *sütükteex* ‘*sütükteex süüs ayulaax*: kaybetin – yüz günah’¹⁹⁵³ (Pekarskiy, 1925, sü. 2420); *sütükteex* ‘bir şeyi kaybeden biri’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 352).

yitür- ‘kaybetmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 978) || Yak. *süter-* ‘kaybetmek (kaybolmak), yitirmek, bulamamak; harap etmek, mahvetmek, bitirmek, imha etmek, kökünü kurutmak, kökünü kazımak; silmek; unutturmak, izleri yok etmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2418); *süter-* ‘kaybetmek, yitirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 352).

yiwil- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) → bkz. **yèwil- I** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 224; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 589).

yiz (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) → bkz. **yēz** (Clauson, 1972, s. 982b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 224; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 589).

yizek (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) → bkz. **yèzek** (Clauson, 1972, s. 986b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 224; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 589).

yobaḡulaḡ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) → bkz. **yapaḡulaḡ II** (Clauson, 1972, s. 875a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 214; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 557).

yōd- ‘silmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) || Yak. *sot-* II ‘ovmak, ovuşturmak; temizlyerek ağartmak, (merhem vb.) sürüştürmek, içirmek, yedirmek; ezmek, toz hâline getirmek, ufalamak; sürmek, yakarak ovmak; silmek; kurulamak,

¹⁹⁵²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 978) madde başı olarak verilen *yitikle-* yerine, Clauson (1972, s. 889b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 228) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 597) *yitükle-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁹⁵³Yakutçada *sütükteex* maddesinde verilen *sütükteex süüs ayulaax* ibaresindeki ‘sütükteex’ sözcüğü ‘kaybeden (kişi)’ anlamında verilmiştir.

kurutmak, silmek, temizlemek, çizmek, kazımak' (Pekarskiy, 1925, sü. 2292); *sot-* 'sürmek, ovmak; silmek; kurulamak, kurutmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 335).

yodısa- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) → bkz. **yodsa-** (Clauson, 1972, s. 894a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 229; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 597).

yodluş- '(yazılar, şekiller vb.) silinmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) || Yak. Ø.

yodsa-¹⁹⁵⁴ 'silmek istemek' (Clauson, 1972, s. 894a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 229; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 597) || Yak. Ø.

yodtur- 'sildirmek, sildirtmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) ~ **yottur-** 'sildirmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 982) || Yak. *sottor-* 'sot- II'nin Ett. Bi.' (Pekarskiy, 1925, sü. 2293); *sottor-* 'sot-'un Ett. Bi.' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 335).

yoduğ¹⁹⁵⁵ 'bir kişinin başkası tarafından işlenen suçtan dolayı suçlanması; Kençek lehçesinde erkek çocuklara küfür için kullanılan bir kelime' (Clauson, 1972, s. 888a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 228; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 597) || Yak. Ø.

yodul- 'silinmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) || Yak. Ø.

yodun- 'kendi başına, kendi kendine silmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) || Yak. *sotun-* 'silinmek; kurunmak, kurulanmak; yıpranmak, aşınmak, kendi başına silmek, kurulamak' (Pekarskiy, 1925, sü. 2294) *sotun-* 'ovalamak, sürtmek, sürtünmek; kurulanmak, silinmek; sürünmek, ovunmak; yıpranmak, aşınmak' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 335).

yoduş- 'silmede yardımcı olmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) || Yak. *sotus-* 'sot-'un İşt. Bi.' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 335).

yodut¹⁹⁵⁶ 'içinde hayır bulunmayan (şey), hayırsız (şey); sövgü sözü' (Clauson, 1972, s. 886b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 229; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 598) || Yak. Ø.

¹⁹⁵⁴Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 979) madde başı olarak verilen *yodısa-* yerine Clauson (1972, s. 894a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 229) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 597) *yodsa-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁹⁵⁵Ercilasun ve Akkoyunlu'da (2018, s. 985) madde başı olarak verilen *yoduğ* yerine, Clauson (1972, s. 888a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 228) ve Kaçalın ve Ölmez'deki (2019, s. 597) *yoduğ* sözcüğü tercih edilmiştir.

yōğ ‘ölüyü gömmekten dönenler için yapılan, üç veya yedi gün boyunca verilen yemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) || Yak. Ø.

yoğdu ‘devenin çenesi altındaki uzun tüyler’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) ~ **coğdu** ‘Oğuz ve Kıpçak lehçelerinde devenin uzun tüyleri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 610) ~ **yoğru** ‘devenin uzun tüyü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) ~ **yoğruy** ‘devenin uzun tüyü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) || Yak. Ø.

yoğla- ‘Türklerde (ölü için) yoğ yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) || Yak. Ø.

yoğrı ‘çanak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) || Yak. Ø.

yoğru (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) → bkz. **yoğdu**

yoğruy (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) → bkz. **yoğdu**

yoğuç ~ **yoğūç** ‘adamin durduğu yerin karşı tarafı, vadi veya nehrin karşı yakası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) || Yak. Ø.

yoğūn ‘her şeyin irisi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979)¹⁹⁵⁷ || Yak. *suon I* ‘kalın; şişman, tombul (yuvarlak nesneler hk.); iri yarı, iri, büyük, yağlı, semiz; gürbüz, güçlü; kalınlık; şişmanlık (Pekarskiy, 1925, sü. 2346); *suon* ‘kalın; şişman, tombul; kalınlık; şişmanlık’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 342).

yoğurқан ‘yorgan; örtü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 979) || Yak. *suorған* ‘battaniye, yün battaniye; yorgan; parça bohçası’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2348); *suorған* ‘battaniye, yün battaniye; yorgan; parça bohçası’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 343).

yōk ~ **yok I** ‘yok, olmaz, değil’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 980) || Yak. *suox* ‘1. olmamak, hazır bulunmayan, mevcut olmayan, var olmayan, eksik, noksan; 2. hazır bulunmama, bulunmayış, olmayış, yokluk, eksiklik, yetersizlik; kıtlık, sıkıntı; 3. değil, yok (olumlu bir formdan önce geldiğinde, fiili olumsuz biçimde tekrarlamak yerine); 4. değil, hayır, yok, asla, hiç, mevcut değil; gerek yok, gereksiz, iyi değil, -acak bir şey yok, hiçbir şey; 5. fakir, yoksul, sefil, varlıksız’ (Pekarskiy, 1925, sü.

¹⁹⁵⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 985) madde başı olarak verilen *yūdut* yerine, Clauson (1972, s. 886b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 229) ve Kaçalin ve Ölmez’deki (2019, s. 597) *yodut* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁹⁵⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 979) *yoğūn* şeklinde verilen madde başı, Kaçalin ve Ölmez (2019, s. 598) yayınına göre *yoğūn* olarak alınmıştır.

2354); *suox* ‘1. 1. değil, hayır, yok (ret); 2. değil, yok, var olmayan; bulunmama, hazırda bulunmayı, olmama; 3. olumsuzluk anlatır; 2. hazır bulunmama, bulunmayı, olmama, yokluk, eksiklik, muhtaçlık, mevcut olmayan’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 344).

yok II ‘yokuş, çıkış’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 980) || Yak. Ø.

yōkad- ‘yok olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 980) || Yak. Ø.

yōk (k)ar¹⁹⁵⁸ ‘yukarı’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 598) || Yak. Ø.

yokar ‘yukarı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 980) || Yak. Ø.

yokaru ‘yukarı, ayağa (kalkmak)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 980) || Yak.

soğoruu ~ soğuruu ‘güney, cenup; güneye, güneyde’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2257);

soğuruu ‘güney, cenup’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 330).

yokla- ‘çıkma, yükselmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 980) || Yak. Ø.

yoklat- ‘çıkartmak, yükseltmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 980) || Yak. Ø.

yöl ~ yol ‘yol, yolculuk, sefer’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 980) || Yak. *suol* ‘1.

yol, yolculuk, gezi; yol; yön; sokak, cadde; dışarı, dışarı; iz, eser; ayak izi; 2. iş,

meşgale; mesele, dava, yüküm, görev, ödev, vazife; fiil, iş; davranış, hareket;

kahramanlık, şecaat, yararlık, yiğitlik; eylem seyri; cinayet, kıya; cürüm, suç; 3. şey,

nesne; eşya, mal; olay, hadise, vaka; durum, keyfiyet, neden, ilişki, münasebet’

(Pekarskiy, 1925, sü. 2342); *suol* ‘1. iz, eser; ayak izi 2. yol, yolculuk, gezi, hat, yol;

3. yol; yolculuk, gezi, seyahat’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 342).

yolak¹⁹⁵⁹ ‘çizgili, üstünde çizgiler ve yollar bulunan şey; patika, kırlarda bulunan küçük

yol’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 980) || Yak. Ø.

yoldrı-¹⁹⁶⁰ (Clauson, 1972, s. 923b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 210; Kaçalın ve Ölmez,

2019, s. 599) → bkz. **yaldrı-**

yolğır- ‘rastlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 980) || Yak. Ø.

¹⁹⁵⁸Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 598) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

¹⁹⁵⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yolak* sözcüğü, Clauson (1972, s. 925a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 230) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹⁶⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 986) madde başı olarak verilen *yuldra-* ~ *yoldrı-* yerine, Clauson (1972, s. 923b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 210) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 599) *yoldrı-* sözcüğü tercih edilmiştir.

yolı- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 980) → bkz. **yulı-** (Clauson, 1972, s. 919b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 233; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 606).

yolıman (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 980) → bkz. **yulıman** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 233; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 606).

yolıt- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 980) → bkz. **yulıt-** (Clauson, 1972, s. 923a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 233; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 606).

yolırt¹⁹⁶¹ (Clauson, 1972, s. 932a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 210; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 599) → bkz. **yalırt-**

yölsuz ~ yolsuz ‘yolunu kaybeden’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 980) || Yak. Ø.

yoluş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 980) → bkz. **yulış-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 233; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 606).

yomdar- ‘toplamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 980) || Yak. Ø.

yomğı ‘bir araya gelmiş çok (nesne), her şeyleriyle beraber toplanmış (insanlar)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 980) || Yak. Ø.

yomit- ‘(insanlar vb.) toplanmak; bir araya getirilmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 980) || Yak. Ø.

yomitğan ‘devamlı toplanan (kavimler vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 981) || Yak. Ø.

yon- ‘kesmek, yontmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 981) || Yak. Ø.

yonak ‘eşek, inek vb. hayvanların semeri altına konan çul’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 981) || Yak. Ø.

yonın- ~ yonun- ‘yontar gibi görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 981) || Yak. Ø.

yonındı ‘yonga, talaş’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 981) || Yak. Ø.

yonul- ‘(tahta vb.) yontulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 981) || Yak. Ø.

yonun- → bkz. **yonın-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 981).

¹⁹⁶¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 987) madde başı olarak verilen *yulırt-* yerine, Clauson (1972, s. 932a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 210) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 599) *yolırt-* sözcüğü tercih edilmiştir.

yonuş- ‘yontmakta yardımlaşmak veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 981) || Yak. Ø.

yona- ‘(sultana, beye) gammazlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 981) || Yak. Ø.

yonağ- ‘gammazlama, çekiştirme (KM: ‘beye çekiştiren ve gammazlayan’)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 981) || Yak. Ø.

yona- ‘(birinin sırrını beye vb.lerine) ifşa etmek, gammazlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 981) || Yak. Ø.

yopa-¹⁹⁶² ‘savsaklamak ve yapmamak’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 230; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 600) || Yak. Ø.

yopağ-¹⁹⁶³ ‘ihmal edilebilir ve uygulanmayabilir (iş)’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 230; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 600) || Yak. Ø.

yopal-¹⁹⁶⁴ ‘(iş vb.) unutulmak ve uygulanmamak, savsaklanmak’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 230; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 600) || Yak. Ø.

yopan-¹⁹⁶⁵ ‘(kendini işten) alıkoyup savsaklamak’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 230; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 600) || Yak. Ø.

yopat-¹⁹⁶⁶ ‘savsaklatmak, başkasını savsaklamak için zorlamak’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 230; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 600) || Yak. Ø.

yopıla-¹⁹⁶⁷ ‘Oğuz ve Kıpçak lehçesinde aldatmak, hile yapmak’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 230; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 600) || Yak. Ø.

yopla-¹⁹⁶⁸ ‘aldatmak’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 601) || Yak. Ø.

yor- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 981) → bkz. **yori-** ~ **yoru-**

¹⁹⁶²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 984) madde başı olarak verilen *yuba-* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 230) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 600) *yopa-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁹⁶³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 984) madde başı olarak verilen *yubağ-* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 230) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 600) *yopağ-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁹⁶⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 984) madde başı olarak verilen *yubal-* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 230) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 600) *yopal-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁹⁶⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 984) madde başı olarak verilen *yuban-* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 230) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 600) *yopan-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁹⁶⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 984) madde başı olarak verilen *yubat-* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 230) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 600) *yopat-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁹⁶⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 985) madde başı olarak verilen *yubıla-* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 230) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 600) *yopıla-* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁹⁶⁸Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 601) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

yorçı (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 981) → bkz. **yêrçi** (Clauson, 1972, s. 958a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 223; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 587).

yori- ~ **yoru-** ‘yürümek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 981) ~ **yor-** ‘yürümek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 981) || Yak. Ø.¹⁹⁶⁹

yoridaçı ‘kayınlar ile damat tarafı arasındaki elçi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 981) || Yak. Ø.

yoriğa¹⁹⁷⁰ ‘*yoriğa at*: yorga at’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 981) || Yak. Ø.

yoriğçı ‘Oğuzcada kayınlar arasında mektupla gelip giden elçi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 981) || Yak. Ø.

yoriğu ‘yürünecek (yer, zaman)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 981) || Yak. Ø.

yorık¹⁹⁷¹ ~ **yoruk** ‘huy; davranış, gidiş, gidişat; koşma ve yürüme, hareket’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 981) ~ **yorık tıl** ‘fasih dil, düzgün konuşma’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 981) || Yak. Ø.

yorık tıl (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 981) → bkz. **yorık** ~ **yoruk**

yorınça (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 982) → bkz. **yorınçğa**

yorınçğa ‘yonca’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 982) ~ **yorınça** ‘Oğuzcada yonca’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 982) || Yak. Ø.

yoriş-¹⁹⁷² ‘yürümede yarışmak; (ipek vb.leri üzerinde) yıpranmadan dolayı yollar, çizgiler belirlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 982) || Yak. *sırs-* ‘koşmak; koşuşmak; birbirini kovalamak; birine yetişmek; arkadan yetişmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2488); *sırs-* ‘koşmak (yarış); koşuşmak; birbirini kovalamak; koşmada yarışmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 361).

¹⁹⁶⁹Yakutçada krş. *sıru* ‘1. hareket, yürüme, yürüyüş, gidiş, gitme, gelme; yol, yolculuk, gezi, seyahat; kahramanlık, yiğitlik, davranış, hareket; iş, teşebbüs, yeltenme; eylem, faaliyet, iş, gayret; çalışma; emek, çaba, gayret; 2. zampara, kadın avcısı, çapkın’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2486); *sıru* ‘1. 1. gezi, seyahat; 2. olay, hadise, vaka, serüven, macera; 3. yol, yolculuk, gezi, seyahat; 2. çapkın, zampara, ahlaksız, sefih’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 362).

¹⁹⁷⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *yoriğa at* şeklindedir.

¹⁹⁷¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yorık* sözcüğü, Clauson (1972, s. 963a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 231) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹⁷²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yoriş-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 973a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 231) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yorit¹⁹⁷³ ‘yürütmek; (ilaç vb. karını) boşaltmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 982) || Yak. *sırit*- ‘1. gezmek, dolaşmak, hareket etmek, ilerlemek, ileri gitmek; ağır ağır yürümek, yavaş yavaş yürümek; bir yere isteyerek ya da geçerken uğramak, birine gelmek, birini ziyaret etmek; 2. zaman harcamak, olmak, bulunmak, kalkmak, oturmak, yaşamak; geçinmek, hayat sürmek; 3. yerine getirmek, icra etmek, uygulamak, yapmak, uymak, hareket etmek; şefaet etmek, şefaatte bulunmak, rica etmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2489); *sırit*- ‘uğramak, girmek; görmeye gelmek (gitmek), ziyaret etmek, ziyarete gelmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 362).

yoritğan ‘sürekli osuran’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 982) || Yak. Ø.

yort- ‘(atı) eşkin koşturmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 982) || Yak. Ø.

yortuğ ‘savaş veya yürüyüş gününde sultanın maiyeti’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 982) || Yak. Ø.

yortuş- ‘(atı) yorgalamakta yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 982) || Yak. Ø.

yoru- → bkz. **yori**- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 982).

yoruk → bkz. **yorık** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 982).

yorul- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 982) → bkz. **yörül**- (Clauson, 1972, s. 967b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 231; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 603).

yoş¹⁹⁷⁴ ‘Oğuzcada sıkışma, izdiham’ (Clauson, 1972, s. 976b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 231; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 602) || Yak. Ø.

yoşıl- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 982) → bkz. **yuşıl**- (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 234; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 612).

yoşul- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 982) → bkz. **yuşul**- (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 234; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 612).

yottur- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 982) → bkz. **yodtur**-

¹⁹⁷³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yoriş*- sözcüğü, Clauson (1972, s. 960b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 231) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹⁷⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 973) madde başı olarak verilen *yış II* ~ *yuş* yerine, Clauson (1972, s. 976b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 231) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 602) *yoş* sözcüğü tercih edilmiştir.

yovliç¹⁹⁷⁵ ‘tiftik; keçinin ince, yumuşak yünü’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 231; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 602) || Yak. Ø.

yow- I ‘yakınına kavuşup malını (onunla) paylaşmak (ve ona) nimet kapısını açmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 982) || Yak. Ø.

yow- II ‘(eşek vb.) en hızlı koşusu ile koşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 983) || Yak. Ø.

yow- III ‘kandırmak, aldatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 983) || Yak. Ø.

yowuş- ~ yöwüş- ‘karşılıklı yardım ve teselli etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 983) || Yak. Ø.

yowsa- ‘*ol maña tawar yowsadı / yöwsedi*: O, benimle malı paylaşmak istedi’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 602) ~ **yöwse-** ‘(bir şeyle) teselli etmek istemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 984) || Yak. Ø.

yoza- ‘(koyun vb.) kısırlaşmak, çiftleştiği hâlde gebe kalmamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 983) || Yak. Ø.

yöle- ‘destek yapmak, desteklemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 983) || Yak. Ø.

yölegü ‘bir şeyi desteklemek için kullanılan (nesne), destek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 983) || Yak. Ø.

yöleklig¹⁹⁷⁶ ‘destekli, desteklenmiş (tahta, ağaç vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 983) || Yak. Ø.

yölel- ‘(duvar vb.) destekle desteklenmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 983) || Yak. Ø.

yör- ‘(bağdan) çözmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 983) || Yak. *süör-* ‘çözmek, sökmek; kurtarmak, açmak; serbest bırakmak; izin vermek, müsaade vermek; sıraya koymak, düzeltmek, tertip etmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2398); *süör-* ‘1. çözmek; açmak; serbest bırakmak, kurtarmak; 2. açmak, çözmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 349).

yör- ‘(düş) tabir etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 983) || Yak. Ø.

¹⁹⁷⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 990) madde başı olarak verilen *yuvliç* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 231) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 602) *yovliç* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁹⁷⁶Sözcük, DTS’de (1969, s. 276) *yöleklig*, Atalay’da (2006, s. 824) *yüleklig*, EDPT (1972, s. 928b) ve COT’de (1985, s. 231) *yöleklig*, Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 602) *yöleglig* şeklindedir.

yöre ‘Oğuzcada her şeyin etrafı ve kenarı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 983) || Yak. Ø.

yörge- ‘sarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 983) || Yak. *söröö-*, *sörüö-* ‘dolamak, sarmak, sarıp bağlamak, bir şey dolamak ya da bir şey etrafında dolanmak, bükmek; sarmak; burmak; karıştırmak, dolaştırmak, birini dâhil etmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2307); *söröö-* ‘1. sarmak, dolamak, yuvarlamak, katlamak, sarmak; 2. karıştırmak, dolaştırmak, bulaştırmak; 3. girdap hareketi vermek, döndürmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 337).

yörgemeç ‘içine ince bağırsak konmuş işkembe ve barsaklar dürülerek ızgarada yapıp pışırılan bir yemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 983) || Yak. Ø.

yörgen-¹⁹⁷⁷ ‘(yorgan vb. bir şeye) sarınmak; (ip vb. şeyler, bir şeye) sarılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 983) || Yak. *sörön-* ‘bağlamak, paketlemek, sarmak, dolaşmak, karışmak, bir şeye sarınmak; birine aracı olmak, sahte yüzü olmak, bir başkasının arkasına saklanmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2308); *sörön-* ‘1. bir şeye sarınmak 2. ilgili, alakalı olmak; karıştırılmak, dâhil edilmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 337).

yörgenç¹⁹⁷⁸ ‘yol vb. şeylerin kıvrımı, dönemeç; ağaca sarılıp onu kurutan bir bitkinin adı, sarmaşık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 983) || Yak. Ø.

yörgençi ‘dolak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 983) || Yak. Ø.

yörgeş- ‘(ip, çiçek vb. şeyler) sarılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 984) || Yak. *sörös-*, *sörüös-* ‘*söröö-*’nün İşt. Bi.’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2308); *sörös-* ‘*söröö-*’nün işteşlik biçimi’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 337).

yörget- ‘(ip vb. şeyleri) sarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 984) || Yak. *söröt-* ‘*söröö-*’nün Ett. Bi.’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2308); *söröt-* ‘*söröö-*’nün Ett. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 337).

yörüğ¹⁹⁷⁹ ‘sözün özü ve açıklaması; rüya tabiri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 984) || Yak. *süörüü* ‘*süör-*’ün isim biçimi’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2399).

¹⁹⁷⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yörgen-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 966a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 232) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹⁷⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yörgenç* sözcüğü Clauson (1972, s. 965b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 232) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yörül-¹⁹⁸⁰ ‘(çocuk vb. beşiğinden) çözülmek’ (Clauson, 1972, s. 967b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 231; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 603) || Yak. Ø.

yöş- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 984) → bkz. **yuş-** / **yüş-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 234; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 612).

yöw- ‘bir şey vererek yardım etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 984) || Yak. Ø.

yöwse- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 984) → bkz. **yowsa-**

yöwtür- ‘(bir şeyle) teselli etmeye yöneltmek, teselli ettirmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 984) || Yak. Ø.

yöwüş- ‘akrabalara elbise veya mal ile yardım etme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 984) || Yak. Ø.

yöwüş- → bkz. **yowuş-** (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 604).

yöwüşlög ‘akrabaların verdiği elbise ve mallarla (çeyizle) donatılmış olan (gelin)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 984) || Yak. Ø.

yü ‘kadının, bir şeyden utanınca kullandığı ünlem’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 984) || Yak. Ø.

yü- ‘yıkamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 984) || Yak. *suuy-* II ‘1. yıkamak, elini yüzünü yıkamak, ıslatmak; silmek, temizlemek; 2. temizlemek, tasfiye etmek; ezmek, toz hâline getirmek, ufalamak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2322); *suuy-* ‘1. yıkamak; elini yüzünü yıkamak, ıslatmak; 2. silmek, temizlemek, yıkamak; 3. her tarafını yıkamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 346).

yuba- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 984) → bkz. **yopa-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 230; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 600).

yubagu (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 984) → bkz. **yopağu** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 230; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 600).

yubal- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 984) → bkz. **yopal-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 230; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 600).

¹⁹⁷⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yörüg* sözcüğü Clauson (1972, s. 965b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 231) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹⁸⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 982) madde başı olarak verilen *yorul-* yerine, Clauson (1972, s. 967b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 231) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 603) *yörül-* sözcüğü tercih edilmiştir.

yuban- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 984) → bkz. **yopan-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 230; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 600).

yubat- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 984) → bkz. **yopat-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 230; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 600).

yubıla- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 985) → bkz. **yopıla-** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 230; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 600).

yubka¹⁹⁸¹ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 985) → bkz. **yuwka**

yuda (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 985) → bkz. **tawgaç yudası**

yudki¹⁹⁸² ‘yudki yudı: iğrenç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 985) || Yak. Ø.

yudruk ‘elin toplanması, yumruk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 985) || Yak. *suturuk* ‘yumruk’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2375); *suturuk* ‘yumruk’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 346).

yudruklan- ‘avucun tamamını yummak, yumruk yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 985) || Yak. Ø.

yuduğ¹⁹⁸³ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 985) → bkz. **yoduğ** (Clauson, 1972, s. 888a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 228; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 597).

yudut¹⁹⁸⁴ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 985) → bkz. **yodut** (Clauson, 1972, s. 886b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 229; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 598).

yugak ‘su kuşu’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 985) || Yak. Ø.

yugçı ‘yıkayıcı, yıkayan kimse’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 985) || Yak. Ø.

yugrul- ‘yoğrulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 985) || Yak. Ø.

yugrum ‘bir defada yoğrulacak kadar olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 985) || Yak. Ø.

¹⁹⁸¹Sözcük, DTS (1969, s. 281), EDPT (1972, s. 874a), Atalay (2006, s. 816) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 612) *yupka*, COT’de (1985, s. 235) *yubka* şeklindedir.

¹⁹⁸²Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı olarak verilen *yudki yudı* şeklindedir.

¹⁹⁸³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yuduğ* sözcüğü Clauson (1972, s. 880a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 228) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹⁸⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yudut* sözcüğü Clauson (1972, s. 886b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 229) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yuğruş ‘Türklerde avamadan olup vezirlik mertebesine yükselen ve hakandan bir derece aşağı olan kişi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 985) || Yak. Ø.

yuğruş-¹⁹⁸⁵ ‘yoğurmada yardım etmek; (tükürük, ağızda) kurumak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 985) || Yak. Ø.

yuğrut ‘mayalanmış süt, yoğurt’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 985) || Yak. *suorat* ‘ekşi süt; fermente edilmiş süt, yağsız inek sütünden yapılır ve yazın Yakutların günlük temel besin maddesidir; sora, bir çeşit varenets (fırında pişirilip mayalandırılmış süt); yoğurt’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2347); *suorat* ‘sorat (fermente edilmiş süt)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 343).

yuğurguç ‘erişte vb. hamurları açan oklava’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 985) || Yak. Ø.

yuğurt- ‘yoğurtmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 985) || Yak. Ø.

yuk ‘kaptaki bulaşık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 985) || Yak. Ø.

yuk- ‘bulaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 985) || Yak. Ø.

yuktur- ‘sürmek, dokundurmak, bulaştırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 985) || Yak. Ø.

yukul- ‘bulaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 986) || Yak. Ø.

yukuş- ‘(uyuz, vücuda) sirayet etmek, bulaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 986) || Yak. Ø.

yul ~ yül ‘pınar, göze’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 986) || Yak. Ø.

yul-¹⁹⁸⁶ ‘(bağı) çözmek; yolmak; istinsah etmek; (kadın, mihrinden) vazgeçmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 986) || Yak. *sül*- ‘kabuğunu soymak; yüzmek, derisini soymak, sıyırmak, sökmek, koparmak, almak, çıkarmak; çekmek, sökmek (deri, cilt), yıtmak; ölü hayvanlardan alınan derileri kurutmak, cildi (hayvan) soymak (deri)’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2386); *sül*- ‘sıyırmak, soymak, kabuğunu soymak; yüzmek, derisini soymak, almak, çıkarmak; çekmek, sökmek (deri, cilt)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 348).

¹⁹⁸⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yuğruş*- sözcüğü Clauson (1972, s. 906b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 229) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹⁸⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da dört ayrı madde başı olarak verilen *yul*- sözcüğü Clauson (1972, s. 918b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 232) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yula ‘kandil’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 986) || Yak. Ø.

yulağ ‘küçük ve çok su pınarlı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 986) || Yak. Ø.

yulağlan- ‘pınarlar çoğalmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 986) || Yak. Ø.

yular ‘yular’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 986) || Yak. *sular* ‘1. yular, dizgin; 2. sakal başı, favori’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2328); *sular* ‘yular’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 341).

yularla- ‘yularlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 986) || Yak. *sulardaa-* ‘dizginlemek (atı), dizgin giydirmek, yular takmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2328); *sulardaa-* ‘yular giymek, geçirmek, takmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 341).

yularlan- ‘(at vb.) yularlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 986) || Yak. *sulardan-* ‘*sulardaa-*’nın Ed. Bi.’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 341).

yularlıg ‘yularlı (at vb)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 986) || Yak. ≠ *sulardaax* ‘yularlı’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2328).

yuldra- ~ **yuldri-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 986) → bkz. **yoldri-** (Clauson, 1972, s. 923b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 210; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 599).

yuldriğ → bkz. **yaldriğ** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 986).

yuldruga¹⁹⁸⁷ ‘kenger’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 986) ~ **yuldurğa**¹⁹⁸⁸ ‘kenger’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 986) || Yak. Ø.

yuldurğa (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 986) → bkz. **yuldruga**

yulduz ‘yıldız’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 986) || Yak. *sulus* ‘genel olarak yıldız’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2334); *sulus* ‘yıldız’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 341).

yulı¹⁹⁸⁹ ‘baskın yapmak’ (Clauson, 1972, s. 919b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 233; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 606) || Yak. Ø.

yulıman¹⁹⁹⁰ ‘her yönden yapılan yağma’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 233; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 606) || Yak. Ø.

¹⁹⁸⁷Sözcük, DTS (1969, s. 271), EDPT (1972, s. 924a) ve COT’de (1985, s. 233) *yuldruga*, Atalay (2006, s. 799) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 599) *yoldruğa* şeklindedir.

¹⁹⁸⁸Sözcük, DTS (1969, s. 271), EDPT (1972, s. 924a) ve COT’de (1985, s. 233) *yuldurğa*, Atalay (2006, s. 799) ve Kaçalın ve Ölmez’de (2019, s. 599) *yoldurğa* şeklindedir.

¹⁹⁸⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 980) madde başı olarak verilen *yulı-* yerine, Clauson (1972, s. 919b), Dankoff ve Kelly (1985, s. 233) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 606) *yulı-* sözcüğü tercih edilmiştir.

yuluş¹⁹⁹¹ ‘karşılıklı yağmalamak’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 233; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 606) || Yak. Ø.

yulıt¹⁹⁹² ‘baskın için emir vermek, baskın yaptırmak’ (Clauson, 1972, s. 923a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 233; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 606) || Yak. Ø.

yulķ¹⁹⁹³ ‘(taş vb.) sıyırmak ve ezmek; (birinden) bir şey soymak, bir menfaat elde etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 987) || Yak. Ø.

yulķaş ‘(nesne) soyulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 987) || Yak. Ø.

yulķun ‘(bir şeyin kabuğu) soyulmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 987) || Yak. Ø.

yulķuş ‘karşılıklı çıkar sağlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 987) || Yak. Ø.

yulrıt¹⁹⁹⁴ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 987) → bkz. **yolrıt** (Clauson, 1972, s. 932a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 210; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 599).

yultur¹⁹⁹⁵ ‘birini fidye vermeye zorlamak, fidye verdirmek; yoldurmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 987) || Yak. Ø.

yuluğ¹⁹⁹⁶ ‘feda; fidye’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 987) || Yak. *suluu I* ‘1. başlık parası, gelin için fiyat, ücret, çeyiz (damadın gelin için ödediği ücret); 2. genel olarak ücret’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2331); *suluu* ‘başlık parası’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 341).

yuluğluğ ‘feda olunan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 987) || Yak. *suluulaax* ‘*sut* *suluulaax*: bazı çeyizlere sahip olmak için açlık grevi’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2333)

¹⁹⁹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 980) madde başı olarak verilen *yolıman* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 233) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 606) *yulıman* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁹⁹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 980) madde başı olarak verilen *yoluş* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 233) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 606) *yuluş* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁹⁹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 980) madde başı olarak verilen *yolıt* yerine, Clauson (1972, s. 923a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 233) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 606) *yulıt* sözcüğü tercih edilmiştir.

¹⁹⁹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yulķ* sözcüğü Clauson (1972, s. 924b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 233) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹⁹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yulrıt* sözcüğü Clauson (1972, s. 932a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 210) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹⁹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yultur* sözcüğü Clauson (1972, s. 932b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 232) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹⁹⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yuluğ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 925b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 232) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yulun ‘omurilik’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 987) || Yak. *sülün ~ sürün* ‘omurilik’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2391); *sürün I* ‘1. 1. omurilik; kırı, veter; iri balıkların sırtından çıkarılan bir çeşit fileto; 2. boynun arka tarafı; 3. nehir yatağı; 2. asıl, esas, başlıca kısım’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 350).

yulun¹⁹⁹⁷ ‘yolunmak; fidye ödenip azat edilmek; bedel ödenip boşanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 987) || Yak. Ø.

yumgak ‘her şeyin yuvarlak ve yumru olanı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 988) || Yak. Ø.

yumgaklan- ‘(nesne) top hâline gelmek ve yuvarlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 988) || Yak. Ø.

yumın- → bkz. **yumun-** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 988).

yumışçı ‘melek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 988) || Yak. Ø.

yumuz ~ yumuz ‘etli, şişman (adam)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 988) || Yak. Ø.

yumluş- ‘(gözler vb.) yumuluşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 988) || Yak. Ø.

yumşa- ‘yumuşamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 988) || Yak. ≠ krş. *simnaa-* ‘yumuşatmak, yumuşamak, yumuşatmak; nazik olmak, uslu durmak, sakın olmak, alçak gönüllü olmak; boyun eğmek, ram olmak; duygulanmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2457); *simnaa-* ‘1. yumuşamak; 2. duygusal bir duruma gelmek, duygullanmak; yumuşatmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 358).

yumşak ‘her şeyin yumuşağı, yumuşak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 988) || Yak. ≠ krş. *simnağas, sumnağas* ‘yumuşak; mülayim, zarif, nazik; nefis; tatlı, okşayıcı; kibar, alçak gönüllü, mütevazı, halim; gürültüsüz, sakın, rahat; uslu; tutumlu, idareli; sakın, huzurlu, asude; barışçı, barışçıl; yanıtsız, karşılık görmeyen; nezih, münasip, uygun, edep, terbiyeli, görgülü; kibarlık, yumuşaklık, halimlik, alçak gönüllülük’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2457); *simnağas* ‘1. yumuşak; mülayim; 2. sakın, uslu, yumuşak, kibar, alçak gönüllü, halim; uysal, yumuşak başlı, uyumlu; şefkatli, şefkat dolu, müşfik; okşayıcı, tatlı; 3. ılık, yumuşak (iklim hk.)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 358).

¹⁹⁹⁷ Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yulun-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 931b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 232) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yumşaklan- ‘yumuşayıp yaltaklanmak ve boyun eğmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 988) || Yak. Ø.

yumşat-¹⁹⁹⁸ ‘yumuşatmak; (deri için) tabaklamak; (söz için) çok söylemek; Kur’an’ı hızlı okuyup ezberlemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 988) || Yak. ≠ krş. *sımnat-* ‘yumuşatmak, şefkat göstermek, güler yüz göstermek, yatıştırmak, teskin etmek; gevşetmek, hafifletmek; evcilleştirmek, uslandırmak, uysallaştırmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2458); *sımnat-* ‘1. avutmak, teskin etmek, yumuşatmak, yatıştırmak, teskin etmek; gevşetmek, hafifletmek 2. manevi yumuşaklık durumuna getirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 358).

yumun- ~ **yümün-** ‘yumar gibi yapmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 988) || Yak. *simin-* II ‘gözlerini kapatmak, yummak, gözlerini sımsıkı yummak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2227).

yumur ‘hayvanın körbarsağı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 988) || Yak. Ø.

yumurla- ‘toplamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 988) || Yak. Ø.

yumurlan- ‘Oğuz lehçesinde (insanlar) toplanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 988) || Yak. Ø.

yumurtğa¹⁹⁹⁹ ‘tavuk ve diğer kuşların yumurtası; insan ve sair hayvanların taşıdığı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 988) || Yak. ≠ *simut*, *simut* ‘1. yumurta, çekirdek, öz, nüve; 2. alttan kancalı tasma, atların çitlerin üzerinden çıkmalarını önlemek için giydirilir: ahşap güverte’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2462); *simut* ‘1. yumurta; yumurtadan; yumurta sarısı (renginde); 2. er bezi, erkeklik bezi; yumurtalık (insan, memeli)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 359).

yumuş ‘iki veya daha fazla adam arasındaki haberleşme, haber götürüp getirme’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 988) || Yak. Ø.

yumuşğa ‘akdiken, alıç’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 989) || Yak. Ø.

yumuz → bkz. **yumız** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 989).

¹⁹⁹⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da üç ayrı madde başı olarak verilen *yumşat-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 939b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 233) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

¹⁹⁹⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yumurtğa* sözcüğü, Clauson (1972, s. 938a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 233) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

- yun-**²⁰⁰⁰ ‘yılanmak; Oğuzcada abdest almak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 989) ~
cun- ‘Oğuz ve Kıpçaklarda yılanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 610) ||
 Yak. *suun-* II ‘yılanmak; çevirmek, kuşatmak, elini yüzünü yıkamak, yılanmak, banyo yapmak, suya girmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2336); *suun-* ‘yılanmak, elini yüzünü yıkamak, yılanmak, banyo yapmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 347).
- yunçı-** ‘(durum) fakirlikten dolayı kötüleşmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 989) || Yak. Ø.
- yunçıĝ**²⁰⁰¹ ‘durumu kötü olan, zayıf ve perişan (kişi); eziyet veren, çürük ve sonuç alınamayan (iş)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 989) || Yak. Ø.
- yunçır-** ‘(iş) kötüleşmeye yüz tutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 989) || Yak. Ø.
- yunçıt-** ‘(birine) kötülük yapıp eziyet etmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 989) || Yak. Ø.
- yund**²⁰⁰² ‘at; Türkçede on iki yıldan birinin adı, at yılı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 989) || Yak. Ø.
- yundaĝ** ‘özellikle atın pisliği’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 989) || Yak. Ø.
- yundı** ‘yemekten sonra kapların yıkandığı su’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 989) || Yak. Ø.
- yunguĝ** ‘çöven (sıvısı ve dalları, suyu köpürten, kir temizleyici bir bitki)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 989) || Yak. Ø.
- yūŋ ~ yuŋ**²⁰⁰³ I ‘yün; deve tüyü; pamuk’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 989) || Yak. *suŋ, suŋk* ‘hayvan yünü, kürkü; soluk hayvan yünü’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2337); *suŋ* ‘yün-tüy (hayvanların); soluk tüyler (kuş)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 342).

²⁰⁰⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yun-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 942b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 232) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁰⁰¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yunçıĝ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 945a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 234) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁰⁰²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yund* sözcüğü, Clauson (1972, s. 946a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 230) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir. Sözcük, DTS (1969, s. 281), EDPT (1972, s. 946b) ve Atalay’da (2006, s. 815) *yund*, COT (1985, s. 230) ve Kaçalin ve Ölmez’de (2019, s. 599) *yond* şeklindedir.

²⁰⁰³Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yuŋ* sözcüğü, Clauson (1972, s. 941b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 234) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yuŋ II ‘kadınların yediği, ciğere yapışık bezemsi et’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 989) || Yak. Ø.

yuŋla- ‘kırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 989) || Yak. Ø.

yuŋlat- ‘(koyun, deve vb. hayvanların yününü) kırtırmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 989) || Yak. Ø.

yup → bkz. **yap yup** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 989).

yupla- ‘Oğuzlarda aldatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 989) || Yak. Ø.

yurç ‘kadının küçük erkek kardeşi’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 989) || Yak. *surus I* ‘en büyüğüne göre daha genç olan akrabalar: a) küçük kardeş (asıl kuzen ve ikinci dereceden kuzen); b) yeğenin ya da kardeşinin oğlu; kız kardeşin en büyük oğlu, kız kardeş, yeğen’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2369); *surus* ‘küçük erkek kardeş (ablaya göre)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 345).

yurla- ‘ağıtçı gibi tiz sesler çıkarmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) || Yak. Ø.

yurt ‘harabe hâlindeki yerleşim yeri’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) || Yak. *suurt, suut* ‘göçebelerin geçici yerleşim yeri, kamp yeri, göçebe kampı, sığırların otlanma yeri; yazlık, yazlık bina; eski evlerin kalıntıları, harabe’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2365)

yurun ‘ipekli parçası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) || Yak. Ø.

yurunluğ ‘ipek parçaları olan (kadın vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) || Yak. Ø.

yuş → bkz. **yaş yuş** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990).

yuş → bkz. **yış** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990).

yuş- ~ **yüş-**²⁰⁰⁴ ‘(bozayı, küpün musluğundan vb. bir yerden) akıtmak’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 234; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 612) || Yak. Ø.

yuşan (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) → bkz. **yüşen** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 994; Clauson, 1972, s. 979a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 236).

²⁰⁰⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 984) madde başı olarak verilen *yöş-* yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 234) ve Kaçalın ve Ölmez’deki *yuş-* ~ *yüş-* sözcüğü tercih edilmiştir.

yuşıl²⁰⁰⁵ ~ **yüşil**- ‘(sirke veya boza küp musluğundan) akıtılmak’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 234; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 612) || Yak. Ø.

yuşuk²⁰⁰⁶ ‘demir başlık, miğfer, tolga’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 612) ~ **uşuk** ‘demir tolga’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 234; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 526) || Yak. Ø.

yuşuklğ²⁰⁰⁷ ‘demirden, beyzî miğfer giymiş olan’ (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 612) || Yak. Ø.

yuşul (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) → bkz. **yaşıl yuşul**

yuşul²⁰⁰⁸ ‘(kan, süt vb.) akmak’ (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 234; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 612) || Yak. Ø.

yuşulğan ‘devamlı kan akan (yara)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) || Yak. Ø.

yüt ‘hayvanları ve çiftlik hayvanlarını kışın soğuk ile öldüren afet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990)²⁰⁰⁹ || Yak. *sut* ‘1. açlık, aç olma; uzun süre aç kalma, açlıktan ölme, yem yokluğu, yem kıtlığı, uykusuzluk, hayvan ölümü ve açlık; afet, felaket, bela, musibet, sıkıntı, bela, meşakkat, felaket; 2. aç acıkmış, açlık çeken, aç kalan; açlık, kıtlık, uygun zamanda olmayan, uygunsuz’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2373); *sut* ‘açlık, aç olma; uzun süre aç kalma, açlıktan ölme, aç acıkmış, açlık çeken, aç kalan; açlık, kıtlık; münasebetsiz, uygun zamanda olmayan, uygunsuz’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 346).

yüt- ‘Oğuz ve Kıpçak lehçesinde yutmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990)²⁰¹⁰ || Yak. Ø.

yutık- ‘(hayvanlar) kardan ve soğuktan ölmek, afetten kırılmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) || Yak. Ø.

²⁰⁰⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 982) madde başı olarak verilen *yoşıl*- yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 234) ve Kaçalın ve Ölmez’deki *yuşıl*- sözcüğü tercih edilmiştir.

²⁰⁰⁶Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 612) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

²⁰⁰⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 973) madde başı olarak verilen *yışıklğ* yerine, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 612) yayınındaki *yuşuklğ* sözcüğü tercih edilmiştir. Sözcük, DTS (1969, s. 269) ve Atalay’da (2006, s. 788) *yışıklğ*, EDPT’de (1972, s. 978a) *yoşuklğ*, COT’de (1985, s. 234) *yuşıklğ* şeklindedir.

²⁰⁰⁸Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 982) madde başı olarak verilen *yoşul*- yerine, Dankoff ve Kelly (1985, s. 234) ve Kaçalın ve Ölmez’deki *yuşul*- sözcüğü tercih edilmiştir.

²⁰⁰⁹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 990) *yut* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 613) yayınına göre *yüt* olarak alınmıştır.

²⁰¹⁰Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 990) *yut*- şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 613) yayınına göre *yüt*- olarak alınmıştır.

yuv- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) → bkz. **yuw-**

yuvğa ‘yufka ekmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) || Yak. Ø.

yuvlıç (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) → bkz. **yovlıç** (Dankoff ve Kelly, 1985, s. 231; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 602).

yuvuğ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) → bkz. **yuwuğ**

yuw- ‘yuvarlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) ~ **yuv-** ‘yuvarlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) || Yak. Ø.

yuwğa I ‘yaramaz, kötü, değersiz, ucuz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) || Yak. Ø.

yuwğa II ‘evlatlık’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) || Yak. Ø.

yuwğad- ‘(çocuk vb.) yaramazlaşıp söz dinlemez olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) ~ **yuwğat-** ‘(çocuk vb.) yaramazlaşıp söz dinlemez olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) || Yak. Ø.

yuwğalan- ‘(çocuk vb.) yaramazlaşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) || Yak. Ø.

yuwğat- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) → bkz. **yuwğad-**

yuwıl- → bkz. **yuwul- II** (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990).

yuwğa ‘her şeyin incesi, ince’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) ~ **yubğa** ‘her şeyin incesi; yufka’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 985) || Yak. Ø.

yuwğalan- ‘yaltaklanmak ve tabi olmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) || Yak. Ø.

yuwlun- ‘kendi kendine yuvarlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) || Yak. *suulun- II* ‘düşmek, inmek; yıkılmak, devrilmek; dökülmek, damlamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 347)

yuwluş- ‘(bir şeyler) yuvarlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 991) || Yak. Ø.

yuwsa-²⁰¹¹ ‘yuvarlamak istemek’ (Clauson, 1972, s. 880a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 235; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 613) || Yak. Ø.

yuwtur- ‘yuvarlatmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 991) || Yak. Ø.

yuwuğ²⁰¹² ‘sellerin yuvarladığı kaya parçası; yüksekte yuvarlanan kaya parçası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 991) ~ **yuvuğ** ‘sellerin yuvarladığı kaya parçası’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 990) || Yak. Ø.

yuwul- I ‘birisi tarafından veya kendi kendine yuvarlanmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 991) || Yak. *sul- III*, *suul-* ‘aşağı kaydırmak, aşağı (doğru) kaymak, kayarak düşmek, kayıp düşmek; yuvarlanmak; düşmek, inmek; yıkılmak, dökülmek, (üzüntüden)yıkılmak, yıkılarak çökmek’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2326); *suul-* ‘bkz. *suulun- II*: düşmek, inmek; yıkılmak, devrilmek; dökülmek, damlamak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 347)

yuwul- II ~ **yuwıl-** ‘ahlaksızlıktan uslandırılmak; yola gelmek, yumuşamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 991) || Yak. Ø.

yuwusa- (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 991) → bkz. **yuwsa-** (Clauson, 1972, s. 880a; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 235; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 613).

yuwuş- ‘karşılıklı yuvarlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 991) || Yak. Ø.

yüç- ‘yük taşımak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 991) || Yak. Ø.

yüdrük ‘üzerine eşya ve elbise konan sedir’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 991) || Yak. Ø.

yüdür- ‘yüklemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 991) || Yak. Ø.

yüdüş- ‘taşımada yardım etmek veya yarışmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 991) || Yak. Ø.

yüg ‘kuşun tüyü’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 991)²⁰¹³ || Yak. Ø.

²⁰¹¹Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 991) madde başı olarak verilen *yuwusa-* yerine Clauson (1972, s. 880a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 235) ve Kaçalın ve Ölmez’deki (2019, s. 613) *yuwsa-* sözcüğü tercih edilmiştir.

²⁰¹²Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yawuğ* ve *yuwuğ* sözcükleri Clauson (1972, s. 873a), Dankoff ve Kelly (1985, s. 235) ve Kaçalın ve Ölmez’e (2019, s. 614) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilip *yuwuğ* madde başı olarak alınmıştır.

²⁰¹³Ercilasun ve Akkoyunlu’da (2018, s. 991) *yüg* şeklinde verilen madde başı, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 614) yayınına göre *yüg* olarak alınmıştır.

yüg- ‘toplamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 991) || Yak. Ø.

yüglet- ‘(oka vb. bir şeye) tüy takmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 991) || Yak. Ø.

yüglüg ‘tüylü, tüyü olan (ok vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 991) || Yak. Ø.

yügrük ‘hızlı koşan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 992) || Yak. *süürük* ‘1. koşu; akmak, akarcasına hareket etmek, süzölmek; çabuk, hızlı; canlı, hareketli, çevik; koşucu, sürat koşucusu, iyi koşan, hızlı koşan; koşu, koşma, serilik, çabukluk, nehrin akıntılı yeri, hızlı akış, hızlı akma (su), sel, akım, akıntı, dalga; 2. çok hızlı; atak, çevik, hızlı; heves, sevdâ; arzu, emel, istek; 3. <<yarış>> nehrin sakin olmayan yerlerinde, yılın belli bir zamanında düzenlenen’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2412); *süürük II* ‘1. koşucu, sürat koşucusu (atlet); 2. hızlı, süratli at’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 353).

yügrüm ‘bir koşuşla koşulacak kadar olan (yer)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 992) || Yak. Ø.

yügrüş- ‘koşuşmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 992) || Yak. Ø.

yügün ‘gem, uyan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 992) || Yak. Ø.

yügür ‘akdarı’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 992) || Yak. Ø.

yügür-²⁰¹⁴ ‘koşmak; (kumaşın) çözgüsünü hazırlamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 992) || Yak. *süür-* II ‘koşmak, acele etmek; akmak; kaçmak, kaçıp kurtulmak, hızlı koşmak; akmak, akarcasına hareket etmek, süzölmek, aşağı akmak, akıp düşmek, akıp birikmek; akmak, boşanmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2402); *süür-* ‘1. koşmak, acele etmek; akmak; kaçmak, kaçıp kurtulmak; 2. akmak, akarcasına hareket etmek, süzölmek, taşmak’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 352).

yügürgen²⁰¹⁵ ‘Çin’den çıkıp İslam ölkelerine gidecek tüccarlardan önce yola çıkan ve onların haberleriyle mektuplarını getiren kişi, ulak; çok ve iyi koşan (at, av köpeği vb.)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 992) || Yak. Ø.

²⁰¹⁴Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yügür-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 914b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 236) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁰¹⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yügürgen* sözcüğü, Clauson (1972, s. 915a) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 236) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yügürgün ‘akdarı gibi taneleri olan, taneleri kırmızı bir bitki’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 992) || Yak. Ø.

yügürt- ‘(birini) koşturmak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 992) || Yak. *süürt-* ‘1. koşturmak, koşmasına izin vermek, hızlı koşmaya zorlamak, dörtlale koşturmak; (at sırtında) dörtlale koşmak, (doludizgin) dörtlale gitmek, sürmek (at), tırısı kaldırmak; 2. atlar ve arabalarla kovalamak, peşine düşmek; 3. sıvıyı elekten hızlı akmaya zorlamak, süzmek, geçirmek; dışarı dökmek, dökmek, boşaltmak; sürmek, gütmek, damıtmak, damla damla akıtmak (şarap)’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2411); *süürt-* ‘1. *atınan süürt*: at sırtında dörtlale koşmak, sürmek; 2. süzmek, süzgeçten geçirmek’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 353).

yük ‘yük’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 992) || Yak. Ø.²⁰¹⁶

yükle- ‘yüklemek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 992) || Yak. Ø.

yüklemsin- ‘yük taşır görünmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 992) || Yak. Ø.

yüklet- ‘yükletmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 992) || Yak. Ø.

yükse-²⁰¹⁷ ‘(nesne) yükselmek ve uzamak’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 992) || Yak. Ø.

yüksek²⁰¹⁸ ‘yükselmiş, uzun ve yüksek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 993) || Yak. Ø.

yükset-²⁰¹⁹ ‘yükseltmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 993) || Yak. Ø.

yüksük ‘terzilerin kullandığı, tunçtan veya deriden yapılan, okçunun parmağındaki yüksüğe benzeyen alet’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 993) || Yak. *süütük* (Pekarskiy, 1925, sü. 2419); *süütük* ‘yüksük’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 353).

yükün-²⁰²⁰ ‘secde etmek; saygı göstermek üzere baş eğmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 993) || Yak. *sügün- II* ‘dizlerinin üstüne çökmek, diz çökmek; gelin hk.:

²⁰¹⁶Yakutçada krş. *sük- II* ‘birine ya da kendi sırtına yüklemek (yığmak, kümelemek), kaldırmak, taşımak, omuzlarında taşımak, taşımayı üstlenmek, omzuna kaldırmak, yukarı kaldırmak’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2385); *sük-* ‘1. birini ya da bir şeyi omuzlarında ya da sırtında taşımak; 2. devralmak, üzerine almak (suçlama, sorumluluk)’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 348).

²⁰¹⁷Sözcük, DTS (1969, s. 285), EDPT (1972, s. 916a), COT (1985, s. 236) ve Atalay’da (2006, s. 823) *yükse-*, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 615) *yügse-* şeklindedir.

²⁰¹⁸Sözcük, DTS (1969, s. 285), EDPT (1972, s. 915b), COT (1985, s. 236) ve Atalay’da (2006, s. 823) *yüksek*, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 615) *yügsek* şeklindedir.

²⁰¹⁹Sözcük, DTS (1969, s. 285), EDPT (1972, s. 916a), COT (1985, s. 236) ve Atalay’da (2006, s. 823) *yükset-*, Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 615) *yügset-* şeklindedir.

damadın evine girmek; (araçla) gitmek' (Pekarskiy, 1925, sü. 2380); *sügiin-* 'ebeveynin evinden çıkıp damat evine gitmek (gelin hk.)' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 347).

yükünç 'Kıpçak lehçesinde namaz' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 993) || Yak. Ø.

yüküngen 'sürekli secde eden' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 993) || Yak. Ø.

yüli- 'tırış etmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 993) || Yak. Ø.

yüligü 'saçı tıraş etmek için kullanılan ustura' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 993) || Yak. Ø.

yüli- ~ **yülül-** 'tırış edilmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 993) || Yak. Ø.

yülit- ~ **yülüt-** 'tırış ettirmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 993) || Yak. Ø.

yüm- 'yummak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 993) || Yak. *sim- III* 'göz kırmak, gözünü kapamak, gözünü kısmak, gözünü yummak' (Pekarskiy, 1925, sü. 2222); *sim- II* 'göz kırmak, gözlerini kapamak, göz süzmek' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 323).

yümtür- 'yumdurmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 993) || Yak. Ø.

yümülgen '(gözü) devamlı yumulan, kapanan ve uyuklayan (adam vb.)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 994) || Yak. Ø.

yümün-²⁰²¹ → bkz. **yumun-** (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 617).

yürek 'yürek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 994) || Yak. *sürex* '1. yürek, kalp; gönül, iç; 2. enerji, potansiyel, çaba, gayret; heves, istek, say; özen, itina, çalışkanlık; insaf, vicdan; 3. haç, istavroz; haç çıkarma, istavroz çıkarma; geniş boyunlu gümüş zincirde gümüş haç, kolye ile süslenmiş (kadınlar için); haç (sarı bakırdan); 4. = *tuu süreğe*: delikli ön girinti, kalp (Kazaklarda); 5. iğne, ibre (çiçek); 6. = *istii süreğe*: lahana göbeği, lahana başı; 7. *kisi iliitin süreğe*: parmak ucunun yumuşak tarafı; parmak ucunun iç tarafları' (Pekarskiy, 1925, sü. 2404); *sürex* '1. yürek, kalp; gönül, iç; candan, yürekten, kalpten; 2. yürek, kalp; ruh, can iç alem; 3. enerji, potansiyel,

²⁰²⁰Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *yükün-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 913b) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 236) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁰²¹Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 617) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

özen, itina, çaba, gayret, say; 4. yürek, kalp, merkez; 5. giyilebilir haç, haç, istavroz; haç çıkarma, istavroz çıkarma' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 351).

yüreklen- 'yüreklenmek, şecaat göstermek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 994) || Yak. *sürexten-* 'kalpten yapılmak, yüreklenmek, haçlanmak; vaftiz olmak, vaftiz edilmek; haç çıkarmak, istavroz çıkarmak; gayret göstermek, gayretle çalışmak, gayretli olmak' (Pekarskiy, (Pekarskiy, 1925, sü. 2405); *sürexten-* 'vaftiz olmak, vaftiz edilmek; haç çıkarmak, istavroz çıkarma' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 351).

yüreklig 'kalbi sebat içinde olan kahraman' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 994) || Yak. $\neq$ *sürexteex* '1. kalbe sahip olan, kalpli, yürekli; 2. çalışkan, dikkatli; gayretli, özenli, itinalı, hamarat, aktif, enerjik, faal, tembel olmayan; çalışkanlık; 3. haçlı, hacı olan; vaftiz edilmiş, hristiyan; 4. dama taşı; taşlı dama' (Pekarskiy, 1925, sü. 2406); *sürexteex* 'hamarat, çalışkan, dikkatli; gayretli' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 351).

yüş-²⁰²² → bkz. **yuş-** ~ **yüş-** (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 617).

yüşen 'pürüzsüz (kaya vb.)' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 994) ~ **üşen** 'pürtüksüz (kaya vb.)' (Clauson, 1972, s. 263b; Dankoff ve Kelly, 1985, s. 61; Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 539) || Yak. Ø.

yüşil-²⁰²³ → bkz. **yuşıl-** (Kaçalın ve Ölmez, 2019, s. 617).

yüz I ~ **yüz** 'yüz, çehre; yüzey; ön' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 994) || Yak. *süüs I* 'alın; kaş' (Pekarskiy, 1925, sü. 2414); *süüs I* 'alın' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 353).

yüz II '(sayıda) yüz' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 994) || Yak. *süüs III* 'yüz; ruble (yüz kapık değerinde olduğu için)' (Pekarskiy, 1925, sü. 2414); *süüs II* '1. yüz; 2. ruble(yüz kapık değerinde olduğu için)' (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 353)

yüz-²⁰²⁴**I** '(suda) yüzmek; (yarada irin ve cerahat) kabarmak' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 994) || Yak. Ø.

yüz- II '(deri) yüzmek' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 994) || Yak. Ø.

yüzerlik 'Oğuz lehçesinde üzerlik otu' (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 994) || Yak. Ø.

²⁰²²Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 617) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

²⁰²³Kaçalın ve Ölmez (2019, s. 617) yayınından çalışmamıza dâhil edilmiştir.

²⁰²⁴Ercilasun ve Akkoyunlu'da iki ayrı madde başı olarak verilen *yüz-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 984a) ve Dankoff ve Kelly'ye (1985, s. 237) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

yüzkeş- (?) ‘yüz yüze gelmek (?)’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 994) || Yak. Ø.

yüzlen-²⁰²⁵ ‘itibar sahibi olmak; itibar görmeyi istemek; yüzü (birine) dönmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 994) || Yak. Ø.

yüzlüg ~ yüzlüg ‘yüzlü, yüzü olan’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 994) || Yak. ≠
süüsteex I ‘süüs I’ in sıfat biçimi’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2414)

yüztür- I ‘(suda) yüzdürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 994) || Yak. Ø.

yüztür- II ‘(deri) yüzdürmek’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 994) || Yak. Ø.

yüzük ‘yüzük’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 994) || Yak. Ø.

4.25. Z Harfiyle Başlayan Sözcükler

zak²⁰²⁶ ‘*zak zak*: koçların birbirlerine toslamasını teşvik için kullanılan ünlem’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 995) || Yak. Ø.

zap²⁰²⁷ ‘*zap zap*: hızlı adım atma için kullanılan yansıma söz’ (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 995) || Yak. *sap II* ‘1. *sap gın*:- sap diye ses çıkarmak; 2. iip-sap, bkz. iip; sip-sap: alalecele, çarçabuk, hemencecik, aceleyle’ (Pekarskiy, 1925, sü. 2087) *sap I* ‘bir şeyleri güçlü emerken ağız ve dudakların ani kapanması durumunda ortaya çıkan ses’ (Sleptsov ve diğ., 1972, s. 315).

²⁰²⁵Ercilasun ve Akkoyunlu’da iki ayrı madde başı olarak verilen *yüzlen-* sözcüğü, Clauson (1972, s. 987b) ve Dankoff ve Kelly’ye (1985, s. 237) dayanarak tek madde hâlinde birleştirilmiştir.

²⁰²⁶Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *zak zak* şeklindedir.

²⁰²⁷Ercilasun ve Akkoyunlu’da madde başı *zap zap* şeklindedir.

“Dîvânu Lugâti’t-Türk ile Yakutçanın Söz Varlığı Bakımından Karşılaştırılması” adlı bu çalışmada *Dîvânu Lugâti’t-Türk*’ün söz varlığı Yakutça ile karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak, Yakutçada varlığını sürdüren sözcüklerin daha çok DLT’deki yalın ad ya da eylemler oldukları, türetilmiş ad ya da eylemlerin büyük çoğunluğunun Yakutçada varlığını devam ettirmedikleri belirlenmiştir. Yakutçada varlığını sürdüren sözcüklerin bir bölümünün ses ve anlam bakımından hiçbir değişikliğe uğramadığı, bir bölümünün ses bakımından aynı ancak anlam bakımından farklılaştığı, büyük çoğunluğunun ise sesçe değişikliğe uğradığı hâlde anlamını koruduğu, yine az bir bölümünün hem ses hem de anlam bakımından değişikliğe uğradığı belirlenmiştir.

Çalışmada tarama kısmına dâhil ettiğimiz DLT'nin söz varlığının büyük bir bölümünün Yakutçada karşılığı bulunamamıştır. Yakutçada varlığını sürdürmeyen bu sözcükler şunlardır:

653

ar- II, *arala-*, *aran*, *aranlıg*, *arçı*, *argu*, *arguç*, *argula-*, *argun*, *argurt-*, *argurtur-*, *arı*,
arı-, *arıg* I ~ *arīg*, *arıg* II, *arıg* III, *arıgla-*, *arıglik*, *arık*, *arıklan-*, *arıklıg*, *arıl-*, *arıla-*,
arın-, *arış*, *arış-*, *arıtgan*, *arıtış-*, *arķ*, *arķa-* I, *arķa-* II, *arķaçak*, *arķag*, *arķalan-*, *arķar*,
arķasız, *arķaş-*, *arķuçı*, *arķuk*, *arķuklan-*, *arķun* I, *arķun* II, *armağan*, *armut*, *armutlan-*,
arpağan, *arra*, *arriğ*, *arsal*, *arsalık*, *arsık-*, *arslan*, *art*, *artaş-*, *artat-*, *artıg*, *artil-*, *artin-*,
artış-, *artla-*, *artuç*, *artuçlan-*, *artuklan-*, *aruk*, *arukla-*, *arukluk*, *arwal-*, *arwaş*, *arwaş-*,
arwiş, *ās*, *ās-*, *asıg*, *asıglik*, *asıl-*, *asirtku*, *asış-*, *aslin-* , *asnar-*, *asra*, *asruş-*, *ast*, *astın*,
astur-, *asur-*, *asurğan*, *aş* II, *aşak*, *aşakla-*, *aşbar*, *aşgın-*, *aşık-*, *aşlal-*, *aşlat-*, *āşlık* ~
aşlık, *aşnu*, *aşrul-*, *aşsa-* I, *aşsa-* II, *aşsat-*, *aştal* (ogul), *aşu*, *aşuk* II, *aşuk-*, *aşukla-*, *ata*,
ata-, *ataç*, *atakı*, *atan*, *atanlan-*, *atanlıg*, *atat-*, *atayı*, *atgak*, *atil-* I, *atil-* II, *atım*, *atınçu*,
atış, *atışgan*, *atız*, *atızla-*, *atızlan-*, *atsa-*, *āw* ~ *aw* ~ *av*, *aw-*, *awa*, *awala-*, *awçı* ~ *avçı*,
awiçga, *awilgu*, *awilku*, *awın-*, *awınç*, *awınçu*, *awla-* I, *awla-* II, *awlal-*, *āwlan-*, *awlaş-*,
awlat-, *awus*, *ay* II, *ay* III, *ay* IV, *aya*, *aya yersgü*, *aya-*, *ayağ*, *ayakçı*, *ayaklık*, *ayala-*,
ayas, *aydın*, *ayıg*, *ayık*, *ayıl-*, *ayıtgan*, *ayla*, *aylok*, *aypan*, *ayran*, *ayrık*, *ayrış-*, *ayru*,
ayruk, *ayıl-*, *aytış*, *āz* I, *āz* II ~ *az*, *āz-*, *azak* II, *azgan*, *azıgla-*, *azıl-*, *azıt-*, *azıtgan*,
āzlan-, *azma*, *azrak*, *azu*, *azuk* II, *azukluk*, *baçak*, *badar*, *badga-*, *badram*, *bagda-*,
bagdat-, *bağırçak*, *bağırdağ*, *bağırlak*, *bağırlan-*, *bağırlık*, *bağırsa-*, *bağırsak*, *bağırsuk*,
bağış, *bağlat-* ~ *boğlat-*, *bağram*, *bağrık-*, *baka* I, *baka* II, *bakaçuk*, *bakan*, *bakanak*,
bakanlık, *bakanuk*, *bakayak*, *bakayuk*, *bakıl-*, *bakın-*, *bakır*, *bākir-*, *bakırlık*, *bakış*,
bakış, *bakışgan*, *bakıt-*, *baklan*, *baķu*, *baķur-*, *bāl*, *bala*, *balala-*, *balçık*, *baldır* I, *baldır*
II, *bālig*, *balık* III, *balık-*, *balıkçın*, *balıklan-* II, *balıklan-* III, *balıksa-*, *balu*, *bandal*, *ban*,
barak, *baraklık*, *baran*, *barça*, *barçın*, *barğan*, *barıgsa-*, *barıgsak*, *barık(?)*, *barıl-*,
barımsın-, *barın-*, *barkın*, *barsa-*, *bartur-*, *basa*, *basan*, *basar*, *basarlık*, *basbal*, *basık-*,
basın-, *basınçak*, *basruk*, *bassık-*, *basu*, *basur-*, *basut*, *başa-*, *başak*, *başakla-*, *başaklan-*,
başgıl, *başıl*, *başmak*, *başmaklan-*, *başra kaçış-*, *başsız*, *baştağ*, *baştar*, *bat* I, *bat* II,
batıg, *batla-*, *batman*, *batrak*, *batruş*, *batruş-*, *baturğan*, *baybayuk*, *bayık*, *baynak*,
bayram, *bāz*, *bazgan*, *bazınç*, *bē beçel*, *beğiz*, *beğizlig*, *bedü-*, *bedük* ~ *beğük*, *bedükle-*,
bedüt-, *bek*, *bekiş-* ~ *beküş-*, *bekit-* ~ *beküt-*, *bekle-*, *beklen-*, *bekleş-*, *beklet-*, *bekriş-*,
bekü-, *beküt*, *bele-* ~ *bēle-* I, *belgür-*, *belgüsüz*, *belin*, *belinçi*, *belinle-*, *benek*, *berge*,
bergelen-, *berkit-*, *berkle-*, *berklet-*, *bert-*, *bert bürt*, *bertin-*, *bertiş-*, *bertü*, *bertülen-*,
berü, *bez-*, *beze-*, *bezek*, *bezel-*, *bezen-*, *bezenç*, *bezeş-*, *bezet-*, *bezetgen*, *bezetigsek*,
bezgek, *bezig*, *bezit-*, *bēd-*, *bēle* *bēlek* ~ *bēlek*, *bēlekle-*, *bēlel-*, *bērgü*, *bēril-*, *bērim*,
bērimçi, *bērimlig*, *bērigse*, *bēriş*, *bērt*, *bēz*, *bıçgas*, *bıçgıl*, *bıçguç*, *bıçıl-*, *bıçım*, *bıçış*,

çawar, çawar çuwar, çawarlıg, çawıg, çawık-, çawla-, çawlan- I, çawlan- II, çawlı, çawşan I, çawşan II, çawuş, çaydam, çeçge, çek, çek-, çekig, çekik I, çekik II, çekil-, çekin-, çekiş-, çekleş-, çekrek, çekreklen-, çektür-, çekük, çekün, çelpeklen-, çeniştürük, çeniştürükse-, çeñek, çeñlik, çepiş, çepişlen-, çer I, çer II, çer III, çergeş, çerlen-, çerlet-, çerlig, çerlik I, çerlik II, çermel-, çermeş-, çermet-, çert-, çertil-, çeş, çetgen, çetük, çewrül-, çewrüş-, çewür-, çewürgen, çeçek, çeçeklen-, çeçeklik, çıbık, çıbıkla-, çıbirt-, çıçalak, çıçamuk, çīg, çığ-, çığan, çıgay, çıgıl, çıgıl-, çıgır, çıgırla-, çıgırlan-, çıgırı, çıgru-, çıgruk, çıgrut-, çij-, çık-, çīk-, çıkar-, çıkıl-, çıkış, çıkış-, çıkra-, çıkraş-, çıkırat-, çıkırış-, çıkıtur- I, çıkıtur- II, çıla, çılan- ~ çilan-, çılaş- ~ çīlaş-, çılat- ~ çīlat-, çınık-, çınla, çınla-, çınlat-, çın I, çınıl, çınra-, çınrak, çınrat-, çıp, çıpçırğa, çıp, çırguy, çırın, çıt, çıw, çıwıla-, çıwşa- ~ çuwşa-çıwşan, çıwşat- ~ çuwşat-, çibek, çiçek, çig-, çigil-, çigin-, çigit, çigliş-, çigne, çigne-, çigtür-, çij, çijtür-, çik I, çik bök, çik II, çikin, çikir, çikre-, çil, çildeg, çildey, çile- ~ çīle-, çilgü, çilik, çim I, çim II, çimgen, çin, çin II, çir, çirt, çiş, çişe-, çišet-, çiwgin, çiwginlen-, çobulmak, çocuk, çidin, çög, çoğıla-, çoğla-, çoğlan-, çik, çok-, çokmaklan-, çokra-, çokrama, çokraş-, çokrat-, çoktur-, çolkuy, çoluk, çom-, çomak, çomılı, çomruş-, çomtur-, çomur-, çomuş-, çomuşluk, çon, çir, çotur, çöj-, çöjtür-, çöjül-, çök, çöktür-, çöküt, çökütlük, çöm-, çömçe, çömerük, çömtür-, çömür-, çömüş-, çöñek, çöp, çöp çep, çöpre, çöpür, çöpür çepür, çöpürülen-, çörek, çörekle-, çuh, çulık, çulk, çumguk, çumuk, çupan, çuram, çuwğa, çuz, çübek, çüçünek, çügde, çülük-, çümeli, çümeli, çünük, çür, çürgü, çürle-, çürülen-, çürlet-, dağ ~ dāğ, dāğ ol, dede, dük I, dük II, ebeki, eç, eçe, ečkü, ēd II, eđer, eğerle-, eğerlik, eđer-, eğgülük, eđiz, eğizlen-, eğizlik, eğlel-, eğlen-, eğlet-, eğlik, eğrim, eg-, egdi, egdü, egil-, egilgen, egir, egirse-I, egirse- II, egiş-, egit, egme, egri, egrik, egril-, egrim, egrimlen-, egrin-, egriş-, egse-, egsü-, egsük, ek-, eke, ekek, ekekle-, ekeklik, ekele-, ekil-, ekim, ekin, ekin-, ekindi, ekindi (bir ekindi), ekiş-, ekit-, ekşig, ektür-, ele, elegil, elge-, elgel-, elgen-, elgeş-, elget-, elig, eliglik, ellig, elük, elükle-, emes, emet, emge-, emgek, emgeklen-, emgeksiz, emgen-, emgeş-, emget-, emgi, emigdeş, emirçge, emit-, emlel-, emleş-, emri-, emriş-, emrit-, emse-, emüz-, endek, endik, enüç, enüçle-, enüçlen-, enük, enükle-, enüklen-, enüklüg, eñ-, eñit-, eñmegü, eñreş-, eñtür-, epek, epmek, erdem ~ erdem, erdemsiz, ered-, eret-, ergüz, erinç, erk, erkeç, erkeklen-, erken, erki, erkiye, erleş-, ermegü, ermegür-, erñen, erñeyü, ersek, erseklen-, ersig, ersin-, ersü, ertil-, ertüt, erük I, erük II, erükle-, erüklen-, erüklük, erükse-, erüş-, erüt-, es, es- I, es- II, esen, esenle-, esgü, esik, esil- I, esilgen, esin, esin-, esirge-, esirgen-, esiş-, esit-, esizlik, eski, eskir-,

eskü, esne-, esnet-, esri, esrile-, estür- I, estür- II, eş- II, eşgek, eşek, eşgeklen-, eşil-, eşilgen, eşiş-, eşkin I, eşkin II, eşkinçi, eşler, eştür-, eşü-, eşük, eşüklük, eşül-, eşüt-, eşyek, etek, eteklen-, eteklig, eteklik, etet-, etiç, etiçlik, etik, etik-, etil-, etlel-, etli, etlik, etmek, etmekçi, etmeklen-, etrek, etse-, etset-, etük, etükçi, etüklen-, etüklük, ew ~ ev, ew-, ewdi-, ewdil-, ewdin-, ewdindi, ewet ~ evet, ewin ~ evin, ewlen-, ewleş-, ewlig, ewlük, ewren, ewriş- ~ ewrüş-, ewrül-, ewse-, ewset-, ewsin-, ewşük, ewür-, ewürgen, ewüs-, ewüsgü, ewze-, eyegü, eymen-, eze, ē (?), êçik, êder-, êdergen, êdi, êge-, êgeme, êgeş-, êget, êgetle-, êgetlen-, êgetlig, êgetlik, êkindi, êkirçgün, êkiş, êkkiz, êldiri, êlimga, êlri, ēn II, ên-, ēnç, ênçik, êndür-, êne-, ênet-, ênil-, êniş-, ênse, ēr- I, ēr- II, êrgür- II, êrig, êriglik, êril-, êril-, êrin, êrin-, êrpel-, êsiz, esiz, êsizlen-, êsizlik, êssiz I, êssiz II, ēş, êşiç, êşiçlen-, êşik, êşiklik, êşiler, êşittür-, êşler, ēşlig, êştil-, êştür-, êtil-, êtilge (?), êtilgen, ēw-, êwek, êweklik, ēwil-, êwiş-, êwse-, êz-, ēz, êzik, êzil-, êzit-, êztür-, hata, heç, hoç hoç, hayl, hemîr, ıdıl-, ıdınçu, ıdma, ıdsa-, ihla-, ık, ıl-, ıldur-, ılış-, ılsa-, ımga, ınal, ınan-, ınanç, ındağ, ınğa, ınraş-, ınrat-, ır II, ırğa-, ırğağ, ırğal-, ırğan-, ırğaş-, ırğat-, ırk, ırkla-, ırta, ısırgan, ısırt-, ısrı, ısırk, ısırl-, ısırs-, ışçı, ışlıg, ışlıg küdüglüg, ıtlıg, ıwık, ıwırık, ıyın-, î, içegü, içger-, içik-, içil-, için, içiş-, içkin, içkü, içlen-, içlik, içmek, içmeklen-, içre, içrüş-, içse-, içton-, içtür-, içük, içükle-, içür-, içürgen, ıdrig, ig, igçil, igdil-, igdük, ige- II, igen-, igeş- II, igiş I, igit II, igle-, iglel-, iglen-, igleş-, iglet-, iglig, igtü, igtüle-, ikleş-, ildruk, ilel, ilen-, ilenç, iler-, ilersük, ilert-, ili, ilk, ilruk, imik, imlel-, imleş-, imlet-, imrem, imtili (imliti?), ĩn I, inegü, ingen, inşes, inşliç, ipruk, ĩr I, iri-, irig I, irig II, irinçü, irk, irk-, irkil-, irkin, irkin-, irkiş-, irle, irtel-, irteş, isiglik, isirgen-, isiş-, iske-, isken-, iste-, istek, istel-, istet-, işil-, işle-, işlel-, işleş-, işlet-, iştonlan-, itegü, itil-, itilgen I, itilgen II, itin- II, itinçü, itindi, itiş, itiş-, itliş-, itse-, ĩttür-, iysil-, ĩzi, izden, izlik, jagıla-, kâ-, kaba, kabak, kabaklık, kabargan, kabartgan, kabırçak, kaç-, kâça, kaçaç, kaçala-, kaçar, kaçgın, kaçığ, kaçıl-, kaçın-, kaçış, kaçış-, kaçıt-, kaçrumsın, kaçruş-, kaçtur-, kaçur-, kaçurgan, kaçurt-, kaçut, kâd, kadag, kadgu, kadgulan-, kadgur-, kadık, kadıl-, kadın, kadnagun, kadir, kadir- I, kadir- II, kadirgan, kadirılan-, kadirt-, kadış-, kadışla-, kadıt- I, kadıt- II, kadıtgan, kadız, kadızgık, kadızlan-, kadrak, kadraklan-, kadran-, kadran-, kadril-, kadriş-, kadut-, kağıl, kağ koğ, kağrul-, kağruş-, kâgun, kâgunlan-, kâgunluğ, kâgunluk, kâgunsa-, kağur-, kağurgan, kağurmaç, kâgut, kak, kak kık II, kakaç, kakı-, kakığ, kakıl-, kakılğan, kakış-, kakıt-, kakıtgan, kaklan-, kaklat-, kakrat-, kakratgu, kaksı-, kaktur-, kalbuz, kalbuzla-, kaldra-, kaldruğa,

kalduŕğa, kalı, kalık, kalıma, kalıñ, kalıñula-, kalıtğan, kalķan, kalķan, kalnat- ~ kalnad-
, kalnu-, kalıñu, kalıñuķ, kalıñula-, kaltuķ, kalwa, kām, kam-, kama-, kamaş-, kamat-,
katatğan, kamçıĝu, kamĝak, kamĝı, kamĝır-, kamıç, kamıçak, kamıçla-, kamışlan-,
kamtur-, kamuĝ, kamul-, kana- ~ kāna-, kanaĝu, kanat-, kanatğan, kançık, kanç-ok,
kandır, kanı-, kanıĝ, kanıtğan, kanđaş, kanlı, kanrık, kanşık, kāp, kapĝa, kapĝak,
kapĝaklan-, kapıl-, kapış, kāplan-, kāplıĝ, kapuĝ, kapuĝluĝ, kapulğan, kar- II, kara baş,
kara etmek, kara kura, karaçı, karaĝu, karaĝunu, karaķan, karaķla-, karaķsız, karamuķ,
karç kurç, kardı, karĝa, karĝal-, karĝılaç, karĝu ~ karĝuy I, karı II, karık- ~ (kārık-?),
karıl-, karıla- I, karıla- II, karıla- III, karımsın-, karınça, karınçak, karındaş, karınla-,
karıt-, karızan, karlıĝaç, karma, karmala-, karmalaş-, karnaĝu, karnak, kars I, kars II,
karşak, karşa-, karşaĝ, karşat-, karşut, kart I, kart er, karta-, kartal, kartal-, kartan-,
kartla-, kartur- I, kartur- II, kās, kası, kasıĝ, kasıĝla-, kasırķu, kasna-, kasnaş-, kasnat-,
kasuķ, kasuķluĝ, kās I, kaşak, kaşan-, kaşan, kaşĝa, kaşĝalak, kaşıtğan, kaşuķ, kaşuķla-,
kaşuķlan-, kaşuķluĝ, kaşuķluk, kāt, kat- II, katar-, katarğan, katart-, katçak, katĝur-,
katıĝ, katıĝlan-, katıĝlık, katıl-, katılğan, karılğan, katır, katırılıĝ, katkı, katkıç, kātlan-,
katlış, katma, katnat-, katrun-, kātunlan-, katurğan, katut, katutluĝ, kavık, kavuķ, kavut,
kaw, kawçı-, kawçıt-, kawdın- ~ kawdun-, kawık, kawrul-, kawruş-, kawşı, kawşut,
kawur- I, kawur- II, kawurğan, kawurmaç, kawuş-, kaya II, kayaçuķ, kayaklan-, kayĝur-
, kayıĝ, kayırış-, kaynat-, kaytarğan, kaytar-, kaytart-, kaytış-, kaytur-, kāz, kazğan,
kazıl-, kazındı, kazınķu, kazıñuķ, kazuķ, kebit, keçe I, keçe II, keçi, keçigsiz, keçil-, keçin-,
keçiş, keçiş-, keçit-, keçrüg, keçrümsin-, keçrüş-, keçrüşsek, keçse-, keçset-, keçür-,
keçürgen, keçürse-, kedgir-, kedĝü, keçil-, keğindi, keğir-, kedle-, kedril-, kedrim,
kedriş-, kedrüil-, kedrüise- ~ keçürse-, kedrüiş-, keğük I, keğük II, keğüklüg, keğüklük,
keçür-, keğüt, keh, kek, keklig, keklik, kekmek, kekmen, kekre, kektaş-, kekük, kelegü,
keler, kelgen, kelgir-, keligse-, keligsek, kelimsin-, keliş, kelişlig, kelkin, kelñiz, kelse-,
kemdük, kemle-, kemlen-, kemlet-, kemrük, kemrüş-, kemür-, kenç ~ kēnç, kēnçliyü,
kenik-, keñeld- (?), keñeşlig, keñeşsiz, keñirsi-, keñren-, kepek, kepeklik, kepi-, kepit-,
ker-, kerekü, kerekülen-, kerge-, kergük, kerik, keril-, kerilgen, kerim, keriş, keriş-, kerit-
, kerki, kerşegü, kertik, kertil-, kertiş-, kertük, kertür-, kes, kes-, kesbe (?), kesek, kesĝü,
kesĝük, kesil-, kesilgen, kesin-, kesiş-, kesle-, keslin-, kesliş-, kesme, kesmelen-, kestür-,
kesürgü ~ kesirĝü, keten, ketki, ketü, ketüt, kew-, kewel, kewgek, kewig, kewil-, kewiz,
kewret-, kewrik, kewşe-, kewşek, kewşen-, kewşengen, kewşen, kewşeş-, kewşet-, kewtür-
, keylik, keyük, kez I, kez II ~ kiz, kez-, kezger-, kezig II, kezik II, keziş-, kezit-, kezle- I,

kezle- II, kezlen-I, kezlen- II, kezleş-, kezlet-, kezlik, kēç, kēç-, kēçil-, kēçit-, kēçür-,
 kēdin, kēdinki kēgir-, kēmi ~ kemi, kēje-, kējes, kējeş, kējeş-, kējrün-, kējür-, kēpi,
 kērtgün-, kērtgünse-, kērtü, kērtüle-, kērtün-, kērü ~ kerü, kēş, kēt- ~ ket-, kēter-, kētiş-,
 kētmen, kīçı, kīçıla-, kīçur-, kīçurğan, kīdış-, kīyış- I, kīdıt-, kīkı, kīkır-, kīkırış-, kıl-, kıl
 kuş, kıl kudruk, kıldruk, kılğan, kılıçla-, kılıçlan-, kılığ, kılık, kılın-, kılınç, kılınçlan-,
 kılış-, kılķ, kılķık, kılķur-, kına- I, kına- II, kınat-, kınla-, kınır, kınru, kır I, kır II, kır III,
 kır IV, kır-, kırbas, kırça-, kırçal-, kırçat-, kırğag I, kırğag II, kırğıl, kırğuy, kırıl-,
 kırındı, kırış-, kırķ, kırķıl-, kırķın, kırķlım, kırķla-, kırķlan-, kırķlat-, kırma, kırnaķ, kırt,
 kırtış, kırtışla-, kırtışlan-, kırtışlıg, kırtur-, kırık, kısı-, kısıga, kısıgaç I, kısıgaç II, kısığan-,
 kısıg, kısıl-, kısın-, kısır, kısırķan-, kısılın-, kısımak, kısıraķlan-, kısırış- ~ kısıruş-, kısıtur-,
 kısıur-, kış- ~ kıyış-, kışlağ, kışlağlan-, kışlat-, kıw, kıwal, kıy-, kıyıg, kıyık, kıyıl-, kıyım,
 kıyış- II, kıymaç, kıytur-, kız I, kız III, kız IV, kıza-, kızgıl, kızgur-, kızgut, kızgutlan-,
 kızıl-, kızkıya, kızlaķ, kızlamuķ, kızlan- II, kızlaş-, kızu-, kibe, kiçi-, kiçig, kiçigle-, kiçin-,
 kiçit-, kidiz ~ kidiz, kidizgek, kidizlik, kigrül-, kik-, kimişge, kin, kirdeş, kirgin, kirgüsüz,
 kirigse-, kirigsek, kirik-, kiril-, kirimsin-, kiriş I, kirlen-, kirpi, kirpik, kirpiklen-,
 kirpilen-, kirşen, kirşenlen-, kirtür-, kis, kisi, kişe-, kişen, kiz, kizlençü, kizlet-, koburğa,
 koç, koçnar, koğ- ~ kot-, koğurçuk, koduş-, koğuz, koğuzlan-, kōğ, koğşa- I, koğşak,
 koğşaş- ~ koğşaş-, koğşat- ~ koğşat-, koğuş I, koğuş II ~ koğış-, koğuşlan-, koķ- I, koķ-
 II, koķıt-, koķrat-, koķruş-, koķun, koķunluğ, kol-, koldaçı, koldaş, koldaşlan-, kolğır-,
 koltık, koltuķla-, koltur-, kolun-, koluş-, kōm I, kōm II, kom-, komı-, komıt-, komıtğan,
 komtur-, komuş ~ komuş-, kōn, konak, konakla-, konat, konat-, konşı, konuķluk, konum,
 koņra- I, koņra- II, koņrağ, koņur I, koņur-, koņuz, kop, kop-, kopruş-, kopsa-, kopsal-,
 koptur-, kopur-, kopurğan, kopurt-, kopuş-, kopza-, kopzal-, kopzaş-, kopzat-, kōr I,
 korday, kori-, koriğ ~ koriğ, koriğçi, korış-, korkıt- ~ korkut-, korklık, korkul-, korkun-,
 korkunç, korkınç, korkuş-, korlan-, kōrlan-, korluk, koru, korum, korumluğ, korun- ~
 korın-, korvı, koş-, koşa, koşlan-, koşlun-, koşnı, koşuğ, koşul-, koşulğan, kotkı, kotkılık,
 kotuz, kotuzluğ, kova I, kova II, kovuç kovuz I, kovuz II, kovuķ, kow-, kowşa-, kowşal-,
 kowşaş-, kowşat-, kowuķ, kowuş-, kōy I ~ koy, koy-, koyak, koygaş-, koyluş-, koyuğluk,
 koyul-, kozan-, kozı, köç II, köçrüm, köçük, köçükle-, köçürgen, köçürme, köçüt, kög I,
 kög II, köglen-, kögürçgün, kök I, kök II, kökegün, kökle- I, kökle- II, köklen-I, köklen-
 II, kökleş- I, kökleş- II, köklet-, kökded-, kökreg, kökreş-, kökşin, kökteş-, köler- I, köler-
 II, kölergen, köli-, kölige, köliş-, kölit-, költür-, kölük, kölüklüg, kölün-, kölün ~ kölün,
 köm (kōk), kömçü, kömeç, kömiçe, köminçe, kömüç, kömüldürük, kömümdi, kömürgen,

*kömürlük, kōn, kōn- II, kōnçek, kōnçük, kōnçüklen-, köndger-, köndgert-, könek, könger-,
 , kōnit-, kōnlek, kōnleklen-, kōnjöldeş, kōnjüz, kōpig, köprüg, köpül-, köpür-, köpürt-,
 köpüş-, körgit-, körk, körket- ~ körked-, körkliğ, körpe, körpele-, körpelen-, körple-,
 körse-, körügse-, körükle-, körül-, körünç, körüş, kösgük, kösrük, kösül-, kösür-,
 kösürge, kösürgen, köşer-, köşi-, köşige, köşik, köşiklig, köşin- ~ köşün-, köşirgek, köşit-,
 , köt, köti, köti kızlak, kötiç, kötki, kötle-, kötlet-, kötlük, kötrüg, kötrüm, kötrüş-, kötü,
 kötür-, kötürgen, kötürgü, kötürse-, kötürüş, kövüz, köwre, köwşek, köwürgen, kōz, köze-,
 , köze-, közegü, közeş-, közetiglik, közetiş-, közetlig, közger-, közkiye, közleş-, közlüg,
 közlük, közmen ~ közmen, közñü, közüldürük, kuba, kuçak, kuçakla-, kuçam, kuçğundi,
 kuçuş, kuçuş-, kudğu ~ kudğu, kudgulan-, kudruçak, kuğuğ, kuğuğluğ, kudurğak,
 kuduzğun ~ kuduzğun, kula, kulaç, kulak II, kulan, kulna-, kulnaçı, kulnıg, kulunluğ,
 kum, kumuk, kumukla-, kun-, kundi-, kundiğu, kunduz, kunuş-, kūr, kur-, kuram, kurç II,
 kurça-, kurdaş-, kurğa-, kurğak, kurğat- ~ kurğad-, kurğır- I, kurğır- II, kurğu I, kurğu
 II, kurğuçı, kurgulan-, kurguluk, kurıgla-, kurıgu, kurır-, kurış-, kurıtğan, kurkağ,
 kurşa-, kurşağ, kurşan-, kurşat-, kurt, kurtan-, kurtga, kurtla-, kurtul-, kurtur-, kurug,
 kuruglan-, kurugluğ, kurugluk I, kurugluk II, kurugsı-, kuruk, kurul-, kurulğan, kurunçı,
 kurunluğ, kuruş- II, kurut, kurutluğ, kurutsa-, kus-, kusgaç, kusıg, kusiş, kusişlik,
 kusinçig, kustur-, kuşgaç, kuşlağ, kuşlağan-, kuşlat-, kuşluk, kutal-, kutan-, kutat-,
 kutgar-, kutrar-, kutrul-, kutruş- I, kutruş- II, kutsuz, kutul-, kutulğan, kuturma,
 kutuzkūy, kuw, kuy- I, kuyar, kuykala-, kuyluş-, kuyma, kuytur-, kuyug, kuyun-, kuyuş-,
 kuyut-, kūz, kuzgır-, kuzgun, kuzı-, kuzit-, kū, küçel-, küçemçi, küçeş-, küçet-, küçlen-,
 küden, küdez-, küg I, küg II, küg III, küglen-, kükū, küküy, küldre-, küler, külf, külgem,
 külgü, kültre-, külgüsüz, külsir-, külsirgen, kültgü, külüg, külümsin-, külünç, külüt, kündi,
 küñ, küp, küpe, kür, küreş- I, küregek, küri-, kürin, kürk, kürlen-, kürs-, kürşek, kürt I,
 kürt II, küs-, küse-, küsegçi, küseş-, küttür-, küveç, küvük, küweçlig, küwen-, küwez,
 küwezlik, küwlik, küwrüg, küwük, küy-, küye, küyele-, küymen-, küytür-, küyük, küyüm,
 küyür-, küzen, küzer-, küzger-, küzüg, küzük-, la, mama, mamu, man man- I, man- II,
 mançuk, mançuklan-, mandur- I, mandur- II, mangır-, manıl-, maña, mañıg, mañrat-,
 mayak, maygak, mayıl, mayıl-, mayış-, mejek, meñ II, meñde-, meñdeş-, meñdet-,
 meñile- II, meñ(i)z, meñizlen-, meñizlig, meñlen-, meñlet-, meñze-, meñzet- ~menzet-,
 mınar, monçuk, monçuklan-, muğuzgak, mundağ, munduz, munğak, munğan, munuk,
 munar, munğar-, munuk-, muyav-, mükim/ mükim (etük), mükimün, müne-, münel-,
 münsüz, münil-, müñüzgek, müñüzlen-, nē, neçe, neçük, nēgü, nelük ~ nēlük, neme, nēñ*

~ ney, nēysin-, nerek, neteg ~ nē teg, nü, o, oba, oçaklık, odğar-, odğuç, odğur-,
 odğurğan, oduğ, oduğluk, odun-, oğla, oğlağı, oğlansığ, oğrı (<oğırı), oğrıla-, oğrılık,
 oğruğ, oğrul-, oğruş-, oğulçuk, oğulkıya, oğulmık ~ oğulmuk, oğur-, oğurla-, ohsın- ~
 ohsun-, ohsa- I, ohsa- II, ohsağ, ohsağı, ohsançığ, ohsat-, ok II ~ ök, ök, öka, okçı, okı-
 II ~ ögi- (?), okıl-, okın-, okış- ~ okuş-, okıt-, okıtğan, okıtsa-, okluk, okra-, okraş-,
 oktam, oktaş-, oktat-, okut, olar, oldrum, olğut-, olhut-, olinç-, olit-, olma, oltur- ~
 oldur-, oluç ~ olıç, oluk II, olut, olun- ~ olın-, ōm, oñ II, oñ- oña-, oñamuk, oñay, oñuk-,
 oñul-, op I, op II, ōp, opra-, oprak, opras-, oprat-, opri, opuz, opuzluğ, ōr, orğak, orı I,
 orı II, orıla- ~ orla-, orlaş- ~ orılaş-, orna-, ornat-, ortak, ortuk, ortukluk, ōru, orul-,
 orum, orut, osal, osayuk, osnat-, osruş-, osuğ, osur-, osurğan, oş, ota- I, ota- II, otaçı,
 otğar-, otan, otuğ, otrul-, otruş-, otul-, otuñ, otuñluk, otur-, ova II, owruğ, ōy I, ōy II,
 ōy-, oyğur-, oynağı, oynak, oynas-, oytur-, oyugluk, oyuk, oyul-, oyun, oyuş-, oza, ozakı,
 ozğan, ozıtğan, ozuk, ozuş-, öçrüş-, öçük-, öçürgen, öçüt, ōd~ öd, ödleg, ōg II, ōg-,
 ögdeş, ögdi, öge ~ ōge, ögele-, ögey, ögi-, ögiş-, ögit, ögit-, ögitçi, ögitse-, ögle-, öglel-,
 ögreyük, ögse-, ōgsüz I, ōgsüz II, ögtür-, ögül-, ögünç, ögündi, ögürken-, ögüş- I, ögüt,
 ögütle-, ögüz, ökün-, ökünç, öküş, öldür-, ōles, öli-, ölige, öliş-, ölit-, ölse-, ölşe-, ölset-,
 ölügse-, ölüm, ölü I, ölüti, ölütle-, ömgen, öñdün, öñdünki, öñeyük, öñi, öñik ~ öñük,
 öñiklen-, öñin, öñre, öp- I, öpke, öpkele-, öpkile-, öprül-, öprüş-, öptür-, öpül-, öpüm,
 öpün-, öpür-, öpürgen, öpürt-, öpüse- ~ öpse-, öpüş, öpüş-, ōr, ōr- II ~ ör- II, örçüg,
 ördük, örgüç, örgüçlen-, örk, örkle-, örkü, ört-, örtel-, örter, örtgün, örtmen, örtüg,
 örtül-, örtün-, örtüş-, örüg, örük, örül-, örüle-, örümçek, örüş- I, örüş- II, ösne-, öş,
 öşer-, öşergen, öşün, ōt, öte-, ötel-, ötet-, ötgen, ötgür-, ötgürüş-, ötki, ötkünç, ötlük,
 ötmek, ötnü, ötrük, ötrül-, ötrüm, ötrüş-, ötse-, ötür- II, öttür-, ötüğ I, ötüğ II, ötüğçi,
 ötüğlük, ötün-, ötünc, ötür- I, ōtür-, ötüş (ötüş), övüt, öwke, öyle, öyük, öyük-, öz II,
 özekle-, özel- I, özel- II, özi, özi-, özit-, özle, özle-, ōzlük, özne-, ōz tik- ~ östik-, özök,
 özü, pis, sā, sā-, saban, sabanla-, sāç, saçgak, saçgır-, saçı, saçıl-, saçın-, saçındı,
 saçış-, saçıt-, saçlan-, saçlaş-, saçra-, saçrat-, saçratğı, saçtaş-, saçu, saçuk, saçula-,
 sağı I, sağı II, sağı III, sāğ, sağıdık, sağıl-, sağın- II, sağınlık, sağır, sağızğan ~ sağızğan,
 sağığ~ sāğığ, sağık, sağıklan-, sağınağı, sağırı, sağırıla-, sağıtur-, sağı ~ sāğı, sağıla-
 , sak, sağa, sağak, sakal, sakalduruk, sakalduruklan-, sakı-, sākık, sakınç ~ sākınç,
 sakırku, sakız, sakızlık, saklan-, saklaş-, saklık, sal-, sālçı, salğa, salı, salımlaş-, salın-,
 salındı, salış-, salıñu, salıñula-, saltur-, saman, samanlık, samla-, samsıt-, samursak,
 samurtuğ, sāl, san-, sāl-, sāna-, sanaç, sançık-, sançıl-, sançış-, sandırı-, sandırış,

sandırış-, sandruş, sangar-, sanı ~ sāni, sanrı-, sanrış- ~ sanruş-, sañ, saña, sañan, sañla-, sañlat-, sāp, sap-, sapğak, sapı-, sapıg, sapıl-, sapılğan, sapın-, sapıt-, sapıtğan, sapla-, saplat-, saplık, saptur-, sar-, sarağuç, sarağuçlan-, saran, saranla-, saranlık, sarğan, sarğar-, sariçğa, sariçğa er, sariğlik, sarıl- I, sarıl- II ~ sarul-, sarım, sarın-, sariş-, sarıt- ~ sarut-, sark-, sarkıç, sarkıçlan-, sarkım, sarkındı, sarkınuk, sarkış-, sarkıt-, sarkıyuk, sarkur-, sarla-, sarlan-, sarlaş-, sarlat-, sarmaçuk, sarmal- I, sarmal- II, sarmaş, sarmaş-, sarmat-, sarmusak, sarsıg, sarsıt-, sart, saru-, sası-, sasıg burıg, sās, saştur-, saşur-, sat-, satğa-, satğal-, satğan, satğaş-, satıglik, satıgsa-, satıgsak, satıl-, satın-, sātır, satış-, satışğan, satma, satsa-, sattur-, satula-, sātur-, sāw I, sāw II ~ saw, sawaş-, sāwçı, sawdıç, sawdıçlan-, sawla-, sawlaş-, sawruk-, sawrul-, sawruş-, sawul- ~ sawıl-, sawur-, sawurt-, sāy, saygır-, sayık-, sayra-, sayram, sayramlan-, sayraş-, sayrat-, seçe, sedre-, sedrek, sedreş- ~ sedreş-, sedret-, sekiz in, seksōn, sēm, semizlik, semri-, semriş-, semrit-, semürgük, sengeç ~ seņgeç, senle-, senlet-, sensiz, seņek, seņir, seņregü, sep, sepkil, septür-, ser-, sergek, sergekle-, seril-, serin-, serinüle-, serk, serme-, sermeş-, sermet-, serü, seşil- ~ şeşil-, seşilgen, seşü-, seşük, sew-, sewin- ~ sewün-, sewinç, sewinçsiz, sewiş-, sewre-, sewret-, sewtür-, sewüglük, sewügsüz, sewük, sekirt-, sekrik, sēzig, sēzig, sēzik-, sēzin-, sēzin-, sī- ~ sı-, sızgı, sıç-, sıçğak, sıçğan, sıçıt-, sıçtur-, sıdıg, sıdırğak, sıdırğan, sıdırıl-, sıdırım, sıdırım, sıdırış-, sıg-, sığan, sıgın-, sıgır, sıgırçık ~ sıgırçuk, sıgırla-, sıgırlıg, sıgıt ~ sıhit, sıgra, sıgruş-, sıgtur-, sīgün, sīgün otı, sıgur-, sıgza-, sıgzağ, sıgzal-, sīk, sık-a-, sıkıl-, sıkırkan, sıkış, sıkış-, sıkman, sīl, sım, sīn I, sın-, sina-, sinal-, sinat-, sinçğan, sındı, sīnlig, sınıarsuk, sınıla-/sinile-, sınık ~ sinuk, sıp, sıpağur, sır, sırı- I, sırı- II, sıriçğa, sıril-, sıriş-, sırit-, sırmak, sırt, sırtıg, sırtla-, sıruk, sırukluğ, sīs I, sīs II ~ sış, sışıl-, sıtğa-, sıtğal-, sıtğan-, sıtğaş-, sītur-, sız-, sızgur-, sızit-, sızla-, sızlağ, sızlat-, sibek, sibiz, sīd-, sıdıg, sıdit-, sıdtür- ~ sittür-, sigil, sik, sik-, sikil-, sikiş, sikiş-, sikit-, sikken, siktür-, silig, silkin-, siñ, siñ- II, siñdür- I, siñek, siñi, siñil, siñillen-, siñiş-, siñüt, sirke, sirkele-, sirkelen-, sit-, siz, sizle-, sizlet-, sōğan yılan, soğdıç, soğı-, soğıklık, soğış- ~ soğuş-, soğuklan-, sōgun ~ sōgan, soğun-, soğunluğ, soğar, soğarlaç, soğı-, soğım, soğu (< sokku), soğul-, soğuş-, söl, solak, solamuk, soluş-, soñ, soñda-, soñra-, soñuk, sopran, sōr, sor- I, sor- II, sorğu, sorış-, sorit-, sorkıç II, sorkuçla-, sorkuçlan- I, sortur- I, sortur- II, soruğ, soruğçı, soruk-, soruş, soruş-, soruşla-, sowuşğan, soy-, soyağı, soysuk-, soyuk-, soyul-, soyuş-, söbi, söbi-, söbile-, söbit-, sögen, söglün- ~ sögülün-, söglünçü, sögül-, söğüş, sögütlen-, sögütlik, sök- I, sök- II, söke, sökel, sökit-, sökrük, sökti, söktür- II, sökül-, sökün- I,

sökün- II, söküş, söküş- I, söl, söllüg, sömrüş-, sömür-, sömürge, sörçük ~ sörçek, sōzkiye, sōzle-, sōzlen-, sōzlet-, sōzñri, sū-, suç, suçğur-, suçı-, suçış-, suçıt-, suçlun-, suçluş-, suçul-, sūd- ~ sut-, suğtur ~ suttur-, suğuk, suf, suğ-, suğlı-, suğlit-, suğruş-, suğrut- ~ suğrat-, suğul-, suğulğan, suğur-, suğut I, suğut II, sūk, suķ, suķak, suķaklıg, suķluk, suķluş-, suķru, suķtu, suķul-, suķun-, sulundi, sumlı-, sumlim, sumlış-, sumlit-, sun, sūn, sunı, sunuş-, suñkur, susğak, susık, suvık, suwa-, suwal-, suwaş-, suwğar-, suwğarıg sak, suwğarımsın-, suwğarın-, suwğarış-, suwğart-, suwıg lan-, suwış-, suwlag, suwlan, suwluķ, suwsa-, suwsat-, suwsuş, suwşa-, sū, süçi-, sūçig ~ süçig, süçin- ~ süçün-, süçir-, süçiş- ~ sūçüş-, süçit-, süglin, sügne-, sügnegü, sügül, süksük, sūle- ~ sūle-, süm, sünüle-, sünüş, sünüş-, süprük-, süprül-, süpründi, süpür-, süpürgü, sürç-, sürçit-, sürgile-, sürgüçi, sürk, sürple-, sürse-, sürt-, sürtük, sürtük eşler, sürtül-, sürtün-, sürtüş-, sürüg, sürül-, sürülgen, sürün-, süründi, süs-, süsegen, süsgir-, süstür-, süsün-, süsüş-, sūtger- ~ sūtgir-, süwlin, süwri, süwrit-, süz-, süzgün, süzlün-, süzlüş-, süzme, süztür-, süzük, süzül-, süzün-, süzündi, şağıla-, şal, şap I, şap II, şar, şekirtük, şın, şış, şöpik, şuwşaş-, şuwşat-, şünük, tabanla-, tada, tadun ~ tadun, tağar ~ tağār, tağık-, tağna, tağuzmak ~ taķuzmak, taķ-, taķağ, taķağun, taķı ~ daki, taķıl-, taķır, taķtur-, taķuk, taķukluğ, tāl, talağ, talak, talğag, talğan, talğır- ~ talğur- II, talğuc, talğuk, talğur- I, talķ- I, talķ- II, talķan, talķıg, talķıl-, talķış-, talķıt-, talķu, talpın-, talpır-, talpış-, taltur-, talula-, talwir ~ tolwir, tām ~ tam I, tam II, tamçur- ~ tamçır-, tamdu, tamduķ, tamdur- ~ tamtur-, tamğa I, tamğa II, tamğakla-, tamğala-, tamğalıg, tamğalıķ, tamğır- ~ tamğur-, tamin-, tamındı, tamış-, tamıt-, tamlat-, tamtur- I, tamula-, tamuz-, tān, tān-, tañğā- ~ tañça-, tañcu, tañçula-, tañış-, tantur-, tanu, tanu-, tanuķ ~ tanūk, tanuķluk, tanul-, tanuş-, tanut-, tañ II, tañıl, tañıl-, tañız-, tañla-, tañlaş-, tañlat-, tañuk, tāp, tap- II, tapa, apa(sı), tapala-, taparu, tapçur- ~ tapşur-, tapı, tapıl- ~ tapul-, tapın- ~ tapun-, tapınğan, tapış, taplag, tapluk, taprı-, taprış-, taprit-, tapuğçi, tapuğluğ, tapuğsak, tapuz- ~ tapız-, tapuzgu, tapuzguk, tapzug, tar, taral-, tarasla-, targıl, tariğ, tariğçi, tariğlag, tariğlan-, tariğlıg, tariğlık, tarik-, tarıl- I, tarıl- II, tarım I, tarım II, tarımla-, tarımsın-, tarıt-, tarıtğan, tarıtıg lik, tarıtıg sak, tarmal- ~ tırmal-, tarmaz, tarmut, tarmutlan-, tars, tartar, tartıgçi, tartıl-, tartın, taru-, tarun- ~ tarın- II, tarurķu, tarus, tarusla-, tarut-, tas, tasga-, tasgaş-, tasgat-, taşğur-, taşırķan, taşıt- ~ taşut-, taşıtğan, taşra, taşur-, taşurğan, tat, tatğan-, tatıg ~ tātıg, tātıg tālīg, tatıg lan-, tatıg lıg ~ tātıg lıg, tatıg sa-, tatıķ-, tatıl-, tatın-, tatındı, tatır, tatırğa, tatırķu (?), tatır lıg, tatıt-, tatlıg, tatsuş-, tatur-, tātur-, taturğan, taw-, tawar ~ tavar, tawarçi, tawar lıg, tawar luk,

tawarsak, tawarsız, tawğaç I, tawğaç II, tawılğuç, tawılku, tawışğan I, tawışla-, tawra-, tawrak, tawran-, tawrat-, tawratıǵsak, tawratıǵ-, tay-, tayaǵu, tayanu, tayǵan, tayıǵ, tayıǵ-, tayıt-, tayan, taytur-, tayuk, tayuklan-, tǵz, tazar-, tazǵır-, tazla-, tǵg, tegil-, tegir, tegirme, tegirmek, tegirmen, tegiǵ, teglúk, tegme, tegrek, tegşüt, tegü, tegül, tegürgen, tek I, tek II, teke, tekne, tel-, telgen-, telik, telim, telin-, teliş-, telmir-, teltür-, telü, temen, temregü, temürçi, temürgen, temürlük, tenri-, teñ I, teñ-, teñeş-, teñger-, teñgüç, teñlegüç, teñlegün, teñit-, teñiz, teñriken, teñsiz, teñtür-, teñük, teñür-, tepil- ~ tepül-, tepiz, tepizlik, tepre-, tepren-, tepreş-, tepret-, tepretgen, tepretigsek, tepretigsi, tepretiş-, tepük, tepze- ~ tepse-, tepzeş-, tepzet- ~ tepset-, tēr, ter I, ter II, terçi, terinçek, terinüklen-, terk, terkin I, terkle-, terle-, terlen-, terlet-, terlik, ternek, terñük, terñüklen-, ters, tersin-, tes, teşik, teşil-, teşük, teşükle-, tēriş- ~ teriş-, tew, tew-, tewçi-, tewçit-, tewgen, tewin-, tewiş-, tewlüg, tewlüglen-, tewren, tewşe-, tewşel-, tewşet- I, tewşet- II, tewşin- ~ tewşün-, tewür-, tewürgen, tez-, tezek, tezekle-, tezgek, tezgı, tezgın-, tezgınç, tezin-, teziş-, tezit-, tēdin, tēlwe, tēmin, tēreklik, tērgeş, tērgeş-, tērgi, tērgin, tērgü, tērigsek, tēril-, tērilgen ~ terilgen, tērimsin-, tērneq, tēt-, tētig, tētil-, tētin-, tētrül-, tētür-, tēd- ~ tūt- I, tıdıǵ, tıdıǵlıǵ, tıdı-, tıdın- ~ tıdın-, tıdındı, tıdıǵ, tıdıǵ-, tıdın-, tıǵ, tıǵ-, tıǵıl-, tıǵra-, tıǵraq I, tıǵraq II, tıǵraqlan-, tıǵraş-, tıǵrat-, tigret- I, tıqıl-, tıqıt-, tıqma, tılaq, tıldaǵ, tılıq-, tın ~ tın II, tın- II, tınçı- ~ tınçı-, tınçıǵ-, tınıl-, tınıla-, tınıaqlı, tış II, tıtil-, tıtilan-, tıy-, tigre-, tigreş-, tigret- II, tiki, tikil-, tikile-, tikiliş- ~ tikliş-, tikim, tikiş, tikken ~ tiken, tikme, tikü, tiküç, tiküle-, tildür-, tile-, tilek, tilemsin-, tilen-, tileş-, tilet-, tilgetili, tilimsin-, tilin-, tiliş-, tilkü, tilkülen-, tiltür-, tin ~ tın, tiñ, tiregü, tireklik I, tirig, tirigle, tiril-, tirilgen I, tirin, tirsgek, tişek, tişel-, titig I, titig II, titir, titiz, titizlik, tız, tızgök (<tizig ok), tizil-, tizildürük, tizilgen, tizim, tizle-, tizlet-, tizme, tōd ~ tōy II, tođ, tođǵun, tođǵur-, tođǵurǵan, tođǵurt-, tođǵurumsın-, tođǵurun-, tođǵuruş-, todun-, tođurǵan, tōǵ, tōǵ-, toǵaqlıq, toǵraǵ, toǵraǵan, toǵraǵsak, toǵral-, toǵraş-, toǵrıl, toǵruş-, toq I, toq II, toq III, toqıl- ~ toqul-, toqıla-, tokımaq, tokın- ~ tokun-, tokış ~ tokuş, tokış- ~ tokuş-, toklı, toqluq I, toqluq II, toqu, toqula-, toqum, tokuşǵan, tokuz ōn ~ toksōn, tolarsuq, toldra-, tolǵa-, tolǵaǵ, tolǵan-, tolǵaş-, tolı, toltur-, toma, tomrum, tomruş-, tomur- I, tomur- II, tomurǵan, tōn ~ ton, tonat-, tonlan-, tōnluk, toñ I, toña, toñala-, toñra, toñuz, top, toplu, topra-, topraş-, toprat-, topulǵaq, topulǵan I, topulǵan II, topun, topunluǵ, topurǵan, topuz, tōr ~ tor, torǵur-, torı, torıǵā, torlaq, torpı, toruǵ ~ torıǵ, toruq, toruqla-, toruqlan-, toruqluq, torum, torumluǵ, torun-, tosun, toşǵur-, toy II, tōz I ~ toz, tōz II, toz-, tōzar-, tozǵır-, tozit-, tozitǵan, tōzluǵ, tōǵ-, tōgne-, tōgün, tōǵuş-,

tökleş-, töküglüg, tökül-, töküüz, töküzlük, töl, töle-, tölek, tölet-, tön-, tönit-, tönre, tönüş-, tönüt-, töp, tōr, tōrçi-, tōrçit-, tōre, tōrkün, tōrkünlen-, tōrpi-, tōrpig, tōrpigü, tōrpiş-, tōrpit-, tōrpül-, tōrtgil ~ tōrtgül, tōrü, tōşe-, tōşeglig, tōşek, (tōşeklig), tōşeklik, tōşel-, tōşen-, tōşet-, tōşle-, tōşlet-, tōz I, tōz II, tōz-, tūç, tudriç, tudun ~ tudun, tuğ-, tuğa, tuğrağ I, tuğrağ II, tuğrağlan- I, tuğrağlan- II, tuğsağ, tuğsuğ, tuğtur-, tuğur-, tül, tul-, tulas, tuldur-, tulkuğ, tulkuğlan-, tulum, tulumlan-, tulumluğ, tulun I, (tulun) II, tulun, tulunla-, tum I, tum II, tumluğ ~ tumlīg, tumluğlan-, tuntun-, tunçuğ- ~ tunçık-, tuntur-, tuñu, tura, turğan, turk, turkın- ~ turkun-, turkla-, turkuğ, turkuğlan-~ turkığlan-, turkun, turpinla-, turpla-, turpun, turpunlan-, turuğ I ~ turıg, turag, turuğlağ, turuğsa-, turuğsağ, turuğ-, turul-, turumsın-, turumtay, turun-, turur, turuş-, turuşğan, tusuğ-, tusul-, tūş II, tuş-, tuşağ, tuşağı, tuşan-, tuşğur-, tuşla-, tuşlat-, tuşu, tuşur-, tutaşı, tutçı, tutğan, tutguç, tutgun, tutma, tutmaç, tutsuğ, tutsuğ-, tutşı, tutuğsağ I, tutukla-, tutuklan-, tutul-, tutunçu, tutuş, tutuz-, tutzuğ, tuwir- ~ tuwur-, tuwra-, tuwuz, tuyın, tuysuğ-, tuytur-, tuyuğ, tuzgu, tuzgulan-, tuzkıya, tuzlat-, tuzluğ, tū II, tūdeş, tüg-, tüge, tügek, tügi, tüglün-, tüglüş-, tügme, tügsin, tügül-, tügülgen, tügün, tügün-, tügüş-, tüke-, tükel, tüket-, tükü, tülek, tümile-, tümilen-, tümür, tüne-, tūnek, tūnerig, tünle, tünül-, tünürle-, tünüş-, tūp ~ tüp, tüpger-, tüpi, tüpiçil, tüpir-, tüple-, tüplen-, tüpleş-, tüplet-, tüplüg, türgek, türgeklen-, türk, türlüğ, türmek, türmeklen-, türt-, türtül-, türtün-, türtüş-, türül-, türün-, tüş, tüşgün, tüşgünlen-, tüşlen-, tüşlük, tüşne-, tüşrüm, tüşük, tüşürgü, tüşürgün, tüt-, tütek, tütgür-, tütit- ~ tütet-, tütsüğ, tüttür- ~ tütür-, tü tü, tütünsüz, tütüş-, tüwek, tüweklik, tüwşe-, tüwşel- (?), tüz-, tüzer-, tüzeş-, tüzger- ~ tüzgür-, tüzlün- ~ tüzlin-, tüzü-, tüzün, tüzünlük, ū I, ū II, uç, ūç, uç-, uça, uçan, uçguğ, uçlan-, uçaş-, uçruş-, uçuk-, uçur-, uçurğan, uçursa-, uçuz, uçuzla-, uçuzlan-, uçuzluk, ūd ~ ud, uditğan, uditma, udlaş-, udlat-, udmak, udmaklan-, udu I, udu II, udukluk, udu-la-, uduz, uduzla-, uduzluğ, ūğ, uğan, uğlı, uğlit-, uğra-, uğrağ, uğrağan, uğrağsağ, uğral-, uğramsın-, uğraş-, uğrat-, uğuk, uğur I, uğur II, uğurla-, uğurlan-, uğurluğ, uğurluk, uğuşlan-, uğşa-, uk-, ukşa-, uktur-, ukul-, ukuş, ukuş-, ukuşluğ, ūl, ul-, ula, ula-, ulağ I, ulağ II, ulan-, ularlıg, ulaş-, ūlat- ~ ulat-, uldı-, ulduğ, ulın-, ulitğan, ulnat-, ultur-, uluğla-, uluğluk, uluğsa-, uluk, ulun, ulunluğ, uluş, um-, umay, umdu, umduçı, umdur-, umun-, umunç, umunçluğ, ūn, una-, unaş-, unat-, unit- ~ unut-, unitğan, urağut, uran, urğa, urı, urk, ursa-, ursuğ-, urturuglan-, uruğluk, uruğ, urukluğ, urukluk, urul-, urumday, urunç, urunçak ~ urunçāk, uruş ~ ūruş, us II, us- I, us- II, usitğan, usla-, usrik, usuğ- ~ usık-, ūsuz, uş, uşak, uşakla-, uşaklık, uşal-, ut-, utan-, utgun, utluk ~ udluk, utrulan-, utrun-,

utruş-, utsuk-, utun ~ ütun, utunç ~ utanç, utuş-, uw- ~ uv-, uwa ~ uva, uwşat- ~ uşat-, uwul-, uwun-, uwuş, uwuş-, uwut ~ uvut, uwutğar-, uwutlan-, uwutluğ, uy-, uya II, uyadsılık, uyal-, uyma, uytur-, uyul-, uyuş-, uzak, uzaklık, uzatğan, uzluk, ü, üçgil ~ üçgül, üçleç, üdig ~ üdig, üdlen-, üdre-, üdreg, üdrek I, üdreş-, üdret-, üdrül-, üdrüm, üdrüendi, üdrüş, üdrüş-, üdür-, üdürgen, üg-, ügi, ühi, üglün-, üglüş-, ügme, ügmek, ügmeklen-, ügre, ügri-, ügril-, ügriş-, ügrit-, ügrüg, ügtür-, ügül-, ügülgen, ügüm, ügün, ügür I, ügürgen, (ügürlüg) II, ügürlük, ügürmek, ügüse- ~ ügse-, üh, ükekle-, ükeklik, ükil, ükli-, üklit-, üküşle-, üle-, ület-, ületü, ülgü, ülker, ülüş, üm ~ üm, üme, ümgük, ümleş-, ümlüg, ümzük, ün ~ ün, ünde-, ündeş-, üñ-, üñtür-, üñül-, üñür, üpgük, üpüp, üplel-, üpleş-, üplet-, ürkül-, ürkün, ürkünç, ürküş-, ürnek, ürner-, ürpek, ürper-, ürpeş-, ürpet-, ürül-, ürülgen, ürüş-, üs, üsleyü, üstek, üstel-, üstem, üster-, üstün, üş- I, üş- II, üşe-, üşel-, üşet-, üşik, üşikle-, üşkirtür-, üşkür- II, üşkürt-, üştür-, üti-, ütüg, ütül-, üyez, üyük, üz, üz-, üzlen-, üzlüg, üzlün-, üzlüş-, üzse-, üztür-, üzüklük, üzül-, üzülgen, üzüm, üzümle-, üzüş-, üzüt-, üzütlük, yā I, yabçan ~ yawçan, yabıtak, yaçan-, yağ- ~ yat- II, yağağlık, yağıglıg, yağıl- ~ yayıl- I, yağım, yağın-, yağın, yağış-, yağlış-, yağsa-, yağ-, yağak, yağaklık, yağaklık, yağı, yağık-, yağıl-, yağıla-, yağır, yağırla-, yağırlan-, yağırlıg, yağış, yağıt-, yağıtğan I, yağıtğan II, yağız, yağıku ~ yağı, yağılat-, yağımurçıl, yağır-, yağırla-, yağırit-, yağısa-, yağısı- ~ yāğısı-, yağıtur-, yağıu-, yağıuk, yağıuş-, yağıut-, yağıutğan, yah, yahşın-, yahşısı, yak- I, yak- II, yak- III, yakı, yakıl-, yakın, yakış- I, yakış- II, yakrı, yakrıkan, yakrıkan-, yakru ~ yağıru, yaktur- I, yaktur- II, yaktur- III, yakur- I, yakur- II, yala, yala-, yalaçı I, yalaçı II, yalal-, yalaş-, yaldrı- ~ yaldıra-, yaldırık ~ yoldırık, yalğan, yalğandur-, yalğaş-, yalğıl, yalğıu, yalıg I, yalıg II, yalıglan-, yalım, yalın, yalın-, yalındağ, yalıñ, yalğ-, yalma, yalıñu, yalıñuk, yalıñula-, yalıñus, yalrit- ~ yolrit-, yalt, yaltğa, yaltur-, yalwar-, yam, yamağıu, yamal-, yaman, yamaş- I, yamaş- II, yamla-, yamlan, yamlaş-, yamlat-, yamlıg~ yāmlıg, yamraş-, yamu, yān, yan- I, yan- II, yan- IV, yançı-, yançıl-, yançuk, yandağ çeker, yandağ tiken, yandık, yandru, yandur- I, yandur- II, yandur-III, yanıg I, yanlık, yanu-, yanul-, yanut, yanut-, yaña, yañalduruk, yañan, yañıla, yañıla-, yañılğan, yañılmas, yañku, yañkula-, yañkur-, yañluk, yañra-, yañrak, yañrat-, yañşak, yañşat-, yap II, yapaku, yapakulak I, yapakulak II, yapan, yapçun- ~ yawçun-, yapçur-, yapğak, yapğıu, yapğıut, yapı, yapısı- ~ yapsa-, yaprı, yaprit-, yaprul-, yapruş-, yapşur-, yapaç, yapul-, yapur-, yapurğak, yapurğan, yapurt-, yapuşğak, yapuşğan, yāp yop, yar, yar-, yara-, yarağ, yārağ, yarağlık, yarağısız, yaramsın-, yaran-, yaraş-, yarat-, yaratğan, yarığ I, yarığ II, yarıklan-, yarıklık, yarıl- I,

yarım I, yarımıla-, yarımıla-, yarın II, yarındak, yarısa, yarış, yarış-, yarla-, yarlıg I, yarlıg II, yarma, yarmağan, yarmak, yarmaklan-, yarman-, yarmaş, yarp, yarpāt- ~ yarpad-, yarpuz I, yarpuz II, yarsgağ, yarsı-, yarsık-, yarsınçığ, yarsıt-, yarı ~ yarışı, yarışım, yartım, yartmak, yartu, yartur-, yaru, yaruğ I, yaruğluk, yartuğan, yās, yasgağ, yası, yasıç, yasık, yasıklığ, yasıl-, yasıla-, yasıman, yastal-, yasul, yās I, yaş I ~ yās III, yās IV, yaş II, yaşa-, yaşağı, yaşağur-, yaşar-, yaşırt-, yaşıq-, yaşın, yaşınlig, yaşıla- ~ yāşıla-, yaşıg I, yaşına-, yaşınat-, yaşru, yaşıruş-, yaşısa-, yaşıu-, yaşıur-, yaşıurğan, yaşıut, yās yoş, yat, yāt I, yāt II, yatan, yatañ, yātçı, yatgāk, yatgaş-, yatgaşıq, yatgaşıq, yatık, yatık-, yatla- I, yatla- II, yatlat-, yatsa-, yattur- ~ yağtur-, yatuk, yava I ~ yawa I, yava II ~ yawa II, yawal-, yawaş, yawaşılan-, yawçur-, yawğan, yawğanlan-, yawışgu, yawlak, yawra-, yawrit-, yawuz, yawuzla-, yawuzlan-, yay-, yaya, yayguğ, yayıg, yayık, yayık-, yayıl- II, yayılğan, yayım, yayın-, yaykal-, yaylağ, yaylat-, yattur-, yaz- I, yaz- III, yazak, yazguğ, yazıgıg, yazık-, yazıl-, yazın-, yazış-, yazlat-, yazlın-, yazlış-, yazsa- ~ yazısa-, yattur- I, yāzūk ~ yazūk I, yazūk II, yazūk III, yazūkla-, yazūkluğ, yāzūksuz, yeliñ, yelü, yem, yemdü, yemeçük, yemet, yemriş-, yemür-, yemürgen, yeñ-, yeñge, yer-, yetgek, yezne, yēd-, yēdil-, yēdiş-, yēdtür-, yēg, yēl, yēl- I, yēl kögen, yēldir-, yēlgin ~ ēlgin, yēlimle- II, yēlne-, yēlpik, yēlpin-, yēlpir-, yēlpiş- I, yēlpiş- II, yēlpit- I, yēlpit- II, yēlwi, yēlwiçi, yēlwir-, yēm, yēme II, yēmiş, yēmişlen- yēmsin-, yēni-, yēnik, yēnit-, yēñşür-, yērchü, yērdeş, yēril-, yērilgen, yērim, yērin-, yēriş-, yērit-, yērkiye, yērsin-, yēruk I, yēruk II, yēruk III, yēse-, yētil-, yētiz, yētizlik, yētrül-, yētrüm, yētrüş-, yētse-, yētsik-, yēttür-, yētüt, yēwil- I, yēwil- II, yēz, yēze-, yēzek, yıdıgıg, yıdış-, yıdlaş-, yığ-, yığaç ~ yığāç, yığaçlan-, yığaçlık, yıgil-, yıgilğan, yıgilış- ~ yıgılış-, yıgım, yıgım, yıgın-, yıgış-, yıgla- ~ ıgla-, yıglaş- ~ ıglaş-, yıglat-, yıgrıl-, yıgtur-, yık-, yıkıl-, yıkilğan, yıkiş-, yıksa-, yıktur-, yılan, yılğun, yılğunlan-, yılıgıg, yılır-, yılış-, yımirtğa, yıpla-, yıplaş-, yıplat-, yır ~ yır ~ ır I, yıra-, yırağı, yıraqlan-, yıraqlık, yırtıl-, yırtış-, yışıg, yışıgıg, yışılğan, yi, yi I, yi II, yibe, yiçi, yig I, yig I, yigde ~ yigte, yigen, yigi ~ cigi, yigit, yigitlik, yigren-, yigtür-, yiliksiz, yilmir-, yimşen, yin I ~ yēn, yin III, yin-, yinçgele-, yinçgelen-, yind-, yindür-, yined- ~ yinet-, yindegü, yinjit-, yinne, yipgil, yipgin, yipin, yişil-, yişim, yişimlen-, yittür-, yodluş-, yodsa-, yodug, yodul-, yodut, yög, yögdu ~ cogdu, yögla-, yögri, yögri, yögriy, yögüç ~ yögüç, yok II, yōkad-, yōk (k)ar, yōkar, yōkla-, yōklat-, yolağ, yoldrı-, yolgır-, yōlsuz ~ yolsuz, yomdar-, yomgi, yomit-, yomitğan, yon-, yonak, yonın-~ yonun-, yonındı, yonul-, yonuş-, yōña-, yōñağ, yōnat-,

yopa-, yopağı, yopal-, yopan-, yopat-, yopıla-, yopla-, yor-, yori- ~ yoru-, yoridaçı, yoriğa, yoriğçı, yoriğu, yorık ~ yoruk, yorık tıl, yorınçğa ~ yorınça, yoritğan, yort-, yortuğ, yortuş-, yoş, yovliç, yow- I, yow- II, yow- III, yowuş- ~ yöwüş-, yowsa- ~ yöwse-, yoza-, yöle-, yölegü, yöleklig, yölel-, yör-, yöre, yörgemeç, yörgenç, yörgençü, yöriül-, yöw-, yöwtür-, yöwüş, yövüşlüg, yū, yudkı, yudruklan-, yuğak, yuğçı, yuğrul-, yuğrum, yuğruş, yuğruş-, yuğurguç, yuğurt-, yuk, yuk-, yuktur-, yukul-, yukuş-, yul ~ yül, yula, yulağ, yulağlan-, yuldruga ~ yuldurga, yulı-, yulıman, yulış-, yulıt-, yulķ-, yulķaş-, yulķun-, yulķuş-, yultur-, yulun-, yumğak, yumğaklan-, yumişçı, yumuz ~ yumuz, yumluş-, yumşaklan-, yumur, yumurla-, yumurlan-, yumuş, yumuşğa, yunçı-, yunçığ, yunçır-, yunçıt-, yund, yundak, yundi, yunguk, yuñ II, yuñla-, yuñlat-, yupla-, yurla-, yurun, yurunluğ, yuş- ~ yüş-, yuşıl- ~ yüşil-, yuşuk ~ uşuk, yuşuklıg, yuşul-, yuşulğan, yūt-, yutık-, yuvğa, yuw- ~ yuv-, yuwğa I, yuwğa II, yuwğad-, yuwğat-, yuwğalan-, yuwķa ~ yubķa, yuwķalan-, yuwluş-, yuwsa-, yuwtur-, yuwuğ ~ yuvuğ, yuwul- II ~ yuwıl-, yuwuş-, yūd-, yüdrük, yüdür-, yüdüş-, yūg, yüg-, yüglet-, yüglüg, yügrüm, yügrüş-, yügün, yügür, yügürgen, yügürgün, yük, yükle-, yüklemsin-, yüklet-, yükse-, yükses, yüket-, yükünç, yüküngen, yüli-, yüligü, yüli- ~ yülil-, yülit- ~ yülüt-, yümütür-, yümülgen, yüşen ~ üşen, yüz- I, yüz- II, yüzerlik, yüzkeş- (?), yüzlen-, yüztür- I, yüztür- II, yüzük, zak

5.2. Yakutçada Varlığını Sürdüren Sözcükler

Çalışmada tarama kapsamına dâhil ettiğimiz sözcüklerden Yakutçada varlığını sürdürenler şunlardır:

āç, aç-, āç-, açı-, açığ I, açığlıg I, açıt-, āçlık, açlın-, açtur-, adak ~ ayak I ~ azak, adakla-, adaklan-, adaklıg, adaş, adğır ~ ayğır, adğırlan-, adın, adut ~ avut, adutla-, ağıl, ağır, ağız, ağızla-, ağır-, ağıg, ağıt-, ağıruk, ağıtar-, ahtar-, al-, ala, alın, alın-, alış-, alķa-, alķaş-, alķış, altur-, amdı, imdi, ana, hana, anala-, ança, anda, anı, anın, ap ~ ep, üp, ār- ~ ar- I, ara, arğur-, arıt-, arķa, arķış, art-, arta-, artak, artuk, artur-, arwa-, aş I ~ āş, āş- ~ aş-, aş-a-, aşat-, aşla-, aşun-, at I, āt ~ at II, at-, atğar-, atın-, atış-, atlan-, atlıg I, atlıg II, attur-, āy ~ ay I, ay-, ayak II, aydaçı, ayığ, ayıt-, ayığ, aytın-, aytış-, aytur-, azığ, azığlıg, azuk I, azuklan-, azukluğ, bā-, bāg, bağır, bağırla-, bağla-, bağlan-, baķ-, baķığ, baldız, baldı, balık I, balık II, balķ, balıķlan- I, balıķlıg I, balıķlıg II, ban- ~ bān-, -bār ~ bar, bar-, barıg, barış-, barışlıg, bārlıg, bart, bas-, basığ, basış-, bastur-, baş I, bāş ~ baş II, başak, başaklıg (sünü), başğan, başla-, başlan-, başlat-,

başlıg I, başlıg II, bat-, batur- I, batur- II, bāy, baya, bayu-, bayut-, beldir, belgü, belgülüg, ben, berk, bē, bēl, bēr-, bēriş-, bēş, beşik ~ bēşik, beşiklig, bēşinç, bıç-, bıçgu, bıçıg, bıçılğan, bıçın-, bıçtur-, bıdık, bildir, bış-, bışıg, bışık, başık, bışıgla-, bışur-, bıçek, bıçekle-, bıçeklen-, bil-, bile-, bilet-, bilezük, bilig, biliglig, bilin-, biliş-, bīr ~ bir, birinç, bit, bitle-, bitrik, biz, biziñ, bođu-, boğuğ, boğtur-, boğun-, boğuz, boğ II, bol-, boluş-, boşan- ~ boşun-, boşat- ~ boşut-, boşu-, boşuğ, boyun ~ boyun I, boymul, boynağ, böğür, bölük, bölük-, bōri, bōrileyü (bōrleyü), bu, buğra, buğa, bul-, bular, bulğa-, bulğak, bulğan-, bulğaş, bulut ~ bulut, bulutlan-, bulun-, bulun, buluş-, būnı, burun, büt I, butı-, butık I ~ butak, büz ~ buz, būdi- ~ būdi-, būdig ~ būdig, bük III, bürük, bürün-, büt-, bütün, bütür-, çahşak, çak-, çakın-, çaklın-, çaktur-, çart, çart çurt, çekürge, çelpek ~ çalpak, çerig, çık, çıkan, çingār-, çī, çök-, çökür-, çubart-, çüg, çuğla-, çuğlan-, çuğlat-, çur ~ çurçur, dañ, e, ebe, ed ~ ed I, edgü, edle-, edleş-, egid-, egin, egir-, egirgen, egirt-, egtür-, ekeç, elig I ~ ilig, em, em-, emçi, emig, emigle-, emiglig, emle-, emlen-, emlet-, eñ, eñek, eñlik, ep, er, er-, eren, ergür- I, erig, erkek, erlen-, erlik, ernek ~ ernek, ert-, ertig, ertiş-, ertür-, erü- ~ eri-, esrük, esürt-, eş- I, eş- III, et, etçi, etle-, etlen-, etleş-, etlet-, etlig, ew bark, eçi, êkīgü, êkinç, êkki ~ êki/êki, ēl, élet-, ēn I, érpe-, érpet-, érte, értele-, eşit-, eşit-, ět-, ětin-, ěttür-, ettür-, ħān, ħanda, ħayu, ıçgın-, ıd- ~ ıd-, ıdış-, ıduğ, ıñran-, ısır-, ısırm, ısırn-, ış ~ ış I ~ ış, ış II, ış küdüg, ışlan- I, ışlan- II ~ ışlan-, it, itla-, iç, iç-, içle-, ıdış, ıgid- ~ igit-, ikle- ~ irkle- ~ yikle-, iklet-, il-, ilik ~ yilik, ilin-, ılın-, iliş-, iltür-, im, imle- ~ yimle-, ĩn II ~ yĩn II ~ yin ~ yın, ingek, ingek, ini, iñir ~ imir, irde- ~ irte-, iriñ, irteş-, irtet-, irük, isi-, isig, isigle-, isiglen-, isin-, isit-, işen-, it-, itlin- I, itlin- II, kā, kā қақа, қабар-, қабарт-, қаç, қақан, kād-, қадıғ, қадın I ~ қайın, қадıñ ~ қадın II ~ қайыñ, қадıш, қаду-, қақ-, қал- ~ қāl-, қāla-, қалат-, қалı-, қалın, қалыш- I, қалыш- II, қалтур-, қамçı, қамçıла-, қамыш, қамышlıғ, қān ~ қан, қān-, қанат, қанатлан-, қанча, қанда, қайда, қайуда, қандур-, қантур-, қānı, қанліғ ~ қānліғ, қану ~ қайу, қан, қap-, қapak, қapakла-, қapaklıғ, қapın-, қapıш- ~ қapуш-, қapsa-, қaptur-, қār, қar- I, қar қur, қara, қarak, қaraklıғ, қarala-, қараңғu ~ қараңқu, қарar-, қарart-, қарға-, қırға-, қарғағ, қарған-, қарғаш-, қарғат-, қарғıш, қarı I, қarı-, қарın, қарınліғ, қарıш, қарıш-, қарıшла-, қarla-, қārlan-, қarlat-, қармаш-, қарşı, қart II, қarwa- ~ қarva-, қarwan-, қarwaş-, қarwat-, kāş II, қашı-, қашıt-, қашла-, қашліғ, қat, қat- I, қata, қатık, қатıklıғ, қатın- I, қатın- II, қатıш-, қатlıш-, қattur-, қātun, қatur-, қāw, қawuқ, қay-, қaya I, қayaқ ~ қанақ ~ қıyaқ, қayғuқ, қayın-, қayna- I, қayır, қayırліғ, қayıш-, қayna- II, қaz-,

*kazğan-, kazğanç, kazı, kazı-, kazın-, kazış-, kazlın-, kaztur-, keç-, keçiğ, keçtür-, keçürt-,
ked-, ket-, kel-, keldür-, keliğ, kelin, keliş-, keltür-, kem, kemiş-, kendü ~ kendi, kerek,
kerekle-, kereklig, kert-, kewgin, kewre-, kewrek, keyik, kêçe, kêñ, kêñjü-, kêñjüt- ~ kêñjit-,
kēp, kī, kıdığ, kıdığla-, kıdığlan-, kıdığlığ, kığ, kığlat-, kıl, kılıç, kıımız, kıımızlan-, kın ~
kīn, kınış-, kırağı, kırğaş-, kırğat-, kırın-, kırk-, kırkış-, kısrak, kış, kışın, kışla-, kışlık,
kıyma, kīz ~ kız II ~ hīz, kızar-, kızart-, kızıl, kızlan- I, kikçür-, kim, kir, kir-, kirin-, kiriş
II, kiriş-, kīş II, kişi, kişne-, kizle-, kizlen-, kizleş-, kōdı ~ kōdı, kōl ~ kōl, kolan, kon-,
kondur-, konuk, konukla-, konuklaş-, konukluğ, koñ, koñur II, kopuz, kopuzluğ, kōr II,
kork-, kōş, kotur-, kowı, kovi, kōy II, koyuğ, köç I, köç-, köçür-, kögüz, kök III, kōk IV,
köken, köker-, kökre-, kōl ~ kōl, kōlik, köliklig, köm-, kömiş- ~ kömüş-, kömtür-, kömün-,
kōn-, kōni, köñül, köñüllen-, köñüllüğ, köp, köpi-, köpit-, köpük ~ köpik, kör-, körtür-,
körük, körün-, körüş-, köz, közet-, közle-, közün-, kuç-, kuçtur-, kudruk, kuğu, kul,
kulaçla-, kulak I ~ kulhak ~ kulkaç, kulakla-, kulaklığ, kulun, kulunla-, kur I, kur II, kurı
~ kurıh ~ kurrih, kurı- ~ kuru-, kurın- ~ kurun-, kurıt- ~ kurut-, kur kur, kurla-,
kuruğsak, kurun, kuş, kuşla-, kut, kutluğ, kutur- ~ kudur-, kuy- II, kuyaş, kuyka, küç ~
küç, küçe-, küçen-, küçlüğ, kūd- ~ kūd-, küdegü ~ küdegü, küdüş-, kül, kül-, kültür-,
külüş-, kümüş, kün ~ kün, kündüz, küni, künlük, küre-, küreş- II, küret- I, küret- II, küz ~
küz, küze-, ma ~ mah, mañra-, mañraş-, me, mē, men ~ min, meñ I, meñgü, meñile- I,
meñlig, met, meñi, miñ, möñ-, mun-, munda, mundın, muni ~ mūni ~ mūnu, muñ, muñad-
, muñluğ, mün ~ būn, mün-, mündür-, münle-, müñeş-, müñre-, müñreş-, müñret-,
müñüz, naru, oçak, oçaklan-, oçaklığ, oğlak, oğlan, oğul ~ oğıl, ok I, okı- I, okluğ, okta-,
ol, oluk I, ōn, ōnu, ōnunç ~ onunç, oñ I, ōp- ~ ōp- II, ōr-, ordu I, ordu II, ordulan-, ortu,
otra, ortula-, orun, osruk, ot I, ōt ~ ot II, otağ, otla-, ōtlan-, otluğ, ottuz, oyna-, oynat-,
ōz-, ō-, ōç ~ ōç, ōç-, ōçeş, ōçeş-, ōçlüğ, ōçür-, ōğ I, ōğlen- ~ ōğlen-, ōğren-, ōğret-,
ōğün-, ōğür, ōğürlüğ, ōküz, ōküzlen-, ōl ~ ōl, ōl-, ōlüğ, ōn- ~ ōn-, ōndür-, ōñ I, ōñ II,
ōñlen-, ōñlüğ, ōr- I ~ ōr- I, ōrgen ~ ōrken, ōrküç, ōrküçlen-, ōrlen-, ōrme ~ ōrme, ōrt,
örte-, örten-, örteş-, örtet-, örü, örün-, öt- I, öt- II, ötgün- ~ ötkün-, ōz I ~ öz I, ōz II,
özek, saç, saç-, saçlığ, saçtur-, sağ-, sağım, sağın- I, sağış-, sağız, sağızlığ, sak-, sakın-,
sakış, sāl, sanç-, sap I, sap II, sarıg~ sārıg, sarıgla-, sarıgılg, satıg, satıgla-, satıglaş-,
saypa-, saypat-, sekkiz ~ sekiz, semiz ~ semüz, sen ~ sēn, seş- ~ şeş-, seşin-, seşlin-,
seştür- ~ şeştür-, sekri-, sekriş-, sékrit-, sēş, sıgta-, sıgtaş- ~ sıhtaş-, sıhtat-, sıgdad-,
sıgtat-, sık-, sıkır-, sıkış-, sıkriş-, sıktur-, sīn II, sıñar, sıñarla-, sidük ~ sidük, silk-, siñ- I,*

siñdür- II, siñir, siñir- ~ siñür-, siñirle-, siñirlen-, soktur-, sögüt, sōk- ~ sök- III, söktür- I ~ sōktür-, söküğ, söküş- II, söz, sözleş-, suq-, soq-, suqlun-, suktur-, sun-, suw ~ sūw, suwla-, suwlan-, suwlat-, suwsı-, süñü, süñük, süñüklen-, sür-, sürtür-, sürüş-, sūt, taban, tabanlığ, tāğ ~ tağ, tağay, tāh, talu, tam-, tamğak, tamaq, tamur ~ tamar, tamurluğ, tañ I, tañ III, tañ IV, tañ-, tañın-, tañsuk, tap, tap- I, tapla-, taplaş-, taplat-, tapuğ, tār I, tār II, tār-, tara-, taran-, tarğak, tarı-, tarın- I, tarma-, tarmak, tarmaqlan-, tarmaş-, tarmat-, tart-, tartuğ, tartın-, tartış-, taş, tās, taş-, taşak, taşaklığ, taşık- ~ tışık-, taşla- I, taşla- II, taşlat- I, taşlat- II, taştın, taşu-, taşuğ, tatı-, tawış ~ tawuş ~ tavuş, tawışğan II, tāy, taya-, tayaq, tayaqlan-, tayan-, teg-, tegin-, tegin, teğiş-, tegre, tegür-, telge-, teli-, temür, teñ II, teñle-, teñlen-, teñleş-, teñri, tep-, tepe, tepig, tepin-, tepiş-, teri, teriñ, terit-, tezig, tē-, tēr-, terek, tērig, tērin-, tētrü, tēwe ~ tewi ~ teve ~ deve, tıq-, tıkın-, tıkiş-, tıktur-, tıl, tıllıg, tīn ~ tın I, tın- I, tındur-, tınığ, tırnak, tırt, tīs I ~ tış, tışı, tışlat-, tīt, tīt- II, tıtış-, tik-, tikiglig, tikir, tikiş-, tiklin-, tiktür-, til-, tilim, tire-, tiren-, tireş-, tirgür-, tişe-, tişet-, tişle-, tişlen-, titreş-, tiz-, tizgin, tizig, tizin-, tiziş-, tizlin-, tođ- ~ toy-, toğur-, toğra-, toğrak, toğran-, toğrat-, toğru, toğru-, tokaç, tokı-, tokıt-, tokuz, tol-, tolu, tolun, toñ II, toñ-, topık, toplun-, toprak, topul-, tōr-, tos, toy I, tōy I, tōk-, tōklün-, tōktür-, tōküş-, tōñder-, tōpü, tōpüle-, tōrt ~ tört, tōrtünç, tōrü-, tōrüt-, tōş, tū-, tūğ, tuğla-, tumağ, tumān, tumlı-, tumlit-, tumşuk, tūn, tur-, turgur-, turna, turuğ II, turum, turumla-, tusu, tūş I, tuşlan-, tut-, tutğak, tuttur-, tutuğ, tutuğluğ, tutuk, tutun-, tutuş-, tuy-, tuyağ, tuyağlıg, tūz, tuza-, tuzak, tuzakı, tuzla-, tuzlan-, tūzluğ, tū I, tügmelen-, tüle- ~ tüle-, tūlüg, tūn ~ tūn, tüner-, tünet-, tüñlük, tüñür, tüñürlen-, tür-, türölün-, türüş-, tūş, tūş-, tūşe-, tūşür-, tütün, tüz, ū II, uğı-, uğık, uğıkla-, uğın-, uğış-, uğıt-, uğluk, uğuş, uğuşluğ, uğut, ukruk, ular, uldañ, ulğat- ~ ulğad-, ulğun, ulı-, ulış-, ūlit- ~ ulıt-, uluğ, ur- ~ ūr-, uruğ I, uruğ II, uruğla-, uruğluğ, urun-, uruş- ~ urış-, ūruş tokuş, usıt-, utru, uya I, uyađ- ~ uyat-, uyala-, ūz, uzat-, ūzlan-, uzun, üç, üçlen-, üçün, üçünç, ükek, ükeklig, üküş, üleş-, ülüg, ülüglüg, üple-, üplen-, ūr- I, ūr- II, ūrk-, ūrküt-, ūrün, üşi- ~ üşü-, üşkür- I ~ üşkir-, üşüt- ~ üşit-, ūt ~ üt ~ üd, üt-, ütleş-, ütlüg, üze, yā II, yadağ, yāğ ~ yağ, yağla- ~ yāğla-, yağlan-, yāğlıg, yağmur, yamğur, yak, yaqa, yakıg, yāl, yal-, yalwa- ~ yalğa-, yalwan- ~ yalğan-, yalwat- ~ yalğat-, yama-, yamağ, yamağlıg, yamağlık, yaman-, yamız, yan- III, yana, yanç-, yanıg II, yañak, yañı, yap I, yap-, yapıgıg, yapın-, yaptur-, yapuş- ~ yapış-, yār, yarın I, yarınla-, yaru-, yaruğ II, yas-, yasta-, yastuk, yāş II, yaş-, yaşıl ~ yāşıl, yaşlıg II ~ yāşlıg, yat- I, yatğur-, yatıg, yawrı-, yāy, yayla-, yāz, yaz- II, yaz- IV, yaza-, yazı, yaztur- II, yē-, yēl- II, yēlim,

yelimle- I, *yelimlen-*, *yélin*, *yème* I *yēŋ*, *yēr* ~ *ēr*, *yēr-*, *yēr-*, *yērçi*, *yērlig*, *yértür-*, *yét-*,
yēt- ~ *cet-*, *yėtiş-*, *yètti* ~ *yèti*, *yīd*, *yıdı-*, *yıdıg*, *yıdla-*, *yıdlan-*, *yıl*, *yıldız*, *yıldızlan-*, *yılı-*,
yılıg ~ *ılıg*, *yılıt-*, *yılkı*, *yıp*, *yıpar*, *yıparlıg*, *yırāk*, *yırat-*, *yırla-*, *yırt-*, *yırtın-*, *yış* I,
yigirmi, *yigirme*, *yigirminç*, *yigne*, *yik* ~ *yig* II ~ *ığik* ~ *iyik*, *yil*, *yiliklig*, *yinçge*, *yinçge*
kız, *yinçge kişi*, *yin* II, *yit-* I, *yitig*, *yitük*, *yitükle-*, *yitüklüg*, *yitür-*, *yōd-*, *yodtur-* ~ *yottur-*,
yodun-, *yoduş-*, *yogūn*, *yogurқан*, *yōk* ~ *yok* I, *yokaru*, *yōl* ~ *yol*, *yoriş-*, *yorit-*, *yör-*,
yörge-, *yörgen-*, *yörgeş-*, *yörget-*, *yörüg*, *yū-*, *yudruk*, *yuğrut*, *yul-*, *yular*, *yularla-*,
yularlan-, *yularlıg*, *yulduz*, *yuluğ*, *yuluğluğ*, *yulun*, *yumşa-*, *yumşak*, *yumşat-*, *yumun-*~
yümün-, *yumurtğa*, *yun-* ~ *cun-*, *yūŋ* ~ *yun* I, *yurç*, *yurt*, *yūt*, *yuwlun-*, *yuwul-* I, *yügrük*,
yügür-, *yügürt-*, *yüksük*, *yükün-*, *yüm-*, *yürek*, *yüreklen-*, *yüreklig*, *yüz* I ~ *yüz*, *yüz* II,
yüzlüg ~ *yüzlüg*, *zap*

KAYNAKÇA

- Akar, A. (2010). *Türk Dili Tarihi* (4.baskı). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Arat, R. R. ve Temir, A. (1992). Türk Şivelerinin Tanifi. *Türk Dünyası El Kitabı*, 2 (A-23), 237, 245.
- Atalay, B. (2006). *Divanü Lûgat-it-Türk I* (5.baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Atalay, B. (2006). *Divanü Lûgat-it-Türk II* (5.baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Atalay, B. (2006). *Divanü Lûgat-it-Türk III* (5.baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Atalay, B. (2006). *Divanü Lûgat-it-Türk (Dizin) IV* (5.baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ayazlı, Ö. (2009). Sözvarlığı Açısından Anadolu Ağızları ve Sibir Grubu Türk Dilleri. *Türk Dilleri Araştırmaları*, c. 19, 33-46.
- Banguoğlu, T. (2011). *Türkçenin Grameri*. (9.baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- Benzing, J. ve Menges, K. H. (1979). Türk Dillerinin Sınıflandırılması (Çev: Reşit Küçükboyacı). M. Akalın (Ed.), *Târîhî Türk Şiveleri* içinde (s. 1-14). Ankara: Sevinç Matbaası
- Böhtlingk, O. (1851). *Über die Sprache der Jakuten*. Saint-Peterburg: Kaiserliche Akademie der Wissenschaften.
- Clauson, S. G. (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*. Oxford: Oxford University Press.
- Coşar, A. M. ve Güneş, B. (2011). Açıklamalı Bir Kaynakça Denemesi-I: Dîvânü Lugâtî't-Türk ve Kâşgarlı Mahmud Üzerine Yazılan Makaleler. *Türkiyat Mecmuası*, 21 (1), 167-231.
- Coşar, A. M. ve Güneş, B. (2011). Açıklamalı Bir Kaynakça Denemesi-II: Dîvânü Lugâtî't-Türk ve Kâşgarlı Mahmud Üzerine Hazırlanan Bildiriler. *Türkiyat Mecmuası*, 21 (2), 19-86.
- Dankoff, R. ve Kelly, J. (1982). *Compendium of the Turkic Dialects I*. Harvard: Harvard University Printing Office.
- Dankoff, R. ve Kelly, J. (1984). *Compendium of the Turkic Dialects II*. Harvard: Harvard University Office of the University Publisher.

- Dankoff, R. ve Kelly, J. (1985). *Compendium of the Turkic Dialects III*. Harvard: Harvard University Office of the University Publisher.
- Devlet, N. (1997). Sibirya'daki Halkların Demografik ve Ekonomik Potansiyelleri. E. Gürsoy-Naskali (Ed.), *Sibirya Araştırmaları* içinde (s. 25-46). İstanbul: Simurg.
- Ercilasun, A. B. (2004). *Türk Dili Tarihi* (1. baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ercilasun, A. B. ve Akkoyunlu, Z. (2018). *Dîvânu Lugâti't-Türk* (3. baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Erdal, M. (1991). *Old Turkic Word Formation I-II*. Wiesbaden: Otto Harratsowitz.
- Fasmer, M. (1986). *Etimologičeskiy slovar' russkogo yazıka I*. Moskova: Progres.
- Fasmer, M. (1986). *Etimologičeskiy slovar' russkogo yazıka II*. Moskova: Progres.
- Fasmer, M. (1987). *Etimologičeskiy slovar' russkogo yazıka IV*. Moskova: Progres.
- Gültek, V. (2004). *Rusça – Türkçe Sözlük* (1. baskı). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Hayit, B. (2000). *Sovyetlerde Türklüğün ve İslâm'ın Bazı Meseleleri*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Herkmen, D. (2009). *Dîvânü Lugâti't-Türk'te Fiil Yapımı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- İnan, A. (1987a). Yakut (Saha) Türkleri. *Makaleler ve İncelemeler I* (2. baskı) içinde (s. 20-23). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- İnan, A. (1987b). Yakut (Saxa) Türkleri. *Makaleler ve İncelemeler I* (2. baskı) içinde (s. 24-28). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- İnan, A. (1987c). Tuba (Urenha) Türkleri. *Makaleler ve İncelemeler I* (2. baskı) içinde (s. 29-32). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Kaçalin, M. S. ve Ölmez, M. (2019). *Dîvânu Lugâti't-Türk* (1. baskı). İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.
- Kałużyński, M. (1995a.). Jakutische Wortforschungen. Einsilbige Stämme. *Iacutica* içinde (s. 189-199). Warszawa : Dialog.
- Kałużyński, M. (1995b.). Mongolische Elemente in der Jakutischen Sprache. *Iacutica* içinde (s. 35-188). Warszawa : Dialog.
- Karahan, A. (2013). *Dîvânu Lugâti't-Türk'e Göre XI. Yüzyıl Türk Lehçe Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Károly, L. (2013). *Deverbal Nominals in Yakut. A Historical Approach (Turcologia 96)*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.

- Killi, G. (1997). Kuzey ve Güneydoğu Sibirya Türklüğünün (Saha, Tuva, Hakas, Altay) Diline Fonolojik Açıdan Bir Bakış. E. Gürsoy-Naskali (Ed.), *Sibirya Araştırmaları* içinde (s. 57-68). İstanbul: Simurg.
- Kirişçioglu, M. F. (1999). *Saha (Yakut) Türkçesi Grameri* (2. baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkina, E.İ., Ubryatova, E.İ., Xaritonov, L.N., Petrov, N.E. (1982). *Grammatika sovremennogo yakutskogo literaturnogo yazıka*. Moskva: Nauka.
- Krueger, J. R. (1962). *Yakut Manual*. Indiana: Indiana University Publications.
- Lessing, F. D. (1960). *Mongolian – English Dictionary*. Berkeley/Los Angeles: University of California Press.
- Nadelyaev, V. M., Nasilov, D. M., Tenişev, E. R., Şçerbak, A. M. (1969). *Drevnetyurskiy slovar'*. Leningrad: Nauka.
- Ölmez, M. (1995). Eski Türk Yazıtlarında Yabancı Ögeler (1). *Türk Dilleri Araştırmaları*, c. 5, 227-229.
- Ölmez, M. (1997). Eski Türk Yazıtlarında Yabancı Ögeler (2). *Türk Dilleri Araştırmaları*, c. 7, 175-186.
- Ölmez, M. (1999). Eski Türk Yazıtlarında Yabancı Ögeler (3). *Türk Dilleri Araştırmaları*, c. 9, 59-65.
- Ölmez, Z. K. (1995). Yakutlar ve Yakutça. *Çağdaş Türk Dili*, Sayı: 86, 29-37.
- Pakendorf, B. (2007). *Contact in the Prehistory of the Sakha (Yakuts): Linguistic and Genetic Perspectives*. Utrecht: LOT.
- Pekacar, B. Y. (2012). *Divânü Lugâti't-Türk'teki Kültür Kelimeleri ile Saha Türkçesinin Kelime Hazinesinin Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pekarskiy, E. K. (1917). *Slovar' yakutskogo yazıka I*. Petrograd': İmperatorskoy Akademii Nauk.
- Pekarskiy, E. K. (1925). *Slovar' yakutskogo yazıka III*. Leningrad: Akademii Nauk Soyuzu Sovetskix Sotsialistiçeskix Respublik.
- Pekarskiy, E. K. (1927). *Slovar' yakutskogo yazıka II*. Leningrad: Akademii Nauk Soyuzu Sovetskix Sotsialistiçeskix Respublik.
- Pekarskiy, E. K. (1928). *Slovar' yakutskogo yazıka IV*. Leningrad: Akademii Nauk Soyuzu Sovetskix Sotsialistiçeskix Respublik.
- Pekarskiy, E. K. (1945). *Yakut Dili Sözlüğü I (A-M)*. İstanbul: TDK, Ebüzziya Matbaası.

- Poppe, N. (1985). Yakut Dili (Çev: İlhan Çeneli), *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı: 38, 102-112.
- Schöning, C. (1999). The Internal Division of Modern Turkic and Its Historical Implications. *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, 52 (1), 63-95.
- Sertkaya, O. F. (2009). Divânü Lugâti't-Türk'te Geçen Her Kelime Türkçe Kökenli midir? Veya Kâşgarlı Mahmud'un Divânü Lugâti't-Türk'ünde Yabancı Dillerden Kelimeler. *Dil Araştırmaları*, 5 (5), 9-38.
- Sleptsov, P. A., E. İ. Korkina, K. N. Koryakina, S. P. Kılâtçanov, G. A. Nikiforov, E. İ. Okoneşnikov, N. E. Petrov, N. V. Skribikin, L. N. Haritonov. 1972. *Yakutsko-russkiy slovar'*. Moskva: Sovetskaya Entsiklopediya.
- Steuerwald, K. (1998). *Almanca Türkçe Sözlük* (1. baskı). İstanbul: ABC Yayınevi.
- Stachowski, M. (1993). *Dolganischer Wortschatz*. Kraków: Nakladem Uniwersytetu Jagiellonskiego.
- Stachowski, M. (2013). Türkçe dirsek "Dirsek", Yakutça tühürges "Diz" ve Bağlantılı Bazı Sözcükler (Çev: Esra Kayışlı), *Tükbilig*, Sayı: 25, 135-142.
- Taşagıl, A. (2013). Yakutlar. *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 43 içinde (s. 295-296). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Tekin, T. (1989). *XI. Yüzyıl Türk Şiiri (Divânü Lugâti't-Türk'teki Manzum Parçalar)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tekin, T. (1991). New Examples of Zetacism. *Türk Dilleri Araştırmaları*, c. 1, 145-150.
- Tekin, T. (1995). *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler* (2. baskı). İstanbul: Simurg.
- Tekin, T. (1998). The Second Altınkök Inscription. *Türk Dilleri Araştırmaları*, c. 8, 5-14.
- Tekin, T. (2013). Türkçedeki En Eski Ödünç Sözler. E. Yılmaz ve N. Demir (haz.), *Makaleler II (Tarihî Türk Yazı Dilleri)* içinde (s. 225-228). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tekin, T. ve Ölmez, M. (1999). *Türk Dilleri (Giriş)*. İstanbul: Simurg.
- Teres, E. (2006). *Divânü Lügât-it-Türk ve Budist Uygur Metinlerinin Sözcük Bakımından Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Teres, E. (2008). Divânü Lugâti't-Türk'te Yağma Boyu ve Yağma Diyalektine Ait Kayıtlar. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 18, 221-233.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe Sözlük* (10.baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Ülkütaşır, M. Ş. (1972). *Büyük Türk Dilcisi Kâşgarlı Mahmut*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Vasiliev, Y. (1995). *Türkçe – Sahaca (Yakutça) Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Yıldız, H. (2007). Orhon Yazıtlarından Yakutça ve Dolgancaya Ulaşan Eskicil Sözvarlığı. *Sibirische Studien*, 2 (1), 13-40.
- Yıldız, H. (2007). *Orhon Türkçesi ile Yakutçanın Sözvarlığı ve Sözyapımı Bakımından Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldız, H. (2011). Yakutçayla Tanımlanabilen Hapax Legomenon'lar. *International Journal of Central Asian Studies*, Sayı: 15, 21-42.
- Yıldız, H. (2014). Yakutçayla Tanımlanabilen Hapax Legomenon'lar II: Ünsüzle Başlayan Hapax'ların Durumu. *Sibirische Studien*, 2 (5), 37-54.
- Yıldız, H. (2015). *Eski Türkçe İle Yakutçanın Sözvarlığının Ünlüyle Başlayan Sözcükler Bakımından Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İkincil Kaynaklar

- Afanas'yev, P. S., Voronkin, M. S. ve Alekseyev, M. P. (1976). *Dialektologičeskiy slovar' yakutskogo yazıka*. Moskva'dan aktaran Yıldız, H. (2015). *Eski Türkçe İle Yakutçanın Sözvarlığının Ünlüyle Başlayan Sözcükler Bakımından Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 121-406.
- Alekseyev, A. N. (1996). *Drevnyaya Yakutiya – Neolit i epoxa bronzi*. Novosibirsk: İzdatel'stvo Instituta Arxeologii i Etnografii SO RAN'dan aktaran Pakendorf, B. (2007). *Contact in the Prehistory of the Sakha (Yakuts): Linguistic and Genetic Perspectives*. Utrecht: LOT, s. 7-8.
- Gogolev, A. I. (1993). *Yakuti. Problemy étnogeneza i formirovaniya kul'turi*. Yakutsk: İzdatel'stvo JaGU'dan aktaran Pakendorf, B. (2007). *Contact in the Prehistory of the Sakha (Yakuts): Linguistic and Genetic Perspectives*. Utrecht: LOT, s. 7.
- Hayit, B. (1985). Yakut (Saha) Türkleri. *Türk Kültürü Araştırmaları*, 23 (1-2), 307'den aktaran Killi, G. (1997). Kuzey ve Güneydoğu Sibirya Türklüğünün (Saha, Tuva, Hakas, Altay) Diline Fonolojik Açıdan Bir Bakış. E. Gürsoy-Naskali (Ed.), *Sibirya Araştırmaları* içinde (s. 57-68). İstanbul: Simurg Kitapçılık ve Yayıncılık, s. 57.
- Konstantinov, İ. V. (2003). *Proisxojdenie yakutskogo naroda i ego kul'turi*. Yakutsk: Akademiya nauk Respubliki Saxa (Yakutiya), Institut gumanitarnix issledovaniy'den aktaran Pakendorf, B. (2007). *Contact in the Prehistory of the Sakha (Yakuts): Linguistic and Genetic Perspectives*. Utrecht: LOT, s. 7-8.

- Levin, G. G. (2001). *Lexiko-semantičeskie paralleli orxonsko-tyurskogo i yakutskogo yazıkov: v sravnitel'nom plane s altayskim, xakasskim, tuvinskim yazıkami*. Novosibirsk: Nauka'dan aktaran Yıldız, H. (2007). *Orhon Türkçesi ile Yakutçanın Sözvarlığı ve Sözyapımı Bakımından Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 30.
- Okladnikov, A. P. (1955). *Istoriya yakutskoy ASSR. Tom 1: Yakutiya do prisoedineniya k russkomu gosudarstvu*. Moskova-Leningrad: Izdatel'stvo
- Popov, G. V. (1986). *Slova "neizvestnogo proisxojdeniya" yakutskogo yazıka (sravnitel'no-istoričeskoe issledovanie)*. Yakutsk: Jakutskoe knijnoe izdatel'stvo'dan aktaran Pakendorf, B. (2007). *Contact in the Prehistory of the Sakha (Yakuts): Linguistic and Genetic Perspectives*. Utrecht: LOT, s. 7.
- Stachowski, M. (1993b). *Geschichte des Jakutischen Vokalismus*. Kraków: Nakładem Uniwersytetu Jagiellonskiego'dan aktaran Yıldız, H. (2007). *Orhon Türkçesi ile Yakutçanın Sözvarlığı ve Sözyapımı Bakımından Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 30.
- Şirobokova, N. N. (1977). Ob otnoşenii yakutskogo yazıka k yazıkam drevnetyurskix pamyatnikov. E. I. Ubrjatova (Ed.), *İssledovaniya po yazıkam narodov sibirii-sbornik naučnyx trudov* içinde (108-116). Novosibirsk: Nauka'dan aktaran Pakendorf, B. (2007). *Contact in the Prehistory of the Sakha (Yakuts): Linguistic and Genetic Perspectives*. Utrecht: LOT, s. 7.
- Şirobokova, N. N. (2005). *Otnoşenie yakutskogo yazıka k tyurkskim yazıkam yujnoy sibirii*. Novosibirsk: Nauka'dan aktaran Yıldız, H. (2015). *Eski Türkçe İle Yakutçanın Sözvarlığının Ünlüyle Başlayan Sözcükler Bakımından Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 2.